Moji. bis

32 apk.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z dnia 17. Grudnia 1865. w sprawie katastralnego szacowania gruntów.

Wysoki Sejmie!

Odnośnie do wniosku swojego z dnia 17. Grudnia 1865. składa Wydział krajowy sprawozdanie dotyczące katastralnego szacowania gruntów, obejmujące opis biegu tej sprawy, na podstawie materyałów przez Wydział krajowy uzbieranych.

I.

Obrady w c. k. Ministerstwie Skarbu w roku 1861—62, i wydany w skutek tych obrad reskrypt minist. z 5. Stycznia 1863 l. 68.851.

W poprzedniem sprawozdaniu, złożonem Wysokiemu Sejmowi w r. 1863. wspomniał Wydział krajowy o obradach, które odbywały się w c. k. Ministerstwie Skarbu od 20. Listopada 1861. do połowy Lutego 1862. — Przy tych obradach przedstawiali mężowie zaufania (Delegat Wydz. kraj. P. Krzeczunowicz, i powołany przez Rząd P. Siegler, rządca dóbr Izdebnik) mnogie wady w dotychczasowych zasadach, i w wykonaniu katastralnego szacowania gruntów. W materyałach zebranych z powodu tych obrad znaleźli mężowie zaufania nowe dowody, przemawiające za uchwałą Wysokiego Sejmu z 25. Kwietnia 1861. względem systowania operacyj katastralnych.

Pomimo tych nowych dowodow, wzmocnionych i objaśnianych jeszcze w memoryale Delegata Wydziału krajowego z 1. Maja 1862., pomimo, że na uchwałę Wysokiego Sejmu z 25. Kwietnia 1861. względem systowania operacyi nie została podówczas jeszcze wydaną najwyższa rezolucya Jego C. K. Apostolskiej Mości, pomimo nakoniec, że także Izba niższa Rady Państwa w uchwale z 27. Września 1862. żądała zawieszenia tych operacyj, — c. k. Ministerstwo Skarbu wydawało rozporządzenia do dalszego onych przeprowadzenia.

Przy wspomnionych obradach w c. k. Ministerstwie Skarbu nabyli mężowie zaufania przekonanie, że na wypadek, gdyby c. k. Rząd nie skłonił się do systowania operacyj szacunkowych, potrzebna jest ogólna rewizya tych operacyj; wszelkie bowiem cząstkowe poprawki w tych lub owych czynnikach szacowania byłyby, w obec mnogich błędów we wszystkich czynnikach, niedostatecznemi, i nie mogłyby prowadzić do pożądanego rezultatu, a nawet nie możnaby poprawki te przeprowadzić w sposób sprawiedliwy, i rzeczywistości odpowiadający, z przyczyny, że wszystkie czynniki szacowania gruntów w ścisłym między sobą pozostają związku, przeto stosowne poprawienie jednego czynnika, nie może być przeprowadzone bez poprawienia innych.

Żądali więc mężowie zaufania ogólnej rewizyi operacyi, a szczególnie rewizyi rezultatów, t. j. cyfry czystego dochodu, ze stosownem użyciem dat o cenach kupna i dzierżaw gruntów.

W reskryptach Ministerstwa Skarbu z 5. Stycznia 1863. L. 68851/898 l. W. 116., wydanych w skutek rzeczonych obrad do c. k. krajowych Dyrekcyj Skarbu we Lwowie i Krakowie, nie nakazało c. k. Ministerstwo Skarbu ogólnej rewizyi operatorów, żądanéj przez mężów zaufania, i pominęło wiele wad, wskazanych przez tych mężów. Poleciło wprawdzie c. k. Ministerstwo Skarbu usunięcie niektórych wad, nakazało także powtórne rozpoznanie niektórych pojedynczych czynników, i usunięcie błędów jakieby

w tych czynnikach zostały wykryte; lecz nawet tych poprawek wykonanie pozostało w rękach tych samych organów, których błędne operacye dały powód do tylu zarzutów, i które do wykrycia i uznania błędów w swoich własnych operatach nie mogły być skłonne, a nawet dla braku znajomości stosunków miejscowych, nie mogły być do tego zdolne. — Mimo tylokrotnych przedstawień, pozostawiono w Galicyi urzędników katastralnych, którzy nie znali stosunków miejscowych, a po części nie znali nawet języka krajowego, a dla skompletowania ich liczby, sprowadzono jeszcze w r. 1863. do Galicyi Zachodniéj kilku podobnych urzędników katastralnych z innych krajów. — Działo się to pomimo jasnych postanowień Najłaskawszego Monarchy, które nakazywały, aby na organa katastralne powoływano krajowców, znających język krajowy, i obeznanych dokładnie z lokalnemi stosunkami gospodarskiemi tych dystryktów, dla których są ustanowione (§. 10. patentu z dnia 23. Grudnia 1817. i reskrypt Min. Skarbu z dnia 15. Maja 1861. l. 2250., zawierający wnioski komisyi bezpośredniej, sankcyonowane przez Jego C. K. Apostolską Mość najwyższą uchwałą z d. 7. Lutego 1861. l. W. 377 z r. 1861.)

Czuło c. k. Ministerstwo Skarbu w r. 1861/62. potrzebę jakiegoś organu krajowego, zdolnego do kierowania i kontrolowania operacyj katastralnych. Przy obradach wyżej wspomnionych, stawiał Referent ministeryalny wniosek do ustanowienia w tym celu komisyi krajowej, która pod przewodnictwem c. k. Namiestnika lub jego Zastępcy składać się miała z ośmiu członków, mianowanych w połowie przez c. k. Ministerstwo Skarbu, a w drugiej połowie przez Wydział krajowy.

Od takiej komisyi można było spodziewać się, że oddawszy się całkowicie tej ważnej sprawie nieustannie czuwać będzie nad operacyami, i dołoży skutecznych starań, żeby postępowanie było zgodne z przepisami, żeby błędy usuwane i karcone były zaraz gdy się pojawiać poczynają, żeby więc te błędy nie rosły masami w niezliczonych stosach aktów.

Komisya taka mogłaby także, na podstawie zbieranych doświadczeń, czynić dalsze stosowne wnioski do poprawy operacyj. Jakoż przy wymienionych obradach, odbytych w c. k. Ministerstwie Skarbu c. k. urzędnicy ministeryalni zbijali często zarzuty mężów zaufania, odwoływaniem się na tę proponowaną komisyę, która błędy usuwać będzie w stanie.

Jednakże o tej komisyi, na któréj resztka nadziei względem stosownego przeprowadzenia operacyj katastralnych polegać mogła, nie było żadnej wzmianki w reskryptach c. k. Ministerstwa Skarbu z 5. Stycznia 1863. wydanych w skutek wspomnionych obrad.

Zgodnie z poprzedniemi przedstawieniami, domagali się mężowie zaufania przy rzeczonych obradach, ażeby daty o cenach zamiennych (t. j. o cenach kupna i dzierżaw) gruntów, bez dowolnego między onemi wyboru były zbierane, rozpoznawane, i zestawiane przez ludzi znających stosunki miejscowe i język krajowy, i ażeby daty o cenach zamiennych gruntów, które mają być użyte przy szacowaniu gruntów, opartém na cenach produktów z r. 1824., zbierane były albo z lat blizkich rokowi 1824. albo też aby ceny gruntów z lat ostatnich redukowane były w tym stosunku, w jakim zostają ceny produktów z tychże lat do cen produktów z r. 1824.

Te przedstawienia po części uwzględnione zostały w reskryptach c. k. Ministerstwa Skarbu z 5. Stycznia 1863. w których polecono urzędom podatkowym: zebrać wszystkie wypadki kupna i dzierżaw gruntów, odnoszące się czy to do pojedynczych parcel, czy też do całych komplexów gospodarskich; — redukować obliczone ceny gruntów w tym stosunku, w jakim się ma cena żyta dotyczącego roku do ceny żyta z r. 1824, i oddać zestawienia tych dat organom szacunkowym do dalszego użytku urzędowego. To rozporządzenie było ze wszystkich przepisów, zawartych w rzeczonych reskryptach, najważniejszém, a stosowne onegoż rozwinięcie i wykonanie mogło nabrać ogólną i znaczną doniosłość. Jak to rozporządzenie zamiast stosownego rozwinięcia, zostało poźniéj zwichnięte, a nakoniec w najważniejszéj części cofnięte, wykażemy poniżéj.

II.

Najwyższa uchwała z dnia 19. Marca 1863. odmawiająca wstrzymania operacyj szacunkowych, i reskrypt c. k. Ministerstwa Skarbu z dnia 20. Kwietnia 1863. l. 1.279.

Dopiero d. 10. Czerwca 1863. otrzymał Wydział krajowy pismo c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 8. Czerwca 1863. l. 4.183. (l. W. 602)., zawiadamiające o najwyższej rezolucyi na prożbę o systo-

wanie operacyj katastralnych, uchwaloną na posiedzeniu Wys. Sejmu z 25. Kwietnia 1861. — Ustęp pisma c. k. Prezydyum Namiestnictwa, przytaczający wspomnioną najwyższą rezolucyę, brzmi jak następuje: „Jego „C. K. Apostolska Mość najwyższém postanowieniem z d. 19. Marca 1863 nie raczył zadość uczynić prośbie „Sejmu galicyjskiego o zasystowanie szacunku katastralnego. Jego C. K. Apostolska Mość oczekuje atoli „po bjalności Wys. Sejmu i Świetnego Wydziału krajowego, współudziału koniecznego, ażeby to dzieło, „zarówno ważne dla państwa i kraju, doprowadzoném zostało do zadowalniającego i spiesznego końca. — „Równocześnie Jego C. K. Apostolska Mość najmiłościwiej zezwolić raczył, ażeby aż do ukończenia robót „katastralnych, darowane były ubiegłe termina do wnoszenia reklamacyj, i był wyznaczony nowy „termin."

Oznajmiając tę najwyższą rezolucyę w rzeczonym pismie prezydyalnem, zwraca c. k. Namiestnik, z polecenia c. k. Ministra Skarbu z dnia 20. Kwietnia 1863. l. 1.279, uwagę Wydziału krajowego na następujące okoliczności: że w moc najwyższego rozporządzenia z dnia 7. Lutego 1861., c. k. Ministerstwo Skarbu przyznało reskryptem z 15. Maja 1861. l. 2.250, opodatkowanym w Galicyi większy udział w sprawach katastralnych, niż to było przedtém w innych krajach koronnych; że w tymże samym reskrypcie pozwolono na inne ułatwienia i uwzględnienia; że dalsze ulepszenia polecone zostały w reskrypcie c. k. Ministra Skarbu z dnia 5. Stycznia 1863. l. 68.851 (l. W. 116), wydanym w skutek obrad komisyjnych, w których brał udział Członek Wydziału krajowego, P. Krzeczunowicz. Nakoniec przytacza pismo prezydyalne rozporządzenia c. k. Ministerstwa Skarbu względem wnoszenia reklamacyj.

III.

Memoryał Wydziału krajowego z dnia 16. Stycznia 1864.

Wyrażone w najwyższéj rezolucyi z 19. Marca 1863. oczekiwanie, iż Wysoki Sejm i Wydział krajowy wezmą współudział konieczny w sprawach katastralnego szacowania gruntów, było dla Wydziału krajowego nowym bodźcem do bezpośredniego zajęcia się tą sprawą, i do zbierania ile możności materyałów dla wyświecenia jéj w Sejmie. W lecie 1863. wysłał Wydział krajowy Członka swojego, P. Krzeczunowicza, dla zbierania materyałów z aktów katastralnych okręgu krakowskiego i Galicyi Zachodniéj, gdzie oszacowanie katastralne po części już było ukończone, po części zaś do końca się zbliżało. Na podstawie sprawozdania tegoż Członka Wydziału, jakoteż innych wiadomości, uzbieranych przez liczne korrespondencye, ułożył Wydział krajowy memoryał z dnia 16. Stycznia 1864.

1. O organach katastralnych i o mężach zaufania.

W tym memoryale przedstawił Wydział krajowy, iż wydaje mu się mylnem zapatrywanie się c. k. Ministerstwa Skarbu, jakoby w Galicyi opodatkowanym dano większy udział w sprawach katastralnych, niż to było przedtém w innych krajach koronnych. Albowiem, podług szacownych dzieł o tym przedmiocie, w prowincyach pierwotnie szacowanych, wydawane były szczegółowe instrukcye dla szacowania gruntów przez nadworną Kancelaryę, na podstawie projektów krajowej władzy politycznéj, której obrady nad instrukcyą jakoteż nad wszystkiemi innemi sprawami stałego katastru odbywały się z współudziałem Członków stanowych.

Podług zasad szacowania, sankcyonowanych przez Najjaśniejszego Pana w r. 1825., oddane było wykonanie tak zwanych robót wstępnych i niejako zastępowanie właścicieli gruntów w ręce zwierzchności miejscowej; komisarze zaś szacunkowi mieli nadzorować te roboty i właściwe szacowanie wykonać, przyczém jednak obowiązani byli, każdy krok przedsiębrać z powołaniem do tego gospodarzy doświadczonych, i z interwencyą urzędników zwierzchności miejscowej, która także przy reklamacyach miała ważne zadanie, udzielać gminom rezultaty szacowania, pouczać wydziały gmin w tej sprawie, odbierać reklamacye gmin, które do tejże zwierzchności musiały być wnoszone, nakoniec także rozstrzygać w pewnych wypadkach reklamacye pojedynczych właścicieli w pierwszej instancyi (Grundsteuerverfassung der österreichischen Monarchie von Dr. Josef Linden. Wien 1840. I. Theil. Seite 317, 318, 383—386).

Tak znaczny wpływ przyznany był zwierzchności miejscowej, która podówczas w prowincyach pierwotnie szacowanych, zostawała w rękach właścicieli dóbr dominikalnych, w sprawie katastru bezpośrednio interesowanych.

W Galicyi zaś taki wpływ na cały tok sprawy katastralnéj, nie był dany właścicielom niegdyś dóbr dominikalnych. W Galicyi instrukcya szacunkowa wydana była bez poprzednich obrad z reprezen-

tantami kraju, chociaż właśnie takie obrady były najpotrzebniejszemi w Galicyi, której stosunki gospodarskie tak bardzo różnią się od stosunków w innych prowincyach. — W Galicyi nie byli powoływani reprezentanci kraju, od początku operacyj katastralnych, do obrad u władz krajowych, nad wszystkiemi sprawami katastru. — W Galicyi kierunek i nadzór nad temi sprawami nie był władzom politycznym poruczony, lecz władzom skarbowym, które z praktyki urzędowania swojego do fiskalności muszą być skłonniejsze. W niemieckich prowincyach nie ustanawiano urzędników katastralnych, nie znających języka krajowego, jak to uczyniono w Galicyi. — W niemieckich też prowincyach nie doprowadziło oszacowanie katastralne do wynikłości tak fiskalnych jak w Galicyi.

Nie omieszkał Wydział krajowy ponowić w memoryale swoim skargę przeciw postępowaniu c. k. Administracyi skarbu, która pomimo najwyższych postanowień Jego C. K. Apostolskiej Mości, używała i używa ciągle w Galicyi urzędników katastralnych, nie znających języka krajowego i miejscowych stosunków gospodarskich.

Podług reskryptu c. k. Ministerstwa Skarbu z 15. Maja 1861. l. 2.250. mieli być wprawdzie powołani mężowie zaufania, obrani przez Wydział krajowy, do obrad nad sprawami katastralnemi w dystryktach, inspektoratach i w c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu. Lecz gdy ci mężowie uczestniczyć mieli w obradach z głosem tylko doradczym, można było łatwo przewidzieć, iż zdania ich o ile będą niezgodne z operacyami urzędników katastralnych, nie osiągną skutku. — Że c. k. Ministerstwo Skarbu nie przywiązywało podówczas wielkiej wagi do obrad z mężami zaufania, świadczyła także ta okoliczność, iż w reskrypcie z 15. Maja 1861. dopuszczającym mężów zaufania, nie dano tym mężom udziału w obradach nad wszystkiemi sprawami katastru, lecz tylko nad niektóremi przedmiotami, i to tylko o tyle, o ile te przedmioty poprzednio nie były załatwione, a właśnie podówczas szacowanie gruntów w Galicyi Zachodniej już było ukończone, w Galicyi Wschodniej zaś dość daleko posunięte.

W samem nawet obraniu mężów zaufania powiatowych do obrad w dystryktach i inspektoratach musiałyby zachodzić nieprzezwyciężone trudności, albowiem nie można mieć nadziei, aby w każdym powiecie znaleźli się mężowie, którzyby nie wdrożeni w te sprawy od samego ich rozpoczęcia, w razie powołania do obrad, potrzebne materyały zebrać i osądzić, masę przepisów i nadzwyczaj sztuczny mechanizm tej sprawy sobie przyswoić, i przy obradach nad pojedynczemi czynnikami związek tych czynników z innemi należycie uprzytomnić sobie mogli. — Lecz i najinteligentniejszy gospodarz wiejski, mogący zebrać potrzebne wiadomości, z trudnością mógłby dać się zniewolić do przyjęcia obowiązków męża zaufania, przy których spełnieniu musiałby przyjąć przed opinią publiczną część odpowiedzialności za wynikłości szacowania, a nie miałby nadziei skutku pracy swojéj, gdyż głos jego doradczy musiałby przebrzmieć daremnie naprzeciw decydującemu zdaniu teraźniejszych urzędników katastralnych, którzy ani mężom zaufania, jako stronom interesowanym, ufać, ani zdań tych mężów, z braku znajomości stosunków miejscowych, osądzić nie są w stanie, a nadto spisawszy już masę operacyj podług swoich formułek biurowych, błędy w tych operacyach przez mężów zaufania wytykane uznać, i takowe z wielką pracą poprawiać nie mogą być skłonni. — Urzędnikom katastralnym, broniącym operacye swoje, łatwo korzystać z błędów mężów zaufania, lub w saméj dywergencyi zdań tych mężów znajdywać dowody niestosowności tychże, albo też wybierać dowolnie takie zdania, które z ich operacyami są zgodne, pomijać zaś lub odrzucać przeciwne, jak to ciż sami urzędnicy katastralni czynili z wszystkiemi innymi zebranemi materyałami. — Czynności mężów zaufania z dotychczasowymi urzędnikami katastralnymi musiałyby stać się nową nieużyteczną formalnością, taką samą, jaką podług licznych doświadczeń i dowodów czerpanych z aktów, były dotąd wszystkie protokolarne czynności tych urzędników z gminami i innemi stronami.

Z podobnych to powodów obydwa c. k. krajowe Towarzystwa Gospodarskie, zapytane przez Wydział krajowy o zdanie, i wezwane do proponowania kandydatów na mężów zaufania, oświadczyły się w pismach swoich do Wydziału krajowego (l. W. 1.123. z r. 1863. i 66. z r. 1864.) przeciw obradom powiatowych mężów zaufania z samymi tylko urzędnikami katastralnymi w dystryktach lub inspektoratach.

Smutne doświadczenia uczyły, że także obrady, odbywane w c. k. wyższych urzędach skarbowych z mężami zaufania, mającemi głos tylko doradczy, nie sprowadzały skutków pożądanych. — Pierwsze takie obrady odbyły się w Lutym 1861. nad cenami produktów w c. k. lwowskiej Dyrekcyi Skarbu. Mężowie zaufania nie byli dopuszczeni do udziału w uchwałach, i bez nich ułożone zostało sprawozdanie o przedmiotach obrad do c. k. Ministerstwa Skarbu. — W tém sprawozdaniu oświadczyła się c. k. krajowa Dyrekcya Skarbu przeciw zdaniom mężów zaufania, o ile te nie były zgodne z propozycyami urzędników katastralnych, i opierając się na zdaniach tych urzędników, przytoczyła także argumenta nowe, mężom zaufania

przy obradach nie udzielone, między któremi były i takie, które z rzeczywistością się nie zgadzały. — Również i przedstawienia mężów zaufania przy obradach odbytych w c. k. Ministerstwie Skarbu w zimie 1861/62. nie odniosły pożądanych skutków.

2. O błędach operatw w ogólności.

W dalszym toku memoryału z 16. Stycznia 1864. wyłożył Wydział krajowy główniejsze wady w zestarzałych zasadach i przepisach szacowania, jakotéż mnogie błędy w wykonaniu, pochodzące z postępowania dowolnego, fiskalnego, z przepisami niezgodnego, które ogranicza się na składaniu cyfer w biurach, bez uwzględnienia stosunków miejscowych, nieznanych urzędnikom katastralnym. Wskazywał także Wydział krajowy, iż wspomnione błędy nie mogą być usunięte przepisami reskryptów c. k. Ministerstwa Skarbu z 15. Maja 1861. i z 3. Stycznia 1863. na które Pan Minister Skarbu powoływał się w pismie z 20. Kwietnia 1863 l. 1.279. (l. W. 602.).

3. O wykazach cen targowych i miarach zboża.

Zdania Izb handlowych i c. k. galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego, poparte dowodami załączone do memoryału Wydziału krajowego świadczyły, że księgi targowe w Galicyi były źle prowadzone, że nawet formy przepisane i dla wiarygodności tych ksiąg potrzebne, nie były zachowane, że wykazy cen targowych z takich ksiąg czerpane, są błędne, na zaufanie nie zasługują, że przeto system szacowania, opierający się na wykazach targowych cen ziemiopłodów, już dla błędności tych wykazów jest niepraktyczny, i nie może prowadzić do rezultatów sprawiedliwych. — Błędy w wykazach targowych z lat ubiegłych sprawdzić i sprostować nikt nie jest w stanie. — Nie mógł więc przynieść należytego ulepszenia ów przepis reskryptu Ministerstwa Skarbu z 5. Stycznia 1863., który polecał ponowne rozpoznanie i rektyfikacyę operatu cen targowych z r. 1824., pod względem redukcyi miejscowych miar targowych, i pod względem sprostowania innych omyłek. — Od téj rektyfikacyi można było tém mniéj spodziewać się jakichkolwiek słusznych rezultatów, gdy jéj wykonanie przypadło urzędnikom katastralnym, którzy w dawniejszych operatach swoich nie znaleźli potrzeby téj rektyfikacyi, i nie byli obeznani ze stosunkami odbytu i z używanemi dawniéj miejscowemi miarami targowemi.

4. O cenach siana.

Ceny siana ustanowione były przez urzędników katastralnych podług formułki, przyjmującéj cenę cetnara słodkiego siana i koniczyny, równą cenie mecy owsa, zaś ceny innych gatunków siana w pewnych do cen słodkiego siana i między sobą odstępach. Porównanie dat o katastralnych cenach siana w Galicyi i w prowincyach niemieckich, dawniéj szacowanych, dowodziły, że te ceny były w Galicyi ustanowione w kierunku nierównie fiskalniejszym, niż w rzeczonych prowincyach niemieckich. Nadto zastosowanie jednéj formułki w całéj Galicyi dowodziło najwyraźniéj, że przy téj biurowéj robocie nie troszczono się o wykonanie przepisów, które pod tym względem nakazują wyśledzenie i uwzględnienie stosunków miejscowych w każdéj gminie, stosunków, które nie są jednakowe, lecz właśnie najrozmaiciéj się składają. W obec takich błędów nie mogło wystarczyć postanowienie reskryptu c. k. Ministerstwa Skarbu z 5. Stycznia 1863., które nie kasuje owych biurowych formułkowych operacyj, i nie nakazuje nowego dochodzenia cen siana na podstawie stosunków miejscowych, przez organa z temi stosunkami dokładnie obeznane, lecz poleca ponowne rozpoznanie dotyczących operacyj i poprawienie błędów, jakieby przy tém rozpoznaniu zostały wykryte, a wykonanie tego polecenia pozostawia tym samym organom katastralnym, które składając cyfry podług biurowych formułek swoich, udowodniły, że nieznanych im stosunków miejscowych uwzględnić nie są zdolne, a nadto prostować błędy w swoich własnych operacyach, nie mogą być skłonne.

5. O cenach drzewa.

W podaniu komitetu lwowskiego c. k. Towarzystwa Gospodarskiego, załączonem do memoryału Wydziału krajowego, wypowiedział i uzasadnił ten komitet zdanie swoje, że gorzéj jeszcze niż z cenami innych produktów, dzieje się z ustanowieniem katastralnych cen drzewa, bo te najbardziej są zawisłe od nieznanych urzędnikom katastralnym najrozmaitszych stosunków lokalnych, i od miar, na które drzewo opałowe bywało sprzedawane. Poparł Wydział krajowy to zdanie, i przyłączył materyały zebrane w okręgu

krakowskim, świadczące o niedokładności i bezzasadności katastralnych cen drzewa w tym okręgu ustanowionych. Nie mogły więc tu wystarczyć reskrypta Ministerstwa Skarbu z 5. Stycznia 1863., które dalsze prowadzenie tych operacyj dotychczasowym organom pozostawiały, i nowego dochodzenia cen drzewa, a w szczególności zgodnego z przepisami wyśledzenia i sprawdzenia dat o cenach drzewa z roku 1824 nie nakazywały.

6. O przychodzie natury z lasów.

Przedstawiał Wydział krajowy niestosowność dotychczasowego postępowania, które cały przyrost drzewa, obliczony na sągi, przyjmuje jako przychód z lasu „in natura“, — gdyż w tych okolicach kraju naszego, które bogate są w lasy, znaczna część drzewa nie znajduje odbytu.

Wprawdzie w reskrypcie c. k. Ministerstwa Skarbu z dnia 15. Maja 1861. l. 2.250 znajduje się postanowienie, że w lasach, w których tylko mała część drzewa może być zużytą, tylko ta zużywalna część jako przychód w naturze całego lasu ma być przyjętą, jeżeli wina braku zużycia drzewa, nie leży w zbyt wysokiej cenie, żądanej przez właściciela, i zużycie drzewa nie jest możliwém przez produkowanie węgli, potażu, lub przez inne przedsiębiorstwa, drzewo konsumujące.

Postanowienie to oczywiście było niedostatecznem, a nadto tak wielkie pole dowolności zostawiało, iż można było łatwo przewidzieć, że organa katastralne, fiskalnym duchem przesiąkłe, nie znajdą wypadków, w którychby to postanowienie zastosowały.

Obawa ta znajdowała zatwierdzenie w doniesieniach, zawartych w podaniu c. k. galic. Towarzystwa Gospodarczego, i w przytoczonym specyalnym wypadku, w którym rezolucya jednéj komisyi szacunkowéj dawała wspomnionemu postanowieniu wykład najfiskalniejszy, skutki tego postanowienia zupełnie usuwający.

W podaniu komitetu lwowskiego c. k. galicyjskiego Towarzystwa Gospodarczego, załączoném do memoryału Wydziału krajowego, było także zażalenie, że organa katastralne dla ustanowienia przychodu drzewa „in natura“, nie zbierają dat z rejestrów gospodarskich, a dla uzasadnienia cyfr tego przychodu, wyszukują tak zwane „morgi próbne“ w lepszych kawałkach lasu. Materyały, zebrane w aktach katastralnych okręgu krakowskiego świadczyły także, iż organa katastralne nie dochodziły nigdzie przychodu drzewa z rejestrów gospodarskich, lecz wybierały tu i owdzie w lepszych lub najlepszych drzewostanach morgi próbne dla obliczenia przychodu, a w największej liczbie wypadków, odwoływały się do analogii z innemi klasami lasów, lub z innemi gminami. Działo się to wbrew przepisom, które właśnie polecają brać najpierw za podstawę rachunki gospodarskie, a gdy te nie są dostateczne, obliczać średni przychód z morgów próbnych, a nakoniec w braku i tych dat, ustanawiać przychód przez analogię. Skutki takiego postępowania fiskalnego i z przepisami niezgodnego nie mogły być usunięte postanowieniami reskryptów Ministerstwa Skarbu z 5. Stycznia 1863., które wprawdzie wskazywały postępowanie sprawiedliwsze — szczególnie względem brania morgów próbnych w drzewostanach, które w jakości należą do średnich — lecz nie nakazywały, aby operacye podług tych wskazówek na nowo były przeprowadzone, lub, aby dotyczące operacye dawniejsze, w największéj części kraju już ukończone, były stosownie do tych wskazówek zrewidowane i sprostowane.

Podanie lwowskiego c. k. Towarzystwa Gospodarczego galicyjskiego świadczyło także, iż mimo wydania wspomnionych wskazówek, urzędnicy katastralni nie zbierają rachunków gospodarskich, a nadto zawsze jeszcze wyszukują morgi próbne z lepszych kawałków lasu, co przypisać należało fiskalnemu i mechanicznemu nawyknieniu, jakotéż téj przyczynie, że urzędnicy katastralni nie chcą robić inaczéj, niż robili pierwéj, bo nie chcą z nowych materyałów wyprowadzać wynikłości różniące się od tych, które wyprowadzili dawniéj.

7. O kosztach kultury lasów.

Daléj wykazał Wydział krajowy w memoryale swoim, że urzędnicy katastralni w operatach galicyjskich nie przyjmowali żadnych kosztów kultury dla lasów, i że dotyczące przepisy instrukcyi katastralnej (§§. 187. do 189.), dopuszczające w rzadkich tylko wypadkach, potrącać na te koszta 1 do 5% od dochodu brutto, są zupełnie niestosowne, i z patentem z dnia 23. Grudnia 1817., jakoteż z rzeczywistością niezgodne, szczególnie w zastosowaniu do Galicyi, gdzie dochód brutto z lasów najczęściej jest bardzo

mały, i właśnie dlatego koszta kultury lasów, w stosunku do dochodu brutto, są daleko większe. Nie mogło tu wystarczyć postanowienie reskryptu Ministerstwa Skarbu z 5. Stycznia 1863., które z jednéj strony koszta dozoru i kultury lasów dochodzić poleca, a z drugiéj strony znowu tylko podług przepisów instrukcyi te koszta uwzględniać nakazuje.

8. O kosztach kultury ról i łąk.

Przedstawił także Wydział krajowy, jak niestosowne są dotąd owe przepisy instrukcyj, które przy obliczaniu kosztów kultury z ról i łąk, nie mają względu na związek gospodarski, i na odległość gruntów. Przepisy te muszą prowadzić do rezultatów niesprawiedliwych w kraju naszym, w którym niepodzielne gospodarstwa wiejskie, w przeważnej liczbie gmin złożone są z parcel porozrzucanych, i od miejsca zamieszkałego odległych.

W memoryale Wydziału krajowego, i załącznikach do tego memoryału, podniesioną była także niestosowność owych przepisów szacunkowych, niezgodnych z patentem z 23. Grudnia 1817., które dla kosztów kultury stawiają pewne niedostateczne maxima procentów od dochodu brutto, przy obliczaniu zaś kosztów na siły robocze, przyjmują tylko dnie potrzebne do pewnych robót, chociaż gospodarz wiejski siły robocze nie tylko w tych dniach, lecz przez cały rok utrzymywać musi, a koszt ten utrzymania jest ciężarem gospodarstwa, który umniejszonym być może tylko o tyle, o ile gospodarz te siły robocze gdzieindziej z pożytkiem użyć jest w stanie, co właśnie w Galicyi, nie mającéj rozgałęzionego przemysłu, daleko rzadziej, niż w innych krajach się wydarza.

Co do wykonania istniejących przepisów względem ustanowienia cen robocizny i kosztów uprawy ról i łąk, przytoczone już były dawniej — przez mężów zaufania, przy obradach odbytych w c. k. Ministerstwie Skarbu w zimie 1861/62, i w memoryale Delegata Wydziału krajowego z 1. Maja 1862.— najoczywistsze dowody, że to wykonanie było fiskalne i dowolne, nie troszczące się o rzeczywistość, i z ustawami niezgodne.

Chociaż n. p. w gminach galicyjskich niema zwyczaju wynagradzania zmłocków jedną częścią omłóconego ziarna, to jednak urzędnicy katastralni, z przyczyny iż instrukcya i formularze z innych krajów przywiezione zwyczaj ten wskazują, zapisywali przez lat 12 w operatach swoich część ziarna, jako wynagrodzenie zmłocka. Prócz wielu innych podobnych usterek, wskazywały akta i korespondencye urzędowe, że cyfry wszystkich czynników do obliczania kosztów kultury, nie były dochodzone z rzeczywistości lecz ustanawiane naprzód w biórach bez poprzednich dochodzeń, a protokóły, spisywane następnie z gminami o tych przedmiotach, uważane były jako formalność, potrzebna jedynie dla okazania gminom, iż koszta kultury się obliczają.

W samych początkach operacyj w Galicyi Zachodniéj ułożone zostały (i załączone do instrukcyi) wzory do szematów robocizny, i te wzory służyły potém za prawidło do obliczania dni roboczych, potrzebnych do robót gospodarczych.—Działo się to wbrew przepisom, które koszta kultury dochodzić i koszta w gminie zwyczajne uwzględniać nakazują. — Nie trzymały się tych przepisów organa katastralne, nie obeznane z miejscowemi stosunkami. — Fiskalna dowolność doprowadziła nawet do tego, że pojedyncze czynniki kosztów kultury nie zostawały między sobą w związku racyonalnym. — Z jednéj strony cena robocizny ciągłéj ustanowiona była tak nizko, iż mogła ona być obliczoną tylko w przypuszczeniu najlichszego i bardzo źle karmionego bydła roboczego; z drugiej strony zaś robota dzienna od tego bydła wymagana była tak wielką, iż ją przeciętnie wykonać mogło bydło wielkie, dobrze karmione, i w lepszym od naszego klimacie.

Reskrypta Ministerstwa Skarbu z 15. Maja 1861. i z 5. Stycznia 1863 polecały wprawdzie poprawki w kosztach kultury, a szczególnie uwzględnienie niektórych dotąd nie uwzględnionych czynników; — lecz wobec dotychczasowych operacyj organów katastralnych mógł Wydział krajowy w memoryale z 16. Stycznia 1864. wypowiedzieć, że od tych organów nie znających stosunków miejscowych, i składających cyfry w biurach, należytego wykonania poprawek spodziewać się nie można.

9. O przychodzie w naturze z ról i łąk.

Co do zamieszczonych w operatach katastralnych przychodów in natura z ról i łąk, nie mogli mężowie zaufania, przy obradach odbytych w r. 1861/62. w c. k. Ministerstwie Skarbu, przedstawić swoje zdanie, bo nie mieli operatów pojedynczych gmin, w których cyfry do obliczenia przychodu w naturze są spisane. — Wnosili oni jednak, że gdy w dwóch czynnikach (t. j. w cenach produktów i w kosztach kul-

tury) tak wielkie i ogólne błędy odkryte zostały, to i w trzecim czynniku przychodu w naturze, błędy takie zachodzić muszą, tém bardziéj, gdy należyte ustanowienie sztucznie złożonych cyfer tego czynnika, najbardziej zawisło od miejscowych stosunków, nieznanych urzędnikom katastralnym.

Nie uznało jednak tego wniosku c. k. Ministerstwo Skarbu, gdy w reskrypcie z 5. Stycznia 1863. wydanym w skutek wspomnionych obrad, nie poleciło zrewidować z urzędu czynników przychodu w naturze.

Podniósł tę okoliczność Wydział krajowy w memoryale z 16. Stycznia 1864. i załączył dowody błędności i fiskalnej dowolności w ustanowieniu przychodu in natura. Dowody te wprawdzie nie były zbierane z aktów katastralnych całego kraju, bo na to nie miał Wydział krajowy sił dostatecznych, lecz opierały się na zebranych przez Członka Wydziału krajowego materyałach z ukończonych już operatów szacunkowych okręgu Krakowskiego, które to operaty nie mogły się bardzo różnić od operatów w innych częściach kraju, gdy one wszystkie pod jednym kierunkiem były zdziałane. Z materyałów zebranych okazywało się, że dowolnie ustanowione plony w sianie z łąk i pastwisk, nie były oparte na przeciętnych wynikłościach z wieloletnich rejestrów gospodarskich, jak to poleca instrukcya szacunkowa.

Również wydatek z morga roli w ziarnie nie opierał się na przeciętnych wynikłościach z rejestrów gospodarskich. W największej części operatów nie powoływano się nawet na takie rejestra; w innych zaś operatach załączone były wprawdzie wyciągi z rejestrów, lecz te wyciągi sporządzone były w sposób niedostateczny do czynienia stosownych wniosków. Nadto w wypadkach, w których wyciągi z rejestrów wskazywały plony mniejsze, nie zważano na nie, lub podnoszono przeciw nim zarzuty, i powoływano się na wyciągi, wykazujące plony większe, chociaż te ostatnie wyciągi z rejestrów nie mogły służyć na podstawę, gdyż pochodziły z gospodarstw najlepszych, łożących znaczniejsze w rolnictwo wydatki; z gospodarstw, mających gorzelnie, browary, przyczyniające się znacznie do sprawienia pól, nakoniec z gospodarstw, zostawiających znaczną część roli w ugorze, po którym plon w ziarnie jest większy. Wynikłościami z takich rejestrów uzasadniano plony, ustanowione w gminach, dla których operaty szacunkowe, nie przyjmowały ugorów, i w których przeważna większość właścicieli nie łoży wielkich wydatków i niema gorzelń i browarów. Takie postępowanie było przeciwne przepisom, które przy szacowaniu gruntów polecają brać za podstawę tryb gospodarstwa faktyczny, w gminie zwyczajny, jaki u większości gospodarzy się znajduje. Widocznem tu było, że plonów z morga w ziarnie nie ustanawiano na podstawie zebranych w kraju doświadczeń o wydatkach przeciętnych, lecz dla cyfer, przyjętych dowolnie i fiskalnie w biurach, wyszukiwano uzasadnienie w materyałach dowolnie wybranych.

Płodozmiany i stosunki, w jakich pojedyncze płody rolne się uprawiają, nie były w operatach uzasadnione z rejestrów gospodarskich lub rejestrów dziesięcinnych, wskazanych w instrukcyi szacunkowej, lecz ustanawiano te ważne czynniki w operatach najdowolniej, często nawet w sposób stanowi faktycznemu i możliwości najoczywiściej przeciwny.

W przeważnej części operatów, przyjęte były rotacye trzyletnie z wracającem co trzy lata gnojeniem. Do tak częstego gnojenia zaledwie najlepsi gospodarze w Anglii przyjść mogli; u nas ono jest niepodobne. Fiskalne operaty jednak przyjmowały tak częste gnojenie, bo katastr kosztów produkcyi i wywozu gnoju nie uwzględnia, a przy częstem gnojeniu można było przyjąć w operatach, płody cenniejsze i plon obfitszy. Po każdem gnojeniu można było zapisać, i zapisywano w operatach rzeczywiście, kartofle, których plon obfitszy od plonu innych płodów, służył do obliczenia wyższego dochodu. Były nawet takie operaty, w których przy trzyletniej rotacyi, po owsie zebranym w roku trzecim, wracała bezpośrednio pszenica ozima, siana w świeżym gnoju. Podług tych operatów miałby gospodarz po zbiorze owsa w tym samym roku pole zgnoić, parę razy zorać, i pszenicę posiać. Tak niedorzeczne operaty wskazywały, że urzędnicy katastralni działali bez starannego i umiejętnego nadzoru, i że tylko o to dbali, aby cyfry jakiekolwiek, choćby z rzeczywistością, z doświadczeniami, i między sobą niezgodne, powkładać w rubryki przepisane, i z nich obliczyć jakiś dochód idealny, fiskalnym tylko dążnościom dogadzający.

10. O użyciu cen zamiennych (kupna i dzierżaw) gruntów.

Oprócz dowodów, na których mają się opierać cyfry pojedynczych czynników szacowania, każe instrukcya katastralna, dla uzasadnienia i prostowania rezultatów szacunku, zbierać wszędzie najstaranniej daty o czynszach dzierżawnych i cenach kupna gruntów, i wkłada na inspektora szacunkowego obowiązek ciągłego czuwania nad zbieraniem tych dat nadzwyczaj ważnych.

Zebrane przez Członka Wydziału krajowego materyały z aktów katastralnych okręgu krakowskiego świadczyły jednak, że urzędnicy katastralni, wbrew przytoczonym przepisom, daty o czynszach dzierżawnych i cenach kupna gruntów nie zbierali, i obliczony czysty dochód temi datami nie uzasadniali, i że takie operaty katastralne, przez władze wyższe za podstawę do wprowadzonego tamże w roku 1852. rozkładu podatku użyte zostały.

W operacie jednej gminy (Krowodrza) powołał się urzędnik katastralny, dla uzasadnienia słuszności swojego szacowania, do ustnych podań o wysokich cenach kupna gruntów, płaconych przy wywłaszczeniu na rzecz kolei żelaznej. — Wiadomo powszechnie, że przy takich wywłaszczeniach musi zwykle kupujący płacić daleko więcej, niż wynosi wartość gruntów rzeczywista, i że płaci nie tylko za kawałeczek gruntu, który bierze, lecz także za szkodę, którą robi, przecinając grunta. — Powołanie się na wypadek takiego przymusowego wywłaszczenia świadczyło o nadzwyczajnym fiskalizmie, nie dbającym nawet o przepisy, które tylko wypadki w o l n e g o kupna, więc nie wywłaszczenie przymusowe, do uzasadnienia wynikłości szacunku używać polecają (§. 81. instrukcyi katastralnej).

Inne także daty, zebrane w r. 1863. przez Członka Wydziału krajowego, i w r. 1861. przez Komisarza ministeryalnego, P. Horvata, świadczyły o tém, że zbieranie cen gruntów po największej części było zaniedbane, lub niestosownie wykonane, a rzadkie użycie tych dat fiskalnie przeprowadzone.

Zaprowadzić w tym względzie ulepszenia było widocznie zamiarem owego (przytoczonego już powyżej, a w reskrypcie c. k. Ministerstwa Skarbu z 5. Stycznia 1863. zawartego) postanowienia, które polecało urzędom podatkowym zbierać wszystkie wypadki kupna i dzierżaw gruntów z ostatnich lat sześciu, i redukować ceny gruntów teraźniejsze, w stosunku do cen produktów z roku 1824.

Uznając ważność tego postanowienia, wspomniał Wydział krajowy o potrzebie zbierania dat o cenach gruntów z dłuższego lat przeciągu, wykazał niedostateczność dotychczasowych przepisów względem rozpoznania i użycia tych dat, i wypowiedział zdanie, uzasadnione dotychczasowemi doświadczeniami i czerpanemi z faktów jasnemi dowodami, że urzędnicy katastralni, nie znający miejscowych stosunków gospodarskich, a po części i języka krajowego, nie są w stanie odczytać i wyłożyć kontrakty kupna i dzierżaw, i obliczyć z nich rzeczywistą cenę gruntów, przy którem to obliczeniu uwzględnione być muszą dokładnie budynki, ruchomości, prawa i ciężary razem z gruntami przyjęte, i różne warunki między stronami w kontraktach umówione. — Uzasadnioną także dotychczasowemi doświadczeniami była obawa, że urzędnicy katastralni całą tę czynność prowadzić będą w kierunku takim, aby udowodnić słuszność cyfr czystego dochodu, poprzednio już obliczonego, i aby osłabić użycie dat o cenach gruntów, lub okazać nieużyteczność tych dat tam, gdzie takowe nie będą zgadzać się z ich robotami. — Zostałby więc zepsuty i ten materyał, zbierany ze znacznemi kosztami, który przy sprawiedliwém użyciu byłby n a j c e n n i e j s z y m nie tylko do poprawienia błędów teraźniejszego szacowania gruntów, lecz także do nowéj regulacyi podatku gruntowego, a nakoniec do sprawiedliwego rozstrzygnienia n a j w a ż n i e j s z é j dla kraju naszego sprawy, t. j. do oznaczania kwoty podatku gruntowego, jaką kraj ten w stosunku do innych krajów koronnych opłacać ma.

11. O reklamacyach.

W jednym z załączników do memoryału Wydziału krajowego wykazane było niestosowne postępowanie przy ukończonych już w okręgu krakowskim reklamacyach.

Nowe rozporządzenia Ministerstwa Skarbu z 15. Maja 1861. i z 3. Stycznia 1863. pozostawiały wprawdzie rekurentom i reklamantom wolność przejrzenia operatów katastralnych, i skarzenia przeciw wszystkim czynnikom szacowania. Lecz operat katastralny każdej gminy składa się z wielkiej massy różnych protokołów, elaboratów i obliczeń, a każdy taki operat odwołuje się jeszcze na analogię i stosunek z innemi sąsiedniemi gminami, operaty zaś tych sąsiednich gmin odwołują się znowu na stosunek z dalszemi gminami. Nadto jeszcze w operatach pojedynczych gmin nie znajdują się dowody cen produktów i szematów kultury, bo ustanowienie tych czynników traktowane jest w osobnych niezliczonych foliałach aktów. Jest więc niepodobieństwem, ażeby reklamanci nawet w terminie daleko dłuższym, niż im się wyznacza dla reklamacyi, mogli przejrzeć te foliały, zrozumieć takowe, uzbierać stosowne materyały, i dowieść niesłuszności pojedynczych czynników i całego szacowania, w sposób, zgadzający się ze sztucznym mechanizmem tej sprawy, i z massą przepisów dla nich niezrozumiałych. — Sam nawet rezultat szacowania nie może być dla nich zrozumiały, bo ten rezultat ma wykazywać czysty dochód z gruntu fikcyjny, nie-

zgodny ani z dawnemi, ani z teraźniejszemi doświadczeniami, mianowicie dochód taki, jaki byłby wtedy, gdyby przy teraźniejszym stanie kultury ziemi istniały jeszcze ceny produktów z r. 1824.

12. Porównania rezultatów katastralnego oszacowania z cenami gruntów i z rezultatami prowizoryum z r. 1820.

W załącznikach do memoryału Wydziału krajowego znajdowały się także porównania między znanemi podówczas rezultatami szacowania katastralnego, a operatami prowizoryum gruntowego z r. 1820. i datami o cenach zamiennych gruntów. Z porównań tych, które pod *A*) i *B*) załączamy, okazywała się najwyższa nierówność rezultatów szacowania, a szczególnie znacznie wyższe szacowanie gruntów w Galicyi, niż w prowincyach dawniéj szacowanych.

A.
B.

Wytknąwszy mnogie i wielkie wady dotychczasowych operacyj szacowania gruntów, i wykazawszy niedostateczność najnowszych przepisów, wydanych do ulepszenia tych operacyj, wypowiedział Wydział krajowy zdanie, iż takie operacye nie mogą służyć ani do sprawiedliwego rozkładu podatku, ani jako materyał do owéj przyszłéj regulacyi podatku gruntowego, którą Rząd podówczas wprowadzić zamierzał.

13. O projektach rządu do nowéj regulacyi podatku gruntowego.

Nie pominął Wydział krajowy rozpoznać także nowe projekta rządowe do regulacyi podatku gruntowego, przedłożone Radzie Państwa. Wykazał Wydział krajowy, że i w tych nowych projektach gospodarskie stosunki naszego kraju nie doznały najmniejszego uwzględnienia, w czém znajduje się nowy dowód, że dla naszego kraju, mającego stosunki różniące go bardzo od innych krajów koronnych, jest żywotną potrzebą, mieć w Radzie Ministrów i w Radzie Stanu reprezentantów, którzyby znali dokładnie jego potrzeby i stosunki, i byli sami interesowani w jego interesach, a przeto mogli dawać stosowne objaśnienia, i znaczącym w Rządzie głosem oddalać niestósowne dla kraju naszego zasady i przepisy, już przy samém układaniu projektów rządowych, które znakomity wpływ wywrzeć mogą na wydanie ustaw.

14. O środkach potrzebnych do zmniejszenia błędów teraźniejszych operacyj katastralnych i do uchronienia Galicyi od niesprawiedliwego podwyższenia podatku gruntowego.

Na wypadek, gdyby Rząd pomimo zamierzonéj nowéj regulacyi podatku gruntowego, i pomimo nowych i licznych dowodów o wadach dotychczasowych operacyj szacunkowych, chciał jednak dalej prowadzić i kończyć te operacye, domagał się Wydział krajowy użycia takich środków, któreby przynajmniéj dawały nadzieję zmniejszenia zbyt wielkich błędów i niesprawiedliwości tych operacyj.

Środki proponowane przez Wydział krajowy były następujące:

a) Ustanowienie komisyi krajowej do kierowania sprawami katastralnego szacowania gruntów; komisyi, którą proponowali sami urzędnicy c. k. Ministerstwa Skarbu przy obradach, odbytych w zimie 1851.—1862. w c. k. Ministerstwie Skarbu z mężami zaufania. (Ob. powyżej str. 2.)

b) Zmiana urzędników szacunkowych, i ustanowienie takich, którzy są krajowcami, i znają dokładnie język krajowy i miejscowe stosunki gospodarskie; bo tego żądają ustawy, których pomijać nie można.

c) Wydanie stosownej instrukcyi względem zbierania, rozpoznania i użycia dat z kontraktów kupna i dzierżaw gruntów. Dla nadzwyczajnéj ważności téj sprawy, załączył Wydział krajowy projekt do instrukcyi, zawierający przepisy dla zbierania, rozpoznawania i zestawiania dat o cenach kupna i dzierżaw gruntów z lat 1850. do 1862., jakotéż dla (wskazanego już reskryptem c. k. Minisserstwa Skarbu z dnia 5. Stycznia 1863) redukowania cen zamiennych gruntów w tym stosunku, w jakim zostawały ceny żyta z lat 1850. do 1862., do cen żyta z roku 1824. Do wykonania tych czynności proponował Wydział krajowy odrębne komisye obwodowe, które komisyi krajowej podlegać, i składać się miały w każdym obwodzie z naczelnika urzędu obwodowego jako prezydującego, i z ośmiu członków, mianowanych w połowie przez c. k. Namiestnika, a w drugiej połowie przez Wydział krajowy.

d) Rewizya wszystkich dotychczasowych operacyj katastralnych w okręgu Krakowskim i w Galicyi, pod kierunkiem komisyi krajowej, i z użyciem dat o cenach kupna i dzierżaw gruntów pod c wspomnionych. Na wypadek gdyby chciano przyspieszyć operacye, sądził Wydział krajowy, że wspomniona rewizya ograniczyćby się mogła na sprostowaniu samej tylko cyfry czystego dochodu, przez co szacowanie nie straciłoby nic na dokładności, gdyż ustanowienie cyfer dla pojedynczych czynników, już dla samego braku materyałów do stosownego ich ustanowienia, nie przyczynia się do téj dokładności, lecz

owszem umniejsza ją, a cyfry pojedynczych czynników dotąd, jak uczy doświadczenie, z największą dowolnością i najbłędniej były ustanawiane.

e) Dalej proponował Wydział krajowy, ażeby stronom przy otworzeniu reklamacyi, przedstawioną była nie tylko cyfra czystego dochodu z morga, która jest obliczoną w operatach na podstawie cen produktów z roku 1824., lecz także i ta cyfra dochodu, jakaby się okazała, gdyby zamiast cen z roku 1824. przyjęte były przeciętne ceny produktów z lat 1850. do 1862., z których podług wniosku Wydziału miały być zbierane ceny zamienne gruntów dla uzasadnienia wynikłości szacowania. Albowiem strony mają dziś przed oczyma dochód z gruntów z lat ostatnich, wynikający z cen produktów tychże lat; okazywanie więc stronom samej tylko cyfry czystego dochodu, jaka obliczoną jest na podstawie cen produktów z roku 1824.; cyfry fikcyjnej; cyfry, którą strony z żadnemi swojemi doświadczeniami porównać nie mogą, prowadzi tylko do obałamucenia stron, ktore nie są w stanie osądzić takiej cyfry ani pod względem wysokości, ani pod względem jej stosunkowości z cyframi dochodu, ustanowionemi w gminach sąsiednich.

f) Żądał nareszcie Wydział krajowy, ażeby w razie rozkładu podatku na podstawie tych, choćby poprawionych, operacyj ogólna kwota podatku gruntowego, opłacana w Galicyi i W. Księstwie Krakowskiém, nie była podwyższoną, lecz ażeby z ustanowieniem innéj kwoty tego podatku wstrzymano się dopóty, dopóki nie nastąpi takie uregulowanie podatku gruntowego w całem Państwie, któreby dało sprawiedliwszą podstawę do rozkładu kwot na pojedyncze kraje koronne. Albowiem mimo zastosowania środków proponowanych przez Wydział krajowy nie mogą być z operacyj katastralnych usunięte te błędy, które wynikają z zastosowania mylnych cen targowych, jakotéż z zasad szacowania, stosunkom czasu i kraju nie odpowiadających, — i nie może być usuniętą z operacyj szkodliwa dla Galicyi nierówność szacowania, pochodząca z téj przyczyny, że stan kultury gruntów przyjmuje się w operatach galicyjskich taki, jaki jest teraz, gdy w krajach koronnych dawniej szacowanych przyjęty był stan kultury dawniejszy. Przeciw podwyższeniu ogólnéj kwoty podatkowéj w Galicyi i W. Księtwie Krakowskiém przemawiały także kombinacye dat statystycznych, przedłożone przez Wydział krajowy, i załączone tu w anneksie *C.* — Kombinacye te bowiem wskazywały, że już nawet teraźniejszy podatek z gruntów i domów, opłacany w Galicyi i W. Księstwie Krakowskiém, jest w stosunku do wartości gruntów i domów daleko większy, niż w innych prowincyach. *C.*

15. O potrzebie przedłożenia téj sprawy Sejmowi krajowemu.

Nakoniec przedstawił Wydział krajowy potrzebę przedłożenia téj żywotnéj dla kraju sprawy Wysokiemu Sejmowi, a więc i potrzebę systowania operacyj katastralnych aż do obrad Sejmu nad tą sprawą, w któréj już z mocy §. 24. statutu krajowego wpływ Sejmowi odmówiony być nie powinien. To ostatnie żądanie Wydziału krajowego znajdowało, co do teraźniejszych operacyj katastralnych, oparcie w najwyższéj uchwale z 19. Marca 1863., w któréj Jego C. K. Apostolska Mość najmiłościwiej wyrazić raczył oczekiwanie współudziału Sejmu krajowego w téj ważnéj sprawie.

IV.

Odpowiedź Jego Exc. Ministra Skarbu z 25. Marca 1864. na memoryał Wydziału krajowego z 16. Stycznia 1864.

W odezwie swojéj z 16. Stycznia 1864. l. 22, do któréj załączony był wspomniony memoryał, upraszał Wydział krajowy usilnie Jego Excell. Ministra Skarbu o rozpoznanie i uwzględnienie przedstawień i wniosków, w tym memoryale zawartych.

W odpowiedzi na tę odezwę z dnia 25. Marca 1864. l. 12.544 oświadczył najpierw Pan Minister, że nie dzieli wątpliwości i obaw Wydziału krajowego względem możności osiągnienia zamierzonego celu przez poprawki, nakazane reskryptem z 5. Stycznia 1863. l. 68.851, gdyż te obawy i wątpliwości zdają mu się po części nie uzasadnionemi, po części zaś opierają się one na przypuszczeniach, które co do teraźniejszych operacyj nie mają dostatecznych dowodów; nie jest więc Pan Minister w stanie wprowadzać zmiany w toku teraźniejszych operacyj, a mianowicie zezwolić na upraszane zawieszenie tych operacyj.

Daléj powiedział Pan Minister, iż życzeniu, wypowiedzianemu w pismie Wydziału krajowego co do ustanowienia komisyi krajowéj dla spraw katastru, zadość uczynić nie może, bo ustanowienie téj komisyi byłoby znaczném odstąpieniem od tego organizmu urzędów katastralnych, jaki istniał w innych

krajach koronnych przy wprowadzeniu stałego katastru; do takiego zaś wyjątku na korzyść Galicyi tém mniéj znajdować można niezbędną potrzebę, gdy Wydział krajowy, przez wysyłanie mężów zaufania do obrad w okręgach inspektorackich i w dotyczących krajowych Dyrekcyach Skarbu, ma sposobność powziąć wiadomość o toku operacyj, i podług okoliczności objawiać uwagi swoje względem postępowania organów katastralnych, i przeciw ostatecznym rezultatom operacyj.

Nakoniec oświadczył P. Minister, że gdyby Wydział krajowy szczególną do tego przykładał wartość, i była potrzeba, ażeby przy obradach w krajowych Dyrekcyach Finansów, do których Wydział krajowy obiecał przysłać mężów zaufania, interweniował organ władzy centralnej, ze sprawą katastru dokładnie obeznany, dla pojednywania w krótkiej drodze dywergujących zdań Członków komisyi, to P. Minister nie omieszka polecić wysłanie takiego organu.

Nadmienić tu wypada, że nie Wydział krajowy, lecz mężowie zaufania, powołani podówczas do obrad w krajowej Dyrekcyi Skarbu krakowskiej, udawali się do Jego Exc. P. Ministra o wysłanie wspomnionego organu władzy centralnej.

Wydział krajowy, otrzymawszy powyższe pismo P. Ministra, odpowiedział w nocie z 12. Lipca 1864. l. 269, że, jakkolwiek nie jest zdania, ażeby wspomnione wysłanie organu władzy centralnej mogło uczynić zbytecznemi środki przez Wydział krajowy proponowane, to jednak nie może zapoznać, iż interwencya takiego organu może wpływ wywrzeć na rezultat obrad, chociażby tylko w tym kierunku, ażeby Jego Excel. P. Ministrowi dostarczyć dowodów, więcej przekonywujących o wadach dotychczasowych operacyj katastralnych.

Odpowiedź J. E. Ministra Skarbu na memoryał Wydziału krajowego odejmowała nadzieję ustanowienia komisyi krajowej, która przy obradach w roku 1861—1862. przez urzędników c. k. Ministerstwa Skarbu była proponowaną. Pomimo ogłoszonej w r. 1861. konstytucyi, nie sądził P. Minister Skarbu, aby mógł znacznie odstępywać od organizmu urzędów katastralnych, praktykowanego dawniej w innych krajach koronnych. Mniemał P. Minister Skarbu, że dość jest, gdy Wydział krajowy będzie miał wiadomość o toku spraw katastralnych przez mężów zaufania, i będzie mógł czynić swoje uwagi. Lecz na cóż może się przydać krajowi, gdy Wydział będzie mieć wiadomość o toku spraw katastralnych? Że czynności mężów zaufania nie przynosiły pożądanych skutków, uczyły już dwukrotnie doświadczenia. Że także uwagi Wydziału krajowego nie mogą odnieść skutków, dowodziła najjaśniej właśnie wspomniona odpowiedź Jego Excel. Ministra Skarbu na memoryał tego Wydziału; bo ta odpowiedź odmawiała ustanowienia komisyi krajowej, odmawiała także wstrzymania operacyj katastralnych aż do obrad Wysokiego Sejmu nad tą sprawą, i nie zawierała żadnej odpowiedzi na liczne inne przedstawienia, uwagi i wnioski, zawarte w memoryale, i poparte tylu mozolnie zebranemi dowodami.

Taką to odprawę otrzymała pierwsza praca Wydziału krajowego, podjęta po wydaniu najwyższej uchwały z 19. Marca 1863., w której Jego C. K. Apostolska Mość najłaskawiej wyrzec raczył, iż po lojalności Sejmu i Wydziału krajowego oczekuje współudziału koniecznego w sprawach katastralnego szacowania gruntów.

V.

Sprawozdanie mężów zaufania, powołanych w roku 1864. do obrad w c. k. Dyrekcyi Skarbu w Krakowie.

Zanim memoryał Wydziału krajowego z 16. Stycznia 1864. został przesłany Jego Excel. Ministrowi Skarbu, mianował Wydział krajowy, w skutek wezwania c. k. Namiestnictwa, uchwałą z 2. Stycznia 1864. (l. 1123 z r. 1863.) mężów zaufania do obrad, które miały się odbywać w c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu w Krakowie nad cenami produktów i robocizny i nad kosztami kultury.

Jako mężowie zaufania brali udział w tej pracy: PP. Paszkowski, poseł Sejmowy i Wiceprezes krakowskiego Towarzystwa Gospodarczego; Starowiejski, poseł Sejmowy i Członek komitetu; Szumańczowski, członek komitetu, i Jawornicki, sekretarz tegoż Towarzystwa; nakoniec Członek Wydziału krajowego P. Krzeczunowicz.

Po ukończeniu prac przedłożyli mężowie zaufania Wydziałowi krajowemu sprawozdanie swoje z d. 28. Listopada 1864. (l. W. 863.), do którego dołączyli odpisy protokółów obrad, odpisy swoich wniosków, czynionych przy obradach, odpis podania do Jego Excel. Ministra Skarbu, i liczne materyały zebrane przy obradach.

Sprawozdanie to potwierdziło niestety wszystkie obawy i wątpliwości, wypowiedziane przez Wydział krajowy w memoryale z 16. Stycznia 1864., które P. Minister Skarbu w odpowiedzi na ten memoryał uważał jako nie uzasadnione.

Od Stycznia do Maja 1864 r. zatrudniali się mężowie zaufania uczeniem się przepisów i wartowaniem masy aktów, przy których rozpoznaniu znajdywali nadzwyczaj wielkie błędy, dowolne i mylne zestawienie cyfer; gruntowności zaś w niczém i nigdzie. Z tych aktów widocznem było dla mężów zaufania, że w operacyach szacunkowych nie starano się ustanawiać cyfry podług stanu faktycznego, dochodzonego dokładnie, lecz układano cyfry w biurach podług pewnych formułek, a z ogromnéj massy niedokładnych dochodzeń i materyałów wybierano dowolnie takie, które się podobały, i zestawiano takowe w sposób taki, aby rezultat zestawień zgadzał lub zbliżał się do cyfer ułożonych w biurach. Przed rozpoczęciem obrad przewidywali mężowie zaufania, że organa katastralne do błędów przyznać się nie zechcą, a mężowie zaufania z przyznanym im głosem tylko doradczym nie będą mogli przyjść do żadnych innych rezultatów, jak tylko do pomnożenia aktów swojemi pismami. Sądzili więc mężowie zaufania potrzebném, prosić Jego Excell. Ministra Skarbu o delegowanie od Ministerstwa urzędnika wyższego, znającego stosunki gospodarskie naszego kraju, któryby sam rozpoznawał akta, brał udział w obradach, słyszał dyskusye i powody, trudne do ujęcia w pisma, i przedłożył Ministerstwu, na posiedzeniach stanowczych, rezultaty swoich wrażeń i powziętych na miejscu wiadomości. Pan Minister przyrzekł zesłanie komisyi ministeryalnéj; komisya ta jednak nie przybyła na początek obrad, które w skutek nalegania c. k. władz o pospiech rozpoczęły się dnia 24. Maja.

Na pierwszém zaraz posiedzeniu skonstatowali mężowie zaufania, że z powołanymi do obrad inspektorami w języku krajowym dostatecznie porozumieć się nie mogą. Wniosek jednego z tych mężów musiał być przekładany na język niemiecki. Od przerwania obrad z takiemi organami katastralnemi, wstrzymał mężów zaufania wzgląd na to, aby znowu nie występywano przeciw nim z zarzutami bezwzględnej opozycyi; wstrzymało ich od tego kroku także przekonanie, że przy obradach zdołają lepiéj niż dotąd wyprowadzić na jaw błędy w operacyach, dowodzące, że mianowanie takich organów nie tylko sprzeciwia się postanowieniom Najłaskawszego Monarchy, lecz także jest jedną z przyczyn błędnego i niesprawiedliwego szacowania gruntów. Złożyli więc mężowie zaufania na drugiém posiedzeniu zastrzeżenie względem języka krajowego, i poddali się prowadzeniu obrad w języku niemieckim.

Pierwszych kilka posiedzeń przekonało mężów zaufania, iż od organów, z któremi obradować im przyszło, nic nie uzyskają, że te organa nie są chętne wchodzić w rozpoznanie szczegółowych aktów i dowodzeń, przeciw którym mężowie zaufania z zarzutami i dowodami występowali.

Dopiero w połowie Lipca, po odbytych dwunastu posiedzeniach, przybyła komisya ministeryalna, złożona z dwóch urzędników c. k. Ministerstwa Skarbu, którzy niestety także nie znali języka krajowego, i nie znali z własnego doświadczenia krajowych stosunków gospodarskich. Przełożony téj komisyi oświadczył zaraz na pierwszém posiedzeniu, odbytém pod jego przewodnictwem, że komisya ta podług zlecenia Jego Excell. Pana Ministra Skarbu miała wyznaczony termin tylko trzytygodniowy; oświadczył on także, iż w poprzednich posiedzeniach mężowie zaufania starali się przedstawić, że wykonanie pierwszych operacyj szacunkowych, i późniejszych poprawek, tak bardzo było niedokładném i błędném, iż w wielu kierunkach byłaby potrzeba zaczynać rzecz na nowo; spełnienia jednak podobnych żądań nie można się spodziewać, bo to doprowadziłoby do znacznych kosztów i do takiéj zwłoki, któraby stała się równą uchyleniu lub systowaniu stałego katastru w Galicyi.

Po tém pierwszém przemówieniu Przełożonego komisyi ministeryalnéj upadła nadzieja mężów zaufania, aby zesłana komisya ministeryalna zajęła się rozpoznaniem szczegółowem operatów katastralnych, i zarzutów mężów zaufania przeciw tym operatom, jakotéż przeciw postępowaniu organów katastralnych

Podawszy streszczony obraz obrad, zarzutów i wniosków swoich, i wykrytych błędów w operacyach szacunkowych, mówią dalej mężowie zaufania w swojem sprawozdaniu, że prócz obrad z nimi, były także narady w ich nieobecności. Czy i jakie objaśnienia dawały organa katastralne w nieo-

becności mężów zaufania? czy i jakie te organa składały tam dowody za swojemi operacyami, lub przeciw zarzutom mężów zaufania? co uchwaliła c. k. Dyrekcya Skarbu o przedmiotach obrad, i jaką zdała relacyę Ministerstwu? — o tém wszystkiem nie wiedzieli mężowie zaufania, bo nie sądzono potrzebnem, załatwić to wszystko przy nich. Z tych to powodów, jakoteż z obawy, aby ich zarzuty i wnioski nie przepadły w stosach aktów, sądzili mężowie zaufania potrzebnem, ułożyć osobne podanie do Jego Excel. Ministra Skarbu, w którém podnieśli ważniejsze momenta swoich wniosków, i tych wniosków streszczone powody. Podanie to wręczone zostało w miesiącu Wrześniu 1864. Jego Excel. P. Ministrowi Skarbu przez Marszałka sejmowego J. O. Ks. Leona Sapiehę, Ks. Karola Jabłonowskiego, i Członka Wydziału krajowego, Pana Krzeczunowicza.

Przy końcu sprawozdania swojego do Wydziału krajowego wyrazili mężowie zaufania zdanie swoje o zakresie ich działań w czasie obrad, odbytych w c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu krakowskiéj: „Czyniliśmy," mówią ci mężowie, „i dowodziliśmy zarzuty przeciw postępowaniu, przeciw bezzasadności „aktów organów katastralnych, lecz tych zarzutów w naszej obecności nie osądzono, i możemy być prze„konani, że tych zarzutów nikt gruntownie roztrząsać nie będzie, równie jak dotąd nikt nie zadawał sobie „pracy rozpoznawać akta tych organów. Przeciw naszym zarzutom i wnioskom mogły być przy naradach „późniejszych, bez nas odbytych, przytaczane nowe argumenta i materyały, o których my nic nie wiemy. „Nie tylko nie mieliśmy głosu stanowczego przy uchwalaniu, lecz w naszej obecności nic nie uchwalono, „ i nawet wniosków i relacyj c. k. Dyrekcyi Skarbu do Ministerstwa nie odczytano. Przy takiem stanowisku, „działanie mężów zaufania nie może odnieść pożądanych skutków, i przyczynić się do poprawy operacyj. „Takie stanowisko nie zdaje nam się odpowiedniém dla mężów zaufania, którzy mają reprezentować podat„kujących, i mianowani są przez Wydział krajowy. Przy takiem stanowisku nie radzibyśmy brać więcej „udziału w obradach nad sprawami katastru, i wnosimy prozbę, aby Wysoki Wydział krajowy, jeżeli zamyśla „mianować w przyszłości mężów zaufania do obrad w tych sprawach, wyjednał dla nich stanowisko odpo„wiedniejsze, zapewniające przynajmniej możliwość skutku ich pracy."

VI.

Szczegółowe wnioski mężów zaufania, powołanych do obrad w Krakowie, i reskrypt c. k. Ministra Skarbu z 19. Listopada 1864, wydany w skutek tych obrad.

W skutek obrad w krakowskiéj c. k. Dyrekcyi Skarbu i osobnych podań mężów zaufania wyszedł reskrypt c. k. Ministerstwa Skarbu z dnia 19. Listopada 1864. l. 45.366., udzielony Wydziałowi krajowemu w pismie c. k. Namiestnictwa z 30. Listopada 1864. l. 17.236. (l. W. 876.)

Postanowienia tego reskryptu rozpoznane zostały przez komisyę, wysadzoną do téj sprawy od komitetu c. k. Towarzystwa Rolniczego krakowskiego, z powodu wezwania Wydziału krajowego z dnia 1. Marca 1865. l. 33., aby ten komitet zajął się dokładnie rozpoznaniem teraźniejszego stanu sprawy katastru, i udzielił Wydziałowi krajowemu zdania względem wyboru powiatowych mężów zaufania.

Obszerne sprawozdanie rzeczonéj komisyi załączył komitet krakowskiego c. k. Towarzystwa Gospodarczego do petycyi wniesionéj do Izby niższéj Rady Państwa, i kopie tych aktów przedłożył Wydziałowi krajowemu w podaniu z 27. Maja 1865. (l. W. 422.)

Przedstawienie główniejszych przedmiotów, dotkniętych w wspomnionych aktach da obraz skutków pracy krakowskich mężów zaufania, i stanu sprawy katastru w Galicyi Zachodniéj po wydaniu reskryptu c. k. Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864.

1. Względem szacowania lasów w ogólności.

Przy obradach w Krakowie poświęcone było jedno tylko posiedzenie sprawie szacowania lasów.

Co do cen drzewa, chcieli mężowie zaufania rozpoznać na posiedzeniu akta, a szczególnie ową małą liczbę wyciągów z rejestrów z roku 1824., które stanowiły główną podstawę wniosków organów katastralnych. Sądzili mężowie zaufania, że to arcyważne rozpoznanie w ich obecności odbyć się powinno. Lecz komisya ministeryalna, pragnąc spiesznie kończyć obrady, nie dopuściła tego rozpoznania przy obradach i wezwała mężów zaufania, ażeby przedstawili pisemnie błędy, a Ministerstwo orzeknie, czy i jak one mają być poprawione. (Protokół XX. posiedzenia str. 12).

Gdy na tém posiedzeniu, które było ostatniem, także przychód drzewa w naturze i koszta kultury lasów pobieżnie tylko były traktowane, więc mężowie zaufania już po ukończonych obradach przedłożyli uwagi swoje o całem szacowaniu lasów w pismie osobnem z 28. Sierpnia 1864.

2. O cenach drzewa.

Podnieśli mężowie zaufania pod względem katastralnych cen drzewa najpierw tę okoliczność, że gdy stopnie tych cen w bogatszych prowincyach, mianowicie: w Wyższej Austryi od 8 kr. do 3 złr. 30 kr., w Salcburgu od 8 kr. do 2 złr. 6 kr., w Styryi od 4 kr. do 3 złr., w Karyntyi i Krainie od 2 i 3 kr. do 1 złr. 25 kr. były ustanowione, — to w Galicyi Zachodniéj ustanowiono stopnie od 10 kr. do 2 złr. 30 kr.

Katastralne ceny drzewa, ustanowione przez urzędników katastralnych dla Galicyi Zachodniéj, były, jak to wskazuje załącznik *D.*, w pojedynczych obwodach o 75 do 478 procentów, a w ogólném przecięciu krajowem półtrzecia razy wyższe, niż ceny z prowizoryum podatku gruntowego z r. 1820. Ten rezultat sprzeciwiał się najwyraźniej duchowi postanowień Najłaskawszego Ustawodawcy, który w r. 1825. raczył przyjąć dla katastru ceny produktów z r. 1824., właśnie dlatego, iż one były najniższe z lat 50., i wyraźnie chciał, ażeby katastralne ceny produktów zostały ustanowione takie, jakie były najniższe w peryodzie lat pięćdziesięciu od 1774. do 1824. włącznie. *) D.

Jakim sposobem organa katastralne przyszły do ustanowienia takich cen drzewa, wykazali mężowie zaufania w obszernych pismach, w których roztrząsali dotyczące akta, a szczególnie wszystkie materyały i dowody, jakie były użyte przez te organa dla uzasadnienia przyjętych cen drzewa. Przedstawiali mężowie zaufania w tych pismach, że w pojedynczych operatach między różnemi materyałami o cenach drzewa z r. 1824. dowolnie przebierano, — że niezrozumiałe dziś wykazy targowych cen drzewa z r. 1824., które podług przepisów nie stanowią podstawy dla cen katastralnych, bywały zastosowane, — że przy tém zastosowaniu cen targowych koszta wyrębu i dowozu drzewa dowolnie bywały przyjmowane, a w pojedynczych przypadkach nawet nie potrącane, — że o cenach drzewa na pniu z r. 1824. nie było dostatecznéj liczby dokładnych dat, czerpanych z rachunków sprzedaży drzewa, które podług przepisów powinny były stanowić podstawę dochodzenia cen, — że i znalezione w małej liczbie takie daty przez urzędników katastralnych mylnie bywały używane, i w kierunku fiskalnym przykrawywane, — że ceny z rejestrów z r. 1824. wyżéj bywały obliczane, niż się w rzeczywistości z tych rejestrów przedstawiały, — że i te ceny bywały przekraczane, — że w największéj liczbie przypadków ceny katastralne nie miały żadnego przepisanego uzasadnienia, — że ceny drzewa bywały podwyższane także i z powodu wyższéj wartości drzewa budulcowego, co także sprzeciwia się przepisom, — że w przypadkach podwyższenia cen sosen lub jodeł, z powodu większéj wartości budulcu, podwyższano ceny nie tylko dla gatunków drzewa, dających budulec, lecz także dla innych gatunków, i to z powodu siły opałowej, jaką te ostatnie gatunki mają w stosunku do siły opałowej sosen lub jodeł, — że nakoniec podług operatów przedłożonych mężom zaufania, nawet przepisy §§. 54. i 55. instrukcyi szacunkowéj, polecające najdokładniejsze dochodzenie teraźniejszych cen drzewa w każdéj gminie, i redukcyę tych cen w udowodnionym stosunku do cen z r. 1824., były w dwóch obwodach bardzo niedokładnie wykonane, w reszcie obwodów zaś zupełnie zaniechane. **)

---

*) Linden's Grundsteuerverfassung. Tom I. §§. 360. 393. 396. — Cyrkularz Gub. gal. z 22. Paźdz. 1825. w Zbiorze ustaw prow. str. 196. — §. 64. Instrukcyi katastralnej.

**) Sądzimy potrzebném, przytoczyć tu niektóre szczegóły z pism mężów zaufania:

Podług instrukcyi, powinny być daty o cenach drzewa z roku 1824. wyszukiwane z rachunków większych komplexów lasowych. — W operatach katastralnych całéj Galicyi Zachodniéj z Krakowem znajdowały się takie daty tylko z 24 byłych dominiów. Były to wyciągi z rejestrów sprzedaży lub z taryf. W jednym takim wyciągu z obwodu wadowickiego wykazaną była sprzedaż jednego tylko sąga. Z obwodu jasielskiego było tylko 4 wyciągi, i te wykazywały tylko 38½ sprzedanych sągów drzewa. — W największéj liczbie wyciągów brakowały ważne momenta, jako to: ilość sprzedanego drzewa, lub miara drzewa, lub miejsce sprzedaży, albo też wykazanie kosztów rąbania, ściągania, dowozu. — Ze wszystkich dat najpewniejsze były daty z lasów rządowych, bo w tych lasach miara drzewa była wiadomą, i rachunkowość lepiéj prowadzoną. Jednakże z rachunków lasów rządowych było w operatach katastralnych tylko 7 wyciągów, z których 4 z obwodu rzeszowskiego, a tylko 3 ze wszystkich innych obwodów.

Następujące przykłady objaśnią, jak komisye katastralne obrabiały i używały różnych materyałów:

Wyciąg z rejestrów państwa Tarnowa wskazywał cenę katastralnego sąga drzewa na pniu 40 kr. m. konw.; komisya szacunkowa znalazła, że ta cena jest zbyt nizka; powołała się więc na cenę targową, która podług przepisów nie może służyć za podstawę; powołała się także komisya na tę okoliczność, że państwo Tarnów sprzedaje znaczną część drzewa daleko drożéj jako budulec i materyał, i z tego powodu podniosła cenę sąga drzewa miękkiego z r. 1824. na 1 złr. 18 kr. m. k., chociaż przepisy tylko cenę drzewa sągowego opałowego dochodzić i ustanawiać polecają, a większéj wartości drzewa budulcowego i materyałowego uwzględnić nie do-

W operacie dodatkowym inspektoratu lasowego z r. 1863., który był sporządzony w celu poprawienia operatów dawniejszych, znajdował się wniosek do podwyższenia jeszcze cen drzewa w obwodzie rzeszowskim, a pozostawienia dawnych cen w innych obwodach. Takie więc tylko poprawianie operatów wydawało się stosownem organom katastralnym, które przy tém poprawianiu mniemały zapewne, iż zadaniem ich jest dowieść słuszności robót swoich, a niesłuszności skarg przeciw tym robotom. Rozpoznając ten dodatkowy operat, znaleźli mężowie zaufania, iż zestawione w jednej tabeli tego operatu dwanaście pozycyj cen z r. 1824. były wszystkie błędnie i fiskalnie przedstawione. Znaleźli również mężowie zaufania, że proponowane w operacie dodatkowym podwyższenie cen w obwodzie rzeszowskim uzasadnione było między innemi także zaprowadzeniem kolei żelaznéj, któréj to kolei spodziewane zaprowadzenie było już raz w pierwszych operatach jako powód do podwyższenia cen użyte.

„Dość jest“ mówią mężowie zaufania w pismie swojem „przejrzéć operaty z przepisami w ręku, aby przekonać się, że tu nawet nie myślano o zachowaniu przepisów“. Ustanowione ceny drzewa w operatach katastralnych nie były cenami z r. 1824., lecz cyframi dowolnie przyjętemi.

Prosili więc mężowie zaufania: aby dochodzenie cen drzewa na nowo zostało przedsięwzięte; aby w braku innych dostatecznych i dokładnych materyałów o cenach drzewa ze stanowczéj tu epoki 1774. do 1824., oparto się na cenach w prowizoryum podatku gruntowego z r. 1820.; aby ze ścisłém zachowaniem przepisów dochodzone były ceny drzewa z ostatnich lat sześciu w każdéj gminie; aby obliczono przecięcie cen z lat ostatnich w całym kraju, i porównawszy to przecięcie z przecięciem cen prowizoryum podatku gruntowego, znaleziono stosunek między temi przecięciami; aby podług tego stosunku, który winien być podany do wiadomości stron, redukowano ceny drzewa teraźniejsze w każdéj gminie, i aby te zredukowane ceny przyjęto jako ceny katastralne.

W reskrypcie jednak c. k. Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864., wydanym w skutek obrad krakowskich, nie nakazano nowego dochodzenia cen drzewa, lecz zatwierdzono dawne stopnie cen od

---

zwalają. Jednak i ta podniesiona cena 1 złr. 18 kr. nie zdawała się komisyi odpowiednią; ustanowiła więc komisya cenę katastralną drzewa szpilkowego na 1 złr. 50 kr., a cenę drzewa dębowego i brzozowego na 2 złr. 15 kr. m. k., więc w ogóle trzy razy wyżej, niż wskazywał wyciąg z rachunków z r. 1824. — Z wyciągu z rejestrów państwa Dembicy z roku 1824. wypadała cena za katastralny sąg drzewa na 43½ kr.; komisya obliczyła tę cenę na 48 kr, a doliczywszy wbrew przepisom większą wartość drzewa budulcowego, wyprowadziła cenę drzewa miękkiego na 1 złr. 6 kr., półtwardego na 1 złr. 18 kr., twardego na 1 złr. 35 kr. W skutek tego i powołując się na zaprowadzoną kolej żelazną, ustanowiła komisya takie ceny katastralne, które są prawie dwa razy wyższe od cen wskazanych w wyciągu z rejestrów z roku 1824. — Także i z rejestrów z dóbr rządowych Tuszów z r. 1824. obliczyła komisya ceny wyższe, niż należało, i ustanowiła ceny katastralne dla gmin dotyczących jeszcze znacznie wyżej, niż je obliczyła z rejestrów.

Również i komisya jasielska obchodziła się fiskalnie z kilkoma wyciągami z rejestrów o cenach drzewa z roku 1824. — Przy małej tylko liczbie gmin powołała się komisya jasielska także na zestawienia cen z r. 1824, ułożone na podstawie dochodzeń z r. 1826. a pod wieloma względami niedokładne i błędne. Z tych zestawień wybierała komisya tu i owdzie dla pojedynczych gmin ceny wyższe, a pomijała niższe. — I tak n. p. w rzeczonych zestawieniach wykazaną była cena drzewa miękkiego dla gminy Swoszowa 48 kr, a dla graniczącej gminy Zurawa 24 kr.; komisya powołała się tylko na pierwszą cenę 48 kr., o drugiej zaś 24 kr. nie wspominała. — Dla gmin Dominikanowie i Męciny Małej wskazywały rzeczone zestawienia cenę drzewa szpilkowego na 18 kr; komisya nie powołała się na tę cenę, i ustanowiła ceny wyższe 46 i 42 kr. — Taż komisya jasielska powoływała się także na wykazy cen targowych drzewa z roku 1824., które nie tylko są dziś już niezrozumiałe, lecz i podług przepisów służyć za podstawę nie powinny. Rozwijając cenę drzewa na pniu z ceny targowéj, przyjmowała komisya dowolnie koszta rąbania i dowozu, a w pojedynczych wypadkach kosztów dowozu wcale nie uwzględniała.

Komisya rzeszowska powołała się w operacie swoim najpierw na wyciąg z rejestrów lasowych gminy Budy. W tym wyciągu były dwie pozycye; jedna wykazywała cenę 2 złr. w. w. za sąg drzewa o 36″ długości polan, lecz nie podawała, ile sągów sprzedano za tę cenę; druga zaś pozycya wykazywała sprzedaż 210 sągów po 1 złr. 24 kr w. w., po odtrąceniu kosztów dowozu. Komisya przyjęła tylko pierwszą droższą cenę 2 złr. w. w., i z niéj, po odtrąceniu kosztów wyrębu, obliczyła cenę sąga katastralnego na 31½ kr. m. k.; zastosowała zaś dla téj gminy cenę katastralną jeszcze znacznie wyższą, bo 50 kr. — Z rachunków dóbr rządowych Uszew były wykazane ceny dla rewiru gminy Rusinów za 36. calowy sąg drzewa sosnowego 39 kr., zaś jodłowego i świerkowego 24 kr. mon. konw. Przy swojém obliczeniu opuściła komisya niższą cenę 24 kr. i przyjęła tylko wyższą cenę 39 kr. dla drzewa szpilkowego w ogóle, odtrąciła od tego tylko 6 kr. na koszta rąbania, i zredukowawszy cenę na sąg katastralny obliczyła ją na 27½ kr. m. k, a zastosowała w operacie katastralnym cenę 30 kr. — Z rachunków tychże samych dóbr rządowych wypadała cena katastralnego sąga drzewa szpilkowego z r. 1824. dla rewirów gmin Wilcza Wola, Nart i Kamień zaledwie na 10 kr.; komisya obliczała ją na 15 kr., a zastosowała w operacie cenę 23 i 26 kr., więc cenę o 156 i 189% wyższą, niż ona była w r. 1824. W podobny sposób obrabiała komisya także inne materyały. W najdrobniejszych szczegółach przebijał się fiskalizm. Fiskalnie i fałszywie przedstawione były wynikłości z materyałów, a ustanowiona cena katastralna przekraczała jeszcze te wynikłości.

Przy małej tylko liczbie gmin powoływały się te komisye na materyały wybierane obrabiane w sposób powyższy; przy reszcie zaś gmin odwoływały się komisye na analogię z innemi gminami, która to analogia opartą była jedynie na zdaniu komisyi.

2 fl. 30 kr. do 10 kr., do których dodano dwa stopnie najniższe 6 i 8 kr., jednak tylko dla gmin górskich, chociaż podług przedstawień mężów zaufania zatrzymany najwyższy stopień 2 zł. 30 kr. nie znajdywał w operatach przepisanego uzasadnienia; dodane zaś do tego stopnie 6 i 8 kr. były jeszcze znacznie wyższe, niż stopnie 2, 3 i 4 kr., przyjęte w Krainie, Karyntyi i Styryi, gdzie jest więcéj przedsiębiorstw drzewo konsumujących, niż w Galicyi. Dla gmin górskich dodał reskrypt Ministerstwa Skarbu stopnie najniższe 6 i 8 kr., chociaż podług przedstawień mężów zaufania pomiędzy nielicznemi dokładniejszemi datami o cenach drzewa, znajdywała się taryfa z jednego rewiru lasów rządowych, położonego w dolinach obwodu rzeszowskiego, która wskazywała cenę drzewa na pniu 5 kr.; w górach zaś naszych takie są lasy, w których teraz jeszcze część drzewa, lub pewne gatunki drzewa żadnéj wartości nie mają, jak to nawet świadczyły niektóre relacye komisarzy szacunkowych.

Postanowiwszy stopnie cen, polecał rzeczony reskrypt Ministerstwa Skarbu, aby zastosowanie tych stopni w pojedynczych gminach (Preiseinreihung) odbyło się nanowo z powołaniem powiatowych mężów zaufania, począwszy od wschodnio-południowych granic Galicyi Zachodniéj, i, jak mówi reskrypt, z uwzględnieniem stosownego zetknięcia z Galicyą Wschodnią („im richtigen Anſchluſſe an Oſt-Galizien").

Od tego nowego zastosowania stopni cen nie można było spodziewać się skutków pożądanych już dlatego, że ta operacya miała się odbyć „im richtigen Anſchluſſe" do Galicyi Wschodniéj, gdzie, jak to później wykazali mężowie zaufania we Lwowie, ceny drzewa równie źle, a może jeszcze dowolniéj i fiskalniéj były ustanowione, niż w Galicyi Zachodniéj, a nadto reskrypt Ministerstwa Skarbu nie nakazał ani zebrania nowych, ani poprawienia błędów w dawnych materyałach, które temu nowemu zastosowaniu stopni cen za podstawę służyć były powinny. — Nie skarcił reskrypt c. k. Ministerstwa Skarbu używania niedokładnych materyałów, dowolnego przebierania pomiędzy onemi, błędnego i fiskalnego przykrawywania i przedstawiania dat. Chociaż właśnie w tym czasie Ministerstwo Skarbu przedłożyło Radzie Państwa projekt do nowéj regulacyi podatku gruntowego, i w pismie uzasadniającem ten projekt wyraźnie powiedziało, iż przy dotychczasowém postępowaniu katastralném nie uwzględnia się wyższéj wartości drzewa budulcowego i materyałowego *), to jednak Ministerstwo Skarbu w rzeczonym reskrypcie dla Galicyi Zachodniéj nie skarciło postępowania organów katastralnych, które w wielu wypadkach przytaczały większą wartość drzewa budulcowego jako powód do podniesienia cen drzewa.

Wspomniony reskrypt Ministerstwa Skarbu poleca także komisarzom szacunkowym rozpoznawać dokładnie protokóły dotyczące wyśledzenia teraźniejszych cen drzewa, nakazanego w §. 54., Instrukcyi szacunkowéj, i to w tym celu, ażeby tam, gdzie miejscowa cena drzewa podług miary miejscowéj (któréj dymensye dokładnie mają być podane), jako też koszta wyrębu i ściągania nie były należycie uwidocznione, protokóły te przy sposobności rozpoznań reklamacyjnych zostały uzupełnione.

Więc c. k. Ministerstwo Skarbu nie sądziło nawet stosownem, unieważnić te dochodzenia, w których przepisy nie zostały zachowane. Do rozpoznań reklamacyjnych odesłane zostały czynności, których rezultat powinien był służyć za podstawę do pierwszego ustanowienia cen, i do nakazanego w reskrypcie Ministerstwa Skarbu zostosowania stopni cen w pojedynczych gminach.

Oczywistą rzeczą było, że strony, nie mające materyałów o cenach z r. 1824., nie mogą sądzić o proponowanych im cenach katastralnych, że więc, aby im tę rzecz ułatwić i zrobić zrozumiałą, potrzebném było oznaczyć przynajmniéj stosunek, w jakim zostawać mają wiadome im ceny teraźniejsze do cen katastralnych. Odnoszący się do tego wniosek uczynili mężowie zaufania krakowscy, lecz c. k. Ministerstwo Skarbu nie raczyło ani przystać na ten wniosek, ani dać innej wskazówki stałéj, dążącéj ku temu, aby strony były w stanie osądzić, czy nałożone im ceny katastralne są stosowne.

Nie mogli tu pomódz mężowie zaufania, którzy podług reskryptu c. k. Ministerstwa Skarbu, mieli być powołani do współdziałania w biórze inspektorackiém przy zastosowaniu stopni cen w gminach. Nie tylko że głos doradczy takich mężów podług dotychczasowych doświadczeń niemógłby odnieść pożądanych skutków, lecz nadto mężowie zaufania nie mogliby nawet dać zdania stosownego i opartego na przepisach, bo nie mieliby żadnéj dokładnéj, z przepisami i rzeczywistością zgodnéj podstawy, gdyż w operacyach niedostatecznych i błędnych, które im przy obradach mogły być przedłożone, takich podstaw nie było.

---

*) Obacz ministeryalne „Begründung zu dem Geſetze über die Regelung der Grundſteuer" u. ſ. w. Wien, aus der k. k. Hof- und Staatsdruckerei 1864. strona 38.

3. O przychodzie w naturze z lasów.

Już same zeznania organów katastralnych przy obradach wykazywały między inemi, że od nich nie można spodziewać się, aby wykonany został przepis zawarty w punkcie IX. reskryptu c. k. Ministerstwa Skarbu z 15. Maja 1861., polecający uwzględnienie lasów pierwotnych (Urwälder), jako też lasów, w których tylko mała część drzewa bywa zużywaną. Albowiem organa katastralne znalazły, iż w Galicyi Zachodniéj nie ma obecnie takich lasów, w którychby wspomniony przepis mógł znaleźć zastosowanie.

Z powodu, że powołany punkt X. reskryptu ministeryalnego z 15. Maja r. 1861. nie znalazł w praktyce zastosowania, a nadto był niedostateczny i niejasny, żądali mężowie zaufania objaśnienia tego punktu w tym kierunku, ażeby w lasach, w których znaczniejsza część drzewa faktycznie nie bywa zużywaną, tylko zużywana część drzewa jako przychód w naturze została przyjętą.

Pod tym względem zawiera późniejszy reskrypt z 19. Listopada 1864. dla lasów „częściowo w użytku zostających“ postanowienie: „że w lasach, w których dla naturalnego braku odbytu tylko jedna część rąbnego drzewa może być spożytkowaną, dająca się spożytkować ilość drzewa téj części o tyle jako przychód w naturze ma być policzoną, o ile przynajmniéj czwarta część całéj przestrzeni lasu obecnie nie jest w użytku. Lasy przeto, w których więcej jak $^3/_4$ części są w użytku, mają być z całym swym oszacowanym dochodem, zaś lasy w których mniéj jak $^3/_4$ części są w użytku, mają jedynie z częścią rzeczywiście przypadającego użytku być rachowane.“ *)

Rozporządzenie to znowu jest niejasne, albowiem trudno odgadnąć, czy ono sciąga się tylko do takich lasów, w których część przestrzeni lasu jest bez użytku, albo także i do takich, w których wprawdzie cała przestrzeń jest używaną, lecz tylko część drzewa z niéj spożytkować się da. A właśnie tych ostatnich lasów w Galicyi znajduje się bardzo wiele, albowiem, jak wiemy, w górach i w okolicach, w lasy obfitujących, pewne tylko gatunki drzewa (budulcowe, materyałowe) znajdują odbyt, inne zaś nie mają wartości. Przy takiéj niejasności rozporządzenia możemy jedynie po dotychczasowych doświadczeniach spodziewać się wykładu i zastosowania fiskalnego.

Względem operacyj odnoszących się do przychodu drzewa w naturze w ogólności, znaleźli mężowie zaufania przy obradach w Krakowie nowe dowody wskazujące, iż przychód ten ustanowiony był w sposób fiskalny, niezgodny z przepisami, i opisany już poprzednio w memoryale Wydziału krajowego z 16. Stycznia 1864.

Przytoczyli mężowie zaufania przykłady, a między innemi przykład z lasów rządowych w gminie Babice okręgu krakowskiego, gdzie, na podstawie obliczeń z morga próbnego, wybranego w najlepszym drzewostanie, przychód z jednego morga w naturze w I. klasie na $1^{40}/_{100}$., a w II. klasie na $1^{15}/_{100}$. n. a. sąga z morga ustanowiony został, chociaż leśniczy kameralny w swojej reklamacyi przedstawił, że ten las w I. klasie tylko $^{87}/_{100}$ a w II. klasie tylko $^{25}/_{100}$ sąga z jednego morga przynosi, i z tego drzewa $^3/_4$ części jako drzewo polanowe, a $^1/_4$ część, jako drzewo gałęziowe (Prügelholz), zużyte bywa. — Przedstawienie tego leśniczego było oparte na rachunkach lasowych, sporządzonych w skutek polecenia ministeryalnego z 28. Maja 1850. l. 6668., a chociaż podług przepisów katastralnych właśnie takie rachunki główną podstawę do ustanowienia przychodu w naturze stanowić powinny, to jednak takowe uwzględnionemi nie zostały.

Podnieśli mężowie zaufania inne także błędy pod względem ustanowionego przychodu drzewa. Z tych to powodów prosili mężowie zaufania, ażeby nakazaną była kompletna i z przepisami zgodna rewizya przychodu drzewa w naturze we wszystkich lasach, i wskazali główne momenta, na które przy takiéj rewizyi wzgląd mieć należy.

Wydany w skutek obrad krakowskich i uwag mężów zaufania reskrypt c. k. Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864. nie nakazał jednak takiej rewizyi, lecz tylko polecił surowo komisyom szacunkowym,

---

*) Odnośny ustęp reskryptu Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864. brzmi jak następuje: „Nachdem ferner die unausweichliche Nothwendigkeit vorliegt, den Waldschätzungs-Organen eine bestimmte Weisung zu geben, wie sie sich bei der Anschätzung der nach Punkt X. des Ministerial-Erlasses Zahl 2250. F. M. nur theilweise benützbaren Wäldern zu benehmen haben, findet man anzuordnen, daß bei Wäldern, aus welchen wegen natürlichem Mangel an Absatz nur ein Theil des schlagbaren Holzes verwerthet werden kann, das verwerthbare Holzquantum dieses Theiles, insoweit als Natural-Ertrag anzunehmen, respective zu berechnen sei, als wenigstens der vierte Theil der Gesammt-Waldfläche dermal außer Benützung angetroffen wird. — Es sind daher Wälder, wo mehr als $^3/_4$ in Benützung stehen, mit ihrem ganzen angeschätzten Ertrage aufzunehmen, dagegen Wälder, wo weniger als $^3/_4$ Theile in Benützung stehen, bloß mit dem aliquoten Theil der Benützung in Anschlag zu bringen.“

ażeby w czynnościach urzędowych w peryodzie reklamacyjnym trzymali się ściśle przepisów reskryptu ministeryalnego z 5. Stycznia 1863.

Przepisy tego ostatniego reskryptu były zupełnie zgodne z duchem dawniejszych ustaw i instrukcyj katastralnych, których jednak organa katastralne przy operacyach szacunkowych się nie trzymały.

Zamiast rozpoznać operaty w skutek zarzutów mężów zaufania, unieważnić te, które wbrew przepisom były zdziałane, i takowe zastąpić innemi, wolało c. k. Ministerstwo Skarbu pozostawić operaty szacunkowe w tym stanie, w jakim były, i odesłać do peryodu reklamacyjnego wykonanie tych przepisów, które dla samych operacyj szacunkowych zostały wydane.

Takie polecenie c. k. Ministerstwa Skarbu nie może odnieść pożądanych owoców, albowiem czynności reklamacyjne nierównie spieszniéj się odbywają, niż pierwsze operacye szacunkowe, i dopiero w skutek reklamacyj stron bywają przeprowadzane; strony zaś nie są w stanie podnosić i uzasadniać zarzuty przeciw operacyom, dla nich nie zrozumiałym.

4. O kosztach kultury lasów.

W roku 1863. przeprowadziły organa katastralne także nowe dochodzenia względem kosztów kultury i dozoru lasów.

Z powodu, iż w reskrypcie ministeryalnym z 5. Stycznia 1863. nie kazano uwzględniać kosztów utrzymania lasowego technicznego personalu (forſttechniſches Perſonale), wyłączyli urzędnicy katastralni przy obliczaniu kosztów nadzoru pensye tak zwanych leśniczych, których jako do lasowego technicznego personalu należących zaliczyli, gdy przecież ci leśniczowie, jak to już małe ich pensye i powszechnie znana niewiadomość gospodarstwa leśnego wskazują, w ogóle do technicznego personalu lasowego nie należą, lecz jedynie tylko jako dozorcy lasowi uważani być mogą.

W aktach katastralnych, które mężom zaufania przy obradach w Krakowie były przedstawione, znaleźli ci mężowie inne także znaczne błędy w dochodzeniu kosztów kultury i dozoru lasów; mianowicie znaleźli, iż materyały, przy dochodzeniach zbierane, w kierunku fiskalnym przykrawywane i przedstawiane były.

Na podstawie takich dochodzeń przyszli urzędnicy katastralni do rezultatów, iż koszta kultury i dozoru lasów nie wynoszą więcéj, jak 5% od dochodu brutto.

Że takie rezultaty nie mogły zgadzać się z rzeczywistością, nikt o tém w naszym kraju wątpić nie może. Niech nam tu wolno będzie przytoczyć w tym względzie najnowsze przepisy administracyi pruskiéj, której reputacya dość dobrze w Europie jest ustaloną. W instrukcyi pruskiego Ministra Finansów dla rzeczoznawców lasowych, których komisye szacunkowe powoływać mają prawo, nie ograniczono kosztów kultury lasów na pewne maxymalne procenta, a w przykładach w téj instrukcyi przytoczonych podane są same koszta dozoru i kultury aż do 56%, zaś razem z kosztami administracyi aż do 90% od dochodu brutto. *)

Z powodów nadzwyczajnéj błędności dotychczasowych dochodzeń żądali mężowie zaufania, ażeby zarządzone zostały dochodzenia nowe i sprawiedliwe. Temu żądaniu nie uczynił zadość reskrypt ministeryalny z dnia 19. Listopada 1864., który bez dalszych dochodzeń postanowił, ażeby na koszta kultury i dozoru lasów potrącono 3 do 12% od dochodu brutto, co oczywiście jest niedostatecznem.

5. O czystym dochodzie z lasów.

Podwyższone w kierunku fiskalnym bez miary ceny drzewa i przychód w naturze, a przyjęte z drugiéj strony zbyt nizkie koszta kultury musiały doprowadzić do obliczenia wysokiego czystego dochodu z lasów. Odwołali się mężowie zaufania na przykład z lasów rządowych w Babicach i Jankowicach, okręgu krakowskiego, gdzie rachunki lasowe, sporządzone w r. 1850. przez nadleśniczego rządowego, wykazywały teraźniejszy czysty dochód z morga lasu wysokopiennego w Babicach w Iszej klasie w ilości 1 złr. 48 ct., w IIgiej klasie 23 kr.; w Jankowicach zaś w ogóle 23 kr.

---

*) Erlaß des preuſſiſchen Finanz-Miniſters v. Patow, vom 17. Juni 1861. enthaltend die techniſche Anleitung zur Ausführung des Geſetzes vom 21. Mai 1861. in Beziehung auf Ermittlung des Reinertrages bei Holzungen, Berlin 1861.

Mimo to przyjęto w katastrze, po rozstrzygnieniu reklamacyj, czysty dochód z morga lasu dla Babic w Iszej klasie w ilości 2 złr. 10 kr., w IIgiej klasie 1 złr. 10 kr.; dla Jankowic zaś 45 kr. Przyjęto więc w katastrze dochód dla lasów w Babicach w Iszej klasie o 20%, w IIgiej klasie o 200%, zaś dla Jankowic o 100% wyższy, niż dochód teraźniejszy rzeczywisty.

Takie są rezultaty szacunków katastralnych, które podług wyraźnie objawionéj woli Najjaśniejszego Pana miały brać za podstawą najniższe ceny produktów z roku 1824., a zatém przedstawiać czysty dochód z gruntu bez porównania niższy od dochodu teraźniejszego. Już sama trudność w ustanowieniu pojedynczych czynników szacowania lasów, pochodząca z braku niezbędnych do tego dokładnych materyałów wskazywała potrzebę użycia także wszelkich możliwych dat, jakieby znaleźć się dały dla osądzenia ostatecznéj wynikłości szacunku, t. j. obliczonego czystego dochodu.

Proponowali przeto mężowie zaufania, ażeby do tego użyte zostały rachunki gospodarcze, przedstawiające czysty dochód, ceny kupna lasów lub dóbr z lasami, nakoniec daty ze zdarzających się często w naszym kraju sprzedaży drzewa całemi morgami lub sekcyami.

Tę stosunkom naszego kraju odpowiadającą propozycyę mężów zaufania — nie uwzględniło jednak c. k. Ministerstwo Skarbu.

6. Operat cen targowych głównych gatunków zboża.

Co do operatu cen targowych głównych gatunków zboża z r. 1824., przedstawili mężowie zaufania w Krakowie, że urzędnicy katastralni nie wykonali przepisu, zawartego w reskrypcie c. k. Ministerstwa Skarbu z 5. Stycznia 1863., polecającego, aby wspomniony operat ponownie był rozpoznany, i poprawiony pod względem redukcyi miar miejscowych, jakotéż pod względem innych błędów ksiąg targowych. Albowiem urzędnicy ci nie dochodzili gruntownie miar, jakie były używane w r. 1824., lecz woleli szukać nowych dowodów, iż dawne ich operaty nie były błędne; pozałączali więc różne świadectwa, uzyskane od urzędów targowych, lub od przełożonych gmin, i z nich chcieli dowodzić, że wszędzie, tak w ostatnich latach, jakotéż w r. 1824., sprzedawano zboże na miarę przepisaną, i bez nasypu.

Mężowie zaufania, znający zwyczaje kraju naszego, wiedzieli, że te przedstawienia urzędników katastralnych nie zgadzają się z rzeczywistością. Odwołali się ci mężowie na liczne rozporządzenia rządowe, świadczące o używaniu miar różnych; — załączyli także świadectwa urzędów gminnych i c. k. urzędów powiatowych, wskazujące, że dawniéj w bardzo wielu miejscach, a nawet i dotąd jeszcze większe miary zbożowe na targach bywały i są w używaniu.

Mimo tych przedstawień, nie zostało nakazane ani nowe dochodzenie, ani uwzględnienie tych większych miar.

7. O cenach innych produktów z ról i łąk, szczególnie kartofli i siana.

Przedstawili także mężowie zaufania, że ceny innych produktów z roli i ceny siana i otawy ustanowione były przez urzędników katastralnych dowolnie, podług pewnych w biórach ułożonych formułek o wartości pożywnéj tych produktów. Na poparcie wniosków swoich w tym względzie odwoływali się urzędnicy katastralni na te materyały, które z ich wnioskami były zgodne; odwoływali się na zestawienie cen targowych, które były błędne, i podług przepisów za podstawę służyć nie mogły, — jakotéż na protokóły ze stronami, które tém łatwiéj do przystawania na propozycye urzędników katastralnych zniewolonémi być mogły, gdy téj sprawy nie rozumiały, i cen z r. 1824. nie pamiętały. Gdzie zaś strony, rzecz lepiéj znające, inaczéj zeznawały, tam na ich zeznanie nie zważano.

Najważniejszym w katastrze produktem z roli, są kartofle; bo największa ilość tego produktu, znajduje się w przychodzie „in natura“ operatów katastralnych, w których, z małemi wyjątkami, wszystkie rośliny okopowe kartoflami są zastąpione. I właśnie szczególnie dla kartofel, równie jak i dla koniczyny, jakotéż dla jedynego produktu z łąk, t. j. dla siana przyjęli urzędnicy katastralni ceny takie, które nie są w sprawiedliwym, i stanowi faktycznemu odpowiednim stosunku, ani do cen katastralnych tych produktów w innych krajach koronnych, ani do cen katastralnych zboża, w Galicyi przyjętych.

Polecone w reskrypcie ministeryalnym z 5. Stycznia 1863. ponowne rozpoznanie i sprostowanie katastralnych cen siana, poruczone tym samym organom, które dawniéj już te ceny ustanowiły, nie odniosło skutku, — jak to już przewidywał Wydział krajowy w memoryale swoim z 16. Stycznia 1864. —

gdyż organa katastralne starały się jedynie przy nowych dochodzeniach dowieść, że dawniéj błędów nie popełniły.

Przy obradach w Krakowie postawili mężowie zaufania wnioski swoje względem ceny kartofel i siana, i przytaczali za swojemi wnioskami dowody, czerpane z wartości użytkowéj tych produktów, z wykazów z r. 1826., z cen przyjętych dla siana w prowizoryum podatku gruntowego, i z przykładów w niemieckich krajach koronnych, dawniéj szacowanych.

Jednakże c. k. Ministerstwo Skarbu w reskrypcie z 19. Listopada 1864. ustanowiło dla tych produktów ceny daleko wyższe, niż żądali mężowie zaufania.

Stosownie do przepisów, powinny być katastralne ceny kartofel i siana ustanawiane podług pewnego, w każdéj gminie wyśledzonego stosunku wartości pieniężnéj tych produktów do wartości pieniężnéj głównych gatunków zboża. Że wartość kartofel i siana musi być w stosunku do wartości zboża mniejszą w Galicyi, niż w zachodnich krajach koronnych, to wypływa już ze stosunków odbytu tych wszystkich produktów; gdyż popyt za zbożem do wywozu na Zachód czyni zboże w Galicyi stosunkowo droższém od siana i kartofel, które dla stosunkowo zbyt wielkich kosztów transportu nie bywają wywożone; w zachodnich zaś krajach koronnych przywóz zboża ze wschodu czyni takowe tańszém w stosunku do siana i kartofel, które z dalekich okolic nie mogą być przywożone. Jednakże katastralne ceny kartofel i siana, ustanowione reskryptem Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864. dla Galicyi Zachodniéj, i przyjęte już dawniéj przez c. k. władze skarbowe dla Galicyi Wschodniéj, są podług załączników *E.* i *F.* w stosunku do cen zboża (mianowicie: ceny kartofel w stosunku do cen żyta, a ceny siana w stosunku do cen owsa) znacznie wyższe, niż ceny katastralne, ustanowione dla kartofel i siana w niemieckich krajach koronnych, dawniéj szacowanych. *E. F.*

Największa część kartofel służy do wyżywienia ludności wiejskiéj. Produktem téj żywności, oszacowanym w katastrze jest siła fizyczna robotników, od której operaty katastralne w Galicyi wymagają nie mniej, niż w niemieckich krajach koronnych dawniéj szacowanych. Nie powinna więc cena katastralna kartofel w stosunku do ceny dnia roboczego pieszego być wyższą w Galicyi, niż w rzeczonych krajach koronnych. Jednakże c. k. władze skarbowe ustanowiły, jak świadczy załącznik *E*), ceny kartofel w stosunku do ceny dnia roboczego pieszego, znacznie wyższe, niż w niemieckich krajach koronnych, dawniéj szacowanych.

Znaczna część kartofel, (jakotéż buraki, rzepa i inne podobne rośliny okopowe, zastąpione w operatach katastralnych prawie wszędzie kartoflami) używane bywają jako karma dla bydła, równie jak wszystkie gatunki siana. Produktem téj karmy są płody zwierzęce. Oprócz cen mięsa, zapisanych w księgach targowych, nie mamy przeciętnych dat o wartości płodów zwierzęcych. Wzięli więc mężowie zaufania za podstawę do porównań swoich tylko ceny mięsa, które pewniejsze były, niż wszystkie inne daty wykazów targowych, bo ceny mięsa musiały być zapisywane podług taxy, dla mięsa urzędownie ustanawianéj. — Przy użyciu dobrego siana (koniczyny, lub siana łąkowego, zwanego w katastrze słodkiem) do produkcyi mięsa, może cetnar takiego siana, podług załącznika *G*), przynieść dochód pieniężny, który wynosi 21, a najwięcéj 29% od ceny targowéj owsa; ustanowione jednak przez c. k. władze skarbowe, dla katastru w Galicyi ceny koniczyny i słodkiego siana, są (jak świadczy załącznik *F*) w ogóle prawie równe z cenami targowemi owsa. — Przy użyciu kartofel do produkcyi mięsa może meca kartofel (podług załacznika *H*) przynieść dochód pieniężny, który wynosi tylko 25tą a najwięcéj 18tą część ceny targowéj, jednéj mecy żyta; ustanowione zaś dla katastru w Galicyi ceny kartofel, wynoszą w ogóle (jak świadczy załącznik *E*) 4tą lub 5tą część ceny targowéj jednéj mecy żyta. *G.* *H.*

Przy użyciu ziemiopłodów do produkcyi płodów zwierzęcych, zostaje wprawdzie rolnikowi, prócz ceny otrzymanéj za płody zwierzęce, jeszcze gnój, który używa się do użyźnienia ziemi, lecz oszacowanie katastralne nie uwzględnia wartości tego gnoju przy obliczaniu kosztów kultury, a z drugiéj strony uwzględnia pożytek z gnoju przy obliczaniu dochodu z gruntu, gdyż przyjmuje ilość i jakość płodów, uzyskanych z ziemi, taką, jaką produkuje ziemia, zasilona gnojem. Takie zasady szacowania zaledwie przed kilkudziesiąt laty mogły być stosowne, i to tylko w krajach, gdzie płody zwierzęce stosunkowo wyższą miały cenę, a gospodarstwa tak były prowadzone, że mało gnojono, mało roślin okopowych i trawiastych uprawiano, i znaczna część roli stała ugorem.

Takie zasady szacowania mogły być mniéj niestosowne w Niższéj Austryi, gdzie szacowanie katastralne, ukończone w r. 1834., przyjęło w ogóle 29% z czystéj roli na ugor, i nie uwzględniło pożytku z ugoru. Musiały jednak te zasady doprowadzić do wynikłości błędnych i niesprawiedliwych, n. p. w okrę-

gu krakowskim, gdzie operaty katastralne, ukończone w r. 1852. przyjęły w ogóle tylko 4% roli na ugor, i nawet pożytek z tego małego ugoru najczęściéj oszacowały.

Musimy tu podnieść i tę ważną okoliczność, że jak świadczy załącznik *F.*, ceny siana, ustanowione przez c. k. władze skarbowe, znacznie są wyższe od cen użytych w prowizoryum podatku gruntowego z r. 1820. Takie ustanowienie cen katastralnych nie może być zgodném z wolą Najmiłościwszego Ustawodawcy, który najwyraźniéj wypowiedział, iż katastralne ceny produktów chce mieć takie, jakie były najniższe w przeciągu lat od 1774 do 1824.

8. O przychodzie w naturze ról i łąk.

Przychód w naturze z ról i łąk nie był przedmiotem obrad z mężami zaufania w Krakowie. Przedłożone były jednak operaty przychodu w naturze z kilku gmin różnych okolic. W tych operatach znaleźli mężowie zaufania zupełne potwierdzenie owych przedstawień memoryału Wydziału krajowego z 16. Stycznia 1864., które wykazywały bezzasadność i błędność czynników przychodu w naturze, przyjętych w operatach katastralnych. (Obacz powyżéj ustęp III. str. 7. i 8.).

Podnieśli mężowie zaufania szczególnie tę okoliczność, że w przedłożonych im operatach wszędzie, bez żadnych dowodów i żadnéj podstawy, zapisana była dowolnie rotacya trzyletnia, najczęściéj bez ugoru, lub z małym ugorem, i to w gminach górskich i na dołach, w ziemi dobréj i na piaskach. Takie cyfry, stawiane na jedno kopyto, mogły być tylko układane w biórach i oczywiście nie były zgodne z przepisami, polecającemi brać za podstawę stan gospodarstwa faktyczny, w gminie zwyczajny, który nie jest wszędzie jednakowy, lecz najrozmaitszy.

Na zarzuty mężów zaufania w tym względzie odpowiedzieli inspektorowie przy obradach w Krakowie, „że w ogóle w tym kraju właściwie żadna nie istnieje zwyczajna w gminach rotacya i w operatach najczęściéj przyjęto rotacyę trzyletnią.“ (Protokół XI. posiedzenia).

Lecz jeżeli nie istnieje zwyczajna w gminie (gemeinbeübliche) rotacya, to nie mogą także istnieć zwyczajne w gminie stosunki uprawy produktów na każdy rok rotacyi. Ztąd wypływa, że ustanowione w operatach rotacye i stosunki uprawy, również jak przychód w ziarnie, zostający w ścisłym związku z rotacyą i ze stosunkami uprawy, więc także przychód w naturze z morga, obliczony sztucznie z tych trzech czynników, nie mógł być i nie był ustanowiony na podstawie nie dającego się dociec zwyczajnego w gminie gospodarstwa, lecz został dowolnie ułożony w biórach; przeto i przy ustanowieniu tego czynnika szacowania nie zachowano ustawy, która nakazuje trzymać się zwyczajnego w gminie gospodarstwa.

Zeznanie inspektorów, że w Galicyi nie ma zwyczajnej w gminie rotacyi, i że przyjęto w operatach najczęściéj rotacyę trzyletną, jest najoczywistszym dowodem, że albo urzędnicy katastralni, ze stosunkami miejscowemi nie obeznani, nie umieją osądzić rotacyi w gminie zwyczajnéj, więc do prowadzenia szacunku nie powinni być użyci, albo téż, że istotnie podług ich zeznania niepodobieństwem jest oznaczyć nie istniejącą zwyczajną w gminie rotacyę, więc sztuczny system szacowania, obliczający dochód z czynników, nie mogących być oznaczonemi podług stanu faktycznego, zaniechany być powinien.

Wydany jednak w skutek obrad krakowskich reskrypt c. k. Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864., polecając dalsze prowadzenie szacowania gruntów podług teraźniejszego systemu, nic nie nakazał dla poprawienia czynników przychodu w naturze z ról i łąk.

9. O kosztach kultury ról i łąk.

Względem dowolnego i przepisom przeciwnego ustanowienia kosztów kultury dla ról i łąk odwołali się mężowie zaufania przy obradach w Krakowie na dowody, zawarte w memoryale Wydziału krajowego z 16. Stycznia 1864. Gdy jednak w tym memoryale nie były dotknięte nieznane podówczas jeszcze wyniklości poprawek, nakazanych w reskryptach ministeryalnych z 15. Maja 1861. i 5. Stycznia 1863. więc mężowie zaufania szczególnie na te poprawki uwagę swoja zwrócili.

Szematy, oznaczające robociznę, którą robotnik lub sprzężaj w dniu jednym wykonują, były znowu dowolnie ustanowione podług zdań urzędników katastralnych, gdyż dowodów pisemnych dla ustanowienia tych szematów w aktach katastralnych nie było, a protokolarne podania gmin w tym względzie tak między sobą były sprzeczne, że za podstawę służyć nie mogły. Ustanowione przez urzędników katastralnych szemata dla robocizny ciągłéj (t. j. dla orania i włóczenia) były podobne do podań w książkach gospodarskich, w których opisane są roboty, jakie bydło większe, silne i dobrze karmione, w gospodar-

stwach wzorowych w jednym dniu uskutecznić jest w stanie. Takie szemata nie zgadzają się z powszechnym w gminach naszych zwyczajem, który podług przepisów uwzględniony być powinien; albowiem zwyczajne w naszych gminach bydło, mniejsze, mniéj silne i gorzéj utrzymane, mało roboty wykonuje. Jednakże reskrypt ministeryalny z 19. Listopada 1864. zatwierdził szemata organów katastralnych, z odmianami mało znaczącemi.

Przy poprawkach, których przeprowadzenie było polecone w reskryptach c. k. Ministerstwa Skarbu powyżej przytoczonych, miały być uwzględnione nowe czynniki kosztów kultury, mianowicie: koszta utrzymania budynków, koszta sprawienia narzędzi rolniczych, krótsze dnie zimowe, podwójne święta w Galicyi, stosunkowa możność użycia sprzężajów konnych i wołowych.

Co do uwzględnienia stosunkowej możności użycia sprężajów, sądzili urzędnicy katastralni, iż dość będzie, oprócz dni świątecznych, odtrącić jeszcze pewną ilość dni na przeszkody klimatyczne, i przyjęli przeciętnie 260 dni roboczych dla koni, a 240 dla wołów. Przez tyle dni w roku, może jednak sprzężaj być użyty zaledwie w najlepszych i z przemysłem połączonych gospodarstwach; przy zwyczajném zaś w naszych gminach gospodarstwie, które podług przepisów za podstawę służyć powinno, sprzężaje gospodarcze przez daleką mniejszą ilość dni w roku użyte być mogą; albowiem w Galicyi, dla braku przemysłu i ruchu handlowego, sprzężaje te rzadko do innych, jak do rolnych gospodarczych robót używane bywają.

Nawet w industryjnej Saxonii w przepisach szacunkowych przyjęto dla sprzężajów wołowych tylko 150 do 200 dni roboczych w roku.

Chociaż organa katastralne przyjęły 10 godzin roboczych w dniach dłuższych, a tylko 6 godzin w czterech miesiącach zimowych, mających dnie krótsze, to jednak organa te nie uwzględniły tych krótszych dni zimowych, i to z powodu, że roboty, obliczone w katastrze przy kosztach kultury, nie odbywają się w miesiącach zimowych.

Przedstawiali mężowie zaufania, że dnie krótsze powinny być uwzględnione w ten sposób, aby ilość dziennych godzin roboczych obliczoną została z przecięcia dni krótszych i dni dłuższych, i aby ta przeciętna ilość godzin uwzględnioną była bądź przy obliczeniu dni roboczych w roku, bądź téż przy wymierzeniu roboty, na dzień jeden wymaganej. Przedstawienia te jednak nie odniosły skutku, i nakazane właśnie dla katastru uwzględnienie krótszych dni zimowych uznane zostało przez urzędników katastralnych jako nie wykonalne w katastrze.

Co do kosztów utrzymania budynków i narzędzi rolniczych, skonstatowali mężowie zaufania, przy obradach, że te koszta nigdzie dokładnie nie były szacowane. Urzędnicy katastralni spisywali wprawdzie w téj mierze z grupami gmin liczne protokóły, lecz gdy strony, do téj sprawy nie przygotowane, podawały najrozmaitsze cyfry, urzędnicy katastralni cyfry te w dowolny sposób rektyfikowali, stawiając natomiast cyfry własne, bez najmniejszego dowodu prawdziwości i stosowności tychże cyfer.

I dziwić się temu nie można, że urzędnicy katastralni, przybyli z krajów obcych, i nie mający znajomości stosunków miejscowych, nie byli w stanie, wspomnionych kosztów gruntownie dochodzić i sprawiedliwie osądzić. Nie dość jednak na tém, że ci urzędnicy przyjmowali koszta małe na budynki i narzędzia rolnicze; nie uwzględnili oni nawet i tych małych kosztów; — albowiem zamiast odrębnego policzenia tych kosztów na całe gospodarstwo, lub ustanowienia, ile z tych kosztów na jeden morg przypadać może, wliczyli oni te koszta do rocznych kosztów utrzymania sprzężaju, i dzielili takowe razem z temi ostatniemi przez ilość rocznych dni roboczych, z którego to dzielenia wypadała cena ciągłego dnia roboczego. Z przyjętéj więc n. p. na koszta budynków kwoty 6 złr. 30 kr. m. k., podzielonéj przez ilość dni roboczych jednej pary koni, t. j. przez 260, zostawało $1\frac{1}{2}$ kr. m. k. jako kwota, która w cenie każdego dnia roboczego, miała przedstawiać koszta budynków. Ponieważ jednak w katastrze obliczają się tylko te dnie ciągłe, które potrzebne są do orania i włóczenia, a takich dni, przy średniém gospodarstwie włościańskiem, mającém 10 do 15 morgów roli, nie można przyjąć więcéj jak około 50 na rok, zaś w cenie jednego dnia roboczego, tylko kwota $1\frac{1}{2}$ kr. m. k. na koszta budynków i narzędzi jest zawarta; więc na całe gospodarstwo wypadałoby tylko 1 złr. 15 kr. m. k. jako całoroczny koszt utrzymania budynków!

To postępowanie doprowadziło do szczególniejszego rodzaju niekonsekwencyi. Gdy bowiem cenę ciągłego dnia konnego przyjmowano wyższą, niż cenę dnia wołowego, więc z kosztów na budynki i na narzędzia rolnicze, wplątanych do obliczenia ceny dnia ciągłego, przyjmowano więcej przy dniu ciągłym końskim, jak przy wołowym, jak gdyby koszta na te budynki i narzędzia zależały od tego, czy się robi końmi, czy wołmi.

Całe to postępowanie było niezgodne z duchem przepisu, który k o s z t a utrzymania budynków i narzędzi gospodarskich, a więc n i e jakąś dowolną tych kosztów cząstkę uwzględniać poleca.

Mężowie zaufania powstali przeciw temu postępowaniu, i żądali, ażeby wspomnione koszta były dokładnie dochodzone, i ażeby w szczególności koszta na budynki zostały w osobnéj taryfie na jeden morg ustanawiane, i podług téj taryfy, z uwzględnieniem stosunków miejscowych, potrącane. Jednakże c. k. Ministerstwo Skarbu w reskrypcie z 19. Listopada 1864. nie uwzględniło wniosków mężów zaufania, i zatwierdziło postępowanie urzędników katastralnych.

Wspomnieć tu wypada, że nawet i ta mała cząstka kosztów na budynki i narzędzia rolnicze, którą sztucznie wplątano do obliczenia ceny dnia ciągłego, znikła ostatecznie.

Wykazała to zniknienie komisya, wysadzona w r. 1865. od komitetu krakowskiego c. k. Towarzystwa Gospodarczego do rozpoznania sprawy katastru; obliczyła ona bowiem cenę ciągłego dnia roboczego z kosztów utrzymania podług przepisów, biorąc za podstawę cenę produktów i dni pieszych, ustanowione w katastrze, i karmę bydła taką, jaka racyonalnie potrzebną jest dla bydła, zdolnego do roboty wymaganéj w operatach katastralnych.

Pomimo że ta komisya nie wciągnęła do swojego obliczenia nowych czynników, przyznanych w reskrypcie Ministerstwa Skarbu z 15. Maja 1861. (jakoto: kosztów na budynki i narzędzia, krótszych dni zimowych, i rzeczywistéj stosunkowéj możności użycia sprzężajów), to jednak jéj obliczenie wykazywało ceny dnia ciągłego znacznie wyższe, niż takowe ustanowione zostały w reskrypcie Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864.

Ztąd wypływa, że przyznanie wspomnionych nowych czynników pozostało na papierze niewykonane, i że ceny dnia ciągłego, ustanowione dla Galicyi Zachodniéj, nie tylko czynników tych nie uwzględniły, lecz nawet nie pokrywają kosztów utrzymania parobka, i odpowiedniego karmienia bydła roboczego.

Wykazała daléj wspomniona komisya, że ceny dnia ciągłego, ustanowione dla Galicyi Zachodniéj, są w stosunku do cen siana znacznie niższe, niż w siedmiu niemieckich krajach koronnych, najpierw szacowanych.

10. O błędach w zbieraniu, obrabianiu i przedstawianiu materyałów, służących do uzasadnienia cyfer pojedynczych czynników.

Przykłady błędnego i fiskalnego obrabiania materyałów, odnoszących się do cen drzewa, przytoczyliśmy już powyżéj str. 15.

Znajdowali mężowie zaufania podobne dowody także i w innych aktach, przedłożonych im w niezliczonych stosach.

W aktach tych było n. p. tylko jedynaście wyciągów z rejestrów sprzedaży zboża i siana z r. 1824. Tak mała ilość nie powinna była służyć do uzasadnienia cen produktów. Mężowie zaufania starali się mieć oryginały rejestrów, z których wspomnione wyciągi przez urzędników katastralnych były sporządzone. Dostawszy ośm takich rejestrów, porównali oni te rejestra z wyciągami, i z tego porównania wykazali przy obradach: — że i w tych wyciągach przebijał się kierunek fiskalny, — że w pojedynczych wyciągach opuszczano sprzedaże, wykazujące ceny niższe, a wciągano ceny sprzedaży wyższe także z lat innych, które przedstawiano jako cehy z r. 1824., — że w tych wyciągach nie przepisywano dosłownie pozycyj z rejestrów oryginalnych, i opuszczano słowa lub ustępy, potrzebne do osądzenia pojedynczych pozycyj, — że w ogóle żaden wyciąg nie był dokładnie sporządzony, należycie objaśniony, i stosownie użyty, — że więc sporządzenie tych wyciągów, czynność ze wszystkich katastralnych operacyj najłatwiejsza, była uskutecznioną fiskalnie lub błędnie, po części z nawyknienia do robót niegruntownych, przez nikogo niekontrolowanych, po części zaś z téj przyczyny, że urzędnicy katastralni nie mogli zrozumieć polskich rejestrów i objaśnić sobie okoliczności stanowczych, które wypływały z nieznanych tym urzędnikom stosunków miejscowych. (Obacz podania mężów zaufania do l. W. 863 z r. 1864. i protokóły posiedzenia X. str.: 29, 51, 61. i posiedzenia XII. str. 3.)

Gdy podnoszone przez mężów zaufania błędy w obrabianiu szczegółowych materyałów, odnoszących się do cen robocizny, dały powód do zarzutu, że błędy w aktach pojedynczych nie mogą mieć wpływu wobec wielkiéj masy uzbieranych materyałów, podjęli się mężowie zaufania pracy ropoznania wszystkich dat, dotyczących ceny dnia ciągłego z całego jednego inspektoratu szacunkowego, w którym dla uzasadnienia wspomnionych cen najwięcéj materyałów było uzbieranych. Wykaz załączony do sprawozdania tego inspektoratu obejmował wynikłości sumaryczne każdego gatunku tych materyałów.

W pierwszéj rubryce tego wykazu przedstawione było przecięcie cen najmu dnia ciągłego parokonnego z dwóch tylko rejestrów gospodarskich z r. 1824. W załączonych do aktów wyciągach z tych rejestrów była mowa tylko o dniach ciągłych; mogły więc te ceny sciągać się także do dni ciągłych wołowych, które taniéj się szacują: w wykazie jednak przedstawiono, jakoby te ceny płacone były za dnie konne. Z rejestrów oryginalnych, z których wyciągi były zrobione, dostali mężowie zaufania tylko jeden, a porównywając ten oryginał z wyciągiem, wykazali, że wyciąg był zupełnie błędny. Albowiem w rejestrze oryginalnym było zapisane: „Wójtowi za siedm dni bydlnego szarwarku 7 złr. w. w.;“ urzędnik zaś katastralny, nie rozumiejący zapewnie tego polskiego zapisku, zrobił z tego w swoim wyciągu „Sieben Zugtage zum Ackern.“ — Inspektor zaś poszedł daléj, i zrobił z tego cenę najmu dnia konnego.

W drugiéj rubryce wykazu inspektorackiego wciągnione było przecięcie cen dnia ciągłego, obliczone w r. 1826. z kosztów utrzymania sprzężaju; bo to przecięcie zbliżało się do cen, proponowanych przez inspektorat. To przecięcie jednak nie mogło być użyte do uzasadnienia teraźniejszych cen katastralnych, które miały być obliczone z uwzględnieniem nowych czynników (kosztów na budynki i narzędzia rolnicze, krótszych dni zimowych, i stosunkowéj możności użycia bydła); bo te czynniki nie były uwzględnione przy obliczeniach w r. 1826. — Te ostatnie obliczenia brały za podstawę ceny siana tamże wskazane, które były znacznie niższe od cen siana, przyjętych dla katastru przez urzędników katastralnych. — Opierając się przeto na obliczeniach z r. 1826. dla uzasadnienia ceny dnia ciągłego, potrzeba było przyjąć także ceny siana, w tych obliczeniach wykazane. Urzędnicy katastralni jednak powołali się na dochodzenia z r. 1826. pod względem wykazanych tam nizkich cen dni ciągłych, a odrzucili wykazane tamże nizkie ceny siana jako niestosowne. Fakt ten jest jednym z owych licznych dowodów, że urzędnicy katastralni wybierają zpomiędzy materyałów, a nawet z jednego i tego samego materyału wyrywają dowolnie te lub owe części, i tak je używają, aby zadość uczynić fiskalizmowi.

W trzeciéj i czwartéj rubryce wykazu inspektorackiego przedstawione były przecięcia cen dnia ciągłego, obliczone z kosztów utrzymania, podanych przez gminy, jakotéż przecięcia cen, które miały być obliczone z kosztów utrzymania wykazanych w rejestrach folwarcznych.

Zpomiędzy dat z rejestrów i z podań gmin, spisanych przy operacyach pierwszych i przy operacyach nakazanych dla poprawy pierwszych operatów, wybierały komisye katastralne małą zwykle liczbę podług upodobania, i z tych dat wybranych układały wykazy, któremi uzasadniały roboty swoje.

Jedna z komisyj załączyła jako niezbity dowód ceny dnia pieszego, wyciąg z folwarcznéj tabeli zbożowéj, wykazujący ordynaryę dawaną gumiennemu w r. 1824., a dodawszy do tego dowolną cyfrę pensyi w pieniądzach, obliczyła, iż wynagrodzenie tego gumiennego wynosiło tylko $5^{9}/_{10}$ kr. m. k. dziennie. Objaśnienia jednak, otrzymane przez mężów zaufania, wskazały, iż ten gumienny oprócz zboża, wypisanego przez komisyę, miał w użytku budynek dworski, pięć morgów ogrodu, opał i paszę dla krów.

Daty z rejestrów i z podań gmin, zebrane przez komisye tegoż inspektoratu, o kosztach utrzymania parobka, były także w przypadkach pojedynczych rektyfikowane przez dowolne opuszczanie, lub zmniejszanie pojedynczych pozycyj kosztów, a wynikłości tych rektyfikacyj były przedstawione w sumarycznym wykazie jako wynikłości rejestrów i podań gmin.

Z pięciu komisyj tegoż inspektoratu dwie tylko załączyły małą ilość wyciągów z folwarcznych rejestrów o karmie bydła (Futter-Paſſirungstabellen). I te wyciągi były także niedokładne. Dwa np. wyciągi wykazywały taką ilość rocznéj karmy, iż z niéj na jednego wołu dziennie wypadało $10^{1}/_{4}$ i $8^{1}/_{2}$ funtów siana. Widoczném było, że tu brakowała część karmy, nie zapisywana w rejestrach jako to: trawa spasiona, ujmy, plewy, i t. p. Użyły jednak komisye szacunkowe tych wyciągów. — Nadto jeszcze przy obliczaniu ceny dnia ciągłego na podstawie tych wyciągów, opuściła jedna komisya koszta zużycia koni, druga zaś opuściła koszta na budynki gospodarcze, na narzędzia rolnicze, i na parobka. Obliczona tym

sposobem cena dnia ciągłego wciągniętą została w trzecią rubrykę wykazu inspektorackiego, między materyały uzasadniające cenę dnia ciągłego, w któréj wszystkie wspomnione koszta miały być uwzględnione.

Podania wielu gmin téj sprawy nieświadomych były tak niedorzeczne, iż z nich wypadała całodzienna karma jednego konia na 11, 10, 9 fnt., a dzienna karma wołu na 8, 7, 6, 5 i 4 fnt. wartości siana. Takie podania zostały jednak użyte przez komisye katastralne. W jednym dystrykcie komisyjnym podały gminy w jedynastu protokółach koszta utrzymania, wskazujące cenę dnia ciągłego wyższą; te podania nie zostały wciągnięte do wykazu inspektorackiego. Jedna grupa gmin w górach podała do protokółu karmę stajenną, potrzebną dla wołów przez dwa miesiące robocze, i prócz tego podała pastwisko; komisya nie uwzględniła pastwiska, a podaną dwumiesięczną karmę stajenną podzieliła przez 100 dni roboczych, i z tego fałszywego obliczenia wykazała koszt dzienny utrzymania dwóch wołów na $5^{9}/_{10}$ kr. m. k. — I z takich to dat ułożono przecięcie, które figurowało w czwartéj rubryce wykazu inspektorackiego jako przecięcie z podań gmin.

Z opisanych tu czterech rubryk, które miały wykazywać przeciętne wynikłości czterech gatunków zebranych materyałów, obliczone było w wykazie inspektorackim znowu przecięcie ogólne. Łatwo pojąć, że ogólne przecięcie, obliczone z materyałów dowolnie wybranych, przykrojonych, lub przekroczonych, i dowolnie zestawionych, zbliżało się do cen dnia ciągłego, proponowanych przez inspektorat.

Takie to akta leżały całe miesiące i lata w inspektoratach, a po części także i u władz wyższych, i nikt nie myślał o kontrolowaniu, o poprawieniu błędów, o zastąpieniu błędnych dochodzeń innemi.

I pomimo takich błędów, przez mężów zaufania wykazanych, c. k. Ministerstwo Skarbu nie poleciło dochodzeń nowych, lepszych, zgodnych z przepisami.

11. O wynikłościach szacowania katastralnego.

Już operaty pierwszego szacowania świadczyły, do jak błędnych, nierównych i fiskalnych wynikłości mogą one doprowadzić. Porównanie tych wynikłości z cenami gruntów (załącznik A). wskazywało, że wspomnione wynikłości wewnątrz kraju naszego są nadzwyczaj nierówne, i w stosunku do cen gruntów, przez sąme organa katastralne tu i ówdzie zebranych, w ogóle więcéj niż dwa razy wyższe, jak w prowincyach dawniéj szacowanych.

Przy operacyach szacunkowych W. Ks. Krakowskiego, ukończonych w r. 1851., nie zbierali urzędnicy katastralni żadnych dat o cenach gruntów. Zebrane późniéj w dobrach hr. Adama Potockiego przypadki dzierżaw z kontraktów, obowiązujących w latach ostatnich wskazywały, że czysty dochód, oszacowany w katastrze na podstawie cen produktów z r. 1824. był w ogóle o $66^{1}/_{2}$ procent wyższy od teraźniejszych czynszów dzierżawnych, i że podatek zwyczajny z dodatkiem trzeciéj części, wymierzony na podstawie nowego szacowania katastralnego, wynosił $33^{1}/_{3}$ procentu od czynszu dzierżawnego, a tenże podatek z dodatkami wojennemi i krajowemi zabierał $61^{7}/_{10}$ procentu od czynszu dzierżawnego. Zostawało więc właścicielowi tylko $38^{3}/_{10}$ procentów, z których on jeszcze inne ciężary publiczne (na drogi, kościoły, potrzeby gminne etc.) ponosić musiał. — Taki podatek nie jest już podatkiem, ale konfiskacyą znacznéj części majątku.

12. O użyciu cen zamiennych (dzierżaw i kupna) gruntów, i o potrzebie rewizyi operatów przez organa inne.

Wobec takich wynikłości szacowania, wobec doświadczeń, że te wynikłości nie mogą być należycie sprostowane przez nakazane małe poprawki w pojedynczych czynnikach najbłędniéj ustanowionych, wobec mnogich dowodów, że i te poprawki najbłędniéj się wykonują, — wobec dowodów, że niezliczone stosy wadliwych aktów, spisane dla formy o pojedynczych czynnikach, nie bywają u władz wyższych ani rozpoznawane, ani czytane, — wobec niechęci tych władz do polecenia zbyt kosztownych nowych dochodzeń dla poprawienia pojedynczych czynników, nakoniec także wobec braku dostatecznych i dokładnych materyałów do poprawienia wszystkich tych, ściśle z sobą związanych czynników, położyli mężowie zaufania główną nadzieję swoją w stosownem użyciu dat o cenach zamiennych (kupna i dzierżaw) gruntów.

W skutek prośby mężów zaufania polecił J. Ex. P. Minister Skarbu, ażeby akta, dotyczące cen kupna i dzierżaw gruntów, zostały z inspektoratów do Krakowa przysłane, i mężom zaufania udzielone. Gdy jednak te akta nie były jeszcze uporządkowane, i ogólne zestawienia materyałów jeszcze nie ułożone, więc dostały się mężom zaufania do przejrzenia tylko niektóre wykazy cząstkowe, i przypadki pojedyncze,

z których rozpoznania powzięli mężowie zaufania przekonanie, że i téj robocie, równie jak innym, brakowało gruntowności.

„Nie znajdowaliśmy," — mówią mężowie zaufania w sprawozdaniu do Wydziału — „w tych „aktach kopij kontraktów kupna i dzierżaw; bo pocóż te kontrakty zbierać, i jak użyć takowych mieli urzę„dnicy katastralni, którzy kontraktów polskich przeczytać, lub dobrze zrozumieć nie byliby wstanie? „Nie ma w tych aktach dokumentowanego i dostateczną rękojmię przedstawiającego oszacowania wszyst„kich praw, przedmiotów i ciężarów, przyjętych przez nabywcę lub dzierżawcę, których wartość powinna „być odtrącononą od ceny kupna i od czynszu dzierżawnego, lub dodaną do téj ceny, ażeby wykombino„wać czystą cenę gruntu. — Znaleźliśmy inne także ważne usterki, a z naszych rozmów z inspektorami, „od których żądaliśmy objaśnień, poznaliśmy, że oni nie są skłonni do stosownego użycia tych dat, które „nie są zgodne z ich operacyami. — Sprawdziło się więc to wszystko, co względem użycia tych dat prze„widział Wydział krajowy w memoryale swoim z 16. Stycznia 1864."

Złożyli przeto mężowie zaufania dalsze swoje przedstawienia w téj sprawie przy obradach w Krakowie, i w podaniu z 1. Września 1864., wręczoném J. Ex. Ministrowi Skarbu.

Zwrócili oni w tem podaniu uwagę P. Ministra na ważność dat o cenach kupna i sprzedaży gruntów, które do uzasadnienia i sprostowania operacyj szacunkowych podług przepisów użyte być powinny, i do tego celu we wszystkich krajach, mających kataster parcelowy lub klasowy, użyte były. — Sprawiedliwe bowiem użycie dat wspomnionych jest środkiem jedynym do utrzymania idealnego szacunku gruntów w takich granicach, aby ono nie oddalało się zbytecznie od rzeczywistości. — Przedstawili mężowie zaufania obawy swoje z powodu zarzutów, które były podnoszone przez urzędników katastralnych przeciw stosownemu użyciu dat o cenach gruntów, nie zgadzających się z operacyami tych urzędników.

Prosili więc mężowie zaufania w rzeczoném podaniu do P. Ministra Skarbu: ażeby daty o cenach kupna gruntów i czynszach dzierżawnych były rozpoznawane i zestawiane z powołaniem do tego reprezentantów właścicieli gruntów, w sposób proponowany przez Wydział krajowy w memoryale z 16. Stycznia 1864.; prosili także, ażeby szacowania lasów we wszystkich nielicznych tego szacowania czynnikach zostało zrewidowane, i ażeby katastralne ceny drzewa w ogólności nie przekraczały cen prowizoryum gruntowego z r. 1820.; — prosili daléj, ażeby operacye szacunkowe co do innych rodzajów kultury (ról, łąk, ogrodów i t. d.) zostały pojedynczo zrewidowane i sprostowane, i ażeby przy téj operacyi użyte były daty o cenach gruntów, zebrane z lat ostatnich, i zredukowane w stosunku do cen produktów z r. 1824.; — prosili także, ażeby zestawienia wynikłości szacowania w całych inspektoratach, jakie się okażą po wspomnionéj rewizyi operatów pojedynczych, rozpoznane były u władz wyższych na podstawie sumarycznego porównania tych wynikłości z datami o cenach kupna i dzierżaw, i ażeby władze wyższe podług tego rozpoznania uchwalały o sumie czystego dochodu z wszystkich gruntów całego okręgu administracyjnego, i pojedynczych inspektoratów, jako téż o potrzebie dalszych sprostowań w operatach.

W tém samém podaniu żądali mężowie zaufania, ażeby po wspomnioném sprostowaniu operacyj otworzone były reklamacye dla całéj Galicyi Zachodniéj i dla okręgu Krakowskiego, ażeby więc odstąpiono od postanowienia reskryptu ministeryalnego z dnia 20. Kwietnia 1863. l. 1.279, które, dozwalając nowych reklamacy w czterech obwodach Galicyi Zachodniéj, ograniczało okręg Krakowski i obwód Wadowicki na same tylko rekursa do Ministerstwa, więc odejmowało im pierwszą instancyę.

W témże podaniu prosili mężowie zaufania, ażeby prowadzenie dalszych operacyj szacunkowych i rozpoznanie reklamacyj nie było zostawione w rękach tych samych urzędników katastralnych, którzy tyle błędów popełnili, i nie mieli przymiotów ustawami przypisanych, lecz ażeby te czynności oddane były organom innym, przez poprzednie roboty nie uprzedzonym, krajowcom, znającym język krajowy i miejscowe stosunki gospodarskie; bo tak nakazują ustawy.

Nadzwyczaj liczne, a zbyt jasno w oczy bijące błędy w operatach dowodziły, że u władz wyższych nie rozpoznawano operatów, i nie starano się o prostowanie błędów w samym zarodzie ich pojawiania się, że więc operacye katastralne nie miały należytego i ciągłego nadzoru. Ponowili więc mężowie zaufania w przytoczoném podaniu do P. Ministra Skarbu prośbę, ażeby do kierowania sprawą katastralną ustanowioną była komisya, czy to odrębna, czy téż przy krajowéj Dyrekcyi Skarbu, złożona w sposób proponowany w memoryale Wydziału krajowego z 16. Stycznia 1864.

Odpowiedź na te prośby mężów zaufania, udzielona Wydziałowi krajowemu w pismie c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 30. Listopada 1864. l. 17.236 (l. W. 870) była następującéj treści: „Pan Mini-

„ster Finansów nadmienił, że mężowie zaufania w obawie, ażeby przez zaprowadzenie stałego katastru nie „nastąpiło podwyższenie podatku gruntowego w téj prowincyi, zrobili w osobném podaniu do P. Ministra „Skarbu wniosek, ażeby dochodzenie czystego dochodu katastralnego, względnie do ekonomicznych rodzajów „kultury dla całego kraju, a daléj dla pojedynczych gmin, przedsiębraném było na podstawie rezultatów „kupna i dzierżaw, zredukowanych na stosunek cen zbożowych z r. 1824., a rewizya szacunku lasowego, „na podstawie stosunku cen z r. 1774. do 1782., tudzież, ażeby w miejsce teraźniejszych organów szacun„kowych użyto krajowców, i do dyrekcyi spraw katastralnych w całym kraju ustanowiono osóbną komisyę. „Na to J. E. Pan Minister Finansów polecił przedstawić Świetnemu Wydziałowi krajowemu, że sposób do„chodzenia czystego dochodu katastralnego w pojedynczych gminach w wyżwspomnionym kierunku, pro„ponowany przez mężów zaufania, okazuje się niedopuszczalnym, albowiem nie tylko nie zgadza się z wy„raźnemi postanowieniami najwyższego patentu z r. 1817., istniejącemi instrukcyami szacunkowemi i kata„stralnemi, nareszcie z najnowszemi postanowieniami rozporządzenia ministeryalnego z dnia 15. Maja 1861. „l. 2.250, polegającego na najwyższéj rezolucyi (z 7. Lutego 1861.), ale i zwichniętyby został przez to „w nieuzasadniony sposób stosunek do graniczących, już katastrowanych krajów koronnych. Pan Minister „Finansów nie jest przeto w możności przychylenia się do tego wniosku mężów zaufania. Zresztą w s z y„s t k i e możliwe życzenia mężów zaufania uwzględnione zostały w taki sposób, że dostaną się krajowi „w udziele wszelkie, najwyższą wolą Najjaśniejszego Pana przyznane mu ulżenia, o ile tylko na to po„zwalają względy na oszacowanie innych krajów koronnych, i n a d o c h ó d f u n d u s z u p o d a t k o w e g o „w ogóle. Co się tyczy wyboru krajowców w miejsce dotychczasowych organów katastralnych, to takowi „znajdą odpowiedne uwzględnienie, w miarę kompetencyi o opróżnione posady i stosownie do udowodnio„nych zdolności. Co do ustanowienia osobnéj komisyi krajowéj do dyrekcyi spraw katastralnych, P. Mini„ster Finansów miał sposobność objawienia swego zdania o niemożliwości takowéj w swym reskrypcie do „świetnego Wydziału krajowego z dnia 25. Marca 1864.“

W jaki sposób „wszystkie możliwe“ życzenia mężów zaufania uwzględnione, i przyznane krajowi ulżenia wykonane zostały, wskazuje zawarty w tém sprawozdaniu rozbiór reskryptu c. k. Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864., wydanego w skutek obrad krakowskich. — Zdaje się, iż przy wydaniu tego reskryptu przeważał wspomniony przez Jego Excell. Pana Ministra wzgląd „na dochód funduszu podatkowego.“

Nie możemy także podzielać zdania Pana Ministra, jakoby niezgodném z ustawami było żądanie mężów zaufania, ażeby ceny drzewa z lat 1774. do 1782. (przyjęte w szacowaniu Jozefińskiem, a następnie w prowizoryum z r. 1820.) służyły za podstawę do ustanowienia cen katastralnych, i nie były przekroczone w katastrze w ogólném przecięciu. Albowiem lata 1774. do 1782. wpadają w ów pięćdziesięcioletni peryod (1774. do 1824.), z którego najniższe ceny podług woli Monarchy powinny być użyte w katastrze. Pierwotna instrukcya katastralna, wydana na podstawie zasad w r. 1825. przez Monarchę sankcyonowanych, mówi nawet wyraźnie o tém, że i ceny z operatów Jozefińskich mają być użyte jako materyał do ustanawiania cen katastralnych drzewa *).

Użycie tego materyału w Galicyi Zachodniéj było tém bardziéj potrzebném, a nawet koniecznem, gdy w tym kraju z wspomnionego, a stanowczego tu pięćdziesiątletniego peryodu nie ma innych dokładnych, urzędownie sprawdzonych, i dostatecznych dat o cenach drzewa na pniu w lesie.

Uderzającą jest także sprzeczność odpowiedzi J. E. Pana Ministra Skarbu, który z jednéj strony odmawiał rewizyi operatów w kierunku proponowanym przez mężów zaufania z tego powodu, iż taka rewizya nie zgadzałaby się z wyraźnemi postanowieniami ustaw, a z drugiéj strony pozostawiał w Galicyi urzędników katastralnych, którzy podług najwyraźniejszych postanowień t y c h ż e s a m y c h ustaw do szacowania gruntów w tym kraju nie powinni być użyci.

Podług ustaw, na które J. Excell. Pan Minister Skarbu się odwoływał, powinny być uważane jako nieprawne i nieważne wszystkie dotychczasowe operacye szacunkowe w Galicyi. Legalnie nieważnemi są te operaty, bo sporządzone były przez organa, nie posiadające tych koniecznych przymiotów, które natura sprawy i ustawy wymagają. Nieważnemi są te operaty, bo w nich podług licznych i tylekrotnie zło-

---

*) Obacz dzieło Dra. Józefa Linden: Grundsteuer-Verfassung in Oesterreich, Wien 1840. tom I. str. 345. §. 393., i str. 348. §. 396. Że w tém dziele pierwotna instrukcya katastralna, wydana dla Niższéj Austryi, dosłownie jest przedrukowaną, wiemy z reskryptu c. k. Ministerstwa Skarbu z 7. Grudnia 1862. l. 4.239. Pismo c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 11. Grudnia 1862. l. 9.850 (l. W. 1.006 z. r. 1862.)

żonych dowodów organa katastralne, nie znające stosunków miejscowych, ustanawiały cyfry dla pojedynczych czynników dowolnie, z pominięciem głównéj, w ustawach wypowiedzianéj zasady, która szacowanie gruntów poleca opierać na trybie gospodarstwa w gminie zwyczajnym.

Lecz c. k. Administracya Skarbu nie chciała uznać, że te operaty są nieważne, i nie mogą doprowadzić do wynikłości sprawiedliwych; nie chciała nakazać całkowitéj a kosztownéj tych operatów we wszystkich czynnikach rewizyi przez organa inne, przymioty potrzebne posiadające. — I właśnie dlatego już mężowie zaufania przy obradach w c. k. Ministerstwie Skarbu w r. 1861/2., i Wydział krajowy w memoryale z 16. Stycznia 1864., a nakoniec mężowie zaufania w prośbie z 1. Września 1864. proponowali rewizyę krótszą, sumaryczną, — rewizyę cyfry czystego dochodu na podstawie dat o cenach kupna i dzierżaw gruntów.

Jeżeli c. k. Ministerstwo Skarbu mniemało, że taka sumaryczna rewizya nie byłaby zgodną z przepisami, które czysty dochód z czynników pojedynczych obliczać polecają, to wobec oczywistéj błędności operatów, nie odpowiadających przepisom zasadniczym, powinno było polecić rewizyę wszystkich czynników i wynikłości tychże, zawsze jednak z dokładném, i na wynikłości szacowania wpływającém użyciem dat o cenach kupna i dzierżaw gruntów. — Albowiem takie użycie dat wspomnionych nie było niezgodném z przepisami, lecz właśnie w przepisach poleconém. Sama bowiem katastralna instrukcya szacunkowa, wydana dla Galicyi, poleca, ażeby daty wspomnione, mające służyć do uzasadnienia czystego dochodu, od samego początku operacyj szacunkowych w największéj możliwéj liczbie, jak najpilniéj były zbierane (§§. 34. do 36., 79 do 84). — W myśl téj instrukcyi powinny wynikłości dat wspomnionych służyć za wskazówkę przez cały ciąg operacyj szacunkowych; wynikłości te bowiem mają służyć do uzasadnienia i usprawiedliwienia cyfry czystego dochodu (§§. 35., 36., 82., 213, 214.), w pojedynczych wypadkach nawet do ustanowienia téj cyfry (§§. 117. i 186), a nakoniec także do jéj sprostowania (§. 198). — Nawet w gminach, w których takie daty nie zostały znalezione, powinien być czysty dochód unasadniony i usprawiedliwiony podobnemi datami, znalezionemi w innych gminach (§§. 82. i 214). — Gdy szacowanie katastralne z mocy ustaw opiera się na cenach produktów z r. 1824., więc dla uzasadnienia i usprawiedliwienia wynikłości tego szacowania oczywiście mogą być użyte tylko te daty o cenach gruntów, które zebrane są z lat blizkich rokowi 1824; ceny zaś gruntów z lat nowszych, jeżeli mają być użyte przy katastrze, powinny być zredukowane na stosunki cen produktów z r. 1824.

Z powodu, że urzędnicy katastralni dat wspomnionych w dostatecznéj ilości nie zbierali, i takowych w sposób przepisany nie używali, powstały przedstawienia, które doprowadziły do tego, że przytoczony już powyżej reskrypt c. k. Ministerstwa Skarbu z 5. Stycznia 1863. urzędom podatkowym polecił: zbierać wspomnione daty z sześciu lat ostatnich, obliczać z nich ceny gruntów, redukować te ceny w stosunku do cen produktów z r. 1824., i zestawione ceny oddawać organom katastralnym do dalszego użytku. W chwili jednak wydania tego reskryptu szacowanie w Galicyi Zachodniéj było prawie ukończone, w Galicyi zaś Wschodniéj daleko posunięte; pojedyncze czynniki już były poustanawiane, a wszystkie te operacye odbyły się bez należytego użycia dat o cenach zamiennych gruntów. Nie można wątpić, że gdyby te daty od początku operacyj były zbierane, i użyte w sposób literze i duchowi przepisów odpowiadający, operacye szacunkowe byłyby przybrały inny kierunek, i byłyby doprowadziły do wynikłości z rzeczywistością więcéj zgodnych. Słusznem więc, i z przepisami zgodném było żądanie Wydziału krajowego, ponowione przez mężów zaufania, ażeby pojedyncze operaty, bez należytego użycia dat o cenach gruntów zdziałane, z użyciem tych dat były zrewidowane, i sprostowane.

Gdy władze wyższe podług instrukcyi katastralnej (§§. 204 i 205) mają obowiązek rozpoznawania i uchwalania o sumarycznych zestawieniach wynikłości szacowania z pojedynczych inspektoratów, a niepodobieństwem jest, aby te władze wchodziły w ocenianie niezliczonéj masy pojedynczych operatów, więc stosownem było żądanie mężów zaufania, ażeby te władze oceniały sumaryczne wynikłości szacowania przez porównanie z sumarycznemi wynikłościami dat o cenach gruntów, które podług przepisów powinny służyć do uzasadnienia, usprawiedliwienia, i prostowania rezultatów szacowania.

Nie możemy więc podzielać zdania, wypowiedzianego w pismie J. Excel. P. Ministra Skarbu z 19. Listopada 1864., jakoby wspomnione prośby mężów zaufania względem użycia dat o cenach gruntów były niezgodne z przepisami.

Lecz niezgodne z dotychczasowemi przepisami, i z duchem ustaw, i nie odpowiadające potrzebom są zdaniem Wydziału krajowego właśnie te postanowienia, które względem zbierania i użycia dat

wspomnionych zostały wydane w reskrypcie c. k. Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864. W tym bowiem reskrypcie cofnęło c. k. Ministerstwo Skarbu postanowienie dawniejszego reskryptu z 5. Stycznia 1863., w którym było polecono redukować ceny gruntów z lat ostatnich w stosunku do cen produktów z r. 1824. W reskrypcie z 19. Listopada 1864. nakazało c. k. Ministerstwo Skarbu zbierać i używać przy katastrze, bez żadnéj redukcyi, daty o cenach gruntów z lat 1855. do 1864., więc z peryodu dziesięcioletniego, w którym agio srebra i złota było znaczne, — z peryodu, w który wpadają lata niepraktykowanéj dotąd drogości produktów, spowodowanéj nadzwyczajną koncentracyą wojsk w Galicyi, — z peryodu, w którym ceny produktów były przeciętnie przynajmniéj cztéry razy wyższe od cen produktów z r. 1824, przyjętych w katastrze!!!

Co do użycia dat o cenach gruntów, zebranych z lat 1855. do 1864., postanawia reskrypt c. k. Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864., ażeby wynikłości kontraktów kupna i dzierżaw jednéj klasy gruntów, jednéj parceli, lub jednego komplexu gospodarskiego, bez żadnéj redukcyi, porównywane były z wynikłościami oszacowania katastralnego, i ażeby tam, gdzie te ostatnie wynikłości są równe lub wyższe od pierwszych, przedsięwzięte zostały bliższe rozpoznania obu tych wynikłości, a w skutek tego rozpoznania może nastąpić zmniejszenie wynikłości szacowania tylko w tym przypadku, gdy przez takie zmniejszenie nie będzie zwichnięty należyty stosunek z innemi klasami gruntów, lub z gminami graniczącemi. *)

Trudno wątpić o tém, że urzędnicy katastralni nie będą skłonni do znalezienia wspomnionych przypadków, w których zmniejszanie wynikłości oszacowania nastąpićby mogło bez zwichnięcia należytego stosunku z innemi gruntami; bo oni sami w operatach swoich stosunek między gruntami już ustanowili, i za należyty już uznali.

Nie można nawet spodziewać się, aby wynikłości kontraktów kupna i sprzedaży z lat ostatnich były niższe od szacowania katastralnego, — tém bardziéj, gdy wybór tych kontraktów i obliczanie cen gruntów z tych kontraktów pozostawiono organom, które szacowanie katastralne już przeprowadziły.

Gdy podług instrukcyi katastralnéj, daty o cenach gruntów, zbierane od początku operacyj szacunkowych, miały wpływać na cały tok operacyj, to teraz dziać się musi odwrotnie; ukończone już operacye szacunkowe muszą wpływać na zbieranie i obrabianie dat o cenach gruntów.

Prośby Wydziału krajowego, i mężów zaufania, ażeby rozpoznanie i zestawianie dat o cenach gruntów, służących do kontroli operatów szacunkowych, oddane były organom innym, nie zostały uwzględnione.

W instrukcyi c. k. Ministerstwa Skarbu, załączonéj do reskryptu z 19. Listopada 1864. nie ma nawet włożonego na organa katastralne obowiązku, ażeby przypadki kupna i dzierżaw, i obliczanie cen gruntów z tych przypadków dokumentami lub w inny sposób zaufania godny udowadniali. Podług téj instrukcyi mają komisarze szacunkowi dochodzić przypadków dzierżawnych także przez protokolarne traktowanie z gminami, chociaż tak licznie zebrane dowody wskazywały, że podobne protokolarne dochodzenia najgorzéj są uskuteczniane, i na zaufanie zasługiwać nie mogą. Pomimo próśb Wydziału krajowego i mężów zaufania, aby przypadki kupna i dzierżaw, bez dowolnego między onemi wyboru były użyte w wynikłościach przeciętnych, dozwala wspomniona instrukcya ministeryalna wyłączać wiele przypadków; a wyłączenie to, jakotéż obrabianie i zestawianie dat zebranych pozostało w rękach organów katastralnych, chociaż przy różnych sposobnościach przez mężów zaufania wykazane były liczne przypadki, w których te organa zpomiędzy zebranych materyałów fiskalny wybór czyniły, z jednego materyału w kierunku fiskalnym pewne daty przyjmowały, inne odrzucały, pisemnych dokumentów polskich nie zrozumiały, i błędnie wykładały, — stosownego i dosłownego wyciągu z dokumentów, sporządzić nie umiały, — zebrane daty fiskalnie obrabiały, wynikłości dat pojedynczych błędnie i fiskalnie, nawet inaczéj, niż one są w dokumentach, przedstawiały, — i sumaryczne zestawienia tych wynikłości tak składały, aby w tych zestawieniach znalazło się usprawiedliwienie cyfer, w biórze naprzód ułożonych.

---

*) Dotyczący ustęp reskryptu Ministerstwa Skarbu brzmi dosłownie: „Die erhobenen Kauf- und Pachtverträge einer Bodenklasse, einer Parzelle, oder eines Komplexes, ohne eine Reduktion, sind dem Ergebnisse der Katastralschätzung entgegenzuhalten, und wo Letzteres gleich, oder gar höher als Ersteres sich ergeben sollte, ist, wie in einem Reklamationsfalle, eine genaue Untersuchung der auf beiden Wegen erhaltenen Daten vorzunehmen, und in eine Abänderung des Schätzungsergebnisses, unter dem anstandlos befundenen Kauf- und Pachtvertrag, ist nur dann einzugehen, wenn dieß ohne Störung des richtigen Verhältnißes mit den anderen Bodenklassen, und angränzenden Gemeinden geschehen kann."

Postanowienie reskryptu c. k. Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864., odnoszące się do zbierania i użycia dat o cenach gruntów, nie mogą prowadzić do słusznych rezultatów.

Zawarte w tym reskrypcie postanowienie zbierania i użycia cen gruntów z lat 1855. do 1864., bez żadnych tych cen redukcyj, nie jest zgodne z ustawą Monarchy, która nakazała przeprowadzić szacowanie gruntów na podstawie cen produktów z r. 1824.

Postanowienie to nie jest zgodne z wypowiedzianym w ustawach celem katastru, którym jest równe szacowanie gruntów we wszystkich prowincyach.

Postanowienie to musi prowadzić do szacowania nierównego, krzywdzącego Galicyę, gdyż w prowincyach dawniéj szacowanych, mogły być zbierane i używane przy katastrze tylko ceny gruntów z lat dawnych, więc ceny znacznie niższe.

13. O pozostawieniu teraźniejszéj ogólnéj sumy podatku gruntowego w Galicyi bez zmiany aż do chwili regulacyi tego podatku w całém Państwie.

Wspominając o nieuzasadnionych zarzutach organów katastralnych przeciw słusznemu użyciu dat o cenach gruntów, wyrazili mężowie zaufania w podaniu do J. E. P. Ministra Skarbu z 1. Września 1864. zdanie swoje, iż rzeczywistego powodu tych zarzutów szukać potrzeba jedynie w téj okoliczności, iż wynikłości dat o cenach gruntów nie zgadzają się z wynikłościami oszacowania katastralnego, a sprawiedliwe użycie tych dat doprowadziłoby do takiego zniżenia rezultatów szacunku katastralnego, iżby ztąd okazała się potrzeba zmniejszenia ogólnéj sumy podatku w Galicyi.

Zmniejszenie to byłoby jednak usprawiedliwioném tą okolicznością, że teraźniejsza suma podatku opiera sie na prowizoryum z r. 1820., w którym wykazany był dochód brutto, obliczony na podstawie cen produktów z r. 1774. do 1782., gdy przeciwnie kataster ma wykazywać dochód czysty, obliczony na podstawie cen niższych z r. 1824. Zmniejszenie więc sumy podatkowéj nie byłoby niesłusznem; nie byłoby ono nawet wypadkiem nowym w Austryi, gdy podług załącznika *B.* także w kilku innych prowincyach suma podatków, w skutek zaprowadzenia stałego katastru nie została powiększoną, lecz jest nawet znacznie niższą od sumy, rozłożonéj przedtém na podstawie prowizoryum gruntowego.

Nie można (mówią mężowie zaufania) brać za złe mieszkańcom ubogiej Galicyi, gdy się im nasuwają myśli, że w Galicyi inne wynikłości szacowania w katastrze dlatego zostały uzyskane, że Galicya nie jest prowincyą niemiecką.

Jakkolwiek różnica czasu, w którym szacowanie przeprowadzoném zostało, mogło doprowadzić do nierówności szacowania, to jednak ta nierówność nie powinna doprowadzać do nierówności w rozkładzie podatku, bo toby się sprzeciwiało jasnéj myśli patentu z 27. Grudnia 1817. r.

Nie można także zapomnąć, że jeżeli stan kultury gruntów od czasu Józefińskiego szacowania, użytego w prowizoryum gruntowém w r. 1820., znacznie się poprawił, ta poprawa, jakotéż podwyższenie dochodu z gruntów w ogólności nastąpić mogło w Galicyi w stopniu mniejszym niż w prowincyach zachodnich, gdzie znaczne postępy industryi, wzmocnionéj i chronionéj cłami, zwiększyły majątek narodowy, i oddziaływały zbawiennie na gospodarstwo wiejskie.

Słyszeliśmy (mówią daléj mężowie zaufania), że potrzeba podwyższenia ogólnéj sumy podatku w Galicyi powodowaną była tą okolicznością, iż kraj ten ma większą przestrzeń gruntów podatkowi podlegających, niż to wykazuje prowizoryum z r. 1820. Lecz ta sama okoliczność zachodziła i w tych, w załączniku *B.* wymienionych prowincyach, w których stały kataster, pomimo znalezionéj większéj przestrzeni, nie sprowadził przecież sumy podatkowéj wyższéj nad sumę, która była nałożoną na podstawie prowizoryum z r. 1820.

Nie można także pominąć, że podatek rozłożony na podstawie rzeczonego prowizoryum, był i musiał być w Galicyi uciążliwszym, niż w innych prowincyach, gdyż podatek ten wymierzony był w stosunku do dochodu surowego; nikt zaś wątpić nie może, że w Galicyi koszta kultury w stosunku do przychodu surowego z powodów klimatycznych i ekonomicznych są większe, zatém dochód czysty w stosunku do dochodu surowego jest mniejszy, więc podatek rozłożony na podstawie dochodu surowego był w stosunku do dochodu czystego w Galicyi większy, niż w innych prowincyach.

Odwołali się także mężowie zaufania na zestawienia załączone tu pod *C.*, które wskazuje, że Galicya już dzisiaj w stosunku do wartości gruntów i budynków więcéj gruntowego i domowego podatku

opłaca, niż inne prowincye, że więc sprawiedliwość nie pozwala jednostronnego podniesienia ogólnéj sumy tego podatku w Galicyi, lecz właśnie wymagałaby znacznego zniżenia onegoż. Jeżeli jednak teraźniejszy stan finansów Państwa nie dozwala zniżenia, a wyrównanie podatków między prowincyami dopiéro po zaprowadzeniu nowéj reformy podatkowéj nastąpić może, to słuszność wymaga, ażeby aż do chwili reformy podatkowéj w Galicyi przynajmniéj nie podwyższano ogólnéj sumy podatku. To wymaganie jest nawet zgodném z postanowieniem patentu z r. 1817. (§. 26.) Zatrzymanie teraźniejszego podatku w Galicyi, chociaż uciążliwszego niż w innych prowincyach aż do chwili zaprowadzenia reformy podatków, znajdowałoby przynajmniéj podstawę i usprawiedliwenie w stanie faktycznym. Podwyższenie zaś podatku na podstawie szacunku katastralnego, którego błędności nikt zapoznać nie może, byłoby nadzwyczaj niesłusznem i niesprawiedliwém; podwyższenie to sprzeciwiałoby się celowi katastru, jasno w ustawie wypowiedzianemu, bo celem tym jest równość w rozkładzie podatku, a nie zwiększenie nierówności.

Z tych to powodów ponowili mężowie zaufania, w podaniu z 1. Września 1864. do J. Excell. P. Ministra Skarbu żądanie, wypowiedziane dawniéj przez Wydział krajowy, ażeby, jeżeli w trakcie będące oszacowanie katastralne do końca koniecznie doprowadzoném być musi, dotychczasowa suma podatku gruntowego w Galicyi i w Wielkiem Księstwie Krakowskiem nie została na podstawie tego szacowania podwyższoną.

Na tę prośbę nie było żadnéj odpowiedzi.

14. O powołaniu mężów zaufania powiatowych do obrad w inspektoratach.

Już w memoryale Wydziału krajowego z 16. Stycznia 1864., przedłożoném c. k. Ministerstwu Skarbu, i w załącznikach tego memoryału, wypowiedziane było zdanie Wydziału krajowego i obu krajowych Towarzystw Gospodarskich, że nie można spodziewać się skutków po obradach mężów zaufania z samemi tylko organami katastralnemi, które odbywać się miały w inspektoratach nad pojedynczemi czynnikami szacowania, i przy których mężowie zaufania, obrani z pojedynczych powiatów, mieli przyznany sobie głos tylko doradczy. (Obacz powyżéj strona 4.)

To samo zdanie wyrazili mężowie zaufania, powołani do obrad w Krakowie, w podaniu do c. k. Ministra Skarbu z 1. Września 1864.

Jednakże w skutek reskryptu c. k. Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864. wezwany został Wydział krajowy pismem c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 6. Stycznia 1865. l. 17. (l. W. 15.), ażeby dla Galicyi Zachodniéj wybrał mężów zaufania powiatowych, po dwóch z każdego powiatu, do obrad w inspektoratach.

Przedmiotem tych obrad miało być zastosowanie (do gmin pojedynczych) owych taryf, które c. k. Ministerstwo Skarbu dla cen produktów i kosztów kultury ustanowiło.

Pomimo przekonania o nieużyteczności takich obrad, sądził Wydział krajowy stosownem, wezwać komitet c. k. Towarzystwa Gospodarczego krakowskiego, ażeby zajął się dokładném rozpoznaniem ówczesnego stanu sprawy katastralnéj, i udzielił Wydziałowi krajowemu zdanie swoje względem wyboru powiatowych mężów zaufania, a jeżeli znajdzie, iż udział tych mężów mógłby stać się pożytecznym, i jeżeli będzie w stanie znaleźć dostateczną liczbę mężów, którzyby téj sprawy podjąć się chcieli i podołać jéj mogli, ażeby zaproponował Wydziałowi krajowemu kandydatów.

Na to wezwanie odpowiedział komitet w pismie z 2. Maja 1865. (l. W. 322.), iż wyznaczył osobną komisyę do zbadania stanu sprawy katastralnéj, a na podstawie sprawozdania téj komisyi zamyśla przesłać petycyę do Rady Państwa. Co się tyczy wyboru powiatowych mężów zaufania, odwołuje się komitet na zdanie swoje, wyłożone dawniéj w podaniach z 4. i 12. Grudnia 1863. (l. W. 1.123. i 1.158), i mniema, że przy tém zdaniu tém silniéj obstawać ma prawo, gdy najdobitniéj przekonał się, iż usilne i z całą znajomością rzeczy w roku przeszłym podjęte prace mężów zaufania przy obradach, w c. k. Dyrekcyi Skarbu krakowskiéj z organami katastralnemi i z komisyą ministeryalną odbytych, nie przyniosły skutku „tak dalece, iż żaden wniosek tych mężów na istniejących przepisach, i udowodnionéj słuszności „oparty, uwzględnionym nie został, jak o tém przekonywa reskrypt c. k. Ministerstwa Skarbu z 19. Listo„pada 1864., w skutek pomienionych obrad wydany; komitet przeto nie waha się ponownie oświadczyć, „że zdaniem jego mianowanie mężów zaufania powiatowych z głosem doradczym byłoby jedynie do„pełnieniem czczéj formalności zupełnie bezużytecznéj, jeżeli nie szkodliwéj. — Czynności „katastralne, wedle przepisów obecnie obowiązujących, są tak zawiłe, iż wymagają długich i mozolnych

„studyów; trudno zatém przypuszczać, aby się znalazła dostateczna liczba obywateli, którzyby się téj pracy „poświęcić mogli i chcieli, wiedząc z góry, że wszelkie ich przedstawienia, wszelka najsłuszniéj uzasadnio- „na opozycya, będzie zupełnie bezskuteczną wobec niechętnych organów katastralnych. Dla tych powo- „dów komitet uchwalił, iż nie jest w położeniu przedstawić żądanych przez Wydział krajowy kandydatów „na mężów zaufania."

Także komisya, od komitetu c. k. Towarzystwa Gospodarczego krakowskiego do zbadania sprawy katastru wybrana, oświadczyła się w swojem sprawozdaniu przeciw udziałowi mężów zaufania w obradach nad zastosowaniem taryf cen produktów i kosztów kultury. Przez samo ustanowienie taryf (mówi ta komisya) już kraj nasz został skrzywdzony. — Téj taryfy nie można już zmienić przy jéj zastosowaniu. Mają więc mężowie zaufania przez zastosowanie tych taryf uznać słuszność takowych, i proponować stopnie taryfowe, które im się wydać mogą niesprawiedliwemi?— Chociażby mąż zaufania, po wielu pracach, wyuczył się sztucznego obliczania procentowych kosztów kultury z niezliczonych podczynników, to przyjdzie on nakoniec do przekonania, że te procenta w operatach dowolnie są postanowione, i że on sam nie jest wstanie znaleźć dowodu, ażeby z uwzględnieniem przepisów i cen z r. 1824. mógł uzasadnić wniosek o kosztach kultury, ustanowionych w stosunku do ilości ziemiopłodów, lub w stosunku do dochodu surowego z jednego morga każdéj klasy. Nie ma w naszym kraju (a prawdopodobnie i w innych krajach) takich rachunków gospodarskich, z którychby się dały wyprowadzić tak sztuczne obliczania. Niby więc mężowie zaufania nie mogli dowieść, a ich głos doradczy byłby niczém wobec stanowczego zdania tych inspektorów, którzy tak cenę produktów, jak i koszta kultury dla gmin pojedynczych już ustanowili, i uporu w obronieniu swoich robót dostatecznie udowodnili, a przy ustanowionych cenach produktów i kosztach kultury tem bardziéj obstawać będą zniewoleni, gdy znaczniejsze zmiany w tych czynnikach sprowadziłyby kosztowną i mozolną rewizyę i poprawę całéj masy operatów, we wszystkich niezliczonych cyfrach; czynniki te bowiem w tak ścisłym są związku z czynnikami przychodu w naturze, że zmiana pierwszych musiałaby pociągnąć zmianę ostatnich, ażeby nie zwichnąć przepisanych stosunków między kosztami kultury, a dochodem surowym; zmiany zaś dla jednych klas gruntów i gmin sprowadziłby znowu musiały zmiany dla innych klas i gmin, ażeby nie zwichnąć pomiędzy pojedynczemi klasami i gminami owych stosunków w rezultatach szacowania, które organa katastralne uznały za słuszne. Można być przekonanym, że mężowie zaufania, rzeczy świadomi, musieliby znowu wystąpić z dowodami o dowolności i bezzasadności dochodzeń i cyfer przyjętych w operatach, i ze skargami przeciw takiemu postępowaniu, a skargi te zostałyby znowu nieuwzględnione, i doprowadziłyby tylko do nieprzyjemnego starcia. Dotychczasowe prace mężów zaufania nie odniosły pożądanych owoców; w szczególności zaś zabiegi i wnioski tych mężów względem sprawiedliwego użycia dat o cenach gruntów, doprowadziły nakoniec do postanowień reskryptu c. k. Minist. Skarbu z 19. Listopada 1864., który odwołując poprzednie przepisy z 5. Stycznia 1863. stawia w tym względzie przepisy dla kraju szkodliwsze, niż były dawniéj. W takich doświadczeniach znajduje się nauka, że lepiéj, ażeby reprezentanci naszego kraju nie mięszali się do tego szacowania gruntów, i nie marnowali sił swoich tam, gdzie nie mogą nic uzyskać, a jednak przyjmują na siebie odpowiedzialność przed opinią publiczną, która im przynajmniéj część winy za niesprawiedliwe wynikłości przypisze. Nakoniec (mówi rzeczona komisya w swojem sprawozdaniu), że porozumiewała się z wielu intelligentnymi gospodarzami wiejskimi, i dowiedziała się od nich, że oni nie są skłonni brać taki bezowocny udział w sprawach katastralnych, jaki dotąd mężom zaufania jest przyznany.

Wobec tak manifestującego się zdania Towarzystwa Gospodarskiego, zdania, które pod względem bezskuteczności udziału powiatowych mężów zaufania, zgadzało się z przekonaniem Wydziału krajowego, nie mógł Wydział krajowy przystąpić do mianowania tych mężów.

Że na tém mianowaniu nie mogło także wiele zależeć c. k. władzom skarbowym, dowiodło poźniéj nowe doświadczenie mężów zaufania, powołanych do obrad we lwowskiéj c. k. Dyrekcyi Skarbu.

VII.

Powołanie mężów zaufania do obrad w c. k. krajowéj Dyrekcyi Skarbu lwowskiéj, i sprawozdanie tych mężów z 9. Sierpnia 1865. l. W. 592.

Gdy szacowanie katastralne w Galicyi Wschodniéj nie było tak daleko posunięte, jak w Zachodniéj, mniemał Wydział krajowy, iż będzie mógł względem Galicyi Wschodniéj zrobić obszerniejszy użytek

z prawa, jakie mu nadawała najwyższa rezolucya z 19. Marca 1863., powołująca go do współudziału koniecznego w téj sprawie.

W tym celu prosił Wydział krajowy P. Ministra Skarbu w pismie z 24. Grudnia 1863 l. 1187, między innemi także o wydanie polecenia do lwowskiéj c. k. Dyrekcyi Skarbu, ażeby referentowi Wydziału krajowego w sprawach podatkowych, jakotéż innym, od Wydziału delegowanym osobom dozwolono wglądać w akta katastralne w c. k. Dyrekcyi Skarbu, i w inspektoratach, i brać z tych aktów wyciągi i odpisy.

Tym sposobem chciał Wydział krajowy przyjść do wiadomości dokładniejszéj o pojedynczych operacyach; chciał przygotować materyały dla mężów zaufania do przyszłych obrad; chciał przez używanie delegowanych do studyowania aktów wprawić ich w te zawiłe operacye, i przygotować ich do brania udziału w obradach; chciał nakoniec już w trakcie operacyj zgromadzać i podawać do władz wyższych swoje spostrzeżenia o tych operacyach.

Na wspomnioną prośbę otrzymał jednak Wydział krajowy odpowiedź w pismie c. k. Prez. Namiestnictwa z d. 10. Marca 1864. l. 2.524 (l. W. 238,), w którém odmówiono pozwolenia do wglądania w akta katastralne, i do brania wyciągów i odpisów w toku operacyj, i oznajmiono Wydziałowi, że umożliwione mu będzie wzięcie udziału w operacyach przez delegowanie mężów zaufania do obrad, mających się jeszcze odbywać w lwowskiéj c. k. Dyrekcyi Skarbu nad ważniejszemi operacyami, mianowicie nad taryfami i szematami kosztów kultury, i nad ostatecznemi rezultatami operacyj szacunkowych, a tym sposobem dana będzie Wydziałowi krajowemu zarazem sposobność przejrzenia szczegółowych operatów, przez inspektoraty sporządzonych, i oparcia swego sądu o tychże na zupełnie ukończonych wynikłościach szacunku, dających pewną podstawę do ocenienia rezultatu dokonanych dochodzeń.

Nie chciała więc c. k. Administracya Skarbu, aby reprezentanci podatkujących wglądali w operacye katastralne, w czasie, gdy się odbywają dochodzenia, aby wykrywali błędy, w czasie tym dochodzeniom najbliższym, więc w czasie gdy błędy te łatwiéj wykryć i udowodnić, i błędom w dalszych dochodzeniach zapobiedz jeszcze można.

Cóż potém mogły pomódz obrady w c. k. krajowéj Dyrekcyi Skarbu z mężami zaufania, którym przedłożone być miały kilkunasto-cetnarowe akta z wszystkich dwunastu obwodów? Można było przewidzieć, że ci mężowie, nie wdrożeni naprzód w te sztuczne i zawiłe sprawy, dużo czasu potrzebować będą, aby rozpatrzéć się w aktach, i zaledwie cząstkę aktów rozpoznać będą w stanie że więc powtórzy się to samo, co się stało w Krakowie, t. j., że wytykane pojedyncze błędy poczytane będą jako mało znaczące w ogromie spisanych aktów, i władze wyższe nie zechcą wejść w dokładne roztrząsanie niezliczonéj masy tych aktów, i w prostowanie również niezliczonych błędów.

Jakkolwiek wspomnione pismo c. k. Prezydyum Namiestnictwa zmniejszało nadzieję skutecznego wpływu Wydziału krajowego i mężów zaufania na operacye katastralne; jakkolwiek nadzieja ta znacznie także była nadwątloną doświadczeniami poprzedniemi, a szczególnie uskarzaniem się krakowskich mężów zaufania na stanowisko, jakie im przy obradach było przyznane; —to jednak Wydział krajowy, nieobeznany podówczas jeszcze ze wszystkiemi skutkami obrad krakowskich, mniemał, iż nie może odmówić wyboru mężów zaufania, których Prezydyum lwowskiéj c. k. Dyrekcyi Skarbu krajowéj w pismie z 20. Października 1864. l. 2.177 (l. W. 756) zażądało do obrad nad cenami robocizny i nad kosztami kultury.

Po przeprowadzonych w tym względzie korespondencyach z komitetem c. k. Towarzystwa Gospodarskiego i z powołanymi przez Wydział krajowy obywatelami, z których kilku odmówiło przyjęcia wyboru, mianował Wydział krajowy na mężów zaufania do wspomnionych obrad: księdza kanonika Szwedzickiego, P. Laskowskiego Felicyana wice-prezesa Towarzystwa Kredytowego i Towarzystwa Gospodarskiego, PP. Jasińskiego Franciszka, Kopeckiego Edwarda, Petrowicza Xawerego, człon Tow. Gosp.; i PP. Ławrowskiego Juliana i Krzeczunowicza Kornela, członków Wydziału krajowego.

Ci mężowie zaufania złożyli Wydziałowi krajowemu sprawozdanie z dnia 9. Sierpnia 1865. (l. W. 592), w którém przedstawiają, że od pierwszych dni Marca, gdy im akta zostały udzielone, zatrudniali się, o ile im inne obowiązki ich powołania pozwalały, studyowaniem aktów, w czém pomocnymi im byli nieprzerwanie dwaj, a czasem trzej urzędnicy Wydziału krajowego. Musieli mężowie zaufania dopiéro uczyć się nadzwyczaj sztucznego mechanizmu téj sprawy, musieli wartować kilkunusto-cetnarowe akta, i to nie w celu, aby wszystkie przejrzéć i rozpoznać, bo na to kilka lat ledwo wystarczyć mogło, lecz, ażeby przynajmniéj poznać główniejsze pisma, i zestawienia powodów, i przez przejrzenie specyalne kilku dochodzeń w każdym inspektoracie mieć wyobrażenie o postępowaniu przy dochodzeniach o zestawieniu cyfer.

Im głębiéj w rzecz sięgali, tém więcéj przedstawiała się im potrzeba dokładniejszego badania Nie można się więc dziwić, że mozolną pracę rozpoznawania aktów, zbierania i zestawiania własnych.

materyałów, obrabiania i uzasadniania własnych wniosków, nie mogli mężowie zaufania ukończyć podług życzeń c. k. Dyrekcyi Skarbu, która naglona przez c. k. Ministerstwo, terminu obrad aż do ukończenia prac mężów zaufania odwlekać nie mogła. Zmuszeni przeto byli mężowie zaufania złożyć dnia 30. Czerwca w c. k. Prezydyum Dyrekcyi Skarbu oświadczenie, że nie mogą brać udziału w obradach, bo nie są przygotowani dostatecznie, lecz zastrzegają sobie wnieść później swoje przedstawienia.

Nie mogła, (mówią mężowie zaufania) żadna szkoda ztąd wyniknąć, iż oni, zamiast obrad z inspektorami, mieli zdanie swoje oddać na pismie; z obrad bowiem, przy których nic się nie rozstrzyga, nie można było spodziewać się żadnego innego rezultatu, jak tylko nieprzyjemnego starcia z inspektorami, którym mężowie zaufania musieliby wytykać błędy, przez nich popełnione.

Po oświadczeniu, złożoném w c. k. Dyrekcyi Skarbu, pracowali mężowie zaufania daléj nad wyrobieniem pism swoich. Lecz już w początkach Lipca dowiedzieli się, że c. k. Dyrekcya Skarbu, nie czekając na ich przedstawienia, posłała akta dotyczące cen robocizny i szematów kultury do c. k. Ministerstwa Skarbu, które, również nie czekając na przedstawienia mężów zaufania, coprędzéj w połowie Lipca o téj sprawie rozstrzygnęło.

Okoliczność ta wskazuje, że bardzo mała waga przywiązaną jest do zdań mężów zaufania. Trudno wątpić, że obrady z mężami zaufania, lub pisemne ich zdania, nie byłyby wpłynęły na rozstrzygnienie c. k. Ministerstwa o taryfach cen robocizny i kosztów kultury, tém bardziéj, gdy zmiany w tych taryfach, przez organa katastralne proponowanych, i zostających w związku z innemi czynnikami, w operatach ustanowionemi, byłyby sprowadziły potrzebę zmiany obliczeń we wszystkich operatach, więc znaczną pracę i zwłokę, któréj c. k. Ministerstwo właśnie pragnęło uniknąć.

Po otrzymanéj wiadomości o zatwierdzeniu taryf przez c. k. Ministerstwo Skarbu, udali się mężowie zaufania do c. k. Prezydyum Dyrekcyi Skarbu z prośbą o udzielenie im kopji rozporządzenia c. k. Ministerstwa, zatwierdzającego te taryfy, ażeby mogli zastosować do tego swoje uwagi i osądzić, jakie kroki im daléj uczynić wypadnie. Prosili oni także o udzielenie operatów, dotyczących cen drzewa z trzech dystryktów, których przedtém rozpoznać nie mogli, z powodu, że te operaty odebrane im zostały w początkach Czerwca.

Na tę prośbę otrzymali mężowie zaufania odpowiedź pisemną z 31. Lipca 1865. l. 1.758, w któréj odmówiono im aktów o cenach drzewa, z przyczyny, że te akta są potrzebne do ukończenia szacunku katastralnego; zaś kopii taryf, zatwierdzonych przez c. k. Ministerstwo Skarbu, odmówiono z powodu, że c. k. Dyrekcya Skarbu nie otrzymała ani polecenia ani upoważnienia do udzielenia tych taryf. Oświadczono także mężom zaufania ustnie, że c. k. Prezydyum Dyrekcyi Skarbu nie jest już w stanie teraz trudzić ich tą sprawą.

W tym stanie rzeczy stracili mężowie zaufania nadzieję, ażeby ich przedstawienia znalazły jakie uwzględnienie u c. k. władz skarbowych; przedłożyli więc memoryał swój o téj sprawie Wydziałowi krajowemu, i w podaniu swojém prosili Wydziału o wstawienie się, ażeby im jeszcze udzielono taryf cen produktów i kosztów kultury, zatwierdzonych przez c. k. jeneralną Dyrekcyę Katastru, jako téż operatów o cenach drzewa z trzech dystryktów, i niektórych wyciągów z rejestrów gospodarskich o cenach produktów; chcieli oni bowiem te akty rozpoznać i przedstawić swoje nad niemi uwagi dodatkowo dla uzupełnienia memoryału.

Odebrawszy dnia 17. Sierpnia sprawozdanie mężów zaufania, wyraził Wydział krajowy w odezwie do c. k. Prezydyum krajowéj Dyrekcyi Skarbu z dnia 18. Sierpnia 1865. ubolewanie swoje, że c. k. jeneralna Dyrekcya Katastru rozstrzygnęła o taryfach cen robocizny i kosztów kultury, nie czekając na przedstawienia mężów zaufania. Wspomniał także Wydział krajowy o przyznaném mu w najwyższéj rezolucyi z 19. Marca 1863. prawie i obowiązku do współudziału w sprawach katastralnych, w moc którego nie zaniedba zrobić użytku z przedłożonych mu przedstawień mężów zaufania, skoro one będą uzupełnione rozpoznaniem wyżwspomnionych aktów, o których udzielenie dla użytku mężów zaufania Wydział krajowy uprasza.

Na tę odezwę Wydziału krajowego odpowiedziało c. k. Prezydyum Dyrekcyi Skarbu pismem z 21. Sierpnia 1865. l. 1.886. (l. W. 606.), w którém odmawia udzielenia żądanych aktów, z powodów danych mężom zaufania w wyżwspomnionéj rezolucyi z 31. Lipca b. r. l. 1.758.

Tą odmowną odpowiedzią odjęta była mężom zaufania możność uzupełnienia prac swoich, a Wydziałowi krajowemu odjętą była możność dowiedzenia się o stanie sprawy. Takie postępowanie, zda-

niem Wydziału krajowego, nie jest zgodném z najwyższą rezolucyą z 19. Marca 1863., powołującą Wydział krajowy do współudziału w tych sprawach.

W obszernym memoryale, który mężowie zaufania Wydziałowi krajowemu przedłożyli, podnieśli oni znowu mnogie błędy operatów katastralnych, podobne do tych, które były wykazane przez mężów zaufania w Krakowie.

Podług tego memoryału okazało się tu, również jak w Galicyi Zachodniéj, że wykazy targowych cen produktów są niedokładne, błędne, i na zaufanie nie zasługują; okazało się także, iż, pomimo ponownego nakazu w reskrypcie c. k. Ministerstwa Skarbu z 5. Stycznia 1863., miejscowe miary zboża z r. 1824. nie zostały ani dochodzone, ani uwzględnione, chociaż nie brakowało materyałów, wskazujących, że miary zboża używane na targach w r. 1824. były znacznie większe od miar normalnych, a ceny uzyskane za miary większe, nie były w księgach redukowane na miary normalne. Wspomnieli także mężowie zaufania o błędach w obliczaniu najwyższych i najniższych cen targowych, w zastosowaniu stopni cen, i w uzasadnieniu przeciętnych cen katastralnych zboża.

Daléj wykazali mężowie zaufania błędy w cenach innych płodów z roli, i płodów z łąk. Pomimo polecenia, zawartego w reskrypcie c. k. Ministerstwa Skarbu z 5. Stycznia 1863. względem ponownego i dokładnego dochodzenia cen siana ze ścisłém uwzględnieniem stosunków miejscowych, zatrzymały organa katastralne, z temi stosunkami nie obeznane, w ogólności dawne swoje ceny siana, ułożone podług biórowych formułek o stosunkach tych cen z cenami owsa, i ustanowiły dla różnych gatunków siana, jakotéż dla najważniejszego produktu z roli, t. j. dla kartofel, ceny takie, które pod względem absolutnéj cyfry w ogólności są zbyt wysokie, a pod względem stosunkowości między gminami są zupełnie błędne, i do nierówności w oszacowaniu prowadzące. (Obacz powyżéj str. 20 i załączniki *E. F. G. H.*)

Gdy ceny drzewa są głównym czynnikiem szacowania lasów, a operaty katastralne o tych cenach nie były zbyt obszerne, i dowody cen, przytoczone w operatach, nieliczne, więc mężowie zaufania zamierzyli rozpoznać szczegółowo te operaty, i rozpoznali takowe odnośnie do dwóch dystryktów szacunkowych lasowych. Chcieli oni później ukończyć to rozpoznanie względem reszty dystryktów, lecz akta z trzech dystryktów, do tego potrzebne odebrane im zostały 6. Czerwca, i późniéj już im tych aktów udzielić nie chciano. Na podstawie operatów rozpoznanych przedstawili mężowie zaufania, że te operaty są błędne, nie zgadzające się z przepisami, że dowody w tych operatach są fiskalnie wybierane, — błędnie i fiskalnie, a w pojedynczych przypadkach nawet fałszywie obrabiane i przedstawiane.

Niektóre szczegóły z pism mężów zaufania w téj sprawie, posłużą do bliższego wyjaśnienia.

Przytaczają mężowie zaufania sprawozdanie szacunkowego inspektoratu lasowego w Galicyi Wschodniéj z 26. Kwietnia 1862., w którém ten inspektorat przedstawia, że w Galicyi niema dokładnych dat o cenach drzewa z r. 1824. a nawet o cenach drzewa teraźniejszych, — że prawie jedynym wyjątkiem w tym względzie są lasy rządowe, — że dochodzenia z roku 1826. nie mogą służyć za podstawę, bo w nich są największe sprzeczności, a jeszcze mniéj pewne są wykazy targowych cen drzewa, z powodu niedokładnego zapisywania tych cen, jakotéż z powodu, iż nie wykazywano ani miary sągów, ani odległości lasów, z których drzewo było sprowadzane.

Pomimo uznanéj niepewności wykazów o cenach targowych drzewa, i pomimo przepisów, które nie przyjmują ceny targowéj za podstawę do ustanowienia katastralnych cen drzewa, sądziły organa katastralne stosownem, przyjąć targową cenę miasta Lwowa z r. 1824. za podstawę do ustanowienia najwyższego stopnia cen dla Galicyi Wschodniéj, i zastósować ten stopień w gminie miasta Lwowa. Chociaż w księdze targowéj miasta Lwowa nie była wykazana miara drzewa; — chociaż katastralna miara drzewa nigdzie w kraju, a w r. 1824. nawet i w Wiedniu nie była używaną; — chociaż znajdowały się dokumenta, że w lasach, należących do miasta Lwowa, stawiano sągi na 6′ 6″ do 7′ wysokości i na 36″ długości polan, zatém znacznie większe, niż sąg katastralny; — chociaż nareszcie te większe miary sągów podane były w dotyczącym protokóle z 11. Czerwca 1862. jako zwyczajne, i konstatowane zeznaniami zastępców miasta Lwowa, i mianowanego przez rząd burmistrza; — to jednak komisya szacunkowa téj większej miary nie uwzględniła, i na wspomnionym protokóle dopisała, iż samo przez się ma się rozumieć (ist selbstverständlich), że cena targowa wykazaną jest za sąg katastralny o 30calowéj długości polan. Tak się wykonują przepisy, które nie dopuszczają miary, samo przez się zrozumianéj, lecz najwyraźniéj nakazują dochodzić i wykazać w każdéj gminie miarę zwyczajową. Przyjąwszy mylnie, iż cena targowa odnosi

się do sąga katastralnego, potrąciła komisya koszta wyrąbania i dowozu, przyjęte dowolnie bez żadnego uzasadnienia w kwocie 1 złr. 9 kr. mon. konw. przy drzewie twardem, a 50 kr. mon. konw. przy drzewie miękkiem. Przyjęcie lwowskiéj targowéj ceny drzewa za podstawę do obliczenia ceny katastralnéj uzasadnione było w aktach katastralnych tą okolicznością, że innych materyałów nie znaleziono. Lecz właśnie we Lwowie znajdowały się inne materyały, mianowicie rachunki z r. 1824. z magazynu rządowego, do którego dowożono drzewo z lasów rządowych. W kilku dniach po rozpoczęciu pracy swojéj znaleźli mężowie zaufania te rachunki, których znaleźć nie mogli urzędnicy katastralni przez 7 lat swojego urzędowania.

Chociaż piąty szacunkowy dystrykt lasowy obejmował 472 gmin obwodów lwowskiego i żółkiewskiego, to jednak komisya szacunkowa wybrała tylko 19 gmin w okolicy miasta Lwowa, w których porównała swoje ceny katastralne z cenami w prowizoryum gruntowem z r. 1820. Do tego porównania zestawiła komisya dowolnie przecięcie cen z różnych gatunków drzewa, i nie zredukowała cen, wykazanych w prowizoryum za sągi mające 36 cali długości polan.

Z takiego porównania błędnie przeprowadzonego wykazała komisya, że ceny katastralne w tych 19 gminach równają się w ogólności cenom z prowizoryum z r. 1820., że więc ceny katastralne znajdują uzasadnienie w cenach wspomnionego prowizoryum. Przy innych 453 gminach nie przeprowadziła komisya takich porównań. Jest to nowy dowód, jak organa katastralne przebierają we wszystkich materyałach, jakie znaleźć mogą. Mężowie zaufania przeprowadzili podobne porównania w dwóch całych powiatach tegoż dystryktu, mających dużo lasów, mianowicie: w powiecie sokalskim i bełzkim, i wykazali, że w tych powiatach ceny katastralne ustanowione były 3½ do 4 razy wyżéj od cen prowizoryum z roku 1820.

W operacie tegoż piątego dystryktu załączone były tylko 4 wyciągi z rejestrów lasowych o sprzedaży drzewa z r. 1824. Z tych rejestrów było dwa niedokładne, dwa zaś inne dokładniejsze z dóbr rządowych Janowa i Winnik.

Z rejestrów janowskich wykazujących sprzedaż drzewa z odstawą do Lwowa, wyrachowała komisya katastralna ceny drzewa na pniu w lesie po 1 zł. 56 kr. i 1 zł. 45 kr. m. k. za sąg. Przy tém wyrachowaniu potrąciła komisya tylko 1 złr. k. m. od sąga na koszt dostawy drzewa do miasta Lwowa, o 3½ do 4 mil odległego; bo tyle płaciła w r. 1824. Administracya dóbr rządowych poddanym za odstawę sąga, na podstawie ugody tak zwanéj abolicyjnéj (Robotabolitions-Vertrag), zawartéj z poddanymi w r. 1786. W takich ugodach, zawieranych w dobrach rządowych, znoszono dawną pańszczyznę i daniny, i ustanawiano natomiast czynsze, a w dobrach mających znaczne lasy wkładano na poddanych obowiązek rąbania i dowożenia drzewa za pewną małą cenę. Ta cena nie mogła być uważaną jako całkowita zapłata za rąbanie i dowóz, lecz tylko jako część wynagrodzenia za te roboty; drugą bowiem część wynagrodzenia mieli poddani w gruntach dotacyjnych i w służebnictwach.

Urzędnicy katastralni jednak, nie obeznani ze stosunkami krajowemi, nie wiedzieli o istnieniu, naturze i znaczeniu tych ugód, i potrącali przy obliczaniu cen drzewa tylko tyle, ile z tych ugód, płacono poddanym w gotówce za rąbanie i dowóz drzewa. Że między zapłatą z takich ugód a zapłatą zwykłą znaczne były różnice, nie mogło podlegać wątpliwości. Mężowie zaufania znaleźli nawet w jednym akcie likwidacyjnym z r. 1826. z dóbr Mokrotyna, należących podówczas do Rządu, pozytywny dowód, że za odstawę sąga drzewa do Lwowa, o 4 mile odległego, płacono poddanym z mocy ugody abolicyjnéj 1 zł. 12 kr. m. k., zwykła zaś zapłata za tę odstawę była 2 zł. m. k., więc różnica 48 kr. m. k., zachodząca między zapłatą z ugody abolicyjnéj a zapłatą zwykłą, była ciężarem, który ponosili poddani z swoich gruntów dotacyjnych.

Prócz zapłaty poddanym za dostawę drzewa, wykazany był w oryginalnych rejestrach janowskich wydatek na rogatkę do Lwowa po 30 kr. m. k. od jednego sąga drzewa. Komisya katastralna tego wydatku do swojego wyciągu z rejestru nie wciągnęła, i od ceny drzewa uzyskanéj we Lwowie nie potrąciła, i już przez to samo cenę drzewa na pniu o 40% wyżéj, niż należało, obliczyła.

W wyciągu z rejestrów dóbr Winniki zapisał urzędnik katastralny cenę drzewa z r. 1824. i koszt rąbania, który potrącił. W tymże wyciągu dodał urzędnik katastralny uwagę, że w rzeczonych rejestrach nie ma wykazanych wydatków innych, że przeto drzewo musiało być sprzedawane na miejscu w lesie. W oryginalnych jednak rejestrach znaleźli mężowie zaufania koszta dowozu za wszystkie w r. 1824. sprzedane sągi najwyraźniéj wykazane i policzone. Nie wypisał i nie potrącił tych kosztów urzędnik katastralny, i przez to obliczył cenę drzewa na pniu znacznie wyższą.

Te fałszywie przedstawione wynikłości z rejestrów, nie kontrolowane i nie prostowane przez władze wyższe, służyły za podstawę do uzasadnienia katastralnych cen drzewa.

Jakkolwiek instrukcya katastralna poleca, aby w lasach większych, gdzie wiadome są ceny z r. 1824., były także dochodzone ceny teraźniejsze, i tychże stosunek do cen z r. 1824., i ażeby podług tego stosunku redukowane były teraźniejsze ceny w gminach innych, to jednak rzeczona komisya szacunkowa tego polecenia nie wypełniła, i prawie we wszystkich gminach ceny bez należytego uzasadnienia ustanowiła.

Przy tém postępowaniu doszła ta komisya do tego, że ceny katastralne w niektórych gminach dla pewnych gatunków drzewa, ustanowiła prawie równe z cenami teraźniejszemi, lub nawet wyższe od cen teraźniejszych, przez nią wykazanych.

Drugi szacunkowy dystrykt lasowy, którego operat był przez mężów zaufania szczegółowo rozpoznany, obejmował 488 gmin w obwodach tarnopolskim i czortkowskim.

W tym operacie załączony był tylko jeden dokument, przedstawiający cenę drzewa z rejestrów lasowych z r. 1824. Był to protokół, sporządzony przez urzędnika katastralnego. W tym protokóle, podpisanym przez zarządzającego dobrami Germakówka, znajdowała się cena drzewa z r. 1824. z tym dodatkiem, iż ta cena wciągniętą była do protokółu z rejestrów lasowych z r. 1824., komisyi przedłożonych. Mężowie zaufania zażądali rejestrów oryginalnych z r. 1824 od wspomnionego rządcy, który jednak — powołując się na drugiego jeszcze świadka, mogącego rzecz stwierdzić przysięgą, — odpowiedział, że rejestrów z r. 1824. nie ma i że ich nie przedkładał komisyi, — że przedłożył komisyi jedynie rejestr z r. 1857/58., z którego cenę zapisano do protokółu, — że w protokóle, który on podpisał, nie było zapisanych cen z r. 1824., — że więc te ceny i ustęp protokółu o rejestrach z r. 1824. musiał być już poźniéj, po jego podpisie, w protokóle dodany.

Dla uzasadnienia katastralnych cen drzewa powoływała się rzeczona komisya przeważnie na ceny targowe z r. 1824., a mianowicie na ceny targowe Zbaraża i Tarnopola.

Cen targowych miasta Zbaraża nie wypisała komisya katastralna z ksiąg lub wykazów targowych, lecz spisała o nich osobny protokół.

Na wstępie tego protokółu stoi, że Magistrat przedłożył ceny targowe z r. 1824., których wynikłości przeniesiono do protokółu. Jednakże tych wynikłości nie wciągnięto do protokółu dosłownie, jak one sa zapisane w oryginalnéj tabeli targowéj, lecz dodano nazwiska lasu, gatunki drzewa, jakotéż miarę drzewa, wynoszącą 36 cali długości polan. Tych dodatków nie było w autentycznym, przez urząd obwodowy zatwierdzonym odpisie tabeli targowéj, który mieli mężowie zaufania. Były więc te dodatki zapisane w protokóle komisyi katastralnéj na domysł. W tabeli targowéj niéma wzmianki o 36calowéj długości polan, ani o gatunkach drzewa, lecz jest tylko wykazaną cena za n. a. sąg drzewa twardego i miękkiego (4 złr. 28 kr. i 3 złr. 18 kr. m. k.)

Zwyczajną w téj okolicy miarą drzewa był n. a. sąg kubiczny (łater). Zwyczaj ten trwajacy aż do r. 1858., w którym był spisany protokół komisyi katastralnéj, jakotéż wysokość ceny targowéj z r. 1824., i inne okoliczności wskazywały, że cena targowa w r. 1824. raczéj za łater była zapisaną. Komisya jednak przyjęła tę cenę jako cenę sąga o 36calowych polanach, więc jako cenę półłatra, i ażeby mieć na poparcie tego zdania jakieś uzasadnienie, sporządziła powyższy protokół, w którym cena targowa z r. 1824. odnosi się do sąga o 36calowéj długości polan.

Mężowie zaufania mieli także autentyczną, przez urząd obwodowy zatwierdzoną kopię tabeli targowéj miasta Tarnopola z r. 1824., w któréj wykazaną była cena 6 złr. 24 kr. za sąg kubiczny (łater) drzewa dębowego, a 4 złr. 48 kr. za takiż sąg drzewa brzozowego. Tę cenę wciągnięto bez zmiany do zestawienia z r. 1826., chociaż w dotyczącym napisie tego zestawienia był wskazany sąg o 30calowéj długości polan i chociaż to zestawienie nie powinno było wykazywać ceny targowéj, lecz cenę miejscową, po odtrąceniu kosztów rąbania i dowozu. Z téj i z wielu innych podobnych okoliczności widać, że także w r. 1826. nikt nie dbał o dokładne dochodzenie rzeczy i zachowanie przepisów. Zapisywano cyfry w rubryki dla dopełnienia formy, bez przekonania się, czy te cyfry były zgodne z rzeczywistością.

Komisya katastralna, nie znająca stosunków miejscowych, przyjęła w protokóle sporządzonym w r. 1858. powyższe ceny, jako ceny za sąg katastralny, mający 30 cali długości polan, i z tych cen, po odtrąceniu kosztów rąbania i dowozu, obliczyła cenę drzewa na pniu w lesie. Téj ceny użyła komisya do uzasadnienia ceny katastralnéj, którą dla lasów w gminie miasta Tarnopola ustanowiła na 2 złr. 25 kr. m. k. za katastralny sąg drzewa dębowego i brzozowego.

To uzasadnienie jest oczywiście błędném. Gdy wspomniona cena targowa wykazaną była za sąg kubiczny o 72 calach długości polan, który nadto podług miejscowego zwyczaju miał także wysokość większą, niż sąg katastralny, więc ta cena targowa odnosiła się do sąga, który był przynajmniéj o 140% większy od sąga katastralnego.

Ztąd wypływa, że komisya katastralna, przyjmując tę cenę targową jako cenę sąga katastralnego, wywnioskowała cenę drzewa na pniu w lesie przynajmniéj o 140% wyższą, niż ona mogła być w rzeczywistości. —

Na tych i tym podobnych uzasadnieniach spoczywały ceny katastralne, ustanowione przez komisyę pierwszego dystryktu lasowego; wynosiły one 2 złr. 45 kr. dla drzewa dębowego i brzozowego w Tarnopolu, 2 złr. dla bukowego w Zbarażu, 2 złr. 30 kr., 2 złr. i 1 złr. 50 kr. m. k. dla wielu wsi obwodu tarnopolskiego, więc ceny takie, które znacznie są wyższe niż w stolicach Krainy i Karyntyi, bo w tych ostatnich prowincyach najwyższy stopień katastralnych cen drzewa był 1 złr. 25 kr. m. k.

Wspomnione ceny katastralne, ustanowione dla gmin w okolicy Tarnopola i Zbaraża, wpłynęły na ceny innych gmin w tym dystrykcie szacunkowym, a te znowu wpłynęły na inne dystrykty. Ceny te, proponowane przez organa katastralne, zatwierdziły władze wyższe.

Do takich rezultatów prowadzą operacye, zdziałane przez organa katastralne, nie znające stosunków miejscowych, i nie mogące zrozumieć znaczenia dat, na których wnioski swoje opierają.

Inny dowód fiskalizmu i błędności w obrabianiu i użyciu materyałów, odnoszących się do cen produktów, znaleźli mężowie zaufania także w zestawieniu dat z rachunków gospodarskich o sprzedaży zboża z r. 1824.

Zestawienie to, a mianowicie obliczone w niém przecięcie cen, przytoczone było w aktach katastralnych jako jeden z dowodów stosowności krajowego przecięcia katastralnych cen zboża. — Lecz to zestawienie sporządzone było na podstawie kilkunastu tylko wyciągów z rejestrów gospodarskich, a z tak małéj liczby dat nie można było czynić żadnego wniosku na krajowe przecięcie cen zboża. Nadto jeszcze wyciągi, które służyły temu zestawieniu za podstawę, pochodziły w dwóch trzecich częściach z obwodów zachodnich, a największa ilość produktów, wykazanych w tem zestawieniu była sprzedaną w tychże zachodnich obwodach, więc w obwodach, w których ceny produktów zawsze znacznie są droższe, niż w innych. I z takich wyciągów obliczono krajowe przeciętne ceny podług ilości sprzedanego zboża. Takie dowolne składanie cyfer musi wprawdzie doprowadzić do wynikłości, jakich żąda składający, lecz wynikłości te muszą być fałszywemi. — Mężowie zaufania porównali daty, wykazane w pomienioném zestawieniu z cenami katastralnemi tych samych gmin, z których owe daty pochodziły, a z tego porównania okazało się, że ceny katastralne w przeważnéj liczbie przypadków, ustanowione były wyżéj, niż wskazywały wspomnione daty. — Zachodziła tu jeszcze wątpliwość, uzasadniona doświadczeniami zebranemi w Krakowie, ażali także pojedyncze daty, z których przecięcie było obliczone w pomienioném zestawieniu, nie były błędne. — Gdy w aktach, przedłożonych mężom zaufania, był jeden wyciąg z rejestrów, których oryginał znajdował się w lwowskim klasztorze Dominikańskim, więc mężowie zaufania porównali wyciąg, sporządzony przez urzędnika katastralnego, z oryginałem. Pominąwszy, że sam oryginał był niestosowny do użytku w katastrze, bo nie był on rejestrem folwarcznym, lecz rejestrem przychodu i rozchodu klasztoru we Lwowie, — dostrzegli mężowie zaufania także, iż wyciąg z tego oryginału nie zawierał dosłownéj kopii wyciągniętych pozycyj, i przedstawiał niektóre pojedyncze pozycye fiskalnie i fałszywie. *)

---

*) I tak np. w oryginalnym wykazie percepty klasztoru Dominikańskiego jest na str. 3. J. A. 40 pod datą 6. Kwietnia 1824 zapisana pozycya: „Za sprzedane 50 korcy pszenicy z Zarudziec 200 złr. wal. wiéd.“ więc po 4 złr. za korzec. W wyciągu komisarza katastralnego dodano do téj pozycyi inną pozycyę percepty w kwocie 100 złr., chociaż ta ostatnia pozycya w rejestrze oryginalnym nie ma żadnego związku z poprzednią; jest ona bowiem zapisaną dwa miesiące późniéj, pod dniem 30. Maja 1824. pod J. A. 73 w tych słowach: „Od kupca Josia Barana zadatku na pszenicę 100 złr. w. w.“ Komisarz katastralny, dodając te 100 złr. dowolnie do powyższych 200 złr. przedstawił mylnie, że za wspomnione 50 korcy nie 200 złr. lecz 300 złr. uzyskano. Dla żyta zapisano w wyciągu komisyi katastralnéj oprócz dwóch pozycyj, zgodnych z oryginałem, i przedstawiających cenę 2 złr. i 2 złr. 45 kr. w. w., jeszcze trzecią pozycyę z ceną 3 złr., któréj niema w oryginale; w wyciągu bowiem stoi: „J. A. 92 **am 30. Juni 1824. für 100 Koretz Korn 200 fl.** i J. A. 89. **am 27. September 1825. Rest 100 fl.**“ i ztąd przedstawiono, jakoby te 100 korcy żyta sprzedane były za 300 złr.; w oryginalnym zaś rejestrze jest pod temi dwiema pozycyami zupełnie co innego, mianowicie: „J. A. 92 dnia 30. Czerwca 1824. od kupca Barana a conto 100 korcy jęczmienia (nie żyta) 200 złr.,“ zaś J. A. 89. dnia 27. Września 1825. od kupca Barana reszta do 100 korcy żyta 100 złr.,“ a przy téj ostatniéj pozycyi niema odwołania się do żadnéj sprzedaży r. 1824.

Dla przekonania się o prawdziwości innych podobnych wyciągów, żądali mężowie zaufania później, aby im udzielono tych wyciągów. Lecz prośbie téj, jak wyżéj już wspomnieliśmy, odmówiono.

W aktach, odnoszących się do cen robocizny i szematów kultury, znaleźli mężowie zaufania dowody postępowania, opisanego już w pismach mężów zaufania krakowskich. Wszystko było układane w biórach podług pewnych formułek. Wszystkie protokóły i inne pisaniny, tyle czasu i pieniędzy kosztujące, były tylko czczą formalnością.

Przepisane w skutek sankcyonowanych wniosków komisyi bezpośredniéj uwzględnienie podwójnych świąt, krótszych dni zimowych, stosunkowéj możności użycia bydła roboczego, i kosztów na budynki gospodarskie i narzędzia rolnicze nie zostało wykonane.

Roczne koszta na budynki i narzędzia rolnicze, przyjęły organa katastralne w ogólnem przecięciu na 5 złr.; w pojedynczych inspektoratach przyjmowano różnie te koszta. W inspektoracie stanisławowskim wykazano te koszta przeciętnie na 46 kr. kon. konw.! Jak w Galicyi Zachodniéj tak i we Wschodniéj wplątano te koszta do obliczenia ceny dnia ciągłego. Podług obliczenia, wykazanego przez lwowski Oberinspektorat, ma się znajdować w cenie jednego dnia ciągłego, kwota $1^{42}/_{100}$ kr. mon. konw. na koszta budynków i narzędzi. Gdy przy średniem gospodarstwie włościańskiem o 10 morgach roli kataster policzy ledwie 30 dni ciągłych rocznie na koszta kultury, a w cenie każdego z tych dni ma się znajdować $1^{42}/_{100}$ kr. mon. konw. na koszta budynków i narzędzi, więc na te ostatnie koszta wypadłoby rocznie $42^{9}/_{10}$ kr. mon. konw.!!! Postępowanie takie nie potrzebuje komentarza.

Ażeby ceny dnia ciągłego ustanowić nizkie, przyjmowano mało karmy dla bydła roboczego, i w tym celu przedstawiono bydło robocze nadzwyczaj małem.

W obliczeniu cen dnia ciągłego, sporządzonem przez Oberinspektorat, przyjęto żywą wagę jednego konia roboczego na $178^{1}/_{2}$ funtów, a jednego wołu roboczego na 200 funtów! Jakkolwiek dopuszczano dnie ciągłe czworobydlne, tu i ówdzie także sześciobydlne, to jednak w przeważnéj liczbie gmin przyjęto dnie ciągłe parobydlne, i dla pary koni i wołów wspomnionéj wagi przepisywano w szematach taką robotę, jaką konie i woły, ważące cztéry razy tyle, zaledwie uskutecznić mogą.

Mieli mężowie zaufania udzielone sobie także około trzydziestu operatów o przychodzie w naturze z różnych okolic kraju, i znaleźli w nich bezzasadność i błędy, podobne do tych, które w r. 1864. z powodu obrad w Krakowie były wykazane. Szemata robocizny ciągłéj, ułożone w stosunku do ilości plonu, wskazywały, że przychody przeciętne w naturze, przyjęte z morga, dochodzą w stopniach najwyższych aż do 13 korcy pszenicy i żyta, 14 korcy jęczmienia, 15 korcy owsa, 10 korcy grochu i hreczki, 13 korcy kukurudzy, 15 korcy prosa, 80 korcy kartofli, 50 cetnarów koniczyny i wyki, 30 cetnarów siana i tyleż otawy.

Słusznie mówią mężowie zaufania w końcu memoryału, że przy podobnych przychodach w naturze, które nie są rzeczywistemi ale katastralnemi, — przy cenach produktów, które nie są cenami z r. 1824., ale innemi wyższemi, — przy nieuwzględnieniu kosztów, które Najj. Pan w najwyższém postanowieniu z 7. Lutego 1861. uwzględnić nakazał; — przy kosztach utrzymania bydła i szematach, w których przyjęte są konie i woły nie rzeczywiste, lecz katastralne, do źrebiąt i cieląt podobne, a bardzo dużo robiące, — przy nieuwzględnieniu stosunków miejscowych, organom katastralnym nieznanych, — można przyjść tylko do takich wynikłości oszacowania, które są nadzwyczaj nierówne, z rzeczywistością nie mają nic wspólnego, i w niczém nie odpowiadają owemu w ustawach nakazanemu szacowaniu gruntów, które równość rozkładu podatków powinno mieć na celu, i stosownie do woli Najjaśniejszego Monarchy oparte być powinno na zwyczajnym w gminie trybie gospodarstwa, i na najniższych cenach produktów z r. 1824.

VIII.

Sprawa systowania katastru w Izbie Niższéj Rady Państwa.

Nie pominęli nasi Posłowie w Radzie Państwa stawać w obronie kraju w téj ważnéj sprawie. Za ich to sprawą uchwaliła Izba Niższa Rady Państwa na posiedzeniu z 27. Września 1862. wstrzymanie operacyj katastralnych. Téj uchwały, która nie była jeszcze ustawą, rząd nie uwzględnił.

W roku bieżącym, na posiedzeniu z 16. Maja, postawili nasi, i kilku Posłów z innych krajów koronnych w Izbie Niższéj Rady Państwa wniosek do ustawy, orzekającéj wstrzymanie operacyj katastral-

nych w Galicyi i na Bukowinie aż do wydania nowéj ustawy o reformie podatku gruntowego. Wniosek ten rozwinięty i uzasadniony przez Posła Wężyka na posiedzeniu z 23. Maja, odesłała Izba niższa Rady państwa uchwałą powziętą na témże posiedzeniu, do Wydziału swojego, który był ustanowiony dla wyrobienia projektu reformy podatków bezpośrednich.

W skutek uchwały tego Wydziału powołany został członek Wydziału krajowego P. Krzeczunowicz, jako rzeczoznawca. Kopij zeznań swoich w téj sprawie, złożonych w Wydziale Izby niższéj, udzielił P. Krzeczunowicz Wydziałowi krajowemu (l. W. 1.118 z r. 1865).

Na wysłuchaniu rzeczoznawcy stanęła ta sprawa. Nie mogła zająć się jéj rozstrzygnieniem Rada Państwa która, jak wiadomo, po zmianie Ministerstwa z końcem Lipca zamkniętą została.

IX.

Ostatnie czynności katastralne.

1. W Galicyi Wschodniéj.

Krajowa c. k. Dyrekcya Skarbu lwowska przesłała Wydziałowi krajowemu w odezwie z 22. Listopada 1865 l. 38.759 (l. W. 1009) kilka egzemplarzy informacyi, wydanej dla przeprowadzenia sprostowań stanu posiadania. Co do operacyj szacowania w Galicyi Wschodniéj, nie wiadomo Wydziałowi krajowemu, jak one teraz postępują, gdyż, jak wyżéj wspominaliśmy, odmówiono Wydziałowi krajowemu kopji taryf cen produktów i kosztów kultury, zatwierdzonych przez c. k. Ministerstwo Skarbu, i odmówiono także wglądanie w akta katastralne w trakcie operacyj szacunkowych.

Z przepisów, regulujących postępowanie, wnosić można, że w Galicyi Wschodniéj odbywa się teraz ostateczne obliczanie czystego dochodu, na podstawie wspomnionych zatwierdzonych taryf, i układanie zestawień sumarycznych dla pojedynczych dystryktów i inspektoratów szacunkowych.

2. W Galicyi Zachodniéj.

W piśmie z 4. Listopada 1865. l. 11.473. (l. W. 818.), przesłało c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu kilka exemplarzy okólnika krakowskiéj krajowéj c. k. Dyrekcyi Skarbu do wszystkich posiadaczy większych posiadłości i do gmin w okręgu rządowym krakowskim jakotéż i w powiatach, Krosno, Żmigród i Dukla, które pod względem przeprowadzenia operacyj katastralnych z Galicyą Zachodnią połączone zostały.

W tym okólniku nie przyznano obwodowi Wadowickiemu i W. Ks. Krakowskiemu prawa reklamacyj, lecz ograniczono te obwody na prawo podawania rekursów, które rozstrzyga c. k. Ministerstwo Skarbu w ostatniéj instancyi. Odjęto więc tym obwodom pierwszą instancyę, pomimo przedstawień Wydziału krajowego i mężów zaufania. Postępowanie to, zdaniem Wydziału krajowego, nie jest zgodném z Najwyższém postanowieniem z 19. Marca 1863., w którem Jego C. K. Apostolska Mość, bez jakiego kolwiek wyjątku, najmiłościwiéj zezwolić raczył, aby aż do ukończenia robót katastralnych darowane były ubiegłe termina do wnoszenia reklamacyj i był wyznaczony nowy termin.

Termin do podawania reklamacyj, — a w okręgach Wadowickim i Krakowskim do podawania rekursów, — wyznaczony jest w okólniku ośmiotygodniowy, licząc od dnia wydania nowych wykazów szacunkowych (Grundertragsanschläge), t. j. wykazów oszacowanego czystego dochodu z każdéj klasy gruntów.

Pojedynczym reklamantom i rekurentom wolno jest, podług rzeczonego okólnika, występywać w reklamacyach i rekursach przeciw gatunkom kultury, przeciw klasyfikacyj, przeciw czystemu dochodowi, jakotéż przeciw pojedynczym czynnikom, z których ten dochód jest obliczony.

W tym celu dozwolono, ażeby reklamanci i rekurenci, w inspektoratach i w komisarjatach szacunkowych, w lokalu urzędowym i w obecności urzędnika, przezierali akta dochodzeń, na których opiera się szacowanie, i brali na własne koszta odpisy tych aktów.

Pominąwszy, że gdyby wszyscy, lub znaczna część reklamantów, w oznaczonym do reklamacyj terminie, chciała przezierać stosy aktów w inspektoratach i komisaryatach, nie wystarczyłoby w urzędach ani lokalności ani urzędników, w których obecności to ma się odbywać; — pominąwszy, że największa część reklamantów nie jest wstanie jeździć do inspektoratów i komisaryatów, i czekać tam, aż każdemu z nich z kolei przystęp do aktów będzie mógł być dozwolony, — dość jest znać mnogie do téj sprawy

odnoszące się przepisy i nadzwyczajną sztuczność operacyj katastralnych, aby żadnéj nie mieć wątpliwości o tém, że nawet najinteligentniejsi posiadacze gruntów w kraju, potrzebowaliby najmniéj pół roku, ażeby przepisów się nauczyć i w chaosie cyfer jaśniéj widzieć. Doświadczenia mężów zaufania, powoływanych do obrad we Lwowie i Krakowie, są jasnym tego dowodem. Jeszcze mniéj spodziewać się można, ażeby ktokolwiek był w stanie uzbierać materyały, dostateczne dla udowodnienia, iż zamiast téj lub owéj cyfry ustanowionéj w operacie dla pojedynczego czynnika, powinna być postawiona cyfra inna. Nie może tu pomódz nawet najlepsze uzasadnienie względem téj lub owéj cyfry, gdy ta związaną jest nietylko z innemi cyframi tego samego operatu, lecz z cyframi operatów gmin innych.

Dozwolone wglądanie i branie odpisów z aktów, i dozwolone zażalenie przeciw pojedynczym czynnikom szacowania, jest więc oczywiście tylko dopełnieniem przepisu, które po za granice czczéj formalności przejść nie może.

Cały rezultat reklamacyj zależy od wyższéj władzy rozstrzygającéj, która nie może sama z własnéj wiadomości sądzić o stosunkach miejscowych, więc polegać musi na sądzie urzędników katastralnych, którzy rozpoznają reklamacye, i zdają sprawę z tego rozpoznania.

Do rozpoznania zaś reklamacyj pozostali ci sami urzędnicy katastralni, sprowadzeni z innych krajów, którzy dotąd przeprowadzali tę sprawę w sposób w tém sprawozdaniu opisany. W okólniku stoi wprawdzie, że „czynności dotyczące zażaleń, poruczone są organom reklamacyjnym, które przy rozpoznawaniu reklamacyj w latach poprzednich nie miały udziału.“ Lecz to dzieje się tak, że urzędnik, który pierwéj użyty był w jednym dystrykcie lub inspektoracie, przeniesiony jest dla rozpoznania nowych reklamacyj do drugiego dystryktu lub inspektoratu, i nawzajem. Takie zmiany nie mogą mieć doniosłości praktycznéj; bo ci urzędnicy układali już przedtém wszystko w porozumieniu jedni z drugiemi, i podług jednakowych, lub podobnych do siebie formułek, których, dla nieznajomości stosunków miejscowych, i teraz trzymać się będą.

Już sam §. 15. informacyi reklamacyjnéj świadczy, że urzędnicy katastralni, lub znaczna ich część, nie umie nawet języka krajowego; w tym bowiem paragrafie postanowiono, że oświadczenie stron przy komisyi ustnie podane, ma pomocnik gminy (Geſchäftsleiter) spisać w języku w gminie używanym, przyłączając tłómaczenie niemieckie, a oświadczenia komisarza po niemiecku ułożone, ma pomocnik gminy tłómaczyć do protokołu w języku w gminie używanym.

Takim to urzędnikom pozostawiono ukończenie operacyj katastralnych, pomimo tylokrotnie ponawianych próśb mężów zaufania i Wydziału krajowego, i pomimo Najwyższych postanowień, nakazujących, ażeby na organa katastralne mianowanemi byli krajowcy, znający dokładnie język krajowy i stosunki dystryktu szacunkowego, dla którego są ustanowieni.

Marszałek krajowy:
Leon Xiążę Sapieha m. p.

Członek Wydziału krajowego:
Kornel Krzeczunowicz m. p.

Z Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Xięstwa Krakowskiego.

We Lwowie dnia 17. Grudnia 1865.

Załącznik A.

do str. 10.

Porównanie

czystego dochodu oszacowanego w katastrze z rentą gruntową, obliczoną z cen kupna i z czynszów dzierzawnych.

Liczba porządkowa	1. Kraje koronne	2. Liczba przypadków kupna i dzierżaw	3. Przestrzeń w niższo-austryackich morgach	3. Przestrzeń w niższo-austryackich sążniach	4. Czysty dochód katastralny w monecie konwencyjnéj złr.	4. Czysty dochód katastralny kr.	5. Rzeczywista renta gruntowa, t. j. w przypadkach dzierzawy czynsz dzierzawny, a w przypadkach kupna renta od ceny kupna 5% dla Galicyi i Krakowa, a 4% dla innych krajów koronnych złr.	5. kr.	6. Przeciętnie na jeden morg niższo-austr. Czysty dochód katastralny złr.	6. kr.	6. Rzeczywista renta gruntowa złr.	6. kr.	7. Stosunek czystego dochodu katastralnego do rzeczywistéj renty gruntowéj jak 100 do:
I.	Niższa Austrya .	1.440	4.907	42	31.105	43¼	82.030	43	6	20·3	16	43·7	263·4
II.	Wyższa „ .	533	1.372	908	7.792	22¼	21.629	53	5	41·0	15	45·5	277·3
III.	Salzburg . .	73	1.540	1.115	1.824	24¾	6.263	52	1	11·0	4	4·0	343·2
IV.	Styrya . .	502	4.122	827	13.363	12¾	29.974	41	3	14·5	7	16·3	225·0
V.	Karyntya . .	168	850	500	4.680	33¾	8.780	28	5	30·2	10	19·3	187·2
VI.	Kraina . .	212	919	426	5.204	47¼	8.430	30	5	39·7	9	10·2	161·6
VII.	Czechy . .	900	4.603	1.367	38.820	49¾	69.919	3	8	26·0	15	11·2	180·6
VIII.	Morawia . .	542	3.012	116	25.135	10	52.345	8	8	20·5	17	22·8	208·0
IX.	Szlązk . .	59	662	1.562	4.000	32	7.877	27	6	2·0	11	53·0	197·0
X.	Kraj nadbrzeżny	273	6.675	558	5.732	7¾	12.453	1	.	51·5	11	52·0	217·1
XI.	Dalmacya .	322	12.662	1.133	19.529	33	29.350	48	1	32·7	2	19·0	150·2
	Summa dla krajów koronnych, w których stały kataster jest zaprowadzony .	5.024	41.329	554	157.189	15¾	329.055	34	3	48·2	7	57·7	210·0
XII.	Węgry, Kroacya i Slawonia, Wojewodzina i Siedmiogród, w których to krajach prowizoryum podług pat. z dnia ⅓ 1850. wprowadzoném zostało	3.185	272.843	275	882.892	59¾	1,181.485	58¾	3	14	4	21	133·5
XIII.	W. Ks. Krakowskie	72	1.695	602	5.583	20	4.735	.	3	17·5	2	47·7	84·8
XIV.	Zachodnia Galicya	29	9.444	735	42.352	24	30.816	41	4	29·0	3	15·7	72·7
XV.	dtto. dtto.	1.684	11.080	1.052	46.459	.	55.760	13	4	11·5	5	1·7	120·0
	Summa dla Krakowa i Galicyi zachodniéj	1.785	22.220	789	94.394	44	91.311	54	4	14·8	4	6·5	96·7

Objaśnienia.

a) Cyfry znajdujące się pod l. porz. I. do XII., wyjęte są z dat, zebranych w r. 1856. — 1858. i wykazanych w memoryale c. k. Ministerstwa Skarbu o podatkach stałych w Austryi i tychże reformie (Wiédeń 1860. Str. 124. i 125.)

b) Cyfry czystego dochodu katastralnego w W. Ks. Krakowskiém i w Galicyi, wykazane tu są podług wynikłości szacowania, jakie były wiadome w r. 1862.

c) Przypadki kupna i dzierzawy, przytoczone pod l. porz. XIII. i XIV. dla obwodu krakowskiego i Galicyi zachodniéj, zostały zebrane przez nadinspektora p. Horvatha, delegowanego od c. k. Ministerstwa Skarbu do zbadania zażaleń, i pochodzą z lat 1849. do 1859., więc z 11 lat, w które właśnie wpadają lata 1854. do 1856., kiedy ceny produktów w Galicyi dla nadzwyczajnéj koncentracyi wojsk niepraktykowaną dotąd miały wysokość.

d) W tychże 11 latach pozbierały organa katastralne w Galicyi Zachodniéj przypadki kupna i dzierzaw pod l. porz. XV. wykazane. Te przypadki tyczą się po największéj części pojedynczych parcel gruntowych, między któremi wiele w miastach i miasteczkach. I tak zebrano n. p. dla obszernego inspektoratu szacunkowego Rzeszowskiego przypadki kupna i dzierzawy tylko z 26. gmin, pomiędzy któremi 10 miast, chociaż oczywiście tylko mało znacząca część ziemi uprawnéj na gminy miejskie przypada, i większa cena ziemi w miastach za podstawę do osądzenia wartości ziemi w ogóle użytą być nie może. Ceny kupna i dzierzaw byłyby daleko niżéj wykazane, gdyby organa katastralne były zbierały wszystkie przypadki kupna i dzierzaw, bez wyboru między temiż, i gdyby były zbierały więcéj takich przypadków, które dotyczą całych gospodarstw. Zbieranie i użycie tych ostatnich przypadków, jest w Galicyi już dla tego stosownem, że galicyjskie grunta, z wyjątkiem małéj tylko cząstki, faktycznie, nie pojedynczemi parcelami, lecz w całych komplexach są zagospodarowane, i komplexy gospodarskie już nawet podług ustaw obowiązujących są niepodzielne *).

e) Podług powyższego wykazu (l. porz. XIII. do XV.) ma się dochód katastralny do renty gruntowéj, obliczonéj z przypadków kupna i dzierzaw:

1. W przypadkach zebranych przez p. Horvatha:
   w W. Ks. Krakowskiém jak 100 do 84·8;
   w Zachodniéj Galicyi jak 100 do 72·2.
2. W przypadkach przez organa katastralne zebranych

   jak 100 do 120

   w ogólném przecięciu jak 100 do 96·7.

Do takich rezultatów oszacowania katastralnego mogły tylko doprowadzić duch fiskalizmu i niewiadomość krajowych stosunków gospodarskich.

Albowiem oszacowanie katastralne, oparte podług ustaw na zwyczajnym w gminie trybie gospodarstwa i na cenach produktów z r. 1824., gdyby wykonane było sprawiedliwie, powinno wyka-

*) Podług dat zestawionych z r. 1844. posiada Galicya:

w rolach	5,443.383	morgów,	między temi	282.893	tak zwanych	wolnych
„ łąkach	1,751.497	„	„	„	100.811	„	„	„
w pastwiskach	1,113.331	„	„	„	48.797	„	„	„
Razem	8,308.661	„	„	„	432.501	„	„	„

Do tak zwanych wolnych są jednak policzone wszystkie grunta probostw, szkół i inne dotacyjne, które pewnie jedną połowę wszystkich gruntów wolnych wynoszą, i ani dzielonemi, ani sprzedawanemi być nie mogą. Druga połowa przypada całkiem na miasta i miasteczka.

zać dochód czysty trzy lub cztéry razy mniejszy od renty gruntowéj obliczonéj z przypadków kupna i dzierzaw, zebranych z lat, w których ceny produktów były cztéry razy większe od cen produktów z roku 1824. *)

f) Z powyższéj tabeli okazuje się także, iż czysty dochód oszacowany w katastrze, jest w stosunku do wykazanéj wartości zamiennej gruntów w Galicyi i W. Ks. Krakowskiem o 118% wyższym, niż w jedenastu zachodnich krajach koronnych, dawniéj oszacowanych.

g) Materyały o cenach kupna i dzierzaw gruntów, zebrane w Galicyi Zachodniéj i W. Ks. Krakowskiem i porównania tych cen w pojedynczych przypadkach z czystym dochodem, obliczonym w katastrze, wykazywały także, iż nawet wewnątrz kraju jedne grunta były daleko wyżéj oszacowane niż inne, gdyż w zestawieniach, z których złożono sumaryczne cyfry, wykazane w powyższéj tabeli, znajdowało się wiele takich przypadków, w których oszacowanie katastralne o 2 do 5 razy jest mniejsze, zaś wiele innych takich, w których to oszacowanie o 2 do 8 razy jest większe od ceny kupna, lub od czynszu dzierzawnego.

---

*) Podług tabel do statystyki podatkowéj, ogłoszonych przez c. k. Ministerstwo Skarbu w r. 1858. (Tafel zur Statiſtik des Steuerweſens Strona 257. do 269.) istniały w Galicyi w latach 1824 i 1849. do 1857. następujące ceny targowe dla głównych gatunków zboża:

W okręgu administracyjnym	W latach	Przeciętna cena w mon. konw. za jedną mecę							
		pszenicy		żyta		jęczmienia		owsa	
		złr.	kr.	złr.	kr.	złr.	kr.	złr.	kr.
Galicya . . .	1824	1	4	.	44	.	31	.	22
Galicya z Krakowem .	1849 do 1853 przeciętnie	2	$53^{20}/_{100}$	2	19	1	$52^{40}/_{100}$	1	$10^{80}/_{100}$
Lwowski okręg administr.	1854 do 1857	4	$15^{25}/_{100}$	3	1	2	24	1	$40^{25}/_{100}$
Krakowski „ „	1854 do 1857	5	$9^{50}/_{100}$	3	44	2	$57^{25}/_{100}$	1	$52^{25}/_{100}$
Summa .		12	$17^{95}/_{100}$	9	4	7	$13^{65}/_{100}$	4	$43^{20}/_{100}$
Główne przecięcie z lat 1849 do 1857		4	6	3	$1^{33}/_{100}$	2	$24^{50}/_{100}$	1	$34^{40}/_{100}$

	przy			
	pszenicy	życie	jęczmieniu	owsie
Okazuje się przeto stosunek przeciętnych cen targowych z r. 1824. do cen z lat 1849. do 1857.	jak 1 do			
	3·8	4·1	4·6	4·3

Załącznik B.
do str. 10. i 31.

Porównanie

sumy zwyczajnego podatku gruntowego (Grundsteuer-Ordinarium) jaka była nałożoną na podstawie prowizoryum podatkowego z r. 1820. z sumą tegoż podatku, nałożoną na podstawie stałego katastru.

NB. Porównanie to mogło być zrobione tylko dla sześciu krajów koronnych, wewnątrz wymienionych; bo tylko w tych krajach istniało prowizoryum podatku gruntowego, zaprowadzone w r. 1820., takie same jak w Galicyi.

Sumy podatku z lat 1838., 1843., 1850., 1851., 1856. i 1861., wewnątrz wykazane, wyjęte są z tablic statystycznych do Memoryału c. k. Ministerstwa Skarbu o podatkach stałych w Austryi i tychże reformie. (Wiedeń 1860. Strona 49.)

Sumy podatku z lat 1833 i 1834 w Austryi niższéj, wyjęte są z wykazu, który n. a. Wydział krajowy przysłał galicyjskiemu Wydziałowi krajowemu w pismie z 28. Listopada 1863. l. 5.093.

Kraje koronne	Rok	Summa zwyczajnego podatku gruntowego (Grundsteuer Ordinarium) bez dodatków		Uwaga
		podług prowizoryum z r. 1820	podług stałego katastru, 16% od czystego dochod.	
		złr. wal. austr.		
Niższa Austrya	1833	2,197.332		
	1833	2,197.332		
	1851		2,303.884	
	1856		2,302.283	
	1861		2,301.900	Stały kataster zaprowadzony od r. 1835.
Wyższa Austrya	1838	1,545.787		
	1843	1,545.292		
	1850		1,321.629	
	1856		1,321.500	
	1861		1,321.560	Stały kataster zaprowadzony od r. 1845.
Styrya	1838	1,379.906		
	1843	1,379.293		
	1850		1,226.427	
	1856		1,223.882	
	1861		1,223.590	Stały kataster zaprowadzony od r. 1844.
Karyntya	1838	599.034		
	1843	598.945		
	1850		424.348	
	1856		422.641	
	1861		422.430	Stały kataster zaprowadzony od r. 1844.
Morawia	1838	2,934.831		
	1843	2,933.532		
	1850		3,251.667	
	1856		3,211.737	
	1861		3,211.860	Stały kataster zaprowadzony od r. 1850.
Szlązk	1838	452.814		
	1843	452.684		
	1856		585.632	
	1861		585.430	Stały kataster zaprowadzony od r. 1852.

	Z powyższych dat okazuje się, że zwyczajny podatek gruntowy, nałożony na podstawie stałego katastru, w porównaniu z podatkiem jaki był nałożony na podstawie prowizoryum gruntowego, jest	
	większy	mniejszy
	o procentów	
w Niższéj Austryi	4½	
„ Wyższéj Austryi		15
„ Styryi		11
„ Karyntyi		13
„ Morawii	10	
„ Szląsku	23	

Uwaga.

Zestawione w r. 1862. wynikłości szacunku katastralnego w Galicyi Zachodniéj były takie, iż wymierzony na ich podstawie zwyczajny podatek gruntowy, byłby w ogóle dwa razy większy od istniejącego teraz podatku, nałożonego na podstawie prowizoryum z r. 1820.

W wielkiem Księtswie Krakowskiem istniały aż do r. 1852. różne rodzaje podatków (ofiara, łanowy, dziesięcinny, osobisty) które, w skutek zaprowadzenia stałego katastru w r. 1852., zastąpione zostały podatkiem gruntowym, nałożonym na podstawie tegoż katastru. W r. 1850. wynosiła suma wspomnionych podatków 28.032 złr.; w r. 1851. zaś 32.042 złr.; nałożony w r. 1852. na podstawie stałego katastru zwyczajny podatek gruntowy wynosił 99.589 złr.; przeto podatek dawniejszy podwyższonym został przez zaprowadzenie katastru, więcéj jak w trójnasób. — Prócz tego przyszły dodatki, najpierw ogólny dodatek ½, daléj dodatki nadzwyczajne, które teraz wynoszą także ½ podatku zwyczajnego; nakoniec dodatki indemnizacyjne i krajowe, wynoszące 62% od podatku zwyczajnego z dodatkiem trzeciéj części razem wziętego,— tak, iż Wielkie Księstwo Krakowskie płaci dzisiaj podatku gruntowego z dodatkiem 7 razy więcéj, niż płaciło w r. 1850. i 1851. w owych podatkach, które zastąpione zostały podatkiem gruntowym.

Załącznik C.

do str. 10 i 31.

Zestawienie

wartości wszystkich posiadłości nieruchomych (gruntów i domów) i podatków z nich opłacanych.

Wyciąg z memoryału, przedłożonego c. k. Ministerstwu Skarbu w r. 1862.

Kraj koronny	Wartość posiadłości nieruchomych	4%towa renta od téj posiadłości	ogólny poda-	
			gruntowy	domowy
	w złotych reńskich w walucie			
1. Niższa Austrya } Wiedeń	342,609.912			
reszta kraju	722,610.250	42,608.806	3,452.922	6,001.749
2. Wyższa Austrya	411,956.699	16,478.268	1,982.456	517.902
3. Salzburg	80,497.029	3,219.881	339.936	92.162
4. Styrya	422,879.456	16,915.178	1,835.451	633.207
5. Karyntya	99,415.267	3,976.611	633.645	143.408
6. Kraina	101,587.286	4,063.491	847.946	199.101
7. Nadbrzeże (illiryjskie) Gorycya i Gradiska Istrya, Tryest } okręg Tryest	136,434.490			
reszta kraju	105,692.938	9,685.097	642.537	610.950
8. Dalmacya	37,487.764	1,499.511	326.520	134.100
9. Czechy	1,,736,085.22	69,443.433	12,631.200	2,608.000
10. Morawia	770,182.730	30,807.309	4,817.976	987.395
11. Szlązk	109,605.076	4,384.203	878.170	187.744
Suma dla jedynastu krajów koronnych, w których stały kataster jest zaprowadzony.	5,,077,044.719	203,081.788	28,388.759	12,145.718
12. Galicya z Krakowem	477,496.718	19,099.869	4,207.914	1,742.720
13. Bukowina	51,255.785	2,050.231	324.000	169.307
14. Król. Lombardzko-weneckie	800,701.743	32,028.070	6,391.461	1,913.602
15. Węgry	1,,903,168.900	76,126.756	14,365.000	2,203.500
16. Wojewodzina, Woj. serbskie i Banat temeszwarski	458,811.435	18,352.457	4,710.550	242.700
17. Kroacya i Slawonya	178,500.000	7,140.000	1,580.820	246.720
18. Siedmiogród	251,607.514	10,064.301	1,670.226	320.100
Suma krajów koronnych pod l. por. 15—18 przytoczonych, w których istnieje prowizoryum z r. 1850.	2,,792,087.849	111,683.514	22,326.596	3,013 020
19. Tyrol i Vorarlberg	302,382.462	12,095.298	973.500	—
	Rekapitula-			
Suma dla krajów koronnych od l. por. 1—11	5,,077,044 719	203,081.788	28,388.759	12,145.718
Galicya z Krakowem	477,496.718	19,099.869	4,207.914	1,742.720
Bukowina	51,255.780	2,050.231	324.000	169.307
Królestwo Lombardzko-weneckie	800,701.743	32,028.070	6,391.461	1,913.602
Kraje koronne od l. por. 15—18	2,,792,087.849	111,683.514	22,326.596	3,013.020
Tyrol i Vorarlberg	302,382.462	12,095.298	973.500	—
Suma ogólna	9,,500,969.276	380,038.770	62,612.230	1 ,984.367

tek	Podatek z posiadłości nieruchomych wynosi w stosunku		Uwagi
gruntowy i domowy razem	do wartości	do renty	
austr.	procentów		
9,454.671	0·887	22.191	Wykazana tu wartość posiadłości nieruchomych wyk ombinowaną jest na podstawie należytości prawnych od przeniesienia własności, opłacanych w latach 1851. do 1856. włącznie (obacz: „Statistisches Handbuch für die österr. Monarchie von Carl Freiherr v. Czörnigg, Director der administrativem Statistik. Wien 1861. Seite 55." i „Tafeln zur Statistik des Steuerwesens in Oesterreich, herausgegeben vom k. k. Finanz-Ministerium. Wien 1858. S. 127.)"
2,500.358	0·607	15·181	
432.098	0·537	13·419	
2,498.658	0·591	14·775	
777.053	0.781	19·540	
1,047.047	1.031	25·767	
1,253.487	0.517	12·942	Cyfry podatku gruntowego i domowego wyjęte są z przedłożeń rządowych do budżetu państwa na r. 1862.
460.620	1·228	30·716	
15,239.200	0·877	21·944	W krajach koronnych przytoczonych pod l. porz. 1 do 14. istniał w r. 1862. podatek zwyczajny z dodatkiem $^1/_3$., i z dalszym dodatkiem wojennym $^1/_6$.
5,805.371	0.753	18·848	
1,065.914	1·973	24·312	
40,534.477	0.798	19·967	W krajach koronnych, pod l. porz. 15 do 18. nie było dodatku $^1/_3$; bo tam właściciele nieruchomości opłacali osobny podatek zarobkowo-osobisty, którego nie było w innych krajach koronnych.
5,950.634	1·246	31·155	
493.307	0·962	24·063	
8,305.063	1·037	25·930	
16,568,500	0·870	21·764	W memoryale c. k. Ministerstwa Skarbu o stałych podatkach w Austryi i ich reformie („die directen Steuern in Oesterreich und ihre Reform S. 8 bis 22) znajdują się bliższe objaśnienia względem podstaw do rozkładu podatku z nieruchomości w pojedynczych krajach koronnych.
4,953.250	1·079	26.989	
1,827.540	1·023	25·595	
1,990.326	0·791	19·776	
25,339.616	0·908	22·689	
973.500	0·318	8·049	
cya			
40,534.477	0·798	19·967	
5,950.634	1·246	31·155	
493.307	0·962	34·063	
8,305.063	1·037	25·930	
25,339.616	0·907	22·688	
973.500	0·318	8·049	
81,596.597	0·859	21·477	

Załącznik D.

do str. 15.

Porównanie

cen katastralnych drzewa, zastosowanych przez organa katastralne w Galicyi Zachodniéj, z cenami drzewa, ustanowionemi w prowizoryum podatku gruntowngo z roku 1820.

Obwód	Przecięcie krajowe cen drzewa z prowizoryum podatku gruntowego z roku 1820.				Przecięcie krajowe cen drzewa, proponowanych dla stałego katastru		Więc przecięcie cen prow. grunt. ma się do przecięcia cen katastralnych przy	
	Cena za n. a. sąg o 36" długości polan		Ta cena zredukowana na katastralne sągi o 30" długości polan wynosi przy		za jeden n. a. sąg o 30" długości polan			
	drzewa twardego	drzewa miękkiego	drzewie twardem	drzewie miękkiem	drzewa twardego	drzewa miękkieg.	drzewie twardem	drzewie miękkiem
	w monecie konwencyjnéj							
	zł. kr.	zł. kr.	zł. kr.	zł. kr.	zł. kr.	zł. kr.	jak 100 do	
Wadowice	49 5/8	37 6/8	41 17/48	31 22/48	1 14·56	55·51	180	176
Tarnów	35 1/8	25 1/8	29 18/48	20 45/48	1 23·26	2·53	284	298
Bochnia	54 5/8	40 1/8	45 25/48	33 21/48	1 37·69	15.09	214	224
Rzeszów	30 3/8	18 7/8	25 10/48	15 35/48	1 8·16	47·12	270	299
Sącz	18 3/8	16 5/8	15 10/48	13 41/48	43·04	30·88	282	222
Jasło	12 6/8	10 5/8	10 30/48	8 41/48	1 1·49	41·78	578	471
Suma	3 20.62 3/8	2 29.12 1/8	2 47 9/48	2 4 13/48	7 8·20	5 12·91	.	.
Przecięcie	33.43	24.85	27.86	20.71	1 11.37	52.15	256	251

Załącznik E.

do str. 21.

Porównanie

katastralnych cen kartofel, z katastralnemi cenami żyta i dni roboczych pieszych.

Liczba porządkowa	Kraj koronny	Żyto ozime		Kartofle		Dzień roboczy pieszy		Stosunek ceny kartofel do ceny	
		stopnie cen	przecięcie	stopnie cen	przecięcie	stopnie cen	przecięcie	żyta	dnia pieszego
								jak 1 do:	
1.	**Austrya niższa**	1 złr. 4, 1 złr. 11, 1 złr. 18, 1 złr. 25, 1 złr. 32.	1 złr. 18.	kr. 10., 12., 14., 16., 18.	14 kr.	kr. 10., 12., 14.	12 kr.	5.57	0.85
2.	**Austrya wyższa**	1 złr. 10, 1 złr. 16, 1 złr. 22, 1 złr. 28, 1 złr. 34.	1 złr. 22.	kr. 10., 12., 14., 16., 18.	14 kr.	kr. 10., 12., 14.	12 kr.	5.85	0.85
3.	**Styrya**	1 złr. — 1 złr. 6., 1 złr. 13, 1 złr. 19, 1 złr. 26.	1 złr. 12⅘.	kr. 10., 12., 14., 16.	13 kr.	kr. 10., 12., 14.	12 kr.	6.16	0.92
4.	**Karyntya**	1 złr. — 1 złr. 7, 1 złr. 14, 1 złr. 21, 1 złr. 28.	1 złr. 14.	kr. 10., 12., 14.	12 kr.	kr. 10., 12., 14.	12 kr.	6.16	1.00
5.	**Kraina**	1 złr. 3, 1 złr. 10, 1 złr. 16, 1 złr. 23, 1 złr. 30.	1 złr. 18⅖	kr. 12., 14., 16., 18., 20.	16 kr.	kr. 10., 12., 14.	12 kr.	4.88	0.75
6.	**Galicya zachodnia**	kr. 39., 44., 49., 54., 59., 1 złr. 4 kr., 1 złr. 9 kr.	54 kr.	kr. 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14.	11 kr.	kr. 6., 7., 8., 9., 10.	8 kr.	4.90	0.72
7.	**Galicya wschodnia**	kr. 24., 28., 32., 36., 40., 44., 48., 52., 56.	40 kr.	kr. 6., 8., 10., 12., 14.	10 kr.	kr. 4., 5., 6., 7., 8.	6 kr.	4.00	0.60

Poró w-

katastralnych cen owsa z cenami koni-

Liczba porządkowa	Kraj koronny	Krajowe przecięcie cen katastralnych w monecie konwencyjnéj							
		za 1 n. a. mecę	za 1 n. a. centnar						
		Owsa	Koniczu	Siana			Potrawu		
				słodkiego	mieszanego	kwaśnego	słodkiego	mieszanego	kwaśnego
1.	Niższa Austrya	37.00	23.25	29.00	24.75	20.25	22.75	19.50	15.75
2.	Wyższa Austrya	37.50	18.75	26.75	22.75	17.25	20.25	17.00	13.00
3.	Salzburg	42.50	22.75	27.75	22.25	18.00	22.75	17.25	13.00
4.	Styrya	39.25	24.25	26.50	23.50	19.25	21.00	18.00	14.75
5.	Karyntya	38.25	28.50	26.50	21.25	18.75	21.25	16.25	15.00
6.	Kraina	42 75	31.00	31.25	22.75	22.00	25 00	20.25	17.00
7.	Wybrzeże Illyryjskie	42.25	.	27.50	25.00	20.25	21.50	18.25	14.00
8.	Galicya Zachodnia								
	a. Krajowe przecięcie cen z prowizoryum podatkowego z roku 1820. . . .	29.69		20·37	.	11.7	10.6	.	6.56
	b. Przecięcie stopni cen proponowanych przez mężów zaufania	22	18	18	14	9	11	9	6
	c. Przecięcie stopni cen katastralnych, ustanowionych w reskr. c. k. Minist. Skarbu z 11. Listopada 1864. . . .	24.50	23.50	23·50	19.50	14	19.50	15.50	11
9.	Galicya Wschodnia								
	a. Krajowe przecięcie cen z prowizoryum podatku gruntowego z r. 1820. . .	19.75	.	14.25	.	9.25	7.25	.	5.37
	b. Krajowe przecięcie cen katastralnych .	17.87	21·41	17.49	14.71	11.57	15.32	12.39	9.83

Załącznik F.
do str. 21.

n a n i e

czu, siana łąkowego i potrawu.

Cena jednej mecy owsa ma się więc do ceny jednego centnara							Objaśnienia
Koniczu	Siana			Potrawu			
	słodkiego	mieszanego	kwaśnego	słodkiego	mieszanego	kwaśnego	
	jak 1 do:						
0.628	0.784	0.668	0.547	0.615	0.527	0.426	
0.500	0.713	0.606	0.460	0.540	0.453	0.347	
0.532	0.652	0.523	0.423	0.535	0.406	0.306	
0.617	0.675	0.598	0.490	0.535	0.459	0.375	
0.745	0.693	0.556	0.490	0.556	0.425	0.392	
0.725	0.731	0.532	0.514	0.584	0.473	0.397	
.	0.650	0.591	0.479	0.508	0.431	0.331	
.	0.686	.	0.394	0.356	.	0.221	
0.818	0.818	0.636	0.409	0.500	0.409	0.272	
0.959	0.959	0.796	0.571	0 796	0.632	0.450	
.	0.721	.	0.438	0.367	.	0.272	
1.198	0.978	0.822	0.641	0.857	0.693	0.550	

Cyfry cen tu zamieszczone, wyjęte są z dzieła: „Tafeln zur Statistik des Steuerwesens im österreichischen Kaiserstaate, herausgegeben von k. k. Finanz-Ministerium. Wien 1858“ Strona 5., 15. i 17.

W operatach prowizorynm podatku gruntowego nie było wykazanych cen koniczu i nie odróżniano mieszanego gatunku siana.

Z przeciętnych cen ustanowionych w Galicyi

	zachodniéj		wschodniéj	
	w prowizoryum z r. 1820.	dla stałego katastru	w prowizoryum z r. 1820.	dla stałego katastru
dla siana słodkiego . .	$20^{37}/_{100}$	$23^{50}/_{100}$	$14^{25}/_{100}$	$17^{49}/_{100}$
„ „ mieszanego . .	.	$19^{50}/_{100}$	.	$14^{70}/_{100}$
„ „ kwaśnego . .	$11^{10}/_{100}$	14	$9^{25}/_{100}$	$11^{57}/_{100}$
„ potrawu słodkiego . .	$10^{60}/_{100}$	$19^{50}/_{100}$	$7^{25}/_{100}$	$15^{32}/_{100}$
„ „ mięszanego .	.	$15^{50}/_{100}$	.	$12^{39}/_{100}$
„ „ kwaśnego . .	$6^{56}/_{100}$	11	$5^{37}/_{100}$	$9^{83}/_{100}$
Summa .	$49^{23}/_{100}$	103	$36^{12}/_{100}$	$81^{30}/_{100}$
Wypada ogólne przecięcie w krajcar. w mon. k. .	$12^{31}/_{100}$	$17^{18}/_{100}$	$9^{3}/_{100}$	$13^{55}/_{100}$

Więc ogólne przecięcie cen siana i potrawu w katastrze wyższe jest od cen w prowizoryum z r. 1820.
w Galicyi zachodniéj o 39%
„ wschodniéj o 50%

Zaś w stosunku do cen owsa, jest ogólne przecięcie cen siana i potrawu w katastrze wyższe od cen prowizoryum z r. 1820.
w Galicyi zachodniéj o 69%
„ wschodniéj o 66%.

Załącznik G.

do str. 21.

Porównanie

dochodu pieniężnego, uzyskanego z siana przez produkcyę mięsa, z cenami targowemi owsa z lat 1857 do 1862.

	1.				2.	3.	4.
	Cena targowa przeciętna z lat 1857 do 1862 w wal. a. za 1 niższo austr.				Po odtrąceniu 20% na akcyzę i zarobek rzeźnika; zostaje za jeden funt mięsa	Do produkcyi 3 fnt. mięsa potrzeba 100 fut. koniczyny lub tyleż dobrego siana, zwanego słodkiem, więc dochód pieniężny z 1 cet. koniczyny lub siana, użytego do produkcyi mięsa, równa się cenie 3 fnt. mięsa, i wynosi.	Okazuje się przeto stosunek ceny targowéj owsa, do dochodu pieniężnego uzyskanego z 1. ctn. dobrego siana przez produkcyę mięsa jak:
	mecę owsa		funt mięsa				
	w walucie austryackiej						
	złr.	kr.	złr.	kr.	kr.	kr.	
W Galicyi Wschodniej	1	$15^{3}/_{10}$	.	$10^{5}/_{10}$	$8^{11}/_{100}$	$25^{3}/_{10}$	100 do $21^{9}/_{10}$
W Galicyi Zachodniéj	1	$45^{75}/_{100}$	.	$13^{12}/_{100}$	$10^{5}/_{10}$	$31^{5}/_{10}$	100 do $21^{89}/_{100}$

U w a g i

do rubryki 1.

Ceny targowe są wyjęte z wykazów c. k. Buchhalteryi.

do rubryki 2.

W mieście głównem Lwowie, gdzie zwykle woły karmne idą na rzeź, wynosi (podług wykazów Magistratu z dnia 27. Lutego 1863) waga jednéj sztuki bydła rzeźnego przeciętnie 360 fnt., od czego płaci się, podług patentu z r. 1858, akcyzy 4 fl. 20 kr., a dodatku gminnego 1 złr. 5 kr. W innych miastach, miasteczkach i wsiach, brane bywają na rzeź w ogóle drobniejsze sztuki, krowy i jałownik. W przecięciu więc dla całego kraju nie można liczyć na jedną sztukę bydła rzeźnego więcéj jak 250 fnt. wagi mięsa. Licząc te 250 fnt. po cenie przeciętnéj mięsa, t. j. w Galicyi Wschodniéj po $10^{5}/_{10}$, a w Galicyi Zachodniej po $13^{12}/_{100}$ kr., wypadnie za jedną sztukę bydła w Galicyi Wschodniéj 26 złr. 25 kr., a w Galicyi Zachodniéj 32 złr. 80 kr. Od tego potrącić należy opłatę akcyzy 2 złr. 10 kr., więc w Galicyi Wschodniéj 8%, zaś w Galicyi Zachodniéj $6^{40}/_{100}$ % od wartości mięsa jednéj sztuki; — dalej potrącić potrzeba 12 do 16% na zarobek rzeźnika i na jego wydatki, do których należą podatek zarobkowy i dochodowy, dodatki gminne, czynsz za rzeźnicę, i koszta utrzymania czeladzi i sług. Cena za bydło rzeźne, uzyskana przez producenta, nie może być jeszcze przyjętą jako czysty dochód ziemiopłodów, użytych do karmy tego bydła; bo producent ponosić musi także koszta na posługę, stajnię i odprowadzenie bydła na targ.

Nie może przeto podlegać wątpliwości, że od ceny targowéj mięsa, potrzeba potrącić przynajmniéj 20%, a reszta tej ceny zaledwie może być uważaną jako wynagrodzenie producenta za karmę bydłu dawaną.

do rubryki 3. i 4.

Ze względu na klimat galicyjski, i na tutejszą zwykłą rasę bydła, mającego kość twardą i skurę grubą, należy liczyć na produkcyę trzech fnt. mięsa, 100 fnt. koniczyny, lub siana, słodkiem zwanego.

Gdyby jednak chciano tu zastosować doświadczenia, zebrane w krajach innych, i przyjąć, że tylko 25 fnt. wspomnionego siana potrzeba na produkcyę 1 fnt. mięsa, wtedy podwyższyłby się obliczony powyżéj dochód pieniężny z siana o $^1/_3$ — i byłby w stosunku do ceny targowéj owsa, jak $29^1/_{10}$ do 100.

Załącznik II.

do str. 21.

Porównanie

dochodu pieniężnego, uzyskanego z kartofli przez produkcyę mięsa, z cenami żyta z lat 1857 do 1862.

Kraj koronny	1.				2.	3.	4.
	Cena targowa przeciętna z lat 1857. do 1862. w wal. austr. za 1. niższo-austr.				Po odtrąceniu 20% na akcyzę i zarobek rzeźnika, pozostaje za 1 funt mięsa	Do produkcyi 3 funtów mięsa potrzeba $2^{1}/_{3}$ mecy kartofel, więc dochód pieniężny z jednéj mecy kartofel, użytej do produkcyi mięsa, wynosi	Okazuje się przeto stosunek ceny targowéj żyta, do dochodu z jednéj mecy kartofli uzyskanego przez produkcyę mięsa, jak:
	mecę żyta		funt mięsa				
	walutą austryacką						
	zł.	kr.	zł.	kr.	kr.	kr.	
W Galicyi Wschodniéj	2	$34^{50}/_{100}$	·	$10^{50}/_{100}$	$8^{40}/_{..}$	$9^{25}/_{100}$	100 : 4.
W Galicyi Zachodniéj	2	$81^{75}/_{100}$	·	$13^{12}/_{100}$	$10^{50}/_{..}$	$11^{81}/_{..}$	100 ; $4^{17}/_{100}$

U w a g i

do rub. 1.

Ceny przeciętne targowe są wyjęte z wykazów c. k. buchhalteryi rządowéj.

do rub. 2.

Potrącenie 20% uzasadnione jest w załączniku *G*.

do rub. 3. i 4.

W załączniku *G* wykazaliśmy, iż w Galicyi do produkcyi 3 funtów mięsa potrzeba 100 funtów siana, których wartość pożywna równą jest 200 funtom kartofli; gdy zaś meca kartofli waży w przecięciu 75 funtów, więc do produkcyi 3 funtów mięsa potrzeba $2^{1}/_{3}$ mecy kartofel.

Gdyby podług doświadczeń w krajach innych, przyjęto tylko 25 funtów siana, czyli 50 funtów kartofli jako potrzebne do produkcyi jednego funta mięsa, wtedy podwyższyłby się obliczony tu dochód pieniężny z kartofel o $^{1}/_{3}$., i byłby w stosunku do ceny targowéj żyta, jak $5^{4}/_{10}$ do 100.

Spis rzeczy.

Rozdział.		Strona
I.	Obrady w c. k. Ministerstwie Skarbu w r. 1861 — 1862 — i wydany w skutek tych obrad reskrypt ministerjalny z dnia 5. Stycznia 1863 l. 68.851/898	1
II.	Najwyższa uchwała z 19. Marca 1863, odmawiająca wstrzymania operacyj szacunkowych, i reskrypt Ministerstwa Skarbu z dnia 20. Kwietnia 1863 l. 1.279	2
III.	Memoryał Wydziału krajowego z 16. Stycznia 1864 l. 22.	3
1.	O organach katastralnych i o mężach zaufania	3
2.	O błędach operatów w ogólności	5
3.	O wykazach cen targowych i o miarach zboża	5
4.	O cenach siana	5
5.	O cenach drzewa	5
6.	O przychodzie w naturze z lasów	6
7.	O kosztach kultury lasów	6
8.	O kosztach kultury ról i łąk	7
9.	O przychodzie w naturze z ról i łąk	7
10.	O użyciu cen zamiennych (kupna i dzierżaw) gruntów	8
11.	O reklamacyach	9
12.	Porównania rezultatów katastralnego szacowania z cenami gruntów i z rezultatem prowizoryum gruntowego z r. 1820	10
13.	O projektach rządu do nowéj regulacyi podatku gruntowego	10
14.	O środkach potrzebnych do zmniejszenia błędów teraźniejszych operacyj katastralnych i do uchronienia Galicyi od niesprawiedliwego podwyższenia podatku gruntowego . .	10
15.	O potrzebie przedłożenia téj sprawy Sejmowi krajowemu	11
IV.	Odpowiedź J. E. Ministra Skarbu z 25. Marca 1864 na Memoryał Wydziału krajowego z 16. Stycznia 1864	11
V.	Sprawozdanie mężów zaufania powołanych w roku 1864 do obrad w c. k krajowéj Dyrekcyi Skarbu w Krakowie	12
VI.	Szczegółowe wnioski mężów zaufania, powołanych do obrad w Krakowie i reskrypt c. k. Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864 l. 45.366 wydany w skutek tych obrad .	14
1.	Względem szacowania lasów w ogóle	14
2.	O cenach drzewa	15
3.	O przychodzie w naturze z lasów	18
4.	O kosztach kultury lasów	19
5.	O czystym dochodzie z lasów	19
6.	Operat cen targowych głównych gatunków zboża	20
7.	O cenach innych produktów z ról i łąk	20
8.	O przychodzie w naturze z ról i łąk	22
9.	O kosztach kultury ról i łąk	22
10.	O błędach w zbieraniu, obrabianiu i przedstawianiu materyałów, służących do uzasadnienia cyfer pojedyńczych czynników	24

Rozdział. Strona.

11. O wynikłościach szacowania katastralnego 26
12. O użyciu cen zamiennych (dzierżaw i kupna) gruntów i potrzebie rewizyi operatów przez organa inne 26
13. O pozostawieniu teraźniejszéj ogólnéj sumy dodatku gruntowego w Galicyi bez zmiany, aż do chwili regulacyi tego podatku w całym państwie 31
14. O powołaniu mężów zaufania powiatowych do obrad w inspektoratach 32

VII. Powołanie mężów zaufania do obrad w c. k. krajowéj Dyrekcyi Skarbu we Lwowie i sprawozdanie tych mężów z 9. Sierpnia 1865 l. W. 593 33

VIII. Sprawa systowania katastru w Izbie niższéj Rady państwa 40

IX. Ostatnie czynności katastralne 41
1. W Galicyi Wschodniéj 41
2. W Galicyi Zachodniéj 41

Załączniki.

A. Porównanie czystego dochodu, oszacowanego w katastrze z rentą gruntową, obliczoną z cen kupna i czynszów dzierżawnych 43

B. Porównanie sumy zwyczajnego podatku gruntowego (Grundsteuer-Ordinarium), jaka była nałożoną na podstawie prowizoryum podatkowego z r. 1820 z sumą tegoż podatku, nałożoną na podstawie stałego katastru 47

C. Zestawienie wartosci wszystkich posiadłości nieruchomych (gruntów i domów) i podatków z nich opłacanych 51

D. Porównanie cen katastralnych drzewa, zastosowanych przez organa katastralne w Galicyi Zachodniéj z cenami drzewa, ustanowionemi w prowizoryum podatku gruntowego z r. 1820 54

E. Porównanie katastralnych cen kartofel, z katastralnemi cenami żyta i dni roboczych pieszych 55

F. Porównanie katastralnych cen owsa z cenami koniczu, siana łąkowego i potrawu . . 56

G. Porównanie dochodu pieniężnego, uzyskanego z siana przez produkcyę mięsa, z cenami targowemi owsa z lat 1857. do 1862. 58

H. Porównanie dochodu pieniężnego, uzyskanego z kartofli przez produkcyę mięsa, z cenami żyta z lat 1857. do 1862. 60

Z drukarni K. Pillera we Lwowie 1866.

egzemplarz nie poprawiony Kopia

Allegat XCII. 20 apr.

Sprawozdanie

Komisyi sejmowej, mianowanej do rozpoznania sprawy katastralnego szacowania gruntów.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 25. Kwietnia 1861., uchwalił Wysoki Sejm prośbę o systowanie katastralnego szacowania gruntów w Galicyi, i o rewizyę onego w Wielkiem Księstwie Krakowskiem.

Już w reskrypcie z 15. Maja 1861., l. 2.250 (l. W. 377) wypowiedziało c. k. Ministerstwo Skarbu, iż nie będzie mogło popierać tę prośbę przed tronem Jego c. k. Apostolskiej Mości.

Jednakże dopiero dnia 10. Czerwca 1863 otrzymał Wydział krajowy pismo c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 8. Czerwca 1863, l. 4.183 (l. W. 602) zawiadamiające o Najwyższej rezolucyi z 19. Marca 1863, w której Jego c. k. Apostolska Mość nie raczył zadość uczynić prośbie Wysokiego Sejmu o systowanie szacunku katastralnego. Zarazem wyrzekł Najjaśniejszy Pan oczekiwanie, iż Sejm i Wydział krajowy wezmą współudział konieczny, ażeby dzieło szacowania gruntów, zarówno ważne dla Państwa i kraju, doprowadzonem zostało do zadawalniającego i spiesznego końca.

Wydział krajowy w należnym posłuszeństwie dla woli Monarchy, powołującej go do współudziału w sprawach katastru, przedłożył c. k. Ministerstwu Skarbu obszerny o tej sprawie memoryał z d. 16. Stycznia 1864, w którym także poczynił wnioski do poprawienia szacunku katastralnego. Memoryał ten otrzymał w odpowiedzi od Ministra Skarbu z dnia 25. Marca 1864, l. 12.544 (l. W. 269) odprawę, nie uwzględniającą wniosków Wydziału *).

Zdaniem naszem, powinny były Wysokiemu Sejmowi, powołanemu Najwyższą wolą do współudziału w katastralnem szacowaniu gruntów, udzielone być przedłożenia rządowe w tej sprawie. Nie stało się to jednak; nie pozostało więc Wysokiemu Sejmowi nic innego, jak dla zadość uczynienia woli Monarszej, z własną wystąpić inicyatywą.

W tym celu mianował Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 29. Grudnia 1865, komisyę do rozpoznania katastralnego szacowania gruntów. Komisya ta zajmowała się tem rozpoznaniem z całą gorliwością i rozwagą, jaką wymagała ta żywotna dla naszego kraju rolniczego sprawa.

---

*) Sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865, str. 3 do 12.

Przy tem rozpoznaniu nabyła niestety komisya przekonanie, iż odbywające się szacowanie gruntów ani z rzeczywistością ani z przepisami nie jest zgodne, i nie odpowiada dobroczynnym zamiarom wypowiedzianem w ustawach (Patent z 23. Grudnia 1817 i Najwyższa uchwała z r. 1825), stanowiącym zasadę, że celem szacowania gruntów jest równy rozkład podatków, i że to szacowanie odbywać się winno na podstawie zwyczajnego w gminie trybu gospodarstwa, i na podstawie cen produktów z r. 1824, które miały się przedstawiać jako najmniejsze z 50ciu letniego peryodu, od 1774 do 1824 łącznie.

Jakkolwiek komisya nie była w stanie rozpoznawać operacye, tyczące się oznaczenia rodzajów uprawy, klasyfikacyi i klasowania gruntów w pojedynczych gminach, i osądzić, o ile te operacye są błędne, mniema jednak komisya na podstawie własnych doświadczeń, że te operacye, opierające się na stanie faktycznym łatwym do skonstatowania, mogą być poprawione w drodze samych reklamacyj.

Inne, właściwe szacunkowe operacye, nie mogą w sposób należyty i do rzeczywistości się zbliżający, sprostowane być w drodze samych tylko reklamacyj tem bardziej, gdy strony ani tych sztucznych operacyj zrozumieć, ani dowodów za swemi żądaniami przemawiających dostarczyć, nie są w stanie.

O nadzwyczajnej błędności operacyj szacunkowych, i o potrzebie ich rewizyj z urzędu przez organa do tego zdolne, raczy Wysoki Sejm przekonać się z następnego rozbioru, w którym na podstawie materyałów przez Wydział krajowy nam dostarczonych i objaśnień przez reprezentantów Rządu nam udzielonych, niemniej na podstawie własnych doświadczeń, zestawiliśmy w główniejszych zarysach obraz operacyj szacunkowych.

I.

Co do szacowania lasów.

a) Ceny drzewa.

Nie można zapomnąć trudności, jakim dla braku dokładnych materyałów podlegają dochodzenia ceny drzewa z r. 1824. — Nie mogą tu użyte być wykazy cen targowych, nie tylko dla tego, że księgi targowe w ogóle były błędne i na zaufanie nie zasługujące, lecz także, iż nie można dziś już wiedzieć, do jakiej miary drzewa odnosiły się ceny, w księgach targowych zapisywane; miary zaś te w różnych czasach i miejscowościach różniły się między sobą tak, iż jedne aż do 200% były większe od drugich. Nie podobna także z cen targowych wywnioskować potrzebne dla katastru ceny drzewa w lesie, dla braku dat o kosztach rąbania, ściągania, dowozu i straty czasu na targu. — Także dochodzenia cen drzewa z roku 1824, zdziałane w roku 1826, nie mogą służyć za podstawę; z tych bowiem dochodzeń pozostały już tylko spisane podówczas zestawienia cen; protokóły zaś z gminami spisywane, które tym zestawieniom służyły za podstawę, a podług ówczesnych przepisów powinne były być starannie przechowane *), i mogłyby tu i ówdzie dać jakiekolwiek wyjaśnienie, zostały po największej części zatracone. Kilka takich znalezionych protokółów, porównanych z zestawieniami cen, przekonały nas, że ceny drzewa w protokółach za miary większe podane, wciągane bywały bez żadnej redukcyi w zestawienia, wykazujące ceny sąga katastralnego; w licznych przypadkach zapisywano nawet w ówczesne zestawienia cyfry cen targowych, chociaż podług przepisów, zapisywane być miały tylko ceny drzewa na pniu. Ztąd widać, iż w r. 1826. nikt nie dbał o dokładne cen zapisanie i nikt zapisów nie sprawdzał i nie prostował.

Jakoż i inspektor dla szacunku lasów w Galicyi wschodniej ustanowiony, przedstawia w sprawozdaniu swojem z 26. Kwietnia 1862., że dochodzenia z r. 1826. nie mogą służyć za podstawę, bo są między sobą sprzeczne, a jeszcze mniej pewne są wykazy cen targowych.

Także instrukcya katastralna, nie bierze za podstawę ani dochodzeń z r. 1826., ani cen targowych, lecz inne prawidła dochodzenia cen katastralnych drzewa przepisuje. Ta instrukcya poleca dochodzić w każdej gminie teraźniejszą czystą cenę każdego gatunku drzewa w lesie, po strąceniu wszelkich kosztów wyrobu i dowozu; poleca dochodzić ceny za miarę drzewa w miejscu zwyczajną, której dymenzye dokładnie mają być podane; poleca także, ażeby w lasach większych dochodzone były ceny drzewa

*) Cyrkularz Gub. z 22. Października 1825. L. 60.529 §. 34.

na pniu tak teraźniejsze, jako też i z r. 1824. i ażeby stosunek między pierwszemi a ostatniemi zastósowany był przez analogią także dla gmin innych; dalej poleca instrukcya, ażeby w przypadkach wątpliwych, z pomiędzy dwóch stopni cen, niższy stopień był zastósowany; nakoniec polecają przepisy, ażeby cyfry cen katastralnych dla każdego produktu tak były ustanowione, iżby katastralna cena z r. 1824. przedstawiała się w powszechności jako najniższa z lat 1774. do 1824. *).

Że w Galicyi zachodniej w powszechności nie trzymano się tych przepisów, lecz postępowano dowolnie w tendencyach fiskalnych, okazuje się już z tej okoliczności, iż przecięcia katastralnych cen, ustanowionych po rok 1864. były w pojedynczych obwodach o 75 do 478%, a w ogólnem przecięciu krajowem półtrzecia razy wyższe, niż ceny z prowizoryum podatku gruntowego z r. 1820., chociaż te ostatnie ceny pochodziły z lat 1774. do 1782., więc z lat, wpadających w ów pięćdziesięcioletni peryod, w którym katastralne ceny wszystkich produktów z r. 1824. przedstawiać się miały jako najniższe. I te ceny katastralne w Galicyi zachodniej ustanowione zostały w powszechności bez podstawy i bez przepisanego w instrukcyi uzasadnienia.

Reprezentant c. k. Dyrekcyi Skarbu wystąpił w komisyi naszej ze zdaniem, iż ceny drzewa z roku 1824. musiały być wyższe od cen drzewa z lat 1774. do 1782. z przyczyny specyalnej, nie wpływającej na podniesienie cen innych produktów mianowicie z tej przyczyny, iż przestrzeń lasowa z powodu karczowania lasów umniejsza się; przestrzeń zaś innych gatunków kultury zwiększała się. Lecz pominąwszy, że podwyższenie katastralnych cen drzewa z powodu takiej teoretycznej argumentacyi nie znajduje podstawy w przepisach, ani też były zebrane dostateczne materyały z r. 1824., dowodzące potrzeby takiego podwyższenia, musimy tu jeszcze podnieść i tę okoliczność, że ta argumentacya nie może być zastósowaną do naszego kraju, gdzie w ogóle jest jeszcze obecnie lasów więcej niż potrzeba, a przedsiębiorstw drzewo konsumujących bardzo mało, gdzie w znaczniejszej części lasów, część drzewa, szczególnie gorsze gatunki, jeszcze dotąd żadnej albo stosunkowo bardzo małą wartość mają. Jakoż z objaśnień w komisyi naszej od c. k. radcy leśnego p. Lehra otrzymanych dowiedzieliśmy się, iż w galicyjskich znacznych lasach rządowych w ogóle teraz jeszcze, zużytkowuje się tylko trzecia część tej ilości drzewa, jaką lasy produkować mogą. Ztąd już widocznem jest, iż stosunkowo nie wielkie zmniejszenie się przestrzeni lasowej, jako też inne przyczyny działające na podwyższenie konsumcyi, nie mogły jeszcze wywrzeć wpływu na odpowiedne podniesienie cen drzewa, gdy te przyczyny z powodu zbytniej dotąd jeszcze ilości drzewa, musiały w ogóle sprowadzać najpierw ten skutek, iż część drzewa, która dawniej nie mogła być spożytkowaną, zmniejszać się zaczęła.

Że organa katastralne nie ustanowiły wspomnionych cen drzewa katastralnych w Galicyi zachodniej w sposób z przepisami zgodny; że nadzwyczaj mało dat z przepisami zgodnych o cenach drzewa z roku 1824 było zebranych; że i te daty fiskalnie i dowolnie były tłumaczone; że wynikłości tak tłumaczonych dat bywały jeszcze przekraczane; że przy czynienin wniosków z tych dat, nie zważano na tę ważną okoliczność, ile drzewa za wykazaną w tych datach cenę sprzedawano, i w jakim stosunku zostawała zużyta ilość drzewa do ogólnej ilości produkcyi lasowej; że za podstawę brano także daty podług przepisów do tego służyć nie mogące; że po największej części nawet dokładne dochodzenie teraźniejszych cen drzewa na pniu było zaniedbane; że w operatach nie bywał dochodzony i przedstawiony stosunek teraźniejszych cen drzewa do cen z roku 1824, który to stosunek właśnie w największej liczbie gmin nie mających dokładnych dat o cenach drzewa z roku 1824, powinien był służyć za jedyną podstawę do ustanowienia cen katastralnych; że tak błędne operaty bez kontroli, przez Skarbowe Władze wyższe bywały zatwierdzane; o tem znaleźliśmy wyjaśnienia w obszernych pismach mężów zaufania, którzy w roku 1864 powołani byli do obrad nad przedmiotami katastru w c. k. Dyrekcyi Skarbu w Krakowie **).

Mimo życzeń mężów zaufania, nie chciano przy tych obradach wchodzić w dokładny rozbiór operatów. Pisemne przedstawienia mężów zaufania, dowodzące potrzeby dochodzenia cen dokładnego, z przepisami zgodnego, nie osiągnęły zamierzonego celu, albowiem generalna Dyrekcya katastru w reskrypcie z 19. Listopada 1864 l. 45.366 (l. W. 876) nie nakazała nowych dochodzeń, lecz zatwierdziwszy dawną taryfę stopni cen, i dodawszy do niej dla gór dwa stopnie najniższe, poleciła tylko, ażeby zastosowanie tych stopni odbyło się na nowo. Operacya ta miała podług przytoczonego reskryptu odby-

*) §§. 54, 55 i 64. Instrukcyi szacunkowej. Cyrkularz galicyjskiego Gubernium z 22. Października 1825 roku. Zbiór ust. prow. str. 196.

**) Sprawozdanie mężów zaufania z 28. Listopada 1864 L. W. 1863. Sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. Strona 15 do 17.

wać się począwszy od wschodnich granic, Galicyi zachodniej i z uwzględnieniem stosownego zetknięcia się z Galicyą wschodnią (im richtigen Anschlusse an Ost-Galizien), w której ceny drzewa równie źle, fiskalnie, i z przepisami niezgodnie były ustanowione.

Co do Galicyi wschodniej, miała komisya nasza sposobność przejrzeć sama operaty o cenach drzewa z trzech dyskryktow szacunkowych, które obejmowały sześć obwodów.

W operacie dystryktu pierwszego, obejmującego obwody tarnopolski i czortkowski, opierały się ceny drzewa w kilkunastu tylko gminach na dokumencie, który podług przepisów mógł być użyty za podstawę. Tym dokumentem jednak był protokół, wykazujący cenę drzewa, jakoby z rejestrów lasowych państwa Germakówka z roku 1824 wyciągniętą. Wiarygodność tego protokółu jednak była przynajmniej mocno podejrzaną, gdyż strona, która protokół podpisała, przez mężów zaufania o udzielenie oryginału rejestrów proszona, najwyraźniej z powołaniem się na drugiego jeszcze świadka oświadczyła, że rejestrów z 1824. r. nie ma i nie miała, że cen z tych rejestrów do protokołów nie podawała, że więc ceny z r. 1824 nie w jej obecności, lecz już później, po jej podpisie w protokóle dopisane być musiały. W okolicach Tarnopola i Zbaraża, użyte były w operacie do uzasadnienia cen drzewa, ceny targowe tych dwóch miast, które to ceny podług instrukcyi za postawę służyć nie powinny, i wyjęte były z ksiąg i wykazów targowych, dziś już niezrozumiałych. Dla największej części gmin tego dystryktu ustanowione były ceny drzewa bez dowodów, lecz podług zdania komisyi katastralnej o analogii między gminami. Nie znaleźliśmy w operacie tego dystryktu ani przepisanego przedstawienia teraźniejszych cen drzewa na pniu dla każdej gminy za miarę miejscową, ani opisania tej miary, ani wykazania stosunków cen teraźniejszych do cen drzewa na pniu z roku 1824, ani też zastosowania tych stosunków do gmin, w których ceny teraźniejsze nie były wiadome.

W operacie piątego dystryktu, obejmującym 472 gmin obwodów lwowskiego i żółkiewskiego, załączonych było kilka wyjątków z rejestrów z roku 1824., jednak tylko z okolicy miasta Lwowa najbliższej. Rezultaty tych rejestrów powinnyby jeszcze dokładnie być rozpoznane, tak co do obliczenia czystej ceny drzewa na pniu, jakoteż co do ilości drzewa w roku 1824 zużytego, nakoniec co do stosunku tej zużytej ilości do całej ilości produkcyi. Co do wyciągów z rejestrów dóbr kameralnych, skonstatowaliśmy tę okoliczność, iż w nich nie uwzględniono wartości wierzchów i gałęzi, które, podług oświadczeń skarbowego radcy leśnego dodawane były rębaczom, i wynosić mogły około 15% wartości drzewa. Przy obliczaniu ceny drzewa z rejestrów kameralnych, przyjmowano koszta wyrębu i dowozu w cenie takiej, jaką kamera płaciła poddanym na podstawie kontraktów tak zwanych abolicyjnych.

Cena ta jednak musiała być znacznie niższą od ceny zwykłej, albowiem w rzeczonych kontraktach w przeszłym i na początku teraźniejszego wieku zawieranych, znoszono istniejące dawniej pańszczyzny i daniny, i wkładano natomiast na poddanych obowiązek czynszów, jakoteż obowiązek rąbania i dowozu drzewa, za cenę stałą i mniejszą od zwyczajnej. Chociaż w tym dystrykcie szacunkowym znaleziono wspomnione powyżej daty o cenach drzewa z 1824., to jednak nie dochodzono w tychże samych lasach stosunku cen teraźniejszych do cen z r. 1824., i nie zastósowano w sposób przepisany tego stosunku do gmin innych. Dla tych innych gmin ustanowiono ceny dowolnie bez uzasadnienia zgodnego z rzeczywistością i z przepisami. — Do operatu tego dystryktu załączony był zeszyt, przedstawiający teraźniejsze ceny drzewa w 124ch gminach, więc tylko w czwartej części gmin tego dystryktu. — W tym zeszycie nie przedstawiono miar drzewa miejscowych w każdej gminie, lecz przyjęto miarę ogólną o 6′ wysokości i 36″ długości polan. Chociaż niektóre rozważniejsze strony same podawały wysokość sągów większą, to jednak komisya tej większej wysokości nie uwzględniała. Zresztą cały ten zeszyt wykazujący ceny teraźniejsze, jak widać tylko dla formy był ułożony; nie przedstawiono bowiem ani w tym zeszycie, ani w innych aktach operatu, w jaki sposób te teraźniejsze ceny przy ustanowieniu cen katastralnych zostały użyte; mianowicie nie przedstawiono, w jakim stosunku ceny te na ceny z r. 1824. powinny być zredukowane. Z tego to, z przepisami niezgodnego postępowania wynikło, iż w niemałej liczbie gmin obwodu żółkiewskiego, ceny katastralne zbliżały się do cen teraźniejszych we wspomnionym zeszycie przedstawionych, a w pojedynczych przypadkach, szczególnie przy tańszych gatunkach drzewa, przekraczały ceny teraźniejsze. Tym sposobem postępując, podniesiono bez uzasadnienia z przepisami zgodnego, ceny drzewa wykazane w prowizoryum z r. 1820., w powiatach bełzkim i sokalskim prawie w czwórnasób, jak to wykazali mężowie zaufania w memoryale przedłożonym Wydziałowi krajowemu *).

*) Sprawozdanie mężów zaufania z 3. Sierpnia 1865. l. Wydz. 592.

Przy obradach naszej komisyi o cenach drzewa, przyznał reprezentant Dyrekcyi Skarbu, że daty zebrane są niedostateczne, i że zbierają się jeszcze daty inne, szczególnie o cenach teraźniejszych, w czem jednak nie małe zachodzą trudności. Nie wątpimy, iż tych trudności nie potrafią zwalczyć organa z miejscowemi stosunkami dokładnie nieobeznane.

Z powodu skarg, wniesionych przez obywateli powiatu Uhnowskiego przeciw zbyt wysokim cenom drzewa, delegowany był tamże inspektor lasowy, który w relacyi swojej odczytanej w naszej komisyi przez reprezentanta c. k. Dyrekcyi Skarbu, uznał skargi obywateli jako niesłuszne, i oparł to swoje uznanie na argumentacyach ogólnikowych, a nie na dokładnym w przepisach uzasadnionem dochodzeniu. Takie jednak dochodzenie było tem potrzebniejsze, gdy właśnie ceny drzewa w powiecie Uhnowskim ustanowione były w operacie katastralnym bez uzasadnienia należytego i z przepisami zgodnego. Nie można spodziewać się poprawienia operatów, jeżeli organa tak postępować będą, i jeżeli postępowanie takie przez władze wyższe będzie cierpiane.

Nielepszy był operat dystryktu przemyskiego. Miała komisya nasza daty o cenach drzewa teraźniejszych z dóbr Krasiczyn z przyległościami, księcia Sapiehy, z dóbr Pikulice członka Wydziału krajowego p. Kraińskiego, i z dóbr Olszany z przyległościami, p. hrabiny Siemieńskiej. — Dobra te są w lepszym od wielu innych położeniu, bo znajdują się w blizkości Przemyśla, gdzie jest kolej żelazna, rzeka spławna, i są dwa młyny parowe. Z porównania dat z tych dóbr z cenami katastralnemi pokazało się jednak, iż ceny katastralne zbliżają się do cen teraźniejszych, a w pojedynczych rewirach są nawet wyższe, szczególnie dla gatunków drzew mniejszą wartość mających, znacznie wyższe od cen teraźniejszych. Takie ceny katastralne nie mogą odpowiadać stosunkom cen z r. 1824. Były też te ceny katastralne ustanowione w operacie bez uzasadnienia, na rzeczywistości opartego i z przepisami zgodnego.

Gdy właśnie obwód przemyski styka się z Galicyą zachodnią, a reskrypt generalnej Dyrekcyi katastru z 19. Listopada 1864. polecił (jak wyżej wspomnieliśmy), przeprowadzić zastosowanie stopni cen w Galicyi zachodniej począwszy od wschodu, z należytem zetknięciem się do Galicyi wschodniej; więc nie można wątpić, iż niezgodne z przepisami i fiskalne ustanowienie cen w obwodzie przemyskim wpłynęło także na Galicyę zachodnią.

Musimy podnieść tu jeszcze jedną ważną okoliczność, dotyczącą stosunków cen między pojedynczemi gatunkami drzewa. Już z powodu obrad w Krakowie w r. 1864., przytoczyli mężowie zaufania przypadki, w których z jednej strony cena drzewa szpilkowego podnoszoną była także z powodu większej wartości budulcu, chociaż takie postępowanie przepisom było przeciwne, a z drugiej strony ustanawiano cenę drzewa bukowego nie dającego budulcu, jeszczcze wyżej ceny drzewa szpilkowego, a to z powodu iż drzewo bukowe ma większą wartość opałową niż szpilkowe. W operatach, które komisya teraz przezierała, były wszędzie przyjęte takie stosunki cen między pojedynczemi gatunkami drzewa, które podług pewnych formułek biurowych ułożone, chyba tylko książkowym prawidłem o stosunkach wartości drzewa opałowego mogły odpowiadać, lecz nie zgadzały się z datami o cenach, przez same katastralne komisye zebranemi. Tych to formułek jakoteż nawyknienia fiskalnego następstwem było, że do cen, wyśledzonych lub dowolnie ustanowionych dla gatunków drzewa większą wartość mających, naciągano ceny pośledniejszych gatunków drzewa, ażeby między temi ostatniemi a pierwszemi osiągnąć stosunek w biurze ułożony, z rzeczywistością jednak niezgodny. — Działo się to także wbrew przepisom, które ceny drzewa więc też i tychże cen stosunki, miejscowe i rzeczywiste dochodzić, i na podstawie tych dochodzeń, ceny katastralne ustanawiać polecają.

Wszystkie te operaty o cenach drzewa z rzeczywistością i przepisami niezgodne, do największej nierówności w opodatkowaniu prowadzące, powinny jak najściślej być zrewidowane.

b) Przychód w naturze z lasów.

Podług przepisów powinien być w katastrze ustanowiony przychód w naturze z lasów na podstawie dokładnych rachunków gospodarskich, w braku zaś tychże, na podstawie obliczeń z morgów próbnych średniej jakości, a dopiero, gdzie i tych znaleść nie można, na podstawie analogii z innemi gminami.

Przez Towarzystwo gospodarskie, mężów zaufania i przez Wydział krajowy, podnoszone były zażalenia przedstawiające, że organa katastralne tych przepisów nie zachowują, że dat z rejestrów gospodarskich nie zbierają, w największej liczbie wypadków do analogii się odwołują, i morgi próbne w takich

najlepszych przestrzeniach lasu wybierają, których drzewostan bardzo znacznie różni się od drzewostanu średniego. W skutek tych zażaleń ponowiło c. k. Ministerstwo Skarbu w reskrypcie z 5. Stycznia 1863 l. 68.851 (l. W. 116) dawne przepisy i poleciło zarazem, aby miany był wzgląd należyty na lata, które potrzebne są do obsiania się lasu przy zwykłych naszych gospodarstwach, w których sztuczne obsiewanie lasu nie jest w zwyczaju. Nie nakazał jednak wspomniony reskrypt nowego przeprowadzenia operacyj lub zrewidowania dawniejszych. Nie nakazał tego także reskrypt c. k. Ministerstwa Skarbu z dnia 19. Listopada 1864 l. 45.366 (l. W. 876) wydany w skutek przedstawień mężów zaufania w Krakowie. Ostatni ten reskrypt polecił tylko, ażeby komisye w czynnościach urzędowych w peryodzie reklamacyjnym, trzymały się ścisle przepisów reskryptu z 5. Stycznia r. 1863.

Takie odesłanie wykonania przepisów, które dla samych operacyj szacunkowych są wydane do peryodu reklamacyjnego, nie może przynieść pożądanych skutków, gdy czynności reklamacyjne daleko spieszniej niż szacowanie się odbywają, i poruczone są organom, które pierwsze operaty w nienależyty sposób zdziałały.

Z oświadczenia reprezentanta c. k. Dyrekcyi Skarbu dowiedzieliśmy się także, że jeszcze i dotąd utrzymuje się zdanie, iż morgi próbne brane być powinny tylko w drzewostanach zupełnie zwartych; *) bo nie można brać je tam, gdzie drzewo przerębywaniem jest przerzedzone. To zapatrywanie podzielać możemy tylko o tyle, o ile odnosi się do drzewostanów przerzedzonych rąbaniem; lecz nie jest to zapatrywanie zgodne z przepisami w tych najczęstszych przypadkach, gdzie drzewo rąbaniem nie przerzedzone, nie jest jednak zwarte.

Z powodu przedstawień, że przepis reskryptu c. k. Ministerstwa Skarbu z 15. Maja 1861, l. 2.250 (l. W. 377) (polecający uwzględnienie lasów pierwotnych, i lasów, w których tylko mała część drzewa bywa zużywaną) jest niedostateczny, niejasny, i dowolności pole zostawiający, postanowiło c. k. Ministerstwo Skarbu w reskrypcie z 19. Listopada 1864: „że w latach, w których dla naturalnego braku odbytu tylko część rąbnego drzewa może być spożytkowaną, dająca się spożytkować ilość drzewa tej części, o tyle jako przychód w naturze ma być policzoną, o ile przynajmniej czwarta część całej przestrzeni lasu obecnie nie jest w użytku.“ Postanowienie to jest także niedostatecznem, albowiem w bardzo wielu okolicach w lasy obfitujących, chociaż drzewo bierze się z całej przestrzeni, to jednak biorą się z niej tylko pewne gatunki drzewa znajdujące odbyt, inne zaś nie mają wartości. Potrzebne więc jest wydanie nowego przepisu, chroniącego także lasy od oszacowania wyższego, rzeczywistości nie odpowiednego.

c) Koszta kultury i czysty dochód z lasów.

Co do kosztów kultury lasów wniesione były zażalenia, że dopuszczone w instrukcyi potrącenie 5% od dochodu brutto na te koszta jest niedostateczne, i że w praktyce organa katastralne nic na te koszta nie potrącają.

Ostatecznym rezultatem tych przedstawień jest ustanowiony w reskrypcie Min. Sk. z 19. Listopada 1864 szemat kosztów kultury, który te koszta ustanawia w stopniach od 3 do 12% od dochodu brutto, stosujących się do ceny drzewa i do przestrzeni lasu tak, iż najniższy procent ma być potrącony tam, gdzie drzewo jest najdroższe, a najwyższy tam, gdzie drzewo jest najtańsze.

Przypuszczono w układaniu tego szematu, że jeden dozorca wystarcza na dozorowanie przestrzeni 400 morgów tam gdzie drzewo najwyższą ma cenę, a na dozorowanie 2.000 morgów tam gdzie cena drzewa jest najniższą.

Przypuszczenia te, nie będą zgadzać się z rzeczywistością w największej liczbie przypadków. W szczególności wiemy, że w lasach o kilkuset morgach nie jednego, lecz najczęściej kilku dozorców trzymać trzeba. W ogóle podług naszych doświadczeń nie mogą 3 do 12% od dochodu brutto wystarczyć na pokrycie wszystkich kosztów dozoru i kultury.

Każdemu, kto zna stosunki nasze gospodarskie wiadomem jest, że przychód znacznej części naszych lasów zaledwo w stanie jest pokryć ciężar podatków i koszta kultury, a często nawet te ciężary większe są, niż cały przychód. O tem przekonać się może Rząd z rachunków własnych swoich lasów, z których teraźniejszy przychód surowy powinien być w powszechności znacznie wyższy od przychodu surowego z

*) In vollständig geschlossenen Beständen.

lasów prywatnych; albowiem lasy rządowe w latach upłynionych daleko lepiej były zagospodarowane, przeto teraz daleko lepsze mają drzewostany rąbne niż lasy prywatne, których właściciele nie mogli na kulturę wydawać więcej, jak mieli sami z lasów przychodu, gdy przeciwnie Rząd mógł wydawać i wydawał daleko więcej dla utrzymania lepszego gospodarstwa lasowego.

Katastralne szacowanie zagraża znacznem podwyższeniem podatków, które w wielu przypadkach równe będzie w skutkach swoich konfiskacyi lasów, jeżeli nie nastąpi należyta operatów szacunkowych rewizya, której co do wszystkich czynników szacowania lasów żądać powinniśmy.

Z powodu niedostateczności dokładnych materyałów o pojedynczych czynnikach szacowania, proponowali mężowie zaufania, ażeby do osądzenia rezultatów tego idealnego szacowania użyte były inne materyały, mianowicie: rachunki o rzeczywistym czystym dochodzie z lasów kameralnych, a po części także z lasów prywatnych, ceny kupna dóbr, nakoniec daty z tych sprzedaży drzewa, które odbywają się całemi morgami lub sekcyami i zdarzają się często we wszytkich okolicach naszego kraju. Tej stosunkom naszego kraju odpowiednej propozycyi nie uwzględniło c. k. Ministerstwo Skarbu. Obstawać przy tej propozycyi, wydaje się komisyi niezbędną potrzebą.

II.

Co do szacowania ról i łąk.

a) Ceny głównych gatunków zboża.

Już w memoryale Wydziału z dnia 16. Stycznia 1864., podanym do c. k. Ministerstwa Skarbu, załączone były zdania Izb handlowych i c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, poparte dowodami i przedstawiające: że księgi targowe w Galicyi były i są źle prowadzone; że w wykazach cen targowych zachodzą największe sprzeczności między pojedynczemi produktami i między pojedynczemi a bliskiemi sobie miejscami targowemi; że nawet zewnętrzne formy dla ksiąg targowych przepisane i dla wiarygodności onych potrzebne, nie były zachowane; że wykazy targowe z takich ksiąg czerpane są błędne i na zaufanie nie zasługują. Toż samo wykazali później i nowemi dowodami poparli mężowie zaufania do obrad w Krakowie w r. 1864. powołani. — Nie można się dziwić, że ludzie do prowadzenia ksiąg targowych ustanowieni, częstokroć z tą sprawą dokładnie nie obeznani i dla niej obojętni, a najczęściej inne także mający zatrudnienia, nie zajmują się tą sprawą tak jakby należało. Nie można także dziwić się, że władze rządowe, mające obowiązek dozorowania ksiąg targowych, lecz mogące zaledwie licznym innym podołać zatrudnieniom, nadzoru tego dokładnie prowadzić nie są w stanie. — Ale dziwić się można, że c. k. Ministerstwo Skarbu fakta te ignorowało, i zachowując porzucony niemal w całej Europie sztuczny system szacowania gruntów, chciało opierać jeden z głównych czynników tego szacowania, mianowicie: ceny głównych gatunków zboża, na wykazach cen targowych.

W skutek przedstawień zaniesionych do c. k. Ministerstwa Skarbu, poleciło toż Ministerstwo w reskrypcie z 5. Stycznia 1863., ażeby operat cen targowych z r. 1824., co do czterech głównych gatunków zboża ponownie był rozpoznany, mianowicie: czy redukcya miar miejscowych na miarę normalną, odpowiednio stanowi faktycznemu wszędzie była przeprowadzoną, i czy i jakie inne omyłki w księgach targowych potrzebę rektifikacyi uzasadniają, w których to obu przypadkach sprostowanie nastąpić winno.

Druga część tego polecenia była oczywiście niewykonalną, gdyż dziś nikt nie jest w stanie omyłki w cenach targowych z r. 1824. poprawić.

Wykonanie pierwszej części tego polecenia (to jest: dochodzenie miary zwyczajowej miejscowej i redukcya ceny za tę miarę zapisanej na miarę normalną), mogło wprawdzie znacznym podlegać trudnościom, gdyby miało być przeprowadzone z matematyczną ścisłością, lecz można było bez trudności powziąść przekonanie, że i jakie większe miary zbożowe na targach w r. 1824 były używane, i że ceny zboża za te większe miary były zapisywane; można więc było w skutek tego przekonania wymaganiom słuszności zadość uczynić przez redukcyę cen za większe miary otrzymywanych.

Jednakże, gdy wykonanie wspomnionego polecenia znowu tym samym organom przypadło, które pierwsze operaty sporządziły, starały się te organa ze stosunkami miejscowemi nie obeznane, jedynie tylko zbierać dowody, że pierwej nie chybiły, że więc większych miar na targach używanych i cen za te większe miary w księgach targowych zapisywanych nie było.

Daremnie przeciw temu mężowie zaufania w Krakowie w r. 1864. swoje doświadczenia przytaczali, i świadectwa wielu urzędów gminnych i urzędów powiatowych, wykazujące używanie większych miar, załączali.

Również i w podaniu lwowskich mężów zaufania do Wydziału krajowego z 3. Sierpnia 1865 (l. W. 592) przytoczone są dowody, iż w Galicyi wschodniej na targach większe miary były używane.

Zresztą i wszyscy członkowie naszej komisyi mają to przekonanie, iż prawie na wszystkich targach używane były miary większe, i ceny za te miary uzyskiwane, zapisywano w księgi targowe.

Mimo to wszystko przestały wyższe Władze skarbowe na relacyach organów kastralnych. Polecenie uwzględnienia miar, zawarte w reskrypcie Ministerstwa Skarbu z dnia 5. Stycznia 1864 pozostało na papierze, nie wykonane.

Z dat udzielonych komisyi przez reprezentantów Dyrekcyi Skarbu, przekonała się komisya, że przecięcia cen katastralnych czterech głównych gatunków zboża są nawet po części wyższe, a w ogóle równe z przecięciami cen wykazów targowych, że więc ani większych miar targowych, ani kosztów dowozu na targi nie uwzględniono.

Inaczej prowadzono tę sprawę w prowincyach zachodnich, w których, jak to widzieliśmy z dat w Wydziale krajowym zebranych, katastralne przecięcia cen zboża były w ogóle, a w niektórych prowincyach dla pojedynczych gatunków zboża nawet znacznie niższe od przecięć cen targowych z r. 1824., chociaż w tych prowincyach, ludnych, industryjnych i wiele konsumujących ceny miejscowe w gminach mogą daleko więcej zbliżać się do cen targowych, niż w Galicyi, gdzie dla skonsumowania zboża własne targi nie wystarczają, i zboże w dalekie strony musi być wywożone, a nadto jeszcze, jak wyżej wspomnieliśmy, ceny targowe nie za miary normalne, przyjęte w katastrze, lecz za miary większe były zapisywane.

Zaniedbane dotąd dokładne dochodzenie miar zboża z r. 1824. w pojedynczych miejscach targowych, powinno być dokładnie wykonane, a po wykonaniu tych dochodzeń, powinny być katastralne ceny zboża, dla uwzględnienia miar większych i kosztów dowozu na targ, stosownie zniżone.

b) Ceny kartofel i siana.

Wyjąwszy główne gatunki zboża, których ceny ustanawiają się podług cen targowych z roku 1824., mają ceny innych produktów z roli, jakoteż i ceny produktów z łąk i pastwisk (t. j. ceny siana i otawy) ustanowione być podług wyśledzonego w gminie stałego stosunku między ceną każdego z tych produktów, a ceną głównego gatunku zboża.

Najważniejszym może w katastrze produktem z roli są kartofle; bo z obfitszym niż inne produkty plonem, i w znacznej w stosunku do innych produktów ilości w operatach katastralnych są zapisane. Kartofle reprezentują w tych operatach po największej części także wszystkie inne głębiaste rośliny, które rzadko wciągano w operaty, po części dla tego, iż w mniejszej stosunkowo ilości są uprawiane, a po części może dla tego, ażeby nie mnożyć bezpotrzebnie cyfrowych rubryk, już i tak zbyt licznych.

Wskazują nam pisma mężów zaufania, złożone w Wydziale krajowym, iż ceny kartofel ustanawiano w katastralnych operatach galicyjskich, podług pewnego idealnego stosunku wartości kartofel do wartości żyta, mianowicie: przyjmowano cenę kartofel w czwartej lub piątej części ceny targowej żyta.

W książkach agronomicznych stosunek wartości pożywnej żyta do kartofel rozmaicie jest podawany. I tak n. p. podaje ten stosunek Papst jak 1 : 4½, Petri jak 1 : 6, Block jak 1 : 6½ i t. d. Lecz w tych książkach oczywiście zawsze mowa tylko o kartoflach zdrowych i dobrze zebranych.

Wartość pożywna kartofel, chorobą od tylu lat często grasującą zepsutych, jest oczywiście mniejszą. Nadto instrukcya katastralna nie podług stosunku wydobytej z książek wartości pożywnej, lecz podług stałego stosunku cen pieniężnych produkty szacować poleca. Jasną jest rzeczą, że kartofle nawet w stosunku do swojej wartości pożywnej mniejszą cenę niż zboże mieć mogą, już dla tego, iż w stosunku do swojej ceny większą mają wagę, przeto koszta ich transportu daleko są większe.

Gdy część kartofel służy do karmienia bydła, i do tego celu służą także inne rośliny głębiaste, w katastrze przez kartofle reprezentowane, przeto mężowie zaufania, do obrad nad sprawą katastru u władz skarbowych powoływani, czynili na podstawie cen targowych kombinacye co do pożytku pieniężnego, jaki da się osiągnąć z kartofel, użytych do produkcyi mięsa, i przyszły podług tych kombinacyi do re-

zultatów, że n. a. meca kartofel, użyta do produkcyi mięsa, może przynieść dochód pieniężny, wynoszący 25tą a najwięcej 18tą część ceny targowej jednej mecy żyta.

Największa część kartofel służy do żywienia ludności wiejskiej. Produktem tej żywności, oszacowanym w katastrze, jest siła fizyczna robotników, od której operaty katastralne w Galicyi wymagają nie mniej, niż w innych prowincyach. Jednakże w katastrze ustanowiono dla Galicyi ceny kartofel, w stosunku do cen dnia roboczego pieszego, znacznie wyższe, niż w niemieckich krajach koronnych, dawniej szacowanych.

Stały stosunek do cen zboża, powinien służyć za podstawę do ustanowienia cen katastralnych kartofel. Dla Galicyi ustanowione w katastrze ceny kartofel, w stosunku do cen zboża wyższe, niż w prowincyach niemieckich, dawniej szacowanych.

Jednakże już znajome powszechnie stosunki odbytu i handlu ziemiopłodami, powinny były wskazać, iż wartość pieniężna kartofel w Galicyi, w stosunku do wartości pieniężnej zboża, musi być niższą, niż w prowincyach zachodnich; zboże bowiem z Galicyi idzie do tych prowincyj i staje się w Galicyi droższem z powodu tego wywozu, gdy przeciwnie kartofle, dla stosunkowo znacznie droższych kosztów transportu, nie mogą być wywożone.

W skutek zażaleń mężów zaufania, iż katastralne ceny siana i otawy ustanowiono podług jednostajnych formułek biurowych, niezgodnych z przepisami i z rzeczywistością, nakazało c. k. Ministerstwo Skarbu w reskrypcie z 5. Stycznia 1863., ażeby operaty cen siana i otawy ponownie zostały rozpoznane i w miarę potrzeby sprostowane. To rozpoznanie przypadło jednak tym samym organom, które pierwsze operaty sporządziły. Podług sprawozdań mężów zaufania, powoływanych do obrad w Dyrekcyach Skarbu w Krakowie i we Lwowie, wykazały organa katastralne przy rozpoznaniu ponownem cen siana (równie jak przy wspomnionem powyżej dochodzeniu miar zboża), iż dawne ich operaty w ogóle są dobre i sprostowania nie potrzebują.

Także z protokółu obrad, odbytych bez mężów zaufania w lwowskiej c. k. Dyrekcyi Skarbu dnia 3. Października 1864. widzieliśmy, że daty z gospodarskich rejestrów sprzedaży przy ponownem rozpoznawaniu cen siana zebrane, uznane były przez same organa katastralne jako niedostateczne, niedokładne, i stosownych wyjaśnień nie dające, bo tych dat mało tylko zebrano, i z dat o sprzedażach siana na sążnie ani o jakości siana, ani o ilości centnarów w sążniu nie można było mieć dokładnych wiadomości. Z tego protokółu widzieliśmy także, iż organa katastralne po drugiem rozpoznaniu cen siana utrzymały zasadę, zaprzeczaną przez mężów zaufania, iż centnar dobrego siana, zwanego słodkiem, jakoteż centnar koniczyny, powinien mieć w powszechności tę samę cenę, co i meca owsa. Za potrzebą trzymania się tej zasady w Galicyi Wschodniej przytaczały organa katastralne także i ten powód, iż odstąpienie od tej zasady sprowadziłoby nierówność między Galicyą Wschodnią a prowincyami sąsiedniemi. Lecz i w sąsiedniej Bukowinie i w Galicyi Zachodniej postępywano podług tych samych biurowych zasad i formułek, i tam zapewne znowu na równość z Galicyą Wschodnią się powoływano. Takich jednak uzasadnień nie zna instrukcya katastralna, która nie dozwala przenosić stosunki cen z prowincyi na prowincyę, lecz nakazuje dochodzić w każdej gminie stały stosunek ceny siana do ceny zboża, i nawet, w braku dat o cenach siana w gminie, dozwala wprawdzie zastosować cenę gminy sąsiedniej, jednak tylko z uwzględnieniem stosunków miejscowych w gminie.

Nie możemy tu pominąć, że nawet w sąsiadującym z Galicyą okręgu administracyjnym koszyckim, położonym na południe od Karpat, w klimacie cieplejszym, więc mogącym produkować siano jakości lepszej, ustanowione były w prowizoryum gruntowym z r. 1850. ceny koniczyny i słodkiego siana łąkowego w stosunku do cen owsa znacznie niższe, niż w Galicyi *).

W sprawozdaniu Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. załączony jest wykaz, z którego się okazuje, iż katastralne ceny koniczyny, siana i potrawu w stosunku do cen owsa, ustanowione są w Galicyi daleko wyżej, niż w prowincyach niemieckich, w których katastralny szacunek gruntów przed rokiem 1848. został ukończony. Dopiero później, gdy władze skarbowe objęły kierunek operacyj katastralnych, i począł się wzmagać fiskalizm, niekontrolowany i zwiększającemi się potrzebami Państwa podsycany, poczęto przyjmować w katastrze także wyższe ceny siana.

---

*) Obacz: „Tafel zur Statistik des Steuerwesens. Wien 1858.“ str. 5 i 15 do 19.

Jako główny powód do zrównania cen koniczyny i słodkiego siana z cenami owsa, przytaczano w operatach równość wartości pożywnej tych produktów. Ten sam powód przytaczał reprezentant Dyrekcyi Skarbu w naszej komisyi.

Lecz takiego powodu, z książek ekonomicznych czerpanego, nie zna instrukcya katastralna, ani też ze stosunku wartości pożywnej różnorodnych ziemiopłodów, a szczególnie ze stosunku wartości pożywnej między sianem a zbożem, nie można czynić wniosków na stosunek pożytku pieniężnego z tych produktów. —

Gdyby zamierzono w katastrze oceniać produkty na podstawie prawideł ekonomicznych, to oczywiście słuszność nakazywałaby uwzględniać te prawidła wszystkie w związku między sobą wzięte, a nie wybierać fiskalnie jedne, pomijać zaś inne. Siano wszelkie służy tylko za karmę dla bydła, i z bardzo małym wyjątkiem na miejscu produkcyi przy gospodarstwie do produkowania płodów zwierzęcych bywa używane. Podług prawideł ekonomicznych ułożyli mężowie zaufania, do obrad w Dyrekcyach Skarbu powoływani, kombinacye z cen mięsa, i z tych kombinacyj wykazali, że jeden centnar koniczyny lub równego koniczynie siana słodkiego, użyty do produkcyi mięsa, może przynieść dochód pieniężny daleko mniejszy od ceny mecy owsa, bo wynoszący tylko 21 do 28% tej ceny.

Powszechnie znajome stosunki handlu ziemiopłodami wskazują także, iż wartość pieniężna wszelkiego gatunku siana musi być w Galicyi w stosunku do wartości pieniężnej zboża daleko mniejszą, niż w prowincyach zachodnich, gdyż zboże tylko, a nie siano bywa z Galicyi do tych prowincyj wywożone. Nadto jeszcze w tych prowincyach bogatszych, mających konsumentów zamożniejszych, każdy produkt spożytkowany na miejscu, przyniesie zawsze znacznie wyższy dochód pieniężny, szczególnie siano, które dla obszerniejszej konsumcyi wyrobów mlecznych, może być w znacznej części użyte do produkcyi tych wyrobów, najkorzystniejsze ze wszystkich. Lecz nawet sama wartość pożywna siana, musi być daleko wyższą w prowincyach lepszym klimatem obdarzonych, gdzie siano i potraw lepiej i wcześniej mogą być zebrane, gdy przeciwnie w Galicyi zbiór siana opóźniony z powodów klimatycznych najczęściej schodzi się z deszczami świętojańskiemi, a potraw rośnie już wtedy, gdy siły wegetacyjne są daleko słabsze i mogą produkować tylko trawę znacznie gorszej jakości; i dlatego to na przeważnej części łąk w Galicyi, potraw nie pokrywający często nawet kosztów koszenia, bywa spasany.

Mimo tych stosunków, których nikt z gospodarstwem wiejskiem naszego kraju obeznany, zaprzeczyć nie może, ustanowiono w katastrze dla Galicyi ceny wszelkich gatunków siana i potrawu w stosunku do cen zboża daleko wyższe, niż w prowincyach niemieckich, dawniej szacowanych.

Między dowodami, przytaczanemi przez organa katastralne za ustanawianemi przez nie cenami siana i potrawu, było także powołanie się na zgadzające się z temi cenami oświadczenia największej części gmin. Pominąwszy, że na oświadczenia gmin, gdzie one, czy to w tym czy też w innych przedmiotach, nie były z propozycyami organów katastralnych zgodne, zważać nie chciano; pominąwszy także, iż przepisy polecają ustanawiać cyfry na podstawie dochodzeń dokładnych, a nie na zdobytych zgadzaniach się stron, rzeczy nie świadomych; musimy tu podnieść okoliczność, że organom katastralnym, działającym w podanym z biur naprzód jednolitym kierunku, tem łatwiej było uzyskać zgadzanie się gmin na proponowane ceny i na stosunki cen siana, gdy te gminy, z duchem i doniosłością przepisów nieobeznane, a proponowanemi im na pozór nizkiemi cenami znęcone, tem bardziej mogłyby być skłonne do zgadzania się na te ceny, gdy po największej części sprzedając siano na fury, stożki lub sterty, o wadze siana i o cenie centnara siana nie miały dokładnego wyobrażenia, i nie mogły sobie uprzytomnić, iż tu nie idzie o cyfrę ceny, lecz tylko o jej stosunek do ceny zboża.

Ceny katastralne koniczyny i siana, równe z cenami owsa w Galicyi Wschodniej, a o krajcar niższe w Galicyi Zachodniej, niemniej ceny innych gatunków siana, w równych między sobą odstępach stojące, i te równe cyfrowe formułki w katastrze w powszechności (tak w miastach, jakoteż opodal miast tak w dolinach jak w górach, tak w okolicach mających dużo, jak i w okolicach mających mało trawy) zastosowane, nie mogą odpowiadać rzeczywistości, która nie da się naciągnąć do równych biurowych formułek, lecz właśnie najrozmaitsze przedstawia stosunki.

Czternaście już lat trwają operacye katastralne w Galicyi Zachodniej, a dziewięć w Galicyi Wschodniej. W tym czasie można było zebrać dostateczne daty do osądzenia stosunków cen siana, a zbierać je trzeba było dokładnie po gminach w jesieni, w której to porze roku właśnie u nas sprzedaje się w stogach lub stertach największa część siana, przez samego producenta przy gospodarstwie nie zużytego. Tego jednak nie uczyniono: przepisów instrukcyj, polecających dokładne dochodzenia,

nie wykonano; bo organa katastralne, ze stosunkami kraju nie obeznane, a w znacznej części nawet z ludem rozmówić się nie mogące, takich dochodzeń przewieść nie mogły, ani też takich dochodzeń nie czuły potrzeby, gdy już naprzód zamierzały ustanowić stosunki cen w biurach ułożone.

Ustanowione w Galicyi ceny siana i potrawu, są w powszechności w Galicyi Zachodniej o 39% w Galicyi Wschodniej o 50%, zaś w stosunku do cen owsa w Galicyi Zachodniej o 69%, w Galicyi Wschodniej o 66% wyższe od cen w prowizoryum gruntowym z r. 1820., pomimo, iż wolą Najwyższego Ustawodawcy było, ażeby ceny katastralne z r. 1824. przedstawiały się jako najniższe z lat 1774. do 1824.

Ceny, w prowizoryum gruntowem wykazane, podniesiono w katastrze dla potrawu daleko więcej niż dla siana, co także okazuje największą nieznajomość naszych stosunków gospodarskich i klimatycznych, dla których, jak już wyżej wspomnieliśmy, potraw daleko mniejszą stosunkową ma wartość.

Ceny siana i potrawu, ustanowione w katastrze, są nawet w rzeczywistości mniej odpowiedne, niż ceny prowizoryum gruntowego, gdyż ceny katastralne siana i potrawu są w powszechności w stosunku do cen zboża wszędzie równe, ceny zaś prowizoryum gruntowego, jakeśmy się przekonali z obwodowych zestawień tych cen, są właśnie w stosunku do cen zboża, w obwodach więcej trawy rodzących mniejsze, niż w innych.

Nie ma więc w katastralnych operatach poprawienia prowizoryum gruntowego co do cen siana. Operaty te co do cen siana, równie jak i co do cen drzewa, doprowadzić mogą tylko do większej jeszcze w opodatkowaniu nierówności, niż ją mamy dzisiaj na podstawie prowizoryum gruntowego *).

Potrzebnem więc jest dokładne zrewidowanie i sprostowanie katastralnych cen kartofel, siana i potrawu, aby te ceny odpowiadały wszędzie pożytkowi pieniężnemu, jakie te ziemiopłody, podług okoliczności miejscowych, przynieść mogą w stosunku do pożytku pieniężnego głównych gatunków zboża.

c) Przychód w naturze z ról i łąk.

Jakkolwiek instrukcya katastralna nakazuje ustanawiać przychód w naturze przeciętnej, na podstawie danych z lat wielu (§§. 95. i 99. do 101.), jakkolwiek taż instrukcya, wskazuje że stosunki uprawy mają być dochodzone także z rejestrów dziesięcinnych (§. 107.), i jakkolwiek instrukcya z naciskiem poleca, aby o przychodzie w naturze zbierane były w jak największej liczbie daty z rejestrów gospodarskich, ile możności dla ról z lat 12, a dla łąk z lat 15 (§§. 35 i 36), to jednak już z materyałów przytoczonych w sprawozdaniu Wydziału krajowego widać, iż czynniki przychodu w naturze z ról i łąk ustanawiane bywały dowolnie i często w sposób taki, iż nie tylko ze zwyczajnym w gminie trybem gospodarstwa, lecz nawet z możliwością zgadzać się nie mogły **).

W komisyi naszej dowiedzieliśmy się od reprezentanta krajowej c. k. Dyrekcyi Skarbu, że w Galicyi Wschodniej, teraz, po ustanowieniu przychodu w naturze, zbierają się daty z aktów wynagrodzenia za dziesięcinę, i że stosunki uprawy i plony z ról z tych dat czerpane, nie wiele odbiegają od stosunków uprawy i plonów, w katastralnych operatach ustanowionych. Szczególne to jest postępowanie, które zamiast zbierania dat naprzód, jak nakazują przepisy, i zamiast brania tych dat za podstawę do ustanowienia cyfer przychodu w naturze, ustanawia najpierw te cyfry, a później dopiero, w skutek skarg i zażaleń, zbiera daty, i niemi słuszności cyfer przedtem dowolnie ustanowionych dowieść usiłuje. Przy takiem postępowaniu już nie zebrane daty wpływają na ustanawianie czynników szacunku, lecz te czynniki, ustanowione przez organa katastralne, wpływają na zbieranie i składanie dat, których te same organa do uzasadnienia swoich robót używają. Doświadczenia zebrane przez mężów zaufania o tendencyjnem przebieraniu, przykrawywaniu i składaniu dat objaśniają to postępowanie.

Reprezentant c. k. Dyrekcyi Skarbu udzielił nam dat o maximach i minimach plonu w naturze, przyjętych w operatach katastralnych dla głównych gatunków zboża. Podług tych dat przyjmowano plon z morga z Galicyi Zachodniej dla: pszenicy od 3 do $10^1/_2$, żyta od 2 do $11^1/_2$, jęczmienia od 3 do 12, owsa od 2 do 13 korcy; w Galicyi Wschodniej zaś, dla pszenicy: od $2^1/_2$ do 10, żyta od 2 do 10, jęczmienia od 3 do 12, owsa od 2 do $12^1/_2$ korcy.

Wykazane tu maxymalne cyfry plonów, a nawet plony do tych cyfer się zbliżające, nie mogą w naszym kraju, i w naszych klimatycznych stosunkach, w żadnej gminie i w żadnej klasie gruntów przy-

*) Obacz także co do cen kartofel i siana Sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. str. 20 do 22.

**) Sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. str. 7., 8. i 22.

jęte być jako zgodne z plonami przeciętnemi rzeczywistemi, a szczególnie z przeciętnemi plonami z gruntów, zwyczajnym w gminie trybem zagospodarowanych.

Wspomnione zaś plony minimalne są takie, iż przy nich nie można mieć czystego dochodu z gruntów, gdyż one oczywiście nawet na pokrycie kosztów kultury wystarczyć nie mogą. Znajdują się wprawdzie grunta, szczególnie w górach, małe bardzo plony przynoszące, a nadto kosztowniejszej uprawy niż inne wymagające; lecz gdy z tych gruntów oblicza się czysty dochód podług sztucznego aparatu katastralnego, i przyjmują się koszta kultury w pewnych, co do maxymalnej cyfry ustanowionych, i oczywiście niedostatecznych procentach *), więc cyfra tego czystego dochodu jeszcze jest zbyt wielką, i oddziaływa na ustanowienie dochodu z innych gruntów, który winien być w słusznym stosunku do dochodu z owych najgorszych gruntów.

Już przy obradach, w roku 1864. w Krakowie odbytych, podnieśli mężowie zaufania tę okoliczność, że w przedłożonych im operatach o przychodzie w naturze wszędzie, bez przytoczenia dowodów, zapisaną była dowolnie rotacya trzyletnia, najczęściej bez ugoru, lub z małym ugorem, i to zarówno w gminach górskich i na dołach, w ziemi dobrej i na piaskach. Przy tych trzyletnich rotacyach przyjmowano w operatach także wracające co trzy lata gnojenie. W pojedynczych przypadkach zapisywano rotacye, w których zboże ozime następywało po ozimem, a nawet po zbożu jarem lub ozimem następowało bezpośrednio bez ugoru zboże ozime w świeżym gnoju. Na podobne przykłady rotacyi powołują się także mężowie zaufania, do obrad w c. k. lwowskiej Dyrekcyi Skarbu powoływani. Nowe przykłady podobnych płodozmianów znalazła komisya nasza w odpisach z aktów katastralnych gmin Koszyce Wielkie, Gumniska, Hyszów, Klikowa, Tarnowiec, Wierzchosławice, Krzyż, Świerczków obwodu tarnowskiego, przez zarząd dóbr księcia Sanguszki nam udzielonych, jakoteż w podobnych odpisach nadesłanych w petycyach do Wysokiego Sejmu od właścicieli posiadłości w gminach Łąka i Żolynia obwodu rzeszowskiego, Sleszowice obwodu wadowickiego, Przyszowa obwodu sandeckiego.

Na zarzuty, czynione w Krakowie przez mężów zaufania, co do przyjętej w operatach niemożliwej trzyletnej rotacyi, dali inspektorowie zapisaną w protókole odpowiedź, „że w ogóle w tym kraju właściwie żadna nie istnieje zwyczajna w gminach rotacya: i w operatach najczęściej przyjęto rotacyę trzyletnią“ **).

Na zapytanie, na czem opierają się wspomnione, przyjęte w katastrze rotacye, nie mógł reprezentant Dyrekcyi Skarbu w komisyi naszej dać wyjaśnienia, i odwołał się tylko na przytoczoną powyżej odpowiedź, daną przez inspektorów.

Ta jednakże odpowiedź inspektorów jest najoczywistszym dowodem, że albo urzędnicy katastralni, ze stosunkami miejscowemi nie obeznani, nie umieją osądzić rotacyi w gminie zwyczajnej, albo też, że istotnie podług ich zeznania niepodobieństwem jest oznaczyć nie istniejącą zwyczajną w gminie rotacyę, więc sztuczny system szacowania, obliczający dochód z czynników, nie mogących być oznaczonemi podług stanu faktycznego, zaniechany być powinien.

Rotacye trzyletnie bezugorowe, gnojenie trzyletnie, płodozmiany, w których zboże ozime w świeżym gnoju siane następuje bez ugoru bezpośrednio po zbożu, są w naszym kraju nie tylko z prawdą niezgodne, lecz nawet niemożliwe.

Wszystkie więc czynniki o przychodzie w naturze, muszą być ściśle i umiejętnie zrewidowane, jeżeli katastralne szacowanie gruntów ma odpowiadać ustawie, która faktycznego, a zwyczajnego w gminie trybu gospodarstwa trzymać się nakazuje.

d) Koszta kultury ról i łąk.

Memoryał z dnia 1. Maja 1862. i memoryał Wydziału krajowego z 16. Stycznia 1864., przedłożony c. k. Ministerstwu Skarbu, przedstawił, że tak zwane szemata kultury, czyli wydatki materyalne na kulturę ról i łąk, ustanowione były dla Galicyi Zachodniej wbrew przepisom, podług formułek ułożonych

---

*) Najwyższy procent na koszta kultury z ról jest podług przepisów 75, czyli $^3/_4$ dochodu brutto, więc przy zastosowaniu tego nawet najwyższego procentu, do roli dającej 3 korce żyta z morga, wypadną koszta kultury równe z wartością $2^1/_4$ korca żyta, a ponieważ jeden korzec idzie na nasienie, więc pozostaje tylko $1^1/_4$ korca na koszta gnojenia, uprawy i zbioru, co oczywiście jest niedostatecznem.

**) Protokół XI. posiedzenia, którego kopia złożona w exhibicie Wydziału krajowego Nr. 863 z r. 1864.

w biórach naprzód, i wydrukowanych w samym początku operacyj szacunkowych, w załącznikach do instrukcyj. Pisma mężów zaufania z Listopada 1864., i z Sierpnia 1865. wskazują także, iż nakazane poprawienie tych szematów nie doprowadziło do zgodnego z przepisami ustanowienia wydatków na kulturę, bo te wydatki znowu ułożone zostały podług formułek biurowych, bez podstawy, czerpanej w doświadczeniach z kraju naszego *).

Ta biurowa robota jest po części wypływem sztucznego systemu szacowania, porzuconego już w innych krajach Europy, który masę cyfer ustanawiać i z nich obliczenia składać przepisuje.

Szemata, dla Galicyi Zachodniej i Wschodniej ustanowione, w aktach Wydziału krajowego się znajdujące, rozpoznawała komisya nasza, i z tego rozpoznania także powzięła przekonanie, iż ułożone tam cyfry i stosunki cyfr biurowym tylko mogą odpowiadać prawidłom.

W szczególności szemata robocizny ciągłej nie odpowiadają stanowi zwyczajnemu w gminach naszych, w których przeważna część włościan ma bydło robocze małe, gorzej utrzymywane, lecz za to także bardzo małą, a mianowicie daleko mniejszą pracę podnieść mogące, niż wyznaczają operaty katastralne, które z jednej strony, dla obliczenia mniejszych kosztów utrzymania bydła, przypuszczają bydło robocze jeszcze mniejsze niż jest w ogóle w rzeczywistości, a z drugiej strony przypuszczają, iż to bydło jest w stanie taką pracę podjąć, jaką wykazują książki gospodarcze dla większego i dobrze utrzymywanego bydła.

Prawie wszędzie w kraju naszym używany jest do pługa nawet parobydlnego, oprócz oracza jeszcze poganiacz. Jednakże przy obradach w r. 1864., w Krakowie odbytych, podnieśli mężowie zaufania, iż koszta na tego poganiacza przy pługu parobydlnym w Galicyi Zachodniej nie były uwzględnione. Teraz zaś w naszej komisyi dowiedzieliśmy się od reprezentanta c. k. Dyrekcyi Skarbu, że organa katastralne w Galicyi Wschodniej nie uwzględniły kosztów na tego poganiacza przy pługu parobydlnym, bo były tego zdania, iż taki poganiacz, przy pługu parobydlnym, wyjątkowo jest używanym, mianowicie wtedy, gdy bydło młode do roboty wuczać potrzeba. To zdanie jednak nie zgadza się ze stanem faktycznym, i jest tylko jednym z licznych dowodów, że przepisy, polecające dokładne uwzględnienie stanu faktycznego nie są zachowane, i nie mogą być zachowane, przez organa z miejscowemi stosunkami gospodarskiemi nie obeznane, i do układania cyfer szacunkowych w biurach nawykłe. Innym tego dowodem była drobna na pozór i w skutkach mniej ważna okoliczność, że w Galicyi Zachodniej od r. 1850. przez lat 12 zapisywano w operatach katastralnych jednę część omłóconego ziarna jako wynagrodzenie zmłocka, i czyniono to dlatego, iż instrukcya, przed laty 40 dla innej prowincyi pisana, przypuszczała, iż istnieje w gminach zwyczaj takiego wynagrodzenia. Zwyczaj jednak taki w Galicyi nie istniał, i trzeba było aż przedstawień i osobnego ministeryalnego rozporządzenia z 2. Października 1862. l. 45.330, ażeby dotyczące cyfry w operatach zreformować.

Znaczna zmiana w obliczaniu kosztów kultury, powinna była nastąpić w skutek najwyższej uchwały z dnia 7. Lutego 1861., w której sankcyonowane zostały wnioski Immediat komisyj. Albowiem podług tej najwyższej uchwały, udzielonej krajowym Dyrekcyom Skarbu w reskrypcie Ministerstwa Skarbu z 15. Maja 1861. l. 2.250 (l. W. 377.) miały być uwzględnione, oprócz dawniejszych czynników, także krótsze dnie zimowe, podwójne święta (obu obrządków) w Galicyi, stosunkowa możność użycia sprzężajów końskich i wołowych, koszta utrzymania budynków gospodarskich, i koszta sprawienia narzędzi rolniczych z uwzględnieniem ich trwałości.

Jak się z temi czynnikami obeszły organa skarbowe, a raczej jak te czynniki zostały usunięte, wskazuje sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. (str. 22 do 24). Że w tym względzie dotąd stosowne poprawy nie nastąpiły, miała komisya nasza dowód w przedłożonem przez reprezentanta c. k. Dyrekcyi Skarbu obliczeniu ceny dnia ciągłego z czynników na to obliczenie wpływających.

Sprawozdanie Wydziału krajowego wspomina, że organa katastralne w Galicyi Zachodniej nie uwzględniły krótszych dni zimowych dlatego, iż roboty, w katastrze szacowane, w dniach dłuższych się odbywają. Również i w dotyczących aktach, które mieliśmy w Galicyi Wschodniej, nie mogła komisya nasza dopatrzeć, gdzie i jak krótsze dnie zimowe uwzględnienie znalazły, a przecież to uwzględnienie było potrzebnem, było nakazanem, i było łatwem do przeprowadzenia, w sposób przez mężów zaufania w Krakowie wskazany, t. j. przez zredukowanie liczby dni roboczych zimowych w tym stosunku, w jakim

*) Sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. str. 7., 22. do 24. i 40.

się ma ilość dziennych godzin roboczych w zimie do przeciętnej ilości dziennych godzin roboczych w innych porach roku.

W przedłożonem komisyi naszej katastralnem obliczeniu ceny dnia ciągłego z kosztów utrzymania, wykazano, że zamiast dawniej przepisanych 300 dni roboczych w roku, przyjęto tych dni 250 dla sprzężaju konnego, a 230 dni dla sprzężaju wołowego. Lecz użycie wołów roboczych do pracy przez 230 pełnych dni w roku, jest w naszym klimacie nawet w najlepszych gospodarstwach niemożliwe, a użycie koni do pracy przez 250 dni pełnych jest możliwe tylko w najlepszych gospodarstwach, połączonych z przemysłem, w których konie większe, silniejsze, dobrze utrzymywane mogą być zatrudnione także w celach przemysłu. W zwyczajnych zaś w naszym kraju gospodarstwach, szczególnie włościańskich, z wyjątkiem małej liczby gmin furmankami się trudniących, nie można nawet myśleć o użyciu sprzężajów przez wspomnioną ilość dni w roku. Nadto jednak jeszcze dodać winniśmy, że wspomniona ilość dni roboczych, niby z 300 na 250 i 230 zmniejszona, w obliczeniu ceny dnia ciągłego tylko dla formy jest wykazaną a na stosowne podwyższenie kosztów kultury nie wpłynęła, jak to niżej wykażemy.

Również nie znalazły uwzględnienia koszta na budynki i narzędzia rolnicze. Albowiem koszta te przyjęte bez poprzedniego oszacowania dowolnie, wciśnione zostały do obliczenia cen dnia ciągłego, do których one wcale nie należą. Wciśnienie to doprowadziło do tego rezultatu, że koszta na budynki i narzędzia rolnicze, podług udzielonego naszej komisyi przez reprezentanta Dyrekcyi Skarbu obliczenia, mają być reprezentowane w Galicyi Zachodniej w najniższej cenie jednego dnia ciągłego konnego, w kwocie $2^{9}/_{10}$ kr., w najwyższej cenie tegoż dnia w kwocie $3^{3}/_{10}$ kr., w cenie dnia wołowego w kwocie 2 do $2^{1}/_{2}$ kr., w Galicyi Wschodniej zaś w cenie dnia konnego w kwocie 2 do 3 kr., w cenie dnia wołowego w kwocie $1^{1}/_{2}$ do $2^{1}/_{2}$ kr. mon. konw.

Gdy koszta na budynki i narzędzia uwzględniono tylko w obliczeniu ceny dnia ciągłego, a katastr przy rolach uwzględnia tylko dnie ciągłe, potrzebne do orania i włóczenia, tych zaś dni wypadnie dla średniego włościańskiego gospodarstwa, mającego 10 morgów roli, podług przyjętych w katastrze rotacyj, stosunków uprawy i szematów, nie więcej jak 30 roku, więc wyżwskazane kwoty na koszta budynków i narzędzi, w cenie jednego dnia policzone, najwięcej przez 30 pomnożone, przedstawiać mają te koszta na rok cały; wypadnie więc na całoroczne utrzymanie budynków i narzędzi w średniem gospodarstwie włościańskiem, mającem 10 morgów roli, w Galicyi Zachodniej tylko od 1 złr. do 1 złr. 39 kr., w Galicyi Wschodniej od 45 kr. do 1 złr. 30 kr. mon. konw.! Przy łąkach zaś nie uwzględnia katastr żadnych dni ciągłych, więc też z kosztów na budynki gospodarskie, w obliczenie ceny dnia ciągłego wciśnionych, na łąki nic nie przypada.

Jesteśmy przekonani, że członkowie Immediat-komisyi, którzy uchwalili wniosek, sankcyonowany przez Najjaśniejszego Pana, względem policzenia kosztów na budynki i narzędzia rolnicze, o takiem uwzględnieniu tych kosztów pomyśleć nawet nie mogli.

Lecz nawet i te wyżej wspomnione kwoty krajcarowe, w katastralnem obliczeniu ceny dnia ciągłego niby na koszta utrzymania budynków i narzędzi wykazane, i owa ilość rocznych dni roboczych ciągłych z 300 na 250 i 230, niby dla uwzględnienia stosunkowej możności użycia sprężaju zmniejszona, w ostatecznych rezultatach redukują się na zero; bo cyfry cen dnia ciągłego tak są przyjęte, iż w nich nie tylko koszta na budynki i narzędzia, i stosunkowa możność użycia sprzężaju, lecz nawet koszta na stosowną karmę bydła nie są reprezentowane.

Dla zadośćuczynienia formie wciśniono w ułożone na papierze obliczenie ceny dnia ciągłego wspomnione cyfry na koszta budynków i narzędzi i na stosunkową możność użycia sprzężaju, a natomiast w tem samem obliczeniu przyjęto koszta karmy dla bydła małe, a dla uzasadnienia małej karmy, przyjęto bydło małe, mianowicie: przyjęto wagę żywego konia dla Galicyi Zachodniej na 500 fnt., dla Galicyi Wschodniej na 375 fnt., wagę zaś żywego wołu tak dla Galicyi Wschodniej jak i Zachodniej na 400 fnt. A dla takiego bydła roboczego, mianowicie w najprzeważniejszej liczbie gmin dla pary takiego bydła, przepisano w szematach kultury robotę taką, jaką widujemy wprawdzie przeciętnie wykazaną w książkach gospodarskich, lecz dla bydła zupełnie innego, t. j. dla koni 7 do 8, a dla wołów, 8 do 10 centnarów wagi mających.

Nakazane więc przez ustawodawcę uwzględnienie nowych czynników, mianowicie podwójnych świąt, krótszych dni zimowych, stosunkowej możności użycia sprzężaju, kosztów na budynki i narzędzia, nie doprowadziło do odpowiedniego podwyższenia kosztów kultury, lecz po części zupełnie zostało za-

niechane, a po części doprowadziło do tego, iż ujęto od kosztów na karmę bydła tyle, ile wykazano dla uwzględnienia nowych czynników.

Już przy obradach odbytych w Krakowie w r. 1864. słyszeli mężowie zaufania zarzut, w protokółach tych obrad zapisany, iż kosztów kultury znacznie podnosić nie można, bo tak podniesione koszta przy gorszych a licznych klasach gruntów, przekraczałyby maxima procentowe, w instrukcyi przepisane, a często nawet przekraczałyby cały obliczony przychód brutto. Zarzut ten powtórzony także w komisyi naszej przez reprezentanta Dyrekcyi Skarbu, służy tylko na potwierdzenie dawniej już Ministerstwu Skarbu przez Wydział krajowy udzielonego zdania, że częściowe poprawki pewnych czynników szacowania są tylko łataniną kosztowną, a do odpowiednich rezultatów nie prowadzącą, bo wszystkie czynniki szacowania są w ścisłem z sobą związku.

Nie można było ustanowić kosztów kultury z rzeczywistością zgodnych, bo oneby nie odpowiadały ustanowionym dawniej błędnym rotacyom i przychodom w naturze. Potrzebna więc była całkowita operatów katastralnych rewizya, przez mężów zaufania już w r. 1862., i przez Wydział krajowy w memoryale z 16. Stycznia 1864. proponowana. Lecz na tę rewizyę Ministerstwo Skarbu podówczas nie przystało; bo nie chciało uznać zupełną błędność operacyj.

Nadto nadmienić musimy, że najwyższy patent z 23. Grudnia 1817., nakazuje potrącać potrzebne i w gminie zwyczajne koszta kultury, że więc z myślą tego patentu nie jest zgodne przepisywanie minimalnych i maxymalnych procentów na koszta kultury, lub przenoszenie tych procentów z jednej prowincyi na drugą, podług upodobania organów katastralnych lub jeneralnej Dyrekcyi katastru.

Jak można przepisywać w Wiedniu dla Galicyi 40% jako maximum na koszta kultury łąk, kiedy mamy w Galicyi okolice, w których na robotę około zbioru siana lub potrawu daje się połowa plonu, a właściciel gruntu nadto jeszcze ma wydatki na czyszczenie łąk i utrzymanie rowów i kanałów? Jak można przepisywać w Wiedniu maxymalne procenta na koszta kultury z ról, kiedy w rzeczywistości są one często daleko wyższe? Jak można przenosić podobne procenta z jednej prowincyi na drugą, kiedy na stosunek kosztów kultury do przychodu brutto wpływają najmocniej różnorodne klimatyczne i inne ekonomiczne stosunki?

Reprezentant c. k. Dyrekcyi Skarbu przytaczał w komisyi naszej, że koszta kultury ról policzone w Galicyi, są odpowiednie kosztom policzonym w innych prowincyach, gdyż te koszta podług podań tegoż reprezentanta, mają wynosić w operatach katastralnych galicyjskich przeciętnie 58%, zaś w Austryi Wyższej obliczone zostały na 52¾, w Austryi Niższej na 49¾ *), w Morawii na 46, w Szlązku na 55¼, w Salcburgu na 53¾, w Styryi na 60¼, w Karyntyi na 55¾, w Krainie na 56¾, w Wybrzeżu na 53, w Dalmacyi na 60¼% od dochodu brutto.

Lecz my właśnie w tym stosunku procentów na koszta kultury znajdujemy dowód, że nie tylko owe czynniki kosztów kultury, których uwzględnienie dopiero w roku 1861. przy operatach galicyjskich zostało nakazane, nie zostały uwzględnione, ale nawet i w ustanowieniach innych czynników rzeczywistość była pominiętą z pokrzywdzeniem Galicyi, najzimniejszy ze wszystkich prowincyj klimat mającej, na północ otwartej, górami od południa oddzielonej, na północne zimne wiatry i na takież wiatry od gór wystawionej, a nadto z powodu braku przemysłu i żywego ruchu handlowego najuboższej.

Dość zastanowić się nad różnicami, pochodzącemi ze stosunków klimatycznych, dość przeczytać dzieła sławnych ekonomistów, opierających się na doświadczeniach, zbieranych przez ludzi myślących i uczonych, aby wiedzieć, że w lepszym klimacie nie tylko natura jest szczodrzejszą i produkty z ziemi, pracą ludzką uprawionej, co do ilości i jakości są wydatniejsze, lecz nadto kultura ziemi jest tańszą, bo tam trzeba mniej drzewa na opał, mniej zapasów na zimę, szczególnie na karmę dla bydła, a nadto mniej ludzkich i zwierzęcych sił roboczych, gdyż tam roboty w polu na większą część roku się rozdzielają. „Z powodów klimatycznych," mówi jeden z ekonomistów, „potrzeba przy okolicznościach zresztą równych, w środkowej Rosyi, z Galicyą graniczącej, 7 koni i ludzi, tam gdzie w środkowych Niemczech potrzeba ich tylko 4; bo w środkowej Rosyi tylko przez 4 miesiące, a w środkowych Niemczech przez 7 miesięcy można robić koło roli" **). Lecz o podobne doświadczenia ekonomiczne nie dba kataster. Nie

---

*) Co do Austryi Niższej, zachodzi wiadoma nam okoliczność, iż tam przyjęto w ogóle 29% roli na ugor, i nie liczono żadnego pożytku z tego ugoru, gdy przeciwnie w Galicyi przyjęto ugoru bez porównania mniej, i pożytek z ugoru został najczęściej policzony.

**) System der Volkswirtschaft von Wilhelm Roscher, Stuttgart — Cotta'sche Buchhandlung 1864. Band I. str. 52 do 56. Haxthausen Studien I. str. 174.

wątpimy, że gdyby dotychczasowy nasz kataster rozciągnął swój zakres aż do granic Azyi, to jeneralna Dyrekcya katastru przenosiłaby aż tam swoje organa, i swoje procenta na koszta kultury bez względu na stosunki miejscowe.

Między Galicyą a prowincyami lepiej położonemi zachodzi nie tylko wielka różnica w kosztach kultury ziemi z powodów klimatycznych, lecz także i z tego powodu, iż w Galicyi brakuje przemysłu i żywego ruchu handlowego, któryby oddziaływał zbawiennie na rolnictwo. Koszta utrzymywania sił roboczych do gospodarstwa potrzebnych, spadają w Galicyi całym ciężarem na gospodarstwo wiejskie, a rolnik nie może nic, albo bardzo mało z tych kosztów odbić przez wynajęcie lub użycie utrzymywanych przez siebie sił roboczych na inne cele. I dlatego to włościanie w Galicyi w powszechności nie trzymają bydła roboczego wielkiego; bo karmienie całoroczne takiego bydła, bez możności pożytecznego częstego użycia onego, pochłonęłoby cały przychód z roli. Trzymają więc bydło małe, które żywią najoszczędniej, i tylko w czasie robót polowych lepiej, lecz za to mało niem robią. Orać może to bydło 5 lub 6 godzin na dzień, lub gdy orze dłużej dni kilka, odpoczywa potem jeszcze więcej dni dla nabrania sił nowych, w zimie zaś prawie nic nie robi. Zaledwo 100 do 150 pełnych dziesięciogodzinnych dni roboczych w roku można w powszechności liczyć na takie bydło. I w tych dniach robota tego bydła jest mało wydatną. Gdy w wielu okolicach prowincyj zachodnich ładują 1, 1½ a nawet dwa sągi drzewa na jednę furę parokonną, a u nas w najlepszych folwarcznych gospodarstwach takiż sąg idzie na dwie fury parokonne, uprzężone końmi, ważącemi około 7 cetnarów, to trzeba na taki sąg 3, 4 a nawet w wielu miejsach 5 fur zwykłych włościańskich.

Materyalny wydatek na kulturę, a mianowicie koszta na siły robocze, musi więc być, i jest w rzeczywistości w Galicyi daleko większy, niż w prowincyach innych, lepszy klimat, i lepsze stosunki ekonomiczne mających. Ten już w cyfrze absolutnej większy materyalny wydatek, musi jeszcze większy okazać się w cyfrze stosunkowej do przychodu z ziemi w naturze, gdy ten przychód z powodów ekonomicznych, a szczególnie z powodów klimatycznych, musi być, i jest mniejszym niż w tamtych prowincyach.

Na te stosunki, które każdy nawet z książek wiedzieć może, nie zważa nasze katastralne szacowanie gruntów, przez jeneralną Dyrekcyę z Wiednia normowane, i przez takie organa wykonywane, które taż Dyrekcya z innych krajów przysyła, i które z miejscowemi stosunkami gospodarskiemi nie są obeznane.

Bez dokładnego jednak tych stosunków uwzględnienia, szacowanie katastralne będzie fałszywe, nierówne wewnątrz kraju, i krzywdzące Galicyę naprzeciw innym prowincyom.

Najściślejsza więc rewizya operacyj katastralnych pod względem kosztów kultury, jest niezbędnie potrzebną.

III.

Co do rewizyi szacowania gruntów innych rodzajów uprawy.

Gdy grunta innych rodzajów uprawy po części paryfikują się z rolami lub łąkami, a po części opierają się na wynikłościach szacowania ról, łąk i lasów, przeto błędy szacowania ról, łąk i lasów wpłynęły na szacowanie gruntów innych rodzajów uprawy. Powinno więc takie szacowanie tych gruntów być stosownie zrewidowane.

IV.

Co do zbierania i użycia dat o cenach zamiennych (kupna i dzierżaw), gruntów przy rewizyi katastru.

W aktach Wydziału krajowego znaleźliśmy kilka podań od stron, które na zbyt wysokie szacowanie gruntów się uskarzały, i wynikłości tego szacowania z cenami kupna i dzierżaw porównywały.

Podług dat, przytoczonych w podaniu pana Jana Grudzińskiego z 10. Maja 1862. (l. W. 340) okazuje się, iż rezultat katastralnego szacowania gruntów w dobrach Wola Żyrakowska, w obwodzie tarnopolskim, jest blizko dwa razy wyższy od czynszu dzierżawnego z tychże gruntów, kontraktem z r. 1857.

na 6 lat: szacunek katastralny jest także blizko dwa razy wyższy od ceny kupna za te grunta w roku 1861. zapłaconej *).

Podług dat, w podaniu Homolacza z r. 1864. (L. W. 779.) przytoczonych, sprzedane zostały dobra Balice w obwodzie Krakowskim, w najlepszem położeniu zostające i pięknemi budynkami opatrzone, raz w roku 1840. drugi raz w r. 1859., a trzeci raz w r. 1861. Po odtrąceniu wartości budynków, praw i rzeczy ruchomych, razem z dobrami nabytych, i po dodaniu wartości ciężarów przyjętych, pozostawała przy pierwszej sprzedaży z r. 1840. cena kupna za same grunta o 60%, przy drugiej i trzeciej sprzedaży z lat 1859. i 1861. o 16 i 8% mniejsza niż szacunek katastralny.

Pan Władysław Biesiadecki w podaniu z r. 1864. (l. W. 777.) przedstawia, iż szacowanie katastralne, które obliczyło 827 złr. 72 kr. w. a. czystego dochodu od 81. morgów gruntu do dóbr Łobzowa i Gramatyka należących znacznie jest wyższe od dzierżawnego czynszu, przypadającego za te grunta z kontraktu dzierżawy zawartego w r. 1863. na lat 8 **).

Zarząd dóbr Teńczyńskich w obwodzie krakowskim przedłożył wykaz z 15. przypadków dzierżawy, (l. W. 776. z r. 1864), w których oszacowanie katastralne przeciętnie o 66% jest wyższe, niż czynsz dzierżawny w ostatnich latach za grunta razem z folwarcznemi budynkami pobierany. W podatku z dodatkami opłaca właściciel około 62% od czynszu dzierżawnego.

W petycyi do Sejmu, wniesionej przez zarząd dóbr Łańcut w obwodzie rzeszowskim (l. Sejm. 552.) przytoczone są dwa przypadki dzierżaw folwarków Grzęska i Rozborz. Czynsz dzierżawny folwarku za grunta, budynki i dodane drwa, wynosi przy folwarku Grzęska 600 złr., przy folwarku Rozborz 500 złr.; w katastrze zaś oszacowane są grunta w pierwszym folwarku na 1.244 złr. 15 kr., w drugim na 990 złr. 27 kr.

W załączniku *A.* do sprawozdania Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865 wykazane jest porównanie szacowania katastralnego z rentą gruntową, obliczoną z 1785. przypadków kupna i dzierżawy, zebranych przez same organa skarbowe w latach 1849. do 1862. W tych przypadkach miała się renta gruntowa do obliczonego w katastrze czystego dochodu przeciętnie jak 97 do 100.

Do takich rezultatów przyszło katastralne szacowanie gruntów, które miało podług ustaw opierać się na cenach produktów z roku 1824, 3 do 4 razy niższych od cen produktów z lat, z których pochodzą wszystkie wspomnione kupna i dzierżawy gruntów.

Do tych rezultatów mogły przyjść tylko operacye szacunkowe, nie uwzględniające gospodarskich stosunków kraju, prowadzone przez organa, nie obeznane z temi stosunkami, i składające podług formułek biurowych owe czynniki z rzeczywistością niezgodne, o których w poprzednich rozdziałach niniejszego sprawozdania wspomnieliśmy.

W obec podobnych rezultatów szacowania, w obec wielkiej sztuczności systemu katastralnego, w obec masy błędów w operacyach, w obec braku dostatecznych materyałów do ustanawiania lub zrewidowania cyfr dla pojedynczych czynników we wszystkich gminach, nakoniec w obec doświadczeń, że przepisy instrukcyi katastralnej o zbieraniu i używaniu jak największej liczby dat o zamiennych cenach gruntów, były poczęści całkiem pominięte, a poczęści niedostatecznie, błędnie i fiskalnie wykonane, żądali mężowie zaufania i Wydział krajowy kilkakrotnie od r. 1861., aby daty o zamiennych cenach gruntów jak najpilniej były zbierane, i to albo z lat, rokowi 1824. najbliższych, albo też, aby ceny zamienne gruntów z lat nowszych zebrane, na stosunki cen z roku 1824. były zredukowane, i szczególnie w sumarycznych przeciętnych rezultatach, do osądzenia i skorygowania katastralnego szacunku gruntów użyte.

---

*) Czysty dochód roczny z gruntów w tych dobrach oszacowany był w katastrze na 1.917 złr. 14 kr. w. a. co odpowiada kapitałowi 47.928 złr. Czynsz drzierżawny w kontrakcie z r. 1857 na 6 lat umówiony, było 1.385 złr. w. a., z czego po odtrąceniu wartości użytkowej budynków i dodanego inwentarza, jako i propinacyi, pozostawać mogło na same grunta, około 950 złr. W roku 1861 kupił p. Grodziński te dobra za 21.100 złr., z której to ceny (po odtrąceniu wartości budynków, propinacyi i nabytych praw, a po dodaniu odpowiedniego kapitału za podatki) zostawało za grunta około 24.000 złr.

**) Umówiony czynsz dzierżawny za te dobra jest podług kontraktu 800 złr. a z doliczeniem procentu od danej przez dzierżawcę kaucyi 860 złr. Wartość budynków, dodanych do dzierżawy, których części spaleniu podlegające asseknrowane są w kwocie 5.000 złr., podaje pan Biesiadecki na 8.000 złr. i oblicza procent od nich na 400 złr. Po odtrąceniu tego procentu od czynszu dzierżawnego 860 złr., pozostaje z tego czynszu na grunta 460 złr. więc czysty dochód, oszacowany w katastrze na 827 złr. 72 kr. jest o 80% większy, niż teraźniejszy czynsz dzierżawny. Podatki opłaca sam właściciel; podatek gruntowy z dodatkami wynosi 326 złr, więc 81 1/3% od czynszu dzierżawnego z tychże gruntów.

Nadzieję stosownego użycia dat wspomnionych otwierał reskrypt c. k. Ministerstwa Skarbu z 5. Stycznia 1863., który polecał urzędom podatkowym, aby wszystkie przypadki kupna i dzierżaw z ostatnich lat 6 spisały, aby ceny zamienne gruntów z tych dat obliczyły i w tym stosunku zredukowały, w jakim zostają ceny żyta z tych lat, do ceny żyta z r. 1824. i aby wykazy tych cen do dalszego użytku organom katastralnym oddały.

Uznał Wydział krajowy ważność tego rozporządzenia, i żądał lepszego rozwinięcia onego, a mianowicie żądał, aby rozpoznawanie i zestawianie wspomnionych dat polecone było specyalnym komisyom; obawiał się bowiem Wydział krajowy, że urzędnicy katastralni, z miejscowemi stosunkami a poczęści z językiem krajowym nie obeznani, nie będą w stanie odczytać i dokładnie zrozumieć doniosłość dokumentów i obliczyć z nich cenę gruntów, gdyż przy tem obliczeniu uwzględnioną być musi dokładnie wartość budynków, ruchomości, praw i ciężarów razem z gruntem nabytych i różne warunki między stronami umówione. Miał także Wydział krajowy słuszną obawę, że urzędnicy katastralni prowadzić będą tę czynność w takim kierunku, aby udowodnić słuszność cyfer czystego dochodu przez nich pierwiej już obliczonego, lub aby osłabić użycie dat o cenach gruntów, albo okazać ich nieużyteczność tam, gdzie takowe nie będą zgadzać się z ich robotami.

Obawy Wydziału krajowego potwierdzone zostały doświadczeniami nabytemi przez mężów zaufania, do obrad w Krakowie w r. 1864. powołanych. Przy tych bowiem obradach dowiedzieli się mężowie zaufania o zarzutach, które podnoszone były przez urzędników katastralnych przeciw stosownemu użyciu dat o cenach kupna i dzierżaw gruntów. Ponowili więc ci mężowie zaufania prośbę co do zbierania i rozpoznawania tych dat, przez komisye specyalne i co do stosownego użycia tych dat przy rewizyi szacunku gruntów.

Prośby te nie zostały uwzględnione. Co więcej, c. k. Ministerstwo Skarbu cofnęło wydany przez siebie przepis z 5. Stycznia 1863., który polecał redukować ceny gruntów, zebrane z lat ostatnich, na stosunki cen z r. 1824. W reskrypcie z 19. Listopada 1864. l. 17.236. (l. W. 876), nakazało Ministerstwo zbierać daty o cenach gruntów z lat 1855. do 1864. i używać takowe bez żadnej redukcyi przy szacowaniu gruntów. Zarazem wydało Ministerstwo instrukcyę, w moc której wybieranie i rozpoznawanie przypadków kupna i dzierżaw, obliczanie z nich cen gruntów i użycie takowych, przypadło znowu zupełnie organom katastralnym. Takie przepisy wydało c. k. Ministerstwo Skarbu, pomimo przedstawień Wydziału krajowego i próśb mężów zaufania, pomimo licznych przy różnych sposobnościach wykazanych przypadków, z których organa katastralne z pomiędzy zebranych materyałów fiskalny wybór czyniły, z jednego i tego samego materyału w kierunku fiskalnym jedne daty przyjmowały, inne odrzucały, pisemnych dokumentów polskich nie rozumiały i takowe błędnie wykładały, stosownego wyciągu z dokumentów sporządzić nie umiały, zebrane daty fiskalnie obrabiały, wynikłości dat błędnie przedstawiały i tak składały, aby w tych zestawieniach dat znalazło się usprawiedliwienie cyfr w biórze naprzód ułożonych.

Komisya nasza chciała przekonać się, jak się wykonuje zbieranie, rozpoznawanie i zestawianie dat o cenach zamiennych gruntów w Galicyi Wschodniej, żądała więc dotyczących objaśnień i aktów przynajmniej z okręgu szacunkowego lwowskiego. Lecz reprezentant c. k. Dyrekcyi Skarbu powiedział nam, że tych aktów nie ma, że zestawień nie zrobiono jeszcze, że ta robota jest w stadium dochodzenia parcell, w pojedynczych przypadkach sprzedanych lub wydzierżawionych, i przerwaną została z przyczyny innych robót. — Nie możemy sądzić, czy reprezentant Dyrekcyi Skarbu był dobrze w tej sprawie poinformowany. Zawsze jednakże szczególną jest rzeczą, że organa skarbowe nie mogły nam udzielić niektórych aktów w tej sprawie, gdy zbieranie wspomnionych dat już 5. Stycznia 1863. było nakazane, a w Galicyi Zachodniej już w lecie 1864. nie mało tych dat było zebranych i mężom zaufania w skutek rozkazu Ministra Skarbu przedłożonych.

Dziwnem także jest, iż zbieranie dat wspomnionych odbywało się (lub ma się jeszcze odbywać) gdy operacye szacunkowe były bliskie końca lub też ukończone. Instrukcya katastralna (§§. 34. do 36.) polecała zbieranie największej możliwej liczby tych dat, w peryodzie robót wstępnych, więc w samym początku operacyj szacunkowych i zarazem wskazywała, że daty te od początku zbierane, mają służyć do późniejszego uzasadnienia (zur einstigen Begründung) czystego dochodu. Powinny więc były te daty od początku w największej możliwej liczbie zbierane, wpływać na cały tok operacyj. Stało się jednak inaczej. Daty te zbierali i zbierają organa katastralne przy końcu operacyj katastralnych i skutek tego odwrotnego postępowania musi być taki, że zamiast coby wspomnione daty miały wpływać na tok operacyj szacunkowych, będą rezultaty szacowania wpływać na wybieranie, rozpoznanie i składanie tych dat.

Musimy także podnieść tę ważną okoliczność, że przepis, zawarty w rozporządzeniu c. k. Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864., polecający zbieranie dat o cenach gruntów z lat 1855. do 1864., i użycie tych dat bez żadnej redukcyi do osądzenia wynikłości katastru, nie może być zgodny z wolą Ustawodawcy, który wykonać polecił szacowanie gruntów na podstawie cen produktów z roku 1824., a ceny te były 3 do 4 razy mniejsze od cen z r. 1855. do 1864. Wspomniony przepis Ministerstwa Skarbu jest fiskalny i do ukrzywdzenia kraju naszego prowadzący *).

We wszystkich państwach, w których przeprowadzono katastralne oszacowanie gruntów, użyte były ceny zamienne gruntów do uzasadnienia i sprostowania rezultatów szacunku, aby te rezultaty, z mniej więcej idealnych cyfr składane, nie odbiegały zanadto od rzeczywistości. Są kraje, w których ceny zamienne gruntów służą za podstawę do rozkładu ciężarów publicznych (Anglia i Zjednoczone Stany północnej Ameryki.) Podług najnowszej ustawy w W. ks. Badeńskim szacują się grunta w celu ich opodatkowania na podstawie dwudziestoletnich dat o cenach kupna.

Stosowne użycie zamiennych cen gruntów przy katastrze jest szczególnie potrzebne w Galicyi, gdzie czuć się daje tak wielki brak dokładnych materyałów do ustanawiania pojedynczych czynników szacowania.

Nikt nie może zaprzeczyć, że w pojedynczych przypadkach kupna lub dzierżawy są znaczne między cenami gruntów różnice, pochodzące ze stanu uprawy, ze znacznych różnic w cenach produktów w różnych latach, i z innych okoliczności, na podwyższenie lub zniżenie ceny gruntu wpływające. Nie mogą więc ceny gruntów z pojedynczych przypadków lub gmin użyte być przy szacowaniu gruntów bez dokładnego, a na znajomości stosunków miejscowych opartego osądzenia, o ile one odpowiadają zwykłym cenom gruntów, nie najlepiej, ani najgorzej, ale zwyczajnym trybem zagospodarowanych. — Lecz różnice w cenach gruntów, w pojedynczych przypadkach zachodzące, wyrównywają się w masie przypadków ze znacznej części kraju, i z lat wielu zebranych. Dlatego też ogólne wynikłości dat o cenach gruntów, bez dopuszczenia dowolnego między cenami wyboru, powinny być użyte do sumarycznego osądzenia rezultatów szacowania w całych inspektoratach i w całym kraju.

Wynikłości tych dat, czerpanych z rzeczywistych cen gruntów, muszą być z wartością i dochodem gruntów daleko zgodniejsze, niż wszelkie szacowanie, oparte na pojedynczych czynnikach, które podług zdania indywidualnego naciągać można, i których błędy mnożą się nieskończenie przez kombinacyę z innemi czynnikami równie błędnemi.

Takiego więc szczególnie użycia dat o cenach gruntów, jakoteż zbierania i rozpoznawania tych dat przez organa zdolne, żądać powinniśmy. Zadanie to jest jednem z najważniejszych, a może najważniejszem w naszej sprawie katastru.

Rozumie się, iż przy katastrze, szacującym grunta na podstawie cen produktów z r. 1824. użyte, byćby powinny tylko ceny gruntów, pochodzące z lat, temu rokowi najbliższych, a gdy zbieranie i rozpoznanie tych cen w znacznej liczbie przypadków dziś już wielkim podlega trudnościom, muszą więc być zbierane ceny z lat nowszych, lecz winny być w odpowiednim stosunku zredukowane.

Jeżeliby rząd widział potrzebę zbierać także daty o cenach gruntów z lat, rokowi 1824. bliższych, n. p. z lat 1820. do 1830., możnaby takowe znaleźć w księgach tabuli krajowej. Jakkolwiek liczba dat, z tej peryody czerpanych, a dziś z przybliżeniem do prawdy rozpoznać się dających, nie byłaby dostateczną dla pojedynczych okręgów szacunkowych, to jednak wystarczyćby mogła do kombinacyi dla całego kraju, t. j. do sumarycznego porównania wynikłości tych dat z całego kraju, z wynikłościami katastralnego szacowania tych samych dóbr, do których rzeczone daty się odnoszą. Porównanie to byłoby pouczającem, i także do osądzenia rezultatów szacowania przydatnem.

---

*) O zbieraniu zamiennych gruntów traktują obszerniej: Sprawozdanie Wydziału krajowego do Sejmu z 17. Grudnia 1865. str. 8. i 27. do 31.; pisma mężów zaufania do obrad w Krakowie w r. 1864. powołanych (L. W. 863); sprawozdanie komisyi przez komitet krakowskiego Tow. gosp. w r. 1865. obranej, zawierające rozbiór rozp. Minist. Skarbu z 19. Listopada 1864. To ostatnie sprawozdanie załączone zostało do petycyi rzeczonego komitetu, wniesionej w r. 1865. do Izby Niższej Rady państwa, której kopja jest w aktach Wydziału krajowego do l. 422. z r. 1865.

V.

Co do organów.

Najdokładniejsza znajomość miejscowych stosunków gospodarskich niezbędnie jest potrzebną do szacowania gruntów. Tej znajomości wymaga od urzędników szacunkowych patent z 23. Grudnia 1817. — Jeneralna Dyrekcya katastru jednak użyła w Galicyi urzędników, sprowadzonych z innych krajów.

Gdy Najjaśniejszy Pan w Najwyższej uchwale z 7. Lutego 1861. zatwierdził wnioski Immediatkomisyi, między któremi był ten, aby na organa katastralne mianować krajowców, znających język krajowy i stosunki gspodarskie, jeneralna Dyrekcya katastru pozostawiła dawnych urzędników, a w r. 1863. przysłała jeszcze kilku nowych komisarzy z innych prowincyj.

Przy obradach w Ministerstwie Skarbu, w zimie 1861/62. z mężami zaufania odbytych, proponował referent ministeryalny utworzenie komisyi krajowej dla kierowania sprawami katastru, która składać się miała z Namiestnika lub jego zastępcy jako przewodniczącego, i z ośmiu członków, z których połowę mianować miał Rząd, a drugą połowę Wydział krajowy. Nie przyszło jednak do ustanowienia takiej komisyi.

Powoływano wprawdzie mężów zaufania, przez Wydział krajowy mianowanych, do obrad w c. k. Dyrekcyach Skarbu. Mężowie zaufania, do obrad w Krakowie w r. 1864. powołani, po kilkumiesięcznym obeznawaniu się ze stosami aktów katastralnych, mieli udział w tych obradach, lecz tylko taki, iż na posiedzeniach spisywano ich zdania do protokołów, i przyjmowano ich podania; mieli oni jednak tylko głos doradczy, i w ich obecności nic nie rozstrzygano. Praca ich była ciężka, a jej rezultat taki, iż odstraszył obywateli z Galicyi Zachodniej od współudziału doradczego w tej sprawie. Inni mężowie zaufania do obrad w krajowej c. k. Dyrekcyi Skarbu lwowskiej w r. 1865. nad taryfą cen i kosztami kultury powołani, nie mieli czasu, nawet z pomocą dodanych im urzędników Wydziału krajowego, rozpatrzyć się w kilkonasto-centnarowych aktach, i nie byli gotowi przystąpić do obrad w terminie, ostatecznie na dzień 30. Czerwca oznaczonym; zastrzegli więc sobie, iż wniosą później swoje przedstawienia. Nie chciano jednak udzielić im potem aktów potrzebnych do uzupełnienia ich wiadomości. Na podstawie dat, jakie do końca Czerwca zebrali, ułożyli ci mężowie memoryał z dniem 9. Sierpnia, i oddali go Wydziałowi krajowemu, który nie miał już powodu przedstawiać ten memoryał Władzom skarbowym, gdy c. k. Ministerstwo Skarbu, nie czekając na pisma mężów zaufania, o dotyczących przedmiotach już w połowie Lipca wydało rozstrzygnienie, i zapewnie nie byłoby wydało innego, gdyby nawet przedstawienia mężów zaufania były na czas przyszły, bo głos doradczy mężów zaufania musiałby tak teraz, jak dawniej daremnym być w obec zdań organów katastralnych, tem bardziej, gdy uwzględnienie żądań mężów zaufania, sprowadziłoby potrzebę kosztownego i wiele czasu zabierającego przerabiania niezliczonych operatów, już spisanych, a Ministerstwo Skarbu przedewszystkiem starało się o spieszne ukończenie operacyj *).

Powoływanie więc mężów zaufania do obrad, stało się czczą formą, tak samo jak traktowanie ze stronami przy komisyach katastralnych. Przewidywał to Wydział krajowy, przewidywały to także Towarzystwa gospodarskie w pismach z r. 1863. I nie mogło stać się inaczej, gdy współudział tych mężów jest tylko doradczym, i następuje dopiero po spisaniu niezliczonych aktów i po zestawieniu rezultatów dla pojedynczych czynników, których zmiana potrzebowałaby przerabiania całej masy operatów.

W trakcie zaś spisywania aktów, które służyć mają za podstawę, niema stosownej kontroli nad organami katastralnemi, stosunki miejscowe nieznającemi, cyfry podług biurowych formułek składającemi, i materyały wszystkie do tych formułek naciągającemi. Zakres działania krajowej Dyrekcyi Skarbu nie może prowadzić do wykonania stosownej kontroli, gdy krajowa Dyrekcya do tych spraw technicznych niema innych ludzi, jak właśnie tylko organa katastralne, przez Ministerstwo Skarbu jej dodane.

Ostatecznie zaś rozstrzyga w tych sprawach jeneralna Dyrekcya katastru, której urzędnicy nie znają stosunków gospodarskich naszego kraju, a tem mniej znać lub poznać mogą stosunki miejscowe pojedynczych gmin.

Z obywateli kraju naszego nie ma nikt i nigdzie głosu stanowczego w tej sprawie, od której los milionów ludzi zależy.

Już z doświadczeń zebranych z administracyi nie zbyt wielu pozostałych dóbr skarbowych, mógł Rząd powziąść przekonanie, że urzędy skarbowe nie są w stanie podołać sprawie katastralnego szacowania gruntów, daleko trudniejszej niż administracya dóbr.

---

*) Rzecz o stanowisku i działaniu mężów zaufania, wyłożona jest obszerniej w sprawozdaniu Wydziału krajowego do Sejmu z 17. Grudnia 1865. str. 4., 17., 32., 33. do 36.

Tę niedostateczność sił u Władz skarbowych uznawały nawet pisma i memoryały samego Ministerstwa Skarbu, przedkładane Radzie Państwa, i dowodzące potrzeby reformy podatku gruntowego, na podstawie szacowania gruntów, wykonać się mającego ze stanowczym wpływem Reprezentantów podatkujących i pod wzajemną ich między sobą kontrolą.

Wszystkie te powody przemawiają za koniecznością i słusznością żądania, aby rewizya szacowania gruntów podjętą była przez komisye w pojedynczych okręgach szacunkowych ustanowione, pod kierunkiem komisyi krajowej; — aby te komisye złożone były z ludzi, język i gospodarskie stosunki kraju znających, i przynajmniej w połowie przez Reprezentacyę kraju mianowanych; aby tym komisyom dodani byli do pomocy urzędnicy szacunkowi tacy, jakich wymaga patent z 23. Grudnia 1817. i Najwyższa Uchwała z 7. Lutego 1861. aby nakoniec w Ministerstwie właściwym, urząd stanowiący w tej sprawie, złożony był z ludzi znających gospodarstwo wiejskie i nasze krajowe stosunki gospodarskie, i aby w tym urzędzie przy rozstrzyganiu w sprawach katastru udział mieli także mężowie zaufania z kraju obrani.

VI.

W załączniku *A*) do sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 17. Grudnia 1865 (str. 43.) znajduje się zestawienie dat, wskazujących, że wynikłości katastralnego szacowania gruntów w Galicyi — w stosunku do cen kupna i dzierżaw gruntów, które wartości i dochodów praktycznym są wyrazem — daleko wyższe są, niż w Zachodnich prowincyach dotąd oszacowanych.

Jest to dowód największej błędności, bo nierówności szacowania gruntów. Błędność tę uznawało i dowodziło same Ministerstwo Skarbu w memoryale o stałych podatkach z r. 1860. i w pismach przedkładanych Radzie Państwa, potrzebę reformy podatków uzasadniających. Przedstawiało Ministerstwo w tych pismach pochodzące z katastru nierówności w opodatkowaniu; przedstawiało, że katastralne szacowanie gruntów już dlatego jest nierówne, bo jest niejednoczesne; że w rezultatach swoich nie jest ono czem innem, jak wypływem rachunku, polegającego na zapatrywaniach się osobistych, i na kombinacyi, która jest tem niepewniejszą, gdy nie tyle opiera się na doświadczeniach, czerpanych z rzeczywistości, ile na abstrakcyjnych regułach, więc też cała operacya co do istoty zamienioną jest w dzieło buchhalteryczne.

Zasady szacowania musiały stawać się tem błędniejszemi, czem bardziej ich zastósowanie oddalało się od czasu ich wydania i od krajów, dla których pierwotnie zostały wydane. Błędy zasad musiały znacznie pomnożyć się błędami wykonania, szczególnie w Galicyi, gdzie stosunki klimatyczne i ekonomiczne bardzo różnią się od stosunków w innych prowincyach, a wykonanie szacowania powierzone zostało organom z temi stosunkami nieobeznanym.

Na podstawie błędnych, wewnątrz kraju nierównych i w stosunku do innych prowincyj niesłusznych katastralnych operacyj, miałaby Galicya przebywać teraz klęskę niesłusznego i niesprawiedliwego opodatkowania gruntów.

Klęskę taką przebyła już Galicya przez zaprowadzenie prowizoryum podatku gruntowego z r. 1820. Długi lat przeciąg był potrzebnym, aby zatarły się skutki tej klęski. Zaprowadzenie tego prowizoryum obciążało Galicyę więcej niż te prowincye, do których prowizoryum się nie rozciągało, i nawet więcej niż te sześć prowincyj, w których takie same prowizoryum było zaprowadzone, gdy szacowanie gruntów, które onemu prowizoryum służyło za podstawę, odbywało się także pod kierunkiem ludzi z innych prowincyj przysłanych, a na podstawie wykazanego w tem szacowaniu dochodu brutto, rozkładano podatek bez uwzględnienia różnic w kosztach kultury, które (jak to wykazaliśmy w ustępie I. lit. *c*) str. 6) z powodów klimatycznych i ekonomicznych muszą być w stosunku do dochodu brutto w Galicyi znacznie wyższe niż w innych prowincyach.

Podatek w Galicyi już przez prowizoryum w stosunku do innych prowincyj niesłusznie podwyższony, nie powinien doznać nowego podwyższenia przez stały katastr, tem bardziej, gdy w owych sześciu prowincyach, które miały tak jak Galicya prowizoryum z roku 1820, stały katastr w ogólności podatku nie podwyższył. Jak świadczy załącznik *B*) do Sprawozdania Wydziału krajowego, opłaca dwie tylko z tych prowincyj (Morawa i Szląsk) w podatku gruntowym kwotę większą, jedna zaś (Niższa Austrja) kwotę prawie równą, a trzy inne (Wyższa Austrya, Styrya i Karyntya) kwotę niższą od tej, jaką na podstawie prowizoryum opłacały.

A przecież także i w tych prowincyach znalazły operaty katastralne przestrzeń produkcyjną większą i kultury ziemi lepszą od tej, jaka była wykazaną w prowizoryum; dochód zaś czysty z gruntów

musiał od czasu prowizoryum podnieść się w rzeczonych prowincyach w stosunku daleko większym niż w Galicyi, gdy w tych prowincyach żywy ruch handlowy i przemysł wzmagający się ciągle i cłami protekcyjnemi chroniony, podnosił majątek narodowy i oddziaływał zbawiennie na podniesienie rolnictwa i dochodu z gruntów.

Daty przez Rząd ogłaszane, w załączniku *C*) do sprawozdania Wydziału krajowego zestawione, wykazują, że Galicya już teraz w stosunku do wartości nieruchomości opłaca podatek państwowy znacznie większy niż inne prowincye. Do tego przychodzą jeszcze dodatki krajowe, które w stosunku do przychodu z gruntów w Galicyi już dla tego muszą być większe niż w innych prowincyach, iż ciężary krajowe rozkładają się w tych prowincyach na stosunkowo większą ilość miast bogatszych, i na dochody z przemysłu i handlu, gdy w kraju naszym spadają one prawie zupełnie na grunta. Mianowicie w podatku domowym, zarobkowym i konsumcyjnym, obciążona jest Galicya w stosunku do rzeczywistej zamożności więcej niż inne prowincye, gdy zasady wszystkich tych podatków ustanawiają taryfy lub cyfry stosunkowe, wszędzie równe, bez względu na stosunki klimatyczne i ekonomiczne, które w naszym kraju daleko gorzej się składają, niż w innych prowincyach.

Wszystkie te okoliczności dowodzą potrzeby znacznego zniżenia raczej, niż podwyższenia podatku gruntowego w kraju naszym. Jeżeli jednak stan finansów Państwa nie dozwala takiego zniżenia, to słusznem byłoby, ażeby kwota podatku, jaką opłaca teraz Galicya z Krakowskiem, na podstawie katastru przynajmniej nie była podwyższoną, lecz pozostała niezmienną aż do chwili, gdy nowa reforma podatkowa sprowadzi słuszne wyrównanie podatków między prowincyami.

Co do rozkładu podatku wewnątrz kraju naszego, nie można spuszczać z oka tego ekonomicznego pewnika, że każda zmiana podstawy podatku sprowadza szkodliwe wstrząśnienie stosunków majątkowych i kredytowych. Wstrząśnienie to musi być większe w krajach, gdzie ciężary publiczne są wielkie. I właśnie w Galicyi doszły te ciężary do nadzwyczajnej, rzadko w którym kraju doznanej wysokości. Narażenie kraju na takie wspomnionych stosunków wstrząśnienie, może być wtedy tylko po części usprawiedliwione, jeżeli nowa podstawa podatku będzie słuszną.

Nie może Komisya zataić przekonania, że do takiej słusznej podstawy podatkowej trudno przyjść na podstawie teraźniejszego systemu szacowania gruntów, zestarzałego, sztucznego, niezrozumiałego dla stron, przy którym błędy, popełniane w czynnikach pojedynczych, mnożą się przez tych czynników między sobą kombinacye. Zaniechanie tego systemu w Galicyi byłoby tem potrzebniejsze, gdy właśnie w Galicyi czuć się daje największy brak materyałów do stosownego ustanowienia pojedynczych czynników. Najstosowniejszem więc byłoby w Galicyi oszacowanie gruntów proste, do zrozumienia łatwe, stanowiące bez sztucznych obliczeń jedną tylko cyfrę czystego dochodu, i wykonane pod wpływem przeważnym Reprezentantów podatkujących i pod wzajemną ich między sobą kontrolą.

Nie może jednak Komisya doradzać Wysokiemu Sejmowi żądania nowego systemu szacowania gruntów, zaprowadzenie bowiem nowego systemu wymagałoby nowych ustaw, których wydanie znacznym podlega trudnościom, wymagałoby także uznania zupełnej fałszywości i odrzucenia prawie wszystkich dotychczasowych operatów szacunkowych, z wielkiem kosztem i mozołem spisanych, co natrafiłoby jak wiemy z doświadczenia na opór taki, który nawet przy najlepszych chęciach teraźniejszego Ministerstwa nie mógłby być złamanym.

W obec tych trudności, i w obec objawionej w Najwyższej uchwale z 19. Marca 1863. woli Jego c. k. Apostolskiej Mości, aby teraźniejsze szacowanie katastralne doprowadzone było do końca, sądzi Komisya, że trzeba ograniczyć się na prośbę stosownego dotychczasowych błędnych operatów sprostowania.

Dla nadzwyczajnej ważności i nagłości sprawy katastralnego oszacowania gruntów, zbliżającego się do końca, winniśmy wspomnioną prośbę zanieść do Najmiłościwszego Monarchy, który w ojcowskiej pieczołowitości o dobro poddanych swoich, o dobro milionów naszej rolniczej ludności, raczy Najłaskawiej odwrócić od nas klęskę niesprawiedliwego i nierównego nałożenia podatku.

Projekt do takiej prośby przedkłada Komisya Wysokiemu Sejmowi razem z wskazówkami do rewizyi katastralnego szacowania gruntów, ułożonemi w kierunku w poprzedzających ustępach niniejszego sprawozdania wskazanym.

Sądzi Komisya także potrzebnem polecić Wydziałowi krajowemu, aby wysłał do Wiednia delegowanych do popierania imieniem kraju żądań naszych w tej sprawie u Ministerstwa, co tem bardziej

jest potrzebnem, gdy kraj nasz nie ma w Radzie Ministrów specyalnego zastępcy swojego, krajowca, mającego wspólne z nami interesa.

Z tych to powodów wnosi Komisya:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. „załączoną petycyę do Jego c. k. Apostolskiej Mości;
2. wskazówki do rewizyi katastralnego oszacowania gruntów a mające się załączyć do wspomnionej petycyi;
3. polecenie do Wydziału krajowego, aby zamianował delegowanych, którzyby tę sprawę u Ministerstwa osobiście popierali.“

Z Komisyi sejmowej do rozpoznania sprawy katastru mianowanej.

Lwów 15. Kwietnia 1866.

Prezydujący:
Agenor Gołuchowski.

Sprawozdawca:
Kornel Krzeczunowicz.

Najjaśniejszy Panie!

W Najwyższej Uchwale z 19. Marca 1863., odmawiającej prośbie Sejmu naszego o systowanie katastralnego szacowania gruntów, raczyłeś Najjaśniejszy Panie wyrzec oczekiwanie, iż Sejm i Wydział krajowy wezmą współudział konieczny, ażeby to dzieło zarówno ważne dla Państwa i kraju doprowadzone zostało do zadawalniającego i spiesznego końca.

Wydział krajowy w należnem posłuszeństwie dla woli Waszej c. k. Apostolskiej Mości, rozpoznawał katastralne szacowanie gruntów i udawał się w r. 1864. do Ministerstwa Skarbu, z odnoszącemi się do tej sprawy przedstawieniami i wnioskami. Usiłowanie to jednak Wydziału krajowego, równie jak i przedstawienia mężów zaufania, przez Wydział krajowy do obrad delegowanych, a przebrzmiewającym bezskutecznie głosem doradczym opatrzonych, nie odniosły dotąd pożądanych owoców.

Nie udzielił także Rząd Waszej c. k. Apostolskiej Mości Sejmowi żadnych przedłożeń, wprowadzających Sejm do współudziału w tej sprawie, do której Najmiłościwszy Panie powołać go raczyłeś.

Zniewolony więc był Sejm zająć się rozpoznaniem teraźniejszego stanu katastralnego oszacowania gruntów z własnej inicyatywy, i przy tem rozpoznaniu przyszedł do przekonania, iż to szacowanie ani w szczegółach ani w rezultatach swoich nie odpowiada ustawom i dobroczynnym Ustawodawcy zamiarom.

Pominiętym został duch ustawy, wskazujący wyraźnie, iż oszacowanie gruntów odbywać się ma na podstawie prawdy i rzeczywistości, na podstawie faktycznego a zwyczajnego w gminie gospodarstwa. Pominięty został cel ustawy, którym jest równość szacowania, mającego służyć za podstawę do równego rozkładu podatku.

Pominięte zostały przepisy, polecające ustanawiać cyfry dla pojedynczych czynników podług przeciętnych dat, czerpanych z doświadczeń miejscowych. W biurach wyrobione fiskalne zdania przewodniczyły w ustanawianiu tych cyfr, a z dat tu i ówdzie zbieranych, wyszukiwane i obrabiane bywały materyały, dla odpowiadającego tylko formie tychże cyfr uzasadnienia.

Ustanowione zostały ceny głównych gatunków zboża podług wykazów cen targowych z r. 1824., bez względu na używane podówczas większe miary i na odległość od targu. Ustanowiono ceny siana i potrawu w ułożonych naprzód w powszechności wszędzie równych, zbyt wysokich cen zboża stosunkach i w pewnych między gatunkami trawy odstępach, bez względu na stosunki miejscowe, które są najrozmaitsze. Również bez dokładnych powodów ustanawiano ceny drzewa w kierunku fiskalnym i w takich między gminami i między gatunkami drzew stosunkach, które lokalnym doświadczeniom nie są odpowiedne. Ustanowione cen stosunki równe wyglądają w aktach, lecz są stanowi faktycznemu, którego przepisy trzymać się polecają nie odpowiadające, i w stosunku do rzeczywistości najnierówniejsze, więc też do nierównego szacowania gruntów prowadzące.

Nie z przeciętnych dat, czerpanych z doświadczeń miejscowych, lecz podług zdań organów, z miejscowemi stosunkami nie obeznanych, ustanowione były przychody w naturze z ról, łąk i lasów. I przyszło do tego, że w licznych klasach ról przyjmowano gospodarstwa trzy- i czteropolowe bez ugoru lub z małym ugorem i z gnojeniem co trzy lub cztery lata wracającem, czego niema nawet w najlepszych gospodarstwach kraju naszego. I wpisywane bywały w operaty nawet takie płodozmiany, w których nastę-

pywało zboże ozime po ozimem, a nawet po zbożu następowało bez ugoru zboże ozime, siano w polu świeżo zgnojonem, co nietylko nie zgadza się z rzeczywistością, lecz nawet w naszych stosunkach klimatycznych jest nie możliwe.

Wydatki materyalne na kulturę były także ustanawiane podług biurowych formułek i cyfr stosunkowych, które szczególnie co do wydatków w robociźnie ciągłej, nie zgadzają się ze zwyczajnym w gminach galicyjskich trybem gospodarstwa.

Podług wniosków Immediat-komisyi, które Najjaśniejszy Panie w najwyższem piśmie gabinetowem z 7. Lutego 1861. zastosować kazałeś, miały być uwzględnione nowe czynniki, mianowicie: koszta na budynki, narzędzia rolnicze, niemniej odpowiadające stosunkom kraju naszego podwójne święta, krótsze dnie zimowe i stosunkowa możność użycia sprzężajów konnych i wołowych. Lecz nowe te czynniki powikłano sztucznym a fiskalnym sposobem w labirynt cyfr; powikłano je w szczególności w obliczenie ceny dnia ciągłego, tak iż z tych czynników w rzeczywistości nic nie zostało. Procenta na kulturę szczególnie dla rót i łąk, ustanowione w Galicyi przeciętnie w cyfrach podobnych jak dla innych prowincyj dawniej szacowanych są dowodem, iż nie tylko wspomnione nowe czynniki nie zostały uwzględnione, lecz nawet przy ustanawianiu innych czynników rzeczywistość została pominiętą na szkodę Galicyi, mającej stosunki klimatyczne i ekonomiczne gorsze niż w innych prowincyach. Jest to rzeczą powszechnie znaną i nawet w pismach sławnych ekonomistów na podstawie doświadczeń dowiedzioną, że w krajach zimniejszych z jednej strony kultura ziemi jest droższą, bo potrzeba więcej opału i w ogóle więcej zapasów na zimę, szczególnie dla bydła i potrzeba więcej ludzkich i zwierzęcych sił roboczych, gdyż roboty w polu na mniejszą część roku się rozdzielają, a z drugiej strony natura mniej szczodra, wydaje ziemiopłody w mniejszej ilości i gorszej jakości, z kąd oczywiście wypływa, że już absolutnie większe materyalne koszta kultury w stosunku do mniejszej produkcyi, muszą w krajach zimniejszych znacznie być większe, niż w krajach cieplejszych. Między Galicyą a prowincyami innemi zachodzi znaczna różnica w kosztach kultury ziemi, nie tylko z powodów klimatycznych, lecz i z tego powodu, iż w Galicyi brakuje przemysłu i żywego ruchu handlowego, któryby oddziaływał zbawiennie na rolnictwo. Koszta utrzymania sił roboczych, do gospodarstwa potrzebnych, spadają więc w Galicyi całym ciężarem na rolnictwo, a rolnik w powszechności nie może nic, albo bardzo mało z tych kosztów powetować przez użycie lub wynajęcie tych sił na cele handlowe lub przemysłowe. — Lecz na te wszystkie stosunki, operaty katastralne, składane podług ustalonych formułek biurowych, nie zważały.

I przyszły katastralne operacye w Galicyi Zachodniej do takiego już gruntów oszacowania, które w pojedynczych przypadkach przewyższają w kilkonasób teraźniejsze ceny kupna i dzierżaw gruntów. — W 1785ciu zaś przypadkach, po rok 1862. przez same organa skarbowe zebranych, są ceny kupna i dzierżaw gruntów przeciętnie o trzy procent mniejsze od szacowania katastralnego, chociaż to szacowanie opierać się miało na cenach produktów z r. 1824. 3 do 4 razy mniejszych od cen produktów z lat, z których zbierano ceny kupna i dzierżaw.

Na podstawie takich rezultatów szacowania, ponosi już Wielkie Księstwo Krakowskie niesprawiedliwy i nierówno rozłożony podatek i słusznego domaga się ulżenia. Także Galicyi podobna zagraża klęska, jeżeli nie zostaną użyte stosowne środki zaradcze.

Najcenniejszym do kontrolowania wynikłości szacowania gruntów materyałem, są daty o cenach kupna i dzierżaw gruntów, czerpane z kontraktów, które pewniejsze są od wszystkich innych dokumentów, jakich przy katastrze użyć można. Jakkolwiek te daty w pojedynczych przypadkach tylko z oględnością mogą być zastósowane, to jednak sumaryczne tych dat wynikłości, są jedynie możliwym środkiem do osądzenia rezultatów katastralnego szacowania gruntów w całych okręgach szacunkowych i w całym kraju. Najstaranniejsze tych dat zbieranie i używanie onych od samego początku operacyj katastralnych, było w naszych przepisach szacunkowych polecone. Jednakże w wykonaniu były te daty po części — a szczególnie przy pierwszem szacowaniu gruntów w Wielkiem Księstwie Krakowskiem zupełnie pominięte, po części zaś niedostatecznie i niedokładnie zbierane i niestosownie użyte.

W skutek zażaleń w tym względzie, nakazało Ministerstwo Skarbu w reskrypcie z 5. Stycznia 1863., aby dla użytku przy katastrze ceny kupna i dzierżaw gruntów z ostatnich lat sześciu przez urzędy podatkowe były zebrane, i w stosunku do cen produktów z r. 1824. zredukowane. Prosił Wydział krajowy o dalsze tego przepisu rozwinięcie, a szczególnie o rozpoznanie dat o cenach gruntów przez organa, ze stosunkami miejscowemi obeznane, i o stosowne tychże dat przy rewizyi błędnych operatów użycie. Ministerstwo Skarbu jednak nie przychyliło się do tej prośby, cofnęło nawet przepis reskryptu z dnia 5. Stycznia 1863., polecający redukowanie cen gruntow zbieranych z lat ostatnich, i poleciło w reskrypcie z 19.

Listopada 1864., aby daty z ostatnich lat 10 zebrane, bez żadnej redukcyi, do osądzenia rezultatów szacowania były użyte. Taki przepis nie jest zgodnym z duchem ustaw, i prowadzić musi do znacznie wyższego szacowania gruntów w Galicyi niż w innych prowincyach. Przy szacowaniu gruntów, odbywającym się na podstawie cen produktów z r. 1824., tylko ceny gruntów temu rokowi najbliższe mogą być użyte, lub też ceny z osatnich lat zbierane na stosunki cen z r. 1824. powinny być zredukowane. Nadto wybór i rozpoznanie dat o cenach kupna i dzierżaw gruntów, daty, które powinny służyć jako jedyny środek do kontroli rezultatów wadliwego szacunku, pozostawił reskrypt Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864. tym samym organom szacunkowym, które stosunków miejscowych, a w znacznej części i języka krajowego nie znały, które więc do dokładnego zrozumienia i osądzenia tych dat nie były zdolne, a do stosownego ich użycia tem mniej mogły być skłonne, gdy poprzedniemi swojemi operacyami były uprzedzone, i już błędnego i fiskalnego wyszukiwania, obrabiania i składania dat dostateczne dały dowody.

W memoryale o stałych podatkach z r. 1860., i w pismach razem z projektami do reformy podatków Radzie Państwa przedkładanych, uznawało i dowodziło same Ministerstwo Skarbu znaczne błędy katastralnego szacowania gruntów, i pochodzące z tych błędów nierówności w opodatkowaniu. Przedstawiało Ministerstwo, że oszacowanie katastralne już dla tego jest nierówne, bo nie jednoczesne, i błędne, bo co do istoty zamieniło się w dzieło buchhalteryczne, od zdań indywidualnych zawisłe.

Dziełem buchhalterycznem, z rzeczywistością niezgodnem, musiało być szacowanie gruntów w Galicyi tem bardziej, gdy błędy, pochodzące już z przepisów zestarzałych i stosunkom czasowym i krajowym nieodpowiednich, pomnożone zostały błędami wykonania, które poruczone zostało wbrew przepisowi Najwyższego Patentu z dnia 23. Grudnia 1817., organom szacunkowym, z miejscowemi stosunkami gospodarskiemi nieobeznanym. Pomiędzy wnioskami Immediat-komisyi, w r. 1860. ustanowionej, najważniejszym niezawodnie był ten, aby do wykonania katastralnego szacowania gruntów, użyci byli urzędnicy szacunkowi, którzy są krajowcami, znają język krajowy i stosunki gospodarskie krajowe. Wniosek ten, razem z innemi wnioskami Immediat-komisyi, rozkazałeś Najjaśniejszy Panie! w Najwyższej uchwale z 7. Lutego 1861., zastosować właśnie w tych krajach, w których operacye szacunkowe już w toku się znajdowały. Ministerstwo Skarbu jednak w reskrypcie z 15. Maja 1861. orzekło, że przepis ten nie może być wykonanym w Galicyi właśnie dla tego, że operacye katastralne w Galicyi były w biegu.

I od najniższej instancyi do najwyższej, rozstrzygają w najważniejszej dla kraju naszego sprawie materyalnej ci, którzy nie znają naszych stosunków gospodarskich. Z obywateli kraju naszego, znających te stosunki nie ma nikt i nigdzie uchwalającego w tej sprawie głosu.

Nie dziw więc, że wykonane i kierowane przez takie organa szacowanie katastralne w Galicyi trzymać się musiało tylko formy, a pomijało istotę rzeczy, i że względy słuszności i względy na rzeczywiste stosunki miejscowe nie mogły pozyskać należną im wagę.

Przebyła już Galicya Najjaśniejszy Panie! klęskę uciążliwego i nierównego rozkładu podatku na podstawie prowizoryum gruntowego z r. 1820. — Długiego lat przeciągu było potrzeba, ażeby zatarły się skutki tej klęski. Podatek podług wspomnionego prowizoryum rozłożony, był w Galicyi uciążliwszy i w stosunku do czystego dochodu większy niż w innych prowincyach, już z tego powodu, że szacowanie gruntów, które onemu prowizoryum służyło za podstawę, pod kierunkiem organów z innych prowincyj przysłanych było wykonane, a na podstawie wykazanego w tem szacowaniu dochodu brutto, rozkładano podatek bez uwzględnienia różnic w kosztach kultury, które z powodów klimatycznych i ekonomicznych znacznie są większe w Galicyi, niż w innych prowincyach.

Podatek w Galicyi, już przez prowizoryum w stosunku do innych prowincyj niesłusznie podwyższony, nie powinien doznać nowego w skutek stałego katastru podwyższenia, tem bardziej, gdy w owych sześciu prowincyach, które miały także prowizoryum w r. 1820. zaprowadzone, stały katastr w ogólności podatku nie podwyższył. Dwie tylko z tych prowincyj opłacają dziś w podatku zwyczajnym kwotę większą, jedna z nich kwotę prawie równą, a trzy kwotę niższą od tej, którą na podstawie prowizoryum opłacały. A przecież i w tych prowincyach znalazły operaty katastralne przestrzeń produkcyjną większą, i kulturę ziemi lepszą od tej, jaka była wykazaną w prowizoryum: dochód zaś z gruntów musiał od czasu prowizoryum podnieść się w tych prowincyach w stosunku daleko korzystniejszym niż w Galicyi, gdy w tych prowincyach przemysł i handel, podnoszący się daleko więcej niż w Galicyi, wpływał i na podniesienie korzyści z rolnictwa. Lecz także daty przez Rząd ogłaszane dają wskazówkę, że grunta w kraju naszym, w stosunku do jego zamożności, w stosunku do rzeczywistych wartości i dochodów gruntowych, których ceny kupna i dzierżaw gruntów praktycznym są wyrazem, większym niż w innych prowincyach obciążone są podatkiem.

Nietylko w podatku gruntowym, lecz także w innych podatkach był i jest dotąd kraj nasz w stosunku do zamożności swojej, więcej od innych prowincyj obciążonym. Podług równych w powszechności taryf i procentów wymierza się podatek domowo-klasyczny i domowo-czynszowy, bez względu na to, że z powodów klimatycznych i ekonomicznych koszta utrzymania budynków w Galicyi są większe, a rzeczywista wartość użytkowa budynków stosunkowo mniejsza. Stałe taryfy podatku zarobkowego są, szczególnie dla mniejszych rzemieślników, uciążliwsze w Galicyi niż w innych prowincyach, gdzie robota większą otrzymuje zapłatę. Wymierzony od sztuki bydła podatek konsumcyjny od mięsa daleko uciążliwszym jest w Galicyi, gdzie waga bydła i cena mięsa daleko jest mniejszą, niż w Zachodnich prowincyach.

Wychodzą dziś na jaw wszystkie te kraju naszego uciążliwości, spowodowane pomijaniem uwzględnienia właściwych temu krajowi potrzeb i stosunków. Lecz dziś zarazem zabłysła nam nadzieja usunięcia tych uciążliwości, gdy dzięki wspaniałomyślnym Waszej c. k. Apostolskiej Mości zarządzeniom, działania Rządu, i tych działań rezultaty do publicznej dochodzą wiadomości, i Reprezentanci ludów, berłu Twojemu Najmiłościwszy Panie! podległych, do radzenia w sprawach publicznych są powołani.

Pod Twoją więc Najjaśniejszy Panie! udajemy się dziś opiekę w najważniejszej dla kraju naszego sprawie podatkowej, w sprawie nowego rozkładu podatku gruntowego, od której szczęśliwego rozwiązania zawisł los milionów rolniczej ludności naszej. Racz Najmiłościwszy Panie! odwrócić od kraju naszego klęskę uciążliwego i nierównego opodatkowania na podstawie błędnych operacyj katastralnych, które nie mogą być sprostowane ani w drodze samych tylko reklamacyj, ani przez organa, które te operacye wykonywały.

Nie możemy zataić przekonania, że najstosowniejszym do słusznego rozkładu podatku gruntowego środkiem, byłoby zupełne porzucenie dotychczasowego systemu szacowania gruntów, zawiłego, dla stron niezrozumiałego i zaniechanego już w innych państwach, którego zasady już się zestarzały, i przyjęcie systemu pojedynczego, stanowiącego cyfrę stałego dochodu bez sztucznych obliczeń, i wykonanego pod wpływem przeważnym Reprezentantów podatkujących, i za wzajemną ich między sobą kontrolą.

Gdy jednak Najmiłościwszy Panie! w Najwyższej uchwale z 19. Marca 1863., raczyłeś objawić wolę Twoją, aby dotychczasowe operacye szacunkowe doprowadzone zostały do końca, Sejm posłuszny tej woli ogranicza się na prośby, dążące do odpowiedniego tych operacyj poprawienia.

Środkami do takiego poprawienia zdaniem Sejmu niezbędnie potrzebnemi byłyby: „ścisła rewizya operacyj szacunkowych, z wyjątkiem oznaczenia gatunków kultury, klasyfikacyi i klasacyi, które w drodze samych reklamacyj mogą być sprostowane; poruczenie tej rewizyi komisyom lokalnym, które zostawałyby pod kierunkiem komisyi krajowej i równie jak ta ostatnia, złożone byłyby z politycznego urzędnika jako przewodniczącego, i z członków w połowie przez Wydział krajowy obranych; zebranie jak naliczniejszych dat o cenach kupna i dzierżaw gruntów i użycie tych dat przy rewizyi, a szczególnie do sumarycznego osądzenia wynikłości szacowania i do prostowania tych wynikłości; rozpoznawanie i rozstrzyganie reklamacyj, po dokończonej rewizyi wnoszonych przez wspomnione Komisye; złożenie władzy centralnej w tej sprawie ostatecznie rozstrzygającej, z osób nasze stosunki gospodarskie znających, i dopuszczenie Reprezentantów kraju do współudziału w tej władzy. Dla przyspieszenia mogłyby reklamacye gminne razem być traktowane z indywidualnemi.“

W załączniku */. zawarte są bliższe dla rozwinięcia tych środków wskazówki.

O tych to środków zarządzenie, jako o jedyny środek przeciw grożącej krajowi naszemu klęsce, upraszamy Waszą c. k. Apostolską Mość.

Racz Najmiłościwszy Panie uwzględnić miłościwie prośby Reprezentacyi kraju i dozwól, abyśmy złożyli u stopni Tronu Twojego zapewnienie niezłomnej wierności i niezmiennego przywiązania do Twojej Najjaśniejszy Panie! Najdostojniejszej Osoby.

Wskazówki

do rewizyi katastralnego szacowania gruntów w Królestwie Galicyi i Lodomeryi i w Wielkiem Księstwie Krakowskiem.

I.

W ogólności.

1. Oprócz oznaczenia rodzajów uprawy, klasyfikacyi i klasowania gruntów, które to operacye w samej tylko drodze reklamacyi mogą być sprostowane, mają wszystkie inne operacye szacuncunkowe zrewidowane być z urzędu przed reklamacyami.

II.

O organach.

2. Dla wykonania rewizyi katastralnego szacowania gruntów ustanowione będą Komisye w każdym Inspektoracie szacunkowym, i Komisya krajowa.
3. Komisya inspektoracka ma się składać z c. k. urzędnika politycznego, przez c. k. Namiestnika mianowanego, jako przewodniczącego, i z ośmiu członków, których połowę mianuje Namiestnik, drugą połowę Wydział krajowy.

Do Komisyi inspektorackiej należy bezpośrednie wykonanie rewizyi operatów szacunkowych. W tym celu może Komisya inspektoracka powoływać także rzeczoznawców i mężów zaufania z głosem doradczym i zarządzać wizye lokalne przez mianowanych od siebie delegatów.

4. Komisya krajowa, jedna dla całego kraju, z siedzibą we Lwowie, składać się ma z mianowanego przez Najj. Pana na urzędnika politycznego jako przewodniczącego, i z ośmiu członków, których połowę mianuje c. k. Namiestnik, drugą połowę obiera Wydział krajowy.

Komisya krajowa nadzoruje Komisye inspektorackie bezpośrednio lub przez delegowanych, kieruje ich czynnościami, i wydaje im, jakoteż urzędnikom szacunkowym, stosowne instrukcye.

Instrukcye te, o ileby odstępywały od zasad wyrzeczonych w przepisach obowiązujących, potrzebują zatwierdzenia właściwego Ministerstwa.

Komisya krajowa starać się będzie o uproszczenie czynności rewizyi katastralnego szacowania gruntów, aby czynności te bez nadwerężenia słuszści rezultatów szacowania, jak najspieszniej mogły być wykonane.

5. Wszyscy członkowie tak Komisyi krajowej, jakoteż Komisyj inspektorackich, mają znać dokładnie język krajowy i gospodarskie stosunki krajowe; członkowie Komisyj inspektorackich, mają nadto znać stosunki gospodarskie dotyczącego inspektoratu.

6. Komisyom dodani będą urzędnicy szacunkowi, mianowani przez Namiestnika, którzy stosownie do §. 10. Patentu z 23. Grudnia 1817. i do Najwyższej Uchwały z 7. Lutego 1861., powinni być krajowcami, znać dokładnie język krajowy i stosunki gospodarskie kraju. Urzędnicy szacunkowi użyci w pojedynczych inspektoratach, mają nadto znać stosunki gospodarskie, dotyczącego inspektoratu. Urzędnicy szacunkowi mają w Komisyach głos tylko doradczy.

7. We właściwem Ministerstwie złożoną będzie władza, stanowiąca w sprawach katastralnego szacowania gruntów, z członków przez Rząd mianowanych, z teoryą i praktyką gospodarstwa wiejskiego obeznanych, i także stosunki gospodarskie Galicyi znających.

Przy rozstrzyganiu w sprawach katastru u tej władzy, udział mieć będą z głosem stanowczym mężowie zaufania przez Wydział krajowy obrani.

III.

Zbieranie dat o zamiennych cenach gruntów.

8. Jednem z najważniejszych zadań Komisyi krajowej i Komisyj inspektorackich, będzie przywieść do skutku zaniedbane dotąd jak najstaranniejsze zbieranie dat o cenach zamiennych gruntów, obliczanie rent gruntowych z tych dat, i porównanie tych rent z rezultatami szacowania.

9. Urzędy podatkowe winne będą udzielić Komisyom inspektorackim spisy aktów prawnych, zdziałanych w latach od 1850. do 1864. włącznie, dotyczących wydzierżawienia i nabycia gruntów (kontraktów dzierżawy, kupna, zamiany, działów, dekretów, przyznania spadków itd.)

Z tych spisów wykreślone będą i od użytku przy szacowaniu gruntów wyłączone, wszystkie przypadki wywłaszczenia dla celów publicznych, niemniej te przypadki wywłaszczenia dla celów publicznych, niemniej te przypadki, w których cena objektu nabytego, lub wydzierżawionego, nie jest wyrażoną w dokumencie strony obowiązującym.

Wszystkie inne akta prawne, dotyczące nabycia lub wydzierżawienia gruntów, rozpoznaje Komisya inspektoracka:

a) pod względem tożsamości i składu objektu nabytego lub wydzierżawionego. (10);

b) pod względem obliczenia ceny zamiennej gruntów (11).

10. W pierwszym względzie (9. lit. *a*.) mają być dochodzone parcele gruntowe, należące do objektu na własność nabytego lub wydzierżawionego, niemniej przedmioty razem z temi gruntami nabyte, lub zadzierżawione, i ciężary z ich nabyciem lub zadzierżawieniem przyjęte.

11. Cena zamienna objektu (cena kapitałowa lub czynsz dzierżawny) przyjmuje się taka, jaka wyrażoną jest w dokumencie strony obowiązującym.

Od tej ceny potrąca się w przypadkach nabycia własności wartość kapitałowa, zaś w przypadkach dzierżawy wartość użytkowa wszystkich przedmiotów przez nabywcę własności lub przez dzierżawcę razem z gruntami, bez osobnego za nie wynagrodzenia nabytych, jako to: budynków mieszkalnych i gospodarskich; budynków i zakładów przemysłowych; rzeczy ruchomych (bydła, narzędzi gospodarskich, sprzętów domowych, zapasów w ziemiopłodach); praw z posiadłością gruntową połączonych, i innych praw żądania prestacyi lub dozwolenia i t. p.

Do ceny objektu w dokumencie wyrażonej, dodaje się w przypadkach nabycia własności odpowiednia suma kapitałowa, zaś w przypadkach dzierżaw, odpowiednia kwota, za przedmioty, które nabywca lub dzierżawca, bez przyznania mu osobnego za to wynagrodzenia, razem z gruntami jako ciężary przyjął, jako to: podatek gruntowy i dodatki krajowe, służebnictwa, czynsze, obowiązek płacenia długów lub procentów od długów i t. p.

12. Czynsz dzierżawny, potrąceniami i dodatkami (11. i 12.) sprostowany, przyjęty będzie jako renta gruntowa.

Z wartości kapitałowej, w tenże sposób sprostowanej, przyjmuje się 4% jako renta gruntowa.

13. Renty gruntowe tym sposobem ustanowione, zredukuje Komisya inspektoracka w takim stosunku, w jakim zostaje krajowa przeciętna cena targowa żyta z lat 1850. do 1864., do krajowej przeciętnej ceny targowej żyta z r. 1824.

14. Renty gruntowe, z wszystkich rozpoznanych przypadków nabycia i dzierżawy gruntów obliczone i podług punktu 14. zredukowane, mają być porównane z czystym dochodem, jaki dla tychże samych gruntów obliczony został w operatach szacunkowych, zrewidować się mających.

Porównanie to służyć będzie Komisyi inspektorackiej do sumarycznego osądzenia wynikłości szacowania, zrewidować się mających, i do wskazania kierunku przy rewidowaniu onych.

IV.

Główne zasady rewizyi.

15. Przy rewizyi katastralnego szacowania gruntów, winny przewodniczyć następujące główne zasady:

a) Czysty dochód z gruntów ma być przedstawiony taki, jaki mógłby być osiągnięty przy zwyczajnym w gminie trybie gospodarstwa i przy cenach produktów z r. 1824., najniższych z lat pięćdziesięciu od 1774. do 1824. włącznie;

b) między okręgami szacunkowemi, gminami, rodzadzajami uprawy, i klasami gruntów jednego rodzaju uprawy, ma być zachowany stosunek oszacowanego czystego dochodu taki, jaki odpowiada stosunkom rzeczywistej wartości gruntów, zwyczajnym w gminie trybem zagospodarowanych.

V.

Rewizya szacunku lasu w szczególności.

16. W każdej ile możności gminie i w każdej części większych lasów, powinno być wykonane jak najściślej, podług przepisów obowiązujących, dochodzenia teraźniejszych cen drzewa w lesie, t. j. po odtrąceniu wszelkich kosztów wyrobu, ściągania i dowozu. Dochodzenia te mają się rozciągać na ceny drzewa z ostatnich lat trzech.

Gdzie są dokładne rejestra o sprzedaży drzewa z r. 1824., mają z tych rejestrów dochodzone być, stosownie do przepisów, ceny za sągi pojedynczych gatunków drzewa opałowego w lesie z r. 1824., jako też stosunek tych cen do cen, jakie były w tych samych lasach i w częściach lasów w ostatnich trzech latach.

Przy dochodzeniu cen drzewa, tak teraźniejszych jak i z r. 1824., szczególnie w okolicach w drzewo obfitujących, powinien być wzgląd miany także na tę okoliczność, czy w tym czasu peryodzie, z którego pochodzą ceny, zużytą była cała ilość drzewa, jaką las mógł produkować.

Na podstawie przeciętnych cen drzewa opałowego z ostatnich lat trzech, ma być taryfa tych cen w odpowiednich stopniach ustanowiona, i do pojedyn-

czych gmin i lasów zastosowana; przyczem między pojedynczemi gminami i lasami, jakoteż między pojedynczemi gatunkami drzewa opałowego, winny być zachowane stosunki cen takie, jakie odpowiadają rzeczywistości.

Zastosówane tym sposobem stopnie cen teraźniejszych, mają być zredukowane w jednakowym wszędzie, i takim stosunku, w jakim się mają przeciętne ceny teraźniejsze, do przeciętnych cen z roku 1824. w tych lasach, w których ceny z r. 1824. z dokładnych rejestrów są wyśledzone.

Gdyby niebyło dokładnych i dostatecznych dat z rejestrów lasowych o cenach drzewa na pniu w lesie z r. 1824., powinien być użyty także jako środek do kombinacyi stosunek krajowego przecięcia teraźniejszych cen drzewa do krajowego przecięcia cen z prowizoryum gruntowego.

17. Dla osądzenia przychodu w naturze z lasów, winny być ile możności zbierane daty z dokładnych rejestrów lasowych.

Gdzie nie ma rejestrów lasowych dokładnych i zastosować się dających, i gdzie dotąd ustanowiono przychód w naturze tylko przez analogię z innemi lasami, lub z obliczeń na przestrzeniach próbnych, wyszukiwanych w drzewostanach lepszych niż w średnie, winny być ile możności przedsięwzięte nowe obliczenia z przestrzeni próbnych, branych w drzewostanach, które co do jakości są średnie, i zbliżają się do przeciętnej jakości lasów, w zwyczajnem w dotyczącej okolicy zagospodarowaniu się znajdujących.

Przy obliczaniu przychodu w naturze tak z rejestrów gospodarskich, jako i z przestrzeni próbnych, winien być wiek drzewostanu przyjmowany z uwzględnieniem lat, które las potrzebuje, aby się sam w zupełności zasiał.

W lasach, w których przynajmniej piąta część produkcyi dla niekorzystnego położenia lub braku odbytu nie bywa z użytą, powinna tylko ta część drzewa, która faktycznie się z używa, policzoną być jako przychód w naturze.

18. Jako materyały do osądzenia pieniężnego dochodu brutto z lasów, zwyczajom kraju naszego odpowiedne, zbierane być powinny w jak największej możliwej liczbie daty o sprzedaży drzewa całemi morgami lub sekcyami.

Ceny przy tych sprzedażach osiągnięte, winny być zredukowane na stosunki cen drzewa z r. 1824.

19. Z rachunków dóbr rządowych i z innych dokładnie prowadzonych, mają być zbierane daty o stosunku kosztów kultury lasów do przychodu brutto, i ten stosunek winien być użyty do osądzenia procento wych kosztów na kulturę lasów

20. Do osądzenia czystego dochodu z lasów, mają być użyte rachunki z lasów rządowych i inne dokładnie prowadzone, dochód czysty przedstawiające, niemniej daty o cenach kupna dóbr, szczególnie takich, w których przeważną część gruntów stanowią lasy (12., 13. i 14.)

VI.

Rewizya szacunku gruntów innych gatunków kultury.

21. Miary zboża i nasepy, w pojedynczych miejscach targowych w r. 1824. używane, mają być ściśle dochodzone, i dla uwzględnienia tych miar równie jak i dla uwzględnienia kosztów przywozu na targ, oznaczoną będzie ryczałtowa cyfra procentowa, o którą katastralne ceny zboża winny być zniżone.

Ceny kartofel i innych roślin głębiastych podlegną również rewizyi i ustanowione będą na podstawie stałego stosunku rzeczywistego pożytku pieniężnego tych produktów do pożytku pieniężnego głównych gatunków zboża.

Na tejże samej podstawie, i z dokładnem uwzględnieniem stosunków miejscowych co do jakości, ilości i możności korzystniejszego lub mniej korzystnego użycia, mają ustanowione być ceny różnych gatunków siana i otawy.

22. Stosownie do obowiązujących przepisów, winny być zebrane w największej ilości z rejestrów gospodarskich i dziesięcinnych, daty o rotacyi i o stosunkach uprawy na rolach, jako też o plonach zbieranych z ról i łąk.

23. Na podstawie przeciętnych rezultatów z dat, w punkcie 22. wskazanych, z ustanowionemi podług punktu 21. cenami produktów skombinowanych, ma nastąpić rewizya tak czynników przychodu w naturze, jak i pieniężnego dochodu brutto z ról i łąk.

24. Ceny robocizny, szemata wydatków materyalnych i procentowe taryfy kosztów kultury poddane będą rewizyi, na podstawie doświadczeń w kraju zebranych.

25. W szczególności rewizya kosztów kultury objąć ma nieuwzględnione dotąd czynniki, których uwzględnienie nakazane zostało w Najwyższej Uchwale z 7. Lutego 1861. na podstawie wniosków Immediat-komisyi.

Podwójne święta w Galicyi przyjęte być powinny w liczbie przez konsystorze wykazać się mającej.

Krótsze dnie zimowe mają uwzględnione być w ten sposób, aby ilość dni roboczych zimowych zredukowaną była w tym stosunku, w którym zo-

staje ilość zimowych dziennych godzin roboczych do przeciętnej ilości dziennych godzin roboczych w innych porach roku.

Stosunkowa możność użycia sprężaju konnego i wołowego, powinna być przyjętą na podstawie doświadczeń w gospodarstwach zwyczajnych. Dla uwzględnienia tej stosunkowej możności użycia sprzężajów, powinny potrącone być od ogólnej ilości dni w roku nie tylko dnie świąt i dnie, w których sprzężaj z powodów klimatycznych, lecz także i te dnie, w których sprzężaj z powodu braku roboty, nie może być użyty.

Koszta utrzymania budynków i koszta sprawiania narzędzi rolniczych z uwzględnieniem ich trwałości, mają być dokładnie oszacowane i w zupełności uwzględnione.

Gdyby dokładne dochodzenie wskazanych w tym paragrafie czynników i uwzględnienie onych ustanawianiu kosztów kultury w pojedynczych gminach i klasach gruntów uciążliwem i przewlekłem się zdawało, możnaby donośność tych czynników osądzić na podstawie pewnych dat, zebranych w stosownej liczbie gmin i ustanowić ryczałtowo cyfry, o które procentowe koszta kultury dla uwzględnienia tych czynników podniesione być mają.

26. Razem z rewizyą szacunku lasów, ról i łąk, nastąpi odpowiednia rewizya innych rodzajów kultury.

27. Przy rewizyi, a szczególnie dla osądzenia czystego dochodu z rewizyi wynikającego, winna Komisya inspektoracka ciągle mieć na oku przeciętne rezultata dat o rentach gruntowych, na stosunki cen z r. 1824. zredukowanych (12., 13. i 14.) Temi datami ma Komisya uzasadnić rezultaty swoich operatów.

28. Dla spieszniejszego wykonania robót, możnaby zarządzić rewizyę sumaryczną, na podstawie przeciętnych wynikłości z dat zebranych, rewizyę zaś szczegółową ograniczyć na stósowną liczbę gmin lub na niektóre grupy gmin w inspektoracie, i to na takie gminy lub grupy gmin, w których znajdzie się największa liczba dokładnych i z wielu lat czerpanych materyałów o pojedynczych czynnikach, a szczególnie dat o rencie gruntowej, osiągniętej z gruntów, w zwyczajnem zagospodarowaniu się znajdujących.

VII.

Zestawienia sumaryczne rezultatów rewizyj i osądzenie onych przez władze wyższe.

29. Po ukończeniu rewizyi, ułoży Komisya inspektoracka zwykłe zestawienia sumaryczne wynikłości rewizyi z całego inspektoratu.

Zarazem ułoży Komisya wykazy rent gruntowych, obliczonych z przypadków nabycia i dzierzaw gruntów i porównania tych rent z czystym dochodem ztych samych gruntów, w skutek rewizyi obliczonym.

Na podstawie tych porównań, osądzi Komisya krajowa zestawienia wynikłości rewizyi każdego inspektoratu, zarządzi w razie potrzeby sprostowania, ułoży krajowe sumaryczne zestawienie rezultatów rewizyi i porównań tych rezultatów z rentą gruntową, i przedłoży to zestawienie właściwemu Ministerstwu do ostatecznego załatwienia.

VIII.

Reklamacye.

30. Gdy zestawienia sumarycznych rezultatów rewizyj będą zatwierdzone przez właściwe Ministerstwo, otworzone zostaną reklamacye.

Reklamacye gminne i indywidualne rozpoznaje Komisya inspektoracka jednocześnie, i przedkłada takowe ze zdaniem swojem Komisyi krajowej do rozstrzygnienia.

Przy rozpoznawaniu reklamacyj przeciw oznaczeniu rodzajów uprawy, klasyfikacyj i klasowaniu gruntów, mają być szczególnie zachowane te prawidła, że tylko faktycznie w gminie istniejące rodzaje uprawy, mają być w operacię zamieszczone, że każdy grunt powinien być zapisany do tego gatunku kultury, do którego należy podług faktycznego używania w czasie rozpoznania reklamacyj — i że pojedyncze grunta powinny być zamieszczane do wyższej lub niższej klasy, w miarę wyższej lub niższej wartości, jaką przy zwyczajnym w gminie trybie gospodarstwa, mają w gminie podług jakości swojej i położenia swojego.

Od rozstrzygnień Komisyi krajowej w sprawach reklamacyi, służy odwołanie się do właściwego Ministerstwa.

Z drukarni Kornela Pillera 1866.

Alegat XCII.

Sprawozdanie

Komisyi sejmowej, mianowanej do rozpoznania sprawy katastralnego szacowania gruntów.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 25. Kwietnia 1861., uchwalił Wysoki Sejm prośbę o systowanie katastralnego szacowania gruntów w Galicyi, i o rewizyę onego w Wielkiem Księstwie Krakowskiem.

Już w reskrypcie z 15. Maja 1861., l. 2.250 (l. W. 377) wypowiedziało c. k. Ministerstwo Skarbu, iż nie będzie mogło popierać tę prośbę przed tronem Jego c. k. Apostolskiej Mości.

Jednakże dopiero dnia 10. Czerwca 1863 otrzymał Wydział krajowy pismo c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 8. Czerwca 1863, l. 4.183 (l. W. 602) zawiadamiające o Najwyższej rezolucyi z 19. Marca 1863, w której Jego c. k. Apostolska Mość nie raczył zadość uczynić prośbie Wysokiego Sejmu o systowanie szacunku katastralnego. Zarazem wyrzekł Najjaśniejszy Pan oczekiwanie, iż Sejm i Wydział krajowy wezmą współudział konieczny, ażeby dzieło szacowania gruntów, zarówno ważne dla Państwa i kraju, doprowadzonem zostało do zadawalniającego i spiesznego końca.

Wydział krajowy w należnym posłuszeństwie dla woli Monarchy, powołującej go do współudziału w sprawach katastru, przedłożył c. k. Ministerstwu Skarbu obszerny o tej sprawie memoryał z d. 16. Stycznia 1864, w którym także poczynił wnioski do poprawienia szacunku katastralnego. Memoryał ten otrzymał w odpowiedzi od Ministra Skarbu z dnia 25. Marca 1864, l. 12.544 (l. W. 269) odprawę, nie uwzględniającą wniosków Wydziału *).

Zdaniem naszem, powinny były Wysokiemu Sejmowi, powołanemu Najwyższą wolą do współudziału w katastralnem szacowaniu gruntów, udzielone być przedłożenia rządowe w tej sprawie. Nie stało się to jednak; nie pozostało więc Wysokiemu Sejmowi nic innego, jak dla zadość uczynienia woli Monarszej, z własną wystąpić inicyatywą.

W tym celu mianował Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 29. Grudnia 1865, komisyę do rozpoznania katastralnego szacowania gruntów. Komisya ta zajmowała się tem rozpoznaniem z całą gorliwością i rozwagą, jaką wymagała ta żywotna dla naszego kraju rolniczego sprawa.

---

*) Sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865, str. 3 do 12.

Przy tem rozpoznaniu nabyła niestety komisya przekonanie, iż odbywające się szacowanie gruntów ani z rzeczywistością ani z przepisami nie jest zgodne, i nie odpowiada dobroczynnym zamiarom wypowiedzianem w ustawach (Patent z 23. Grudnia 1817 i Najwyższa uchwała z r. 1825), stanowiącym zasadę, że celem szacowania gruntów jest równy rozkład podatków, i że to szacowanie odbywać się winno na podstawie zwyczajnego w gminie trybu gospodarstwa, i na podstawie cen produktów z r. 1824, które miały się przedstawiać jako najmniejsze z 50ciu letniego peryodu, od 1774 do 1824 łącznie.

Jakkolwiek komisya nie była w stanie rozpoznawać operacye, tyczące się oznaczenia rodzajów uprawy, klasyfikacyi i klasowania gruntów w pojedynczych gminach, i osądzić, o ile te operacye są błędne, mniema jednak komisya na podstawie własnych doświadczeń, że te operacye, opierające się na stanie faktycznym łatwym do skonstatowania, mogą być poprawione w drodze samych reklamacyj.

Inne, właściwe szacunkowe operacye, nie mogą w sposób należyty i do rzeczywistości się zbliżający, sprostowane być w drodze samych tylko reklamacyj tem bardziej, gdy strony ani tych sztucznych operacyj zrozumieć, ani dowodów za swemi żądaniami przemawiających dostarczyć, nie są w stanie.

O nadzwyczajnej błędności operacyj szacunkowych, i o potrzebie ich rewizyj z urzędu przez organa do tego zdolne, raczy Wysoki Sejm przekonać się z następnego rozbioru, w którym na podstawie materyałów przez Wydział krajowy nam dostarczonych i objaśnień przez reprezentantów Rządu nam udzielonych, niemniej na podstawie własnych doświadczeń, zestawiliśmy w główniejszych zarysach obraz operacyj szacunkowych.

I.

Co do szacowania lasów.

a) Ceny drzewa.

Nie można zapomnąć trudności, jakim dla braku dokładnych materyałów podlegają dochodzenia ceny drzewa z r. 1824. — Nie mogą tu użyte być wykazy cen targowych, nie tylko dla tego, że księgi targowe w ogóle były błędne i na zaufanie nie zasługujące, lecz także, iż nie można dziś już wiedzieć, do jakiej miary drzewa odnosiły się ceny, w księgach targowych zapisywane; miary zaś te w różnych czasach i miejscowościach różniły się między sobą tak, iż jedne aż do 200% były większe od drugich. Nie podobna także z cen targowych wywnioskować potrzebne dla katastru ceny drzewa w lesie, dla braku dat o kosztach rąbania, ściągania, dowozu i straty czasu na targu. — Także dochodzenia cen drzewa z roku 1824, zdziałane w roku 1826, nie mogą służyć za podstawę; z tych bowiem dochodzeń pozostały już tylko spisane podówczas zestawienia cen; protokóły zaś z gminami spisywane, które tym zestawieniom służyły za podstawę, a podług ówczesnych przepisów powinne były być starannie przechowane *), i mogłyby tu i ówdzie dać jakiekolwiek wyjaśnienie, zostały po największej części zatracone. Kilka takich znalezionych protokółów, porównanych z zestawieniami cen, przekonały nas, że ceny drzewa w protokółach za miary większe podane, wciągane bywały bez żadnej redukcyi w zestawienia, wykazujące ceny sąga katastralnego; w licznych przypadkach zapisywano nawet w ówczesne zestawienia cyfry cen t a r g o w y c h, chociaż podług przepisów, zapisywane być miały tylko ceny drzewa na pniu. Ztąd widać, iż w r. 1826. nikt nie dbał o dokładne cen zapisanie i nikt zapisów nie sprawdzał i nie prostował.

Jakoż i inspektor dla szacunku lasów w Galicyi wschodniej ustanowiony, przedstawia w sprawozdaniu swojem z 26. Kwietnia 1862., że dochodzenia z r. 1826. nie mogą służyć za podstawę, bo są między sobą sprzeczne, a jeszcze mniej pewne są wykazy cen targowych.

Także instrukcya katastralna, nie bierze za podstawę ani dochodzeń z r. 1826., ani cen targowych, lecz inne prawidła dochodzenia cen katastralnych drzewa przepisuje. Ta instrukcya poleca dochodzić w każdej gminie teraźniejszą czystą cenę każdego gatunku drzewa w lesie, po strąceniu wszelkich kosztów wyrobu i dowozu; poleca dochodzić ceny za miarę drzewa w m i e j s c u zwyczajną, której dymenzye d o k ł a d n i e mają być podane; poleca także, ażeby w lasach większych dochodzone były ceny drzewa

*) Cyrkularz Gub. z 22. Października 1825. L. 60.529 §. 34.

na pniu tak teraźniejsze, jako też i z r. 1824. i ażeby stosunek między pierwszemi a ostatniemi zastósowany był przez analogią także dla gmin innych; dalej poleca instrukcya, ażeby w przypadkach wątpliwych, z pomiędzy dwóch stopni cen, niższy stopień był zastósowany; nakoniec polecają przepisy, ażeby cyfry cen katastralnych dla każdego produktu tak były ustanowione, iżby katastralna cena z r. 1824. przedstawiała się w powszechności jako najniższa z lat 1774. do 1824. *).

Że w Galicyi zachodniej w powszechności nie trzymano się tych przepisów, lecz postępowano dowolnie w tendencyach fiskalnych, okazuje się już z tej okoliczności, iż przecięcia katastralnych cen, ustanowionych po rok 1864. były w pojedynczych obwodach o 75 do 478%, a w ogólnem przecięciu krajowem półtrzecia razy wyższe, niż ceny z prowizoryum podatku gruntowego z r. 1820., chociaż te ostatnie ceny pochodziły z lat 1774. do 1782., więc z lat, wpadających w ów pięćdziesięcioletni peryod, w którym katastralne ceny wszystkich produktów z r. 1824. przedstawiać się miały jako najniższe. I te ceny katastralne w Galicyi zachodniej ustanowione zostały w powszechności bez podstawy i bez przepisanego w instrukcyi uzasadnienia.

Reprezentant c. k. Dyrekcyi Skarbu wystąpił w komisyi naszej ze zdaniem, iż ceny drzewa z roku 1824. musiały być wyższe od cen drzewa z lat 1774. do 1782. z przyczyny specyalnej, nie wpływającej na podniesienie cen innych produktów mianowicie z tej przyczyny, iż przestrzeń lasowa z powodu karczowania lasów umniejsza się; przestrzeń zaś innych gatunków kultury zwiększała się. Lecz pominąwszy, że podwyższenie katastralnych cen drzewa z powodu takiej teoretycznej argumentacyi nie znajduje podstawy w przepisach, ani też były zebrane dostateczne materyały z r. 1824., dowodzące potrzeby takiego podwyższenia, musimy tu jeszcze podnieść i tę okoliczność, że ta argumentacya nie może być zastósowaną do naszego kraju, gdzie w ogóle jest jeszcze obecnie lasów więcej niż potrzeba, a przedsiębiorstw drzewo konsumujących bardzo mało, gdzie w znaczniejszej części lasów, część drzewa, szczególnie gorsze gatunki, jeszcze dotąd żadnej albo stosunkowo bardzo małą wartość mają. Jakoż z objaśnień w komisyi naszej od c. k. radcy leśnego p. Lehra otrzymanych dowiedzieliśmy się, iż w galicyjskich znacznych lasach rządowych w ogóle teraz jeszcze, zużytkowuje się tylko trzecia część tej ilości drzewa, jaką lasy produkować mogą. Ztąd już widocznem jest, iż stosunkowo nie wielkie zmniejszenie się przestrzeni lasowej, jako też inne przyczyny działające na podwyższenie konsumcyi, nie mogły jeszcze wywrzeć wpływu na odpowiedne podniesienie cen drzewa, gdy te przyczyny z powodu zbytniej dotąd jeszcze ilości drzewa, musiały w ogóle sprowadzać najpierw ten skutek, iż część drzewa, która dawniej nie mogła być spożytkowaną, zmniejszać się zaczęła.

Że organa katastralne nie ustanowiły wspomnionych cen drzewa katastralnych w Galicyi zachodniej w sposób z przepisami zgodny; że nadzwyczaj mało dat z przepisami zgodnych o cenach drzewa z roku 1824 było zebranych; że i te daty fiskalnie i dowolnie były tłumaczone; że wynikłości tak tłumaczonych dat bywały jeszcze przekraczane; że przy czynienin wniosków z tych dat, nie zważano na tę ważną okoliczność, ile drzewa za wykazaną w tych datach cenę sprzedawano, i w jakim stosunku zostawała zużyta ilość drzewa do ogólnej ilości produkcyi lasowej; że za podstawę brano także daty podług przepisów do tego służyć nie mogące; że po największej części nawet dokładne dochodzenie teraźniejszych cen drzewa na pniu było zaniedbane; że w operatach nie bywał dochodzony i przedstawiony stosunek teraźniejszych cen drzewa do cen z roku 1824, który to stosunek właśnie w największej liczbie gmin nie mających dokładnych dat o cenach drzewa z roku 1824, powinien był służyć za jedyną podstawę do ustanowienia cen katastralnych; że tak błędne operaty bez kontroli, przez Skarbowe Władze wyższe bywały zatwierdzane; o tem znaleźliśmy wyjaśnienia w obszernych pismach mężów zaufania, którzy w roku 1864 powołani byli do obrad nad przedmiotami katastru w c. k. Dyrekcyi Skarbu w Krakowie **).

Mimo życzeń mężów zaufania, nie chciano przy tych obradach wchodzić w dokładny rozbiór operatów. Pisemne przedstawienia mężów zaufania, dowodzące potrzeby dochodzenia cen dokładnego, z przepisami zgodnego, nie osiągnęły zamierzonego celu, albowiem generalna Dyrekcya katastru w reskrypcie z 19. Listopada 1864 l. 45.366 (l. W. 876) nie nakazała nowych dochodzeń, lecz zatwierdziwszy dawną taryfę stopni cen, i dodawszy do niej dla gór dwa stopnie najniższe, poleciła tylko, ażeby zastosowanie tych stopni odbyło się na nowo. Operacya ta miała podług przytoczonego reskryptu odby-

*) §§. 54, 55 i 64. Instrukcyi szacunkowej. Cyrkularz galicyjskiego Gubernium z 22. Października 1825 roku. Zbiór ust. prow. str. 196.

**) Sprawozdanie mężów zaufania z 28. Listopada 1864 L. W. 1863. Sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. Strona 15 do 17.

wać się począwszy od wschodnich granic, Galicyi zachodniej i z uwzględnieniem stosownego zetknięcia się z Galicyą wschodnią (im richtigen Anschlusse an Ost-Galizien), w której ceny drzewa równie źle, fiskalnie, i z przepisami niezgodnie były ustanowione.

Co do Galicyi wschodniej, miała komisya nasza sposobność przejrzeć sama operaty o cenach drzewa z trzech dyskryktow szacunkowych, które obejmowały sześć obwodów.

W operacie dystryktu pierwszego, obejmującego obwody tarnopolski i czortkowski, opierały się ceny drzewa w kilkunastu tylko gminach na dokumencie, który podług przepisów mógł być użyty za podstawę. Tym dokumentem jednak był protokół, wykazujący cenę drzewa, jakoby z rejestrów lasowych państwa Germakówka z roku 1824 wyciągniętą. Wiarygodność tego protokółu jednak była przynajmniej mocno podejrzaną, gdyż strona, która protokół podpisała, przez mężów zaufania o udzielenie oryginału rejestrów proszona, najwyraźniej z powołaniem się na drugiego jeszcze świadka oświadczyła, że rejestrów z 1824. r. nie ma i nie miała, że cen z tych rejestrów do protokołów nie podawała, że więc ceny z r. 1824 nie w jej obecności, lecz już później, po jej podpisie w protokóle dopisane być musiały. W okolicach Tarnopola i Zbaraża, użyte były w operacie do uzasadnienia cen drzewa, ceny targowe tych dwóch miast, które to ceny podług instrukcyi za postawę służyć nie powinny, i wyjęte były z ksiąg i wykazów targowych, dziś już niezrozumiałych. Dla największej części gmin tego dystryktu ustanowione były ceny drzewa bez dowodów, lecz podług zdania komisyi katastralnej o analogii między gminami. Nie znaleźliśmy w operacie tego dystryktu ani przepisanego przedstawienia teraźniejszych cen drzewa na pniu dla każdej gminy za miarę miejscową, ani opisania tej miary, ani wykazania stosunków cen teraźniejszych do cen drzewa na pniu z roku 1824, ani też zastosowania tych stosunków do gmin, w których ceny teraźniejsze nie były wiadome.

W operacie piątego dystryktu, obejmującym 472 gmin obwodów lwowskiego i żółkiewskiego, załączonych było kilka wyjątków z rejestrów z roku 1824., jednak tylko z okolicy miasta Lwowa najbliższej. Rezultaty tych rejestrów powinnyby jeszcze dokładnie być rozpoznane, tak co do obliczenia czystej ceny drzewa na pniu, jakoteż co do ilości drzewa w roku 1824 zużytego, nakoniec co do stosunku tej zużytej ilości do całej ilości produkcyi. Co do wyciągów z rejestrów dóbr kameralnych, skonstatowaliśmy tę okoliczność, iż w nich nie uwzględniono wartości wierzchów i gałęzi, które, podług oświadczeń skarbowego radcy leśnego dodawane były rębaczom, i wynosić mogły około 15% wartości drzewa. Przy obliczaniu ceny drzewa z rejestrów kameralnych, przyjmowano koszta wyrębu i dowozu w cenie takiej, jaką kamera płaciła poddanym na podstawie kontraktów tak zwanych abolicyjnych.

Cena ta jednak musiała być znacznie niższą od ceny zwykłej, albowiem w rzeczonych kontraktach w przeszłym i na początku teraźniejszego wieku zawieranych, znoszono istniejące dawniej pańszczyzny i daniny, i wkładano natomiast na poddanych obowiązek czynszów, jakoteż obowiązek rąbania i dowozu drzewa, za cenę stałą i mniejszą od zwyczajnej. Chociaż w tym dystrykcie szacunkowym znaleziono wspomnione powyżej daty o cenach drzewa z 1824., to jednak nie dochodzono w tychże samych lasach stosunku cen teraźniejszych do cen z r. 1824., i nie zastósowano w sposób przepisany tego stosunku do gmin innych. Dla tych innych gmin ustanowiono ceny dowolnie bez uzasadnienia zgodnego z rzeczywistością i z przepisami. — Do operatu tego dystryktu załączony był zeszyt, przedstawiający teraźniejsze ceny drzewa w 124ch gminach, więc tylko w czwartej części gmin tego dystryktu. — W tym zeszycie nie przedstawiono miar drzewa miejscowych w każdej gminie, lecz przyjęto miarę ogólną o 6′ wysokości i 36″ długości polan. Chociaż niektóre rozważniejsze strony same podawały wysokość sągów większą, to jednak komisya tej większej wysokości nie uwzględniała. Zresztą cały ten zeszyt wykazujący ceny teraźniejsze, jak widać tylko dla formy był ułożony; nie przedstawiono bowiem ani w tym zeszycie, ani w innych aktach operatu, w jaki sposób te teraźniejsze ceny przy ustanowieniu cen katastralnych zostały użyte; mianowicie nie przedstawiono, w jakim stosunku ceny te na ceny z r. 1824. powinny być zredukowane. Z tego to, z przepisami niezgodnego postępowania wynikło, iż w niemałej liczbie gmin obwodu żółkiewskiego, ceny katastralne zbliżały się do cen teraźniejszych we wspomnionym zeszycie przedstawionych, a w pojedynczych przypadkach, szczególnie przy tańszych gatunkach drzewa, przekraczały ceny teraźniejsze. Tym sposobem postępując, podniesiono bez uzasadnienia z przepisami zgodnego, ceny drzewa wykazane w prowizoryum z r. 1820., w powiatach bełzkim i sokalskim prawie w czwórnasób, jak to wykazali mężowie zaufania w memoryale przedłożonym Wydziałowi krajowemu *).

*) Sprawozdanie mężów zaufania z 3. Sierpnia 1865. l. Wydz. 592.

Przy obradach naszej komisyi o cenach drzewa, przyznał reprezentant Dyrekcyi Skarbu, że daty zebrane są niedostateczne, i że zbierają się jeszcze daty inne, szczególnie o cenach teraźniejszych, w czem jednak nie małe zachodzą trudności. Nie wątpimy, iż tych trudności nie potrafią zwalczyć organa z miejscowemi stosunkami dokładnie nieobeznane.

Z powodu skarg, wniesionych przez obywateli powiatu Uhnowskiego przeciw zbyt wysokim cenom drzewa, delegowany był tamże inspektor lasowy, który w relacyi swojej odczytanej w naszej komisyi przez reprezentanta c. k. Dyrekcyi Skarbu, uznał skargi obywateli jako niesłuszne, i oparł to swoje uznanie na argumentacyach ogólnikowych, a nie na dokładnym w przepisach uzasadnionem dochodzeniu. Takie jednak dochodzenie było tem potrzebniejsze, gdy właśnie ceny drzewa w powiecie Uhnowskim ustanowione były w operacie katastralnym bez uzasadnienia należytego i z przepisami zgodnego. Nie można spodziewać się poprawienia operatów, jeżeli organa tak postępować będą, i jeżeli postępowanie takie przez władze wyższe będzie cierpiane.

Nielepszy był operat dystryktu przemyskiego. Miała komisya nasza daty o cenach drzewa teraźniejszych z dóbr Krasiczyn z przyległościami, księcia Sapiehy, z dóbr Pikulice członka Wydziału krajowego p. Kraińskiego, i z dóbr Olszany z przyległościami, p. hrabiny Siemieńskiej. — Dobra te są w lepszym od wielu innych położeniu, bo znajdują się w blizkości Przemyśla, gdzie jest kolej żelazna, rzeka spławna, i są dwa młyny parowe. Z porównania dat z tych dóbr z cenami katastralnemi pokazało się jednak, iż ceny katastralne zbliżają się do cen teraźniejszych, a w pojedynczych rewirach są nawet wyższe, szczególnie dla gatunków drzew mniejszą wartość mających, znacznie wyższe od cen teraźniejszych. Takie ceny katastralne nie mogą odpowiadać stosunkom cen z r. 1824. Były też te ceny katastralne ustanowione w operacie bez uzasadnienia, na rzeczywistości opartego i z przepisami zgodnego.

Gdy właśnie obwód przemyski styka się z Galicyą zachodnią, a reskrypt generalnej Dyrekcyi katastru z 19. Listopada 1864. polecił (jak wyżej wspomnieliśmy), przeprowadzić zastosowanie stopni cen w Galicyi zachodniej począwszy od wschodu, z należytem zetknięciem się do Galicyi wschodniej; więc nie można wątpić, iż niezgodne z przepisami i fiskalne ustanowienie cen w obwodzie przemyskim wpłynęło także na Galicyę zachodnią.

Musimy podnieść tu jeszcze jedną ważną okoliczność, dotyczącą stosunków cen między pojedynczemi gatunkami drzewa. Już z powodu obrad w Krakowie w r. 1864., przytoczyli mężowie zaufania przypadki, w których z jednej strony cena drzewa szpilkowego podnoszoną była także z powodu większej wartości budulcu, chociaż takie postępowanie przepisom było przeciwne, a z drugiej strony ustanawiano cenę drzewa bukowego nie dającego budulcu, jeszcze wyżej ceny drzewa szpilkowego, a to z powodu iż drzewo bukowe ma większą wartość opałową niż szpilkowe. W operatach, które komisya teraz przeziérała, były wszędzie przyjęte takie stosunki cen między pojedynczemi gatunkami drzewa, które podług pewnych formułek biurowych ułożone, chyba tylko książkowym prawidłem o stosunkach wartości drzewa opałowego mogły odpowiadać, lecz nie zgadzały się z datami o cenach, przez same katastralne komisye zebranemi. Tych to formułek jakoteż nawyknienia fiskalnego następstwem było, że do cen, wyśledzonych lub dowolnie ustanowionych dla gatunków drzewa większą wartość mających, naciągano ceny pośledniejszych gatunków drzewa, ażeby między temi ostatniemi a pierwszemi osiągnąć stosunek w biurze ułożony, z rzeczywistością jednak niezgodny. — Działo się to także wbrew przepisom, które ceny drzewa więc też i tychże cen stosunki, miejscowe i rzeczywiste dochodzić, i na podstawie tych dochodzeń, ceny katastralne ustanawiać polecają.

Wszystkie te operaty o cenach drzewa z rzeczywistością i przepisami niezgodne, do największej nierówności w opodatkowaniu prowadzące, powinny jak najściślej być zrewidowane.

b) Przychód w naturze z lasów.

Podług przepisów powinien być w katastrze ustanowiony przychód w naturze z lasów na podstawie dokładnych rachunków gospodarskich, w braku zaś tychże, na podstawie obliczeń z morgów próbnych średniej jakości, a dopiero, gdzie i tych znaleść nie można, na podstawie analogii z innemi gminami.

Przez Towarzystwo gospodarskie, mężów zaufania i przez Wydział krajowy, podnoszone były zażalenia przedstawiające, że organa katastralne tych przepisów nie zachowują, że dat z rejestrów gospodarskich nie zbierają, w największej liczbie wypadków do analogii się odwołują, i morgi próbne w takich

najlepszych przestrzeniach lasu wybierają, których drzewostan bardzo znacznie różni się od drzewostanu średniego. W skutek tych zażaleń ponowiło c. k. Ministerstwo Skarbu w reskrypcie z 5. Stycznia 1863 l. 68.851 (l. W. 116) dawne przepisy i poleciło zarazem, aby miany był wzgląd należyty na lata, które potrzebne są do obsiania się lasu przy zwykłych naszych gospodarstwach, w których sztuczne obsiewanie lasu nie jest w zwyczaju. Nie nakazał jednak wspomniony reskrypt nowego przeprowadzenia operacyj lub zrewidowania dawniejszych. Nie nakazał tego także reskrypt c. k. Ministerstwa Skarbu z dnia 19. Listopada 1864 l. 45.366 (l. W. 876) wydany w skutek przedstawień mężów zaufania w Krakowie. Ostatni ten reskrypt polecił tylko, ażeby komisye w czynnościach urzędowych w peryodzie reklamacyjnym, trzymały się ścisle przepisów reskryptu z 5. Stycznia r. 1863.

Takie odesłanie wykonania przepisów, które dla samych operacyj szacunkowych są wydane do peryodu reklamacyjnego, nie może przynieść pożądanych skutków, gdy czynności reklamacyjne daleko spieszniej niż szacowanie się odbywają, i poruczone są organom, które pierwsze operaty w nienależyty sposób zdziałały.

Z oświadczenia reprezentanta c. k. Dyrekcyi Skarbu dowiedzieliśmy się także, że jeszcze i dotąd utrzymuje się zdanie, iż morgi próbne brane być powinny tylko w drzewostanach zupełnie zwartych; *) bo nie można brać je tam, gdzie drzewo przerębywaniem jest przerzedzone. To zapatrywanie podzielać możemy tylko o tyle, o ile odnosi się do drzewostanów przerzedzonych rąbaniem; lecz nie jest to zapatrywanie zgodne z przepisami w tych najczęstszych przypadkach, gdzie drzewo rąbaniem nie przerzedzone, nie jest jednak zwarte.

Z powodu przedstawień, że przepis reskryptu c. k. Ministerstwa Skarbu z 15. Maja 1861, l. 2.250 (l. W. 377) (polecający uwzględnienie lasów pierwotnych, i lasów, w których tylko mała część drzewa bywa zużywaną) jest niedostateczny, niejasny, i dowolności pole zostawiający, postanowiło c. k. Ministerstwo Skarbu w reskrypcie z 19. Listopada 1864: „że w latach, w których dla naturalnego braku odbytu tylko część rąbnego drzewa może być spożytkowaną, dająca się spożytkować ilość drzewa tej części, o tyle jako przychód w naturze ma być policzoną, o ile przynajmniej czwarta część całej przestrzeni lasu obecnie nie jest w użytku.“ Postanowienie to jest także niedostatecznem, albowiem w bardzo wielu okolicach w lasy obfitujących, chociaż drzewo bierze się z całej przestrzeni, to jednak biorą się z niej tylko pewne gatunki drzewa znajdujące odbyt, inne zaś nie mają wartości. Potrzebne więc jest wydanie nowego przepisu, chroniącego także lasy od oszacowania wyższego, rzeczywistości nie odpowiednego.

c) Koszta kultury i czysty dochód z lasów.

Co do kosztów kultury lasów wniesione były zażalenia, że dopuszczone w instrukcyi potrącenie 5% od dochodu brutto na te koszta jest niedostateczne, i że w praktyce organa katastralne nic na te koszta nie potrącają.

Ostatecznym rezultatem tych przedstawień jest ustanowiony w reskrypcie Min. Sk. z 19. Listopada 1864 szemat kosztów kultury, który te koszta ustanawia w stopniach od 3 do 12% od dochodu brutto, stosujących się do ceny drzewa i do przestrzeni lasu tak, iż najniższy procent ma być potrącony tam, gdzie drzewo jest najdroższe, a najwyższy tam, gdzie drzewo jest najtańsze.

Przypuszczono w układaniu tego szematu, że jeden dozorca wystarcza na dozorowanie przestrzeni 400 morgów tam gdzie drzewo najwyższą ma cenę, a na dozorowanie 2.000 morgów tam gdzie cena drzewa jest najniższą.

Przypuszczenia te, nie będą zgadzać się z rzeczywistością w największej liczbie przypadków. W szczególności wiemy, że w lasach o kilkuset morgach nie jednego, lecz najczęściej kilku dozorców trzymać trzeba. W ogóle podług naszych doświadczeń nie mogą 3 do 12% od dochodu brutto wystarczyć na pokrycie wszystkich kosztów dozoru i kultury.

Każdemu, kto zna stosunki nasze gospodarskie wiadomem jest, że przychód znacznej części naszych lasów zaledwo w stanie jest pokryć ciężar podatków i koszta kultury, a często nawet te ciężary większe są, niż cały przychód. O tem przekonać się może Rząd z rachunków własnych swoich lasów, z których teraźniejszy przychód surowy powinien być w powszechności znacznie wyższy od przychodu surowego z

*) In vollständig geschlossenen Beständen.

lasów prywatnych; albowiem lasy rządowe w latach upłynionych daleko lepiej były zagospodarowane, przeto teraz daleko lepsze mają drzewostany rąbne niż lasy prywatne, których właściciele nie mogli na kulturę wydawać więcej, jak mieli sami z lasów przychodu, gdy przeciwnie Rząd mógł wydawać i wydawał daleko więcej dla utrzymania lepszego gospodarstwa lasowego.

Katastralne szacowanie zagraża znacznem podwyższeniem podatków, które w wielu przypadkach równe będzie w skutkach swoich konfiskacyi lasów, jeżeli nie nastąpi należyta operatów szacunkowych rewizya, której co do wszystkich czynników szacowania lasów żądać powinniśmy.

Z powodu niedostateczności dokładnych materyałów o pojedynczych czynnikach szacowania, proponowali mężowie zaufania, ażeby do osądzenia rezultatów tego idealnego szacowania użyte były inne materyały, mianowicie: rachunki o rzeczywistym czystym dochodzie z lasów kameralnych, a po części także z lasów prywatnych, ceny kupna dóbr, nakoniec daty z tych sprzedaży drzewa, które odbywają się całemi morgami lub sekcyami i zdarzają się często we wszytkich okolicach naszego kraju. Tej stosunkom naszego kraju odpowiednej propozycyi nie uwgzględniło c. k. Ministerstwo Skarbu. Obstawać przy tej propozycyi, wydaje się komisyi niezbędną potrzebą.

II.

Co do szacowania ról i łąk.

a) Ceny głównych gatunków zboża.

Już w memoryale Wydziału z dnia 16. Stycznia 1864., podanym do c. k. Ministerstwa Skarbu, załączone były zdania Izb handlowych i c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, poparte dowodami i przedstawiające: że księgi targowe w Galicyi były i są źle prowadzone; że w wykazach cen targowych zachodzą największe sprzeczności między pojedynczemi produktami i między pojedynczemi a bliskiemi sobie miejscami targowemi; że nawet zewnętrzne formy dla ksiąg targowych przepisane i dla wiarygodności onych potrzebne, nie były zachowane; że wykazy targowe z takich ksiąg czerpane są błędne i na zaufanie nie zasługują. Toż samo wykazali później i nowemi dowodami poparli mężowie zaufania do obrad w Krakowie w r. 1864. powołani. — Nie można się dziwić, że ludzie do prowadzenia ksiąg targowych ustanowieni, częstokroć z tą sprawą dokładnie nie obeznani i dla niej obojętni, a najczęściej inne także mający zatrudnienia, nie zajmują się tą sprawą tak jakby należało. Nie można także dziwić się, że władze rządowe, mające obowiązek dozorowania ksiąg targowych, lecz mogące zaledwie licznym innym podołać zatrudnieniom, nadzoru tego dokładnie prowadzić nie są w stanie. — Ale dziwić się można, że c. k. Ministerstwo Skarbu fakta te ignorowało, i zachowując porzucony niemal w całej Europie sztuczny system szacowania gruntów, chciało opierać jeden z głównych czynników tego szacowania, mianowicie: ceny głównych gatunków zboża, na wykazach cen targowych.

W skutek przedstawień zaniesionych do c. k. Ministerstwa Skarbu, poleciło toż Ministerstwo w reskrypcie z 5. Stycznia 1863., ażeby operat cen targowych z r. 1824., co do czterech głównych gatunków zboża ponownie był rozpoznany, mianowicie: czy redukcya miar miejscowych na miarę normalną, odpowiednio stanowi faktycznemu wszędzie była przeprowadzoną, i czy i jakie inne omyłki w księgach targowych potrzebę rektifikacyi uzasadniają, w których to obu przypadkach sprostowanie nastąpić winno.

Druga część tego polecenia była oczywiście niewykonalną, gdyż dziś nikt nie jest w stanie omyłki w cenach targowych z r. 1824. poprawić.

Wykonanie pierwszej części tego polecenia (to jest: dochodzenie miary zwyczajowej miejscowej i redukcya ceny za tę miarę zapisanej na miarę normalną), mogło wprawdzie znacznym podlegać trudnościom, gdyby miało być przeprowadzone z matematyczną ścisłością, lecz można było bez trudności powziąść przekonanie, że i jakie większe miary zbożowe na targach w r. 1824 były używane, i że ceny zboża za te większe miary były zapisywane; można więc było w skutek tego przekonania wymaganiom słuszności zadość uczynić przez redukcyę cen za większe miary otrzymywanych.

Jednakże, gdy wykonanie wspomnionego polecenia znowu tym samym organom przypadło, które pierwsze operaty sporządziły, starały się te organa ze stosunkami miejscowemi nie obeznane, jedynie tylko zbierać dowody, że pierwej nie chybiły, że więc większych miar na targach używanych i cen za te większe miary w księgach targowych zapisywanych nie było.

Daremnie przeciw temu mężowie zaufania w Krakowie w r. 1864. swoje doświadczenia przytaczali, i świadectwa wielu urzędów gminnych i urzędów powiatowych, wykazujące używanie większych miar, załączali.

Również i w podaniu lwowskich mężów zaufania do Wydziału krajowego z 3. Sierpnia 1865 (l. W. 592) przytoczone są dowody, iż w Galicyi wschodniej na targach większe miary były używane.

Zresztą i wszyscy członkowie naszej komisyi mają to przekonanie, iż prawie na wszystkich targach używane były miary większe, i ceny za te miary uzyskiwane, zapisywano w księgi targowe.

Mimo to wszystko przestały wyższe Władze skarbowe na relacyach organów kastralnych. Polecenie uwzględnienia miar, zawarte w reskrypcie Ministerstwa Skarbu z dnia 5. Stycznia 1864 pozostało na papierze, nie wykonane.

Z dat udzielonych komisyi przez reprezentantów Dyrekcyi Skarbu, przekonała się komisya, że przecięcia cen katastralnych czterech głównych gatunków zboża są nawet po części wyższe, a w ogóle równe z przecięciami cen wykazów targowych, że więc ani większych miar targowych, ani kosztów dowozu na targi nie uwzględniono.

Inaczej prowadzono tę sprawę w prowincyach zachodnich, w których, jak to widzieliśmy z dat w Wydziale krajowym zebranych, katastralne przecięcia cen zboża były w ogóle, a w niektórych prowincyach dla pojedynczych gatunków zboża nawet znacznie niższe od przecięć cen targowych z r. 1824., chociaż w tych prowincyach, ludnych, industryjnych i wiele konsumujących ceny miejscowe w gminach mogą daleko więcej zbliżać się do cen targowych, niż w Galicyi, gdzie dla skonsumowania zboża własne targi nie wystarczają, i zboże w dalekie strony musi być wywożone, a nadto jeszcze, jak wyżej wspomnieliśmy, ceny targowe nie za miary normalne, przyjęte w katastrze, lecz za miary większe były zapisywane.

Zaniedbane dotąd dokładne dochodzenie miar zboża z r. 1824. w pojedynczych miejscach targowych, powinno być dokładnie wykonane, a po wykonaniu tych dochodzeń, powinny być katastralne ceny zboża, dla uwzględnienia miar większych i kosztów dowozu na targ, stosownie zniżone.

b) Ceny kartofel i siana.

Wyjąwszy główne gatunki zboża, których ceny ustanawiają się podług cen targowych z roku 1824., mają ceny innych produktów z roli, jakoteż i ceny produktów z łąk i pastwisk (t. j. ceny siana i otawy) ustanowione być podług wyśledzonego w gminie stałego stosunku między ceną każdego z tych produktów, a ceną głównego gatunku zboża.

Najważniejszym może w katastrze produktem z roli są kartofle; bo z obfitszym niż inne produkty plonem, i w znacznej w stosunku do innych produktów ilości w operatach katastralnych są zapisane. Kartofle reprezentują w tych operatach po największej części także wszystkie inne głębiaste rośliny, które rzadko wciągano w operaty, po części dla tego, iż w mniejszej stosunkowo ilości są uprawiane, a po części może dla tego, ażeby nie mnożyć bezpotrzebnie cyfrowych rubryk, już i tak zbyt licznych.

Wskazują nam pisma mężów zaufania, złożone w Wydziale krajowym, iż ceny kartofel ustanawiano w katastralnych operatach galicyjskich, podług pewnego idealnego stosunku wartości kartofel do wartości żyta, mianowicie: przyjmowano cenę kartofel w czwartej lub piątej części ceny targowej żyta.

W książkach agronomicznych stosunek wartości pożywnej żyta do kartofel rozmaicie jest podawany. I tak n. p. podaje ten stosunek Papst jak 1 : 4½, Petri jak 1 : 6, Block jak 1 : 6½ i t. d. Lecz w tych książkach oczywiście zawsze mowa tylko o kartoflach zdrowych i dobrze zebranych.

Wartość pożywna kartofel, chorobą od tylu lat często grasującą zepsutych, jest oczywiście mniejszą. Nadto instrukcya katastralna nie podług stosunku wydobytej z książek wartości pożywnej, lecz podług stałego stosunku cen pieniężnych produkty szacować poleca. Jasną jest rzeczą, że kartofle nawet w stosunku do swojej wartości pożywnej mniejszą cenę niż zboże mieć mogą, już dla tego, iż w stosunku do swojej ceny większą mają wagę, przeto koszta ich transportu daleko są większe.

Gdy część kartofel służy do karmienia bydła, i do tego celu służą także inne rośliny głębiaste, w katastrze przez kartofle reprezentowane, przeto mężowie zaufania, do obrad nad sprawą katastru u władz skarbowych powoływani, czynili na podstawie cen targowych kombinacye co do pożytku pieniężnego, jaki da się osiągnąć z kartofel, użytych do produkcyi mięsa, i przyszły podług tych kombinacyi do re-

zultatów, że n. a. meca kartofel, użyta do produkcyi mięsa, może przynieść dochód pieniężny, wynoszący 25tą a najwięcej 18tą część ceny targowej jednej mecy żyta.

Największa część kartofel służy do żywienia ludności wiejskiej. Produktem tej żywności, oszacowanym w katastrze, jest siła fizyczna robotników, od której operaty katastralne w Galicyi wymagają nie mniej, niż w innych prowincyach. Jednakże w katastrze ustanowiono dla Galicyi ceny kartofel, w stosunku do cen dnia roboczego pieszego, znacznie wyższe, niż w niemieckich krajach koronnych, dawniej szacowanych.

Stały stosunek do cen zboża, powinien służyć za podstawę do ustanowienia cen katastralnych kartofel. Dla Galicyi ustanowione w katastrze ceny kartofel, w stosunku do cen zboża wyższe, niż w prowincyach niemieckich, dawniej szacowanych.

Jednakże już znajome powszechnie stosunki odbytu i handlu ziemiopłodami, powinny były wskazać, iż wartość pieniężna kartofel w Galicyi, w stosunku do wartości pieniężnej zboża, musi być niższą, niż w prowincyach zachodnich; zboże bowiem z Galicyi idzie do tych prowincyj i staje się w Galicyi droższem z powodu tego wywozu, gdy przeciwnie kartofle, dla stosunkowo znacznie droższych kosztów transportu, nie mogą być wywożone.

W skutek zażaleń mężów zaufania, iż katastralne ceny siana i otawy ustanowiono podług jednostajnych formułek biurowych, niezgodnych z przepisami i z rzeczywistością, nakazało c. k. Ministerstwo Skarbu w reskrypcie z 5. Stycznia 1863., ażeby operaty cen siana i otawy ponownie zostały rozpoznane i w miarę potrzeby sprostowane. To rozpoznanie przypadło jednak tym samym organom, które pierwsze operaty sporządziły. Podług sprawozdań mężów zaufania, powoływanych do obrad w Dyrekcyach Skarbu w Krakowie i we Lwowie, wykazały organa katastralne przy rozpoznaniu ponownem cen siana (równie jak przy wspomnionem powyżej dochodzeniu miar zboża), iż dawne ich operaty w ogóle są dobre i sprostowania nie potrzebują.

Także z protokółu obrad, odbytych bez mężów zaufania w lwowskiej c. k. Dyrekcyi Skarbu dnia 3. Października 1864. widzieliśmy, że daty z gospodarskich rejestrów sprzedaży przy ponownem rozpoznawaniu cen siana zebrane, uznane były przez same organa katastralne jako niedostateczne, niedokładne, i stosownych wyjaśnień nie dające, bo tych dat mało tylko zebrano, i z dat o sprzedażach siana na sążnie ani o jakości siana, ani o ilości centnarów w sążniu nie można było mieć dokładnych wiadomości. Z tego protokółu widzieliśmy także, iż organa katastralne po drugiem rozpoznaniu cen siana utrzymały zasadę, zaprzeczaną przez mężów zaufania, iż centnar dobrego siana, zwanego słodkiem, jakoteż centnar koniczyny, powinien mieć w powszechności tę samę cenę, co i meca owsa. Za potrzebą trzymania się tej zasady w Galicyi Wschodniej przytaczały organa katastralne także i ten powód, iż odstąpienie od tej zasady sprowadziłoby nierówność między Galicyą Wschodnią a prowincyami sąsiedniemi. Lecz i w sąsiedniej Bukowinie i w Galicyi Zachodniej postępywano podług tych samych biurowych zasad i formułek, i tam zapewne znowu na równość z Galicyą Wschodnią się powoływano. Takich jednak uzasadnień nie zna instrukcya katastralna, która nie dozwala przenosić stosunki cen z prowincyi na prowincyę, lecz nakazuje dochodzić w każdej gminie stały stosunek ceny siana do ceny zboża, i nawet, w braku dat o cenach siana w gminie, dozwala wprawdzie zastosować cenę gminy sąsiedniej, jednak tylko z uwzględnieniem stosunków miejscowych w gminie.

Nie możemy tu pominąć, że nawet w sąsiadującym z Galicyą okręgu administracyjnym koszyckim, położonym na południe od Karpat, w klimacie cieplejszym, więc mogącym produkować siano jakości lepszej, ustanowione były w prowizoryum gruntowym z r. 1850. ceny koniczyny i słodkiego siana łąkowego w stosunku do cen owsa znacznie niższe, niż w Galicyi *).

W sprawozdaniu Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. załączony jest wykaz, z którego się okazuje, iż katastralne ceny koniczyny, siana i potrawu w stosunku do cen owsa, ustanowione są w Galicyi daleko wyżej, niż w prowincyach niemieckich, w których katastralny szacunek gruntów przed rokiem 1848. został ukończony. Dopiero później, gdy władze skarbowe objęły kierunek operacyj katastralnych, i począł się wzmagać fiskalizm, niekontrolowany i zwiększającemi się potrzebami Państwa podsycany, poczęto przyjmować w katastrze także wyższe ceny siana.

---

*) Obacz: „Tafel zur Statistik des Steuerwesens. Wien 1858." str. 5 i 15 do 19.

Jako główny powód do zrównania cen koniczyny i słodkiego siana z cenami owsa, przytaczano w operatach równość wartości pożywnej tych produktów. Ten sam powód przytaczał reprezentant Dyrekcyi Skarbu w naszej komisyi.

Lecz takiego powodu, z książek ekonomicznych czerpanego, nie zna instrukcya katastralna, ani też ze stosunku wartości pożywnej różnorodnych ziemiopłodów, a szczególnie ze stosunku wartości pożywnej między sianem a zbożem, nie można czynić wniosków na stosunek pożytku pieniężnego z tych produktów. —

Gdyby zamierzono w katastrze oceniać produkty na podstawie prawideł ekonomicznych, to oczywiście słuszność nakazywałaby uwzględniać te prawidła wszystkie w związku między sobą wzięte, a nie wybierać fiskalnie jedne, pomijać zaś inne. Siano wszelkie służy tylko za karmę dla bydła, i z bardzo małym wyjątkiem na miejscu produkcyi przy gospodarstwie do produkowania płodów zwierzęcych bywa używane. Podług prawideł ekonomicznych ułożyli mężowie zaufania, do obrad w Dyrekcyach Skarbu powoływani, kombinacye z cen mięsa, i z tych kombinacyj wykazali, że jeden centnar koniczyny lub równego koniczynie siana słodkiego, użyty do produkcyi mięsa, może przynieść dochód pieniężny daleko mniejszy od ceny mocy owsa, bo wynoszący tylko 21 do 28% tej ceny.

Powszechnie znajome stosunki handlu ziemiopłodami wskazują także, iż wartość pieniężna wszelkiego gatunku siana musi być w Galicyi w stosunku do wartości pieniężnej zboża daleko mniejszą, niż w prowincyach zachodnich, gdyż zboże tylko, a nie siano bywa z Galicyi do tych prowincyj wywożone. Nadto jeszcze w tych prowincyach bogatszych, mających konsumentów zamożniejszych, każdy produkt spożytkowany na miejscu, przyniesie zawsze znacznie wyższy dochód pieniężny, szczególnie siano, które dla obszerniejszej konsumcyi wyrobów mlecznych, może być w znacznej części użyte do produkcyi tych wyrobów, najkorzystniejsze ze wszystkich. Lecz nawet sama wartość pożywna siana, musi być daleko wyższą w prowincyach lepszym klimatem obdarzonych, gdzie siano i potraw lepiej i wcześniej mogą być zebrane, gdy przeciwnie w Galicyi zbiór siana opóźniony z powodów klimatycznych najczęściej schodzi się z deszczami świętojańskiemi, a potraw rośnie już wtedy, gdy siły wegetacyjne są daleko słabsze i mogą produkować tylko trawę znacznie gorszej jakości; i dlatego to na przeważnej części łąk w Galicyi, potraw nie pokrywający często nawet kosztów koszenia, bywa spasany.

Mimo tych stosunków, których nikt z gospodarstwem wiejskiem naszego kraju obeznany, zaprzeczyć nie może, ustanowiono w katastrze dla Galicyi ceny wszelkich gatunków siana i potrawu w stosunku do cen zboża daleko wyższe, niż w prowincyach niemieckich, dawniej szacowanych.

Między dowodami, przytaczanemi przez organa katastralne za ustanawianemi przez nie cenami siana i potrawu, było także powołanie się na zgadzające się z temi cenami oświadczenia największej części gmin. Pominąwszy, że na oświadczenia gmin, gdzie one, czy to w tym czy też w innych przedmiotach, nie były z propozycyami organów katastralnych zgodne, zważać nie chciano; pominąwszy także, iż przepisy polecają ustanawiać cyfry na podstawie dochodzeń dokładnych, a nie na zdobytych zgadzaniach się stron, rzeczy nie świadomych; musimy tu podnieść okoliczność, że organom katastralnym, działającym w podanym z biur naprzód jednolitym kierunku, tem łatwiej było uzyskać zgadzanie się gmin na proponowane ceny i na stosunki cen siana, gdy te gminy, z duchem i doniosłością przepisów nieobeznane, a proponowanemi im na pozór nizkiemi cenami znęcone, tem bardziej mogłyby być skłonne do zgadzania się na te ceny, gdy po największej części sprzedając siano na fury, stożki lub sterty, o wadze siana i o cenie centnara siana nie miały dokładnego wyobrażenia, i nie mogły sobie uprzytomnić, iż tu nie idzie o cyfrę ceny, lecz tylko o jej stosunek do ceny zboża.

Ceny katastralne koniczyny i siana, równe z cenami owsa w Galicyi Wschodniej, a o krajcar niższe w Galicyi Zachodniej, niemniej ceny innych gatunków siana, w równych między sobą odstępach stojące, i te równe cyfrowe formułki w katastrze w powszechności (tak w miastach, jakoteż opodal miast tak w dolinach jak w górach, tak w okolicach mających dużo, jak i w okolicach mających mało trawy) zastosowane, nie mogą odpowiadać rzeczywistości, która nie da się naciągnąć do równych biurowych formułek, lecz właśnie najrozmaitsze przedstawia stosunki.

Czternaście już lat trwają operacye katastralne w Galicyi Zachodniej, a dziewięć w Galicyi Wschodniej. W tym czasie można było zebrać dostateczne daty do osądzenia stosunków cen siana, a zbierać je trzeba było dokładnie po gminach w jesieni, w której to porze roku właśnie u nas sprzedaje się w stogach lub stertach największa część siana, przez samego producenta przy gospodarstwie nie zużytego. Tego jednak nie uczyniono: przepisów instrukcyj, polecających dokładne dochodzenia,

nie wykonano; bo organa katastralne, ze stosunkami kraju nie obeznane, a w znacznej części nawet z ludem rozmówić się nie mogące, takich dochodzeń przewieść nie mogły, ani też takich dochodzeń nie czuły potrzeby, gdy już naprzód zamierzały ustanowić stosunki cen w biurach ułożone.

Ustanowione w Galicyi ceny siana i potrawu, są w powszechności w Galicyi Zachodniej o 39% w Galicyi Wschodniej o 50%, zaś w stosunku do cen owsa w Galicyi Zachodniej o 69%, w Galicyi Wschodniej o 66% wyższe od cen w prowizoryum gruntowym z r. 1820., pomimo, iż wolą Najwyższego Ustawodawcy było, ażeby ceny katastralne z r. 1824. przedstawiały się jako najniższe z lat 1774. do 1824.

Ceny, w prowizoryum gruntowem wykazane, podniesiono w katastrze dla potrawu daleko więcej niż dla siana, co także okazuje największą nieznajomość naszych stosunków gospodarskich i klimatycznych, dla których, jak już wyżej wspomnieliśmy, potraw daleko mniejszą stosunkową ma wartość.

Ceny siana i potrawu, ustanowione w katastrze, są nawet w rzeczywistości mniej odpowiedne, niż ceny prowizoryum gruntowego, gdyż ceny katastralne siana i potrawu są w powszechności w stosunku do cen zboża wszędzie równe, ceny zaś prowizoryum gruntowego, jakeśmy się przekonali z obwodowych zestawień tych cen, są właśnie w stosunku do cen zboża, w obwodach więcej trawy rodzących mniejsze, niż w innych.

Nie ma więc w katastralnych operatach poprawienia prowizoryum gruntowego co do cen siana. Operaty te co do cen siana, równie jak i co do cen drzewa, doprowadzić mogą tylko do większej jeszcze w opodatkowaniu nierówności, niż ją mamy dzisiaj na podstawie prowizoryum gruntowego *).

Potrzebnem więc jest dokładne zrewidowanie i sprostowanie katastralnych cen kartofel, siana i potrawu, aby te ceny odpowiadały wszędzie pożytkowi pieniężnemu, jakie te ziemiopłody, podług okoliczności miejscowych, przynieść mogą w stosunku do pożytku pieniężnego głównych gatunków zboża.

c) Przychód w naturze z ról i łąk.

Jakkolwiek instrukcya katastralna nakazuje ustanawiać przychód w naturze przeciętnej, na podstawie danych z lat wielu (§§. 95. i 99. do 101.), jakkolwiek taż instrukcya, wskazuje że stosunki uprawy mają być dochodzone także z rejestrów dziesięcinnych (§. 107.), i jakkolwiek instrukcya z naciskiem poleca, aby o przychodzie w naturze zbierane były w jak największej liczbie daty z rejestrów gospodarskich, ile możności dla ról z lat 12, a dla łąk z lat 15 (§§. 35 i 36), to jednak już z materyałów przytoczonych w sprawozdaniu Wydziału krajowego widać, iż czynniki przychodu w naturze z ról i łąk ustanawiane bywały dowolnie i często w sposób taki, iż nie tylko ze zwyczajnym w gminie trybem gospodarstwa, lecz nawet z możliwością zgadzać się nie mogły **).

W komisyi naszej dowiedzieliśmy się od reprezentanta krajowej c. k. Dyrekcyi Skarbu, że w Galicyi Wschodniej, teraz, po ustanowieniu przychodu w naturze, zbierają się daty z aktów wynagrodzenia za dziesięcinę, i że stosunki uprawy i plony z ról z tych dat czerpane, nie wiele odbiegają od stosunków uprawy i plonów, w katastralnych operatach ustanowionych. Szczególne to jest postępowanie, które zamiast zbierania dat naprzód, jak nakazują przepisy, i zamiast brania tych dat za podstawę do ustanowienia cyfer przychodu w naturze, ustanawia najpierw te cyfry, a później dopiero, w skutek skarg i zażaleń, zbiera daty, i niemi słuszności cyfer przedtem dowolnie ustanowionych dowieść usiłuje. Przy takiem postępowaniu już nie zebrane daty wpływają na ustanawianie czynników szacunku, lecz te czynniki, ustanowione przez organa katastralne, wpływają na zbieranie i składanie dat, których te same organa do uzasadnienia swoich robót używają. Doświadczenia zebrane przez mężów zaufania o tendencyjnem przebieraniu, przykrawywaniu i składaniu dat objaśniają to postępowanie.

Reprezentant c. k. Dyrekcyi Skarbu udzielił nam dat o maximach i minimach plonu w naturze, przyjętych w operatach katastralnych dla głównych gatunków zboża. Podług tych dat przyjmowano plon z morga z Galicyi Zachodniej dla: pszenicy od 3 do $10^1/_2$, żyta od 2 do $11^1/_2$, jęczmienia od 3 do 12, owsa od 2 do 13 korcy; w Galicyi Wschodniej zaś, dla pszenicy: od $2^1/_2$ do 10, żyta od 2 do 10, jęczmienia od 3 do 12, owsa od 2 do $12^1/_2$ korcy.

Wykazane tu maxymalne cyfry plonów, a nawet plony do tych cyfer się zbliżające, nie mogą w naszym kraju, i w naszych klimatycznych stosunkach, w żadnej gminie i w żadnej klasie gruntów przy-

*) Obacz także co do cen kartofel i siana Sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. str. 20 do 22.

**) Sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. str. 7., 8. i 22.

jęte być jako zgodne z plonami przeciętnemi rzeczywistemi, a szczególnie z przeciętnemi plonami z gruntów, zwyczajnym w gminie trybem zagospodarowanych.

Wspomnione zaś plony minimalne są takie, iż przy nich nie można mieć czystego dochodu z gruntów, gdyż one oczywiście nawet na pokrycie kosztów kultury wystarczyć nie mogą. Znajdują się wprawdzie grunta, szczególnie w górach, małe bardzo plony przynoszące, a nadto kosztowniejszej uprawy niż inne wymagające; lecz gdy z tych gruntów oblicza się czysty dochód podług sztucznego aparatu katastralnego, i przyjmują się koszta kultury w pewnych, co do maxymalnej cyfry ustanowionych, i oczywiście niedostatecznych procentach *), więc cyfra tego czystego dochodu jeszcze jest zbyt wielką, i oddziaływa na ustanowienie dochodu z innych gruntów, który winien być w słusznym stosunku do dochodu z owych najgorszych gruntów.

Już przy obradach, w roku 1864. w Krakowie odbytych, podnieśli mężowie zaufania tę okoliczność, że w przedłożonych im operatach o przychodzie w naturze wszędzie, bez przytoczenia dowodów, zapisaną była dowolnie rotacya trzyletnia, najczęściej bez ugoru, lub z małym ugorem, i to zarówno w gminach górskich i na dołach, w ziemi dobrej i na piaskach. Przy tych trzyletnich rotacyach przyjmowano w operatach także wracające co trzy lata gnojenie. W pojedynczych przypadkach zapisywano rotacye, w których zboże ozime następywało po ozimem, a nawet po zbożu jarem lub ozimem następowało bezpośrednio bez ugoru zboże ozime w świeżym gnoju. Na podobne przykłady rotacyi powołują się także mężowie zaufania, do obrad w c. k. lwowskiej Dyrekcyi Skarbu powoływani. Nowe przykłady podobnych płodozmianów znalazła komisya nasza w odpisach z aktów katastralnych gmin Koszyce Wielkie, Gumniska, Hyszów, Klikowa, Tarnowiec, Wierzchosławice, Krzyż, Świerczków obwodu tarnowskiego, przez zarząd dóbr księcia Sanguszki nam udzielonych, jakoteż w podobnych odpisach nadesłanych w petycyach do Wysokiego Sejmu od właścicieli posiadłości w gminach Łąka i Żołynia obwodu rzeszowskiego, Sleszowice obwodu wadowickiego, Przyszowa obwodu sandeckiego.

Na zarzuty, czynione w Krakowie przez mężów zaufania, co do przyjętej w operatach niemożliwej trzyletnej rotacyi, dali inspektorowie zapisaną w protókole odpowiedź, „że w ogóle w tym kraju właściwie żadna nie istnieje zwyczajna w gminach rotacya: i w operatach najczęściej przyjęto rotacyę trzyletnią“ **).

Na zapytanie, na czem opierają się wspomnione, przyjęte w katastrze rotacye, nie mógł reprezentant Dyrekcyi Skarbu w komisyi naszej dać wyjaśnienia, i odwołał się tylko na przytoczoną powyżej odpowiedź, daną przez inspektorów.

Ta jednakże odpowiedź inspektorów jest najoczywistszym dowodem, że albo urzędnicy katastralni, ze stosunkami miejscowemi nie obeznani, nie umieją osądzić rotacyi w gminie zwyczajnej, albo też, że istotnie podług ich zeznania niepodobieństwem jest oznaczyć nie istniejącą zwyczajną w gminie rotacyę, więc sztuczny system szacowania, obliczający dochód z czynników, nie mogących być oznaczonemi podług stanu faktycznego, zaniechany być powinien.

Rotacye trzyletnie bezugorowe, gnojenie trzyletnie, płodozmiany, w których zboże ozime w świeżym gnoju siane następuje bez ugoru bezpośrednio po zbożu, są w naszym kraju nie tylko z prawdą niezgodne, lecz nawet niemożliwe.

Wszystkie więc czynniki o przychodzie w naturze, muszą być ściśle i umiejętnie zrewidowane, jeżeli katastralne szacowanie gruntów ma odpowiadać ustawie, która faktycznego, a zwyczajnego w gminie trybu gospodarstwa trzymać się nakazuje.

d) Koszta kultury ról i łąk.

Memoryał z dnia 1. Maja 1862. i memoryał Wydziału krajowego z 16. Stycznia 1864., przedłożony c. k. Ministerstwu Skarbu, przedstawił, że tak zwane szemata kultury, czyli wydatki materyalne na kulturę ról i łąk, ustanowione były dla Galicyi Zachodniej wbrew przepisom, podług formułek ułożonych

---

*) Najwyższy procent na koszta kultury z ról jest podług przepisów 75, czyli $^1/_4$ dochodu brutto, więc przy zastosowaniu tego nawet najwyższego procentu, do roli dającej 3 korce żyta z morga, wypadną koszta kultury równe z wartością $2^1/_4$ korca żyta, a ponieważ jeden korzec idzie na nasienie, więc pozostaje tylko $1^1/_4$ korca na koszta gnojenia, uprawy i zbioru, co oczywiście jest niedostatecznem.

**) Protokół XI. posiedzenia, którego kopia złożona w exhibicie Wydziału krajowego Nr. 863 z r. 1864.

w biórach naprzód, i wydrukowanych w samym początku operacyj szacunkowych, w załącznikach do instrukcyj. Pisma mężów zaufania z Listopada 1864., i z Sierpnia 1865. wskazują także, iż nakazane poprawienie tych szematów nie doprowadziło do zgodnego z przepisami ustanowienia wydatków na kulturę, bo te wydatki znowu ułożone zostały podług formułek biurowych, bez podstawy, czerpanej w doświadczeniach z kraju naszego *).

Ta biurowa robota jest po części wypływem sztucznego systemu szacowania, porzuconego już w innych krajach Europy, który masę cyfer ustanawiać i z nich obliczenia składać przepisuje.

Szemata, dla Galicyi Zachodniej i Wschodniej ustanowione, w aktach Wydziału krajowego się znajdujące, rozpoznawała komisya nasza, i z tego rozpoznania także powzięła przekonanie, iż ułożone tam cyfry i stosunki cyfr biurowym tylko mogą odpowiadać prawidłom.

W szczególności szemata robocizny ciągłej nie odpowiadają stanowi zwyczajnemu w gminach naszych, w których przeważna część włościan ma bydło robocze małe, gorzej utrzymywane, lecz za to także bardzo małą, a mianowicie daleko mniejszą pracę podnieść mogące, niż wyznaczają operaty katastralne, które z jednej strony, dla obliczenia mniejszych kosztów utrzymania bydła, przypuszczają bydło robocze jeszcze mniejsze niż jest w ogóle w rzeczywistości, a z drugiej strony przypuszczają, iż to bydło jest w stanie taką pracę podjąć, jaką wykazują książki gospodarcze dla większego i dobrze utrzymywanego bydła.

Prawie wszędzie w kraju naszym używany jest do pługa nawet parobydlnego, oprócz oracza jeszcze poganiacz. Jednakże przy obradach w r. 1864., w Krakowie odbytych, podnieśli mężowie zaufania, iż koszta na tego poganiacza przy pługu parobydlnym w Galicyi Zachodniej nie były uwzględnione. Teraz zaś w naszej komisyi dowiedzieliśmy się od reprezentanta c. k. Dyrekcyi Skarbu, że organa katastralne w Galicyi Wschodniej nie uwzględniły kosztów na tego poganiacza przy pługu parobydlnym, bo były tego zdania, iż taki poganiacz, przy pługu parobydlnym, wyjątkowo jest używanym, mianowicie wtedy, gdy bydło młode do roboty wuczać potrzeba. To zdanie jednak nie zgadza się ze stanem faktycznym, i jest tylko jednym z licznych dowodów, że przepisy, polecające dokładne uwzględnienie stanu faktycznego nie są zachowane, i nie mogą być zachowane, przez organa z miejscowemi stosunkami gospodarskiemi nie obeznane, i do układania cyfer szacunkowych w biurach nawykłe. Innym tego dowodem była drobna na pozór i w skutkach mniej ważna okoliczność, że w Galicyi Zachodniej od r. 1850. przez lat 12 zapisywano w operatach katastralnych jednę część omłóconego ziarna jako wynagrodzenie zmłocka, i czyniono to dlatego, iż instrukcya, przed laty 40 dla innej prowincyi pisana, przypuszczała, iż istnieje w gminach zwyczaj takiego wynagrodzenia. Zwyczaj jednak taki w Galicyi nie istniał, i trzeba było aż przedstawień i osobnego ministeryalnego rozporządzenia z 2. Października 1862. l. 45.330, ażeby dotyczące cyfry w operatach zreformować.

Znaczna zmiana w obliczaniu kosztów kultury, powinna była nastąpić w skutek najwyższej uchwały z dnia 7. Lutego 1861., w której sankcyonowane zostały wnioski Immediat komisyj. Albowiem podług tej najwyższej uchwały, udzielonej krajowym Dyrekcyom Skarbu w reskrypcie Ministerstwa Skarbu z 15. Maja 1861. l. 2.250 (l. W. 377.) miały być uwzględnione, oprócz dawniejszych czynników, także krótsze dnie zimowe, podwójne święta (obu obrządków) w Galicyi, stosunkowa możność użycia sprzężajów końskich i wołowych, koszta utrzymania budynków gospodarskich, i koszta sprawienia narzędzi rolniczych z uwzględnieniem ich trwałości.

Jak się z temi czynnikami obeszły organa skarbowe, a raczej jak te czynniki zostały usunięte, wskazuje sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. (str. 22 do 24). Że w tym względzie dotąd stosowne poprawy nie nastąpiły, miała komisya nasza dowód w przedłożonem przez reprezentanta c. k. Dyrekcyi Skarbu obliczeniu ceny dnia ciągłego z czynników na to obliczenie wpływających.

Sprawozdanie Wydziału krajowego wspomina, że organa katastralne w Galicyi Zachodniej nie uwzględniły krótszych dni zimowych dlatego, iż roboty, w katastrze szacowane, w dniach dłuższych się odbywają. Również i w dotyczących aktach, które mieliśmy w Galicyi Wschodniej, nie mogła komisya nasza dopatrzeć, gdzie i jak krótsze dnie zimowe uwzględnienie znalazły, a przecież to uwzględnienie było potrzebnem, było nakazanem, i było łatwem do przeprowadzenia, w sposób przez mężów zaufania w Krakowie wskazany, t. j. przez zredukowanie liczby dni roboczych zimowych w tym stosunku, w jakim

*) Sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. str. 7., 22. do 24. i 40.

się ma ilość dziennych godzin roboczych w zimie do przeciętnej ilości dziennych godzin roboczych w innych porach roku.

W przedłożonem komisyi naszej katastralnem obliczeniu ceny dnia ciągłego z kosztów utrzymania, wykazano, że zamiast dawniej przepisanych 300 dni roboczych w roku, przyjęto tych dni 250 dla sprzężaju konnego, a 230 dni dla sprzężaju wołowego. Lecz użycie wołów roboczych do pracy przez 230 pełnych dni w roku, jest w naszym klimacie nawet w najlepszych gospodarstwach niemożliwe, a użycie koni do pracy przez 250 dni pełnych jest możliwe tylko w najlepszych gospodarstwach, połączonych z przemysłem, w których konie większe, silniejsze, dobrze utrzymywane mogą być zatrudnione także w celach przemysłu. W zwyczajnych zaś w naszym kraju gospodarstwach, szczególnie włościańskich, z wyjątkiem małej liczby gmin furmankami się trudniących, nie można nawet myśleć o użyciu sprzężajów przez wspomnioną ilość dni w roku. Nadto jednak jeszcze dodać winniśmy, że wspomniona ilość dni roboczych, niby z 300 na 250 i 230 zmniejszona, w obliczeniu ceny dnia ciągłego tylko dla formy jest wykazaną a na stosowne podwyższenie kosztów kultury nie wpłynęła, jak to niżej wykażemy.

Również nie znalazły uwzględnienia koszta na budynki i narzędzia rolnicze. Albowiem koszta te przyjęte bez poprzedniego oszacowania dowolnie, wciśnione zostały do obliczenia cen dnia ciągłego, do których one wcale nie należą. Wciśnienie to doprowadziło do tego rezultatu, że koszta na budynki i narzędzia rolnicze, podług udzielonego naszej komisyi przez reprezentanta Dyrekcyi Skarbu obliczenia, mają być reprezentowane w Galicyi Zachodniej w najniższej cenie jednego dnia ciągłego konnego, w kwocie $2^9/_{10}$ kr., w najwyższej cenie tegoż dnia w kwocie $3^3/_{10}$ kr., w cenie dnia wołowego w kwocie 2 do $2^1/_2$ kr., w Galicyi Wschodniej zaś w cenie dnia konnego w kwocie 2 do 3 kr., w cenie dnia wołowego w kwocie $1^1/_2$ do $2^1/_2$ kr. mon. konw.

Gdy koszta na budynki i narzędzia uwzględniono tylko w obliczeniu ceny dnia ciągłego, a katastr przy rolach uwzględnia tylko dnie ciągłe, potrzebne do orania i włóczenia, tych zaś dni wypadnie dla średniego włościańskiego gospodarstwa, mającego 10 morgów roli, podług przyjętych w katastrze rotacyj, stosunków uprawy i szematów, nie więcej jak 30 w roku, więc wyżwskazane kwoty na koszta budynków i narzędzi, w cenie jednego dnia policzone, najwięcej przez 30 pomnożone, przedstawiać mają te koszta na rok cały; wypadnie więc na całoroczne utrzymanie budynków i narzędzi w średniem gospodarstwie włościańskiem, mającem 10 morgów roli, w Galicyi Zachodniej tylko od 1 złr. do 1 złr. 39 kr., w Galicyi Wschodniej od 45 kr. do 1 złr. 30 kr. mon. konw.! Przy łąkach zaś nie uwzględnia katastr żadnych dni ciągłych, więc też z kosztów na budynki gospodarskie, w obliczenie ceny dnia ciągłego wciśnionych, na łąki nic nie przypada.

Jesteśmy przekonani, że członkowie Immediat-komisyi, którzy uchwalili wniosek, sankcyonowany przez Najjaśniejszego Pana, względem policzenia kosztów na budynki i narzędzia rolnicze, o takiem uwzględnieniu tych kosztów pomyśleć nawet nie mogli.

Lecz nawet i te wyżej wspomnione kwoty krajcarowe, w katastralnem obliczeniu ceny dnia ciągłego niby na koszta utrzymania budynków i narzędzi wykazane, i owa ilość rocznych dni roboczych ciągłych z 300 na 250 i 230, niby dla uwzględnienia stosunkowej możności użycia sprężaju zmniejszona, w ostatecznych rezultatach redukują się na zero; bo cyfry cen dnia ciągłego tak są przyjęte, iż w nich nie tylko koszta na budynki i narzędzia, i stosunkowa możność użycia sprzężaju, lecz nawet koszta na stosowną karmę bydła nie są reprezentowane.

Dla zadośćuczynienia formie wciśniono w ułożone na papierze obliczenie ceny dnia ciągłego wspomnione cyfry na koszta budynków i narzędzi i na stosunkową możność użycia sprzężaju, a natomiast w tem samem obliczeniu przyjęto koszta karmy dla bydła małe, a dla uzasadnienia małej karmy, przyjęto bydło małe, mianowicie: przyjęto wagę żywego konia dla Galicyi Zachodniej na 500 fnt., dla Galicyi Wschodniej na 375 fnt., wagę zaś żywego wołu tak dla Galicyi Wschodniej jak i Zachodniej na 400 fnt. A dla takiego bydła roboczego, mianowicie w najprzeważniejszej liczbie gmin dla pary takiego bydła, przepisano w szematach kultury robotę taką, jaką widujemy wprawdzie przeciętnie wykazaną w książkach gospodarskich, lecz dla bydła zupełnie innego, t. j. dla koni 7 do 8, a dla wołów, 8 do 10 centnarów wagi mających.

Nakazane więc przez ustawodawcę uwzględnienie nowych czynników, mianowicie podwójnych świąt, krótszych dni zimowych, stosunkowej możności użycia sprzężaju, kosztów na budynki i narzędzia, nie doprowadziło do odpowiedniego podwyższenia kosztów kultury, lecz po części zupełnie zostało za-

niechane, a po części doprowadziło do tego, iż ujęto od kosztów na karmę bydła tyle, ile wykazano dla uwzględnienia nowych czynników.

Już przy obradach odbytych w Krakowie w r. 1864. słyszeli mężowie zaufania zarzut, w protokółach tych obrad zapisany, iż kosztów kultury znacznie podnosić nie można, bo tak podniesione koszta przy gorszych a licznych klasach gruntów, przekraczałyby maxima procentowe, w instrukcyi przepisane, a często nawet przekraczałyby cały obliczony przychód brutto. Zarzut ten powtórzony także w komisyi naszej przez reprezentanta Dyrekcyi Skarbu, służy tylko na potwierdzenie dawniej już Ministerstwu Skarbu przez Wydział krajowy udzielonego zdania, że częściowe poprawki pewnych czynników szacowania są tylko latainą kosztowną, a do odpowiednich rezultatów nie prowadzącą, bo wszystkie czynniki szacowania są w ścisłem z sobą związku.

Nie można było ustanowić kosztów kultury z rzeczywistością zgodnych, bo oneby nie odpowiadały ustanowionym dawniej błędnym rotacyom i przychodom w naturze. Potrzebna więc była całkowita operatów katastralnych rewizya, przez mężów zaufania już w r. 1862., i przez Wydział krajowy w memoryale z 16. Stycznia 1864. proponowana. Lecz na tę rewizyę Ministerstwo Skarbu podówczas nie przystało; bo nie chciało uznać zupełną błędność operacyj.

Nadto nadmienić musimy, że najwyższy patent z 23. Grudnia 1817., nakazuje potrącać potrzebne i w gminie zwyczajne koszta kultury, że więc z myślą tego patentu nie jest zgodne przepisywanie minimalnych i maxymalnych procentów na koszta kultury, lub przenoszenie tych procentów z jednej prowincyi na drugą, podług upodobania organów katastralnych lub jeneralnej Dyrekcyi katastru.

Jak można przepisywać w Wiedniu dla Galicyi 40% jako maximum na koszta kultury łąk, kiedy mamy w Galicyi okolice, w których na robotę około zbioru siana lub potrawu daje się połowa plonu, a właściciel gruntu nadto jeszcze ma wydatki na czyszczenie łąk i utrzymanie rowów i kanałów? Jak można przepisywać w Wiedniu maxymalne procenta na koszta kultury z ról, kiedy w rzeczywistości są one często daleko wyższe? Jak można przenosić podobne procenta z jednej prowincyi na drugą, kiedy na stosunek kosztów kultury do przychodu brutto wpływają najmocniej różnorodne klimatyczne i inne ekonomiczne stosunki?

Reprezentant c. k. Dyrekcyi Skarbu przytaczał w komisyi naszej, że koszta kultury ról policzone w Galicyi, są odpowiednie kosztom policzonym w innych prowincyach, gdyż te koszta podług podań tegoż reprezentanta, mają wynosić w operatach katastralnych galicyjskich przeciętnie 58%, zaś w Austryi Wyższej obliczone zostały na 52¾, w Austryi Niższej na 49¾ *), w Morawii na 46, w Szlązku na 55¼, w Salcburgu na 53¾, w Styryi na 60¼, w Karyntyi na 55¾, w Krainie na 56¾, w Wybrzeżu na 53, w Dalmacyi na 60¼% od dochodu brutto.

Lecz my właśnie w tym stosunku procentów na koszta kultury znajdujemy dowód, że nie tylko owe czynniki kosztów kultury, których uwzględnienie dopiero w roku 1861. przy operatach galicyjskich zostało nakazane, nie zostały uwzględnione, ale nawet i w ustanowieniach innych czynników rzeczywistość była pominiętą z pokrzywdzeniem Galicyi, najzimniejszy ze wszystkich prowincyj klimat mającej, na północ otwartej, górami od południa oddzielonej, na północne zimne wiatry i na takież wiatry od gór wystawionej, a nadto z powodu braku przemysłu i żywego ruchu handlowego najuboższej.

Dość zastanowić się nad różnicami, pochodzącemi ze stosunków klimatycznych, dość przeczytać dzieła sławnych ekonomistów, opierających się na doświadczeniach, zbieranych przez ludzi myślących i uczonych, aby wiedzieć, że w lepszym klimacie nie tylko natura jest szczodrzejszą i produkty z ziemi, pracą ludzką uprawionej, co do ilości i jakości są wydatniejsze, lecz nadto kultura ziemi jest tańszą, bo tam trzeba mniej drzewa na opał, mniej zapasów na zimę, szczególnie na karmę dla bydła, a nadto mniej ludzkich i zwierzęcych sił roboczych, gdyż tam roboty w polu na większą część roku się rozdzielają. „Z powodów klimatycznych," mówi jeden z ekonomistów, „potrzeba przy okolicznościach zresztą równych, w środkowej Rosyi, z Galicyą graniczącej, 7 koni i ludzi, tam gdzie w środkowych Niemczech potrzeba ich tylko 4; bo w środkowej Rosyi tylko przez 4 miesiące, a w środkowych Niemczech przez 7 miesięcy można robić koło roli" **). Lecz o podobne doświadczenia ekonomiczne nie dba kataster. Nie

---

*) Co do Austryi Niższej, zachodzi wiadoma nam okoliczność, iż tam przyjęto w ogóle 29% roli na ugor, i nie liczono żadnego pożytku z tego ugoru, gdy przeciwnie w Galicyi przyjęto ugoru bez porównania mniej, i pożytek z ugoru został najczęściej policzony.

**) System der Volkswirtschaft von Wilhelm Roscher, Stuttgart — Cotta'sche Buchhandlung 1864. Band I. str. 52 do 56. Haxthausen Studien I. str. 174.

wątpimy, że gdyby dotychczasowy nasz kataster rozciągnął swój zakres aż do granic Azyi, to jeneralna Dyrekcya katastru przenosiłaby aż tam swoje organa, i swoje procenta na koszta kultury bez względu na stosunki miejscowe.

Między Galicyą a prowincyami lepiej położonemi zachodzi nie tylko wielka różnica w kosztach kultury ziemi z powodów klimatycznych, lecz także i z tego powodu, iż w Galicyi brakuje przemysłu i żywego ruchu handlowego, któryby oddziaływał zbawiennie na rolnictwo. Koszta utrzymywania sił roboczych do gospodarstwa potrzebnych, spadają w Galicyi całym ciężarem na gospodarstwo wiejskie, a rolnik nie może nic, albo bardzo mało z tych kosztów odbić przez wynajęcie lub użycie utrzymywanych przez siebie sił roboczych na inne cele. I dlatego to włościanie w Galicyi w powszechności nie trzymają bydła roboczego wielkiego; bo karmienie całoroczne takiego bydła, bez możności pożytecznego częstego użycia onego, pochłonęłoby cały przychód z roli. Trzymają więc bydło małe, które żywią najoszczędniej, i tylko w czasie robót polowych lepiej, lecz za to mało niem robią. Orać może to bydło 5 lub 6 godzin na dzień, lub gdy orze dłużej dni kilka, odpoczywa potem jeszcze więcej dni dla nabrania sił nowych, w zimie zaś prawie nic nie robi. Zaledwo 100 do 150 pełnych dziesięciogodzinnych dni roboczych w roku można w powszechności liczyć na takie bydło. I w tych dniach robota tego bydła jest mało wydatną. Gdy w wielu okolicach prowincyj zachodnich ładują 1, 1½, a nawet dwa sągi drzewa na jednę furę parokonną, a u nas w najlepszych folwarcznych gospodarstwach takiż sąg idzie na dwie fury parokonne, uprzężone końmi, ważącemi około 7 cetnarów, to trzeba na taki sąg 3, 4 a nawet w wielu miejsach 5 fur zwykłych włościańskich.

Materyalny wydatek na kulturę, a mianowicie koszta na siły robocze, musi więc być, i jest w rzeczywistości w Galicyi daleko większy, niż w prowincyach innych, lepszy klimat, i lepsze stosunki ekonomiczne mających. Ten już w cyfrze absolutnej większy materyalny wydatek, musi jeszcze większy okazać się w cyfrze stosunkowej do przychodu z ziemi w naturze, gdy ten przychód z powodów ekonomicznych, a szczególnie z powodów klimatycznych, musi być, i jest mniejszym niż w tamtych prowincyach.

Na te stosunki, które każdy nawet z książek wiedzieć może, nie zważa nasze katastralne szacowanie gruntów, przez jeneralną Dyrekcyę z Wiednia normowane, i przez takie organa wykonywane, które taż Dyrekcya z innych krajów przysyła, i które z miejscowemi stosunkami gospodarskiemi nie są obeznane.

Bez dokładnego jednak tych stosunków uwzględnienia, szacowanie katastralne będzie fałszywe, nierówne wewnątrz kraju, i krzywdzące Galicyę naprzeciw innym prowincyom.

Najściślejsza więc rewizya operacyj katastralnych pod względem kosztów kultury, jest niezbędnie potrzebną.

III.

Co do rewizyi szacowania gruntów innych rodzajów uprawy.

Gdy grunta innych rodzajów uprawy po części paryfikują się z rolami lub łąkami, a po części opierają się na wynikłościach szacowania ról, łąk i lasów, przeto błędy szacowania ról, łąk i lasów wpłynęły na szacowanie gruntów innych rodzajów uprawy. Powinno więc takie szacowanie tych gruntów być stosownie zrewidowane.

IV.

Co do zbierania i użycia dat o cenach zamiennych (kupna i dzierżaw), gruntów przy rewizyi katastru.

W aktach Wydziału krajowego znaleźliśmy kilka podań od stron, które na zbyt wysokie szacowanie gruntów się uskarzały, i wynikłości tego szacowania z cenami kupna i dzierżaw porównywały.

Podług dat, przytoczonych w podaniu pana Jana Grudzińskiego z 10. Maja 1862. (l. W. 340) okazuje się, iż rezultat katastralnego szacowania gruntów w dobrach Wola Żyrakowska, w obwodzie tarnopolskim, jest blizko dwa razy wyższy od czynszu dzierżawnego z tychże gruntów, kontraktem z r. 1857.

na 6 lat: szacunek katastralny jest także blizko dwa razy wyższy od ceny kupna za te grunta w roku 1861. zapłaconej *).

Podług dat, w podaniu Homolacza z r. 1864. (L. W. 779.) przytoczonych, sprzedane zostały dobra Balice w obwodzie Krakowskim, w najlepszem położeniu zostające i pięknemi budynkami opatrzone, raz w roku 1840. drugi raz w r. 1859., a trzeci raz w r. 1861. Po odtrąceniu wartości budynków, praw i rzeczy ruchomych, razem z dobrami nabytych, i po dodaniu wartości ciężarów przyjętych, pozostawała przy pierwszej sprzedaży z r. 1840. cena kupna za same grunta o 60%, przy drugiej i trzeciej sprzedaży z lat 1859. i 1861. o 16 i 8% mniejsza niż szacunek katastralny.

Pan Władysław Biesiadecki w podaniu z r. 1864. (l. W. 777.) przedstawia, iż szacowanie katastralne, które obliczyło 827 złr. 72 kr. w. a. czystego dochodu od 81. morgów gruntu do dóbr Łobzowa i Gramatyka należących znacznie jest wyższe od dzierżawnego czynszu, przypadającego za te grunta z kontraktu dzierżawy zawartego w r. 1863. na lat 8 **).

Zarząd dóbr Teńczyńskich w obwodzie krakowskim przedłożył wykaz z 15. przypadków dzierżawy, (l. W. 776. z r. 1864), w których oszacowanie katastralne przeciętnie o 66% jest wyższe, niż czynsz dzierżawny w ostatnich latach za grunta razem z folwarcznemi budynkami pobierany. W podatku z dodatkami opłaca właściciel około 62% od czynszu dzierżawnego.

W petycyi do Sejmu, wniesionej przez zarząd dóbr Łańcut w obwodzie rzeszowskim (l. Sejm. 552.) przytoczone są dwa przypadki dzierżaw folwarków Grzęska i Rozborz. Czynsz dzierżawny folwarku za grunta, budynki i dodane drwa, wynosi przy folwarku Grzęska 600 złr., przy folwarku Rozborz 500 złr.; w katastrze zaś oszacowane są grunta w pierwszym folwarku na 1.244 złr. 15 kr., w drugim na 990 złr. 27 kr.

W załączniku *A.* do sprawozdania Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865 wykazane jest porównanie szacowania katastralnego z rentą gruntową, obliczoną z 1785. przypadków kupna i dzierżawy, zebranych przez same organa skarbowe w latach 1849. do 1862. W tych przypadkach miała się renta gruntowa do obliczonego w katastrze czystego dochodu przeciętnie jak 97 do 100.

Do takich rezultatów przyszło katastralne szacowanie gruntów, które miało podług ustaw opierać się na cenach produktów z roku 1824, 3 do 4 razy niższych od cen produktów z lat, z których pochodzą wszystkie wspomnione kupna i dzierżawy gruntów.

Do tych rezultatów mogły przyjść tylko operacye szacunkowe, nie uwzględniające gospodarskich stosunków kraju, prowadzone przez organa, nie obeznane z temi stosunkami, i składające podług formułek biurowych owe czynniki z rzeczywistością niezgodne, o których w poprzednich rozdziałach niniejszego sprawozdania wspomnieliśmy.

W obec podobnych rezultatów szacowania, w obec wielkiej sztuczności systemu katastralnego, w obec masy błędów w operacyach, w obec braku dostatecznych materyałów do ustanawiania lub zrewidowania cyfr dla pojedynczych czynników we wszystkich gminach, nakoniec w obec doświadczeń, że przepisy instrukcyi katastralnej o zbieraniu i używaniu jak największej liczby dat o zamiennych cenach gruntów, były poczęści całkiem pominięte, a poczęści niedostatecznie, błędnie i fiskalnie wykonane, żądali mężowie zaufania i Wydział krajowy kilkakrotnie od r. 1861., aby daty o zamiennych cenach gruntów jak najpilniej były zbierane, i to albo z lat, rokowi 1824. najbliższych, albo też, aby ceny zamienne gruntów z lat nowszych zebrane, na stosunki cen z roku 1824. były zredukowane, i szczególnie w sumarycznych przeciętnych rezultatach, do osądzenia i skorygowania katastralnego szacunku gruntów użyte.

---

*) Czysty dochód roczny z gruntów w tych dobrach oszacowany był w katastrze na 1.917 złr. 14 kr. w. a. co odpowiada kapitałowi 47.928 złr. Czynsz drzierżawny w kontrakcie z r. 1857 na 6 lat umówiony, było 1.385 złr. w. a., z czego po odtrąceniu wartości użytkowej budynków i dodanego inwentarza, jako i propinacyi, pozostawać mogło na same grunta, około 950 złr. W roku 1861 kupił p. Grodziński te dobra za 21.100 złr., z której to ceny (po odtrąceniu wartości budynków, propinacyi i nabytych praw, a po dodaniu odpowiedniego kapitału za podatki) zostawało za grunta około 24.000 złr.

**) Umówiony czynsz dzierżawny za te dobra jest podług kontraktu 800 złr. a z doliczeniem procentu od danej przez dzierżawcę kaucyi 860 złr. Wartość budynków, dodanych do dzierżawy, których części spaleniu podlegające asekurowane są w kwocie 5.000 złr., podaje pan Biesiadecki na 8.000 złr. i oblicza procent od nich na 400 złr. Po odtrąceniu tego procentu od czynszu dzierżawnego 860 złr., pozostaje z tego czynszu na grunta 460 złr. więc czysty dochód, oszacowany w katastrze na 827 złr. 72 kr. jest o 80% większy, niż teraźniejszy czynsz dzierżawny. Podatki opłaca sam właściciel; podatek gruntowy z dodatkami wynosi 326 złr, więc 81⅓% od czynszu dzierżawnego z tychże gruntów.

Nadzieję stosownego użycia dat wspomnionych otwierał reskrypt c. k. Ministerstwa Skarbu z 5. Stycznia 1863., który polecał urzędom podatkowym, aby wszystkie przypadki kupna i dzierżaw z ostatnich lat 6 spisały, aby ceny zamienne gruntów z tych dat obliczyły i w tym stosunku zredukowały, w jakim zostają ceny żyta z tych lat, do ceny żyta z r. 1824. i aby wykazy tych cen do dalszego użytku organom katastralnym oddały.

Uznał Wydział krajowy ważność tego rozporządzenia, i żądał lepszego rozwinięcia onego, a mianowicie żądał, aby rozpoznawanie i zestawianie wspomnionych dat polecone było specyalnym komisyom; obawiał się bowiem Wydział krajowy, że urzędnicy katastralni, z miejscowemi stosunkami a poczęści z językiem krajowym nie obeznani, nie będą w stanie odczytać i dokładnie zrozumieć doniosłość dokumentów i obliczyć z nich cenę gruntów, gdyż przy tem obliczeniu uwzględnioną być musi dokładnie wartość budynków, ruchomości, praw i ciężarów razem z gruntem nabytych i różne warunki między stronami umówione. Miał także Wydział krajowy słuszną obawę, że urzędnicy katastralni prowadzić będą tę czynność w takim kierunku, aby udowodnić słuszność cyfer czystego dochodu przez nich pierwiej już obliczonego, lub aby osłabić użycie dat o cenach gruntów, albo okazać ich nieużyteczność tam, gdzie takowe nie będą zgadzać się z ich robotami.

Obawy Wydziału krajowego potwierdzone zostały doświadczeniami nabytemi przez mężów zaufania, do obrad w Krakowie w r. 1864. powołanych. Przy tych bowiem obradach dowiedzieli się mężowie zaufania o zarzutach, które podnoszone były przez urzędników katastralnych przeciw stosownemu użyciu dat o cenach kupna i dzierżaw gruntów. Ponowili więc ci mężowie zaufania prośbę co do zbierania i rozpoznawania tych dat, przez komisye specyalne i co do stosownego użycia tych dat przy rewizyi szacunku gruntów.

Prośby te nie zostały uwzględnione. Co więcej, c. k. Ministerstwo Skarbu cofnęło wydany przez siebie przepis z 5. Stycznia 1863., który polecał redukować ceny gruntów, zebrane z lat ostatnich, na stosunki cen z r. 1824. W reskrypcie z 19. Listopada 1864. l. 17.236. (l. W. 876), nakazało Ministerstwo zbierać daty o cenach gruntów z lat 1855. do 1864. i używać takowe bez żadnej redukcyi przy szacowaniu gruntów. Zarazem wydało Ministerstwo instrukcyę, w moc której wybieranie i rozpoznawanie przypadków kupna i dzierżaw, obliczanie z nich cen gruntów i użycie takowych, przypadło znowu zupełnie organom katastralnym. Takie przepisy wydało c. k. Ministerstwo Skarbu, pomimo przedstawień Wydziału krajowego i próśb mężów zaufania, pomimo licznych przy różnych sposobnościach wykazanych przypadków, z których organa katastralne z pomiędzy zebranych materyałów fiskalny wybór czyniły, z jednego i tego samego materyału w kierunku fiskalnym jedne daty przyjmowały, inne odrzucały, pisemnych dokumentów polskich nie rozumiały i takowe błędnie wykładały, stosownego wyciągu z dokumentów sporządzić nie umiały, zebrane daty fiskalnie obrabiały, wynikłości dat błędnie przedstawiały i tak składały, aby w tych zestawieniach dat znalazło się usprawiedliwienie cyfr w biórze naprzód ułożonych.

Komisya nasza chciała przekonać się, jak się wykonuje zbieranie, rozpoznawanie i zestawianie dat o cenach zamiennych gruntów w Galicyi Wschodniej, żądała więc dotyczących objaśnień i aktów przynajmniej z okręgu szacunkowego lwowskiego. Lecz reprezentant c. k. Dyrekcyi Skarbu powiedział nam, że tych aktów nie ma, że zestawień nie zrobiono jeszcze, że ta robota jest w stadium dochodzenia parcell, w pojedynczych przypadkach sprzedanych lub wydzierżawionych, i przerwaną została z przyczyny innych robót. — Nie możemy sądzić, czy reprezentant Dyrekcyi Skarbu był dobrze w tej sprawie poinformowany. Zawsze jednakże szczególną jest rzeczą, że organa skarbowe nie mogły nam udzielić niektórych aktów w tej sprawie, gdy zbieranie wspomnionych dat już 5. Stycznia 1863. było nakazane, a w Galicyi Zachodniej już w lecie 1864. nie mało tych dat było zebranych i mężom zaufania w skutek rozkazu Ministra Skarbu przedłożonych.

Dziwnem także jest, iż zbieranie dat wspomnionych odbywało się (lub ma się jeszcze odbywać) gdy operacye szacunkowe były bliskie końca lub też ukończone. Instrukcya katastralna (§§. 34. do 36.) polecała zbieranie największej możliwej liczby tych dat, w peryodzie robót wstępnych, więc w samym początku operacyj szacunkowych i zarazem wskazywała, że daty te od początku zbierane, mają służyć do późniejszego uzasadnienia (zur einstigen Begründung) czystego dochodu. Powinny więc były te daty od początku w największej możliwej liczbie zbierane, wpływać na cały tok operacyj. Stało się jednak inaczej. Daty te zbierali i zbierają organa katastralne przy końcu operacyj katastralnych i skutek tego odwrotnego postępowania musi być taki, że zamiast coby wspomnione daty miały wpływać na tok operacyj szacunkowych, będą rezultaty szacowania wpływać na wybieranie, rozpoznanie i składanie tych dat.

Musimy także podnieść tę ważną okoliczność, że przepis, zawarty w rozporządzeniu c. k. Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864., polecający zbieranie dat o cenach gruntów z lat 1855. do 1864., i użycie tych dat bez żadnej redukcyi do osądzenia wynikłości katastru, nie może być zgodny z wolą Ustawodawcy, który wykonać polecił szacowanie gruntów na podstawie cen produktów z roku 1824., a ceny te były 3 do 4 razy mniejsze od cen z r. 1855. do 1864. Wspomniony przepis Ministerstwa Skarbu jest fiskalny i do ukrzywdzenia kraju naszego prowadzący *).

We wszystkich państwach, w których przeprowadzono katastralne oszacowanie gruntów, użyte były ceny zamienne gruntów do uzasadnienia i sprostowania rezultatów szacunku, aby te rezultaty, z mniej więcej idealnych cyfr składane, nie odbiegały zanadto od rzeczywistości. Są kraje, w których ceny zamienne gruntów służą za podstawę do rozkładu ciężarów publicznych (Anglia i Zjednoczone Stany północnej Ameryki.) Podług najnowszej ustawy w W. ks. Badeńskim szacują się grunta w celu ich opodatkowania na podstawie dwudziestoletnich dat o cenach kupna.

Stosowne użycie zamiennych cen gruntów przy katastrze jest szczególnie potrzebne w Galicyi, gdzie czuć się daje tak wielki brak dokładnych materyałów do ustanawiania pojedynczych czynników szacowania.

Nikt nie może zaprzeczyć, że w pojedynczych przypadkach kupna lub dzierżawy są znaczne między cenami gruntów różnice, pochodzące ze stanu uprawy, ze znacznych różnic w cenach produktów w różnych latach, i z innych okoliczności, na podwyższenie lub zniżenie ceny gruntu wpływające. Nie mogą więc ceny gruntów z pojedynczych przypadków lub gmin użyte być przy szacowaniu gruntów bez dokładnego, a na znajomości stosunków miejscowych opartego osądzenia, o ile one odpowiadają zwykłym cenom gruntów, nie najlepiej, ani najgorzej, ale zwyczajnym trybem zagospodarowanych. — Lecz różnice w cenach gruntów, w pojedynczych przypadkach zachodzące, wyrównywają się w masie przypadków ze znacznej części kraju, i z lat wielu zebranych. Dlatego też ogólne wynikłości dat o cenach gruntów, bez dopuszczenia dowolnego między cenami wyboru, powinny być użyte do sumarycznego osądzenia rezultatów szacowania w całych inspektoratach i w całym kraju.

Wynikłości tych dat, czerpanych z rzeczywistych cen gruntów, muszą być z wartością i dochodem gruntów daleko zgodniejsze, niż wszelkie szacowanie, oparte na pojedynczych czynnikach, które podług zdania indywidualnego naciągać można, i których błędy mnożą się nieskończenie przez kombinacyę z innemi czynnikami równie błędnemi.

Takiego więc szczególnie użycia dat o cenach gruntów, jakoteż zbierania i rozpoznawania tych dat przez organa zdolne, żądać powinniśmy. Zadanie to jest jednem z najważniejszych, a może najważniejszem w naszej sprawie katastru.

Rozumie się, iż przy katastrze, szacującym grunta na podstawie cen produktów z r. 1824. użyte, byćby powinny tylko ceny gruntów, pochodzące z lat, temu rokowi najbliższych, a gdy zbieranie i rozpoznanie tych cen w znacznej liczbie przypadków dziś już wielkim podlega trudnościom, muszą więc być zbierane ceny z lat nowszych, lecz winny być w odpowiednim stosunku zredukowane.

Jeżeliby rząd widział potrzebę zbierać także daty o cenach gruntów z lat, rokowi 1824. bliższych, n. p. z lat 1820. do 1830., możnaby takowe znaleźć w księgach tabuli krajowej. Jakkolwiek liczba dat, z tej peryody czerpanych, a dziś z przybliżeniem do prawdy rozpoznać się dających, nie byłaby dostateczną dla pojedynczych okręgów szacunkowych, to jednak wystarczyćby mogła do kombinacyi dla całego kraju, t. j. do sumarycznego porównania wynikłości tych dat z całego kraju, z wynikłościami katastralnego szacowania tych samych dóbr, do których rzeczone daty się odnoszą. Porównanie to byłoby pouczającem, i także do osądzenia rezultatów szacowania przydatnem.

---

*) O zbieraniu zamiennych gruntów traktują obszerniej: Sprawozdanie Wydziału krajowego do Sejmu z 17. Grudnia 1865. str. 8. i 27. do 31.; pisma mężów zaufania do obrad w Krakowie w r. 1864. powołanych (L. W. 863); sprawozdanie komisyi przez komitet krakowskiego Tow. gosp. w r. 1865. obranej, zawierające rozbiór rozp. Minist. Skarbu z 19. Listopada 1864. To ostatnie sprawozdanie załączone zostało do petycyi rzeczonego komitetu, wniesionej w r. 1865. do Izby Niższej Rady państwa, której kopja jest w aktach Wydziału krajowego do l. 422. z r. 1865.

V.

Co do organów.

Najdokładniejsza znajomość miejscowych stosunków gospodarskich niezbędnie jest potrzebną do szacowania gruntów. Tej znajomości wymaga od urzędników szacunkowych patent z 23. Grudnia 1817. — Jeneralna Dyrekcya katastru jednak użyła w Galicyi urzędników, sprowadzonych z innych krajów.

Gdy Najjaśniejszy Pan w Najwyższej uchwale z 7. Lutego 1861. zatwierdził wnioski Immediat-komisyi, między któremi był ten, aby na organa katastralne mianować krajowców, znających język krajowy i stosunki gspodarskie, jeneralna Dyrekcya katastru pozostawiła dawnych urzędników, a w r. 1863. przysłała jeszcze kilku nowych komisarzy z innych prowincyj.

Przy obradach w Ministerstwie Skarbu, w zimie 1861/62. z mężami zaufania odbytych, proponował referent ministeryalny utworzenie komisyi krajowej dla kierowania sprawami katastru, która składać się miała z Namiestnika lub jego zastępcy jako przewodniczącego, i z ośmiu członków, z których połowę mianować miał Rząd, a drugą połowę Wydział krajowy. Nie przyszło jednak do ustanowienia takiej komisyi.

Powoływano wprawdzie mężów zaufania, przez Wydział krajowy mianowanych, do obrad w c. k. Dyrekcyach Skarbu. Mężowie zaufania, do obrad w Krakowie w r. 1864. powołani, po kilkumiesięcznym obeznawaniu się ze stosami aktów katastralnych, mieli udział w tych obradach, lecz tylko taki, iż na posiedzeniach spisywano ich zdania do protokołów, i przyjmowano ich podania; mieli oni jednak tylko głos doradczy, i w ich obecności nic nie rozstrzygano. Praca ich była ciężka, a jej rezultat taki, iż odstraszył obywateli z Galicyi Zachodniej od współudziału doradczego w tej sprawie. Inni mężowie zaufania do obrad w krajowej c. k. Dyrekcyi Skarbu lwowskiej w r. 1865. nad taryfą cen i kosztami kultury powołani, nie mieli czasu, nawet z pomocą dodanych im urzędników Wydziału krajowego, rozpatrzyć się w kilkonasto-centnarowych aktach, i nie byli gotowi przystąpić do obrad w terminie, ostatecznie na dzień 30. Czerwca oznaczonym; zastrzegli więc sobie, iż wniosą później swoje przedstawienia. Nie chciano jednak udzielić im potem aktów potrzebnych do uzupełnienia ich wiadomości. Na podstawie dat, jakie do końca Czerwca zebrali, ułożyli ci mężowie memoryał z dniem 9. Sierpnia, i oddali go Wydziałowi krajowemu, który nie miał już powodu przedstawiać ten memoryał Władzom skarbowym, gdy c. k. Ministerstwo Skarbu, nie czekając na pisma mężów zaufania, o dotyczących przedmiotach już w połowie Lipca wydało rozstrzygnienie, i zapewnie nie byłoby wydało innego, gdyby nawet przedstawienia mężów zaufania były na czas przyszły, bo głos doradczy mężów zaufania musiałby tak teraz, jak dawniej daremnym być w obec zdań organów katastralnych, tem bardziej, gdy uwzględnienie żądań mężów zaufania, sprowadziłoby potrzebę kosztownego i wiele czasu zabierającego przerabiania niezliczonych operatów, już spisanych, a Ministerstwo Skarbu przedewszystkiem starało się o spieszne ukończenie operacyj *).

Powoływanie więc mężów zaufania do obrad, stało się czczą formą, tak samo jak traktowanie ze stronami przy komisyach katastralnych. Przewidywał to Wydział krajowy, przewidywały to także Towarzystwa gospodarskie w pismach z r. 1863. I nie mogło stać się inaczej, gdy współudział tych mężów jest tylko doradczym, i następuje dopiero po spisaniu niezliczonych aktów i po zestawieniu rezultatów dla pojedynczych czynników, których zmiana potrzebowałaby przerabiania całej masy operatów.

W trakcie zaś spisywania aktów, które służyć mają za podstawę, niema stosownej kontroli nad organami katastralnemi, stosunki miejscowe nieznającemi, cyfry podług biurowych formułek składającemi, i materyały wszystkie do tych formułek naciągającemi. Zakres działania krajowej Dyrekcyi Skarbu nie może prowadzić do wykonania stosownej kontroli, gdy krajowa Dyrekcya do tych spraw technicznych niema innych ludzi, jak właśnie tylko organa katastralne, przez Ministerstwo Skarbu jej dodane.

Ostatecznie zaś rozstrzyga w tych sprawach jeneralna Dyrekcya katastru, której urzędnicy nie znają stosunków gospodarskich naszego kraju, a tem mniej znać lub poznać mogą stosunki miejscowe pojedynczych gmin.

Z obywateli kraju naszego nie ma nikt i nigdzie głosu stanowczego w tej sprawie, od której los milionów ludzi zależy.

Już z doświadczeń zebranych z administracyi nie zbyt wielu pozostałych dóbr skarbowych, mógł Rząd powziąść przekonanie, że urzędy skarbowe nie są w stanie podołać sprawie katastralnego szacowania gruntów, daleko trudniejszej niż administracya dóbr.

---

*) Rzecz o stanowisku i działaniu mężów zaufania, wyłożona jest obszerniej w sprawozdaniu Wydziału krajowego do Sejmu z 17. Grudnia 1865. str. 4., 17., 32., 33. do 36.

Tę niedostateczność sił u Władz skarbowych uznawały nawet pisma i memoryały samego Ministerstwa Skarbu, przedkładane Radzie Państwa, i dowodzące potrzeby reformy podatku gruntowego, na podstawie szacowania gruntów, wykonać się mającego ze stanowczym wpływem Reprezentantów podatkujących i pod wzajemną ich między sobą kontrolą.

Wszystkie te powody przemawiają za koniecznością i słusznością żądania, aby rewizya szacowania gruntów podjętą była przez komisye w pojedynczych okręgach szacunkowych ustanowione, pod kierunkiem komisyi krajowej; — aby te komisye złożone były z ludzi, język i gospodarskie stosunki kraju znających, i przynajmniej w połowie przez Reprezentacyę kraju mianowanych; aby tym komisyom dodani byli do pomocy urzędnicy szacunkowi tacy, jakich wymaga patent z 23. Grudnia 1817. i Najwyższa Uchwała z 7. Lutego 1861. aby nakoniec w Ministerstwie właściwym, urząd stanowiący w tej sprawie, złożony był z ludzi znających gospodarstwo wiejskie i nasze krajowe stosunki gospodarskie, i aby w tym urzędzie przy rozstrzyganiu w sprawach katastru udział mieli także mężowie zaufania z kraju obrani.

VI.

W załączniku *A*) do sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 17. Grudnia 1865 (str. 43.) znajduje się zestawienie dat, wskazujących, że wynikłości katastralnego szacowania gruntów w Galicyi — w stosunku do cen kupna i dzierżaw gruntów, które wartości i dochodów praktycznym są wyrazem — daleko wyższe są, niż w Zachodnich prowincyach dotąd oszacowanych.

Jest to dowód największej błędności, bo nierówności szacowania gruntów. Błędność tę uznawało i dowodziło same Ministerstwo Skarbu w memoryale o stałych podatkach z r. 1860. i w pismach przedkładanych Radzie Państwa, potrzebę reformy podatków uzasadniających. Przedstawiało Ministerstwo w tych pismach pochodzące z katastru nierówności w opodatkowaniu; przedstawiało, że katastralne szacowanie gruntów już dlatego jest nierówne, bo jest niejednoczesne; że w rezultatach swoich nie jest ono czem innem, jak wypływem rachunku, polegającego na zapatrywaniach się osobistych, i na kombinacyi, która jest tem niepewniejszą, gdy nie tyle opiera się na doświadczeniach, czerpanych z rzeczywistości, ile na abstrakcyjnych regułach, więc też cała operacya co do istoty zamienioną jest w dzieło buchhalteryczne.

Zasady szacowania musiały stawać się tem błędniejszemi, czem bardziej ich zastósowanie oddalało się od czasu ich wydania i od krajów, dla których pierwotnie zostały wydane. Błędy zasad musiały znacznie pomnożyć się błędami wykonania, szczególnie w Galicyi, gdzie stosunki klimatyczne i ekonomiczne bardzo różnią się od stosunków w innych prowincyach, a wykonanie szacowania powierzone zostało organom z temi stosunkami nieobeznanym.

Na podstawie błędnych, wewnątrz kraju nierównych i w stosunku do innych prowincyj niesłusznych katastralnych operacyj, miałaby Galicya przebywać teraz klęskę niesłusznego i niesprawiedliwego opodatkowania gruntów.

Klęskę taką przebyła już Galicya przez zaprowadzenie prowizoryum podatku gruntowego z r. 1820. Długi lat przeciąg był potrzebnym, aby zatarły się skutki tej klęski. Zaprowadzenie tego prowizoryum obciążało Galicyę więcej niż te prowincye, do których prowizoryum się nie rozciągało, i nawet więcej niż te sześć prowincyj, w których takie same prowizoryum było zaprowadzone, gdy szacowanie gruntów, które onemu prowizoryum służyło za podstawę, odbywało się także pod kierunkiem ludzi z innych prowincyj przysłanych, a na podstawie wykazanego w tem szacowaniu dochodu brutto, rozkładano podatek bez uwzględnienia różnic w kosztach kultury, które (jak to wykazaliśmy w ustępie I. lit. c) str. 6) z powodów klimatycznych i ekonomicznych muszą być w stosunku do dochodu brutto w Galicyi znacznie wyższe niż w innych prowincyach.

Podatek w Galicyi już przez prowizoryum w stosunku do innych prowincyj niesłusznie podwyższony, nie powinien doznać nowego podwyższenia przez stały katastr, tem bardziej, gdy w owych sześciu prowincyach, które miały tak jak Galicya prowizoryum z roku 1820, stały katastr w ogólności podatku nie podwyższył. Jak świadczy załącznik *B*) do Sprawozdania Wydziału krajowego, opłaca dwie tylko z tych prowincyj (Morawa i Szląsk) w podatku gruntowym kwotę większą, jedna zaś (Niższa Austrja) kwotę prawie równą, a trzy inne (Wyższa Austrya, Styrya i Karyntya) kwotę niższą od tej, jaką na podstawie prowizoryum opłacały.

A przecież także i w tych prowincyach znalazły operaty katastralne przestrzeń produkcyjną większą i kultury ziemi lepszą od tej, jaka była wykazaną w prowizoryum; dochód zaś czysty z gruntów

musiał od czasu prowizoryum podnieść się w rzeczonych prowincyach w stosunku daleko większym niż w Galicyi, gdy w tych prowincyach żywy ruch handlowy i przemysł wzmagający się ciągle i cłami protekcyjnemi chroniony, podnosił majątek narodowy i oddziaływał zbawiennie na podniesienie rolnictwa i dochodu z gruntów.

Daty przez Rząd ogłaszane, w załączniku *C*) do sprawozdania Wydziału krajowego zestawione, wykazują, że Galicya już teraz w stosunku do wartości nieruchomości opłaca podatek państwowy znacznie większy niż inne prowincye. Do tego przychodzą jeszcze dodatki krajowe, które w stosunku do przychodu z gruntów w Galicyi już dla tego muszą być większe niż w innych prowincyach, iż ciężary krajowe rozkładają się w tych prowincyach na stosunkowo większą ilość miast bogatszych, i na dochody z przemysłu i handlu, gdy w kraju naszym spadają one prawie zupełnie na grunta. Mianowicie w podatku domowym, zarobkowym i konsumcyjnym, obciążona jest Galicya w stosunku do rzeczywistej zamożności więcej niż inne prowincye, gdy zasady wszystkich tych podatków ustanawiają taryfy lub cyfry stosunkowe, wszędzie równe, bez względu na stosunki klimatyczne i ekonomiczne, które w naszym kraju daleko gorzej się składają, niż w innych prowincyach.

Wszystkie te okoliczności dowodzą potrzeby znacznego zniżenia raczej, niż podwyższenia podatku gruntowego w kraju naszym. Jeżeli jednak stan finansów Państwa nie dozwala takiego zniżenia, to słusznem byłoby, ażeby kwota podatku, jaką opłaca teraz Galicya z Krakowskiem, na podstawie katastru przynajmniej nie była podwyższoną, lecz pozostała niezmienną aż do chwili, gdy nowa reforma podatkowa sprowadzi słuszne wyrównanie podatków między prowincyami.

Co do rozkładu podatku wewnątrz kraju naszego, nie można spuszczać z oka tego ekonomicznego pewnika, że każda zmiana podstawy podatku sprowadza szkodliwe wstrząśnienie stosunków majątkowych i kredytowych. Wstrząśnienie to musi być większe w krajach, gdzie ciężary publiczne są wielkie. I właśnie w Galicyi doszły te ciężary do nadzwyczajnej, rzadko w którym kraju doznanej wysokości. Narażenie kraju na takie wspomnionych stosunków wstrząśnienie, może być wtedy tylko po części usprawiedliwione, jeżeli nowa podstawa podatku będzie słuszną.

Nie może Komisya zataić przekonania, że do takiej słusznej podstawy podatkowej trudno przyjść na podstawie teraźniejszego systemu szacowania gruntów, zestarzałego, sztucznego, niezrozumiałego dla stron, przy którym błędy, popełniane w czynnikach pojedynczych, mnożą się przez tych czynników między sobą kombinacye. Zaniechanie tego systemu w Galicyi byłoby tem potrzebniejsze, gdy właśnie w Galicyi czuć się daje największy brak materyałów do stosownego ustanowienia pojedynczych czynników. Najstosowniejszem więc byłoby w Galicyi oszacowanie gruntów proste, do zrozumienia łatwe, stanowiące bez sztucznych obliczeń jedną tylko cyfrę czystego dochodu, i wykonane pod wpływem przeważnym Reprezentantów podatkujących i pod wzajemną ich między sobą kontrolą.

Nie może jednak Komisya doradzać Wysokiemu Sejmowi żądania nowego systemu szacowania gruntów, zaprowadzenie bowiem nowego systemu wymagałoby nowych ustaw, których wydanie znacznym podlega trudnościom, wymagałoby także uznania zupełnej fałszywości i odrzucenia prawie wszystkich dotychczasowych operatów szacunkowych, z wielkiem kosztem i mozołem spisanych, co natrafiłoby jak wiemy z doświadczenia na opór taki, który nawet przy najlepszych chęciach teraźniejszego Ministerstwa nie mógłby być złamanym.

W obec tych trudności, i w obec objawionej w Najwyższej chwale z 19. Marca 1863. woli Jego c. k. Apostolskiej Mości, aby teraźniejsze szacowanie katastralne doprowadzone było do końca, sądzi Komisya, że trzeba ograniczyć się na prośbę stosownego dotychczasowych błędnych operatów sprostowania.

Dla nadzwyczajnej ważności i nagłości sprawy katastralnego oszacowania gruntów, zbliżającego się do końca, winniśmy wspomnioną prośbę zanieść do Najmiłościwszego Monarchy, który w ojcowskiej pieczołowitości o dobro poddanych swoich, o dobro milionów naszej rolniczej ludności, raczy Najłaskawiej odwrócić od nas klęskę niesprawiedliwego i nierównego nałożenia podatku.

Projekt do takiej prośby przedkłada Komisya Wysokiemu Sejmowi razem z wskazówkami do rewizyi katastralnego szacowania gruntów, ułożonemi w kierunku w poprzedzających ustępach niniejszego sprawozdania wskazanym.

Sądzi Komisya także potrzebnem polecić Wydziałowi krajowemu, aby wysłał do Wiednia delegowanych do popierania imieniem kraju żądań naszych w tej sprawie u Ministerstwa, co tem bardziej

jest potrzebnem, gdy kraj nasz nie ma w Radzie Ministrów specyalnego zastępcy swojego, krajowca, mającego wspólne z nami interesa.

Z tych to powodów wnosi Komisya:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. „załączoną petycyę do Jego c. k. Apostolskiej Mości;
2. wskazówki do rewizyi katastralnego oszacowania gruntów, a mające się załączyć do wspomnionej petycyi;
3. polecenie do Wydziału krajowego, aby zamianował delegowanych, którzyby tę sprawę u Ministerstwa osobiście popierali.“

Z Komisyi sejmowej do rozpoznania sprawy katastru mianowanej.

Lwów 15. Kwietnia 1866.

Prezydujący:
Agenor Gołuchowski.

Sprawozdawca:
Kornel Krzeczunowicz.

Najjaśniejszy Panie!

W Najwyższej Uchwale z 19. Marca 1863., odmawiającej prośbie Sejmu naszego o systowanie katastralnego szacowania gruntów, raczyłeś Najjaśniejszy Panie wyrzec oczekiwanie, iż Sejm i Wydział krajowy wezmą współudział konieczny, ażeby to dzieło zarówno ważne dla Państwa i kraju doprowadzone zostało do zadawalniającego i spiesznego końca.

Wydział krajowy w należnem posłuszeństwie dla woli Waszej c. k. Apostolskiej Mości, rozpoznawał katastralne szacowanie gruntów i udawał się w r. 1864. do Ministerstwa Skarbu, z odnoszącemi się do tej sprawy przedstawieniami i wnioskami. Usiłowanie to jednak Wydziału krajowego, równie jak i przedstawienia mężów zaufania, przez Wydział krajowy do obrad delegowanych, a przebrzmiewającym bezskutecznie głosem doradczym opatrzonych, nie odniosły dotąd pożądanych owoców.

Nie udzielił także Rząd Waszej c. k. Apostolskiej Mości Sejmowi żadnych przedłożeń, wprowadzających Sejm do współudziału w tej sprawie, do której Najmiłościwszy Panie powołać go raczyłeś.

Zniewolony więc był Sejm zająć się rozpoznaniem teraźniejszego stanu katastralnego oszacowania gruntów z własnej inicyatywy, i przy tem rozpoznaniu przyszedł do przekonania, iż to szacowanie ani w szczegółach ani w rezultatach swoich nie odpowiada ustawom i dobroczynnym Ustawodawcy zamiarom.

Pominiętym został duch ustawy, wskazujący wyraźnie, iż oszacowanie gruntów odbywać się ma na podstawie prawdy i rzeczywistości, na podstawie faktycznego a zwyczajnego w gminie gospodarstwa. Pominięty został cel ustawy, którym jest równość szacowania, mającego służyć za podstawę do równego rozkładu podatku.

Pominięte zostały przepisy, polecające ustanawiać cyfry dla pojedynczych czynników podług przeciętnych dat, czerpanych z doświadczeń miejscowych. W biurach wyrobione fiskalne zdania przewodniczyły w ustanawianiu tych cyfr, a z dat tu i ówdzie zbieranych, wyszukiwane i obrabiane bywały materyały, dla odpowiadającego tylko formie tychże cyfr uzasadnienia.

Ustanowione zostały ceny głównych gatunków zboża podług wykazów cen targowych z r. 1824., bez względu na używane podówczas większe miary i na odległość od targu. Ustanowiono ceny siana i potrawu w ułożonych naprzód w powszechności wszędzie równych, zbyt wysokich cen zboża stosunkach i w pewnych między gatunkami trawy odstępach, bez względu na stosunki miejscowe, które są najrozmaitsze. Również bez dokładnych powodów ustanawiano ceny drzewa w kierunku fiskalnym i w takich między gminami i między gatunkami drzew stosunkach, które lokalnym doświadczeniom nie są odpowiedne. Ustanowione cen stosunki równe wyglądają w aktach lecz są stanowi faktycznemu, którego przepisy trzymać się polecają nie odpowiadające, i w stosunku do rzeczywistości najnierówniejsze, więc też do nierównego szacowania gruntów prowadzące.

Nie z przeciętnych dat, czerpanych z doświadczeń miejscowych, lecz podług zdań organów, z miejscowemi stosunkami nie obeznanych, ustanowione były przychody w naturze z ról, łąk i lasów. I przyszło do tego, że w licznych klasach ról przyjmowano gospodarstwa trzy- i czteropolowe bez ugoru lub z małym ugorem i z gnojeniem co trzy lub cztery lata wracającem, czego niema nawet w najlepszych gospodarstwach kraju naszego. I wpisywane bywały w operaty nawet takie płodozmiany, w których nastę-

pywało zboże ozime po ozimem, a nawet po zbożu następowało bez ugoru zboże ozime, siano w polu świeżo zgnojonem, co nietylko nie zgadza się z rzeczywistością, lecz nawet w naszych stosunkach klimatycznych jest nie możliwe.

Wydatki materyalne na kulturę były także ustanawiane podług biurowych formułek i cyfr stosunkowych, które szczególnie co do wydatków w robociźnie ciągłej, nie zgadzają się ze zwyczajnym w gminach galicyjskich trybem gospodarstwa.

Podług wniosków Immediat-komisyi, które Najjaśniejszy Panie w najwyższem piśmie gabinetowem z 7. Lutego 1861. zastosować kazałeś, miały być uwzględnione nowe czynniki, mianowicie: koszta na budynki, narzędzia rolnicze, niemniej odpowiadające stosunkom kraju naszego podwójne święta, krótsze dnie zimowe i stosunkowa możność użycia sprzężajów konnych i wołowych. Lecz nowe te czynniki powikłano sztucznym a fiskalnym sposobem w labirynt cyfr; powikłano je w szczególności w obliczenie ceny dnia ciągłego, tak iż z tych czynników w rzeczywistości nic nie zostało. Procenta na kulturę szczególnie dla rót i łąk, ustanowione w Galicyi przeciętnie w cyfrach podobnych jak dla innych prowincyj dawniej szacowanych są dowodem, iż nie tylko wspomnione nowe czynniki nie zostały uwzględnione, lecz nawet przy ustanawianiu innych czynników rzeczywistość została pominiętą na szkodę Galicyi, mającej stosunki klimatyczne i ekonomiczne gorsze niż w innych prowincyach. Jest to rzeczą powszechnie znaną i nawet w pismach sławnych ekonomistów na podstawie doświadczeń dowiedzioną, że w krajach zimniejszych z jednej strony kultura ziemi jest droższą, bo potrzeba więcej opału i w ogóle więcej zapasów na zimę, szczególnie dla bydła i potrzeba więcej ludzkich i zwierzęcych sił roboczych, gdyż roboty w polu na mniejszą część roku się rozdzielają, a z drugiej strony natura mniej szczodra, wydaje ziemiopłody w mniejszej ilości i gorszej jakości, z kąd oczywiście wypływa, że już absolutnie większe materyalne koszta kultury w stosunku do mniejszej produkcyi, muszą w krajach zimniejszych znacznie być większe, niż w krajach cieplejszych. Między Galicyą a prowincyami innemi zachodzi znaczna różnica w kosztach kultury ziemi, nie tylko z powodów klimatycznych, lecz i z tego powodu, iż w Galicyi brakuje przemysłu i żywego ruchu handlowego, któryby oddziaływał zbawiennie na rolnictwo. Koszta utrzymania sił roboczych, do gospodarstwa potrzebnych, spadają więc w Galicyi całym ciężarem na rolnictwo, a rolnik w powszechności nie może nic, albo bardzo mało z tych kosztów powetować przez użycie lub wynajęcie tych sił na cele handlowe lub przemysłowe. — Lecz na te wszystkie stosunki, operaty katastralne, składane podług ustalonych formułek biurowych, nie zważały.

I przyszły katastralne operacye w Galicyi Zachodniej do takiego już gruntów oszacowania, które w pojedynczych przypadkach przewyższają w kilkonasób teraźniejsze ceny kupna i dzierżaw gruntów. — W 1785ciu zaś przypadkach, po rok 1862. przez same organa skarbowe zebranych, są ceny kupna i dzierżaw gruntów przeciętnie o trzy procent mniejsze od szacowania katastralnego, chociaż to szacowanie opierać się miało na cenach produktów z r. 1824. 3 do 4 razy mniejszych od cen produktów z lat, z których zbierano ceny kupna i dzierżaw.

Na podstawie takich rezultatów szacowania, ponosi już Wielkie Księstwo Krakowskie niesprawiedliwy i nierówno rozłożony podatek i słusznego domaga się ulżenia. Także Galicyi podobna zagraża klęska, jeżeli nie zostaną użyte stosowne środki zaradcze.

Najcenniejszym do kontrolowania wynikłości szacowania gruntów materyałem, są daty o cenach kupna i dzierżaw gruntów, czerpane z kontraktów, które pewniejsze są od wszystkich innych dokumentów, jakich przy katastrze użyć można. Jakkolwiek te daty w pojedynczych przypadkach tylko z oględnością mogą być zastósowane, to jednak sumaryczne tych dat wynikłości, są jedynie możliwym środkiem do osądzenia rezultatów katastralnego szacowania gruntów w całych okręgach szacunkowych i w całym kraju. Najstaranniejsze tych dat zbieranie i używanie onych od samego początku operacyj katastralnych, było w naszych przepisach szacunkowych polecone. Jednakże w wykonaniu były te daty po części — a szczególnie przy pierwszem szacowaniu gruntów w Wielkiem Księstwie Krakowskiem zupełnie pominięte, po części zaś niedostatecznie i niedokładnie zbierane i niestosownie użyte.

W skutek zażaleń w tym względzie, nakazało Ministerstwo Skarbu w reskrypcie z 5. Stycznia 1863., aby dla użytku przy katastrze ceny kupna i dzierżaw gruntów z ostatnich lat sześciu przez urzędy podatkowe były zebrane, i w stosunku do cen produktów z r. 1824. zredukowane. Prosił Wydział krajowy o dalsze tego przepisu rozwinięcie, a szczególnie o rozpoznanie dat o cenach gruntów przez organa, ze stosunkami miejscowemi obeznane, i o stosowne tychże dat przy rewizyi błędnych operatów użycie. Ministerstwo Skarbu jednak nie przychyliło się do tej prośby, cofnęło nawet przepis reskryptu z dnia 5. Stycznia 1863., polecający redukowanie cen gruntow zbieranych z lat ostatnich, i poleciło w reskrypcie z 19.

Listopada 1864., aby daty z ostatnich lat 10 zebrane, bez żadnej redukcyi, do osądzenia rezultatów szacowania były użyte. Taki przepis nie jest zgodnym z duchem ustaw, i prowadzić musi do znacznie wyższego szacowania gruntów w Galicyi niż w innych prowincyach. Przy szacowaniu gruntów, odbywającym się na podstawie cen produktów z r. 1824., tylko ceny gruntów temu rokowi najbliższe mogą być użyte, lub też ceny z osatnich lat zbierane na stosunki cen z r. 1824. powinny być zredukowane. Nadto wybór i rozpoznanie dat o cenach kupna i dzierżaw gruntów, daty, które powinny służyć jako jedyny środek do kontroli rezultatów wadliwego szacunku, pozostawił reskrypt Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864. tym samym organom szacunkowym, które stosunków miejscowych, a w znacznej części i języka krajowego nie znały, które więc do dokładnego zrozumienia i osądzenia tych dat nie były zdolne, a do stosownego ich użycia tem mniej mogły być skłonne, gdy poprzedniemi swojemi operacyami były uprzedzone, i już błędnego i fiskalnego wyszukiwania, obrabiania i składania dat dostateczne dały dowody.

W memoryale o stałych podatkach z r. 1860., i w pismach razem z projektami do reformy podatków Radzie Państwa przedkładanych, uznawało i dowodziło same Ministerstwo Skarbu znaczne błędy katastralnego szacowania gruntów, i pochodzące z tych błędów nierówności w opodatkowaniu. Przedstawiało Ministerstwo, że oszacowanie katastralne już dla tego jest nierówne, bo nie jednoczesne, i błędne, bo co do istoty zamieniło się w dzieło buchhalteryczne, od zdań indywidualnych zawisłe.

Dziełem buchhalterycznem, z rzeczywistością niezgodnem, musiało być szacowanie gruntów w Galicyi tem bardziej, gdy błędy, pochodzące już z przepisów zestarzałych i stosunkom czasowym i krajowym nieodpowiednich, pomnożone zostały błędami wykonania, które poruczone zostało wbrew przepisowi Najwyższego Patentu z dnia 23. Grudnia 1817., organom szacunkowym, z miejscowemi stosunkami gospodarskiemi nieobeznanym. Pomiędzy wnioskami Immediat-komisyi, w r. 1860. ustanowionej, najważniejszym niezawodnie był ten, aby do wykonania katastralnego szacowania gruntów, użyci byli urzędnicy szacunkowi, którzy są krajowcami, znają język krajowy i stosunki gospodarskie krajowe. Wniosek ten, razem z innemi wnioskami Immediat-komisyi, rozkazałeś Najjaśniejszy Panie! w Najwyższej uchwale z 7. Lutego 1861., zastosować właśnie w tych krajach, w których operacye szacunkowe już w toku się znajdowały. Ministerstwo Skarbu jednak w reskrypcie z 15. Maja 1861. orzekło, że przepis ten nie może być wykonanym w Galicyi właśnie dla tego, że operacye katastralne w Galicyi były w biegu.

I od najniższej instancyi do najwyższej, rozstrzygają w najważniejszej dla kraju naszego sprawie materyalnej ci, którzy nie znają naszych stosunków gospodarskich. Z obywateli kraju naszego, znających te stosunki nie ma nikt i nigdzie uchwalającego w tej sprawie głosu.

Nie dziw więc, że wykonane i kierowane przez takie organa szacowanie katastralne w Galicyi trzymać się musiało tylko formy, a pomijało istotę rzeczy, i że względy słuszności i względy na rzeczywiste stosunki miejscowe nie mogły pozyskać należną im wagę.

Przebyła już Galicya Najjaśniejszy Panie! klęskę uciążliwego i nierównego rozkładu podatku na podstawie prowizoryum gruntowego z r. 1820. — Długiego lat przeciągu było potrzeba, ażeby zatarły się skutki tej klęski. Podatek podług wspomnionego prowizoryum rozłożony, był w Galicyi uciążliwszy i w stosunku do czystego dochodu większy niż w innych prowincyach, już z tego powodu, że szacowanie gruntów, które onemu prowizoryum służyło za podstawę, pod kierunkiem organów z innych prowincyj przysłanych było wykonane, a na podstawie wykazanego w tem szacowaniu dochodu brutto, rozkładano podatek bez uwzględnienia różnic w kosztach kultury, które z powodów klimatycznych i ekonomicznych znacznie są większe w Galicyi, niż w innych prowincyach.

Podatek w Galicyi, już przez prowizoryum w stosunku do innych prowincyj niesłusznie podwyższony, nie powinien doznać nowego w skutek stałego katastru podwyższenia, tem bardziej, gdy w owych sześciu prowincyach, które miały także prowizoryum w r. 1820. zaprowadzone, stały katastr w ogólności podatku nie podwyższył. Dwie tylko z tych prowincyj opłacają dziś w podatku zwyczajnym kwotę większą, jedna z nich kwotę prawie równą, a trzy kwotę niższą od tej, którą na podstawie prowizoryum opłacały. A przecież i w tych prowincyach znalazły operaty katastralne przestrzeń produkcyjną większą, i kulturę ziemi lepszą od tej, jaka była wykazaną w prowizoryum: dochód zaś z gruntów musiał od czasu prowizoryum podnieść się w tych prowincyach w stosunku daleko korzystniejszym niż w Galicyi, gdy w tych prowincyach przemysł i handel, podnoszący się daleko więcej niż w Galicyi, wpływał i na podniesienie korzyści z rolnictwa. Lecz także daty przez Rząd ogłaszane dają wskazówkę, że grunta w kraju naszym, w stosunku do jego zamożności, w stosunku do rzeczywistych wartości i dochodów gruntowych, których ceny kupna i dzierżaw gruntów praktycznym są wyrazem, większym niż w innych prowincyach obciążone są podatkiem.

Nietylko w podatku gruntowym, lecz także w innych podatkach był i jest dotąd kraj nasz w stosunku do zamożności swojej, więcej od innych prowincyj obciążonym. Podług równych w powszechności taryf i procentów wymierza się podatek domowo-klasyczny i domowo-czynszowy, bez względu na to, że z powodów klimatycznych i ekonomicznych koszta utrzymania budynków w Galicyi są większe, a rzeczywista wartość użytkowa budynków stosunkowo mniejsza. Stałe taryfy podatku zarobkowego są, szczególnie dla mniejszych rzemieślników, uciążliwsze w Galicyi niż w innych prowincyach, gdzie robota większą otrzymuje zapłatę. Wymierzony od sztuki bydła podatek konsumcyjny od mięsa daleko uciążliwszym jest w Galicyi, gdzie waga bydła i cena mięsa daleko jest mniejszą, niż w Zachodnich prowincyach.

Wychodzą dziś na jaw wszystkie te kraju naszego uciążliwości, spowodowane pomijaniem uwzględnienia właściwych temu krajowi potrzeb i stosunków. Lecz dziś zarazem zabłysła nam nadzieja usunięcia tych uciążliwości, gdy dzięki wspaniałomyślnym Waszej c. k. Apostolskiej Mości zarządzeniom, działania Rządu, i tych działań rezultaty do publicznej dochodzą wiadomości, i Reprezentanci ludów, berłu Twojemu Najmiłościwszy Panie! podległych, do radzenia w sprawach publicznych są powołani.

Pod Twoją więc Najjaśniejszy Panie! udajemy się dziś opiekę w najważniejszej dla kraju naszego sprawie podatkowej, w sprawie nowego rozkładu podatku gruntowego, od której szczęśliwego rozwiązania zawisł los milionów rolniczej ludności naszej. Racz Najmiłościwszy Panie! odwrócić od kraju naszego klęskę uciążliwego i nierównego opodatkowania na podstawie błędnych operacyj katastralnych, które nie mogą być sprostowane ani w drodze samych tylko reklamacyj, ani przez organa, które te operacye wykonywały.

Nie możemy zataić przekonania, że najstosowniejszym do słusznego rozkładu podatku gruntowego środkiem, byłoby zupełne porzucenie dotychczasowego systemu szacowania gruntów, zawiłego, dla stron niezrozumiałego i zaniechanego już w innych państwach, którego zasady już się zestarzały, i przyjęcie systemu pojedynczego, stanowiącego cyfrę stałego dochodu bez sztucznych obliczeń, i wykonanego pod wpływem przeważnym Reprezentantów podatkujących, i za wzajemną ich między sobą kontrolą.

Gdy jednak Najmiłościwszy Panie! w Najwyższej uchwale z 19. Marca 1863., raczyłeś objawić wolę Twoją, aby dotychczasowe operacye szacunkowe doprowadzone zostały do końca, Sejm posłuszny tej woli ogranicza się na prośby, dążące do odpowiedniego tych operacyj poprawienia.

Środkami do takiego poprawienia zdaniem Sejmu niezbędnie potrzebnemi byłyby: „ścisła rewizya operacyj szacunkowych, z wyjątkiem oznaczenia gatunków kultury, klasyfikacyi i klasacyi, które w drodze samych reklamacyj mogą być sprostowane; poruczenie tej rewizyi komisyom lokalnym, które zostawałyby pod kierunkiem komisyi krajowej i równie jak ta ostatnia, złożone byłyby z politycznego urzędnika jako przewodniczącego, i z członków w połowie przez Wydział krajowy obranych; zebranie jak naliczniejszych dat o cenach kupna i dzierżaw gruntów i użycie tych dat przy rewizyi, a szczególnie do sumarycznego osądzenia wynikłości szacowania i do prostowania tych wynikłości; rozpoznawanie i rozstrzyganie reklamacyj, po dokończonej rewizyi wnoszonych przez wspomnione Komisye; złożenie władzy centralnej w tej sprawie ostatecznie rozstrzygającej, z osób nasze stosunki gospodarskie znających, i dopuszczenie Reprezentantów kraju do współudziału w tej władzy. Dla przyspieszenia mogłyby reklamacye gminne razem być traktowane z indywidualnemi.“

W załączniku */. zawarte są bliższe dla rozwinięcia tych środków wskazówki.

O tych to środków zarządzenie, jako o jedyny sposób odwrócenia ~~środek przeciw~~ grożącej krajowi naszemu klęsce upraszamy Waszą c. k. Apostolską Mość.

Racz Najmiłościwszy Panie uwzględnić łaskawie ~~miłościwie~~ prośby Reprezentacyi kraju i dozwól, abyśmy złożyli u stopni Tronu Twojego zapewnienie niezłomnej wierności i niezmiennego przywiązania do Twojej Najjaśniejszy Panie! Najdostojniejszej Osoby.

Wskazówki

do rewizyi katastralnego szacowania gruntów w Królestwie Galicyi i Lodomeryi i w Wielkiem Księstwie Krakowskiem.

I.

W ogólności.

1. Oprócz oznaczenia rodzajów uprawy, klasyfikacyi i klasowania gruntów, które to operacye w samej tylko drodze reklamacyi mogą być sprostowane, mają wszystkie inne operacye szacunkowe zrewidowane być z urzędu przed reklamacyami.

II.

O organach.

2. Dla wykonania rewizyi katastralnego szacowania gruntów ustanowione będą Komisye w każdym Inspektoracie szacunkowym, i Komisya krajowa.
3. Komisya inspektoracka ma się składać z c. k. urzędnika politycznego, przez c. k. Namiestnika mianowanego, jako przewodniczącego, i z ośmiu członków, których połowę mianuje Namiestnik, drugą połowę Wydział krajowy.

Do Komisyi inspektorackiej należy bezpośrednie wykonanie rewizyi operatów szacunkowych. W tym celu może Komisya inspektoracka powoływać także rzeczoznawców i mężów zaufania z głosem doradczym i zarządzać wizye lokalne przez mianowanych od siebie delegatów.

4. Komisya krajowa, jedna dla całego kraju, z siedzibą we Lwowie, składać się ma z mianowanego przez Najj. Pana Nm. urzędnika politycznego jako przewodniczącego, i z ośmiu członków, których połowę mianuje c. k. Namiestnik, drugą połowę obiera Wydział krajowy.

Komisya krajowa nadzoruje Komisye inspektorackie bezpośrednio lub przez delegowanych, kieruje ich czynnościami, i wydaje im, jakoteż urzędnikom szacunkowym, stosowne instrukcye.

Instrukcye te, o ileby odstępywały od zasad wyrzeczonych w przepisach obowiązujących, potrzebują zatwierdzenia właściwego Ministerstwa.

Komisya krajowa starać się będzie o uproszczenie czynności rewizyi katastralnego szacowania gruntów, aby czynności te bez nadwerężenia słuszści rezultatów szacowania, jak najspieszniej mogły być wykonane.

5 Wszyscy członkowie tak Komisyi krajowej, jakoteż Komisyj inspektorackich, mają znać dokładnie język krajowy i gospodarskie stosunki krajowe: członkowie Komisyj inspektorackich, mają nadto znać stosunki gospodarskie dotyczącego inspektoratu.

6. Komisyom dodani będą urzędnicy szacunkowi, mianowani przez Namiestnika, którzy stosownie do §. 10. Patentu z 23. Grudnia 1817. i do Najwyższej Uchwały z 7. Lutego 1861., powinni być krajowcami, znać dokładnie język krajowy i stosunki gospodarskie kraju. Urzędnicy szacunkowi użyci w pojedynczych inspektoratach, mają nadto znać stosunki gospodarskie, dotyczącego inspektoratu. Urzędnicy szacunkowi mają w Komisyach głos tylko doradczy.

7. We właściwem Ministerstwie złożoną będzie władza, stanowiąca w sprawach katastralnego szacowania gruntów, z członków przez Rząd mianowanych, z teoryą i praktyką gospodarstwa wiejskiego obeznanych, i także stosunki gospodarskie Galicyi znających.

Przy rozstrzyganiu w sprawach katastru u tej władzy, udział mieć będą z głosem stanowczym mężowie zaufania przez Wydział krajowy obrani.

III.

Zbieranie dat o zamiennych cenach gruntów.

8. Jednem z najważniejszych zadań Komisyi krajowej i Komisyj inspektorackich, będzie przywieść do skutku zaniedbane dotąd jak najstaranniejsze zbieranie dat o cenach zamiennych gruntów, obliczanie rent gruntowych z tych dat, i porównanie tych rent z rezultatami szacowania.

9. Urzędy podatkowe winne będą udzielić Komisyom inspektorackim spisy aktów prawnych, zdziałanych w latach od 1850. do 1864. włącznie, dotyczących wydzierżawienia i nabycia gruntów (kontraktów dzierżawy, kupna, zamiany, działów, dekretów, przyznania spadków itd.)

Z tych spisów wykreślone będą i od użytku przy szacowaniu gruntów wyłączone, wszystkie przypadki wywłaszczenia dla celów publicznych, ~~niemniej te przypadki wywłaszczenia dla celów publicznych~~, niemniej te przypadki, w których cena objektu nabytego, lub wydzierżawionego, nie jest wyrażoną w dokumencie strony obowiązującym.

Wszystkie inne akta prawne, dotyczące nabycia lub wydzierżawienia gruntów, rozpoznaje Komisya inspektoracka:

a) pod względem tożsamości i składu objektu nabytego lub wydzierżawionego. (10);

b) pod względem obliczenia ceny zamiennej gruntów (11).

10. W pierwszym względzie (9. lit. *a*.) mają być dochodzone parcele gruntowe, należące do objektu na własność nabytego lub wydzierżawionego, niemniej przedmioty razem z temi gruntami nabyte, lub zadzierżawione, i ciężary z ich nabyciem lub zadzierżawieniem przyjęte.

11. Cena zamienna objektu (cena kapitałowa lub czynsz dzierżawny) przyjmuje się taka, jaka wyrażoną jest w dokumencie strony obowiązującym.

Od tej ceny potrąca się w przypadkach nabycia własności wartość kapitałowa, zaś w przypadkach dzierżawy wartość użytkowa wszystkich przedmiotów przez nabywcę własności lub przez dzierżawcę razem z gruntami, bez osobnego za nie wynagrodzenia nabytych, jako to: budynków mieszkalnych i gospodarskich; budynków i zakładów przemysłowych; rzeczy ruchomych (bydła, narzędzi gospodarskich, sprzętów domowych, zapasów w ziemiopłodach); praw z posiadłością gruntową połączonych, i innych praw żądania prestacyi lub dozwolenia i t. p.

Do ceny objektu w dokumencie wyrażonej, dodaje się w przypadkach nabycia własności odpowiednia suma kapitałowa, zaś w przypadkach dzierżaw, odpowiednia kwota, za przedmioty, które nabywca lub dzierżawca, bez przyznania mu osobnego za to wynagrodzenia, razem z gruntami jako ciężary przyjął, jako to: podatek gruntowy i dodatki krajowe, służebnictwa, czynsze, obowiązek płacenia długów lub procentów od długów i t. p.

12. Czynsz dzierżawny, potrąceniami i dodatkami (11. ~~i 12.~~) sprostowany, przyjęty będzie jako renta gruntowa.

Z wartości kapitałowej, w tenże sposób sprostowanej, przyjmuje się 4% jako renta gruntowa.

13. Renty gruntowe tym sposobem ustanowione, zredukuje Komisya inspektoracka w takim stosunku, w jakim zostaje krajowa przeciętna cena targowa żyta z lat 1850. do 1864., do krajowej przeciętnej ceny targowej żyta z r. 1824.

Na stosunki cen z r. 1824 podług instrukcyi przez Komisyę Krajową wydaną się mają.

14. Renty gruntowe, z wszystkich rozpoznanych przypadków nabycia i dzierżawy gruntów obliczone i podług punktu 13 zredukowane, mają być porównane z czystym dochodem, jaki dla tychże samych gruntów obliczony został w operatach szacunkowych, zrewidować się mających.

Porównanie to służyć będzie Komisyi inspektorackiej do sumarycznego osądzenia wynikłości szacowania, zrewidować się mających, i do wskazania kierunku przy rewidowaniu onych.

IV.

Główne zasady rewizyi.

15. Przy rewizyi katastralnego szacowania gruntów, winny przewodniczyć następujące główne zasady:

a) Czysty dochód z gruntów ma być przedstawiony taki, jaki mógłby być osiągnięty przy zwyczajnym w gminie trybie gospodarstwa i przy cenach produktów z r. 1824., najniższych z lat pięćdziesięciu od 1774. do 1824. włącznie;

b) między okręgami szacunkowemi, gminami, rodzajami uprawy, i klasami gruntów jednego rodzaju uprawy, ma być zachowany stosunek oszacowanego czystego dochodu taki, jaki odpowiada stosunkom rzeczywistej wartości gruntów, zwyczajnym w gminie trybem zagospodarowanych.

V.

Rewizya szacunku lasu w szczególności.

16. W każdej ile możności gminie i w każdej części większych lasów, powinno być wykonane jak najściślej, podług przepisów obowiązujących, dochodzenia teraźniejszych cen drzewa w lesie, t. j. po odtrąceniu wszelkich kosztów wyrobu, ściągania i dowozu. Dochodzenia te mają się rozciągać na ceny drzewa z ostatnich lat trzech.

Gdzie są dokładne rejestra o sprzedaży drzewa z r. 1824., mają z tych rejestrów dochodzone być, stosownie do przepisów, ceny za sągi pojedynczych gatunków drzewa opałowego w lesie z r. 1824., jako też stosunek tych cen do cen, jakie były w tych samych lasach i w częściach lasów w ostatnich trzech latach.

Przy dochodzeniu cen drzewa, tak teraźniejszych jak i z r. 1824., szczególnie w okolicach w drzewo obfitujących, powinien być wzgląd miany także na tę okoliczność, czy w tym czasu peryodzie, z którego pochodzą ceny, zużytą była cała ilość drzewa, jaką las mógł produkować.

Na podstawie przeciętnych cen drzewa opałowego z ostatnich lat trzech, ma być taryfa tych cen w odpowiednich stopniach ustanowiona, i do pojedyn-

czych gmin i lasów zastosowana; przyczem między pojedynczemi gminami i lasami, jakoteż między pojedynczemi gatunkami drzewa opałowego, winny być zachowane stosunki cen takie, jakie odpowiadają rzeczywistości.

Zastosowane tym sposobem stopnie cen teraźniejszych, mają być zredukowane w jednakowym wszędzie, i takim stosunku, w jakim się mają przeciętne ceny teraźniejsze, do przeciętnych cen z roku 1824. w tych lasach, w których ceny z r. 1824. z dokładnych rejestrów są wyśledzone.

Gdyby niebyło dokładnych i dostatecznych dat z rejestrów lasowych o cenach drzewa na pniu w lesie z r. 1824., powinien być użyty także jako środek do kombinacyi stosunek krajowego przecięcia teraźniejszych cen drzewa do krajowego przecięcia cen z prowizoryum gruntowego.

17. Dla osądzenia przychodu w naturze z lasów, winny być ile możności zbierane daty z dokładnych rejestrów lasowych.

Gdzie nie ma rejestrów lasowych dokładnych i zastosować się dających, i gdzie dotąd ustanowiono przychód w naturze tylko przez analogię z innemi lasami, lub z obliczeń na przestrzeniach próbnych, wyszukiwanych w drzewostanach lepszych niż w średnie, winny być ile możności przedsięwzięte nowe obliczenia z przestrzeni próbnych, branych w drzewostanach, które co do jakości są średnie, i zbliżają się do przeciętnej jakości lasów, w zwyczajnem w dotyczącej okolicy zagospodarowaniu się znajdujących.

Przy obliczaniu przychodu w naturze tak z rejestrów gospodarskich, jako i z przestrzeni próbnych, winien być wiek drzewostanu przyjmowany z uwzględnieniem lat, które las potrzebuje, aby się sam w zupełności zasiał.

W lasach, w których przynajmniej piąta część produkcyi dla niekorzystnego położenia lub braku odbytu nie bywa zużytą, powinna tylko ta część drzewa, która faktycznie się zużywa, policzoną być jako przychód w naturze.

18. Jako materyały do osądzenia pieniężnego dochodu brutto z lasów, zwyczajom kraju naszego odpowiedne, zbierane być powinny w jak największej możliwej liczbie daty o sprzedaży drzewa całemi morgami lub sekcyami.

Ceny przy tych sprzedażach osiągnięte, winny być zredukowane na stosunki cen drzewa z r. 1824.

19. Z rachunków dóbr rządowych i z innych dokładnie prowadzonych, mają być zbierane daty o stosunku kosztów kultury lasów do przychodu brutto, i ten stosunek winien być użyty do osądzenia procentowych kosztów na kulturę lasów

20. Do osądzenia czystego dochodu z lasów, mają być użyte rachunki z lasów rządowych i inne dokładnie prowadzone, dochód czysty przedstawiające, niemniej daty o cenach kupna dóbr, szczególnie takich, w których przeważną część gruntów stanowią lasy (12., 13. i 14.)

VI.

Rewizya szacunku gruntów innych gatunków kultury.

21. Miary zboża i nasepy, w pojedynczych miejscach targowych w r. 1824. używane, mają być ściśle dochodzone, i dla uwzględnienia tych miar równie jak i dla uwzględnienia kosztów przywozu na targ, oznaczoną będzie ryczałtowa cyfra procentowa, o którą katastralne ceny zboża winny być zniżone.

Ceny kartofel i innych roślin głębiastych podlegną również rewizyi i ustanowione będą na podstawie stałego stosunku rzeczywistego pożytku pieniężnego tych produktów do pożytku pieniężnego głównych gatunków zboża.

Na tejże samej podstawie, i z dokładnem uwzględnieniem stosunków miejscowych co do jakości, ilości i możności korzystniejszego lub mniej korzystnego użycia, mają ustanowione być ceny różnych gatunków siana i otawy.

22. Stosownie do obowiązujących przepisów, winny być zebrane w największej ilości z rejestrów gospodarskich i dziesięcinnych, daty o rotacyi i o stosunkach uprawy na rolach, jako też o plonach zbieranych z ról i łąk.

23. Na podstawie przeciętnych rezultatów z dat, w punkcie 22. wskazanych, z ustanowionemi podług punktu 21. cenami produktów skombinowanych, ma nastąpić rewizya tak czynników przychodu w naturze, jak i pieniężnego dochodu brutto z ról i łąk.

24. Ceny robocizny, szemata wydatków materyalnych i procentowe taryfy kosztów kultury poddane będą rewizyi, na podstawie doświadczeń w kraju zebranych.

25. W szczególności rewizya kosztów kultury objąć ma nieuwzględnione dotąd czynniki, których uwzględnienie nakazane zostało w Najwyższej Uchwale z 7. Lutego 1861. na podstawie wniosków Immediat-komisyi.

Podwójne święta w Galicyi przyjęte być powinny w liczbie przez konsystorze wykazać się mającej.

Krótsze dnie zimowe mają uwzględnione być w ten sposób, aby ilość dni roboczych zimowych zredukowaną była w tym stosunku, w którym zo-

staje ilość zimowych dziennych godzin roboczych do przeciętnej ilości dziennych godzin roboczych w innych porach roku.

Stosunkowa możność użycia sprężaju konnego i wołowego, powinna być przyjętą na podstawie doświadczeń w gospodarstwach zwyczajnych. Dla uwzględnienia tej stosunkowej możności użycia sprzężajów, powinny potrącone być od ogólnej ilości dni w roku nie tylko dnie świąt i dnie, w których sprzężaj z powodów klimatycznych, lecz także i te dnie, w których sprzężaj z powodu braku roboty, nie może być użyty.

Koszta utrzymania budynków i koszta sprawiania narzędzi rolniczych z uwzględnieniem ich trwałości, mają być dokładnie oszacowane i w zupełności uwzględnione.

Gdyby dokładne dochodzenie wskazanych w tym ~~paragrafie~~ punkcie czynników i uwzględnienie onych ustanawianiu kosztów kultury w pojedynczych gminach i klasach gruntów uciążliwem i przewlekłem się zdawało, możnaby donośność tych czynników osądzić na podstawie pewnych dat, zebranych w stosownej liczbie gmin i ustanowić ryczałtowo cyfry, o które procentowe koszta kultury dla uwzględnienia tych czynników podniesione być mają.

26. Razem z rewizyą szacunku lasów, ról i łąk, nastąpi odpowiednia rewizya innych rodzajów kultury.

27. Przy rewizyi, a szczególnie dla osądzenia czystego dochodu z rewizyi wynikającego, winna Komisya inspektoracka ciągle mieć na oku przeciętne rezultata dat o rentach gruntowych, na stosunki cen z r. 1824. zredukowanych (12., 13. i 14.) Temi datami ma Komisya uzasadnić rezultaty swoich operatów.

28. Dla spieszniejszego wykonania robót, możnaby zarządzić rewizyę sumaryczną, na podstawie przeciętnych wynikłości z dat zebranych, rewizyę zaś szczegółową ograniczyć na stósowną liczbę gmin lub na niektóre grupy gmin w inspektoracie, i to na takie gminy lub grupy gmin, w których znajdzie się największa liczba dokładnych i z wielu lat czerpanych materyałów o pojedynczych czynnikach, a szczególnie dat o rencie gruntowej, osiągniętej z gruntów, w zwyczajnem zagospodarowaniu się znajdujących.

VII.

Zestawienia sumaryczne rezultatów rewizyj i osądzenie onych przez władze wyższe.

29. Po ukończeniu rewizyi, ułoży Komisya inspektoracka zwykłe zestawienia sumaryczne wynikłości rewizyi z całego inspektoratu.

Zarazem ułoży Komisya wykazy rent gruntowych, obliczonych z przypadków nabycia i dzierzaw gruntów i porównanie tych rent z czystym dochodem ztych samych gruntów, w skutek rewizyi obliczonym.

Na podstawie tych porównań, osądzi Komisya krajowa zestawienia wynikłości rewizyi każdego inspektoratu, zarządzi w razie potrzeby sprostowania, ułoży krajowe sumaryczne zestawienie rezultatów rewizyi i porównań tych rezultatów z rentą gruntową, i przedłoży to zestawienie właściwemu Ministerstwu do ostatecznego załatwienia.

VIII.

Reklamacye.

30. Gdy zestawienia sumarycznych rezultatów rewizyj będą zatwierdzone przez właściwe Ministerstwo, otworzone zostaną reklamacye.

Reklamacye gminne i indywidualne rozpoznaje Komisya inspektoracka jednocześnie, i przedkłada takowe ze zdaniem swojem Komisyi krajowej do rozstrzygnienia.

Przy rozpoznawaniu reklamacyj przeciw oznaczeniu rodzajów uprawy, klasyfikacyj i klasowaniu gruntów, mają być szczególnie zachowane te prawidła, że tylko faktycznie w gminie istniejące rodzaje uprawy, mają być w operacie zamieszczone, że każdy grunt powinien być zapisany do tego gatunku kultury, do którego należy podług faktycznego używania ~~w czasie rozpoznania reklamacyj~~ — i że pojedyncze grunta powinny być zamieszczane do wyższej lub niższej klasy, w miarę wyższej lub niższej wartości, jaką przy zwyczajnym w gminie trybie gospodarstwa, mają w gminie podług jakości swojej i położenia swojego.

Od rozstrzygnień Komisyi krajowej w sprawach reklamacyi, służy odwołanie się do właściwego Ministerstwa.

Z drukarni Kornela Pillera 1866.

exemplarz niepoprawny

Al g.i XCII. 20a/12

Sprawozdanie

Komisyi sejmowej, mianowanej do rozpoznania sprawy katastralnego szacowania gruntów.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 25. Kwietnia 1861., uchwalił Wysoki Sejm prośbę o systowanie katastralnego szacowania gruntów w Galicyi, i o rewizyę onego w Wielkiem Księstwie Krakowskiem.

Już w reskrypcie z 15. Maja 1861., l. 2.250 (l. W. 377) wypowiedziało c. k. Ministerstwo Skarbu, iż nie będzie mogło popierać tę prośbę przed tronem Jego c. k. Apostolskiej Mości.

Jednakże dopiero dnia 10. Czerwca 1863 otrzymał Wydział krajowy pismo c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 8. Czerwca 1863, l. 4.183 (l. W. 602) zawiadamiające o Najwyższej rezolucyi z 19. Marca 1863, w której Jego c. k. Apostolska Mość nie raczył zadość uczynić prośbie Wysokiego Sejmu o systowanie szacunku katastralnego. Zarazem wyrzekł Najjaśniejszy Pan oczekiwanie, iż Sejm i Wydział krajowy wezmą współudział konieczny, ażeby dzieło szacowania gruntów, zarówno ważne dla Państwa i kraju, doprowadzonem zostało do zadawalniającego i spiesznego końca.

Wydział krajowy w należnym posłuszeństwie dla woli Monarchy, powołującej go do współudziału w sprawach katastru, przedłożył c. k. Ministerstwu Skarbu obszerny o tej sprawie memoryał z d. 16. Stycznia 1864, w którym także poczynił wnioski do poprawienia szacunku katastralnego. Memoryał ten otrzymał w odpowiedzi od Ministra Skarbu z dnia 25. Marca 1864, l. 12.544 (l. W. 269) odprawę, nie uwzględniającą wniosków Wydziału *).

Zdaniem naszem, powinny były Wysokiemu Sejmowi, powołanemu Najwyższą wolą do współudziału w katastralnem szacowaniu gruntów, udzielone być przedłożenia rządowe w tej sprawie. Nie stało się to jednak; nie pozostało więc Wysokiemu Sejmowi nic innego, jak dla zadość uczynienia woli Monarszej, z własną wystąpić inicyatywą.

W tym celu mianował Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 29. Grudnia 1865, komisyę do rozpoznania katastralnego szacowania gruntów. Komisya ta zajmowała się tem rozpoznaniem z całą gorliwością i rozwagą, jaką wymagała ta żywotna dla naszego kraju rolniczego sprawa.

---

*) Sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865, str. 3 do 12.

Przy tem rozpoznaniu nabyła niestety komisya przekonanie, iż odbywające się szacowanie gruntów ani z rzeczywistością ani z przepisami nie jest zgodne, i nie odpowiada dobroczynnym zamiarom wypowiedzianem w ustawach (Patent z 23. Grudnia 1817 i Najwyższa uchwała z r. 1825), stanowiącym zasadę, że celem szacowania gruntów jest równy rozkład podatków, i że to szacowanie odbywać się winno na podstawie zwyczajnego w gminie trybu gospodarstwa, i na podstawie cen produktów z r. 1824, które miały się przedstawiać jako najmniejsze z 50ciu letniego peryodu, od 1774 do 1824 łącznie.

Jakkolwiek komisya nie była w stanie rozpoznawać operacye, tyczące się oznaczenia rodzajów uprawy, klasyfikacyi i klasowania gruntów w pojedynczych gminach, i osądzić, o ile te operacye są błędne, mniema jednak komisya na podstawie własnych doświadczeń, że te operacye, opierające się na stanie faktycznym łatwym do skonstatowania, mogą być poprawione w drodze samych reklamacyj.

Inne, właściwe szacunkowe operacye, nie mogą w sposób należyty i do rzeczywistości się zbliżający, sprostowane być w drodze samych tylko reklamacyj tem bardziej, gdy strony ani tych sztucznych operacyj zrozumieć, ani dowodów za swemi żądaniami przemawiających dostarczyć, nie są w stanie.

O nadzwyczajnej błędności operacyj szacunkowych, i o potrzebie ich rewizyj z urzędu przez organa do tego zdolne, raczy Wysoki Sejm przekonać się z następnego rozbioru, w którym na podstawie materyałów przez Wydział krajowy nam dostarczonych i objaśnień przez reprezentantów Rządu nam udzielonych, niemniej na podstawie własnych doświadczeń, zestawiliśmy w główniejszych zarysach obraz operacyj szacunkowych.

I.

Co do szacowania lasów.

a) Ceny drzewa.

Nie można zapomnąć trudności, jakim dla braku dokładnych materyałów podlegają dochodzenia ceny drzewa z r. 1824. — Nie mogą tu użyte być wykazy cen targowych, nie tylko dla tego, że księgi targowe w ogóle były błędne i na zaufanie nie zasługujące, lecz także, iż nie można dziś już wiedzieć, do jakiej miary drzewa odnosiły się ceny, w księgach targowych zapisywane; miary zaś te w różnych czasach i miejscowościach różniły się między sobą tak, iż jedne aż do 200% były większe od drugich. Nie podobna także z cen targowych wywnioskować potrzebne dla katastru ceny drzewa w lesie, dla braku dat o kosztach rąbania, ściągania, dowozu i straty czasu na targu. — Także dochodzenia cen drzewa z roku 1824, zdziałane w roku 1826, nie mogą służyć za podstawę; z tych bowiem dochodzeń pozostały już tylko spisane podówczas zestawienia cen; protokóły zaś z gminami spisywane, które tym zestawieniom służyły za podstawę, a podług ówczesnych przepisów powinne były być starannie przechowane *), i mogłyby tu i ówdzie dać jakiekolwiek wyjaśnienie, zostały po największej części zatracone. Kilka takich znalezionych protokółów, porównanych z zestawieniami cen, przekonały nas, że ceny drzewa w protokółach za miary większe podane, wciągane bywały bez żadnej redukcyi w zestawienia, wykazujące ceny sąga katastralnego; w licznych przypadkach zapisywano nawet w ówczesne zestawienia cyfry cen t a r g o w y c h, chociaż podług przepisów, zapisywane być miały tylko ceny drzewa na pniu. Ztąd widać, iż w r. 1826. nikt nie dbał o dokładne cen zapisanie i nikt zapisów nie sprawdzał i nie prostował.

Jakoż i inspektor dla szacunku lasów w Galicyi wschodniej ustanowiony, przedstawia w sprawozdaniu swojem z 26. Kwietnia 1862., że dochodzenia z r. 1826. nie mogą służyć za podstawę, bo są między sobą sprzeczne, a jeszcze mniej pewne są wykazy cen targowych.

Także instrukcya katastralna, nie bierze za podstawę ani dochodzeń z r. 1826., ani cen targowych, lecz inne prawidła dochodzenia cen katastralnych drzewa przepisuje. Ta instrukcya poleca dochodzić w każdej gminie teraźniejszą czystą cenę każdego gatunku drzewa w lesie, po strąceniu wszelkich kosztów wyrobu i dowozu; poleca dochodzić ceny za miarę drzewa w m i e j s c u zwyczajną, której dymenzye d o k ł a d n i e mają być podane; poleca także, ażeby w lasach większych dochodzone były ceny drzewa

*) Cyrkularz Gub. z 22. Października 1825. L. 60.529 §. 34.

na pniu tak teraźniejsze, jako też i z r. 1824. i ażeby stosunek między pierwszemi a ostatniemi zastósowany był przez analogią także dla gmin innych; dalej poleca instrukcya, ażeby w przypadkach wątpliwych, z pomiędzy dwóch stopni cen, niższy stopień był zastósowany; nakoniec polecają przepisy, ażeby cyfry cen katastralnych dla każdego produktu tak były ustanowione, iżby katastralna cena z r. 1824. przedstawiała się w powszechności jako najniższa z lat 1774. do 1824. *).

Że w Galicyi zachodniej w powszechności nie trzymano się tych przepisów, lecz postępowano dowolnie w tendencyach fiskalnych, okazuje się już z tej okoliczności, iż przecięcia katastralnych cen, ustanowionych po rok 1864. były w pojedynczych obwodach o 75 do 478%, a w ogólnem przecięciu krajowem półtrzecia razy wyższe, niż ceny z prowizoryum podatku gruntowego z r. 1820., chociaż te ostatnie ceny pochodziły z lat 1774. do 1782., więc z lat, wpadających w ów pięćdziesięcioletni peryod, w którym katastralne ceny wszystkich produktów z r. 1824. przedstawiać się miały jako najniższe. I te ceny katastralne w Galicyi zachodniej ustanowione zostały w powszechności bez podstawy i bez przepisanego w instrukcyi uzasadnienia.

Reprezentant c. k. Dyrekcyi Skarbu wystąpił w komisyi naszej ze zdaniem, iż ceny drzewa z roku 1824. musiały być wyższe od cen drzewa z lat 1774. do 1782. z przyczyny specyalnej, nie wpływającej na podniesienie cen innych produktów mianowicie z tej przyczyny, iż przestrzeń lasowa z powodu karczowania lasów umniejsza się; przestrzeń zaś innych gatunków kultury zwiększała się. Lecz pominąwszy, że podwyższenie katastralnych cen drzewa z powodu takiej teoretycznej argumentacyi nie znajduje podstawy w przepisach, ani też były zebrane dostateczne materyały z r. 1824., dowodzące potrzeby takiego podwyższenia, musimy tu jeszcze podnieść i tę okoliczność, że ta argumentacya nie może być zastósowaną do naszego kraju, gdzie w ogóle jest jeszcze obecnie lasów więcej niż potrzeba, a przedsiębiorstw drzewo konsumujących bardzo mało, gdzie w znaczniejszej części lasów, część drzewa, szczególnie gorsze gatunki, jeszcze dotąd żadnej albo stosunkowo bardzo małą wartość mają. Jakoż z objaśnień w komisyi naszej od c. k. radcy leśnego p. Lehra otrzymanych dowiedzieliśmy się, iż w galicyjskich znacznych lasach rządowych w ogóle teraz jeszcze, zużytkowuje się tylko trzecia część tej ilości drzewa, jaką lasy produkować mogą. Ztąd już widocznem jest, iż stosunkowo nie wielkie zmniejszenie się przestrzeni lasowej, jako też inne przyczyny działające na podwyższenie konsumcyi, nie mogły jeszcze wywrzeć wpływu na odpowiedne podniesienie cen drzewa, gdy te przyczyny z powodu zbytniej dotąd jeszcze ilości drzewa, musiały w ogóle sprowadzać najpierw ten skutek, iż część drzewa, która dawniej nie mogła być spożytkowaną, zmniejszać się zaczęła.

Że organa katastralne nie ustanowiły wspomnionych cen drzewa katastralnych w Galicyi zachodniej w sposób z przepisami zgodny; że nadzwyczaj mało dat z przepisami zgodnych o cenach drzewa z roku 1824 było zebranych; że i te daty fiskalnie i dowolnie były tłumaczone; że wynikłości tak tłumaczonych dat bywały jeszcze przekraczane; że przy czynieniu wniosków z tych dat, nie zważano na tę ważną okoliczność, ile drzewa za wykazaną w tych datach cenę sprzedawano, i w jakim stosunku zostawała zużyta ilość drzewa do ogólnej ilości produkcyi lasowej; że za podstawę brano także daty podług przepisów do tego służyć nie mogące; że po największej części nawet dokładne dochodzenie teraźniejszych cen drzewa na pniu było zaniedbane; że w operatach nie bywał dochodzony i przedstawiony stosunek teraźniejszych cen drzewa do cen z roku 1824, który to stosunek właśnie w największej liczbie gmin nie mających dokładnych dat o cenach drzewa z roku 1824, powinien był służyć za jedyną podstawę do ustanowienia cen katastralnych; że tak błędne operaty bez kontroli, przez Skarbowe Władze wyższe bywały zatwierdzane; o tem znaleźliśmy wyjaśnienia w obszernych pismach mężów zaufania, którzy w roku 1864 powołani byli do obrad nad przedmiotami katastru w c. k. Dyrekcyi Skarbu w Krakowie **).

Mimo życzeń mężów zaufania, nie chciano przy tych obradach wchodzić w dokładny rozbiór operatów. Pisemne przedstawienia mężów zaufania, dowodzące potrzeby dochodzenia cen dokładnego, z przepisami zgodnego, nie osiągnęły zamierzonego celu, albowiem generalna Dyrekcya katastru w reskrypcie z 19. Listopada 1864 l. 45.366 (l. W. 876) nie nakazała nowych dochodzeń, lecz zatwierdziwszy dawną taryfę stopni cen, i dodawszy do niej dla gór dwa stopnie najniższe, poleciła tylko, ażeby zastosowanie tych stopni odbyło się na nowo. Operacya ta miała podług przytoczonego reskryptu odby-

*) §§. 54, 55 i 64. Instrukcyi szacunkowej. Cyrkularz galicyjskiego Gubernium z 22. Października 1825 roku. Zbiór ust. prow. str. 196.

**) Sprawozdanie mężów zaufania z 28. Listopada 1864 L. W. 1863. Sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. Strona 15 do 17.

wać się począwszy od wschodnich granic, Galicyi zachodniej i z uwzględnieniem stosownego zetknięcia się z Galicyą wschodnią (im richtigen Anschlusse an Ost-Galizien), w której ceny drzewa równie źle, fiskalnie, i z przepisami niezgodnie były ustanowione.

Co do Galicyi wschodniej, miała komisya nasza sposobność przejrzeć sama operaty o cenach drzewa z trzech dyskryktow szacunkowych, które obejmowały sześć obwodów.

W operacie dystryktu pierwszego, obejmującego obwody tarnopolski i czortkowski, opierały się ceny drzewa w kilkunastu tylko gminach na dokumencie, który podług przepisów mógł być użyty za podstawę. Tym dokumentem jednak był protokół, wykazujący cenę drzewa, jakoby z rejestrów lasowych państwa Germakówka z roku 1824 wyciągniętą. Wiarygodność tego protokółu jednak była przynajmniej mocno podejrzaną, gdyż strona, która protokół podpisała, przez mężów zaufania o udzielenie oryginału rejestrów proszona, najwyraźniej z powołaniem się na drugiego jeszcze świadka oświadczyła, że rejestrów z 1824. r. nie ma i nie miała, że cen z tych rejestrów do protokołów nie podawała, że więc ceny z r. 1824 nie w jej obecności, lecz już później, po jej podpisie w protokóle dopisane być musiały. W okolicach Tarnopola i Zbaraża, użyte były w operacie do uzasadnienia cen drzewa, ceny targowe tych dwóch miast, które to ceny podług instrukcyi za postawę służyć nie powinny, i wyjęte były z ksiąg i wykazów targowych, dziś już niezrozumiałych. Dla największej części gmin tego dystryktu ustanowione były ceny drzewa bez dowodów, lecz podług zdania komisyi katastralnej o analogii między gminami. Nie znaleźliśmy w operacie tego dystryktu ani przepisanego przedstawienia teraźniejszych cen drzewa na pniu dla każdej gminy za miarę miejscową, ani opisania tej miary, ani wykazania stosunków cen teraźniejszych do cen drzewa na pniu z roku 1824, ani też zastosowania tych stosunków do gmin, w których ceny teraźniejsze nie były wiadome.

W operacie piątego dystryktu, obejmującym 472 gmin obwodów lwowskiego i żółkiewskiego, załączonych było kilka wyjątków z rejestrów z roku 1824., jednak tylko z okolicy miasta Lwowa najbliższej. Rezultaty tych rejestrów powinnyby jeszcze dokładnie być rozpoznane, tak co do obliczenia czystej ceny drzewa na pniu, jakoteż co do ilości drzewa w roku 1824 zużytego, nakoniec co do stosunku tej zużytej ilości do całej ilości produkcyi. Co do wyciągów z rejestrów dóbr kameralnych, skonstatowaliśmy tę okoliczność, iż w nich nie uwzględniono wartości wierzchów i gałęzi, które, podług oświadczeń skarbowego radcy leśnego dodawane były rębaczom, i wynosić mogły około 15% wartości drzewa. Przy obliczaniu ceny drzewa z rejestrów kameralnych, przyjmowano koszta wyrębu i dowozu w cenie takiej, jaką kamera płaciła poddanym na podstawie kontraktów tak zwanych abolicyjnych.

Cena ta jednak musiała być znacznie niższą od ceny zwykłej, albowiem w rzeczonych kontraktach w przeszłym i na początku teraźniejszego wieku zawieranych, znoszono istniejące dawniej pańszczyzny i daniny, i wkładano natomiast na poddanych obowiązek czynszów, jakoteż obowiązek rąbania i dowozu drzewa, za cenę stałą i mniejszą od zwyczajnej. Chociaż w tym dystrykcie szacunkowym znaleziono wspomnione powyżej daty o cenach drzewa z 1824., to jednak nie dochodzono w tychże samych lasach stosunku cen teraźniejszych do cen z r. 1824., i nie zastósowano w sposób przepisany tego stosunku do gmin innych. Dla tych innych gmin ustanowiono ceny dowolnie bez uzasadnienia zgodnego z rzeczywistością i z przepisami. — Do operatu tego dystryktu załączony był zeszyt, przedstawiający teraźniejsze ceny drzewa w 124ch gminach, więc tylko w czwartej części gmin tego dystryktu. — W tym zeszycie nie przedstawiono miar drzewa miejscowych w każdej gminie, lecz przyjęto miarę ogólną o 6′ wysokości i 36″ długości polan. Chociaż niektóre rozważniejsze strony same podawały wysokość sągów większą, to jednak komisya tej większej wysokości nie uwzględniała. Zresztą cały ten zeszyt wykazujący ceny teraźniejsze, jak widać tylko dla formy był ułożony; nie przedstawiono bowiem ani w tym zeszycie, ani w innych aktach operatu, w jaki sposób te teraźniejsze ceny przy ustanowieniu cen katastralnych zostały użyte; mianowicie nie przedstawiono, w jakim stosunku ceny te na ceny z r. 1824. powinny być zredukowane. Z tego to, z przepisami niezgodnego postępowania wynikło, iż w niemałej liczbie gmin obwodu żółkiewskiego, ceny katastralne zbliżały się do cen teraźniejszych we wspomnionym zeszycie przedstawionych, a w pojedynczych przypadkach, szczególnie przy tańszych gatunkach drzewa, przekraczały ceny teraźniejsze. Tym sposobem postępując, podniesiono bez uzasadnienia z przepisami zgodnego, ceny drzewa wykazane w prowizoryum z r. 1820., w powiatach bełzkim i sokalskim prawie w czwórnasób, jak to wykazali mężowie zaufania w memoryale przedłożonym Wydziałowi krajowemu *).

*) Sprawozdanie mężów zaufania z 3. Sierpnia 1865. l. Wydz. 592.

Przy obradach naszej komisyi o cenach drzewa, przyznał reprezentant Dyrekcyi Skarbu, że daty zebrane są niedostateczne, i że zbierają się jeszcze daty inne, szczególnie o cenach teraźniejszych, w czem jednak nie małe zachodzą trudności. Nie wątpimy, iż tych trudności nie potrafią zwalczyć organa z miejscowemi stosunkami dokładnie nieobeznane.

Z powodu skarg, wniesionych przez obywateli powiatu Uhnowskiego przeciw zbyt wysokim cenom drzewa, delegowany był tamże inspektor lasowy, który w relacyi swojej odczytanej w naszej komisyi przez reprezentanta c. k. Dyrekcyi Skarbu, uznał skargi obywateli jako niesłuszne, i oparł to swoje uznanie na argumentacyach ogólnikowych, a nie na dokładnym w przepisach uzasadnionem dochodzeniu. Takie jednak dochodzenie było tem potrzebniejsze, gdy właśnie ceny drzewa w powiecie Uhnowskim ustanowione były w operacie katastralnym bez uzasadnienia należytego i z przepisami zgodnego. Nie można spodziewać się poprawienia operatów, jeżeli organa tak postępować będą, i jeżeli postępowanie takie przez władze wyższe będzie cierpiane.

Nielepszy był operat dystryktu przemyskiego. Miała komisya nasza daty o cenach drzewa teraźniejszych z dóbr Krasiczyn z przyległościami, księcia Sapiehy, z dóbr Pikulice członka Wydziału krajowego p. Kraińskiego, i z dóbr Olszany z przyległościami, p. hrabiny Siemieńskiej. — Dobra te są w lepszym od wielu innych położeniu, bo znajdują się w blizkości Przemyśla, gdzie jest kolej żelazna, rzeka spławna, i są dwa młyny parowe. Z porównania dat z tych dóbr z cenami katastralnemi pokazało się jednak, iż ceny katastralne zbliżają się do cen teraźniejszych, a w pojedynczych rewirach są nawet wyższe, szczególnie dla gatunków drzew mniejszą wartość mających, znacznie wyższe od cen teraźniejszych. Takie ceny katastralne nie mogą odpowiadać stosunkom cen z r. 1824. Były też te ceny katastralne ustanowione w operacie bez uzasadnienia, na rzeczywistości opartego i z przepisami zgodnego.

Gdy właśnie obwód przemyski styka się z Galicyą zachodnią, a reskrypt generalnej Dyrekcyi katastru z 19. Listopada 1864. polecił (jak wyżej wspomnieliśmy), przeprowadzić zastosowanie stopni cen w Galicyi zachodniej począwszy od wschodu, z należytem zetknięciem się do Galicyi wschodniej; więc nie można wątpić, iż niezgodne z przepisami i fiskalne ustanowienie cen w obwodzie przemyskim wpłynęło także na Galicyę zachodnią.

Musimy podnieść tu jeszcze jedną ważną okoliczność, dotyczącą stosunków cen między pojedynczemi gatunkami drzewa. Już z powodu obrad w Krakowie w r. 1864., przytoczyli mężowie zaufania przypadki, w których z jednej strony cena drzewa szpilkowego podnoszoną była także z powodu większej wartości budulcu, chociaż takie postępowanie przepisom było przeciwne, a z drugiej strony ustanawiano cenę drzewa bukowego nie dającego budulcu, jeszczcze wyżej ceny drzewa szpilkowego, a to z powodu iż drzewo bukowe ma większą wartość opałową niż szpilkowe. W operatach, które komisya teraz przezierała, były wszędzie przyjęte takie stosunki cen między pojedynczemi gatunkami drzewa, które podług pewnych formułek biurowych ułożone, chyba tylko książkowym prawidłem o stosunkach wartości drzewa opałowego mogły odpowiadać, lecz nie zgadzały się z datami o cenach, przez same katastralne komisye zebranemi. Tych to formułek jakoteż nawyknienia fiskalnego następstwem było, że do cen, wyśledzonych lub dowolnie ustanowionych dla gatunków drzewa większą wartość mających, naciągano ceny pośledniejszych gatunków drzewa, ażeby między temi ostatniemi a pierwszemi osiągnąć stosunek w biurze ułożony, z rzeczywistością jednak niezgodny. — Działo się to także wbrew przepisom, które ceny drzewa więc też i tychże cen stosunki, miejscowe i rzeczywiste dochodzić, i na podstawie tych dochodzeń, ceny katastralne ustanawiać polecają.

Wszystkie te operaty o cenach drzewa z rzeczywistością i przepisami niezgodne, do największej nierówności w opodatkowaniu prowadzące, powinny jak najściślej być zrewidowane.

b) Przychód w naturze z lasów.

Podług przepisów powinien być w katastrze ustanowiony przychód w naturze z lasów na podstawie dokładnych rachunków gospodarskich, w braku zaś tychże, na podstawie obliczeń z morgów próbnych średniej jakości, a dopiero, gdzie i tych znaleść nie można, na podstawie analogii z innemi gminami.

Przez Towarzystwo gospodarskie, mężów zaufania i przez Wydział krajowy, podnoszone były zażalenia przedstawiające, że organa katastralne tych przepisów nie zachowują, że dat z rejestrów gospodarskich nie zbierają, w największej liczbie wypadków do analogii się odwołują, i morgi próbne w takich

najlepszych przestrzeniach lasu wybierają, których drzewostan bardzo znacznie różni się od drzewostanu średniego. W skutek tych zażaleń ponowiło c. k. Ministerstwo Skarbu w reskrypcie z 5. Stycznia 1863 l. 68.851 (l. W. 116) dawne przepisy i poleciło zarazem, aby miany był wzgląd należyty na lata, które potrzebne są do obsiania się lasu przy zwykłych naszych gospodarstwach, w których sztuczne obsiewanie lasu nie jest w zwyczaju. Nie nakazał jednak wspomniony reskrypt nowego przeprowadzenia operacyj lub zrewidowania dawniejszych. Nie nakazał tego także reskrypt c. k. Ministerstwa Skarbu z dnia 19. Listopada 1864 l. 45.366 (l. W. 876) wydany w skutek przedstawień mężów zaufania w Krakowie. Ostatni ten reskrypt polecił tylko, ażeby komisye w czynnościach urzędowych w peryodzie reklamacyjnym, trzymały się ścisle przepisów reskryptu z 5. Stycznia r. 1863.

Takie odesłanie wykonania przepisów, które dla samych operacyj szacunkowych są wydane do peryodu reklamacyjnego, nie może przynieść pożądanych skutków, gdy czynności reklamacyjne daleko spieszniej niż szacowanie się odbywają, i poruczone są organom, które pierwsze operaty w nienależyty sposób zdziałały.

Z oświadczenia reprezentanta c. k. Dyrekcyi Skarbu dowiedzieliśmy się także, że jeszcze i dotąd utrzymuje się zdanie, iż morgi próbne brane być powinny tylko w drzewostanach zupełnie zwartych; *) bo nie można brać je tam, gdzie drzewo przerębywaniem jest przerzedzone. To zapatrywanie podzielać możemy tylko o tyle, o ile odnosi się do drzewostanów przerzedzonych rąbaniem; lecz nie jest to zapatrywanie zgodne z przepisami w tych najczęstszych przypadkach, gdzie drzewo rąbaniem nie przerzedzone, nie jest jednak zwarte.

Z powodu przedstawień, że przepis reskryptu c. k. Ministerstwa Skarbu z 15. Maja 1861, l. 2.250 (l. W. 377) (polecający uwzględnienie lasów pierwotnych, i lasów, w których tylko mała część drzewa bywa zużywaną) jest niedostateczny, niejasny, i dowolności pole zostawiający, postanowiło c. k. Ministerstwo Skarbu w reskrypcie z 19. Listopada 1864: „że w latach, w których dla naturalnego braku odbytu tylko część rąbnego drzewa może być spożytkowaną, dająca się spożytkować ilość drzewa tej części, o tyle jako przychód w naturze ma być policzoną, o ile przynajmniej czwarta część całej przestrzeni lasu obecnie nie jest w użytku.“ Postanowienie to jest także niedostatecznem, albowiem w bardzo wielu okolicach w lasy obfitujących, chociaż drzewo bierze się z całej przestrzeni, to jednak biorą się z niej tylko pewne gatunki drzewa znajdujące odbyt, inne zaś nie mają wartości. Potrzebne więc jest wydanie nowego przepisu, chroniącego także lasy od oszacowania wyższego, rzeczywistości nie odpowiednego.

c) Koszta kultury i czysty dochód z lasów.

Co do kosztów kultury lasów wniesione były zażalenia, że dopuszczone w instrukcyi potrącenie 5% od dochodu brutto na te koszta jest niedostateczne, i że w praktyce organa katastralne nic na te koszta nie potrącają.

Ostatecznym rezultatem tych przedstawień jest ustanowiony w reskrypcie Min. Sk. z 19. Listopada 1864 szemat kosztów kultury, który te koszta ustanawia w stopniach od 3 do 12% od dochodu brutto, stosujących się do ceny drzewa i do przestrzeni lasu tak, iż najniższy procent ma być potrącony tam, gdzie drzewo jest najdroższe, a najwyższy tam, gdzie drzewo jest najtańsze.

Przypuszczono w układaniu tego szematu, że jeden dozorca wystarcza na dozorowanie przestrzeni 400 morgów tam gdzie drzewo najwyższą ma cenę, a na dozorowanie 2.000 morgów tam gdzie cena drzewa jest najniższą.

Przypuszczenia te, nie będą zgadzać się z rzeczywistością w największej liczbie przypadków. W szczególności wiemy, że w lasach o kilkuset morgach nie jednego, lecz najczęściej kilku dozorców trzymać trzeba. W ogóle podług naszych doświadczeń nie mogą 3 do 12% od dochodu brutto wystarczyć na pokrycie wszystkich kosztów dozoru i kultury.

Każdemu, kto zna stosunki nasze gospodarskie wiadomem jest, że przychód znacznej części naszych lasów zaledwo w stanie jest pokryć ciężar podatków i koszta kultury, a często nawet te ciężary większe są, niż cały przychód. O tem przekonać się może Rząd z rachunków własnych swoich lasów, z których teraźniejszy przychód surowy powinien być w powszechności znacznie wyższy od przychodu surowego z

*) In vollständig geschlossenen Beständen.

lasów prywatnych; albowiem lasy rządowe w latach upłynionych daleko lepiej były zagospodarowane, przeto teraz daleko lepsze mają drzewostany rąbne niż lasy prywatne, których właściciele nie mogli na kulturę wydawać więcej, jak mieli sami z lasów przychodu, gdy przeciwnie Rząd mógł wydawać i wydawał daleko więcej dla utrzymania lepszego gospodarstwa lasowego.

Katastralne szacowanie zagraża znacznem podwyższeniem podatków, które w wielu przypadkach równe będzie w skutkach swoich konfiskacyi lasów, jeżeli nie nastąpi należyta operatów szacunkowych rewizya, której co do wszystkich czynników szacowania lasów żądać powinniśmy.

Z powodu niedostateczności dokładnych materyałów o pojedynczych czynnikach szacowania, proponowali mężowie zaufania, ażeby do osądzenia rezultatów tego idealnego szacowania użyte były inne materyały, mianowicie: rachunki o rzeczywistym czystym dochodzie z lasów kameralnych, a po części także z lasów prywatnych, ceny kupna dóbr, nakoniec daty z tych sprzedaży drzewa, które odbywają się całemi morgami lub sekcyami i zdarzają się często we wszytkich okolicach naszego kraju. Tej stosunkom naszego kraju odpowiedniej propozycyi nie uwzględniło c. k. Ministerstwo Skarbu. Obstawać przy tej propozycyi, wydaje się komisyi niezbędną potrzebą.

II.

Co do szacowania ról i łąk.

a) Ceny głównych gatunków zboża.

Już w memoryale Wydziału z dnia 16. Stycznia 1864., podanym do c. k. Ministerstwa Skarbu, załączone były zdania Izb handlowych i c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, poparte dowodami i przedstawiające: że księgi targowe w Galicyi były i są źle prowadzone; że w wykazach cen targowych zachodzą największe sprzeczności między pojedynczemi produktami i między pojedynczemi a bliskiemi sobie miejscami targowemi; że nawet zewnętrzne formy dla ksiąg targowych przepisane i dla wiarygodności onych potrzebne, nie były zachowane; że wykazy targowe z takich ksiąg czerpane są błędne i na zaufanie nie zasługują. Toż samo wykazali później i nowemi dowodami poparli mężowie zaufania do obrad w Krakowie w r. 1864. powołani. — Nie można się dziwić, że ludzie do prowadzenia ksiąg targowych ustanowieni, częstokroć z tą sprawą dokładnie nie obeznani i dla niej obojętni, a najczęściej inne także mający zatrudnienia, nie zajmują się tą sprawą tak jakby należało. Nie można także dziwić się, że władze rządowe, mające obowiązek dozorowania ksiąg targowych, lecz mogące zaledwie licznym innym podołać zatrudnieniom, nadzoru tego dokładnie prowadzić nie są w stanie. — Ale dziwić się można, że c. k. Ministerstwo Skarbu fakta te ignorowało, i zachowując porzucony niemal w całej Europie sztuczny system szacowania gruntów, chciało opierać jeden z głównych czynników tego szacowania, mianowicie: ceny głównych gatunków zboża, na wykazach cen targowych.

W skutek przedstawień zaniesionych do c. k. Ministerstwa Skarbu, poleciło toż Ministerstwo w reskrypcie z 5. Stycznia 1863., ażeby operat cen targowych z r. 1824., co do czterech głównych gatunków zboża ponownie był rozpoznany, mianowicie: czy redukcya miar miejscowych na miarę normalną, odpowiednio stanowi faktycznemu wszędzie była przeprowadzoną, i czy i jakie inne omyłki w księgach targowych potrzebę rektifikacyi uzasadniają, w których to obu przypadkach sprostowanie nastąpić winno.

Druga część tego polecenia była oczywiście niewykonalną, gdyż dziś nikt nie jest w stanie omyłki w cenach targowych z r. 1824. poprawić.

Wykonanie pierwszej części tego polecenia (to jest: dochodzenie miary zwyczajowej miejscowej i redukcya ceny za tę miarę zapisanej na miarę normalną), mogło wprawdzie znacznym podlegać trudnościom, gdyby miało być przeprowadzone z matematyczną ścisłością, lecz można było bez trudności powziąść przekonanie, że i jakie większe miary zbożowe na targach w r. 1824 były używane, i że ceny zboża za te większe miary były zapisywane; można więc było w skutek tego przekonania wymaganiom słuszności zadość uczynić przez redukcyę cen za większe miary otrzymywanych.

Jednakże, gdy wykonanie wspomnionego polecenia znowu tym samym organom przypadło, które pierwsze operaty sporządziły, starały się te organa ze stosunkami miejscowemi nie obeznane, jedynie tylko zbierać dowody, że pierwej nie chybiły, że więc większych miar na targach używanych i cen za te większe miary w księgach targowych zapisywanych nie było.

Daremnie przeciw temu mężowie zaufania w Krakowie w r. 1864. swoje doświadczenia przytaczali, i świadectwa wielu urzędów gminnych i urzędów powiatowych, wykazujące używanie większych miar, załączali.

Również i w podaniu lwowskich mężów zaufania do Wydziału krajowego z 3. Sierpnia 1865 (l. W. 592) przytoczone są dowody, iż w Galicyi wschodniej na targach większe miary były używane.

Zresztą i wszyscy członkowie naszej komisyi mają to przekonanie, iż prawie na wszystkich targach używane były miary większe, i ceny za te miary uzyskiwane, zapisywano w księgi targowe.

Mimo to wszystko przestały wyższe Władze skarbowe na relacyach organów kastralnych. Polecenie uwzględnienia miar, zawarte w reskrypcie Ministerstwa Skarbu z dnia 5. Stycznia 1864 pozostało na papierze, nie wykonane.

Z dat udzielonych komisyi przez reprezentantów Dyrekcyi Skarbu, przekonała się komisya, że przecięcia cen katastralnych czterech głównych gatunków zboża są nawet po części wyższe, a w ogóle równe z przecięciami cen wykazów targowych, że więc ani większych miar targowych, ani kosztów dowozu na targi nie uwzględniono.

Inaczej prowadzono tę sprawę w prowincyach zachodnich, w których, jak to widzieliśmy z dat w Wydziale krajowym zebranych, katastralne przecięcia cen zboża były w ogóle, a w niektórych prowincyach dla pojedynczych gatunków zboża nawet znacznie niższe od przecięć cen targowych z r. 1824., chociaż w tych prowincyach, ludnych, industryjnych i wiele konsumujących ceny miejscowe w gminach mogą daleko więcej zbliżać się do cen targowych, niż w Galicyi, gdzie dla skonsumowania zboża własne targi nie wystarczają, i zboże w dalekie strony musi być wywożone, a nadto jeszcze, jak wyżej wspomnieliśmy, ceny targowe nie za miary normalne, przyjęte w katastrze, lecz za miary większe były zapisywane.

Zaniedbane dotąd dokładne dochodzenie miar zboża z r. 1824. w pojedynczych miejscach targowych, powinno być dokładnie wykonane, a po wykonaniu tych dochodzeń, powinny być katastralne ceny zboża, dla uwzględnienia miar większych i kosztów dowozu na targ, stosownie zniżone.

b) Ceny kartofel i siana.

Wyjąwszy główne gatunki zboża, których ceny ustanawiają się podług cen targowych z roku 1824., mają ceny innych produktów z roli, jakoteż i ceny produktów z łąk i pastwisk (t. j. ceny siana i otawy) ustanowione być podług wyśledzonego w gminie stałego stosunku między ceną każdego z tych produktów, a ceną głównego gatunku zboża.

Najważniejszym może w katastrze produktem z roli są kartofle; bo z obfitszym niż inne produkty plonem, i w znacznej w stosunku do innych produktów ilości w operatach katastralnych są zapisane. Kartofle reprezentują w tych operatach po największej części także wszystkie inne głębiaste rośliny, które rzadko wciągano w operaty, po części dla tego, iż w mniejszej stosunkowo ilości są uprawiane, a po części może dla tego, ażeby nie mnożyć bezpotrzebnie cyfrowych rubryk, już i tak zbyt licznych.

Wskazują nam pisma mężów zaufania, złożone w Wydziale krajowym, iż ceny kartofel ustanawiano w katastralnych operatach galicyjskich, podług pewnego idealnego stosunku wartości kartofel do wartości żyta, mianowicie: przyjmowano cenę kartofel w czwartej lub piątej części ceny targowej żyta.

W książkach agronomicznych stosunek wartości pożywnej żyta do kartofel rozmaicie jest podawany. I tak n. p. podaje ten stosunek Papst jak 1 : 4½, Petri jak 1 : 6, Block jak 1 : 6½ i t. d. Lecz w tych książkach oczywiście zawsze mowa tylko o kartoflach zdrowych i dobrze zebranych.

Wartość pożywna kartofel, chorobą od tylu lat często grasującą zepsutych, jest oczywiście mniejszą. Nadto instrukcya katastralna nie podług stosunku wydobytej z książek wartości pożywnej, lecz podług stałego stosunku cen pieniężnych produkty szacować poleca. Jasną jest rzeczą, że kartofle nawet w stosunku do swojej wartości pożywnej mniejszą cenę niż zboże mieć mogą, już dla tego, iż w stosunku do swojej ceny większą mają wagę, przeto koszta ich transportu daleko są większe.

Gdy część kartofel służy do karmienia bydła, i do tego celu służą także inne rośliny głębiaste, w katastrze przez kartofle reprezentowane, przeto mężowie zaufania, do obrad nad sprawą katastru u władz skarbowych powoływani, czynili na podstawie cen targowych kombinacye co do pożytku pieniężnego, jaki da się osiągnąć z kartofel, użytych do produkcyi mięsa, i przyszły podług tych kombinacyi do re-

zultatów, że n. a. meca kartofel, użyta do produkcyi mięsa, może przynieść dochód pieniężny, wynoszący 25tą a najwięcej 18tą część ceny targowej jednej mecy żyta.

Największa część kartofel służy do żywienia ludności wiejskiej. Produktem tej żywności, oszacowanym w katastrze, jest siła fizyczna robotników, od której operaty katastralne w Galicyi wymagają nie mniej, niż w innych prowincyach. Jednakże w katastrze ustanowiono dla Galicyi ceny kartofel, w stosunku do cen dnia roboczego pieszego, znacznie wyższe, niż w niemieckich krajach koronnych, dawniej szacowanych.

Stały stosunek do cen zboża, powinien służyć za podstawę do ustanowienia cen katastralnych kartofel. Dla Galicyi ustanowione w katastrze ceny kartofel, w stosunku do cen zboża wyższe, niż w prowincyach niemieckich, dawniej szacowanych.

Jednakże już znajome powszechnie stosunki odbytu i handlu ziemiopłodami, powinny były wskazać, iż wartość pieniężna kartofel w Galicyi, w stosunku do wartości pieniężnej zboża, musi być niższą, niż w prowincyach zachodnich; zboże bowiem z Galicyi idzie do tych prowincyj i staje się w Galicyi droższem z powodu tego wywozu, gdy przeciwnie kartofle, dla stosunkowo znacznie droższych kosztów transportu, nie mogą być wywożone.

W skutek zażaleń mężów zaufania, iż katastralne ceny siana i otawy ustanowiono podług jednostajnych formułek biurowych, niezgodnych z przepisami i z rzeczywistością, nakazało c. k. Ministerstwo Skarbu w reskrypcie z 5. Stycznia 1863., ażeby operaty cen siana i otawy ponownie zostały rozpoznane i w miarę potrzeby sprostowane. To rozpoznanie przypadło jednak tym samym organom, które pierwsze operaty sporządziły. Podług sprawozdań mężów zaufania, powoływanych do obrad w Dyrekcyach Skarbu w Krakowie i we Lwowie, wykazały organa katastralne przy rozpoznaniu ponownem cen siana (równie jak przy wspomnionem powyżej dochodzeniu miar zboża), iż dawne ich operaty w ogóle są dobre i sprostowania nie potrzebują.

Także z protokółu obrad, odbytych bez mężów zaufania w lwowskiej c. k. Dyrekcyi Skarbu dnia 3. Października 1864. widzieliśmy, że daty z gospodarskich rejestrów sprzedaży przy ponownem rozpoznawaniu cen siana zebrane, uznane były przez same organa katastralne jako niedostateczne, niedokładne, i stosownych wyjaśnień nie dające, bo tych dat mało tylko zebrano, i z dat o sprzedażach siana na sążnie ani o jakości siana, ani o ilości centnarów w sążniu nie można było mieć dokładnych wiadomości. Z tego protokółu widzieliśmy także, iż organa katastralne po drugiem rozpoznaniu cen siana utrzymały zasadę, zaprzeczaną przez mężów zaufania, iż centnar dobrego siana, zwanego słodkiem, jakoteż centnar koniczyny, powinien mieć w powszechności tę samę cenę, co i meca owsa. Za potrzebą trzymania się tej zasady w Galicyi Wschodniej przytaczały organa katastralne także i ten powód, iż odstąpienie od tej zasady sprowadziłoby nierówność między Galicyą Wschodnią a prowincyami sąsiedniemi. Lecz i w sąsiedniej Bukowinie i w Galicyi Zachodniej postępywano podług tych samych biurowych zasad i formułek, i tam zapewne znowu na równość z Galicyą Wschodnią się powoływano. Takich jednak uzasadnień nie zna instrukcya katastralna, która nie dozwala przenosić stosunki cen z prowincyi na prowincyę, lecz nakazuje dochodzić w każdej gminie stały stosunek ceny siana do ceny zboża, i nawet, w braku dat o cenach siana w gminie, dozwala wprawdzie zastosować cenę gminy sąsiedniej, jednak tylko z uwzględnieniem stosunków miejscowych w gminie.

Nie możemy tu pominąć, że nawet w sąsiadującym z Galicyą okręgu administracyjnym koszyckim, położonym na południe od Karpat, w klimacie cieplejszym, więc mogącym produkować siano jakości lepszej, ustanowione były w prowizoryum gruntowym z r. 1850. ceny koniczyny i słodkiego siana łąkowego w stosunku do cen owsa znacznie niższe, niż w Galicyi *).

W sprawozdaniu Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. załączony jest wykaz, z którego się okazuje, iż katastralne ceny koniczyny, siana i potrawu w stosunku do cen owsa, ustanowione są w Galicyi daleko wyżej, niż w prowincyach niemieckich, w których katastralny szacunek gruntów przed rokiem 1848. został ukończony. Dopiero później, gdy władze skarbowe objęły kierunek operacyj katastralnych, i począł się wzmagać fiskalizm, niekontrolowany i zwiększającemi się potrzebami Państwa podsycany, poczęto przyjmować w katastrze także wyższe ceny siana.

---

*) Obacz: „Tafel zur Statistik des Steuerwesens. Wien 1858.“ str. 5 i 15 do 19.

Jako główny powód do zrównania cen koniczyny i słodkiego siana z cenami owsa, przytaczano w operatach równość wartości pożywnej tych produktów. Ten sam powód przytaczał reprezentant Dyrekcyi Skarbu w naszej komisyi.

Lecz takiego powodu, z książek ekonomicznych czerpanego, nie zna instrukcya katastralna, ani też ze stosunku wartości pożywnej różnorodnych ziemiopłodów, a szczególnie ze stosunku wartości pożywnej między sianem a zbożem, nie można czynić wniosków na stosunek pożytku pieniężnego z tych produktów. —

Gdyby zamierzono w katastrze oceniać produkty na podstawie prawideł ekonomicznych, to oczywiście słuszność nakazywałaby uwzględniać te prawidła wszystkie w związku między sobą wzięte, a nie wybierać fiskalnie jedne, pomijać zaś inne. Siano wszelkie służy tylko za karmę dla bydła, i z bardzo małym wyjątkiem na miejscu produkcyi przy gospodarstwie do produkowania płodów zwierzęcych bywa używane. Podług prawideł ekonomicznych ułożyli mężowie zaufania, do obrad w Dyrekcyach Skarbu powoływani, kombinacye z cen mięsa, i z tych kombinacyj wykazali, że jeden centnar koniczyny lub równego koniczynie siana słodkiego, użyty do produkcyi mięsa, może przynieść dochód pieniężny daleko mniejszy od ceny mecy owsa, bo wynoszący tylko 21 do 28% tej ceny.

Powszechnie znajome stosunki handlu ziemiopłodami wskazują także, iż wartość pieniężna wszelkiego gatunku siana musi być w Galicyi w stosunku do wartości pieniężnej zboża daleko mniejszą, niż w prowincyach zachodnich, gdyż zboże tylko, a nie siano bywa z Galicyi do tych prowincyj wywożone. Nadto jeszcze w tych prowincyach bogatszych, mających konsumentów zamożniejszych, każdy produkt spożytkowany na miejscu, przyniesie zawsze znacznie wyższy dochód pieniężny, szczególnie siano, które dla obszerniejszej konsumcyi wyrobów mlecznych, może być w znacznej części użyte do produkcyi tych wyrobów, najkorzystniejsze ze wszystkich. Lecz nawet sama wartość pożywna siana, musi być daleko wyższą w prowincyach lepszym klimatem obdarzonych, gdzie siano i potraw lepiej i wcześniej mogą być zebrane, gdy przeciwnie w Galicyi zbiór siana opóźniony z powodów klimatycznych najczęściej schodzi się z deszczami świętojańskiemi, a potraw rośnie już wtedy, gdy siły wegetacyjne są daleko słabsze i mogą produkować tylko trawę znacznie gorszej jakości; i dlatego to na przeważnej części łąk w Galicyi, potraw nie pokrywający często nawet kosztów koszenia, bywa spasany.

Mimo tych stosunków, których nikt z gospodarstwem wiejskiem naszego kraju obeznany, zaprzeczyć nie może, ustanowiono w katastrze dla Galicyi ceny wszelkich gatunków siana i potrawu w stosunku do cen zboża daleko wyższe, niż w prowincyach niemieckich, dawniej szacowanych.

Między dowodami, przytaczanemi przez organa katastralne za ustanawianemi przez nie cenami siana i potrawu, było także powołanie się na zgadzające się z temi cenami oświadczenia największej części gmin. Pominąwszy, że na oświadczenia gmin, gdzie one, czy to w tym czy też w innych przedmiotach, nie były z propozycyami organów katastralnych zgodne, zważać nie chciano; pominąwszy także, iż przepisy polecają ustanawiać cyfry na podstawie dochodzeń dokładnych, a nie na zdobytych zgadzaniach się stron, rzeczy nie świadomych; musimy tu podnieść okoliczność, że organom katastralnym, działającym w podanym z biur naprzód jednolitym kierunku, tem łatwiej było uzyskać zgadzanie się gmin na proponowane ceny i na stosunki cen siana, gdy te gminy, z duchem i doniosłością przepisów nieobeznane, a proponowanemi im na pozór nizkiemi cenami znęcone, tem bardziej mogłyby być skłonne do zgadzania się na te ceny, gdy po największej części sprzedając siano na fury, stożki lub sterty, o wadze siana i o cenie centnara siana nie miały dokładnego wyobrażenia, i nie mogły sobie uprzytomnić, iż tu nie idzie o cyfrę ceny, lecz tylko o jej stosunek do ceny zboża.

Ceny katastralne koniczyny i siana, równe z cenami owsa w Galicyi Wschodniej, a o krajcar niższe w Galicyi Zachodniej, niemniej ceny innych gatunków siana, w równych między sobą odstępach stojące, i te równe cyfrowe formułki w katastrze w powszechności (tak w miastach, jakoteż opodal miast tak w dolinach jak w górach, tak w okolicach mających dużo, jak i w okolicach mających mało trawy) zastosowane, nie mogą odpowiadać rzeczywistości, która nie da się naciągnąć do równych biurowych formułek, lecz właśnie najrozmaitsze przedstawia stosunki.

Czternaście już lat trwają operacye katastralne w Galicyi Zachodniej, a dziewięć w Galicyi Wschodniej. W tym czasie można było zebrać dostateczne daty do osądzenia stosunków cen siana, a zbierać je trzeba było dokładnie po gminach w jesieni, w której to porze roku właśnie u nas sprzedaje się w stogach lub stertach największa część siana, przez samego producenta przy gospodarstwie nie zużytego. Tego jednak nie uczyniono: przepisów instrukcyj, polecających dokładne dochodzenia,

nie wykonano; bo organa katastralne, ze stosunkami kraju nie obeznane, a w znacznej części nawet z ludem rozmówić się nie mogące, takich dochodzeń przewieść nie mogły, ani też takich dochodzeń nie czuły potrzeby, gdy już naprzód zamierzały ustanowić stosunki cen w biurach ułożone.

Ustanowione w Galicyi ceny siana i potrawu, są w powszechności w Galicyi Zachodniej o 39% w Galicyi Wschodniej o 50%, zaś w stosunku do cen owsa w Galicyi Zachodniej o 69%, w Galicyi Wschodniej o 66% wyższe od cen w prowizoryum gruntowym z r. 1820, pomimo, iż wolą Najwyższego Ustawodawcy było, ażeby ceny katastralne z r. 1824. przedstawiały się jako najniższe z lat 1774. do 1824.

Ceny, w prowizoryum gruntowem wykazane, podniesiono w katastrze dla potrawu daleko więcej niż dla siana, co także okazuje największą nieznajomość naszych stosunków gospodarskich i klimatycznych, dla których, jak już wyżej wspomnieliśmy, potraw daleko mniejszą stosunkową ma wartość.

Ceny siana i potrawu, ustanowione w katastrze, są nawet w rzeczywistości mniej odpowiedne, niż ceny prowizoryum gruntowego, gdyż ceny katastralne siana i potrawu są w powszechności w stosunku do cen zboża wszędzie równe, ceny zaś prowizoryum gruntowego, jakeśmy się przekonali z obwodowych zestawień tych cen, są właśnie w stosunku do cen zboża, w obwodach więcej trawy rodzących mniejsze, niż w innych.

Nie ma więc w katastralnych operatach poprawienia prowizoryum gruntowego co do cen siana. Operaty te co do cen siana, równie jak i co do cen drzewa, doprowadzić mogą tylko do większej jeszcze w opodatkowaniu nierówności, niż ją mamy dzisiaj na podstawie prowizoryum gruntowego *).

Potrzebnem więc jest dokładne zrewidowanie i sprostowanie katastralnych cen kartofel, siana i potrawu, aby te ceny odpowiadały wszędzie pożytkowi pieniężnemu, jakie te ziemiopłody, podług okoliczności miejscowych, przynieść mogą w stosunku do pożytku pieniężnego głównych gatunków zboża.

c) Przychód w naturze z ról i łąk.

Jakkolwiek instrukcya katastralna nakazuje ustanawiać przychód w naturze przeciętnej, na podstawie danych z lat wielu (§§. 95. i 99. do 101.), jakkolwiek taż instrukcya, wskazuje że stosunki uprawy mają być dochodzone także z rejestrów dziesięcinnych (§. 107.), i jakkolwiek instrukcya z naciskiem poleca, aby o przychodzie w naturze zbierane były w jak największej liczbie daty z rejestrów gospodarskich, ile możności dla ról z lat 12, a dla łąk z lat 15 (§§. 35 i 36), to jednak już z materyałów przytoczonych w sprawozdaniu Wydziału krajowego widać, iż czynniki przychodu w naturze z ról i łąk ustanawiane bywały dowolnie i często w sposób taki, iż nie tylko ze zwyczajnym w gminie trybem gospodarstwa, lecz nawet z możliwością zgadzać się nie mogły **).

W komisyi naszej dowiedzieliśmy się od reprezentanta krajowej c. k. Dyrekcyi Skarbu, że w Galicyi Wschodniej, teraz, po ustanowieniu przychodu w naturze, zbierają się daty z aktów wynagrodzenia za dziesięcinę, i że stosunki uprawy i plony z ról z tych dat czerpane, nie wiele odbiegają od stosunków uprawy i plonów, w katastralnych operatach ustanowionych. Szczególne to jest postępowanie, które zamiast zbierania dat naprzód, jak nakazują przepisy, i zamiast brania tych dat za podstawę do ustanowienia cyfer przychodu w naturze, ustanawia najpierw te cyfry, a później dopiero, w skutek skarg i zażaleń, zbiera daty, i niemi słuszności cyfer przedtem dowolnie ustanowionych dowieść usiłuje. Przy takiem postępowaniu już nie zebrane daty wpływają na ustanawianie czynników szacunku, lecz te czynniki, ustanowione przez organa katastralne, wpływają na zbieranie i składanie dat, których te same organa do uzasadnienia swoich robót używają. Doświadczenia zebrane przez mężów zaufania o tendencyjnem przebieraniu, przykrawywaniu i składaniu dat objaśniają to postępowanie.

Reprezentant c. k. Dyrekcyi Skarbu udzielił nam dat o maximach i minimach plonu w naturze, przyjętych w operatach katastralnych dla głównych gatunków zboża. Podług tych dat przyjmowano plon z morga z Galicyi Zachodniej dla: pszenicy od 3 do $10^1/_2$, żyta od 2 do $11^1/_2$, jęczmienia od 3 do 12, owsa od 2 do 13 korcy; w Galicyi Wschodniej zaś, dla pszenicy: od $2^1/_2$ do 10, żyta od 2 do 10, jęczmienia od 3 do 12, owsa od 2 do $12^1/_2$ korcy.

Wykazane tu maxymalne cyfry plonów, a nawet plony do tych cyfer się zbliżające, nie mogą w naszym kraju, i w naszych klimatycznych stosunkach, w żadnej gminie i w żadnej klasie gruntów przy-

*) Obacz także co do cen kartofel i siana Sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. str. 20 do 22.

**) Sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. str. 7., 8. i 22.

jęte być jako zgodne z plonami przeciętnemi rzeczywistemi, a szczególnie z przeciętnemi plonami z gruntów, zwyczajnym w gminie trybem zagospodarowanych.

Wspomnione zaś plony minimalne są takie, iż przy nich nie można mieć czystego dochodu z gruntów, gdyż one oczywiście nawet na pokrycie kosztów kultury wystarczyć nie mogą. Znajdują się wprawdzie grunta, szczególnie w górach, małe bardzo plony przynoszące, a nadto kosztowniejszej uprawy niż inne wymagające; lecz gdy z tych gruntów oblicza się czysty dochód podług sztucznego aparatu katastralnego, i przyjmują się koszta kultury w pewnych, co do maxymalnej cyfry ustanowionych, i oczywiście niedostatecznych procentach *), więc cyfra tego czystego dochodu jeszcze jest zbyt wielką, i oddziaływa na ustanowienie dochodu z innych gruntów, który winien być w słusznym stosunku do dochodu z owych najgorszych gruntów.

Już przy obradach, w roku 1864. w Krakowie odbytych, podnieśli mężowie zaufania tę okoliczność, że w przedłożonych im operatach o przychodzie w naturze wszędzie, bez przytoczenia dowodów, zapisaną była dowolnie rotacya trzyletnia, najczęściej bez ugoru, lub z małym ugorem, i to zarówno w gminach górskich i na dołach, w ziemi dobrej i na piaskach. Przy tych trzyletnich rotacyach przyjmowano w operatach także wracające co trzy lata gnojenie. W pojedynczych przypadkach zapisywano rotacye, w których zboże ozime następywało po ozimem, a nawet po zbożu jarem lub ozimem następowało bezpośrednio bez ugoru zboże ozime w świeżym gnoju. Na podobne przykłady rotacyi powołują się także mężowie zaufania, do obrad w c. k. lwowskiej Dyrekcyi Skarbu powoływani. Nowe przykłady podobnych płodozmianów znalazła komisya nasza w odpisach z aktów katastralnych gmin Koszyce Wielkie, Gumniska, Hyszów, Klikowa, Tarnowiec, Wierzchosławice, Krzyż, Świerczków obwodu tarnowskiego, przez zarząd dóbr księcia Sanguszki nam udzielonych, jakoteż w podobnych odpisach nadesłanych w petycyach do Wysokiego Sejmu od właścicieli posiadłości w gminach Łąka i Żołynia obwodu rzeszowskiego, Sleszowice obwodu wadowickiego, Przyszowa obwodu sandeckiego.

Na zarzuty, czynione w Krakowie przez mężów zaufania, co do przyjętej w operatach niemożliwej trzyletnej rotacyi, dali inspektorowie zapisaną w protókole odpowiedź, „że w ogóle w tym kraju właściwie żadna nie istnieje zwyczajna w gminach rotacya: i w operatach najczęściej przyjęto rotacyę trzyletnią“ **).

Na zapytanie, na czem opierają się wspomnione, przyjęte w katastrze rotacye, nie mógł reprezentant Dyrekcyi Skarbu w komisyi naszej dać wyjaśnienia, i odwołał się tylko na przytoczoną powyżej odpowiedź, daną przez inspektorów.

Ta jednakże odpowiedź inspektorów jest najoczywistszym dowodem, że albo urzędnicy katastralni, ze stosunkami miejscowemi nie obeznani, nie umieją osądzić rotacyi w gminie zwyczajnej, albo też, że istotnie podług ich zeznania niepodobieństwem jest oznaczyć nie istniejącą zwyczajną w gminie rotacyę, więc sztuczny system szacowania, obliczający dochód z czynników, nie mogących być oznaczonemi podług stanu faktycznego, zaniechany być powinien.

Rotacye trzyletnie bezugorowe, gnojenie trzyletnie, płodozmiany, w których zboże ozime w świeżym gnoju siane następuje bez ugoru bezpośrednio po zbożu, są w naszym kraju nie tylko z prawdą niezgodne, lecz nawet niemożliwe.

Wszystkie więc czynniki o przychodzie w naturze, muszą być ściśle i umiejętnie zrewidowane, jeżeli katastralne szacowanie gruntów ma odpowiadać ustawie, która faktycznego, a zwyczajnego w gminie trybu gospodarstwa trzymać się nakazuje.

d) Koszta kultury ról i łąk.

Memoryał z dnia 1. Maja 1862. i memoryał Wydziału krajowego z 16. Stycznia 1864., przedłożony c. k. Ministerstwu Skarbu, przedstawił, że tak zwane szemata kultury, czyli wydatki materyalne na kulturę ról i łąk, ustanowione były dla Galicyi Zachodniej wbrew przepisom, podług formułek ułożonych

---

*) Najwyższy procent na koszta kultury z ról jest podług przepisów 75, czyli $^3/_4$ dochodu brutto, więc przy zastosowaniu tego nawet najwyższego procentu, do roli dającej 3 korce żyta z morga, wypadną koszta kultury równe z wartością $2^1/_4$ korca żyta, a ponieważ jeden korzec idzie na nasienie, więc pozostaje tylko $1^1/_4$ korca na koszta gnojenia, uprawy i zbioru, co oczywiście jest niedostatecznem.

**) Protokół XI. posiedzenia, którego kopia złożona w exhibicie Wydziału krajowego Nr. 863 z r. 1864.

w biórach naprzód, i wydrukowanych w samym początku operacyj szacunkowych, w załącznikach do instrukcyj. Pisma mężów zaufania z Listopada 1864., i z Sierpnia 1865. wskazują także, iż nakazane poprawienie tych szematów nie doprowadziło do zgodnego z przepisami ustanowienia wydatków na kulturę, bo te wydatki znowu ułożone zostały podług formułek biurowych, bez podstawy, czerpanej w doświadczeniach z kraju naszego *).

Ta biurowa robota jest po części wypływem sztucznego systemu szacowania, porzuconego już w innych krajach Europy, który masę cyfer ustanawiać i z nich obliczenia składać przepisuje.

Szemata, dla Galicyi Zachodniej i Wschodniej ustanowione, w aktach Wydziału krajowego się znajdujące, rozpoznawała komisya nasza, i z tego rozpoznania także powzięła przekonanie, iż ułożone tam cyfry i stosunki cyfr biurowym tylko mogą odpowiadać prawidłom.

W szczególności szemata robocizny ciągłej nie odpowiadają stanowi zwyczajnemu w gminach naszych, w których przeważna część włościan ma bydło robocze małe, gorzej utrzymywane, lecz za to także bardzo małą, a mianowicie daleko mniejszą pracę podnieść mogące, niż wyznaczają operaty katastralne, które z jednej strony, dla obliczenia mniejszych kosztów utrzymania bydła, przypuszczają bydło robocze jeszcze mniejsze niż jest w ogóle w rzeczywistości, a z drugiej strony przypuszczają, iż to bydło jest w stanie taką pracę podjąć, jaką wykazują książki gospodarcze dla większego i dobrze utrzymywanego bydła.

Prawie wszędzie w kraju naszym używany jest do pługa nawet parobydlnego, oprócz oracza jeszcze poganiacz. Jednakże przy obradach w r. 1864., w Krakowie odbytych, podnieśli mężowie zaufania, iż koszta na tego poganiacza przy pługu parobydlnym w Galicyi Zachodniej nie były uwzględnione. Teraz zaś w naszej komisyi dowiedzieliśmy się od reprezentanta c. k. Dyrekcyi Skarbu, że organa katastralne w Galicyi Wschodniej nie uwzględniły kosztów na tego poganiacza przy pługu parobydlnym, bo były tego zdania, iż taki poganiacz, przy pługu parobydlnym, wyjątkowo jest używanym, mianowicie wtedy, gdy bydło młode do roboty wuczać potrzeba. To zdanie jednak nie zgadza się ze stanem faktycznym, i jest tylko jednym z licznych dowodów, że przepisy, polecające dokładne uwzględnienie stanu faktycznego nie są zachowane, i nie mogą być zachowane, przez organa z miejscowemi stosunkami gospodarskiemi nie obeznane, i do układania cyfer szacunkowych w biurach nawykłe. Innym tego dowodem była drobna na pozór i w skutkach mniej ważna okoliczność, że w Galicyi Zachodniej od r. 1850. przez lat 12 zapisywano w operatach katastralnych jednę część omłóconego ziarna jako wynagrodzenie zmłocka, i czyniono to dlatego, iż instrukcya, przed laty 40 dla innej prowincyi pisana, przypuszczała, iż istnieje w gminach zwyczaj takiego wynagrodzenia. Zwyczaj jednak taki w Galicyi nie istniał, i trzeba było aż przedstawień i osobnego ministeryalnego rozporządzenia z 2. Października 1862. l. 45.330, ażeby dotyczące cyfry w operatach zreformować.

Znaczna zmiana w obliczaniu kosztów kultury, powinna była nastąpić w skutek najwyższej uchwały z dnia 7. Lutego 1861., w której sankcyonowane zostały wnioski Immediat komisyj. Albowiem podług tej najwyższej uchwały, udzielonej krajowym Dyrekcyom Skarbu w reskrypcie Ministerstwa Skarbu z 15. Maja 1861. l. 2.250 (l. W. 377.) miały być uwzględnione, oprócz dawniejszych czynników, także krótsze dnie zimowe, podwójne święta (obu obrządków) w Galicyi, stosunkowa możność użycia sprzężajów końskich i wołowych, koszta utrzymania budynków gospodarskich, i koszta sprawienia narzędzi rolniczych z uwzględnieniem ich trwałości.

Jak się z temi czynnikami obeszły organa skarbowe, a raczej jak te czynniki zostały usunięte, wskazuje sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. (str. 22 do 24). Że w tym względzie dotąd stosowne poprawy nie nastąpiły, miała komisya nasza dowód w przedłożonem przez reprezentanta c. k. Dyrekcyi Skarbu obliczeniu ceny dnia ciągłego z czynników na to obliczenie wpływających.

Sprawozdanie Wydziału krajowego wspomina, że organa katastralne w Galicyi Zachodniej nie uwzględniły krótszych dni zimowych dlatego, iż roboty, w katastrze szacowane, w dniach dłuższych się odbywają. Również i w dotyczących aktach, które mieliśmy w Galicyi Wschodniej, nie mogła komisya nasza dopatrzeć, gdzie i jak krótsze dnie zimowe uwzględnienie znalazły, a przecież to uwzględnienie było potrzebnem, było nakazanem, i było łatwem do przeprowadzenia, w sposób przez mężów zaufania w Krakowie wskazany, t. j. przez zredukowanie liczby dni roboczych zimowych w tym stosunku, w jakim

*) Sprawozdanie Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865. str. 7., 22. do 24. i 40.

się ma ilość dziennych godzin roboczych w zimie do przeciętnej ilości dziennych godzin roboczych w innych porach roku.

W przedłożonem komisyi naszej katastralnem obliczeniu ceny dnia ciągłego z kosztów utrzymania, wykazano, że zamiast dawniej przepisanych 300 dni roboczych w roku, przyjęto tych dni 250 dla sprzężaju konnego, a 230 dni dla sprzężaju wołowego. Lecz użycie wołów roboczych do pracy przez 230 pełnych dni w roku, jest w naszym klimacie nawet w najlepszych gospodarstwach niemożliwe, a użycie koni do pracy przez 250 dni pełnych jest możliwe tylko w najlepszych gospodarstwach, połączonych z przemysłem, w których konie większe, silniejsze, dobrze utrzymywane mogą być zatrudnione także w celach przemysłu. W zwyczajnych zaś w naszym kraju gospodarstwach, szczególnie włościańskich, z wyjątkiem małej liczby gmin furmankami się trudniących, nie można nawet myśleć o użyciu sprzężajów przez wspomnioną ilość dni w roku. Nadto jednak jeszcze dodać winniśmy, że wspomniona ilość dni roboczych, niby z 300 na 250 i 230 zmniejszona, w obliczeniu ceny dnia ciągłego tylko dla formy jest wykazaną a na stosowne podwyższenie kosztów kultury nie wpłynęła, jak to niżej wykażemy.

Również nie znalazły uwzględnienia koszta na budynki i narzędzia rolnicze. Albowiem koszta te przyjęte bez poprzedniego oszacowania dowolnie, wciśnione zostały do obliczenia cen dnia ciągłego, do których one wcale nie należą. Wciśnienie to doprowadziło do tego rezultatu, że koszta na budynki i narzędzia rolnicze, podług udzielonego naszej komisyi przez reprezentanta Dyrekcyi Skarbu obliczenia, mają być reprezentowane w Galicyi Zachodniej w najniższej cenie jednego dnia ciągłego konnego, w kwocie $2^9/_{10}$ kr., w najwyższej cenie tegoż dnia w kwocie $3^3/_{10}$ kr., w cenie dnia wołowego w kwocie 2 do $2^1/_2$ kr., w Galicyi Wschodniej zaś w cenie dnia konnego w kwocie 2 do 3 kr., w cenie dnia wołowego w kwocie $1^1/_2$ do $2^1/_2$ kr. mon. konw.

Gdy koszta na budynki i narzędzia uwzględniono tylko w obliczeniu ceny dnia ciągłego, a katastr przy rolach uwzględnia tylko dnie ciągłe, potrzebne do orania i włóczenia, tych zaś dni wypadnie dla średniego włościańskiego gospodarstwa, mającego 10 morgów roli, podług przyjętych w katastrze rotacyj, stosunków uprawy i szematów, nie więcej jak 30 roku, więc wyżwskazane kwoty na koszta budynków i narzędzi, w cenie jednego dnia policzone, najwięcej przez 30 pomnożone, przedstawiać mają te koszta na rok cały; wypadnie więc na całoroczne utrzymanie budynków i narzędzi w średniem gospodarstwie włościańskiem, mającem 10 morgów roli, w Galicyi Zachodniej tylko od 1 złr. do 1 złr. 39 kr., w Galicyi Wschodniej od 45 kr. do 1 złr. 30 kr. mon. konw.! Przy łąkach zaś nie uwzględnia katastr żadnych dni ciągłych, więc też z kosztów na budynki gospodarskie, w obliczenie ceny dnia ciągłego wciśnionych, na łąki nic nie przypada.

Jesteśmy przekonani, że członkowie Immediat-komisyi, którzy uchwalili wniosek, sankcyonowany przez Najjaśniejszego Pana, względem policzenia kosztów na budynki i narzędzia rolnicze, o takiem uwzględnieniu tych kosztów pomyśleć nawet nie mogli.

Lecz nawet i te wyżej wspomnione kwoty krajcarowe, w katastralnem obliczeniu ceny dnia ciągłego niby na koszta utrzymania budynków i narzędzi wykazane, i owa ilość rocznych dni roboczych ciągłych z 300 na 250 i 230, niby dla uwzględnienia stosunkowej możności użycia sprężaju zmniejszona, w ostatecznych rezultatach redukują się na zero; bo cyfry cen dnia ciągłego tak są przyjęte, iż w nich nie tylko koszta na budynki i narzędzia, i stosunkowa możność użycia sprzężaju, lecz nawet koszta na stosowną karmę bydła nie są reprezentowane.

Dla zadośćuczynienia formie wciśniono w ułożone na papierze obliczenie ceny dnia ciągłego wspomnione cyfry na koszta budynków i narzędzi i na stosunkową możność użycia sprzężaju, a natomiast w tem samem obliczeniu przyjęto koszta karmy dla bydła małe, a dla uzasadnienia małej karmy, przyjęto bydło małe, mianowicie: przyjęto wagę żywego konia dla Galicyi Zachodniej na 500 fnt., dla Galicyi Wschodniej na 375 fnt., wagę zaś żywego wołu tak dla Galicyi Wschodniej jak i Zachodniej na 400 fnt. A dla takiego bydła roboczego, mianowicie w najprzeważniejszej liczbie gmin dla pary takiego bydła, przepisano w szematach kultury robotę taką, jaką widujemy wprawdzie przeciętnie wykazaną w książkach gospodarskich, lecz dla bydła zupełnie innego, t. j. dla koni 7 do 8, a dla wołów, 8 do 10 centnarów wagi mających.

Nakazane więc przez ustawodawcę uwzględnienie nowych czynników, mianowicie podwójnych świąt, krótszych dni zimowych, stosunkowej możności użycia sprzężaju, kosztów na budynki i narzędzia, nie doprowadziło do odpowiedniego podwyższenia kosztów kultury, lecz po części zupełnie zostało za-

niechane, a po części doprowadziło do tego, iż ujęto od kosztów na karmę bydła tyle, ile wykazano dla uwzględnienia nowych czynników.

Już przy obradach odbytych w Krakowie w r. 1864. słyszeli mężowie zaufania zarzut, w protokółach tych obrad zapisany, iż kosztów kultury znacznie podnosić nie można, bo tak podniesione koszta przy gorszych a licznych klasach gruntów, przekraczałyby maxima procentowe, w instrukcyi przepisane, a często nawet przekraczałyby cały obliczony przychód brutto. Zarzut ten powtórzony także w komisyi naszej przez reprezentanta Dyrekcyi Skarbu, służy tylko na potwierdzenie dawniej już Ministerstwu Skarbu przez Wydział krajowy udzielonego zdania, że częściowe poprawki pewnych czynników szacowania są tylko łataniną kosztowną, a do odpowiednich rezultatów nie prowadzącą, bo wszystkie czynniki szacowania są w ścisłem z sobą związku.

Nie można było ustanowić kosztów kultury z rzeczywistością zgodnych, bo oneby nie odpowiadały ustanowionym dawniej błędnym rotacyom i przychodom w naturze. Potrzebna więc była całkowita operatów katastralnych rewizya, przez mężów zaufania już w r. 1862., i przez Wydział krajowy w memoryale z 16. Stycznia 1864. proponowana. Lecz na tę rewizyę Ministerstwo Skarbu podówczas nie przystało; bo nie chciało uznać zupełną błędność operacyj.

Nadto nadmienić musimy, że najwyższy patent z 23. Grudnia 1817., nakazuje potrącać potrzebne i w gminie zwyczajne koszta kultury, że więc z myślą tego patentu nie jest zgodne przepisywanie minimalnych i maxymalnych procentów na koszta kultury, lub przenoszenie tych procentów z jednej prowincyi na drugą, podług upodobania organów katastralnych lub jeneralnej Dyrekcyi katastru.

Jak można przepisywać w Wiedniu dla Galicyi 40% jako maximum na koszta kultury łąk, kiedy mamy w Galicyi okolice, w których na robotę około zbioru siana lub potrawu daje się połowa plonu, a właściciel gruntu nadto jeszcze ma wydatki na czyszczenie łąk i utrzymanie rowów i kanałów? Jak można przepisywać w Wiedniu maxymalne procenta na koszta kultury z ról, kiedy w rzeczywistości są one często daleko wyższe? Jak można przenosić podobne procenta z jednej prowincyi na drugą, kiedy na stosunek kosztów kultury do przychodu brutto wpływają najmocniej różnorodne klimatyczne i inne ekonomiczne stosunki?

Reprezentant c. k. Dyrekcyi Skarbu przytaczał w komisyi naszej, że koszta kultury ról policzone w Galicyi, są odpowiednie kosztom policzonym w innych prowincyach, gdyż te koszta podług podań tegoż reprezentanta, mają wynosić w operatach katastralnych galicyjskich przeciętnie 58%, zaś w Austryi Wyższej obliczone zostały na 52¾, w Austryi Niższej na 49¾ *), w Morawii na 46, w Szlązku na 55¼, w Salcburgu na 53¾, w Styryi na 60¼, w Karyntyi na 55¾, w Krainie na 56¾, w Wybrzeżu na 53, w Dalmacyi na 60¼% od dochodu brutto.

Lecz my właśnie w tym stosunku procentów na koszta kultury znajdujemy dowód, że nie tylko owe czynniki kosztów kultury, których uwzględnienie dopiero w roku 1861. przy operatach galicyjskich zostało nakazane, nie zostały uwzględnione, ale nawet i w ustanowieniach innych czynników rzeczywistość była pominiętą z pokrzywdzeniem Galicyi, najzimniejszy ze wszystkich prowincyj klimat mającej, na północ otwartej, górami od południa oddzielonej, na północne zimne wiatry i na takież wiatry od gór wystawionej, a nadto z powodu braku przemysłu i żywego ruchu handlowego najuboższej.

Dość zastanowić się nad różnicami, pochodzącemi ze stosunków klimatycznych, dość przeczytać dzieła sławnych ekonomistów, opierających się na doświadczeniach, zbieranych przez ludzi myślących i uczonych, aby wiedzieć, że w lepszym klimacie nie tylko natura jest szczodrzejszą i produkty z ziemi, pracą ludzką uprawionej, co do ilości i jakości są wydatniejsze, lecz nadto kultura ziemi jest tańszą, bo tam trzeba mniej drzewa na opał, mniej zapasów na zimę, szczególnie na karmę dla bydła, a nadto mniej ludzkich i zwierzęcych sił roboczych, gdyż tam roboty w polu na większą część roku się rozdzielają. „Z powodów klimatycznych," mówi jeden z ekonomistów, „potrzeba przy okolicznościach zresztą równych, w środkowej Rosyi, z Galicyą graniczącej, 7 koni i ludzi, tam gdzie w środkowych Niemczech potrzeba ich tylko 4; bo w środkowej Rosyi tylko przez 4 miesiące, a w środkowych Niemczech przez 7 miesięcy można robić koło roli" **). Lecz o podobne doświadczenia ekonomiczne nie dba kataster. Nie

---

*) Co do Austryi Niższej, zachodzi wiadoma nam okoliczność, iż tam przyjęto w ogóle 29% roli na ugor, i nie liczono żadnego pożytku z tego ugoru, gdy przeciwnie w Galicyi przyjęto ugoru bez porównania mniej, i pożytek z ugoru został najczęściej policzony.

**) System der Volkswirtschaft von Wilhelm Roscher, Stuttgart — Cotta'sche Buchhandlung 1864. Band I. str. 52 do 56. Haxthausen Studien I. str. 174.

wątpimy, że gdyby dotychczasowy nasz kataster rozciągnął swój zakres aż do granic Azyi, to jeneralna Dyrekcya katastru przenosiłaby aż tam swoje organa, i swoje procenta na koszta kultury bez względu na stosunki miejscowe.

Między Galicyą a prowincyami lepiej położonemi zachodzi nie tylko wielka różnica w kosztach kultury ziemi z powodów klimatycznych, lecz także i z tego powodu, iż w Galicyi brakuje przemysłu i żywego ruchu handlowego, któryby oddziaływał zbawiennie na rolnictwo. Koszta utrzymywania sił roboczych do gospodarstwa potrzebnych, spadają w Galicyi całym ciężarem na gospodarstwo wiejskie, a rolnik nie może nic, albo bardzo mało z tych kosztów odbić przez wynajęcie lub użycie utrzymywanych przez siebie sił roboczych na inne cele. I dlatego to włościanie w Galicyi w powszechności nie trzymają bydła roboczego wielkiego; bo karmienie całoroczne takiego bydła, bez możności pożytecznego częstego użycia onego, pochłonęłoby cały przychód z roli. Trzymają więc bydło małe, które żywią najoszczędniej, i tylko w czasie robót polowych lepiej, lecz za to mało niem robią. Orać może to bydło 5 lub 6 godzin na dzień, lub gdy orze dłużej dni kilka, odpoczywa potem jeszcze więcej dni dla nabrania sił nowych, w zimie zaś prawie nic nie robi. Zaledwo 100 do 150 pełnych dziesięciogodzinnych dni roboczych w roku można w powszechności liczyć na takie bydło. I w tych dniach robota tego bydła jest mało wydatną. Gdy w wielu okolicach prowincyj zachodnich ładują 1, 1½ a nawet dwa sągi drzewa na jednę furę parokonną, a u nas w najlepszych folwarcznych gospodarstwach takiż sąg idzie na dwie fury parokonne, uprzężone końmi, ważącemi około 7 cetnarów, to trzeba na taki sąg 3, 4 a nawet w wielu miejsach 5 fur zwykłych włościańskich.

Materyalny wydatek na kulturę, a mianowicie koszta na siły robocze, musi więc być, i jest w rzeczywistości w Galicyi daleko większy, niż w prowincyach innych, lepszy klimat, i lepsze stosunki ekonomiczne mających. Ten już w cyfrze absolutnej większy materyalny wydatek, musi jeszcze większy okazać się w cyfrze stosunkowej do przychodu z ziemi w naturze, gdy ten przychód z powodów ekonomicznych, a szczególnie z powodów klimatycznych, musi być, i jest mniejszym niż w tamtych prowincyach.

Na te stosunki, które każdy nawet z książek wiedzieć może, nie zważa nasze katastralne szacowanie gruntów, przez jeneralną Dyrekcyę z Wiednia normowane, i przez takie organa wykonywane, które taż Dyrekcya z innych krajów przysyła, i które z miejscowemi stosunkami gospodarskiemi nie są obeznane.

Bez dokładnego jednak tych stosunków uwzględnienia, szacowanie katastralne będzie fałszywe, nierówne wewnątrz kraju, i krzywdzące Galicyę naprzeciw innym prowincyom.

Najściślejsza więc rewizya operacyj katastralnych pod względem kosztów kultury, jest niezbędnie potrzebną.

III.

Co do rewizyi szacowania gruntów innych rodzajów uprawy.

Gdy grunta innych rodzajów uprawy po części paryfikują się z rolami lub łąkami, a po części opierają się na wynikłościach szacowania ról, łąk i lasów, przeto błędy szacowania ról, łąk i lasów wpłynęły na szacowanie gruntów innych rodzajów uprawy. Powinno więc takie szacowanie tych gruntów być stosownie zrewidowane.

IV.

Co do zbierania i użycia dat o cenach zamiennych (kupna i dzierżaw), gruntów przy rewizyi katastru.

W aktach Wydziału krajowego znaleźliśmy kilka podań od stron, które na zbyt wysokie szacowanie gruntów się uskarzały, i wynikłości tego szacowania z cenami kupna i dzierżaw porównywały.

Podług dat, przytoczonych w podaniu pana Jana Grudzińskiego z 10. Maja 1862. (l. W. 340) okazuje się, iż rezultat katastralnego szacowania gruntów w dobrach Wola Żyrakowska, w obwodzie tarnopolskim, jest blizko dwa razy wyższy od czynszu dzierżawnego z tychże gruntów, kontraktem z r. 1857.

na 6 lat; szacunek katastralny jest także blizko dwa razy wyższy od ceny kupna za te grunta w roku 1861. zapłaconej *).

Podług dat, w podaniu Homolacza z r. 1864. (L. W. 779.) przytoczonych, sprzedane zostały dobra Balice w obwodzie Krakowskim, w najlepszem położeniu zostające i pięknemi budynkami opatrzone, raz w roku 1840. drugi raz w r. 1859., a trzeci raz w r. 1861. Po odtrąceniu wartości budynków, praw i rzeczy ruchomych, razem z dobrami nabytych, i po dodaniu wartości ciężarów przyjętych, pozostawała przy pierwszej sprzedaży z r. 1840. cena kupna za same grunta o 60%, przy drugiej i trzeciej sprzedaży z lat 1859. i 1861. o 16 i 8% mniejsza niż szacunek katastralny.

Pan Władysław Biesiadecki w podaniu z r. 1864. (l. W. 777.) przedstawia, iż szacowanie katastralne, które obliczyło 827 złr. 72 kr. w. a. czystego dochodu od 81. morgów gruntu do dóbr Łobzowa i Gramatyka należących znacznie jest wyższe od dzierżawnego czynszu, przypadającego za te grunta z kontraktu dzierżawy zawartego w r. 1863. na lat 8 **).

Zarząd dóbr Teńczyńskich w obwodzie krakowskim przedłożył wykaz z 15. przypadków dzierżawy, (l. W. 776. z r. 1864), w których oszacowanie katastralne przeciętnie o 66% jest wyższe, niż czynsz dzierżawny w ostatnich latach za grunta razem z folwarcznemi budynkami pobierany. W podatku z dodatkami opłaca właściciel około 62% od czynszu dzierżawnego.

W petycyi do Sejmu, wniesionej przez zarząd dóbr Łańcut w obwodzie rzeszowskim (l. Sejm. 552.) przytoczone są dwa przypadki dzierżaw folwarków Grzęska i Rozborz. Czynsz dzierżawny folwarku za grunta, budynki i dodane drwa, wynosi przy folwarku Grzęska 600 złr., przy folwarku Rozborz 500 złr.; w katastrze zaś oszacowane są grunta w pierwszym folwarku na 1.244 złr. 15 kr., w drugim na 990 złr. 27 kr.

W załączniku *A.* do sprawozdania Wydziału krajowego z 17. Grudnia 1865 wykazane jest porównanie szacowania katastralnego z rentą gruntową, obliczoną z 1785. przypadków kupna i dzierżawy, zebranych przez same organa skarbowe w latach 1849. do 1862. W tych przypadkach miała się renta gruntowa do obliczonego w katastrze czystego dochodu przeciętnie jak 97 do 100.

Do takich rezultatów przyszło katastralne szacowanie gruntów, które miało podług ustaw opierać się na cenach produktów z roku 1824, 3 do 4 razy niższych od cen produktów z lat, z których pochodzą wszystkie wspomnione kupna i dzierżawy gruntów.

Do tych rezultatów mogły przyjść tylko operacye szacunkowe, nie uwzględniające gospodarskich stosunków kraju, prowadzone przez organa, nie obeznane z temi stosunkami, i składające podług formułek biurowych owe czynniki z rzeczywistością niezgodne, o których w poprzednich rozdziałach niniejszego sprawozdania wspomnieliśmy.

W obec podobnych rezultatów szacowania, w obec wielkiej sztuczności systemu katastralnego, w obec masy błędów w operacyach, w obec braku dostatecznych materyałów do ustanawiania lub zrewidowania cyfr dla pojedynczych czynników we wszystkich gminach, nakoniec w obec doświadczeń, że przepisy instrukcyi katastralnej o zbieraniu i używaniu jak największej liczby dat o zamiennych cenach gruntów, były poczęści całkiem pominięte, a poczęści niedostatecznie, błędnie i fiskalnie wykonane, żądali mężowie zaufania i Wydział krajowy kilkakrotnie od r. 1861., aby daty o zamiennych cenach gruntów jak najpilniej były zbierane, i to albo z lat, rokowi 1824. najbliższych, albo też, aby ceny zamienne gruntów z lat nowszych zebrane, na stosunki cen z roku 1824. były zredukowane, i szczególnie w sumarycznych przeciętnych rezultatach, do osądzenia i skorygowania katastralnego szacunku gruntów użyte.

---

*) Czysty dochód roczny z gruntów w tych dobrach oszacowany był w katastrze na 1.917 złr. 14 kr. w. a. co odpowiada kapitałowi 47.928 złr. Czynsz drzierżawny w kontrakcie z r. 1857 na 6 lat umówiony, było 1.385 złr. w. a., z czego po odtrąceniu wartości użytkowej budynków i dodanego inwentarza, jako i propinacyi, pozostawać mogło na same grunta, około 950 złr. W roku 1861 kupił p. Grodziński te dobra za 21.100 złr., z której to ceny (po odtrąceniu wartości budynków, propinacyi i nabytych praw, a po dodaniu odpowiedniego kapitału za podatki) zostawało za grunta około 24.000 złr.

**) Umówiony czynsz dzierżawny za te dobra jest podług kontraktu 800 złr. a z doliczeniem procentu od danej przez dzierżawcę kaucyi 860 złr. Wartość budynków, dodanych do dzierżawy, których części spaleniu podlegające asekurowane są w kwocie 5.000 złr., podaje pan Biesiadecki na 8.000 złr. i oblicza procent od nich na 400 złr. Po odtrąceniu tego procentu od czynszu dzierżawnego 860 złr., pozostaje z tego czynszu na grunta 460 złr. więc czysty dochód, oszacowany w katastrze na 827 złr. 72 kr. jest o 80% większy, niż teraźniejszy czynsz dzierżawny. Podatki opłaca sam właściciel; podatek gruntowy z dodatkami wynosi 326 złr, więc 81⅓% od czynszu dzierżawnego z tychże gruntów.

Nadzieję stosownego użycia dat wspomnionych otwierał reskrypt c. k. Ministerstwa Skarbu z 5. Stycznia 1863., który polecał urzędom podatkowym, aby wszystkie przypadki kupna i dzierżaw z ostatnich lat 6 spisały, aby ceny zamienne gruntów z tych dat obliczyły i w tym stosunku zredukowały, w jakim zostają ceny żyta z tych lat, do ceny żyta z r. 1824. i aby wykazy tych cen do dalszego użytku organom katastralnym oddały.

Uznał Wydział krajowy ważność tego rozporządzenia, i żądał lepszego rozwinięcia onego, a mianowicie żądał, aby rozpoznawanie i zestawianie wspomnionych dat polecone było specyalnym komisyom; obawiał się bowiem Wydział krajowy, że urzędnicy katastralni, z miejscowemi stosunkami a poczęści z językiem krajowym nie obeznani, nie będą w stanie odczytać i dokładnie zrozumieć doniosłość dokumentów i obliczyć z nich cenę gruntów, gdyż przy tem obliczeniu uwzględnioną być musi dokładnie wartość budynków, ruchomości, praw i ciężarów razem z gruntem nabytych i różne warunki między stronami umówione. Miał także Wydział krajowy słuszną obawę, że urzędnicy katastralni prowadzić będą tę czynność w takim kierunku, aby udowodnić słuszność cyfer czystego dochodu przez nich pierwiej już obliczonego, lub aby osłabić użycie dat o cenach gruntów, albo okazać ich nieużyteczność tam, gdzie takowe nie będą zgadzać się z ich robotami.

Obawy Wydziału krajowego potwierdzone zostały doświadczeniami nabytemi przez mężów zaufania, do obrad w Krakowie w r. 1864. powołanych. Przy tych bowiem obradach dowiedzieli się mężowie zaufania o zarzutach, które podnoszone były przez urzędników katastralnych przeciw stosownemu użyciu dat o cenach kupna i dzierżaw gruntów. Ponowili więc ci mężowie zaufania prośbę co do zbierania i rozpoznawania tych dat, przez komisye specyalne i co do stosownego użycia tych dat przy rewizyi szacunku gruntów.

Prośby te nie zostały uwzględnione. Co więcej, c. k. Ministerstwo Skarbu cofnęło wydany przez siebie przepis z 5. Stycznia 1863., który polecał redukować ceny gruntów, zebrane z lat ostatnich, na stosunki cen z r. 1824. W reskrypcie z 19. Listopada 1864. l. 17.236. (l. W. 876), nakazało Ministerstwo zbierać daty o cenach gruntów z lat 1855. do 1864. i używać takowe bez żadnej redukcyi przy szacowaniu gruntów. Zarazem wydało Ministerstwo instrukcyę, w moc której wybieranie i rozpoznawanie przypadków kupna i dzierżaw, obliczanie z nich cen gruntów i użycie takowych, przypadło znowu zupełnie organom katastralnym. Takie przepisy wydało c. k. Ministerstwo Skarbu, pomimo przedstawień Wydziału krajowego i próśb mężów zaufania, pomimo licznych przy różnych sposobnościach wykazanych przypadków, z których organa katastralne z pomiędzy zebranych materyałów fiskalny wybór czyniły, z jednego i tego samego materyału w kierunku fiskalnym jedne daty przyjmowały, inne odrzucały, pisemnych dokumentów polskich nie rozumiały i takowe błędnie wykładały, stosownego wyciągu z dokumentów sporządzić nie umiały, zebrane daty fiskalnie obrabiały, wynikłości dat błędnie przedstawiały i tak składały, aby w tych zestawieniach dat znalazło się usprawiedliwienie cyfr w biórze naprzód ułożonych.

Komisya nasza chciała przekonać się, jak się wykonuje zbieranie, rozpoznawanie i zestawianie dat o cenach zamiennych gruntów w Galicyi Wschodniej, żądała więc dotyczących objaśnień i aktów przynajmniej z okręgu szacunkowego lwowskiego. Lecz reprezentant c. k. Dyrekcyi Skarbu powiedział nam, że tych aktów nie ma, że zestawień nie zrobiono jeszcze, że ta robota jest w stadium dochodzenia parcell, w pojedynczych przypadkach sprzedanych lub wydzierżawionych, i przerwaną została z przyczyny innych robót. — Nie możemy sądzić, czy reprezentant Dyrekcyi Skarbu był dobrze w tej sprawie poinformowany. Zawsze jednakże szczególną jest rzeczą, że organa skarbowe nie mogły nam udzielić niektórych aktów w tej sprawie, gdy zbieranie wspomnionych dat już 5. Stycznia 1863. było nakazane, a w Galicyi Zachodniej już w lecie 1864. nie mało tych dat było zebranych i mężom zaufania w skutek rozkazu Ministra Skarbu przedłożonych.

Dziwnem także jest, iż zbieranie dat wspomnionych odbywało się (lub ma się jeszcze odbywać) gdy operacye szacunkowe były bliskie końca lub też ukończone. Instrukcya katastralna (§§. 34. do 36.) polecała zbieranie największej możliwej liczby tych dat, w peryodzie robót wstępnych, więc w samym początku operacyj szacunkowych i zarazem wskazywała, że daty te od początku zbierane, mają służyć do późniejszego uzasadnienia (zur einstigen Begründung) czystego dochodu. Powinny więc były te daty od początku w największej możliwej liczbie zbierane, wpływać na cały tok operacyj. Stało się jednak inaczej. Daty te zbierali i zbierają organa katastralne przy końcu operacyj katastralnych i skutek tego odwrotnego postępowania musi być taki, że zamiast coby wspomnione daty miały wpływać na tok operacyj szacunkowych, będą rezultaty szacowania wpływać na wybieranie, rozpoznanie i składanie tych dat.

Musimy także podnieść tę ważną okoliczność, że przepis, zawarty w rozporządzeniu c. k. Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864., polecający zbieranie dat o cenach gruntów z lat 1855. do 1864., i użycie tych dat bez żadnej redukcyi do osądzenia wynikłości katastru, nie może być zgodny z wolą Ustawodawcy, który wykonać polecił szacowanie gruntów na podstawie cen produktów z roku 1824., a ceny te były 3 do 4 razy mniejsze od cen z r. 1855. do 1864. Wspomniony przepis Ministerstwa Skarbu jest fiskalny i do ukrzywdzenia kraju naszego prowadzący *).

We wszystkich państwach, w których przeprowadzono katastralne oszacowanie gruntów, użyte były ceny zamienne gruntów do uzasadnienia i sprostowania rezultatów szacunku, aby te rezultaty, z mniej więcej idealnych cyfr składane, nie odbiegały zanadto od rzeczywistości. Są kraje, w których ceny zamienne gruntów służą za podstawę do rozkładu ciężarów publicznych (Anglia i Zjednoczone Stany północnej Ameryki.) Podług najnowszej ustawy w W. ks. Badeńskim szacują się grunta w celu ich opodatkowania na podstawie dwudziestoletnich dat o cenach kupna.

Stosowne użycie zamiennych cen gruntów przy katastrze jest szczególnie potrzebne w Galicyi, gdzie czuć się daje tak wielki brak dokładnych materyałów do ustanawiania pojedynczych czynników szacowania.

Nikt nie może zaprzeczyć, że w pojedynczych przypadkach kupna lub dzierżawy są znaczne między cenami gruntów różnice, pochodzące ze stanu uprawy, ze znacznych różnic w cenach produktów w różnych latach, i z innych okoliczności, na podwyższenie lub zniżenie ceny gruntu wpływające. Nie mogą więc ceny gruntów z pojedynczych przypadków lub gmin użyte być przy szacowaniu gruntów bez dokładnego, a na znajomości stosunków miejscowych opartego osądzenia, o ile one odpowiadają zwykłym cenom gruntów, nie najlepiej, ani najgorzej, ale zwyczajnym trybem zagospodarowanych. — Lecz różnice w cenach gruntów, w pojedynczych przypadkach zachodzące, wyrównywają się w masie przypadków ze znacznej części kraju, i z lat wielu zebranych. Dlatego też ogólne wynikłości dat o cenach gruntów, bez dopuszczenia dowolnego między cenami wyboru, powinny być użyte do sumarycznego osądzenia rezultatów szacowania w całych inspektoratach i w całym kraju.

Wynikłości tych dat, czerpanych z rzeczywistych cen gruntów, muszą być z wartością i dochodem gruntów daleko zgodniejsze, niż wszelkie szacowanie, oparte na pojedynczych czynnikach, które podług zdania indywidualnego naciągać można, i których błędy mnożą się nieskończenie przez kombinacyę z innemi czynnikami równie błędnemi.

Takiego więc szczególnie użycia dat o cenach gruntów, jakoteż zbierania i rozpoznawania tych dat przez organa zdolne, żądać powinniśmy. Zadanie to jest jednem z najważniejszych, a może najważniejszem w naszej sprawie katastru.

Rozumie się, iż przy katastrze, szacującym grunta na podstawie cen produktów z r. 1824. użyte, byćby powinny tylko ceny gruntów, pochodzące z lat, temu rokowi najbliższych, a gdy zbieranie i rozpoznanie tych cen w znacznej liczbie przypadków dziś już wielkim podlega trudnościom, muszą więc być zbierane ceny z lat nowszych, lecz winny być w odpowiednim stosunku zredukowane.

Jeżeliby rząd widział potrzebę zbierać także daty o cenach gruntów z lat, rokowi 1824. bliższych, n. p. z lat 1820. do 1830., możnaby takowe znaleźć w księgach tabuli krajowej. Jakkolwiek liczba dat, z tej peryody czerpanych, a dziś z przybliżeniem do prawdy rozpoznać się dających, nie byłaby dostateczną dla pojedynczych okręgów szacunkowych, to jednak wystarczyćby mogła do kombinacyi dla całego kraju, t. j. do sumarycznego porównania wynikłości tych dat z całego kraju, z wynikłościami katastralnego szacowania tych samych dóbr, do których rzeczone daty się odnoszą. Porównanie to byłoby pouczającem, i także do osądzenia rezultatów szacowania przydatnem.

---

*) O zbieraniu zamiennych gruntów traktują obszerniej: Sprawozdanie Wydziału krajowego do Sejmu z 17. Grudnia 1865. str. 8. i 27. do 31.; pisma mężów zaufania do obrad w Krakowie w r. 1864. powołanych (L. W. 863); sprawozdanie komisyi przez komitet krakowskiego Tow. gosp. w r. 1865. obranej, zawierające rozbiór rozp. Minist. Skarbu z 19. Listopada 1864. To ostatnie sprawozdanie załączone zostało do petycyi rzeczonego komitetu, wniesionej w r. 1865. do Izby Niższej Rady państwa, której kopja jest w aktach Wydziału krajowego do l. 422. z r. 1865.

V.

Co do organów.

Najdokładniejsza znajomość miejscowych stosunków gospodarskich niezbędnie jest potrzebną do szacowania gruntów. Tej znajomości wymaga od urzędników szacunkowych patent z 23. Grudnia 1817. — Jeneralna Dyrekcya katastru jednak użyła w Galicyi urzędników, sprowadzonych z innych krajów.

Gdy Najjaśniejszy Pan w Najwyższej uchwale z 7. Lutego 1861. zatwierdził wnioski Immediatkomisyi, między któremi był ten, aby na organa katastralne mianować krajowców, znających język krajowy i stosunki gspodarskie, jeneralna Dyrekcya katastru pozostawiła dawnych urzędników, a w r. 1863. przysłała jeszcze kilku nowych komisarzy z innych prowincyj.

Przy obradach w Ministerstwie Skarbu, w zimie 1861/62. z mężami zaufania odbytych, proponował referent ministeryalny utworzenie komisyi krajowej dla kierowania sprawami katastru, która składać się miała z Namiestnika lub jego zastępcy jako przewodniczącego, i z ośmiu członków, z których połowę mianować miał Rząd, a drugą połowę Wydział krajowy. Nie przyszło jednak do ustanowienia takiej komisyi.

Powoływano wprawdzie mężów zaufania, przez Wydział krajowy mianowanych, do obrad w c. k. Dyrekcyach Skarbu. Mężowie zaufania, do obrad w Krakowie w r. 1864. powołani, po kilkumiesięcznym obeznawaniu się ze stosami aktów katastralnych, mieli udział w tych obradach, lecz tylko taki, iż na posiedzeniach spisywano ich zdania do protokołów, i przyjmowano ich podania; mieli oni jednak tylko głos doradczy, i w ich obecności nic nie rozstrzygano. Praca ich była ciężka, a jej rezultat taki, iż odstraszył obywateli z Galicyi Zachodniej od współudziału doradczego w tej sprawie. Inni mężowie zaufania do obrad w krajowej c. k. Dyrekcyi Skarbu lwowskiej w r. 1865. nad taryfą cen i kosztami kultury powołani, nie mieli czasu, nawet z pomocą dodanych im urzędników Wydziału krajowego, rozpatrzyć się w kilkonasto-centnarowych aktach, i nie byli gotowi przystąpić do obrad w terminie, ostatecznie na dzień 30. Czerwca oznaczonym; zastrzegli więc sobie, iż wniosą później swoje przedstawienia. Nie chciano jednak udzielić im potem aktów potrzebnych do uzupełnienia ich wiadomości. Na podstawie dat, jakie do końca Czerwca zebrali, ułożyli ci mężowie memoryał z dniem 9. Sierpnia, i oddali go Wydziałowi krajowemu, który nie miał już powodu przedstawiać ten memoryał Władzom skarbowym, gdy c. k. Ministerstwo Skarbu, nie czekając na pisma mężów zaufania, o dotyczących przedmiotach już w połowie Lipca wydało rozstrzygnienie, i zapewnie nie byłoby wydało innego, gdyby nawet przedstawienia mężów zaufania były na czas przyszły, bo głos doradczy mężów zaufania musiałby tak teraz, jak dawniej daremnym być w obec zdań organów katastralnych, tem bardziej, gdy uwzględnienie żądań mężów zaufania, sprowadziłoby potrzebę kosztownego i wiele czasu zabierającego przerabiania niezliczonych operatów, już spisanych, a Ministerstwo Skarbu przedewszystkiem starało się o spieszne ukończenie operacyj *).

Powoływanie więc mężów zaufania do obrad, stało się czczą formą, tak samo jak traktowanie ze stronami przy komisyach katastralnych. Przewidywał to Wydział krajowy, przewidywały to także Towarzystwa gospodarskie w pismach z r. 1863. I nie mogło stać się inaczej, gdy współudział tych mężów jest tylko doradczym, i następuje dopiero po spisaniu niezliczonych aktów i po zestawieniu rezultatów dla pojedynczych czynników, których zmiana potrzebowałaby przerabiania całej masy operatów.

W trakcie zaś spisywania aktów, które służyć mają za podstawę, niema stosownej kontroli nad organami katastralnemi, stosunki miejscowe nieznającemi, cyfry podług biurowych formułek składającemi, i materyały wszystkie do tych formułek naciągającemi. Zakres działania krajowej Dyrekcyi Skarbu nie może prowadzić do wykonania stosownej kontroli, gdy krajowa Dyrekcya do tych spraw technicznych niema innych ludzi, jak właśnie tylko organa katastralne, przez Ministerstwo Skarbu jej dodane.

Ostatecznie zaś rozstrzyga w tych sprawach jeneralna Dyrekcya katastru, której urzędnicy nie znają stosunków gospodarskich naszego kraju, a tem mniej znać lub poznać mogą stosunki miejscowe pojedynczych gmin.

Z obywateli kraju naszego nie ma nikt i nigdzie głosu stanowczego w tej sprawie, od której los milionów ludzi zależy.

Już z doświadczeń zebranych z administracyi nie zbyt wielu pozostałych dóbr skarbowych, mógł Rząd powziąść przekonanie, że urzędy skarbowe nie są w stanie podołać sprawie katastralnego szacowania gruntów, daleko trudniejszej niż administracya dóbr.

---

*) Rzecz o stanowisku i działaniu mężów zaufania, wyłożona jest obszerniej w sprawozdaniu Wydziału krajowego do Sejmu z 17. Grudnia 1865. str. 4., 17., 32., 33. do 36.

Tę niedostateczność sił u Władz skarbowych uznawały nawet pisma i memoryały samego Ministerstwa Skarbu, przedkładane Radzie Państwa, i dowodzące potrzeby reformy podatku gruntowego, na podstawie szacowania gruntów, wykonać się mającego ze stanowczym wpływem Reprezentantów podatkujących i pod wzajemną ich między sobą kontrolą.

Wszystkie te powody przemawiają za koniecznością i słusznością żądania, aby rewizya szacowania gruntów podjętą była przez komisye w pojedynczych okręgach szacunkowych ustanowione, pod kierunkiem komisyi krajowej; — aby te komisye złożone były z ludzi, język i gospodarskie stosunki kraju znających, i przynajmniej w połowie przez Reprezentacyę kraju mianowanych; aby tym komisyom dodani byli do pomocy urzędnicy szacunkowi tacy, jakich wymaga patent z 23. Grudnia 1817. i Najwyższa Uchwała z 7. Lutego 1861. aby nakoniec w Ministerstwie właściwym, urząd stanowiący w tej sprawie, złożony był z ludzi znających gospodarstwo wiejskie i nasze krajowe stosunki gospodarskie, i aby w tym urzędzie przy rozstrzyganiu w sprawach katastru udział mieli także mężowie zaufania z kraju obrani.

VI.

W załączniku *A*) do sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 17. Grudnia 1865 (str. 43.) znajduje się zestawienie dat, wskazujących, że wynikłości katastralnego szacowania gruntów w Galicyi — w stosunku do cen kupna i dzierżaw gruntów, które wartości i dochodów praktycznym są wyrazem — daleko wyższe są, niż w Zachodnich prowincyach dotąd oszacowanych.

Jest to dowód największej błędności, bo nierówności szacowania gruntów. Błędność tę uznawało i dowodziło same Ministerstwo Skarbu w memoryale o stałych podatkach z r. 1860. i w pismach przedkładanych Radzie Państwa, potrzebę reformy podatków uzasadniających. Przedstawiało Ministerstwo w tych pismach pochodzące z katastru nierówności w opodatkowaniu; przedstawiało, że katastralne szacowanie gruntów już dlatego jest nierówne, bo jest niejednoczesne; że w rezultatach swoich nie jest ono czem innem, jak wypływem rachunku, polegającego na zapatrywaniach się osobistych, i na kombinacyi, która jest tem niepewniejszą, gdy nie tyle opiera się na doświadczeniach, czerpanych z rzeczywistości, ile na abstrakcyjnych regułach, więc też cała operacya co do istoty zamienioną jest w dzieło buchhalteryczne.

Zasady szacowania musiały stawać się tem błędniejszemi, czem bardziej ich zastósowanie oddalało się od czasu ich wydania i od krajów, dla których pierwotnie zostały wydane. Błędy zasad musiały znacznie pomnożyć się błędami wykonania, szczególnie w Galicyi, gdzie stosunki klimatyczne i ekonomiczne bardzo różnią się od stosunków w innych prowincyach, a wykonanie szacowania powierzone zostało organom z temi stosunkami nieobeznanym.

Na podstawie błędnych, wewnątrz kraju nierównych i w stosunku do innych prowincyj niesłusznych katastralnych operacyj, miałaby Galicya przebywać teraz klęskę niesłusznego i niesprawiedliwego opodatkowania gruntów.

Klęskę taką przebyła już Galicya przez zaprowadzenie prowizoryum podatku gruntowego z r. 1820. Długi lat przeciąg był potrzebnym, aby zatarły się skutki tej klęski. Zaprowadzenie tego prowizoryum obciążało Galicyę więcej niż te prowincye, do których prowizoryum się nie rozciągało, i nawet więcej niż te sześć prowincyj, w których takie same prowizoryum było zaprowadzone, gdy szacowanie gruntów, które onemu prowizoryum służyło za podstawę, odbywało się także pod kierunkiem ludzi z innych prowincyj przysłanych, a na podstawie wykazanego w tem szacowaniu dochodu brutto, rozkładano podatek bez uwzględnienia różnic w kosztach kultury, które (jak to wykazaliśmy w ustępie I. lit. *c*) str. 6) z powodów klimatycznych i ekonomicznych muszą być w stosunku do dochodu brutto w Galicyi znacznie wyższe niż w innych prowincyach.

Podatek w Galicyi już przez prowizoryum w stosunku do innych prowincyj niesłusznie podwyższony, nie powinien doznać nowego podwyższenia przez stały katastr, tem bardziej, gdy w owych sześciu prowincyach, które miały tak jak Galicya prowizoryum z roku 1820, stały katastr w ogólności podatku nie podwyższył. Jak świadczy załącznik *B*) do Sprawozdania Wydziału krajowego, opłaca dwie tylko z tych prowincyj (Morawa i Szląsk) w podatku gruntowym kwotę większą, jedna zaś (Niższa Austrja) kwotę prawie równą, a trzy inne (Wyższa Austrya, Styrya i Karyntya) kwotę niższą od tej, jaką na podstawie prowizoryum opłacały.

A przecież także i w tych prowincyach znalazły operaty katastralne przestrzeń produkcyjną większą i kultury ziemi lepszą od tej, jaka była wykazaną w prowizoryum; dochód zaś czysty z gruntów

musiał od czasu prowizoryum podnieść się w rzeczonych prowincyach w stosunku daleko większym niż w Galicyi, gdy w tych prowincyach żywy ruch handlowy i przemysł wzmagający się ciągle i cłami protekcyjnemi chroniony, podnosił majątek narodowy i oddziaływał zbawiennie na podniesienie rolnictwa i dochodu z gruntów.

Daty przez Rząd ogłaszane, w załączniku *C*) do sprawozdania Wydziału krajowego zestawione, wykazują, że Galicya już teraz w stosunku do wartości nieruchomości opłaca podatek państwowy znacznie większy niż inne prowincye. Do tego przychodzą jeszcze dodatki krajowe, które w stosunku do przychodu z gruntów w Galicyi już dla tego muszą być większe niż w innych prowincyach, iż ciężary krajowe rozkładają się w tych prowincyach na stosunkowo większą ilość miast bogatszych, i na dochody z przemysłu i handlu, gdy w kraju naszym spadają one prawie zupełnie na grunta. Mianowicie w podatku domowym, zarobkowym i konsumcyjnym, obciążona jest Galicya w stosunku do rzeczywistej zamożności więcej niż inne prowincye, gdy zasady wszystkich tych podatków ustanawiają taryfy lub cyfry stosunkowe, wszędzie równe, bez względu na stosunki klimatyczne i ekonomiczne, które w naszym kraju daleko gorzej się składają, niż w innych prowincyach.

Wszystkie te okoliczności dowodzą potrzeby znacznego zniżenia raczej, niż podwyższenia podatku gruntowego w kraju naszym. Jeżeli jednak stan finansów Państwa nie dozwala takiego zniżenia, to słusznem byłoby, ażeby kwota podatku, jaką opłaca teraz Galicya z Krakowskiem, na podstawie katastru przynajmniej nie była podwyższoną, lecz pozostała niezmienną aż do chwili, gdy nowa reforma podatkowa sprowadzi słuszne wyrównanie podatków między prowincyami.

Co do rozkładu podatku wewnątrz kraju naszego, nie można spuszczać z oka tego ekonomicznego pewnika, że każda zmiana podstawy podatku sprowadza szkodliwe wstrząśnienie stosunków majątkowych i kredytowych. Wstrząśnienie to musi być większe w krajach, gdzie ciężary publiczne są wielkie. I właśnie w Galicyi doszły te ciężary do nadzwyczajnej, rzadko w którym kraju doznanej wysokości. Narażenie kraju na takie wspomnionych stosunków wstrząśnienie, może być wtedy tylko po części usprawiedliwione, jeżeli nowa podstawa podatku będzie słuszną.

Nie może Komisya zataić przekonania, że do takiej słusznej podstawy podatkowej trudno przyjść na podstawie teraźniejszego systemu szacowania gruntów, zestarzałego, sztucznego, niezrozumiałego dla stron, przy którym błędy, popełniane w czynnikach pojedynczych, mnożą się przez tych czynników między sobą kombinacye. Zaniechanie tego systemu w Galicyi byłoby tem potrzebniejsze, gdy właśnie w Galicyi czuć się daje największy brak materyałów do stosownego ustanowienia pojedynczych czynników. Najstosowniejszem więc byłoby w Galicyi oszacowanie gruntów proste, do zrozumienia łatwe, stanowiące bez sztucznych obliczeń jedną tylko cyfrę czystego dochodu, i wykonane pod wpływem przeważnym Reprezentantów podatkujących i pod wzajemną ich między sobą kontrolą.

Nie może jednak Komisya doradzać Wysokiemu Sejmowi żądania nowego systemu szacowania gruntów, zaprowadzenie bowiem nowego systemu wymagałoby nowych ustaw, których wydanie znacznym podlega trudnościom, wymagałoby także uznania zupełnej fałszywości i odrzucenia prawie wszystkich dotychczasowych operatów szacunkowych, z wielkiem kosztem i mozołem spisanych, co natrafiłoby jak wiemy z doświadczenia na opór taki, który nawet przy najlepszych chęciach teraźniejszego Ministerstwa nie mógłby być złamanym.

W obec tych trudności, i w obec objawionej w Najwyższej uchwale z 19. Marca 1863. woli Jego c. k. Apostolskiej Mości, aby teraźniejsze szacowanie katastralne doprowadzone było do końca, sądzi Komisya, że trzeba ograniczyć się na prośbę stosownego dotychczasowych błędnych operatów sprostowania.

Dla nadzwyczajnej ważności i nagłości sprawy katastralnego oszacowania gruntów, zbliżającego się do końca, winniśmy wspomnioną prośbę zanieść do Najmiłościwszego Monarchy, który w ojcowskiej pieczołowitości o dobro poddanych swoich, o dobro milionów naszej rolniczej ludności, raczy Najłaskawiej odwrócić od nas klęskę niesprawiedliwego i nierównego nałożenia podatku.

Projekt do takiej prośby przedkłada Komisya Wysokiemu Sejmowi razem z wskazówkami do rewizyi katastralnego szacowania gruntów, ułożonemi w kierunku w poprzedzających ustępach niniejszego sprawozdania wskazanym.

Sądzi Komisya także potrzebnem polecić Wydziałowi krajowemu, aby wysłał do Wiednia delegowanych do popierania imieniem kraju żądań naszych w tej sprawie u Ministerstwa, co tem bardziej

jest potrzebnem, gdy kraj nasz nie ma w Radzie Ministrów specyalnego zastępcy swojego, krajowca, mającego wspólne z nami interesa.

Z tych to powodów wnosi Komisya:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. „załączoną petycyę do Jego c. k. Apostolskiej Mości;
2. wskazówki do rewizyi katastralnego oszacowania gruntów a mające się załączyć do wspomnionej petycyi;
3. polecenie do Wydziału krajowego, aby zamianował delegowanych, którzyby tę sprawę u Ministerstwa osobiście popierali.“

Z Komisyi sejmowej do rozpoznania sprawy katastru mianowanej.

Lwów 15. Kwietnia 1866.

Prezydujący:
Agenor Gołuchowski.

Sprawozdawca:
Kornel Krzeczunowicz.

Najjaśniejszy Panie!

W Najwyższej Uchwale z 19. Marca 1863., odmawiającej prośbie Sejmu naszego o systowanie katastralnego szacowania gruntów, raczyłeś Najjaśniejszy Panie wyrzec oczekiwanie, iż Sejm i Wydział krajowy wezmą współudział konieczny, ażeby to dzieło zarówno ważne dla Państwa i kraju doprowadzone zostało do zadawalniającego i spiesznego końca.

Wydział krajowy w należnem posłuszeństwie dla woli Waszej c. k. Apostolskiej Mości, rozpoznawał katastralne szacowanie gruntów i udawał się w r. 1864. do Ministerstwa Skarbu, z odnoszącemi się do tej sprawy przedstawieniami i wnioskami. Usiłowanie to jednak Wydziału krajowego, równie jak i przedstawienia mężów zaufania, przez Wydział krajowy do obrad delegowanych, a przebrzmiewającym bezskutecznie głosem doradczym opatrzonych, nie odniosły dotąd pożądanych owoców.

Nie udzielił także Rząd Waszej c. k. Apostolskiej Mości Sejmowi żadnych przedłożeń, wprowadzających Sejm do współudziału w tej sprawie, do której Najmiłościwszy Panie powołać go raczyłeś.

Zniewolony więc był Sejm zająć się rozpoznaniem teraźniejszego stanu katastralnego oszacowania gruntów z własnej inicyatywy, i przy tem rozpoznaniu przyszedł do przekonania, iż to szacowanie ani w szczegółach ani w rezultatach swoich nie odpowiada ustawom i dobroczynnym Ustawodawcy zamiarom.

Pominiętym został duch ustawy, wskazujący wyraźnie, iż oszacowanie gruntów odbywać się ma na podstawie prawdy i rzeczywistości, na podstawie faktycznego a zwyczajnego w gminie gospodarstwa. Pominięty został cel ustawy, którym jest równość szacowania, mającego służyć za podstawę do równego rozkładu podatku.

Pominięte zostały przepisy, polecające ustanawiać cyfry dla pojedynczych czynników podług przeciętnych dat, czerpanych z doświadczeń miejscowych. W biurach wyrobione fiskalne zdania przewodniczyły w ustanawianiu tych cyfr, a z dat tu i ówdzie zbieranych, wyszukiwane i obrabiane bywały materyały, dla odpowiadającego tylko formie tychże cyfr uzasadnienia.

Ustanowione zostały ceny głównych gatunków zboża podług wykazów cen targowych z r. 1824., bez względu na używane podówczas większe miary i na odległość od targu. Ustanowiono ceny siana i potrawu w ułożonych naprzód w powszechności wszędzie równych, zbyt wysokich cen zboża stosunkach i w pewnych między gatunkami trawy odstępach, bez względu na stosunki miejscowe, które są najrozmaitsze. Również bez dokładnych powodów ustanawiano ceny drzewa w kierunku fiskalnym i w takich między gminami i między gatunkami drzew stosunkach, które lokalnym doświadczeniom nie są odpowiedne. Ustanowione cen stosunki równe wyglądają w aktach, lecz są stanowi faktycznemu, którego przepisy trzymać się polecają nie odpowiadające, i w stosunku do rzeczywistości najnierówniejsze, więc też do nierównego szacowania gruntów prowadzące.

Nie z przeciętnych dat, czerpanych z doświadczeń miejscowych, lecz podług zdań organów, z miejscowemi stosunkami nie obeznanych, ustanowione były przychody w naturze z ról, łąk i lasów. I przyszło do tego, że w licznych klasach ról przyjmowano gospodarstwa trzy- i czteropolowe bez ugoru lub z małym ugorem i z gnojeniem co trzy lub cztery lata wracającem, czego niema nawet w najlepszych gospodarstwach kraju naszego. I wpisywane bywały w operaty nawet takie płodozmiany, w których nastę-

pywało zboże ozime po ozimem, a nawet po zbożu następowało bez ugoru zboże ozime, siano w polu świeżo zgnojonem, co nietylko nie zgadza się z rzeczywistością, lecz nawet w naszych stosunkach klimatycznych jest nie możliwe.

Wydatki materyalne na kulturę były także ustanawiane podług biurowych formułek i cyfr stosunkowych, które szczególnie co do wydatków w robociźnie ciągłej, nie zgadzają się ze zwyczajnym w gminach galicyjskich trybem gospodarstwa.

Podług wniosków Immediat-komisyi, które Najjaśniejszy Panie w najwyższem piśmie gabinetowem z 7. Lutego 1861. zastosować kazałeś, miały być uwzględnione nowe czynniki, mianowicie: koszta na budynki, narzędzia rolnicze, niemniej odpowiadające stosunkom kraju naszego podwójne święta, krótsze dnie zimowe i stosunkowa możność użycia sprzężajów konnych i wołowych. Lecz nowe te czynniki powikłano sztucznym a fiskalnym sposobem w labirynt cyfr; powikłano je w szczególności w obliczenie ceny dnia ciągłego, tak iż z tych czynników w rzeczywistości nic nie zostało. Procenta na kulturę szczególnie dla rót i łąk, ustanowione w Galicyi przeciętnie w cyfrach podobnych jak dla innych prowincyj dawniej szacowanych są dowodem, iż nie tylko wspomnione nowe czynniki nie zostały uwzględnione, lecz nawet przy ustanawianiu innych czynników rzeczywistość została pominiętą na szkodę Galicyi, mającej stosunki klimatyczne i ekonomiczne gorsze niż w innych prowincyach. Jest to rzeczą powszechnie znaną i nawet w pismach sławnych ekonomistów na podstawie doświadczeń dowiedzioną, że w krajach zimniejszych z jednej strony kultura ziemi jest droższą, bo potrzeba więcej opału i w ogóle więcej zapasów na zimę, szczególnie dla bydła i potrzeba więcej ludzkich i zwierzęcych sił roboczych, gdyż roboty w polu na mniejszą część roku się rozdzielają, a z drugiej strony natura mniej szczodra, wydaje ziemiopłody w mniejszej ilości i gorszej jakości, z kąd oczywiście wypływa, że już absolutnie większe materyalne koszta kultury w stosunku do mniejszej produkcyi, muszą w krajach zimniejszych znacznie być większe, niż w krajach cieplejszych. Między Galicyą a prowincyami innemi zachodzi znaczna różnica w kosztach kultury ziemi, nie tylko z powodów klimatycznych, lecz i z tego powodu, iż w Galicyi brakuje przemysłu i żywego ruchu handlowego, któryby oddziaływał zbawiennie na rolnictwo. Koszta utrzymania sił roboczych, do gospodarstwa potrzebnych, spadają więc w Galicyi całym ciężarem na rolnictwo, a rolnik w powszechności nie może nic, albo bardzo mało z tych kosztów powetować przez użycie lub wynajęcie tych sił na cele handlowe lub przemysłowe. — Lecz na te wszystkie stosunki, operaty katastralne, składane podług ustalonych formułek biurowych, nie zważały.

I przyszły katastralne operacye w Galicyi Zachodniej do takiego już gruntów oszacowania, które w pojedynczych przypadkach przewyższają w kilkonasób teraźniejsze ceny kupna i dzierżaw gruntów. — W 1785ciu zaś przypadkach, po rok 1862. przez same organa skarbowe zebranych, są ceny kupna i dzierżaw gruntów przeciętnie o trzy procent mniejsze od szacowania katastralnego, chociaż to szacowanie opierać się miało na cenach produktów z r. 1824. 3 do 4 razy mniejszych od cen produktów z lat, z których zbierano ceny kupna i dzierżaw.

Na podstawie takich rezultatów szacowania, ponosi już Wielkie Księstwo Krakowskie niesprawiedliwy i nierówno rozłożony podatek i słusznego domaga się ulżenia. Także Galicyi podobna zagraża klęska, jeżeli nie zostaną użyte stosowne środki zaradcze.

Najcenniejszym do kontrolowania wynikłości szacowania gruntów materyałem, są daty o cenach kupna i dzierżaw gruntów, czerpane z kontraktów, które pewniejsze są od wszystkich innych dokumentów, jakich przy katastrze użyć można. Jakkolwiek te daty w pojedynczych przypadkach tylko z oględnością mogą być zastósowane, to jednak sumaryczne tych dat wynikłości, są jedynie możliwym środkiem do osądzenia rezultatów katastralnego szacowania gruntów w całych okręgach szacunkowych i w całym kraju. Najstaranniejsze tych dat zbieranie i używanie onych od samego początku operacyj katastralnych, było w naszych przepisach szacunkowych polecone. Jednakże w wykonaniu były te daty po części — a szczególnie przy pierwszem szacowaniu gruntów w Wielkiem Księstwie Krakowskiem zupełnie pominięte, po części zaś niedostatecznie i niedokładnie zbierane i niestosownie użyte.

W skutek zażaleń w tym względzie, nakazało Ministerstwo Skarbu w reskrypcie z 5. Stycznia 1863., aby dla użytku przy katastrze ceny kupna i dzierżaw gruntów z ostatnich lat sześciu przez urzędy podatkowe były zebrane, i w stosunku do cen produktów z r. 1824. zredukowane. Prosił Wydział krajowy o dalsze tego przepisu rozwinięcie, a szczególnie o rozpoznanie dat o cenach gruntów przez organa, ze stosunkami miejscowemi obeznane, i o stosowne tychże dat przy rewizyi błędnych operatów użycie. Ministerstwo Skarbu jednak nie przychyliło się do tej prośby, cofnęło nawet przepis reskryptu z dnia 5. Stycznia 1863., polecający redukowanie cen gruntow zbieranych z lat ostatnich, i poleciło w reskrypcie z 19.

Listopada 1864., aby daty z ostatnich lat 10 zebrane, bez żadnej redukcyi, do osądzenia rezultatów szacowania były użyte. Taki przepis nie jest zgodnym z duchem ustaw, i prowadzić musi do znacznie wyższego szacowania gruntów w Galicyi niż w innych prowincyach. Przy szacowaniu gruntów, odbywającym się na podstawie cen produktów z r. 1824., tylko ceny gruntów temu rokowi najbliższe mogą być użyte, lub też ceny z osatnich lat zbierane na stosunki cen z r. 1824. powinny być zredukowane. Nadto wybór i rozpoznanie dat o cenach kupna i dzierżaw gruntów, daty, które powinny służyć jako jedyny środek do kontroli rezultatów wadliwego szacunku, pozostawił reskrypt Ministerstwa Skarbu z 19. Listopada 1864. tym samym organom szacunkowym, które stosunków miejscowych, a w znacznej części i języka krajowego nie znały, które więc do dokładnego zrozumienia i osądzenia tych dat nie były zdolne, a do stosownego ich użycia tem mniej mogły być skłonne, gdy poprzedniemi swojemi operacyami były uprzedzone, i już błędnego i fiskalnego wyszukiwania, obrabiania i składania dat dostateczne dały dowody.

W memoryale o stałych podatkach z r. 1860., i w pismach razem z projektami do reformy podatków Radzie Państwa przedkładanych, uznawało i dowodziło same Ministerstwo Skarbu znaczne błędy katastralnego szacowania gruntów, i pochodzące z tych błędów nierówności w opodatkowaniu. Przedstawiało Ministerstwo, że oszacowanie katastralne już dla tego jest nierówne, bo nie jednoczesne, i błędne, bo co do istoty zamieniło się w dzieło buchhalteryczne, od zdań indywidualnych zawisłe.

Dziełem buchhalterycznem, z rzeczywistością niezgodnem, musiało być szacowanie gruntów w Galicyi tem bardziej, gdy błędy, pochodzące już z przepisów zestarzałych i stosunkom czasowym i krajowym nieodpowiednich, pomnożone zostały błędami wykonania, które poruczone zostało wbrew przepisowi Najwyższego Patentu z dnia 23. Grudnia 1817., organom szacunkowym, z miejscowemi stosunkami gospodarskiemi nieobeznanym. Pomiędzy wnioskami Immediat-komisyi, w r. 1860. ustanowionej, najważniejszym niezawodnie był ten, aby do wykonania katastralnego szacowania gruntów, użyci byli urzędnicy szacunkowi, którzy są krajowcami, znają język krajowy i stosunki gospodarskie krajowe. Wniosek ten, razem z innemi wnioskami Immediat-komisyi, rozkazałeś Najjaśniejszy Panie! w Najwyższej uchwale z 7. Lutego 1861., zastosować właśnie w tych krajach, w których operacye szacunkowe już w toku się znajdowały. Ministerstwo Skarbu jednak w reskrypcie z 15. Maja 1861. orzekło, że przepis ten nie może być wykonanym w Galicyi właśnie dla tego, że operacye katastralne w Galicyi były w biegu.

I od najniższej instancyi do najwyższej, rozstrzygają w najważniejszej dla kraju naszego sprawie materyalnej ci, którzy nie znają naszych stosunków gospodarskich. Z obywateli kraju naszego, znających te stosunki nie ma nikt i nigdzie uchwalającego w tej sprawie głosu.

Nie dziw więc, że wykonane i kierowane przez takie organa szacowanie katastralne w Galicyi trzymać się musiało tylko formy, a pomijało istotę rzeczy, i że względy słuszności i względy na rzeczywiste stosunki miejscowe nie mogły pozyskać należną im wagę.

Przebyła już Galicya Najjaśniejszy Panie! klęskę uciążliwego i nierównego rozkładu podatku na podstawie prowizoryum gruntowego z r. 1820. — Długiego lat przeciągu było potrzeba, ażeby zatarły się skutki tej klęski. Podatek podług wspomnionego prowizoryum rozłożony, był w Galicyi uciążliwszy i w stosunku do czystego dochodu większy niż w innych prowincyach, już z tego powodu, że szacowanie gruntów, które onemu prowizoryum służyło za podstawę, pod kierunkiem organów z innych prowincyj przysłanych było wykonane, a na podstawie wykazanego w tem szacowaniu dochodu brutto, rozkładano podatek bez uwzględnienia różnic w kosztach kultury, które z powodów klimatycznych i ekonomicznych znacznie są większe w Galicyi, niż w innych prowincyach.

Podatek w Galicyi, już przez prowizoryum w stosunku do innych prowincyj niesłusznie podwyższony, nie powinien doznać nowego w skutek stałego katastru podwyższenia, tem bardziej, gdy w owych sześciu prowincyach, które miały także prowizoryum w r. 1820. zaprowadzone, stały katastr w ogólności podatku nie podwyższył. Dwie tylko z tych prowincyj opłacają dziś w podatku zwyczajnym kwotę większą, jedna z nich kwotę prawie równą, a trzy kwotę niższą od tej, którą na podstawie prowizoryum opłacały. A przecież i w tych prowincyach znalazły operaty katastralne przestrzeń produkcyjną większą, i kulturę ziemi lepszą od tej, jaka była wykazaną w prowizoryum; dochód zaś z gruntów musiał od czasu prowizoryum podnieść się w tych prowincyach w stosunku daleko korzystniejszym niż w Galicyi, gdy w tych prowincyach przemysł i handel, podnoszący się daleko więcej niż w Galicyi, wpływał i na podniesienie korzyści z rolnictwa. Lecz także daty przez Rząd ogłaszane dają wskazówkę, że grunta w kraju naszym, w stosunku do jego zamożności, w stosunku do rzeczywistych wartości i dochodów gruntowych, których ceny kupna i dzierżaw gruntów praktycznym są wyrazem, większym niż w innych prowincyach obciążone są podatkiem.

Nietylko w podatku gruntowym, lecz także w innych podatkach był i jest dotąd kraj nasz w stosunku do zamożności swojej, więcej od innych prowincyj obciążonym. Podług równych w powszechności taryf i procentów wymierza się podatek domowo-klasyczny i domowo-czynszowy, bez względu na to, że z powodów klimatycznych i ekonomicznych koszta utrzymania budynków w Galicyi są większe, a rzeczywista wartość użytkowa budynków stosunkowo mniejsza. Stałe taryfy podatku zarobkowego są, szczególnie dla mniejszych rzemieślników, uciążliwsze w Galicyi niż w innych prowincyach, gdzie robota większą otrzymuje zapłatę. Wymierzony od sztuki bydła podatek konsumcyjny od mięsa daleko uciążliwszym jest w Galicyi, gdzie waga bydła i cena mięsa daleko jest mniejszą, niż w Zachodnich prowincyach.

Wychodzą dziś na jaw wszystkie te kraju naszego uciążliwości, spowodowane pomijaniem uwzględnienia właściwych temu krajowi potrzeb i stosunków. Lecz dziś zarazem zabłysła nam nadzieja usunięcia tych uciążliwości, gdy dzięki wspaniałomyślnym Waszej c. k. Apostolskiej Mości zarządzeniom, działania Rządu, i tych działań rezultaty do publicznej dochodzą wiadomości, i Reprezentanci ludów, berłu Twojemu Najmiłościwszy Panie! podległych, do radzenia w sprawach publicznych są powołani.

Pod Twoją więc Najjaśniejszy Panie! udajemy się dziś opiekę w najważniejszej dla kraju naszego sprawie podatkowej, w sprawie nowego rozkładu podatku gruntowego, od której szczęśliwego rozwiązania zawisł los milionów rolniczej ludności naszej. Racz Najmiłościwszy Panie! odwrócić od kraju naszego klęskę uciążliwego i nierównego opodatkowania na podstawie błędnych operacyj katastralnych, które nie mogą być sprostowane ani w drodze samych tylko reklamacyj, ani przez organa, które te operacye wykonywały.

Nie możemy zataić przekonania, że najstosowniejszym do słusznego rozkładu podatku gruntowego środkiem, byłoby zupełne porzucenie dotychczasowego systemu szacowania gruntów, zawiłego, dla stron niezrozumiałego i zaniechanego już w innych państwach, którego zasady już się zestarzały, i przyjęcie systemu pojedynczego, stanowiącego cyfrę stałego dochodu bez sztucznych obliczeń, i wykonanego pod wpływem przeważnym Reprezentantów podatkujących, i za wzajemną ich między sobą kontrolą.

Gdy jednak Najmiłościwszy Panie! w Najwyższej uchwale z 19. Marca 1863., raczyłeś objawić wolę Twoją, aby dotychczasowe operacye szacunkowe doprowadzone zostały do końca, Sejm posłuszny tej woli ogranicza się na prośby, dążące do odpowiedniego tych operacyj poprawienia.

Środkami do takiego poprawienia zdaniem Sejmu niezbędnie potrzebnemi byłyby: „ścisła rewizya operacyj szacunkowych, z wyjątkiem oznaczenia gatunków kultury, klasyfikacyi i klasacyi, które w drodze samych reklamacyj mogą być sprostowane; poruczenie tej rewizyi komisyom lokalnym, które zostawałyby pod kierunkiem komisyi krajowej i równie jak ta ostatnia, złożone byłyby z politycznego urzędnika jako przewodniczącego, i z członków w połowie przez Wydział krajowy obranych; zebranie jak naliczniejszych dat o cenach kupna i dzierżaw gruntów i użycie tych dat przy rewizyi, a szczególnie do sumarycznego osądzenia wynikłości szacowania i do prostowania tych wynikłości; rozpoznawanie i rozstrzyganie reklamacyj, po dokończonej rewizyi wnoszonych przez wspomnione Komisye; złożenie władzy centralnej w tej sprawie ostatecznie rozstrzygającej, z osób nasze stosunki gospodarskie znających, i dopuszczenie Reprezentantów kraju do współudziału w tej władzy. Dla przyspieszenia mogłyby reklamacye gminne razem być traktowane z indywidualnemi.“

W załączniku */. zawarte są bliższe dla rozwinięcia tych środków wskazówki.

O tych to środków zarządzenie, jako o jedyny środek przeciw grożącej krajowi naszemu klęsce, upraszamy Waszą c. k. Apostolską Mość.

Racz Najmiłościwszy Panie uwzględnić miłościwie prośby Reprezentacyi kraju i dozwól, abyśmy złożyli u stopni Tronu Twojego zapewnienie niezłomnej wierności i niezmiennego przywiązania do Twojej Najjaśniejszy Panie! Najdostojniejszej Osoby.

Wskazówki

do rewizyi katastralnego szacowania gruntów w Królestwie Galicyi i Lodomeryi i w Wielkiem Księstwie Krakowskiem.

I.

W ogólności.

1. Oprócz oznaczenia rodzajów uprawy, klasyfikacyi i klasowania gruntów, które to operacye w samej tylko drodze reklamacyi mogą być sprostowane, mają wszystkie inne operacye szacuncunkowe zrewidowane być z urzędu przed reklamacyami.

II.

O organach.

2. Dla wykonania rewizyi katastralnego szacowania gruntów ustanowione będą Komisye w każdym Inspektoracie szacunkowym, i Komisya krajowa.
3. Komisya inspektoracka ma się składać z c. k. urzędnika politycznego, przez c. k. Namiestnika mianowanego, jako przewodniczącego, i z ośmiu członków, których połowę mianuje Namiestnik, drugą połowę Wydział krajowy.

Do Komisyi inspektorackiej należy bezpośrednie wykonanie rewizyi operatów szacunkowych. W tym celu może Komisya inspektoracka powoływać także rzeczoznawców i mężów zaufania z głosem doradczym i zarządzać wizye lokalne przez mianowanych od siebie delegatów.

4. Komisya krajowa, jedna dla całego kraju, z siedzibą we Lwowie, składać się ma z mianowanego przez Najj. Pana na urzędnika politycznego jako przewodniczącego, i z ośmiu członków, których połowę mianuje c. k. Namiestnik, drugą połowę obiera Wydział krajowy.

Komisya krajowa nadzoruje Komisye inspektorackie bezpośrednio lub przez delegowanych, kieruje ich czynnościami, i wydaje im, jakoteż urzędnikom szacunkowym, stosowne instrukcye.

Instrukcye te, o ileby odstępywały od zasad wyrzeczonych w przepisach obowiązujących, potrzebują zatwierdzenia właściwego Ministerstwa.

Komisya krajowa starać się będzie o uproszczenie czynności rewizyi katastralnego szacowania gruntów, aby czynności te bez nadwerężenia słuszści rezultatów szacowania, jak najspiesznej mogły być wykonane.

5 Wszyscy członkowie tak Komisyi krajowej, jakoteż Komisyj inspektorackich, mają znać dokładnie język krajowy i gospodarskie stosunki krajowe: członkowie Komisyj inspektorackich, mają nadto znać stosunki gospodarskie dotyczącego inspektoratu.

6. Komisyom dodani będą urzędnicy szacunkowi, mianowani przez Namiestnika, którzy stosownie do §. 10. Patentu z 23. Grudnia 1817. i do Najwyższej Uchwały z 7. Lutego 1861., powinni być krajowcami, znać dokładnie język krajowy i stosunki gospodarskie kraju. Urzędnicy szacunkowi użyci w pojedynczych inspektoratach, mają nadto znać stosunki gospodarskie, dotyczącego inspektoratu. Urzędnicy szacunkowi mają w Komisyach głos tylko doradczy.

7. We właściwem Ministerstwie złożoną będzie władza, stanowiąca w sprawach katastralnego szacowania gruntów, z członków przez Rząd mianowanych, z teoryą i praktyką gospodarstwa wiejskiego obeznanych, i także stosunki gospodarskie Galicyi znających.

Przy rozstrzyganiu w sprawach katastru u tej władzy, udział mieć będą z głosem stanowczym mężowie zaufania przez Wydział krajowy obrani.

III.

Zbieranie dat o zamiennych cenach gruntów.

8. Jednem z najważniejszych zadań Komisyi krajowej i Komisyj inspektorackich, będzie przywieść do skutku zaniedbane dotąd jak najstaranniejsze zbieranie dat o cenach zamiennych gruntów, obliczanie rent gruntowych z tych dat, i porównanie tych rent z rezultatami szacowania.

9. Urzędy podatkowe winne będą udzielić Komisyom inspektorackim spisy aktów prawnych, zdziałanych w latach od 1850. do 1864. włącznie, dotyczących wydzierżawienia i nabycia gruntów (kontraktów dzierżawy, kupna, zamiany, działów, dekretów, przyznania spadków itd.)

Z tych spisów wykreślone będą i od użytku przy szacowaniu gruntów wyłączone, wszystkie przypadki wywłaszczenia dla celów publicznych, niemniej te przypadki wywłaszczenia dla celów publicznych, niemniej te przypadki, w których cena objektu nabytego, lub wydzierżawionego, nie jest wyrażoną w dokumencie strony obowiązującym.

Wszystkie inne akta prawne, dotyczące nabycia lub wydzierżawienia gruntów, rozpoznaje Komisya inspektoracka:

a) pod względem tożsamości i składu objektu nabytego lub wydzierżawionego. (10);

b) pod względem obliczenia ceny zamiennej gruntów (11).

10. W pierwszym względzie (9. lit. *a*.) mają być dochodzone parcele gruntowe, należące do objektu na własność nabytego lub wydzierżawionego, niemniej przedmioty razem z temi gruntami nabyte, lub zadzierżawione, i ciężary z ich nabyciem lub zadzierżawieniem przyjęte.

11. Cena zamienna objektu (cena kapitałowa lub czynsz dzierżawny) przyjmuje się taka, jaka wyrażoną jest w dokumencie strony obowiązującym.

Od tej ceny potrąca się w przypadkach nabycia własności wartość kapitałowa, zaś w przypadkach dzierżawy wartość użytkowa wszystkich przedmiotów przez nabywcę własności lub przez dzierżawcę razem z gruntami, bez osobnego za nie wynagrodzenia nabytych, jako to: budynków mieszkalnych i gospodarskich; budynków i zakładów przemysłowych; rzeczy ruchomych (bydła, narzędzi gospodarskich, sprzętów domowych, zapasów w ziemiopłodach); praw z posiadłością gruntową połączonych, i innych praw żądania prestacyi lub dozwolenia i t. p.

Do ceny objektu w dokumencie wyrażonej, dodaje się w przypadkach nabycia własności odpowiednia suma kapitałowa, zaś w przypadkach dzierżaw, odpowiednia kwota, za przedmioty, które nabywca lub dzierżawca, bez przyznania mu osobnego za to wynagrodzenia, razem z gruntami jako ciężary przyjął, jako to: podatek gruntowy i dodatki krajowe, służebnictwa, czynsze, obowiązek płacenia długów lub procentów od długów i t. p.

12. Czynsz dzierżawny, potrąceniami i dodatkami (11. i 12.) sprostowany, przyjęty będzie jako renta gruntowa.

Z wartości kapitałowej, w tenże sposób sprostowanej, przyjmuje się 4% jako renta gruntowa.

13. Renty gruntowe tym sposobem ustanowione, zredukuje Komisya inspektoracka w takim stosunku, w jakim zostaje krajowa przeciętna cena targowa żyta z lat 1850. do 1864., do krajowej przeciętnej ceny targowej żyta z r. 1824.

14. Renty gruntowe, z wszystkich rozpoznanych przypadków nabycia i dzierżawy gruntów obliczone i podług punktu 14. zredukowane, mają być porównane z czystym dochodem, jaki dla tychże samych gruntów obliczony został w operatach szacunkowych, zrewidować się mających.

Porównanie to służyć będzie Komisyi inspektorackiej do sumarycznego osądzenia wynikłości szacowania, zrewidować się mających, i do wskazania kierunku przy rewidowaniu onych.

IV.

Główne zasady rewizyi.

15. Przy rewizyi katastralnego szacowania gruntów, winny przewodniczyć następujące główne zasady:

a) Czysty dochód z gruntów ma być przedstawiony taki, jaki mógłby być osiągnięty przy zwyczajnym w gminie trybie gospodarstwa i przy cenach produktów z r. 1824., najniższych z lat pięćdziesięciu od 1774. do 1824. włącznie;

b) między okręgami szacunkowemi, gminami, rodzadzajami uprawy, i klasami gruntów jednego rodzaju uprawy, ma być zachowany stosunek oszacowanego czystego dochodu taki, jaki odpowiada stosunkom rzeczywistej wartości gruntów, zwyczajnym w gminie trybem zagospodarowanych.

V.

Rewizya szacunku lasu w szczególności.

16. W każdej ile możności gminie i w każdej części większych lasów, powinno być wykonane jak najściślej, podług przepisów obowiązujących, dochodzenia teraźniejszych cen drzewa w lesie, t. j. po odtrąceniu wszelkich kosztów wyrobu, ściągania i dowozu. Dochodzenia te mają się rozciągać na ceny drzewa z ostatnich lat trzech.

Gdzie są dokładne rejestra o sprzedaży drzewa z r. 1824., mają z tych rejestrów dochodzone być, stosownie do przepisów, ceny za sągi pojedynczych gatunków drzewa opałowego w lesie z r. 1824., jako też stosunek tych cen do cen, jakie były w tych samych lasach i w częściach lasów w ostatnich trzech latach.

Przy dochodzeniu cen drzewa, tak teraźniejszych jak i z r. 1824., szczególnie w okolicach w drzewo obfitujących, powinien być wzgląd miany także na tę okoliczność, czy w tym czasu peryodzie, z którego pochodzą ceny, zużytą była cała ilość drzewa, jaką las mógł produkować.

Na podstawie przeciętnych cen drzewa opałowego z ostatnich lat trzech, ma być taryfa tych cen w odpowiednich stopniach ustanowiona, i do pojedyn-

czych gmin i lasów zastosowana; przyczem między pojedynczemi gminami i lasami, jakoteż między pojedynczemi gatunkami drzewa opałowego, winny być zachowane stosunki cen takie, jakie odpowiadają rzeczywistości.

Zastosowane tym sposobem stopnie cen teraźniejszych, mają być zredukowane w jednakowym wszędzie, i takim stosunku, w jakim się mają przeciętne ceny teraźniejsze, do przeciętnych cen z roku 1824. w tych lasach, w których ceny z r. 1824. z dokładnych rejestrów są wyśledzone.

Gdyby niebyło dokładnych i dostatecznych dat z rejestrów lasowych o cenach drzewa na pniu w lesie z r. 1824., powinien być użyty także jako środek do kombinacyi stosunek krajowego przecięcia teraźniejszych cen drzewa do krajowego przecięcia cen z prowizoryum gruntowego.

17. Dla osądzenia przychodu w naturze z lasów, winny być ile możności zbierane daty z dokładnych rejestrów lasowych.

Gdzie nie ma rejestrów lasowych dokładnych i zastosować się dających, i gdzie dotąd ustanowiono przychód w naturze tylko przez analogię z innemi lasami, lub z obliczeń na przestrzeniach próbnych, wyszukiwanych w drzewostanach lepszych niż w średnie, winny być ile możności przedsięwzięte nowe obliczenia z przestrzeni próbnych, branych w drzewostanach, które co do jakości są średnie, i zbliżają się do przeciętnej jakości lasów, w zwyczajnem w dotyczącej okolicy zagospodarowaniu się znajdujących.

Przy obliczaniu przychodu w naturze tak z rejestrów gospodarskich, jako i z przestrzeni próbnych, winien być wiek drzewostanu przyjmowany z uwzględnieniem lat, które las potrzebuje, aby się sam w zupełności zasiał.

W lasach, w których przynajmniej piąta część produkcyi dla niekorzystnego położenia lub braku odbytu nie bywa z użytą, powinna tylko ta część drzewa, która faktycznie się z używa, policzoną być jako przychód w naturze.

18. Jako materyały do osądzenia pieniężnego dochodu brutto z lasów, zwyczajom kraju naszego odpowiedne, zbierane być powinny w jak największej możliwej liczbie daty o sprzedaży drzewa całemi morgami lub sekcyami.

Ceny przy tych sprzedażach osiągnięte, winny być zredukowane na stosunki cen drzewa z r. 1824.

19. Z rachunków dóbr rządowych i z innych dokładnie prowadzonych, mają być zbierane daty o stosunku kosztów kultury lasów do przychodu brutto, i ten stosunek winien być użyty do osądzenia procento wych kosztów na kulturę lasów

20. Do osądzenia czystego dochodu z lasów, mają być użyte rachunki z lasów rządowych i inne dokładnie prowadzone, dochód czysty przedstawiające, niemniej daty o cenach kupna dóbr, szczególnie takich, w których przeważną część gruntów stanowią lasy (12., 13. i 14.)

VI.

Rewizya szacunku gruntów innych gatunków kultury.

21. Miary zboża i nasepy, w pojedynczych miejscach targowych w r. 1824. używane, mają być ściśle dochodzone, i dla uwzględnienia tych miar równie jak i dla uwzględnienia kosztów przywozu na targ, oznaczoną będzie ryczałtowa cyfra procentowa, o którą katastralne ceny zboża winny być zniżone.

Ceny kartofel i innych roślin głębiastych podlegną również rewizyi i ustanowione będą na podstawie stałego stosunku rzeczywistego pożytku pieniężnego tych produktów do pożytku pieniężnego głównych gatunków zboża.

Na tejże samej podstawie, i z dokładnem uwzględnieniem stosunków miejscowych co do jakości, ilości i możności korzystniejszego lub mniej korzystnego użycia, mają ustanowione być ceny różnych gatunków siana i otawy.

22. Stosownie do obowiązujących przepisów, winny być zebrane w największej ilości z rejestrów gospodarskich i dziesięcinnych, daty o rotacyi i o stosunkach uprawy na rolach, jako też o plonach zbieranych z ról i łąk.

23. Na podstawie przeciętnych rezultatów z dat, w punkcie 22. wskazanych, z ustanowionemi podług punktu 21. cenami produktów skombinowanych, ma nastąpić rewizya tak czynników przychodu w naturze, jak i pieniężnego dochodu brutto z ról i łąk.

24. Ceny robocizny, szemata wydatków materyalnych i procentowe taryfy kosztów kultury poddane będą rewizyi, na podstawie doświadczeń w kraju zebranych.

25. W szczególności rewizya kosztów kultury objąć ma nieuwzględnione dotąd czynniki, których uwzględnienie nakazane zostało w Najwyższej Uchwale z 7. Lutego 1861. na podstawie wniosków Immediat-komisyi.

Podwójne święta w Galicyi przyjęte być powinny w liczbie przez konsystorze wykazać się mającej.

Krótsze dnie zimowe mają uwzględnione być w ten sposób, aby ilość dni roboczych zimowych zredukowaną była w tym stosunku, w którym zo-

staje ilość zimowych dziennych godzin roboczych do przeciętnej ilości dziennych godzin roboczych w innych porach roku.

Stosunkowa możność użycia sprężaju konnego i wołowego, powinna być przyjętą na podstawie doświadczeń w gospodarstwach zwyczajnych. Dla uwzględnienia tej stosunkowej możności użycia sprzężajów, powinny potrącone być od ogólnej ilości dni w roku nie tylko dnie świąt i dnie, w których sprzężaj z powodów klimatycznych, lecz także i te dnie, w których sprzężaj z powodu braku roboty, nie może być użyty.

Koszta utrzymania budynków i koszta sprawiania narzędzi rolniczych z uwzględnieniem ich trwałości, mają być dokładnie oszacowane i w zupełności uwzględnione.

Gdyby dokładne dochodzenie wskazanych w tym paragrafie czynników i uwzględnienie onych ustanawianiu kosztów kultury w pojedynczych gminach i klasach gruntów uciążliwem i przewlekłem się zdawało, możnaby donośność tych czynników osądzić na podstawie pewnych dat, zebranych w stosownej liczbie gmin i ustanowić ryczałtowo cyfry, o które procentowe koszta kultury dla uwzględnienia tych czynników podniesione być mają.

26. Razem z rewizyą szacunku lasów, ról i łąk, nastąpi odpowiednia rewizya innych rodzajów kultury.

27. Przy rewizyi, a szczególnie dla osądzenia czystego dochodu z rewizyi wynikającego, winna Komisya inspektoracka ciągle mieć na oku przeciętne rezultata dat o rentach gruntowych, na stosunki cen z r. 1824. zredukowanych (12., 13. i 14.) Temi datami ma Komisya uzasadnić rezultaty swoich operatów.

28. Dla spieszniejszego wykonania robót, możnaby zarządzić rewizyę sumaryczną, na podstawie przeciętnych wynikłości z dat zebranych, rewizyę zaś szczegółową ograniczyć na stósowną liczbę gmin lub na niektóre grupy gmin w inspektoracie, i to na takie gminy lub grupy gmin, w których znajdzie się największa liczba dokładnych i z wielu lat czerpanych materyałów o pojedynczych czynnikach, a szczególnie dat o rencie gruntowej, osiągniętej z gruntów, w zwyczajnem zagospodarowaniu się znajdujących.

VII.

Zestawienia sumaryczne rezultatów rewizyj i osądzenie onych przez władze wyższe.

29. Po ukończeniu rewizyi, ułoży Komisya inspektoracka zwykłe zestawienia sumaryczne wynikłości rewizyi z całego inspektoratu.

Zarazem ułoży Komisya wykazy rent gruntowych, obliczonych z przypadków nabycia i dzierzaw gruntów i porównania tych rent z czystym dochodem ztych samych gruntów, w skutek rewizyi obliczonym.

Na podstawie tych porównań, osądzi Komisya krajowa zestawienia wynikłości rewizyi każdego inspektoratu, zarządzi w razie potrzeby sprostowania, ułoży krajowe sumaryczne zestawienie rezultatów rewizyi i porównań tych rezultatów z rentą gruntową, i przedłoży to zestawienie właściwemu Ministerstwu do ostatecznego załatwienia.

VIII.

Reklamacye.

30. Gdy zestawienia sumarycznych rezultatów rewizyj będą zatwierdzone przez właściwe Ministerstwo, otworzone zostaną reklamacye.

Reklamacye gminne i indywidualne rozpoznaje Komisya inspektoracka jednocześnie, i przedkłada takowe ze zdaniem swojem Komisyi krajowej do rozstrzygnienia.

Przy rozpoznawaniu reklamacyj przeciw oznaczeniu rodzajów uprawy, klasyfikacyj i klasowaniu gruntów, mają być szczególnie zachowane te prawidła, że tylko faktycznie w gminie istniejące rodzaje uprawy, mają być w operacie zamieszczone, że każdy grunt powinien być zapisany do tego gatunku kultury, do którego należy podług faktycznego używania w czasie rozpoznania reklamacyj — i że pojedyncze grunta powinny być zamieszczane do wyższej lub niższej klasy, w miarę wyższej lub niższej wartości, jaką przy zwyczajnym w gminie trybie gospodarstwa, mają w gminie podług jakości swojej i położenia swojego.

Od rozstrzygnień Komisyi krajowej w sprawach reklamacyi, służy odwołanie się do właściwego Ministerstwa.

Z drukarni Kornela Pillera 1866.

O PODATKU GRUNTOWYM I DOMOWYM
W GALICYI.

Dwa listy **KORNELA KRZECZUNOWICZA.**

(Przedruk z Czasu Nr. 63 i 65 z r. 1862.)

I.

Wiedeń 13 Marca 1862.

Pracując w sprawie naszych podatków, przyszedłem do ciekawych wiadomości, których współobywatelom udzielić czuję moim obowiązkiem.

Poczynam od załączonej tu tabeli, która zawiera porównanie dochodu z gruntów, wykazanego z uzbieranych kontraktów kupna i dzierzawnych, z dochodem, obliczonym przez szacunek katastralny, w Galicyi i w jedenastu zachodnich prowincyach, w których ten kataster już został zaprowadzony.

Zawarte w tej tabeli cyfry, dotyczące zachodnich prowincyj, pochodzą z lat 1856 do 1858. Wyjąłem je z memoryału c. k. ministerstwa finansów o stałych podatkach *). Cyfry dotyczące obwodu Krakowskiego i Galicyi, umieszczone w tabeli pod L. porz. XII i XIII pochodzą z lat 1849 do 1859; uzbierał je i zestawił delegowany do rozpoznania sprawy szacunku katastralnego komisarz ministeryalny w lecie 1861. W latach 1851 do 1859 uzbierane zostały w Galicyi zachodniej kontrakty kupna i dzierżaw, których wynikłości wykazane są pod L. porz. XIV. Pochodzą one także po największej części z lat 1849 do 1859, w których to latach ceny produktów przeciętnie były około cztery razy wyższe niż w r. 1824 **).

A przecież szacunek katastralny, oparty na cenach produktów z r. 1824 potrafił obliczyć w Krakowskiem i w Galicyi zachodniej dochód z gruntów wyższy niż ten, który wykazany jest pod L. porz. XII i XIII z kontraktów, zawieranych w latach 1849 do 1859. Jakim sposobem stać się to mogło, okażę w listach poźniejszych, jeżeli zdrowie i czas pozwolą.

Mało co niższym jest dochód w katastrze obliczony od dochodu wykazanego pod L. porz. XIV z kontraktów uzbieranych w Galicyi zachodniej przez urzędników katastralnych w czasie szacunku. Nie sądzę, aby przy zbieraniu tych ostatnich kontraktów kraj nasz faworyzowano, tem bardziej, gdy w zestawieniu dat z obwodu Rzeszowskiego widziałem kupna i sprzedaże, pochodzące *tylko* z 26 gmin, między któremi ile pomnę, było 10 gmin miejskich, w których grunta droższe mają ceny.

Tem silniej jednak na tych wszystkich materyałach oprzeć się możemy, gdy one wszystkie razem zebrane okazują, że szacunek katastralny ma się do dochodów wykazanych z kontraktów kupna i dzierzawnych:

w 11 zachodnich prowincyach jak . . . . . 100 do 210
w Krakowskiem i w zachodniej Galicyi zaś jak . . . 100 do $96^{7}/_{10}$

Nierówność ta w szacunku okazałaby się jeszcze znacznie większą, gdyby zestawienia z których złożone w tabeli cyfry czerpałem, przy obliczeniu dochodu w wypadkach kupna, były przyjęły w Galicyi taki sam procent od ceny kupna jak w innych prowincyach. Przyjęły one w Galicyi 5%, w innych prowincyach 4%; zatem w Galicyi o 1% więcej, przez co dochód w wypadkach kupna wykazany został o $^{1}/_{4}$ wyższy w Galicyi niż w innych prowincyach.

Także w samej Galicyi zachodniej okazują się nierówności w szacunku katastralnym w stosunku do dochodu dzierzawnego między pojedyńczemi posiadłościami i gruntami; zebrane bowiem daty okazują, iż pojedyńcze grunta oszacowane są o 2 do 5 razy niżej, inne zaś o 2 do 6 razy wyżej niż czynsz dzierzawny z nich opłacany.

Z załączonej tabeli okazuje się także, iż podatek zwyczajny z dodatkiem $^{1}/_{3}$, wymierzony na podstawie katastralnego szacunku gruntów, zabrałby z dochodu obliczonego podług cen kupna i podług czynszów dzierżawnych:

w 11tu zachodnich prowincyach . . $10^{2}/_{10}$ procentu
a w Krakowie i w Galicyi zachodniej . . . . . $22^{5}/_{100}$ „

Porównawszy te dwie cyfry między sobą, okaże się stosunek, jak 102 do 220, t. j. że Galicya zachodnia i Krakowskie byłyby na podstawie szacunku katastralnego o . . . . . 118 % wyżej opodatkowane niż prowincye zachodnie.

Gdy zaś według dat, które są ogłoszone w memoryale c. k. Ministerstwa finansów o stałych podatkach, podwyższenie istniejącego dotąd podatku gruntowego, które miałoby nastąpić w skutek szacunku katastralnego, wynosiłoby w Galicyi zachodniej . . . . . 100% więc okazuje się, iż gdyby takie podwyższenie nie nastąpiło, to Galicya zachodnia zawsze jeszcze płaciłaby o . . . . . 18% więcej podatku niż zachodnie prowincye, t. j. że podatek dzisiaj na podstawie dawnego prowizoryum z r. 1820 w Galicyi zachodniej istniejący już jest większy niż podatek gruntowy, rozłożony w prowincyach zachodnich na podstawie szacunku katastralnego.

Całe to obliczenie ściąga się tylko do podatku zwyczajnego z dodatkiem $^{1}/_{3}$; bo gdybyśmy policzyli znane w naszym kraju przeliczne dodatki na indemnizacyę, na drogi, na inne potrzeby krajowe i gminne itd.— które to dodatki u nas większe są niż w zachodnich prowincyach — to nierówność w opodatkowaniu okazałaby się jeszcze daleko większą.

*) *Die directen Steuern in Oesterreich und ihre Reform, herausgegeben vom k. k. Finanz-Ministerium. Wien 1860.* Stron. 124 i 125.

**) W tablicach statystycznych, ogłoszonych przez c. k. minist. finansów w r. 1858 (str. 257 do 269) wykazane są ceny głównych produktów z roli (pszenicy, żyta, jęczmienia i owsa) z roku 1824, jakoteż z lat 1849 do 1857. Te ostatnie, wzięte przeciętnie, są więcej niż 4 razy wyższe od cen. z r. 1824.

Porównanie

dochodu z gruntów, wykazanego z kontraktów kupna i sprzedaży, z dochodami obliczonemi w szacunku katastralnym i z podatkami.

Liczba porządkowa	PROWINCYE	Liczba zebranych wypadków kupna i dzierżaw	Miara płaszczyzny w niż. austr.		Czysty dochód obliczony w Katastrze		Rzeczywisty dochód, to jest czynsz dzierżawny lub procent od ceny kupna, obliczony w Galicyi po 5% a w innych prowincyach po 4% od tejże ceny		W przecięciu wypada na jeden morg niższ. austr.				Stosunek dochodu, obliczonego w Katastrze do dochodu rzeczywistego jak 100 : do	Podatek zwyczajny obliczający się podług szacunku katastralnego i wynoszący z dodatkiem $^{1}/_{3}$ części, $21\,^{1}/_{3}$% od tegoż szacunku		
									z dochodu obliczonego w Katastrze		z dochodu rzeczywistego			czyniłby		wynosiłby od dochodu rzeczywistego
			w monecie konwencyjnej													
			morgach	sążn.	złr.	kr.	złr.	kr.	złr.	kr.	złr.	kr.		złr.	kr.	prcnt.
I	Niższa Austrya	1440	4907	42	31105	$43\,^{1}/_{4}$	82030	43	6	$20\,^{3}/_{10}$	16	$43\,^{7}/_{10}$	$263\,^{4}/_{10}$			
II	Wyższa Austrya	533	1372	908	7792	$22\,^{1}/_{4}$	21629	53	5	41	15	$45\,^{5}/_{10}$	$277\,^{3}/_{10}$			
III	Salzburg	73	1540	1115	1824	$24\,^{2}/_{4}$	6263	52	1	11	4	4	$343\,^{2}/_{10}$			
IV	Styrya	502	4122	827	13363	$12\,^{3}/_{4}$	29974	41	3	$14\,^{5}/_{10}$	7	$16\,^{3}/_{10}$	225			
V	Karyntya	168	850	500	4680	$33\,^{3}/_{4}$	8780	28	5	$30\,^{2}/_{10}$	10	$19\,^{3}/_{10}$	$187\,^{2}/_{10}$			
VI	Kraina	212	919	426	5204	$47\,^{1}/_{4}$	8430	30	5	$39\,^{7}/_{10}$	9	$10\,^{2}/_{10}$	$161\,^{6}/_{10}$			
VII	Czechy	900	4603	1367	38820	$49\,^{2}/_{4}$	69919	3	8	26	15	$11\,^{2}/_{10}$	$180\,^{6}/_{10}$			
VIII	Morawa	542	3012	116	25135	10	52345	8	8	$20\,^{6}/_{10}$	17	$22\,^{8}/_{10}$	208			
IX	Szląsk	59	662	1562	4000	32	7877	27	6	2	11	53	197			
X	Wybrzeże illyryjskie	273	6675	558	5732	$7\,^{3}/_{4}$	12453	1	—	$51\,^{5}/_{10}$	1	52	$217\,^{1}/_{10}$			
XI	Dalmacya	322	12662	1133	19529	33	29350	48	1	$32\,^{7}/_{10}$	2	19	$150\,^{2}/_{10}$			
	Suma jedenastu prowincyj, w których stały Kataster jest zaprowadzony . . .	5024	41329	554	157189	$15\,^{2}/_{4}$	329055	34	3	$48\,^{2}/_{10}$	7	$57\,^{7}/_{10}$	210	33524	40	$10\,^{2}/_{10}$
XII	W. Księstwo Krakowskie . .	72	1695	602	5583	20	4735	—	3	$17\,^{5}/_{10}$	2	$47\,^{7}/_{10}$				
XIII	Galicya Zachodnia	29	9444	735	42352	24	30816	41	4	29	3	$15\,^{7}/_{10}$				
XIV	detto	1684	11080	1052	46459	—	55760	13	4	$11\,^{5}/_{10}$	5	$1\,^{7}/_{10}$				
	Suma dla Krakowa i dla zachodniej Galicyi	1785	22220	789	94394	44	91311	54	4	$14\,^{8}/_{10}$	4	$6\,^{5}/_{10}$	$96\,^{7}/_{10}$	20137	32	$22\,^{5}/_{100}$

II.

Wiedeń 15 Marca 1862.

Podając w poprzednim liście do wiadomości współobywateli kombinacye o podatku gruntowym w Galicyi i w zachodnich prowincyach, oparte na porównaniu dochodu w katastrze obliczonego, z dochodem wykazanym z kontraktów kupna i dzierzawnych, przeczuwałem zarzuty, jakie mogą być przeciw tej kombinacyi czynione.

Zarzuty te polegać mogą głównie na tem, iż z kontraktów, dotyczących małej stosunkowo przestrzeni ziemi, nie można czynić konkluzyi na całe obszary ziemi w pojedyńczych prowincyach, a to tem mniej, gdy przy zawieraniu kontraktów rozmaite wpływają okoliczności.

Lecz okoliczności te wpływają w pojedyńczych wypadkach na zniżenie w innych zaś na podwyższenie ceny kupna lub ceny dzierzawnej. Te wpływy wyrównywują się same przez się w znacznej liczbie wypadków, których według tabeli załączonej w pierwszym moim liście, w samej Galicyi i w Krakowskiem zebrano 1785, a w zachodnich prowincyach 5024.

Z przecięcia takiej znacznej liczby wypadków można czynić sprawiedliwe konkluzye, tem bardziej, gdy według zasady przez ekonomistów przyjętej, wszystkie rzeczy w towarzyskim porządku mają tylko taką wartość, jaką za nie w ogóle ofiarują ci, którzy je nabywają, a nie taką, jaką ktoś według zdania swojego obliczył. Daremnieby szacowali piekarze swoje bułki na 20 kr., jeżeli za nie nikt nie da więcej jak 2 kr.

Dla dobitniejszego odparcia wspomnionych zarzutów, załączam dzisiaj nową tabelę, którą złożyłem w następujący sposób:

W Iszej rubryce umieściłem wartość realności (gruntów i domów) w każdej prowincyi, obliczoną w c. k. ministerstwie finansów, na podstawie dat zebranych w latach 1851 do 1856 przy wymierzaniu należytości od kontraktów kupna. Cyfry tej wartości wyjąłem z dziełka statystycznego Barona Czoerniga, Dyrektora statystyki administracyjnej (Wiedeń 1861 str. 55).

Od tej wartości obliczyłem czteroprocentową rentę i wykazałem ją w rubryce IIej.

Wykazany w rubryce IIIej podatek wyjęty jest z przedłożonego w bieżącym roku Izbom budżetu na rok 1862. W tym podatku nie są zawarte dodatki na potrzeby krajowe, lecz tylko podatek zwyczajny z dodatkiem $^1/_3$ i z nadzwyczajnym dodatkiem $^1/_6$, który to podatek i dodatki opłacają się *na rzecz państwa*. Tu muszę dodać uwagę, że Węgry, Wojewodzina, Kroacya, Sławonia i Siedmiogród nie mają dodatku $^1/_3$, zastępującego podatek dochodowy; bo w tych krajach istnieje podatek osobisty, który opłacany jest także przez właścicieli realności. W Tyrolu wymierzona jest kwota podatku gruntowego *razem* z podatkiem domowym na podstawie dawnego katastru *(Werthkataster)*.

Porównawszy podatek z wartością i rentą, umieściłem w rubryce IVej rezultat, który okazuje, że podatek z gruntów i domów już teraz jest wyższym w Galicyi i w Krakowskiem, niż we wszystkich innych prowincyach, a daleko wyższym niż w prowincyach zachodnich.

W tym więc rezultacie zgadza się ta nowa kombinacya, oparta na innych a zawsze urzędowych datach, z kombinacyą, którą w pierwszym liście umieściłem.

Zgodność ta nie może pozostawiać żadnej wątpliwości.

Jakżeż tu myśleć o podwyższeniu podatków z gruntu w Galicyi na podstawie nowego szacunku katastralnego, kiedy te grunta *już dziś* bez tego katastru, podatkami na rzecz państwa więcej są obciążone niż w innych prowincyach.

Podwyższonemu przez nowy kataster podatkowi podlega już obwód Krakowski od r. 1852. Lecz w Bogu, a także w ludzkiej sprawiedliwości nadzieja, że ten obwód pomoc otrzyma i że Galicya zachodnia ochronioną zostanie od niesłusznego podwyższenia podatku i od katastru parcellowego, który, *w samej swojej zasadzie, naturze rzeczy i stosunkom galicyjskim się sprzeciwia*, gdyż szacuje *osobno* każdą klasę i każdą w niej parcellę, nie zważając na związek, jaki zachodzi między wieloma parcellami, połączonemi w posiadłościach, które są w kraju naszym już z mocy ustaw nie dzielne, i składają się najczęściej z kawałków porozrzucanych i od zabudowań gospodarskich odległych. O obłędach w wykonaniu tego parcellowego, czyli klasowego szacunku gruntów, wspomnę w następnych listach.

Nadzieję pomocy dla obwodu Krakowskiego i ochronienia Galicyi od niesłusznego podwyższenia podatku niech już ta wesprze okoliczność, że z *największą otwartością* pozwolono mi w c. k. Ministerstwie finansów szukać wszelkich dowodów ku obronie sprawy, dla której teraz pracuję.

Porównanie

podatku opłacanego z realności, z ich wartością i rentą.

PROWINCYE	I	II	III			IV	
	Ogólna wartość (gruntów i domów)	4 procentowa renta od tej wartości	Podatek opłacany z realności na rzecz państwa			Podatek ten wynosi	
			gruntowy	domowy	razem	od wartości	od renty
	w zł. reńs. walutą austryacką					procentów	
1. Niższa Austrya { miasto Wiedeń	342,609,912	42,608,806	3,452,922	6,001,749	9,454,671	0.887	22.191
1. Niższa Austrya { reszta kraju	722,610,250						
2. Wyższa Austrya	411,956,699	16,478,268	1,982,456	517,902	2,500,358	0.607	15.181
3. Salzburg	80,497,029	3,219,881	339,936	92,162	432,098	0.537	13.419
4. Styrya	422,879,456	16,915,178	1,835,451	663,207	2,498,658	0.591	14.775
5. Karyntya	99,415,267	3,976,611	633,645	143.408	777,053	0.781	19.540
6. Kraina	101,587,286	4,068,491	847,946	199,101	1,047,047	1.031	25.767
7. Wybrzeże illiryjskie { miasto Tryest	136,434,490	9,685,097	642,537	610,950	1,253,487	0.517	12.942
7. Wybrzeże illiryjskie { reszta kraju	105,692,938						
8. Dalmacya	37,487,764	1,499,511	326,520	134,100	460,620	1.228	30.716
9. Czechy	1,736,085,822	69,443,433	12,631,200	2,608,000	15,239,200	0.877	21.944
10. Morawa	770,182,730	30,807,309	4,817,976	987,395	5,805,371	0.753	18.843
11. Szląsk	109,605,076	4,384,203	878,170	187,744	1,065,914	0.973	24.312
Suma dla 11tu prowincyj, w których stały Kataster jest zaprowadzony	5,077,044,719	203,081,788	28,388,759	12,145,718	40,534,477	0.798	19.967
12. Galicya z Krakowskiem	477,496,718	19,099,869	4,207,914	1,742,720	5,950,634	1.246	31.155
13. Bukowina	51,255,785	2,050,231	324,000	169,307	493,307	0.962	24.063
14. Królestwo lomb.-weneckie	800,701,743	32,028,070	6,391,461	1,913,602	8,305,063	1.037	25.930
15. Węgry	1,903,168,900	76,126,756	14,365,000	2,203,500	16,568,500	0.870	21.764
16. Wojewodzina	458,811,435	18,352,457	4,710,550	242,700	4,953,250	1.079	26.989
17. Kroacya i Sławonia	178,500,000	7,140,000	1,580,820	246,720	1,827,540	1.023	25.595
18. Siedmiogród	251,607,514	10,064,301	1,670,226	320,100	1,990,326	0.791	19.776
Suma dla prowincyj pod L. porz. 15 do 18, w których zaprowadzone jest prowizoryum podatkowe z r. 1850	2,792,087,849	111,683,514	22,326,596	3,013,020	25,339,616	0.908	22.689
19. Tyrol i Vorarlberg	302,382,462	12,095,298	973,500	—	973,500	0.318	8.049

Rekapitulacya.

Suma dla prowincyj pod L. porz. 1 do 11	5,077,044,719	203,081,788	28,388,759	12,145,718	40,534,477	0.798	19.967
Galicya z Krakowskiem	477,496,718	19,099,869	4,207,914	1,742,720	5,950,634	1.246	31.155
Bukowina	51,255,785	2,050,231	324,000	169,307	493,307	0.962	24.063
Królestwo lomb.-weneckie	800,701,743	32,028,070	6,391,461	1,913,602	8,305,063	1.037	25.930
Prowincye pod L. porz. 15 do 18	2,792,087,849	111,683,514	22,326,596	3,013,020	25,339,616	0.908	22.689
Tyrol i Vorarlberg	302,382,462	12,095,298	973,500	—	973,500	0.318	8.049
Suma ogólna	9,500,969,276	380,038,770	62,612,230	18,984,367	81,596,597	0.859	21.471

Lwów, Drukarnia Zakładu narod. im. Ossolińskich.

Moje

1

Koncept memoryału
mojego, nadanego
do Kom. Egzekucyi
w r. 1861
o katastralnych
cenach produktów

„Komentarz ustawy
katastralnej"

406 str.

139 apm.

Nie Kompletne
przerabiane

2

Bemerkungen

über die Katastralpreise der Bodenproducte in Ostgalizien.

Nach Antrag der bei jener Schätzung d. d. gehaltenen Hauptgrundbesitzer vom 14, 15 und 16 Febr. 861 festgesetzten

Lemberg,

wurden um den zu dieser Bewertung beizuziehenden Sachverständigen nämlich Casimir v. Grocholski, Kamel v. Krzeczunowicz und Feliziano Lesniowski.

Inhaltsverzeichniss.

I. Verhältniss der Preise der Hauptbäume-gattungen zu einander 1

II. Verhältniss der Preise der Nebenfrüchte des Ackerlandes zu jenen der Hauptfrüchte 7

III. Preise der Producte des Grundes 10

IV. Abschätzungen der Preise 35

V. Preise der Hauptbäumegattungen für Bauholz 37

VI. Einreihung der Gemeinden 79

VII. Holzpreise 81

Verhandlung
über die Katastral-Schätzung der Bodenprodukte
in Ostgalizien.

Laut Erlasses des hohen k.k. galizischen Finanz-Landes-Direktorium vom 14./15. Febr. 1860 Z. 5 Statthalterei-Verordnung.

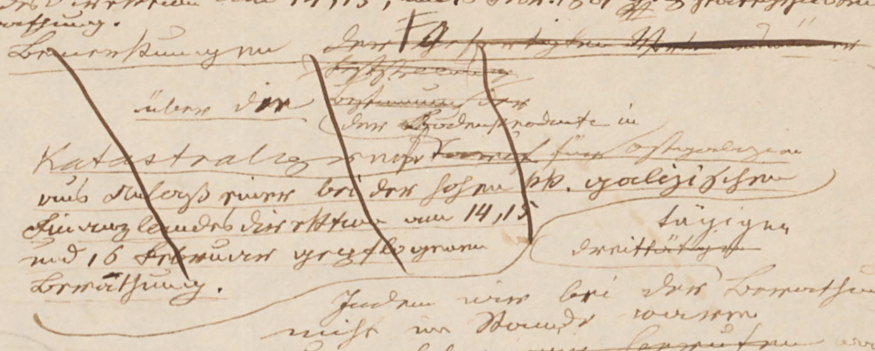

Jedem wird bei der Verhandlung nicht nur Bonität vorzüglicher Felder, sondern auch Entfernung, Lage, Beschaffenheit der Wege, Bequemlichkeit des Transportes, Nähe oder Entfernung der Flüsse, Bäche, Teiche, Sümpfe, Moräste, Dämme, Brücken, Fähren, Mühlen, Schleusen, Wasserleitungen, Steinbrüche, Kalkbrennereien, Ziegelöfen, Glashütten, Pottaschesiedereien, Pechhütten, Theerschwelereien, Kohlenbrennereien, Salzsiedereien, Salzgruben, Salzquellen, Salzlecken, Bergwerke, Eisenhämmer, Hammerwerke, Schmelzöfen, Eisenhütten, Eisenwerke, Eisenbergwerke, Eisenerzgruben, Eisenerzlagen, Eisenerzadern, Eisenerzflötze, Eisenerzstöcke, Eisenerzgänge, Eisenerzklüfte, Eisenerzspalten, Eisenerzhöhlen, Eisenerzgrotten, Eisenerzkavernen, Eisenerzdrusen, Eisenerzkristalle, Eisenerzkonkretionen, Eisenerzoolithe, Eisenerzpisolithe, Eisenerzbohnerze, Eisenerzlinsenerze, Eisenerzkugelerze, Eisenerzknollenerze, Eisenerzgeoden, Eisenerzmandeln, Eisenerzblasenräume, Eisenerzporen, Eisenerzporosität, Eisenerzdichtigkeit, Eisenerzfestigkeit, Eisenerzhärte, Eisenerzsprödigkeit, Eisenerzzähigkeit, Eisenerzdehnbarkeit, Eisenerzschmiedbarkeit, Eisenerzschweißbarkeit, Eisenerzgießbarkeit, Eisenerzformbarkeit, Eisenerzwalzbarkeit, Eisenerzhämmerbarkeit, Eisenerzziehbarkeit, Eisenerzstreckbarkeit, Eisenerzbiegsamkeit, Eisenerzelastizität, Eisenerzfederkraft, Eisenerzspannkraft, Eisenerzwiderstandskraft, Eisenerzbruchfestigkeit, Eisenerzzerreißfestigkeit, Eisenerzdruckfestigkeit, Eisenerzbiegungsfestigkeit, Eisenerzdrehungsfestigkeit, Eisenerzscherfestigkeit, Eisenerzabnutzungsfestigkeit, Eisenerzstoßfestigkeit, Eisenerzschlagfestigkeit, Eisenerzvibrationsfestigkeit, Eisenerzermüdungsfestigkeit, Eisenerzdauerfestigkeit, Eisenerzlebensdauer, Eisenerzalterung, Eisenerzkorrosion, Eisenerzrost, Eisenerzpatina, Eisenerzoxidation, Eisenerzreduktion, Eisenerzverhüttung, Eisenerzröstung, Eisenerzsinterung, Eisenerzagglomeration, Eisenerzbrikettierung, Eisenerzpelletierung, Eisenerzaufbereitung, Eisenerzwäsche, Eisenerzsiebung, Eisenerzsortierung, Eisenerzklassierung, Eisenerzmischung, Eisenerzhomogenisierung, Eisenerzbeschickung, Eisenerzgattierung, Eisenerzsatzberechnung, Eisenerzmöllerung, Eisenerzschlackenführung, Eisenerzschlackenbildung, Eisenerzschlackenmenge, Eisenerzschlackenzusammensetzung, Eisenerzschlackenviskosität, Eisenerzschlackenschmelzpunkt, Eisenerzschlackenerstarrungspunkt, Eisenerzschlackenkristallisation, Eisenerzschlackenglasbildung, Eisenerzschlackenentglasung, Eisenerzschlackenentmischung, Eisenerzschlackenseigerung, Eisenerzschlackenabscheidung, Eisenerzschlackenentfernung, Eisenerzschlackenverwertung, Eisenerzschlackenzement, Eisenerzschlackenbeton, Eisenerzschlackenstein, Eisenerzschlackenwolle, Eisenerzschlackensand, Eisenerzschlackenkies, Eisenerzschlackenschotter, Eisenerzschlackenpflaster, Eisenerzschlackenstraßenbau, Eisenerzschlackenwegebau, Eisenerzschlackenbahnbau, Eisenerzschlackenwasserbau, Eisenerzschlackenuferbau, Eisenerzschlackendammbau, Eisenerzschlackendeichbau, Eisenerzschlackenwehrbau, Eisenerzschlackenschleusenbau, Eisenerzschlackenbrückenbau, Eisenerzschlackenfährbau, Eisenerzschlackenmühlenbau, Eisenerzschlackenhüttenbau, Eisenerzschlackenhammerbau, Eisenerzschlackenschmiedebau, Eisenerzschlackenschlosserbau, Eisenerzschlackenmaschinenbau, Eisenerzschlackenapparatebau, Eisenerzschlackenkesselbau, Eisenerzschlackenbehälterbau, Eisenerzschlackenrohrleitungsbau, Eisenerzschlackenventilbau, Eisenerzschlackenarmaturenbau, Eisenerzschlackenpumpenbau, Eisenerzschlackenkompressorenbau, Eisenerzschlackenturbinenbau, Eisenerzschlackenmotorenbau, Eisenerzschlackenelektrotechnik, Eisenerzschlackenelektronik, Eisenerzschlackenautomatisierung, Eisenerzschlackenregelung, Eisenerzschlackenmessung, Eisenerzschlackenprüfung, Eisenerzschlackenanalyse, Eisenerzschlackenspektroskopie, Eisenerzschlackenchromatographie, Eisenerzschlackenmikroskopie, Eisenerzschlackenrasterelektronenmikroskopie, Eisenerzschlackenröntgenbeugung, Eisenerzschlackenröntgenfluoreszenz, Eisenerzschlackenröntgenabsorption, Eisenerzschlackenröntgenemission, Eisenerzschlackenröntgenspektroskopie, Eisenerzschlackenröntgenmikroskopie, Eisenerzschlackenröntgentomographie, Eisenerzschlackenröntgenradiographie, Eisenerzschlackenröntgenfluoroskopie, Eisenerzschlackenröntgenangiographie, Eisenerzschlackenröntgenkymographie, Eisenerzschlackenröntgenstereographie, Eisenerzschlackenröntgenplanigraphie, Eisenerzschlackenröntgenzonographie, Eisenerzschlackenröntgenpantomographie, Eisenerzschlackenröntgenorthopantomographie, Eisenerzschlackenröntgenzahnaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenbissflügelaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenkieferaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenthoraxaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenabdomenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenbeckenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenwirbelsäulenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenextremitätenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenhandaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenfußaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenknieaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenhüftaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschulteraufnahme, Eisenerzschlackenröntgenellbogenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenhandgelenkaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenfingeraufnahme, Eisenerzschlackenröntgenzehenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelbasisaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädeldachaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelseitenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelvorderaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelhinteraufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelschrägaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädeltangentialaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelaxialaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelsonderaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelspezialaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelstandardaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelroutineaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelkontrollaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelverlaufskontrolle, Eisenerzschlackenröntgenschädelnachkontrolle, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusskontrolle, Eisenerzschlackenröntgenschädelendkontrolle, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussbefund, Eisenerzschlackenröntgenschädelendbefund, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussbericht, Eisenerzschlackenröntgenschädelendbericht, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussgutachten, Eisenerzschlackenröntgenschädelendgutachten, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussattest, Eisenerzschlackenröntgenschädelendattest, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussbescheinigung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendbescheinigung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusserklärung, Eisenerzschlackenröntgenschädelenderklärung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussmitteilung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendmitteilung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussnachricht, Eisenerzschlackenröntgenschädelendnachricht, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussinformation, Eisenerzschlackenröntgenschädelendinformation, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussauskunft, Eisenerzschlackenröntgenschädelendauskunft, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussantwort, Eisenerzschlackenröntgenschädelendantwort, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussreaktion, Eisenerzschlackenröntgenschädelendreaktion, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussaktion, Eisenerzschlackenröntgenschädelendaktion, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussmaßnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendmaßnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussentscheidung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendentscheidung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussbeschluss, Eisenerzschlackenröntgenschädelendbeschluss, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussurteil, Eisenerzschlackenröntgenschädelendurteil, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussverfügung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendverfügung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussanordnung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendanordnung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussvorschrift, Eisenerzschlackenröntgenschädelendvorschrift, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussgesetz, Eisenerzschlackenröntgenschädelendgesetz, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussverordnung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendverordnung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusserlass, Eisenerzschlackenröntgenschädelenderlass, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussbestimmung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendbestimmung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussregelung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendregelung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussordnung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendordnung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussgesetzbuch, Eisenerzschlackenröntgenschädelendgesetzbuch, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussbuch, Eisenerzschlackenröntgenschädelendbuch, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussband, Eisenerzschlackenröntgenschädelendband, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussteil, Eisenerzschlackenröntgenschädelendteil, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusskapitel, Eisenerzschlackenröntgenschädelendkapitel, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussparagraph, Eisenerzschlackenröntgenschädelendparagraph, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussabsatz, Eisenerzschlackenröntgenschädelendabsatz, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusssatz, Eisenerzschlackenröntgenschädelendsatz, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusswort, Eisenerzschlackenröntgenschädelendwort, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussbuchstabe, Eisenerzschlackenröntgenschädelendbuchstabe, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusszeichen, Eisenerzschlackenröntgenschädelendzeichen, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusspunkt, Eisenerzschlackenröntgenschädelendpunkt, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussstrich, Eisenerzschlackenröntgenschädelendstrich, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusskreis, Eisenerzschlackenröntgenschädelendkreis, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussquadrat, Eisenerzschlackenröntgenschädelendquadrat, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussdreieck, Eisenerzschlackenröntgenschädelendedreieck, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusspolygon, Eisenerzschlackenröntgenschädelendpolygon, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusskurve, Eisenerzschlackenröntgenschädelendkurve, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussfläche, Eisenerzschlackenröntgenschädelendfläche, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusskörper, Eisenerzschlackenröntgenschädelendkörper, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussvolumen, Eisenerzschlackenröntgenschädelendvolumen, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussmasse, Eisenerzschlackenröntgenschädelendmasse, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussdichte, Eisenerzschlackenröntgenschädelenddichte, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussporosität, Eisenerzschlackenröntgenschädelendporosität, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusshärte, Eisenerzschlackenröntgenschädelendhärte, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusssprödigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendsprödigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusszähigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendzähigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussdehnbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelenddehnbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschmiedbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschmiedbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschweißbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschweißbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussgießbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendgießbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussformbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendformbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusswalzbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendwalzbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusshämmerbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendhämmerbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussziehbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendziehbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussstreckbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendstreckbarkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussbiegsamkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendbiegsamkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusselastizität, Eisenerzschlackenröntgenschädelendelastizität, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussfederkraft, Eisenerzschlackenröntgenschädelendfederkraft, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussspannkraft, Eisenerzschlackenröntgenschädelendspannkraft, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusswiderstandskraft, Eisenerzschlackenröntgenschädelendwiderstandskraft, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussbruchfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendbruchfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusszerreißfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendzerreißfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussdruckfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelenddruckfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussbiegungsfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendbiegungsfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussdrehungsfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelenddrehungsfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussscherfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendscherfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussabnutzungsfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendabnutzungsfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussstoßfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendstoßfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlagfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlagfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussvibrationsfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendvibrationsfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussermüdungsfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelendermüdungsfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussdauerfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelenddauerfestigkeit, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusslebensdauer, Eisenerzschlackenröntgenschädelendlebensdauer, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussalterung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendalterung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusskorrosion, Eisenerzschlackenröntgenschädelendkorrosion, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussrost, Eisenerzschlackenröntgenschädelendrost, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusspatina, Eisenerzschlackenröntgenschädelendpatina, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussoxidation, Eisenerzschlackenröntgenschädelendoxidation, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussreduktion, Eisenerzschlackenröntgenschädelendreduktion, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussverhüttung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendverhüttung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussröstung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendröstung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusssinterung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendsinterung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussagglomeration, Eisenerzschlackenröntgenschädelendagglomeration, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussbrikettierung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendbrikettierung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusspelletierung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendpelletierung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussaufbereitung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendaufbereitung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusswäsche, Eisenerzschlackenröntgenschädelendwäsche, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusssiebung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendsiebung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusssortierung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendsortierung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussklassierung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendklassierung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussmischung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendmischung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusshomogenisierung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendhomogenisierung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussbeschickung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendbeschickung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussgattierung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendgattierung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlusssatzberechnung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendsatzberechnung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussmöllerung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendmöllerung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenführung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenführung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenbildung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenbildung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenmenge, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenmenge, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenzusammensetzung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenzusammensetzung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenviskosität, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenviskosität, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenschmelzpunkt, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenschmelzpunkt, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenerstarrungspunkt, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenerstarrungspunkt, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenkristallisation, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenkristallisation, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenglasbildung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenglasbildung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenentglasung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenentglasung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenentmischung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenentmischung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenseigerung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenseigerung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenabscheidung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenabscheidung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenentfernung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenentfernung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenverwertung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenverwertung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenzement, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenzement, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenbeton, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenbeton, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenstein, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenstein, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenwolle, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenwolle, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackensand, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackensand, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenkies, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenkies, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenschotter, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenschotter, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenpflaster, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenpflaster, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenstraßenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenstraßenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenwegebau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenwegebau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenbahnbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenbahnbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenwasserbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenwasserbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenuferbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenuferbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackendammbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackendammbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackendeichbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackendeichbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenwehrbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenwehrbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenschleusenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenschleusenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenbrückenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenbrückenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenfährbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenfährbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenmühlenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenmühlenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenhüttenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenhüttenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenhammerbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenhammerbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenschmiedebau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenschmiedebau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenschlosserbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenschlosserbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenmaschinenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenmaschinenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenapparatebau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenapparatebau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenkesselbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenkesselbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenbehälterbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenbehälterbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenrohrleitungsbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenrohrleitungsbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenventilbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenventilbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenarmaturenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenarmaturenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenpumpenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenpumpenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenkompressorenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenkompressorenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenturbinenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenturbinenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenmotorenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenmotorenbau, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenelektrotechnik, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenelektrotechnik, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenelektronik, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenelektronik, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenautomatisierung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenautomatisierung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenregelung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenregelung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenmessung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenmessung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenprüfung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenprüfung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenanalyse, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenanalyse, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenspektroskopie, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenspektroskopie, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenchromatographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenchromatographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenmikroskopie, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenmikroskopie, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenrasterelektronenmikroskopie, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenrasterelektronenmikroskopie, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenbeugung, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenbeugung, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenfluoreszenz, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenfluoreszenz, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenabsorption, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenabsorption, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenemission, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenemission, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenspektroskopie, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenspektroskopie, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenmikroskopie, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenmikroskopie, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgentomographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgentomographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenradiographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenradiographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenfluoroskopie, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenfluoroskopie, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenangiographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenangiographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenkymographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenkymographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenstereographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenstereographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenplanigraphie, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenplanigraphie, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenzonographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenzonographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenpantomographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenpantomographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenorthopantomographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenorthopantomographie, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenzahnaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenzahnaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenbissflügelaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenbissflügelaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenkieferaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenkieferaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenschädelaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenschädelaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenthoraxaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenthoraxaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenabdomenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenabdomenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenbeckenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenbeckenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenwirbelsäulenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenwirbelsäulenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenextremitätenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenextremitätenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenhandaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenhandaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenfußaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenfußaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenknieaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenknieaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenhüftaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenhüftaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenschulteraufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenschulteraufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenellbogenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenellbogenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenhandgelenkaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenhandgelenkaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenfingeraufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenfingeraufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenzehenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenzehenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenschädelbasisaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenschädelbasisaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenschädeldachaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenschädeldachaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenschädelseitenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenschädelseitenaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenschädelvorderaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenschädelvorderaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenschädelhinteraufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenschädelhinteraufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenschädelschrägaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenschädelschrägaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenschädeltangentialaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenschädeltangentialaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenschädelaxialaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenschädelaxialaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenschädelsonderaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenschädelsonderaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenschädelspezialaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenschädelspezialaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenschädelstandardaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenschädelstandardaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelabschlussschlackenröntgenschädelroutineaufnahme, Eisenerzschlackenröntgenschädelendschlackenröntgenschädelroutineaufnahme, Eisenerzschl

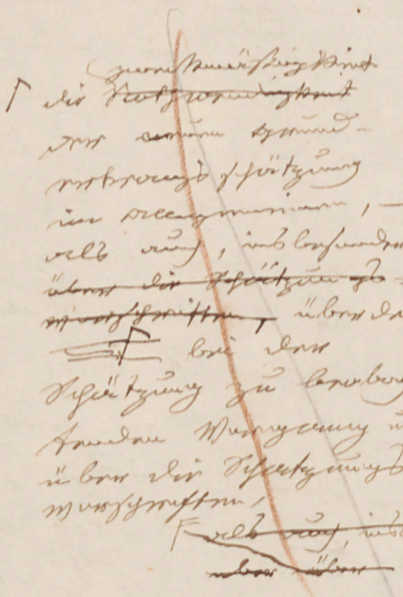

Indem wir bei der diesjährigen Commissionirung nicht in Stande waren, alle einzelnen Anträge speciell zu begründen, und der heutige Commissionsprotokoll alle einzelnen Anträge und deren Gründe nicht genau wiedergeben kann, so fühlen wir uns verpflichtet diesen Bericht dem Commissionsprotokolle beizufügen und zu bitten, daß die k. k. Finanzlandes-Direktion unseren Anträgen die k. k. Ministerium befürwortend vorlegen. –

Allein benützen uns auch die vom Comité der gehörigen Landwirthschaftsgesellschaft verfassten und hiesiger k. k. Finanzlandes-Direktion im Juli 866 übermittelten Berichte*), welche viele für unsere Ansichten sprechende Bestätigung enthalten. –

Allein Zeuge auch uns selbst unseren Forderungen zu bedürfen, daß eben die so wichtige Angelegenheit der Katastral die Landbesitzer dringend sich aufzusprechen haben werden.

I.

Ueber das Verhältniß der Preise der Grundbesitzungen zu einander.

Zweck der k. k. Schätzungscommission ist bei der Commissionirung ein approximatives Grundsätzen zur natürlichen Preisverhältniß aufzustellen, welches sich in folgenden Ziffern ausdrückt:

für	Weizen	13.
"	Korn	10.
"	Gerste	7.
"	Hafer	5. –

*) ~~Commission~~ dieser Berichtschrift trägt den Titel: „Commissionirung der von mir „ Comité der löbl. „ gehörigen Land- und forstwirthschaftlichen „ permanenten Commission „ betreffend die „ Grundsteuerung „ Schätzung zum „ Behufe der stabilen „ Katastrirung in Galizien"

Die Ausweise dieses Familienverhältnisses für ~~Galizien~~ Ostgalizien ist dann nun bei der Berechnung vorgewiesenen Rückwirkung begründet werden, welchen nun, den Marktmittelpreisen aller Marktorte entnommenen Landesdurchschnittspreis vom Jahre 824 für Weitzen mit 59 kr
" Korn " 45 kr
" Gerste " 29 kr
" Haber " 22 kr verstellt.

Es können jedoch die Resultate der Marktausweise nicht ~~niedrigere~~ Preise für das ~~Dürftige~~ Familienverhältniss den Beweis nicht ausschließen, dass das Familienverhältniss in einem Jahre durch besondere Umstände günstiger werden sein konnte, als sonnen die Marktprotokolle und Marktausweise irrig und unzuverlässig wären und nur als solche selbst von den k. k. Behörden angesehen werden.

Insbesondere sind die Lebensbedürfnisse, welche Gegenstand der Militärlieferungen bilden (Haber, Heu) in den Marktberichten stets über den wahren Preis niedrig, weil über die Militärbehörden oft billigen Anlass nehmen, welche zu Verfügungen über Einschränkung der Vorschriften wegen Bezahlung der Marktberichten Anlass geben. (Circ. v. v. Gub. Verf. v. 19. Jän. 829 Z. 58865, 10. Okt. 834 Z. 57471, 27. Feb. 834 Z. 54315, 12. Jän. 835 Z. 80994, 20 Jän. 838 Z. 86626. — Hofkanz. Hof. Dekret. ~~Jul~~ 829 F. 18, J. 834 F. 476 und 554, J. 835 F. 18, J. 838 F. 12.)

Allein schon weil z.B. in den nach Tarnopol, Zbaraz und Zalocziki vorgelegten Marktausweisen das Jahr 824, welches den Mittelpreis für

Herren und Grafen gleichgestellt, denn in den Marktverfassungen der Städte Lemberg und Zarkow und Radzymin, wegen der Zahl der Herren pflegen über jenen den Grafen gestellt haben, — einen Klausel, daß die Bestimmungen der Marktordnung der Herren aus der Zahl der Bürgermeister genommen und nicht den wirklichen Landstand ausschließen sollen, so, daß schon einige der Herren Besitzungen sich bewegen sind, bei den Marktorten Zarak eine Ausnahme hinzufügen. Die Mitglieder der Herrenbürgermeister können sich ämterweise Geltung verschaffen, als diese Herrenrechte überall (mit Ausnahme Lembergs, wo der Aufenthalt der Herren für Heimatsberechtigte Bürger ist) die freistehenden, in diesen Marktorten oder die nächsten Häuser sind, — indem selbst nie Privatrechte in diesen Marktorten Eigentum sind und die Häuser bauten, denn die nicht zu Herrenhäuser besitzen, ihren Herrenbedarf unmittelbaren Eintrag in Landgemeinden und nicht auf Marktbürgen suchen. —

Denn im J. 824 einig übergewinnene Marktordnungen der Herren müssen nie ab geschrieben, daß die Herren Bestimmungen, in den gegenwärtigen Einrichtungen operaten, die Einsicht der Herren bringen überall zu sehr gestellt haben.

In Folgen dessen haben die Herrenordnungen, in den gegenwärtigen Operaten, gegenüber den Einrichtungen des Grundsteuerprovisoriums, einen bedeu-

und genügenden Berücksichtigung verstehen als die Preise der andern Hauptbaumaterialien.

Der bei der Bildung des Durchschnittspreises bezüglich der Feststellung des möglichst genauen, thatsächlichen Verhältnisses zwischen verschiedenen Produkten vorzunehmende (§. 64 des Pflichtenhefts), so gründlich wir, daß bei dieser Operation nicht etwa zu den niedrigsten überhaupt vorkommenden Marktpreisen einer einzigen Jahres gegriffen werden kann.

Unsere Untersuchung zu genügen, müssen die Preisverhältnisse der Hauptbaumaterialien in Galizien, in genauen Durchschnitten, in folgenden Ziffern ausgedrückt werden;

für Mauer-Ziegel, welche in Galizien verhältnismäßig in geringen Abmessungen als in westlichen Provinzen gebräuchlich, und eine Lagenhöhe bildet, und in andern Ländern übergeht wird . 15.

für Mauer-Kalk . . . . . 10.

für Bretter, welche auf als Brettfuß und fünf Linienzoll gebraucht wird . . . . 7.

für Latten, welche den Bretter im Gewichte um mehr als ⅓ und im Markt-(Kubikzoll-)Maß mehr übersteigt, und überall (mit Ausnahme einiger Gebirgsgegenden) nur als Kleinholz gebraucht wird . . . 4.—

Diese Verhältnißzahlen bewähren sich in unse-
rem Lande und entsprechen recht dem Angaben des
Grundsteuerprovisoriums, welche im Landwirth-
schaftl., für Galizien, den Preis des Weizens
des Weizens auf 140 Kr. CM.
des Korns " 94 6/8 Kr. CM.
der Gerste " 68 6/8 Kr. CM.
des Hafers " 39 4/8 Kr. CM. stellen.

Auf die, in Lemberg bestehende in verschie-
denen galizischen Marktorten gebräuchlichen Marktpreise
vom J. 824 weisen in den Durchschnittsergebnissen
ein Preisverhältniß zwischen Weizen, Korn
und Gerste nach, welches mit dem von uns ange-
nommenen hinreichend übereinstimmt, und nur den
Hafer ein wenig höher stellt, welche letztere nach
den speziellen Localverhältnissen Lembergs, wo
viele Luxuspferde gehalten werden, zuzuschreiben
ist. Die in Lemberg im J. 824 bestandenen
Marktdurchschnittsergebnisse betragen nämlich:

für Weizen .. 68 Kr.
" Korn . . 43 Kr.
" Gerste ... 31 1/4 Kr.
" Hafer ... 22 Kr.

Die von uns angenommenen Verhältnißzah-
len würden bei Bildung der Katastralergebnisse
im Allgemeinen festzuhalten *)

---

*) Obgleich wir von einem bei der Berechnung
vorgekommenen Übelstande des Landwirthschaftl.
Ergebnisses des J. 824 Erwähnung gemacht. — Obgleich
wir annehmen, daß diese Durchschnittsergebnisse
nach den durch die hohen Schätzungskommissionen

/.

Abweichungen hiervon wären nur in jenen Fällen und in so weit zu gestatten, wo und wie weit die speziell nachgewiesenen Localverhältnisse

---

1.

berücksichtigten Marktmittelpreise zusammengestellt worden sind. — Wir haben demgemäß (wie einmal bei der h. Finanzlandes-Direktion über spätere Zusammenstellung der 824er Wochen-marktpreise der Wochenmarktorte) eine Durchschnittsberechnung der Landesdurchschnitts- und der einzelnen Durchschnittspreise sämmtlicher Marktorte angestellt, welche anbei Ziffer nachweist. — Es betragen nämlich die Landesmarktdurchschnittspreise des J. 824 in Kr. M.:

	Nach den bei der Berechnung zugrunde liegenden Mittelpreisen	Abgerundete Berechnung.
für Weitzen	59	59 5/10
" Korn	45	41 3/10
" Gerste	29	27 4/10
" Hafer	22	20.

Die von uns ~~vorgeschlagenen Durchschnittspreise~~ noch übergroß wären, und wenn sie sich bewährten, so würden in denselben ein Anhalt zu finden, daß die Absicht die k.k. Schätzungsbeamten gegenwärtig berücksichtigten Marktmittelpreise mit den ~~k.k. Finanzlandes-Direktion angegebenen~~ neuen wirklichen des Weitzen übereinstimmen, wirklichen der drei übrigen, in der weitaus größeren Anzahl Übereinstimmung gebrachten ~~Durchschnittspreisen~~ oder dieselben übersteigen, welches letztere Verhältniß zum Vortheile der Unterthanen ausschlagen würde, daß die

F Landesdurchschnitte und die im J. 1824 wirklich stattgefundenen Marktdurchschnitte

Polsch notwendig wurden.

Z. B. könnte der Hafergrieb, gegenüber dem Korn und Gerstengrieb, in jenen Gemeinden des Cortkower und Tarnopoler Kreises höher gestellt werden, welche dem mit Kurszuschlag stets belegten

---

1. Tatsache

A) Schätzungsvorgang, bei der Berichtigung der Marktpreise, die Mittelziffern für Weizen, im allgemeinen vergleichen, und, auch hier, die Ziffern für Korn, Gerste und Hafer berichtigt, d. i. gehoben haben, um den tatsächlichen (sich jedoch bei uns nicht bewährenden) Grundsätzen gehörigen Verhältnisszahlen näherzukommen. Bei Erhebung des Preises des Vorjahres der Hauptfrüchte des Ostbezirkes und ist zu erwarten, dass die nach unserer Berechnung sich ergebenden Landesdurchschnittspreise des J. 824 (59 ½, 41, 27 ½ und 20 Gr.) mit den vor und für Weizen, Korn und Gerste aufgestellten Verhältniszahlen (15, 10, 7) übereinstimmen, und uns bei ihnen differieren. Die zwischen den Marktpreisen und den regelmäßigen Preisen des Jahres vorkommenden Differenzen haben wir aber ohne Anstand. Gewicht, Mehlgehalt und die Art des Verbrauchs der Gerste und des Hafers können unbedingt für unser Verhältnis wie 7 : 4. —

Wir müssen daher für Feststellung der [Preise] und aufgestellten Verhältnisszahlen und für Berichtigung der Operate in dieser Richtung um so mehr bestehen, als die Produktengrieb-Verhältnisse, instruktionsmäßig, nach dem Durchschnitt festgestellt werden sollen, als, endlich, diese Verhältnisszahlen auch für Feststellung der Ablösungsrenten, wenn diese nach den letzteren gezahlt werden wollten, wichtig wären. —

F Es wurde, welche in Vorschlag zu den verglichenen [illegible] werden, zur Folge.

Es ist zu bemerken, dass es ungewöhnliche und viele [illegible] wäre — in solchen wenn den Mittelpreis gesetzt zu den Hauptstichen Vorschlägen festzusetzen — den Preis eines einzigen Produktes, nämlich des Weizens, gegenüber allen anderen Produkten, zu vergleichen, als die Preise aller Produkte des Ostens- und Getreidehandels, gegenüber dem Weizen, zu geben.

Weiter haben wir zu bemerken, dass die

[Diese Zahlen sind in unserem Bericht bemerkt, als] [illegible]

F Preise der Getreidepreise des [illegible] Getreidehandels, die wir auf den

Werktagen zunächst liegen, weil in benannten
Kreisen wenig Juden angetroffen wird, deren das
Geldwesen betreiben, das Kreditsuchende
wegen, sich höhere Stellen kennen. Dasselbe wäre
der Fall in Lemberg, wo viele Luxusgasse ge-
funden werden, die neu und mit hohen Häusern
Solche Uebersichtsberichte können jedoch nur
auf die, den benannten Uebersichtsorten zu-
nächst liegenden Gemeinden ausgedehnt werden,
weil in entfernteren Gemeinden der Geld-
wechsel das Gewerbe sich

1

1.

I

Verbot des Branntweinbrennens

der Getreide der Hauptbrennereien zu vermindern.

In so weit nöthig, und durch die Gesetzgebung des Cantons Bern die Landwirthschaft unterstützt werden, ~~[illegible]~~ der Brennerei ~~[illegible]~~ durch Verminderung der Brennereien ~~[illegible]~~ die Getreidepreise der Hauptbrennereien gehoben werden, so ist auch der Verbrauch vorbehalten werden, in folgenden Ansätzen vermindert werden:

Weizenbrennereien von 148 bis 168 Tr. im Durchschnitt 155 Tr.
Roggenbrennereien " 140 " 152 " " 143 Tr.
Kornbrennereien " 115 " 134 " " 124 Tr.
Gerste " 70 " 96 " " 82 Tr.
Hafer

~~per Kornetz~~ (zum Maßen) per Kornberger Kornetz (zum Maßen).

Der Verbrauch, ~~[illegible]~~ der Weizen ~~[illegible]~~ zum Export verkäuflich und [illegible] bestimmt ist, ~~[illegible]~~ und [illegible] Quantitäten [illegible] zum Verbrauch bestimmten [illegible] werden, — dieß Korn, wie Alles, was Brennstoff [illegible] — ist [illegible] Brennereien [illegible] Gesetzgebung ~~[illegible]~~

Bei der Abfassung ~~[illegible]~~ vom 7. 1824 [illegible] Brennereien ~~[illegible]~~ Getreidegattungen ~~[illegible]~~ Brennereien, ~~[illegible]~~ Brennereien ~~[illegible]~~ Quantitäten ~~[illegible]~~ welches in seinem Ertrag, durchschnittlich ~~[illegible]~~ gesetzt ~~[illegible]~~ Brennereien ~~[illegible]~~ der Hauptbrennereien ~~[illegible]~~ welches nun der Verbrauchsbeschränkung ~~[illegible]~~ Verbrauchs unterworfenen Getreide ~~[illegible]~~ vom 7. 1824

Für Weizen 13
" Korn 10
" Gerste 7
" Hafer 5

Der Brennerei-Verbrauch für Getreide ist nun bei der Gesetzgebung [illegible] worden.

Der [illegible] Brennereien ~~[illegible]~~ Verbrauch ~~[illegible]~~

für Weitzen mit 59 x, für Korn mit 45 x, für Gerste mit 29 x für Hafer mit 22 dargestellt.

Bemerkung. Laut der über die Vertheilung der Landsteuer gepflogenen Verhandlungen sollen die Landschaftlichen Getreide-Durchschnitts-Preise für das Jahr 1824 folgende Steuer-Einheiten ergeben:

für	Weitzen	59 Kr.
"	Korn	45 "
"	Gerste	29 "
"	Hafer	22 "

Diesen Satzungen gemäß wurden die Durchschnitts-Preise der Getreide-Gattungen, welche in den Jahren 1822 und 1823 in den Städten Brünn, Olmütz, Znaim, Iglau, Hradisch und Prerau verkauft worden sind, zusammengestellt, und es ergaben sich nach Abzug der Frachtkosten, welche für jede Meile mit 3 Kr. berechnet wurden, folgende Durchschnitts-Preise:

für	Weitzen	39 9/10 Kr.
"	Korn	41 2/10 "
"	Gerste	27 4/10 "
"	Hafer	20 " .

Nicht dem Durchschnitts-Preise, sondern nur die Hälfte desselben, wurde bei der Steuer-Vertheilung in Betracht gezogen, und es wurden demnach für jeden Metzen Weitzen 13 Kr., für jeden Metzen Korn 10 Kr., für jeden Metzen Gerste 7 Kr., und für jeden Metzen Hafer 5 Kr. vergütet.

Diese Vergütung, welche für jeden Getreide-Gattung, und zwar nicht für jeden Metzen, sondern für jeden Hektoliter der Getreide-Gattung, und zwar nicht für jeden Hektoliter, sondern für jeden Metzen Getreide-Gattung, welche in den Jahren 1822 und 1823 in den Städten Brünn, Olmütz, Znaim, Iglau, Hradisch und Prerau verkauft worden sind, zusammengestellt, und es ergaben sich nach Abzug der Frachtkosten, welche für jede Meile mit 3 Kr. berechnet wurden, folgende Durchschnitts-Preise:

für	Weitzen	39 9/10 Kr.
"	Korn	41 2/10 "
"	Gerste	27 4/10 "
"	Hafer	20 " .

Diesen Satzungen gemäß wurden die Durchschnitts-Preise der Getreide-Gattungen

ad I

~~Der Allerhöchste Erlass vom J. 1824~~
~~in J. 1824~~

Dem mündlichen Vortrage über die Allerhöchste Entschließung, dass die Vornahme [illegible] Operationen, die Führung des Beweises über [illegible] zur Sache gehörige Thatsachen, [illegible] zu den [illegible] Verhandlungen, in den eigentlichen Operationen, einer bedeutenden eigenmächtigen Abänderung unterliegen oder die Führung des eventuellen Beweises über [illegible] Verhandlungen.

Da [illegible] bei der Bildung des Protokolls [illegible] der Fassung des wörtlichen Inhalts [illegible] Aussagen, welche zweifelhaft erscheinen, vorgelesen und (§ 64 der Gerichtsordnung) genehmigt werden ist, so ergiebt sich, dass bei dieser Operation nicht [illegible] Allerhöchste Entschließung [illegible] Protokolle [illegible] vorgelesen [illegible] werden.

[illegible]

reszta z arkusza 1

Wiederholungen ist Bezugnahme
[illegible] letzterer Bezugnahme [illegible]
(vorliegt [illegible] zu Vervielfältigungen über
[illegible] der Vorschriften
wegen Ertheilung der Meisterbefähigungs
Zeugnisse (siehe [illegible] a. d. G.
Geb. Vdg vom 19 Juni 1829 Z. 58.363,
10 Oct. 1834 Z. 57471, 27 Dez. 1834 Z.
34313, 12 Juni 1833 Z. 80994,
20 Juni 1838 Z. 86626. Hofkanz. Dekret.
Verl. Jahrg 1829 S. 18, J. 1834 S. 476
und 554, J. 1833 S. 18, J. 1838 S. 12)

F

Wien [illegible] Juli [illegible] in der
[illegible]
Lodesczyki und [illegible] Tarnopol
wegen [illegible] 1824 wegen [illegible]
[illegible] einen gleichen [illegible] für Brünn
Iglau und Brünn einerseits, dann
für Meisterertheilungen für Iglau
wegen [illegible] der Meisterverleihung
für zwischen der Meisterverleihung
und [illegible] dem wirklichen
Lehrherrn mit Ausnahme [illegible]
[illegible] mit [illegible] einen Lehrbrief, mit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

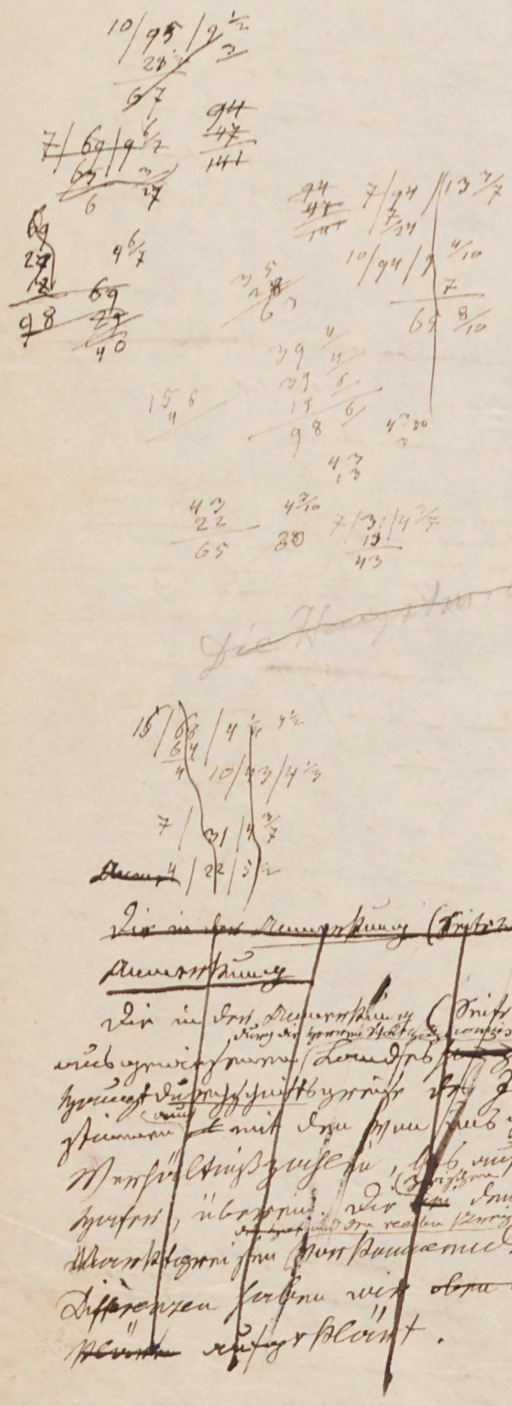

für Gerste, welche in Getreide
für Hafer, welche nicht
nimmt

für Gerste, welche nicht
als Saatfrucht verbraucht wird.

für Hafer, welche
Gerste im Getreide
Hafer als Futterhafer
Mehl (Futterhafer)
nicht nicht, und überhaupt
nicht weiter verfolgt, und überhaupt
(mit Beibehaltung der Getreidegrundlage)
Hafer als Mastfutter verbraucht wird.

Neue Umrechnungszahlen
(die Umrechnung der Getreidegrundsteuer-
pro Centner, welche, in
Landwirthschaftl., für Gerste,
die Stadt des Mühlzwangs 140 Ctr. ein
" " der Roggen " 94 4/8 "
" " der Gerste " 68 2/8 "
" " der Hafer " 39 4/8 "

Preise.

Dem der, (in Leipzig) Getreidepreis
der Leipziger Marktpreise
Marktbericht
vom J. 1824 vorhanden
im Getreidemarktverhältniß zwischen Mühlzwang,
Roggen und Gerste nach, welches dem
Mahl- und Schrotzwang
übereinstimmt,
und nach diesen
Hafer
(Getreidearten)
differirt, welche
in dem Localgetreidemarktpreis
Leipzigs, wo
mehr Luxusgetreide verbraucht
werden, gezahlt
ist. Die,
in Leipzig im J. 1824 bestandenen Marktpreise
Getreidearten
Getreidepreise sind nämlich.

für Mühlzwang 68 Ctr.
" Roggen 47 "
" Gerste 31 1/4 "
" Hafer 22 "

Die in der Umrechnung (Tafel 2)
Umrechnung
Die in der Umrechnung (Tafel 2)
Umrechnung ist berücksichtigten
Getreidepreise
Getreidepreise sind
Getreidepreise des J. 1824
stimmen mit den hier aufgestellten
Verhältnißzahlen, d. h. mit den
Gerste, überein, wo der Hafer
Getreidepreis
Differenzen sehr wie ohne weitere
" "
Differenzen kommt.

2 ad I

*) Da pisal na boku
a vrhu za
a vrhu za a

Der neu und umzugrabenen
Wasserleitungszweige sollen,
im Allgemeinen, die Bildung
der Zuleitungsrinnen mit
Inbegriffen, *)
im Allgemeinen, [illegible]
[illegible]

† in diesem Falle
muß in so weit
zur Ausführung, wo und
wie Lehr wird
der speciellen
vorliegenden
Localverhältnisse
Belehrung entsprechend
werden.

wären nur [illegible] zu
vorgen den speziellen und
genauen zu bezeichnenden vorzu-
nehmenden Localverhältnissen
nach zu [illegible].

Da z. B. Bäume der Herstellung,
gegründeter den Zaun- und Grenzen-
ersatz, in jenen Gemeinden des
Czorthower und Tarnopoler
Kreises öfters erstellt
werden, erfolgen
den, mit Cavallerie stets
belegten Hauptlinien Marschstraßen
zunächst liegen, weil in denselben
Kreisen wenig Holz erzeugt wird,
dann die Feldwache abbrechen, durch
Cavalleriebedeckungen wenig, sich
öfters ereignen können. Andererseits
wäre der Fall in Lemberg, wo
der meiste Luxusgegenstände erzeugt
werden, die wenig stets mit
Holz füttert. Selbst Bauholz-
gegenstände können [illegible]
auf die, den Cantonnementen benannten
Marschrichtungen zunächst liegenden
Gemeinden [illegible] exfandirt werden,
weil [illegible]
der Marschrichtung in entfernteren [illegible]
[illegible] Der Feldwerth des
Holzes sich selben wieder [illegible],
indem, [illegible]
[illegible] Der Mangel an Holz
nicht dem Bedürfnisse der Feinde
dem Plündern der Häuser mit
Holz u. s. w. [illegible] Produkten
entgegen wird, wozu sich neue

*) (do artikera 2)

[Mem. kondrb
[der Landrb Ober-Aemter
[vom 22 Februar
[d. J. 1824

[der
[und mit dem neu
[und festgestellten
[Marktpreis-Verzeichnisse,
[bis auf den
[Hafer, übereinstimmen.

	neue Sorte bei der Verrechnung mit dem bisherigen Probemaße	neue Verrechnung
für Weitzen	59	59 5/10
" Korn	45	41 2/10
" Gerste	29	27 4/10
" Hafer	22	20
Zusammen	~~125~~	~~118 5/10~~

[in der neuen Verrechnung
[angenommenen
[angenommenen

[welche mit dem neuen Probemaße
[vom Boden, der Ob. Landesregierung

[illegible] auf Verbesserung
[illegible] Bezug habender
[illegible] der Verhältnisse
und den Grundsätzen vorzuschreiten
wünschen, und den Grundsätzen
so vielseitig [illegible] wir, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

II

Preise der Verschälung der Pferdemühle des Futterhauses zu Hof der Herzogthümer

Als Grundlage der Verschälungspreise für Pferdemühlenbau wurden, wurden für Mühlenwerke für Kamm der Zeile 60 cm, und wurden die verschiedenen Futterproducte folgende:

Benennungen	Maß oder Gewicht		Anmerkungen
Mühlenwerke	per Meter	60	
Kammerwerke	"	32	13% geringer als Mühlenwerke. Kammerwerke wird wenig gebraucht.
Mühlenkamm	"	40	
Kammerkamm	"	36	10% geringer als Mühlenkamm. Kammerkamm wird wenig gebraucht.
Hafer	"	28	
Gerste	"	16	
Weizen und Roggen (Hafer mit Gerste gemischt)	"	22	zwischen Hafer und Gerste
Erbsen	"	40	wie Mühlen
Linsen	"	36	10% geringer als Mühlenkamm
Buchweizen	"	28	wie Hafer
Bohnen	"	34	15% geringer als Mühlenkamm
Wicken	"	40	wie Mühlenkamm
Bohnen	"	30	25% geringer als Mühlenkamm
Mais	"	34	15% geringer als Mühlenkamm oder 20% höher als Hafer. Im Allgemeinen ist Mais in Gerste verwandelt, und steht dann mit Hafer, der sonst in Gerste verwandelt wird.
Hirse	"	36	10% geringer als Mühlenkamm
Hirsekamm	"	40	wie Mühlenkamm
Fredrichs	"	8	fünften Theil des Mühlenkamm
Hafer Gerste mehr in Gerste gerechnet	Prozent	8	dto dto
Buchweizen weiter dto weniger	"	5	vierten Theil des Mühlenkamm
	"	3	3/5 des Preises der weißen Bohnen

Der diese Verschälungspreise für Pferdemühlen gelten,

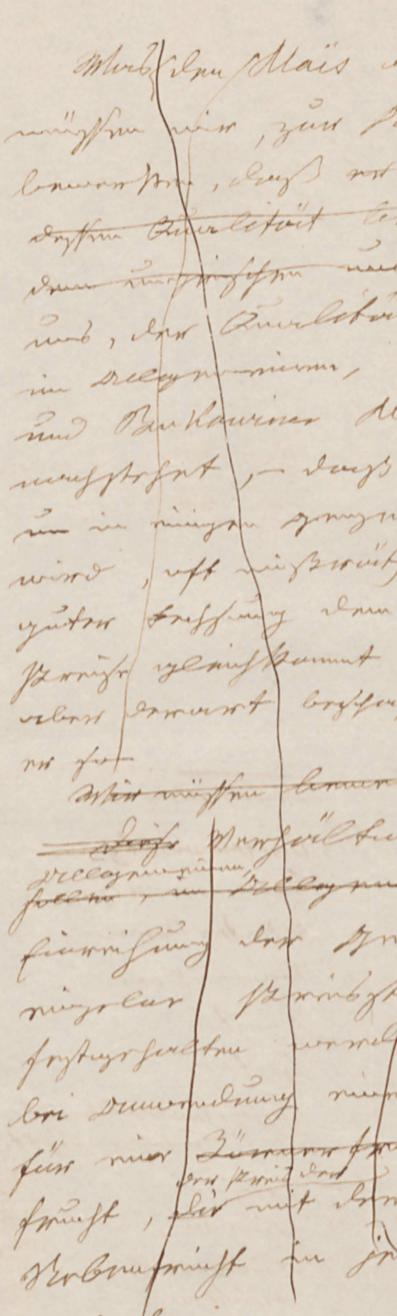

(d. i. in so weit bekannt verschwiegen ist. Anderes nachstehen)

[diese auch nur selbst dann gewünscht werden, soll dass neue

bei Mais

~~bei Mais~~ ist dasselbe natürlich,
wenn diese durch ~~Stroh~~ Stroh um
6 % höhere als gerade
ausgedrückt werden muß müssen.
~~Es ist also~~ Bei einer
solchen Berechnung würde z. B.

bei dem Weizen 36 % für Getreide, das Mais sich auf 42 % somit um 17 %
" " ~~Roggen~~ 21 " " " 27 " " " 30 %
" " 15 " " " 21 " " " 40 %

höher stehen als gerade, während
~~in Wirklichkeit~~ in Wirklichkeit ~~das Gegenteil~~ wäre.

Aus diesem Beispiel würde
aber (wie schon bei der Berechnung des Verhältnisses von
Roggen zu Mais wie 28 : 34 und
der Getreideeinheiten für Korn
von 3 zu 3 bei Mais ebenso
wie 3 zu 3 bei Mais ebenso
wie 3 zu 3 bei Mais ebenso
wie

Protocoll § 27 Päpstl. Nuntiatur

Sanificationen mit Hafer nicht vorgenommen

Oberzyklo Pankratius 12 et 13 in negativ Konklavezyklo

XX Zeugen § proprium

III

Ueber die Preise der Producte des Grundbesitzes

(IX^ten Abschnitt)

Der Herr, im Juli 1862 dem k. Finanzministerium = Direction übermittelten Denkschrift X über das Comité der k. k. privilegirten k. k. Landwirthschafts = Gesellschaft über die Verhältnisse der Besteuerung der Preise der Producte des Grundbesitzes Erwähnung gemacht. X

~~Nach dem Preis = Cours der~~ Laut dem, im k. k. Kassenarchive vorfindlichen handschriftlichen Acte hatten zu Ende Oktober 1862 ~~der~~ das 4,256.000 Joch betragend und 2,160.600 Joch Grundland (Weiden = und Wiesen).

2 ad II

Die klimatischen Verhältnisse der Provinz, in der Zeit der geschäftigen Belichtung und Bebrütung des Brutkastens nicht zu ändern, dagegen,

Bei diesem Ueberfluß an Arbeitskräften, dem Vorhandensein, dagegen, bei dem Umstande, daß Provinzen Bauer große Flächen unbebauten Bodens besitzt und überschwemmt auf den großen Teil der niederschlesischen Etablissements natürlich, welche die Anlegung der Landwegstraßen wenig berührt, den Verkehr wenig mindert, somit auch der nicht weit verführt werden Bäumenden Produkte des Brutkastens abzunützen und nur nutzbringend zu sein geeignet war zu verwerthen verkäuflich, — Wenn die Landwirthschaftung des Brutkastens in Polen und die Anschaffung desselben über die Hälfte billiger als nicht nur zum Brutnutzen benutzt werden, welche die Konservirung von verschiedenen Lebensmitteln, welche sich [illegible] sind,

Verfügung

Dem, in dem Herr Verfügung

Vorschriften ausgenommen

Grundsatz, dass [illegible] Grundsätzen

den Ortswirthschaftlichen (gemeinen) Anbau

zu [illegible] ist, [illegible] nicht

nachtheilig zu [illegible] [illegible] nothwendig nöthig,

[illegible] Striche vorzüglich bei dem

schwachen Holz- und Strauchwuchs,

[illegible] [illegible] dessen Produkte nicht weit

[illegible] abgeführt werden können,

angestellten.

Die §§ 3 bis 5 der Verfügung

[illegible] [illegible] [illegible] bis 3 [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] der Verfügung

(die, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] und der Medication derjenigen Mauerabgränze dem Besitzungsgute Baumgarten [illegible] mit beobachtet. —

[illegible] Grenze und Grenzmark verschrieben, wenn solche Verschiedenheit nicht, (streite dann) das für ächter dem (der) nächsten dem Besitzstande in den Mauerabgränzbriefen stehen soll. Hinsichtlich der letzteren aber der Localgränze [illegible] (vergleiche) zu nehmen wurden (Vergleiche §§ 12 und 14 des Einführungs-Gesetzes). und in [illegible] Dem in dem, diesen Gränzbriefen beigeschlossenen Protocollsgrenzen wird angeordnet, daß die Streiche des Hauptthürmergrabens mit den Mauerabgränzbriefen, die Streiche des Hofes und Grenzmarke [illegible] (die Streiche des Hofes und Grenzmarke) nach den reellen Marksteinen, und wenn die Marksteine nicht in loco stehen, nach Lage der Grenzgerechtigkeiten, ungefähr seien (Prov. G. Saml. S. 213 u. 214).

III
3

Die die, im ~~Jahre 1826~~
~~Gründe Gewerbsstreitsachen~~
~~der~~ zu Folge der beigegebenen
Gewerbsstreitsachen, im J. 1826
vorgenommenen ~~Gewerbs~~
Localbereisungen der Berg- und
Hüttenwerks-Gegenstände sämmtl
für die Localbereisungen
und der wasserrechtlichen
Verhandlungen, modificirten
sollen, — zumal die Localgegenstände
des J. 1824 ~~angenommen~~ bis
nicht mehr mit Zuverlässigkeit zu
ermitteln sind, zumal, sowenn,
die, im J. 1826 eingestellten
Bereisungen eben den Zweck
hatten, die demnach so mehr
angenommen Notizen über die
Gewerbe des J. 1824 zu sammeln,
und dann die angenommenen
Bereisungen die und Gewerbs-
angaben und sämmtlichen Provinzen,
die gleich beim Beginnen der
Schätzungs-Operationen so
nothwendige Uebersichtlichkeit
in derselb herstellt ~~zu bringen (Abs.~~
~~letzten Absatz der Einleitung zum~~
zu bringen (Prov. Ges. Saml. S. 197, vorletzten
Absatz der Einleitung).

Wenn jetzt jedoch angenommen, wer wie
es auch dem Werthe des
Hüttenwerks der Forsterträgnisse
haben, die Bereisungen der

~~(Demnach, wie es ist~~
~~Einleitung~~ Einleitung! nämlich
nicht verifizirten)

(und mit dessen Hilfe der einzige Weise)

Januar 1826, (wenn wir so, ~~und~~
~~wenn wir~~ ~~sie~~ ~~sind~~ ~~sind~~
~~sie sind~~ ~~sind~~ ~~sind~~
~~sind~~, welche ~~sie~~ den nächsten
gewinnt sein, um die
abzuwehrende Liberalisierung
zu ergreifen.

Wir wollen nicht in der
Gründe der Abwehrung
der ~~gewünschten~~ ~~XX~~ Forderungen
eingehen, und haben uns nicht
so viel Zeit, um zu beurteilen,
in wie weit diese Forderungen
dem berühmten ~~gewissen~~
Liberalismus und Fortschritt
würdig ~~waren~~ seien.

Wenn (aber) diese Forderungen
und dem Grunde nach wahrhaft
sind, weil sie, leider!,
nicht schon zur Zeit ihrer
Existenz tatsächlich realisiert
~~waren~~ — so haben wir
noch einen weiteren tatsächlichen
Vorteil ~~XXX~~ und weiteren Zeiten,
nämlich die Operate des Grundsteuerprovisoriums
~~verloren~~, wenn ~~wir~~ ~~uns~~ ~~nicht~~
, der gewünschten Forderung
nicht (und) nachgekommen (wurden,)
muß) nachgekommen ist, dann,
in Erwägung, daß der
Liberalismus ~~jetzigen~~ ~~Zeitpunkt~~
~~nicht~~ ~~gut~~ ~~benützt~~ ~~werden~~
(Entschluß)
~~sein~~, um in den nächsten
Dreijahrszeitpunkt bereit sein.

~~Für~~ ~~J.~~ 1824

Für J. 1820, wenn
wenn wenig für bei

4 ad III

21

Die neue, in dem
gegenwärtig vorliegenden
Katastraloperate dar-
gestellte Grund- und
Gebäude-Besteuerung
wird mit dem
Monate Juli
1820 in Wirksamkeit
treten.

Für Ostgalizien,

Für diese Provinz
wird jedoch die
Grundsteuer provisorisch
vom J. 1820, und
ebenso auch die
gegenwärtig vorliegenden
Operate der 35 Kataster-
Bezirke dieser Provinz
nicht eingeführt
werden.

5 ad III

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

6. ad III

Man aber [illegible] Steuer der Producte des Weinbaues, welche [illegible] für jeden absolut die für dieselben im Provisorio [illegible] für jeden absolut und bedeutend [illegible] für dieselben im Provisorio nun J. 1820 ausgeschlagene Steuer, welche für dieser Producte im Provisorio nun J. 1820 entrichtet sind.

Gegenwärtig sind die Steuern des Provisorium J. 1820 provis. Katasters nun J. 1820 ohne Unterschied auf Dezennium entworfen, welches die Periode von zehen Jahren [illegible], nun durch das Jahr 1824 das wahrscheinlichste wäre. Wenn gegenwärtig die Steuern des J. 1824 zur Grundlage der neuen Entschädigung dann angenommen, weil die [illegible] wären. Dadurch [illegible] im J. 64 das [illegible] der Wahrheit, durch die [illegible] Bildung der Kataster-[illegible] preistarife „ die „ Weise für jedes Product „ in jedem Abstufungen [illegible] „ mittelt sind, durch sich [illegible]

für [illegible] entrichtet

für [illegible] Jahren Periode

im Allgemeinen der Ertrag
" der Jahre 1824 und der
" ersten Jahre im Laufe einer
" Periode von 50 Jahren
" darstellen."

können sollen

Es sollen sich die Ertragsziffern (welche zu den Hauptproducten erhöht Landeshauptproducten erhöht weil sie auf 2,160.000 Fuß Land angewandt wird) nur (im Allgemeinen ungefähren) nicht sollen stellen und sie in provisorischen Katastern angesetzt werden, weil (für) sonst nicht die in Laufe der nächsten, ersten 50 jährigen Periode, wären.

Ertragsziffern des neuen Katasters für

Ertragsziffern des Katasters für

7

Ein Grundsteuer-
provisorium.

Bekanntlich sind die Untersuchungen
in den Marschdistrikten des
Kreises Bromberg zu
~~provisorischen Katastern~~ zu
einzelnen Grundsteuern. Die
Localmarschdistrikte ~~Abschätzung~~
Grundsteuer-Revision
sind seit der ~~Revision~~
~~von 1820~~ in den Kreisen, die
viel Grasland besitzen, ~~bedeutend~~
~~grün~~ marschdistrikte bedeutend
ergiebigere Grundsteuer aufgelegt
als in denen, die wenig mit
~~wenigen~~ Gräben durchschnitten sind.

D. z. L. marschen sich nach den Bruttoerträgen
dieser Provisorien:

	Der Hektar-Ertrag zum Preise	
	des besten Grundes	des schlechten Grundes
im Kreise Bromberg	wie 100 : 92	wie 100 : 60
Tarnowo	" : 95	" : 62
Stryg	" : 56	" : 37
Stanislaw	" : 64	" : 39

~~Grundsteuerertrag~~ Bei der Grundsteuer-
~~aber~~ Einschätzung sind neue
aber die Localmarschdistrikte
nicht berücksichtigt und ~~sind~~
bei der Abschätzung im
Grundsteuer-Revision
Grunde überall gleich
geschätzt, wodurch offenbar
noch große Ungleichheiten
in der Besteuerung vorhanden
müssen.

8

Do 3. L. Sud für
nachstehende Ortschaften.

	welche besitzen			folgende Preise angesetzt werden											
	an Ackerland	an Gartenland	an Weingärten, Hutweiden und Waldungen	in Grundsteuer-Provisorio vom J. 1820.					in der gegenwärtigen Katastralvermessung.						
				für Joch	für Joch		für Joch		für Joch	Joch			Joch		
	Joch	Joch			Joch	Quadrat Klafter	Joch	Quadrat Klafter		Joch	zwischen	Klafter	Joch	zwischen	Klafter
				fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.
1. Lemberg				25.	24.	16.	12.	—	24.	24.	21.	18.	21.	18.	15.
2. Winniki bei Lemberg				24.	22.	15.	11.	—	22.	22.	19.	16.	19.	16.	13.
3. Zboiska bei Lemberg				25.	24.	16.	12.	—	22.	22.	19.	—	19.	16.	—
4. Kotoozca Lemberger Revier	643	2651		22.	15.	10.	7 4/8	—	20.	20.	17.	14.	17.	14.	11.
5. Markowa Bezzaner Revier	658.	522		17 4/8	12.	8.	6.	6.	14.	14.	11.	8.	—	8.	5.
6. Rudniki Stryjer Revier	1246	3196		18 4/8	14.	9.	7.	—	18.	18.	15.	12	—	—	—
7. Perechinotko detto	1956	7401		19.	8.	5.	—	—	14.	14.	11.	8.	11.	—	—
8. Rozdwiany Stanietauer Revier	735	789		21.	12.	8.	6.	—	14.	14.	11	8.	—	—	—
9. Bryni detto	401	466		19.	10	7.	—	—	14.	—	11.	—	—	—	—
10. Majdan detto	442	1112		19.	8.	5.	4.	—	14.	—	11.	8.	—	—	—
11. Lanczyn detto in der Bürgerfeld	710.	3265		13.	8.	4.	4.	—	14.	14.	11.	8	—	—	—
12. Mikuliczyn detto.	409	1485		10.	8.	4.	4.	—	12.	12.	9.	6.	9.	—	—

9

Zu dieser Tabelle ist zu
untersuchen, dass der Verein
der süsse Wein
[illegible] zurückgeht
[illegible] Gemeinden (welche
ihre Weine [illegible] zum Theil
[illegible] Verbrauch dann die
[illegible] Weine gut [illegible]
Weinsteuer)
[illegible]
[illegible] Verein der
[illegible] Weine und Verbrauch in
[illegible] Gemeinden, welche
[illegible] mit Wein [illegible]
[illegible] und ist Wein
nicht so wesentlich [illegible]
Weinen, bedeutend [illegible]
ist als der Verbrauch.

Bei der [illegible] ist aber der
Verein der süssen Weine
[illegible] in allen diesen [illegible]
[illegible] und mit [illegible]
Laubach und [illegible]
[illegible] Gemeinden
Wein [illegible]
[illegible] Gemeinden,
[illegible] Weine [illegible]
[illegible] sind die [illegible]
[illegible] worden, als in Gemeinden
[illegible] und dass ist als für [illegible]
[illegible] diese Gemeinden [illegible]
[illegible]

F in Gemeinden, provisorisch, für Laubach und für die übrigen Städte

F Gemeinden, [illegible] welche in [illegible] und mit [illegible] Laubach, [illegible] Weinsteuer [illegible] und [illegible] Gemeinden [illegible] [illegible] [illegible]

Abschrift. Welche Druckfehler sind mir die nachstehenden? die der Grundsteuerprovisorien oder der synonymwörterbuch?

Nachdem wir durch Lemberg und Lemberg als Lemberg über die Bildung der Lemberger Marktdurchschnittspreise für das Jahr 1838 bis 1859 in Lemberg bestimmenden Marktdurchschnittspreise für das Jahr 22 jährigen Durchschnittspreis für einen Metzen Korn mit 1 fl 19 ½ kr. CM für die zu ersetzende Hirse mit 57 kr. CM zu der, der Wirklichkeit entsprechenden Abrundung, dass in Lemberg und Lemberg Korn zu Mehl gebraucht wird, welches hier zu Lande gewöhnlich [illegible] werden, würden [illegible] auf den obbenannten 22 jährigen Durchschnitt der Getreidepreise für den Metzen Korn zu [illegible] Lemberg zu bestimmen sein, wie in Grundsteuer-

Nachdem wir weiter [illegible] als provisorischer Lemberger Beisitzer der Grundsteuer Katastral Lemberger Bezirke, welcher bei 7 Meilen von Lemberg [illegible] in einer der Grundsteuer-

---

Katastralgemeinden

welche dem Lemberger Marktbezirke [illegible] angehören und deren Getreidepreise [illegible]

Katastralgemeinden

welche dem Lemberger Marktbezirke

F von Woloszcza und Lemberg

F hinzu stellt sich (in welcher) die Umgegend von Woloszcza ein Markscheider zum Behufe der Markscheidung für den Bergbau in Woloszcza bedeutend genug war in Lemberg. Hierauf Markscheidung trifft auf

[illegible] der [illegible] Lemberg [illegible] Bergwerksbesitzer [illegible] Bergwerke [illegible] Bergwerke [illegible] Bergwerke

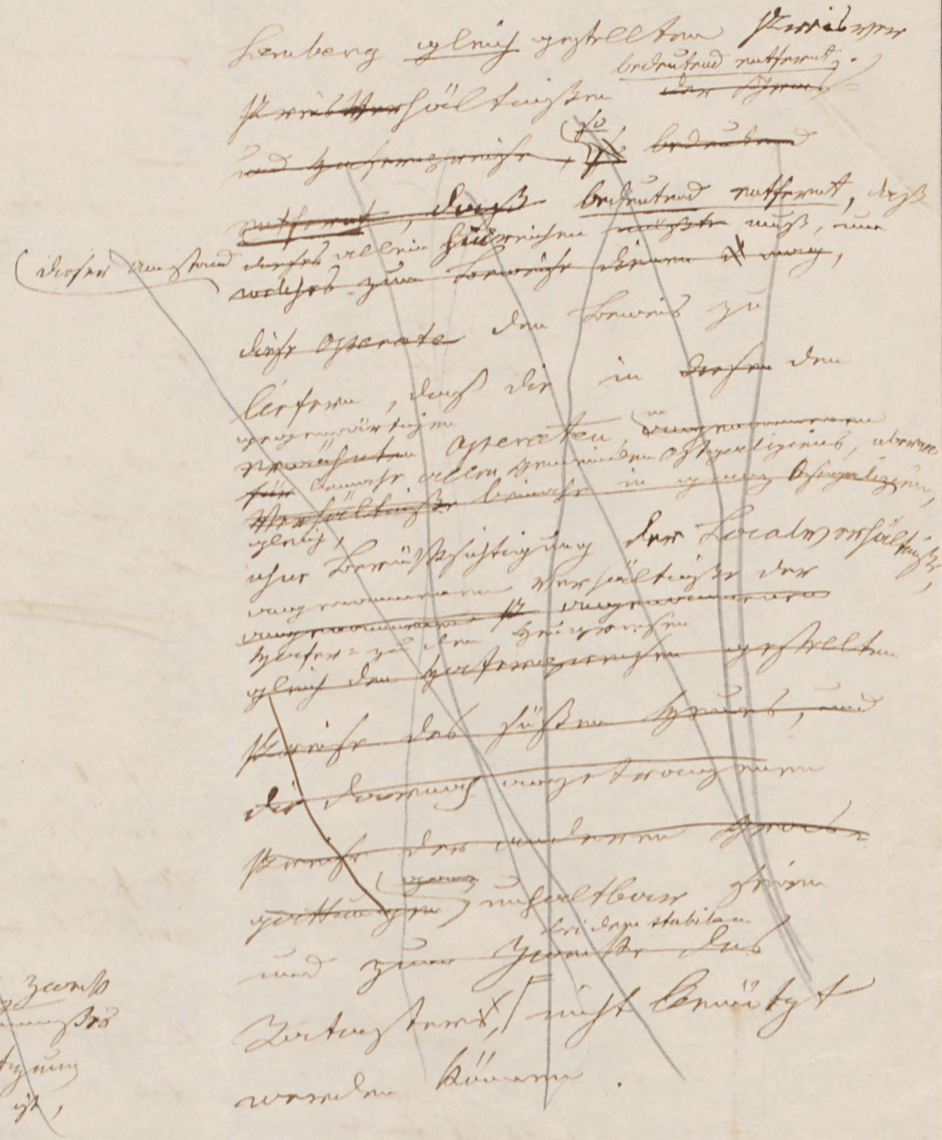

10 / a III

4

L Jahrm, [illegible] obig[illegible] Jahres

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Welche Gebäude stereotype, überwölbt mit der neuen Decke zu 2 Zwingen gestellt?

Die Welche Verschiedenheiten sind darzulegen und jedem Fall besonders in den Operation einer Lungenfäulung.

Voraussichtlich muß, dass für die Behandlung Operationsarten zu verwenden sind in der Behandlung überall gleichförmig, so kann dies nicht angenommen werden, dass sich doch für gewisse Fälle gewisse Momente wie zum Beispiel in einem Ort wie 37 Personen in einem anderen (oder) wie 65 Personen wiederzu stellen wie sich hier.

Die Behandlungen der verschiedenen Operationsarten sind aber nicht nur in einzelnen Lungenfällen sondern auch in mehreren, selbst benachbarten Gemeinden verschieden. Auch in einer Gemeinde sind (gewisse) der gleichen wird in einem anderen oder gleicht sind oder gleichen Fällen mit den in anderen Gemeinden vorhandenen gleichen oder gleichen Fällen zu vergleichen sein.

Es haben sich bei der Abfassung der Fragen ergeben, welche auch mit den verschiedensten wollten, dass die auch die Verschiedenheiten der Behandlungsarten bei der Classification oder Entwicklung (dadurch) bedingt werden können,

Verschiedenheiten zwischen den Verschiedenen Operationsarten sich auch dann ergeben, selbst wenn die Localverhältnisse entsprechende Berücksichtigung der Operationsarten, sondern die Behandlung der Krankheiten mit den, welche Operationsarten angewendet sind, gesondert hätte.

Operationsarten einzelne bei

~~In dieser~~ dass man in
Frankreich, der Schweiz
~~Grundbesitzungen besitzen~~
Grundeigenthümer besitzen,
~~wenn sie~~ oder Zweck stets sie
~~es wünschen, wenn stets wenig~~
~~dem wünschen~~ (und weil
~~Zweck~~ diesen Eigenthümer auf
Abschätzung trauen werden, und
~~in der Entwässerungsanstalt~~ stets
fürchten wer wünschen oder
stets wünschen wir ferner
ihnen in die Entwässerungsanstalt
übergehen werden.

~~Dann sah~~ hier solche Abschätzung kann auf ~~darauf~~ oder
nicht berücksichtigen, ~~denn wir~~
weil wir sogar bei grossen
~~grossen~~ in den ausgeführten
Operaten ~~für ausgeführten~~
sogar für grossen Zweck-
mässigkeiten in einzelnen Grundstücken
einen Zweck ausgeschlossen
finden, welchen ~~sie~~ nicht
niemals für den (Grundeigenthümer)
anerkannt werden kann, — weil
wir früher gesehen auf dem
Verhandlungen stehen, dass
der Localverschiedenheit
Raum Abschätzung getroffen
werden und wenn solchen
Meinungen auf die ohne
wirkenden Schätzungsoperationen
~~grundsätzlich~~ stets unterschiedlich
grundsätzlich müssen, — weil
wir, (einmal) ~~nicht~~ auf Abschätzung
vertrauen, dass der (ihrer)
Commissare nicht grundsätzlich

sind die Beobachtungen der Symptome zu Gunsten derselben zu modificiren, und die Symptome, [dann
deren Grund die ursächlichen Momente [d. i. sind,
verändert, und dessen Verschwinden ein Zeichen, welches nun selbst für oder gegen sich ist, welches selbst oder gemischt verzeichnet werden, — weil ein, endlich, schon aus der Heilbarkeit Zusammengehörigkeit der Symptome erschlossen [werden kann, dass selbst die Localmorbidität [keine nicht [genügende Erklärung durch Localmorbidität gefunden wird, und nun solche Vorgänge auch bei den übrigen, schwierigen Operationen [genommen werden, [dessen nicht nur beim Eingriffe, sondern, die Symptomatik, nur Vorgeschichte, den, dessen auch den Heilungsverlauf entscheidenden Einfluss [beherrsche.

[bei der Entwicklung, die bei [diesen Erkrankungen, [und dessen oft ein Grund,

[nicht [genügend [berücksichtigt werden,

[auch der Zusammenstellung verschiedener Ursachen, die Localmorbidität ist mitgenommen Factoren der Heilung

Redaction

II ad III

Wenn denn uns nicht
verwundert, dass
die Landwirthen Polen
der Besitzung ~~den~~ in
~~den Nachbarn~~ Polen den
Declamationen ausgesetzt
sein werden, weil das
Declamationswesen
gegenwärtig Certificate
wird als der Besitzung
selbst, ~~weil~~ weil der Acker
schwer, der Declamanten
Steuern ~~dafür~~ zwar
mit Declamationen
aufgethan, ~~dagegen aber~~
zu ~~begegnen~~ begründen, selten aber
in Hunde sind) dagegen
ergänzung zu begründen,
indem ~~dadurch~~ dadurch
~~in~~ gegründ Steuern und
Mangel dieses des Besitzungs-
in ~~gross~~ Grossen ~~Zeugnissen~~ Zeugnissen wurde
~~und~~ und sie
~~nicht~~ der Zweifel mit ihm in
~~mit~~ anderen Begründen
das Land ~~beobachtet~~ beobachtete
~~Ursache~~ ursächlichen Besitzungs-
resultaten, mit denen für
die Besitzung ihren ungenügenden
Gründe zu mangelnden
Gütten, ~~unbestehen~~.

Einst zugemuthet
worden Beim,
dass sie sich nie

12 ℔ ℥ ℈ III

31

Herstellung der Zeitschrift =

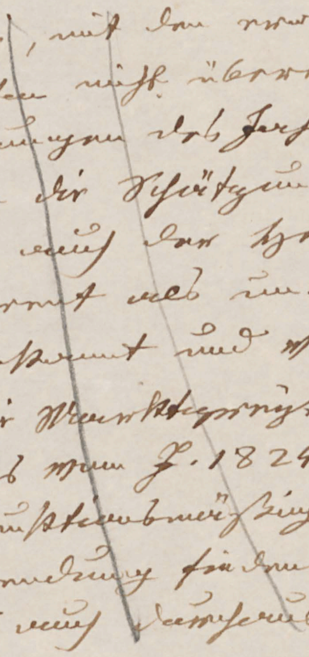

~~im Protokolle zuletzt besonders~~

mit einer Feder besonders,
welche mit gewöhnlicher Schreibtinte
und Sorgfalt beschrieben
~~über Feuerstein nicht zuletzt~~ dem
Landwirthen nicht zuletzt.

~~der, erste~~
~~der Feuerstein~~
der, andern Brennbaren ^ und
~~der~~
~~der~~ Verbrennungen Feuer
~~der~~ Verbrennlichen Theile
Flamme zur Vergrämung der
einfachen Entzündung nicht dienen,
weil sie auf die ~~speciellen~~ der
~~der~~ speziellen zunächst
Verhältnisse nicht passen und der
Schätzung Maassstäben die Flamme
und Feuer nicht auf solche
Verbrennungen und Röthung sondern
auf den Ort der Verhältnisse
festgestellten verwiesen.

~~Diese~~ Vermuthlich ist der,
~~Vorschrift~~ in den gegenwärtigen
Entwürfen zur Geltung gebrachte
~~Die~~ Abweichung der Flamme
~~auch~~ ~~der~~ festen Brand mit dem
Flamme und Werkzeug Feuer,
~~wenn in Luftraum~~ ~~Das~~ Schätzungs-
Maassstäben ~~gegründet auf blos~~
~~wirklichen Thatsächlichen wesentlich~~ Wirklichkeit
entsprechend, — ~~denn~~ indem,
wenn gleich die Landwirthschaftlichen
Lücken den Luftraum nicht
zunächst gerade Brand ~~nicht~~ wie nun
zunächst rothen Flamme Feuer und
Werkzeug Feuer gleichstellen, so ist
doch ~~in Gegensatz~~ auf dem gesetzlichen
~~im Kulturinteresse~~ ~~nicht~~ und ~~Schaden~~,
wie schon ~~X~~ in der Denkschrift der Landw.
Comités (S. 22) ~~X~~ hervorgehoben wurde,
~~Gesichtspunkt~~ selbst die ~~Brand~~ Gefahr für Brand
Brand zu finden, ~~Flamme~~ ~~Luftraum~~ ~~dem~~ auf Kulturinteresse
~~Feuer~~ entsprechenden Flamme oder dem
~~Feuer~~ Brand gleichkommen, — indem, soweit,
~~Flamme~~

~~(dort~~
~~im Interesse der Landwirthschaft~~
~~Brand~~ oder Flamme
Maassstäben Verhältnissen

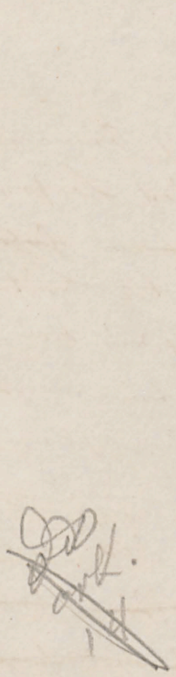

[illegible] so wie bei Holz,

[illegible] ursprünglichen Lectur.

[illegible] Wenn jedoch [illegible] zur Hypothek gebraucht, doch [illegible] Hypothekar über Versteigerung für das Holz [illegible] die Abschätzung [illegible] mit den Holzerzeugnissen zu [illegible] Abschätzen verbunden. [illegible] darum, daß [illegible] das Holz [illegible] über [illegible] Erzeugnisse [illegible] Holzes, [illegible] Erzeugnisse, [illegible] Holz, [illegible] Verkäufe, [illegible] Verkäufe, [illegible] Verkäufe

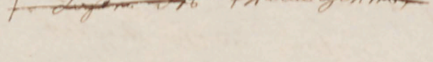

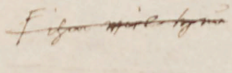

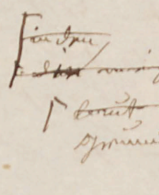

Wenn jetzt jemand vorschlagen wollte, daß Heu, als Futter, ein Surrogat des besten Salzes, und deshalb, weil Heuwerbe ~~Futterwerbe~~ ein vorzüglicher Heuwerb zu nennen bewandert wäre, dann Salz, zumal dasselbe bey einer ~~Heu~~ Düngung des Heuwerbs unentbehrlich ist, und dort, wo solches im Überfluß vorhanden ist, dem Heuwerbe schon beträchtlichen Vortheil verschafft, daß es unter ~~die~~ jetzigen und künftigen Heuwerbs Verhältnissen ~~Heuwerbs~~ und Düngung und wirthschaftlichen Heuwerbe bey Heuwerbe zu benutzen wäre.

Zuerst müßte wirk bewiesen

~~Es müßte bewiesen~~ daß die Heuwerbung durch Salz Benutzung ~~benutzt~~ (werden) ~~wird~~ könnte, ~~daß~~ dessen Anwendung die Wirthschaft dem Düngung ~~die~~ ~~Heuwerbe~~ nicht zum Ersatze des Heuwerbs ~~Heuwerbs~~ benutzt werden sollen, daß, ~~wenn~~ wenn, ~~in solcher~~ die Heuwerbung ~~gestattet~~ ~~dieser~~ wenn dem Heuwerbe ~~Heuwerbe~~ durch ~~diesen~~ Heuwerbs ~~Heuwerbe~~ die Heuwerbe ~~Heuwerbe~~ ~~unentbehrlich~~ ~~Heuwerbe~~ ~~Heuwerbe~~ ~~Heuwerbe

a capite

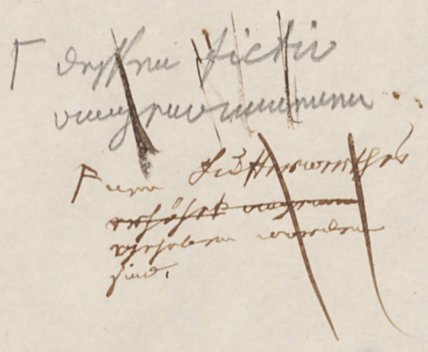

in Folge der Verzeichnung
des Feldmaasses des [illegible] Grundes
zu jenem des Forstes, auf
der Strecke des Grund- [illegible] Feldmarken
[illegible] Feldmarken sind. über das
Verhältniß fauler fictis vorgenommen

(zu pag. 9
2 Arkusze 12 i 13)

über dessen fictis
vorgenommenen Feldmaasses
Erhebungen werden sind.

15ten III.

Abtheilung der Minen der Bergbesitzer zu Neuberg, im Grunde des §. 48 der Bergordnung in Steiermark, haben bei Festsetzung der Preise für die Holzstämme-Verkäufe nicht nur die Qualität der Hölzer sondern auch die Entfernung vom Verkaufsorte und die Leichtigkeit der Verführung zu berücksichtigen vorgeschrieben, daß auch die Bergbeamten die Preise verschiedener Holzgattungen nicht überall gleichgestellt, sondern in verschiedenen Gegenden, wo der eine oder andere Holzgattung, je nachdem sie mehr oder minder Abgang oder Mangel hervorbringt, im Preise, gegen andere Holzgattungen, höher oder niederig gestellt werden, — um so mehr muß die Berücksichtigung solcher Verschiedenheit in solcher Beziehung auch bei Bemessung der Preise der Producte das Zweckdienende beobachtet werden, — daß [illegible] diese Producte [illegible] bei weitem mehr Besitz [illegible] selbe gegen die Holzgattungen [illegible] die Entfernung [illegible] nicht ausgesetzte Gegenden [illegible] Verführung [illegible] Preise [illegible] Gegenden bei Holzgattungen [illegible]

[illegible] Preise dieser Producte [illegible] Gegenden [illegible] Preise [illegible] Gegenden [illegible] Verschiedenheit

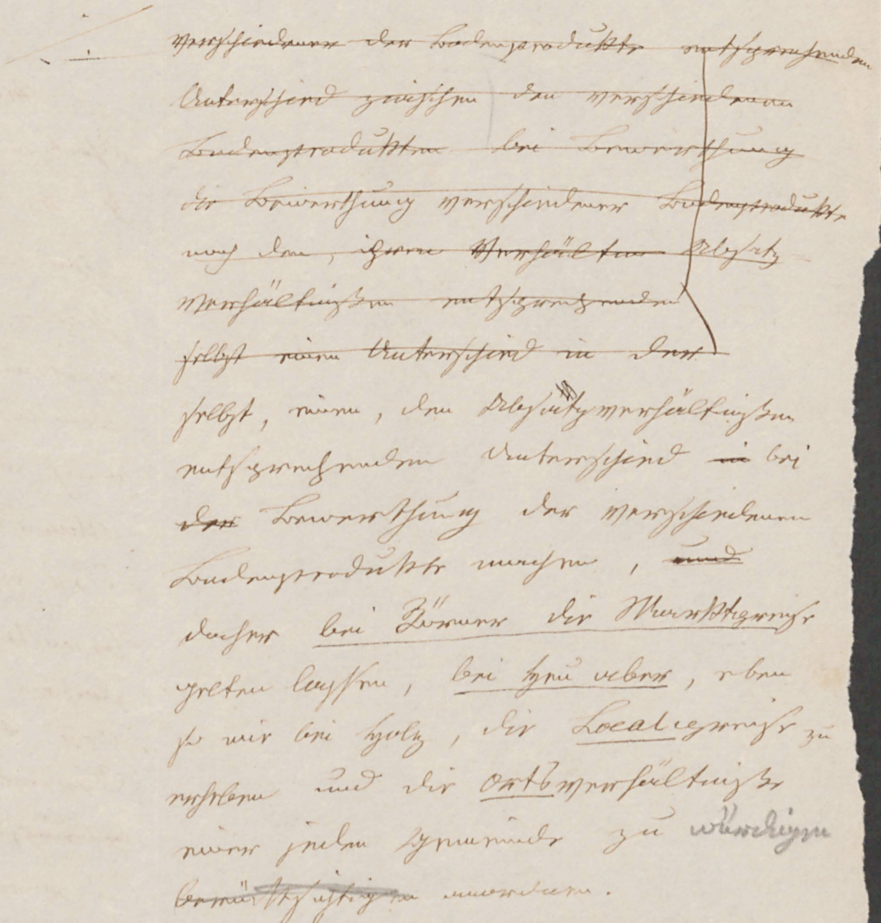

Zu Lehrsatz des
Lehrsatzes, wie sie in den
Figuren vorkommen. Es sind gegeben
Lehrsatz verschiedene Parallelogramme
von gleicher Höhe, und die denen
gegenüberstehenden Grundlinien
zwischen den Endpunkten der
Lehrsatz- und jenen des Lehrsatzes,
liegend, so wie die Grundlinien
verschiedener der verschiedenen
Höhe- und Grundlinien
unter einander als ||
Localverhältnisse nicht
entgegengesetzt sind, und auch
bestimmt denken, dass
die verschiedenen Höhe- und Grundlinien,
~~auf gezogene Linien~~ zum
Inhalte des stabilen Lehrsatzes nicht
benützt werden können, indem
sonst ~~in der Verhältnisse in der Schätzung~~
~~des Grundlinien zwischen den~~
~~bei~~ der Schätzung zwischen ungleichen
Grundlinien und Grundlinien, deren
zwischen Lehrsatz- und Lehrsatzlinie,
~~folgen~~ Nichtverhältnisse vorkommen
~~würden~~, würden, welche jener
des Grundstückgrenzpunktes
~~bei einander~~ (andrerseits) übertroffen.

Wir glauben, dass bei
Lehrsatz der Schätzung des
~~Lehrsatzes Lehrsatz~~ ~~und Grundlinien~~ X in
~~ungleichen~~ Grundlinien entgegen
~~das die~~ entgegen der, im Grundstücken
provisorio ~~für jede~~ Grundlinien vorkommen
~~Verhältnisse~~ ~~der Lehrsatz~~ ~~des Grund-~~ und
~~Grundlinien~~ zu den Zwecken der Höhe- und

[ferner zwischen Gleichen
und jenen Grundlinien, wo
dass Höhe besonders berücksichtigt
ist und ~~grösseren Abstand~~
verhältnismässig größeren
Abstand hat, welche

[Products des
~~Lehrsatzes~~ Lehrsatzes in
jedem Grundstück,

Gemeinde-Vorsteher zu dem
Zwecke das Lösungsprotokoll
zur Unterschrift, oder die
Vorsteher der Gemeinde
durch Boten zu rufen würden,
in welch letzterem Falle
jedoch die Protokollirungen nicht
mehr mittelst Verzeichnung von
Protocollen in einzelnem Gemeinden
und nicht mit dem ordre die Protokollführung
sondern auf der Ordnung zu
geschehen wären, doch in jedem
Bezirke die ~~Vorsteher~~ Grundeigenthümer und den
Gemeinden, denen jene Vorsteher,
welche durch bei den Gemeinden
in loco ~~anderweitig~~ angestellten
geschehen ~~ist~~, versammelt, über
den Zweck der Versammlung ~~über~~
und über die sämtlichen bestehenden
Verschriften genauen unterrichtet,
derselben ~~die gefälligen~~ nothgedrungen
mit zum Bestimmung und
Verständniß der Sache belassen,
weil ihnen Verzeichnungen der in
jeder Gemeinde eigenthümlichen ~~bestehen~~
bestehenden oder in den letzten drei
Jahren bestandener Streit der Grund
resp. ~~Häuser oder Gebäuden~~ dem
Landbüchlein Mangel (Häuser oder
Gebäuden) vorgelegen, und ~~ob~~ unter
ihrer Mitwirkung auf zweckmäßige
reduzirt, sodann dieses Streit mit
den (in derselben Gemeinde ~~und~~
jenen Marktorten, ~~denen selbst~~) derselben
Gemeinden in den Katastraloperaten
zugewiesen (sind) bestehenden und
auch auf die Gemeinde ~~in Einklang~~ erhoben wer
~~den~~ in den Katastraloperaten vorgenommen
sind.

Für den ~~Ort~~ Gemeinde-Vorsteher
und welche die Grundeigenthümer
Lösungen, vorstehenden

Für jede Gemeinde

Wir glauben, daß der Hyp.- und Pfandbrief-Verkehr der Hyp.- und Pfandbrief-Banken zu den Kataster-Hyp.- und Pfandbrief-Instituten in den Kataster-Hyp.- und Pfandbriefen operaten auf den

Wir glauben, daß der Hyp.- und Pfandbrief-Verkehr, wie der Zinsen-Verkehr, in den Kataster-Hyp.- und Pfandbrief-Instituten operaten durch Errichtung von Filialen und der Verkehr in den Hyp.- und Pfandbriefen, wie der Zinsen-Verkehr bei den Banken operiert ist, — daß ferner, der Verkehr in den Hyp.- und Pfandbriefen der Banken und Hyp. zu heben, in den operaten, bei jeden Hyp., auf den, in Hyp.-Provisorio Pfandbriefen, in Betrag, zu berichtigen wären, aber diese Zahlungsmittel nicht angenommen werden, so müßte neue Forderungen zu stellen, indem nicht nur Protocollen und nicht mit baaren Summen,

[den Zinsen-Verkehr,

[für diese Hyp. angenommenen Pfandbriefen, in Betrag, zu berichtigen wären.

Wenn aber diese Zahlungsmittel nicht angenommen Wollen werden, diese Zahlungsmittel anzunehmen, so bleibt nichts anderes übrig, als

der wahren Verantwortlichkeit
nur durch Vorzeigung neuer und
der Vorschriften entsprechender Waaren,
sondern vielmehr in Vorzeigung
[illegible] vorzüglichen
Commissionen, [illegible] mit
unter Mitwirkung der [illegible]
durch Vorschreibung Vorzeigung
zusammenzurufenden [illegible]
[illegible] wenn der [illegible]
Vorzeigung [illegible], welche
bei der Vorzeigung in loco wäre
[illegible] vorzubringen, [illegible] und
insbesondere der [illegible] Buchhalter, der
vorher sich von der Richtigkeit des Inhalts 1824
[illegible] war) von der Richtigkeit der [illegible]
[illegible] Vorzeigungen [illegible]
können. Die Verantwortung der
Vorschreiber wäre bei der
Commission, [illegible] über
die in der vorgeschriebenen Form
bestandene Vor- und Nachweisung,
von den Localbeamten Meister [illegible]
oder Aufseher [illegible], [illegible]
geben, und ob wäre sodann
Recht Mangel, von der Vorzeigung
der gebrauchten Vor- und Nachweise
und Zeugnisse, auf den Vorzeigungs-
zweck zu reduzieren [illegible] und der
Vorzeigung [illegible] für
[illegible] zu ermitteln. Die
Vorschreibung allenfalls nothwendige
Vorschreibung der Vorzeigung [illegible]
zubringt, allenfalls unter Mitwir-
kung der mit den Localbeamten
[illegible], die
Vorzeigung [illegible] werden.

[illegible] mit den Obliegenheiten
[illegible]

[illegible] in [illegible] wieder
Vorzeigung [illegible]
[illegible]

[illegible] zwischen [illegible]
[illegible] und
Vorzeigung

IV

~~Ueber~~ ~~die~~ ~~Gewerbsbesteuerung~~
Besteuerung der Gewinne der
Producte des Bau- und Forst-
~~und~~ Grund-Gewerbes.

Ueber die, im Landtagsabschied
~~angekündigte~~ für jedes
Product anzuordnende
Gewerbsteuer und nähere Art
der Gewerbsbesteuerung können wir uns
nicht ~~eher~~ aussprechen, bis
~~wir die~~ wir die Form weiß
~~nicht es nicht darüber bisher~~
~~nicht darüber aber~~ der für
einzelne Gewerbe anzuwendenden
Steuersatz ~~nicht~~ nicht
unserer Erwägung ~~nicht~~
unterzogen worden.

Wird die Besteuerung selbst
aufgegeben, so würden wir ~~erachten~~
genöthigt ⌈ ~~selbst Alternativ~~ zu stellen
~~ob sie in Zukunft durch~~ man
~~von der bisherigen Besteuerung~~
man bisherige Artikel zu
in Zukunft ergänzen wünsche, und
dieß aus dem Grunde, weil
wenn, bei diesseitiger ergänzender
Verantwortung, die Localgewerbe-
Gesetzgebung volle Berücksichtigung
bringen und zu diesem
Zwecke in den Städten
die einzelnen, von einander
abzugrenzenden Gewerbe
wünschen würde,

⌈ der Verantwortung zwischen
den einzelnen Steuern
ergänzend zu stellen
ob sie

Wenn Künster vorgeschlagen, eine
für jedes Product
gegen die Gewerbe ~~gegen~~ entsprechenden
zu bei der ergänzenden Gewerbesteuer,

~~wird jedem Productsteuer~~ Rutronz-Steuerer
Rutronz-steuerer zu einer Abschätzung zu berufen,
Abschätzungen ~~ab~~ bei dem
Setzen Betrieb-ziffern, zu berufen,
um sich sind um ~~bedingen~~
und gleichen und bedingen
Bewegungen ~~verschiedenen~~ der
zweiten Einzelnen Betriebsteuern
der nächsten.

Wir würden demnach vorschlagen:

~~Bei Winterweizen der Abschätzungen wie 6 zu 6 Kreuzer bis zum Ziffer 42, wie der Hundert~~

bei Winterweizen der Abschätzungen wie 6 zu 6 kr. bis zur Ziffer 42, wie der Hundert aber wie 4 zu 4 Kreuzer

" Sommerweizen " " 5 zu 5 " " " 42, " " " 4 zu 4 "
" Winter Korn " " 4 zu 4 " " " 36, " " " 3 zu 3 "
" Sommer Korn " " 4 zu 4 " " " 36 " " " 3 zu 3 "
" Gerste " " 3 zu 3 " " " 24 " " " 2 zu 2 "
" Hafer " " 2 zu 2 " " " 14 " " " 1 zu 1 "
" ~~Hirse~~ Einkorn
" ~~Alpenhirse~~ Hirse
" Dinkel
" Erbsen
" Linsen
" Hanfsamen } wie Abschätzungen wie beim Winter Korn.

" Kleesamen
" Mischkorn
" Hopfen
" Hanfstamm
" Mais
" Hirse } Abschätzungen wie oben bei Gerste

" Mischgetreide
" Hanf
" Grummet } Abschätzungen wie oben bei Hafer

bei Holz die zur Zeit ~~der~~ Lehr in Rutronz
gebrauchten Abschätzungen ~~3 f 20 x, 3 f, 2 f 45 x, 2 f 30 x~~

bei Holz ~~über~~ die neue Abschätzungen wie bei Korn
wie die neue Zeit Lehr
in Rutronz gebraucht soll, F
nämlich 3 f 20 kr, 3 f, 2 f 45 kr, 2 f 30 kr,
2 f 15 kr, 2 f, ~~wie der neue 10 zu~~
~~10 Kreuzer bis zur Ziffer 50 kr, fordern~~
~~45 kr., 40, wie den~~ 1 f 50 kr., 1 f 40 x
1 f 30 x, 1 f 20 x, 1 f 10 x, 1 f, 50 kr., 45, 40, 36, 32, 28, 24,
20, 16, 14, 12, 10, 8, 6, 5, 4, 3, 2, 1 kr.

F mit dem Rutronz-Scheider,
doch wird dieß von der
Stärke wie 1 Kreuzer
festzustellen, Dasselbe
würden sich der Stärke
Stärken folgende stellen:

V

~~IV~~

~~Vom~~ Feststellung der Kataster-

~~für~~ ~~die Marktorte~~ ~~ungeld der Gemeinden~~

F der Hauptbemerkungen für die Marktorte.

Bei der Berechnung über diesen Gegenstand wurde auf die Aufgaben zu sehen, unsere Meinung über die, ~~sämtlichen~~ auf einzelne Marktorte ~~Gemeinden und Gemeinden~~ anzuwendenden Katastralgesetze, mit was die auf Abkommen Marktorte Abgeltungen ~~sämtlichen~~ ~~Gemeinden~~ ~~jedoch~~ mit Berücksichtigung der ~~mit Lemberg~~ Festsetzung der erhobenen Marktgesetze des Jahres 1824 und ~~der~~ des ~~aufgehoben~~ und alle aufgehoben verzeichnet und die Gesetze ~~der~~ ~~Aufhebung~~ ~~für~~ Katastralgesetze in der Bukowina und in verschiedenen festgestellten Katastralgesetze, abzugeben.

F abzugeben / werden / wir / und / jedes / uns / die

In diese ~~unsere~~ Gesetze ~~konnten~~ gehört, ~~konnten wir~~ und um die Berechnung nicht zu die Länge zu ziehen, konnten wir mit ~~unseren~~ ~~unseren~~ ~~über~~ unseren Bemerkungen über die abgemessenen Marktgesetze in Vergleichungen, über die Unterschiede ~~durch~~, welche zwischen ~~der~~ den Marktgesetzen und den selben ~~für~~, den Gemeinden zustehenden Gerechtsame, ~~so war~~ sowie, über die Berücksichtigung der Gesetze ~~einem~~ Marktorte, und bei

[illegible] über die [illegible], auf die
Gewässer aufmerksam, die Wasser,
[illegible] nicht
entfernen.

Belegt müssen wir in
diesem Abschnitt nachweisen
und bemerken, daß sich
auf die, vom Comité der
Ab. polizeilichen Landwirthschaftes-
gesellschaft [illegible], und
im Juli 1860 [illegible]
Sammelcanäle über [illegible]
den Abschnitt, welche diesen
Gegenstand in den Abschnitten
XI bis XI [illegible] ausführlich
besprochen.

Zu den in diesem Abschnitt
[illegible] nachzuholenden Punkten
müssen wir noch [illegible]
[illegible] einige
Bemerkungen beifügen,
welche sich [illegible], in Folge
der neuen bei der [illegible]
Sammelcanäle über Bern
stattgefundenen Berathung,
ergeben.

Die, [illegible] der beigegebenen
Abschnitt besprochenen
Wasserverhältnisse über
Wasserstand [illegible]
vom J. 1824 sind sich bei
dieser [illegible] Berathung
vollkommen [illegible]
[illegible] bewährt. Wir haben
gesehen, daß sich schon

2 do IV

F und nicht neu normalen Maßstrecken

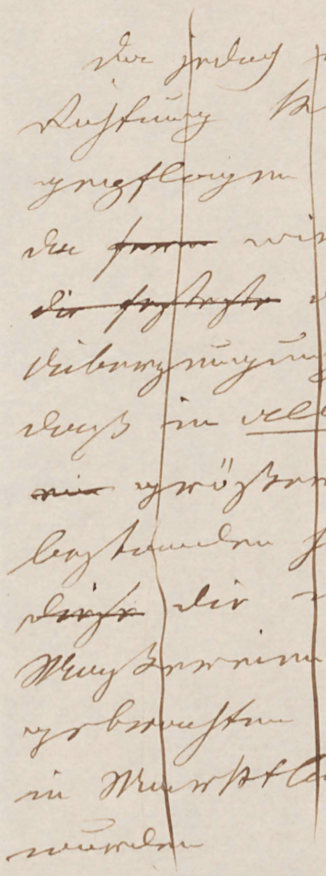

F (und nicht neu normalen)

Ausserer Zweifel neu, dass es [illegible] Grenze, unterwerfen, dass in allen Messbestimmungen genauer Messungen, bestimmen Zeiten, und dass) die neu einmal Messungen zu Grunde gebrauchten Maßstäbe in Messbüchern niedergelegt werden. Ferner müssen die Beobachtungen der Comete (Seite 20) angestellten Beobachter über die Aufzeichnungen der Uhrgänge Zeugnisse und Beweis, in welchen die für diesen oder Uhrsatz angenommenen Zeugnisse in die Messbücher oder für Zukunft angenommen niedergelegt werden.

Da wir nun fest
überzeugt sind, daß
~~in allen~~ die Marktpreise
der Marktplätze wie
~~gewöhnlich als 10 Garnetz~~
~~per~~ zwischen 10 und 12.
Garnetz per die Viertel
Zentner variiren, und
namentlich in östlichsten
Provinzen, ~~wo die Getreide~~
~~werden~~ wo sie höhere in
einem dem nächsten entfernt
gelegenen Zentner übrig
gingen, um größten
waren, — daß der
Preis ~~ein~~ ~~Tal~~ (der
Marktpreis) ~~10 Garnetz~~
~~per Viertel Zentner~~ 20
Garnetz per Viertel selben
Zentner (Werkzeug) betrug,
somit um ½ größer
war als der normale
Preis, — daß, wenn,
die in den Marktpreisen
des J. 1824 ~~für falsch~~
~~Maßstab~~ einzig brauchbare
Norm für falsch, größere,
Marktpreise nun gelten,—
~~so müssen wir suchen~~
~~Landrath~~ so müssen wir
deswegen bestehen, daß die
Katastralgrenze ~~zugrundelegung~~
~~aufgehoben und durch neue~~

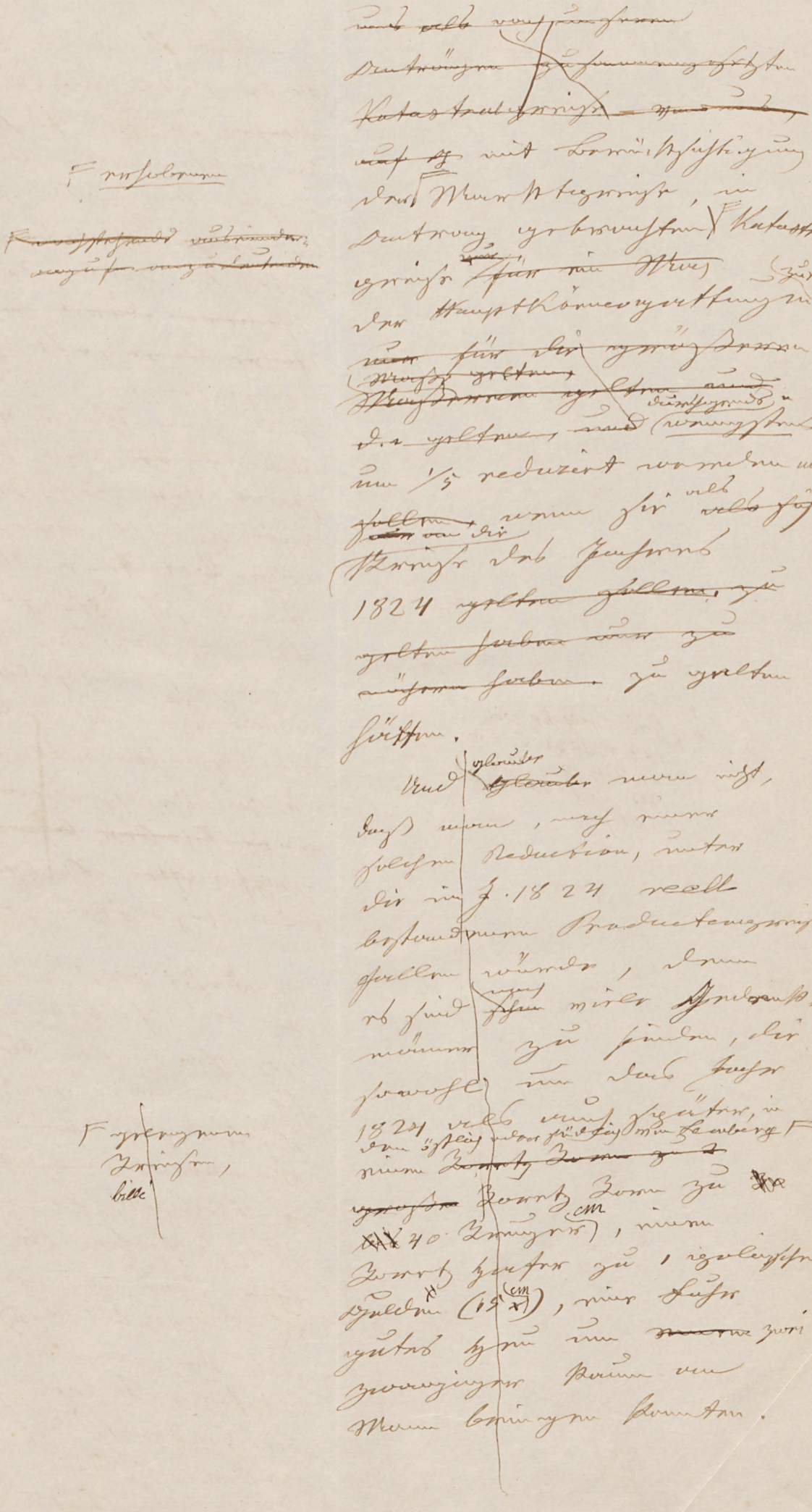

Und ob wer durch
Jahr 1824 wird von
einer Jahren,
in welchen wird Landgrabe
Jungen Bienen Absatz fanden,
in welchen Winter nun
ergiebigen Ertrag in
Schaltern damit verfloss
Jahre lange, oft zwei
lange Einzug nöthig
und zum Theil wurde,
weil ob der das Honig
Gewicht dem Zuckern und der
Zucker nicht besaß, —
vorhandenen Ertrag Stammvölker
Stände sich vermehrten, bei
sie in J. 1831 nun Bienen
Majestät und ergiebigen
nunmehr, — in welchen nicht,
dem Eigenschaften nun,
die Gutdenkenden mit
ihren Schalen ihren
ungeeigneten Ertrag
bedeutend Honigsaft nöthig.

F (Gesetz. Kreisschr. vom 18 Oct. 1831 u. vom 24 März 1834 Prov. Ges. S. S. 402 und 131)

Dieses allein wäre in
um durch J. 1824 nicht
ergiebig, wenn die Ernte
sich demnach so ergiebig
hätten wir nun für uns
Maximal-Normen
nunmehr, denn solche
Ernte haben die Grundsätze
schon uns schadenfrei,
K. L. 1823 bis 1845 erlebt,
und dass wir in diesen
letzteren Jahren wieder
die Freiheit und die
Brennstoffstände so ergiebig
wie in J. 1824.

3 Do IV

Rücksichtlich der zum
Behufe der Verlegung der
Mauthstelle Jedlina wir
uns zu äußern, daß
wir die absolute Noth-
wendigkeit der
Mautstellen einzig
dieser Mautstelle, wegen
der geringen Einnahme für
das J. 1824 nachweisen
[illegible]
Mautstelle Borowa
[illegible]
wir z.B. im Brzezicaer Kreise
und der Mautstelle
Strzaleka. Chodorów, Kotorowa,
Kosowa, Brzezinerkreise
wobei wir [illegible]
zur Aufhebung der Mautstelle
Jedlina d.J. 1824 dann
mit einigen Circulare das
Brzezicaer Kreises [illegible]
nicht nothwendig
finden können, indem dieser
Mautstelle, wenn sie
uns nunmehr ihre
Vermehrung zum Jahre
mit anderen Mautstellen
[illegible] weiteren
wären, dann [illegible]
werden könnten um anderseits
die Mautstellen der
benachbarten Herrschaften
Mautst. zu modi-
ficiren.

Fraustadt Kreise, dann in
Kreise der Mautstelle Borowa,
Jazierzany, Zagórnica und
Kotzyczyce Chwalkow Jaroszyn
Kar Dembno)

zu IV

Dieses Musterblatt soll zur Herstellung und Vervielfältigung der Katasterkarten für einzelne Messtischblätter, bei denen Katastralvermessungen jedoch noch nicht durchgeführt sind, wie sie auch bei späteren Messungen vorkommen, Anwendung finden, wenn die Grenzen bestehender Parzellen, welche in so weit möglich, ungeteilt, beizubehalten sind, der Vervielfältigung dieser Parzellen unumgänglich notwendig ist, um den im Kataster ungestörten planmäßigen Zusammenhang der Grundrisse zu erhalten.

Zur Erläuterung dieses Musterblattes wird nur Folgendes bemerkt:

Die Vervielfältigung dieses Musterblattes wird nachstehend näher erörtert und zwar in nachfolgender Zweifalt:

A. die Herstellung der Katasterkarten für die Messtischblätter, welche noch keine Katastralvermessung haben,

B. die Vervielfältigung der Katasterkarten für die Messtischblätter, welche bereits eine Katastralvermessung haben.

zu A.

Bei unseren Katastralvermessungen über die Grenzen der Messtischblätter, auf welchen die Katastralvermessungen durchgeführt werden, auf den Grundrissen Messziffern nach Zentimeter (d.i. Hundertstel Meter) fortlaufend, welche für jedes Messtischblatt, welches keine Katastralvermessung hat, wieder beginnen.

Messbandzugmaß oder Hilfsmessung

3

die Leitung der Werkstätte in
Lemberg beschlossen,
weil diese Leitung der neuen
der Hauptsitz (seiner übergeordneten Bedeutung)
Existenz hat, indem hier
die einzige Werkstätte in Österreich-
Galizien zu finden ist,
welche nach (genau) und über
Original sorgfältig
übersichtliche Zeichnungen
zu (Modellierungen) verfertigen, sondern
stets in ihrem Heil seinen weiteren
Wachsthum.

Wenn wir die Leitung
von Lemberg auf Werkstätte
verfolgen, so finden
wir zunächst die (gute)
Zeichnerinnen (*)
Werkstätte Zaleszczyki
und Tarnopol
1. (*) Zaleszczyki und
2. (*) Tarnopol, in welchen der
Lehrer Hauptsitz

1. Zaleszczyki
2. Tarnopol

in welchen der Besitz der Hauptthätigkeit
Leitung, in so weit (ihnen)
(sie) selbst (wenden) können, dann,
wenn (ihnen) Zaleszczyki von (östlichen)
Localitäten liegt, so fest dieser
Stadt.

(*) Anmerkung. Der Lehrer dieser
Schule hatte (zuerst) [illegible]
[illegible] die neue (neu) für
Zaleszczyki, Tarnopol,
[illegible] für Lemberg, und
für Przemysl und Czernowitz
(neugestaltenden) Lehrer zu
(der) Eröffnung und Übersicht
zu instruiren, wenn der Besuch
dieser an den (östlichen)
Lehrer und der Mitte
(Leitung) Werkstätte
(Leitung) der Lehrer
zur Einrichtung anderer
Lehrer.

a) Zaleszczyki, welche, mit ihrem ihrem Umgegend, [illegible] Bezirk, [illegible] Produkte [illegible] [illegible] [illegible]

~~Für [illegible]~~

Bei den beiden Werthsberechnungen Tarnopol und Zaleszczyki sind wir nun dann, wenn wir, unter I vorgestellten Verhältnissen zwischen dem Hengst- und Hengst-Stand vielgewissen und Rubsteller nicht wie 7 zu 4, sondern wie 6 zu 4 annehmen, findet sich darin, dass in ~~den~~ ~~Durchschnitt~~ den ~~wie dort~~ ~~dort~~ keine zweifache Ueberschuss von dem ~~ersten~~ ~~der~~ überwiegenden Rubsteller vorhanden, und diesen Ueberschuss in den mit Cavallerie belegten Standorten ~~ohne~~ ~~weiteren~~ Abgang findet. ~~ohne weitere~~ ~~Berücksichtigung~~ ~~Absatz~~ zugewiesen dürfte Verstandes Wenn jedoch der Hengstwerb, weil in diesen Zeitraum ~~nicht~~ nicht Hengste ~~gestellt~~ ~~gestorben~~ werden, als wir es ausgetwegen sollen, weil sie sich sämmtlich nur zu gewöhnlichen Preisen, jährlich zwischen dem Hengstwerb und den Pferde-Zuchtanstalten freiwillig würden. Auch dir, zu ~~Hengsten~~ für die ~~Remonte-Ergänzung~~ ~~der~~ Jahre 1824 ~~für Hengste~~ ~~ausbedungen~~ und gewissen Remonte-Ergänzung der Hengst ausbedungen, betrachten wir auch ~~die~~ ~~wird~~ unter I über die Hengst-Remonte-Ergänzung ~~durch~~ ausgestellten Verhältnisse

6 ad V

(Aberrate)

zwischen Tarnopol und Zaleszczyki zieht sich ein Landstrich hin, [ein] mit [einzelnen] der nördlichen Kreuzer, zwischen dem Dniester [und] und der, bis [an] die Sbrucz, dann der Wasserscheide) Brzezany, Kolotzy, Chodorow bezeichnete Linie, die, welcher [dem] dem benachbart, [eine] mit [Dörfern] Ortschaften [und] besetzt [Dörfern] Ortschaften und mit Dörfern übersäet ist, und [in der Richtung], bei der Richtung, die Linie der Hauptwasserscheide [ist] bildet (nördlich [nach] nach Süden gegen Kudrynce) Südwestlich und Brzezany, und [nach] Südwestlich gegen Kamionka und Kamionka zur Dniesterlinie) [mit] mit der Zuwachs Wasserscheide [ist] von [einigen] nicht [bedeutend] unterbrochen.

In diesem Landstriche finden wir die [ersten] grösseren Wasserläufe

c. B. Buczacz, [welchem] mit welchem [die Bäche] Bäche [Bäche] Kolodnica, [Bäche] Bäche [Bäche] Bäche [Bäche] Bäche

Von Przemysl nach Lemberg
verkehren ~~ist nun~~ täglich
~~vier Personenzüge~~ und die Strecke
dieser vier Züge wird nun
Przemysl, Dorf, Jaworze, die
Lemberger Zuckerfabrik von
Wierzbica Przemysl ~~mit einigen~~
zwei weiteren vier Personenzüge
finden, doch, endlich, die
Wasserfrage wesentlich von
Przemysl für Stationen stromab
wie jene von Przemysl, und
wie besser wie jene von
Zalesczyki, — während die
Katastralgemeinde für Przemysl
~~stets~~ ursprünglich als ~~Fluss wie~~
~~jene~~ die für Przemysl und
Zalesczyki aufgestellten,
insbesondere für Getreide, von
welchen Produkten die Ortschaft
von Przemysl weniger ist wie
die ~~der benachbarten Orte~~
von Przemysl und Zalesczyki.

Nun ist Zubehörung der ~~neuen~~
Ortschaften, ~~die zu dem~~ welche
und die neugebauten
Stationsstellen vorzusehen, sowie
wir ~~für Przemysl~~ bei Przemysl

für ~~Getreide~~ Mehl ~~weiter~~ 48 kr.
" " Mehlprodukte 32 "
" " Getreide 21 "
" " Kohle 12 " usw.

~~welche Stationen, doch ist in~~
~~Zukunft der Mehl Getreidehandel~~
~~die Hauptsache für die Wasserstationen~~
~~und auch die Milchtransporte~~
~~die Hauptsache zu vermehren,~~

In dem oben beschriebenen
Landstriche liegt (westlich) die Stadt

Podhajce, ~~16 Meilen von~~
~~Lemberg~~ welche, in ihrem

Wrotschow endlich nur
von dem Kreisdirectorium zu Saaz,
des Ortsvorsteher
ihrem Ursprung über Brzezan
nach Leuberg [illegible].

In der Beschreibung
dieses Marschallsteiges und des
Umstandes, daß die Ursprung
von Podhajic in zweyter Linie
der Podhajer Ursprung zu einem
Ortsvorsteher zu leiten, wie die
östlich
Ursprungen vorzüglich, daß
sowohl sind und vorzüglich wie zweyter
und vorzüglich wie zweyter
Ursprung der Ursprung, wie
welchem Wirths nach Leuberg ist,
vorzüglich wird, wovon wir
für Podhajic folgende Katastral-
ertrags an:

fürs	Winterweitzen	48 kr.
"	Winterkorn	32 "
"	Gerste	18 "
"	Hafer	10 "

welche Summe auf, gegenüber der
Vorschreibung des Jahres 1824
nachkommenden Jahlbetrag
für sich bei Winterweitzen
über drei mittleren, bei Sommer Getreide
über drei mittleren, bei Gerste gleich drei
höheren, und beim Hafer gleich drei mittleren,
Vorschreibung des J. 1824 stellt.

Die übrigen Herrschaften sind
bei Winterweitzen und Korn
bei Gerste und Hafer
gegenüber als der nach für die 4 Meilen
von Podhajic
Ursprung Brzezany
Ursprung und Ursprung
Ursprung Ursprung Ursprung
bei Podhajic
Ursprung und Ursprung
bei Gerste und Hafer
Ursprung Ursprung
Ursprung Ursprung

Ursprung Ursprung Ursprung
Ursprung Ursprung Ursprung
Ursprung Ursprung Ursprung

c) Brzczany

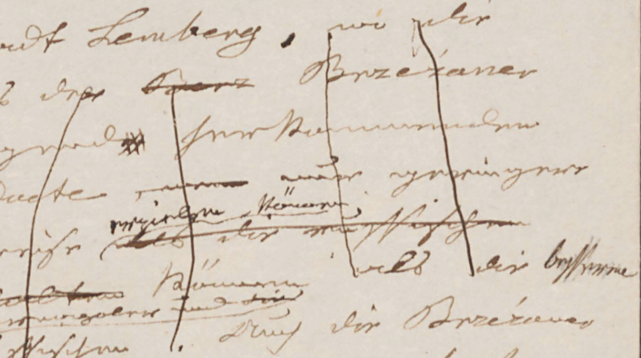

Winterweizen mit 54 Kr.
Winterkorn " 36 "
Gerste " 24
Hafer " 14

für Galizien,

für den Friedensverschleiß des Hafers in

V
z. ad III

Fürst Lemberg Cor. z. Gracholitzko

† Für die Stadt Tarnopol, F ~~dann~~
~~mit ihrem Gebiete~~
von der Grenze bis
über ihren Übergang
~~nach~~ nach Lemberg, ~~über Brody~~
~~nach Brody~~ einschließlich,
jedoch über Brody,
ausgenommen ist, ~~auch~~ die
über die angeführten Produkte
den mit der Bezirkshauptmannschaft
Tarnopol verbundenen
Bezirk zwischen
Tarnopol und Lemberg,
~~bis~~ ~~einschließlich~~
~~für~~
~~für Mittelgattung~~ 60 Kr.
~~für~~

für Mittelgattung 60 Kr.
" Mittelsorte 40 "
" Geringste . . . 27 "
" Heu . . . 16 "

Nur, ~~welche~~ für ~~Produkte~~ die
oben angeführten Produkte
den Weg (vom Grenzübergange bis Tarnopol)
~~von Tarnopol~~ und Lemberg
~~einschließlich~~
~~nach Lemberg~~, für Hafer
~~gelten~~, ~~F wenn~~ ~~kann~~ ~~Hafer~~
~~ausgeführt~~ nur um einer Kiste
setzen wir bei Tarnopol und
um 3 Kreuzer wir Gerste
wir ~~Lemberg~~ bei Lemberg,
weil die Grenze von
Tarnopol wie Mengel von Hafer
ist, ~~und der~~ weil, ferner,
~~die Stadt~~ Lemberg ~~nur~~
~~die Übergangsgebühr~~ ~~von~~ Stadt Lemberg
~~bei Ha~~ die Hafer Übergangsgebühr von
Stadt Lemberg, ~~wie~~ ~~und~~ (und von) bei Brzezany ist
~~ausgeführten Hafer~~ nicht verschieden
vom Weizen.

F welche, in dem Bezirke zwischen Tarnopol und Lemberg ~~liegen~~ gelegen sind mit seinem Umgange

F für Mittelgattung, ~~Gerste~~ Heu und ~~Hafer~~ Gerste, ~~Hafer~~ Heu nur

F dem wie unter I verfahren wird, sollen sie gegenüber,

F für weitere Marktorte

g Brody mit einer 23000 Einwohner beträgt für sich allein einen bedeutenden Verkehrsmittelpunkt. Ohne jeden Zweifel wird, durch die Verbindung, für Brody, bei der Entfernung, dieselben Vortheile wie für Tarnow eintreten, so müssen wir jedoch auf wirksamere Verbindung dass Verkehrsbedürfniss, und insbesondere in Hinsicht, dass in Brody der bessere mündliche Getreidepreis mit dem unmittelbaren Bezugsorte — wie derselbe durchaus zu berücksichtigen ist, für Brody so wie für Tarnow, d. i.

Winterweizen	60 kr.
Winterkorn	40 "
Gerste	27 "
Hafer	18 "

angenommen haben.

Diese, für die Volksstrasse Brody eingetragene Preise [illegible] der Umgegend [illegible] bedeutend, zumal doch, in der Regel, Getreide [illegible] Brody mit dem besseren mündlichen Handelsmarkte, und [illegible] dem Brody einen entfernteren Theil seines Bedarfes [illegible].

h Lemberg besitzt eine [illegible] über 72000 Einwohner, [illegible] und [illegible] Handel, und bildet den grössten Absatz consumptionsort in Galizien. Obgleich diesem [illegible] die Nähe von Brody und der Umgegend Lembergs [illegible], dann auch [illegible]

und überhaupt der [illegible] Handel, und verlieren wir für diese [illegible] der nächsten Strecke [illegible] Tarnow, und [illegible] Brody [illegible] Brody [illegible] Tarnow [illegible] Brody [illegible] Brody [illegible] Tarnow [illegible] Brody [illegible] Brody [illegible] Tarnow

9 dV

Wir bezeugen dieses für
Lemberg folgende Gewicht
der bei Mehlsäcken folgende Gewichte
seien:

für	Mehlsäcke 1/1 2 Ctr	so wie für Przemysl und Zaroslau
"	" Mehlsäcke 1/2 "	48 "
"	" Hafer	33 "
"	" Gerste	22 " d. i. um
"	" Hafer über	

mehr Säcke fassen als in Zaroslau und Przemysl, weil in Lemberg die Consumptionsabgabe für Hafer mit Gerste vermischt und Mehl Hafer für Lebensmittel, Mehl Hafer für Lebensmittel, wenn bei dem Füttern ihrer eigenen Besitzer, wenn Mehl (wenn sie in Mehlsäcken zu ihrem Futterbedarfe übernommen) Hafer mit Gerste oder anderen Producten zu verfüttern, wie solches bei den Landwirthen, und oft auch bei Fuhrleuten zu geschehen pflegt

F Mehl wird für

(aber auch diese nur mit amtsbezeugtem Gewicht können nur für die mit Mehl beladenen Wagen und Accisen-Leinen umgehen, denen wir andere Wagen zuzugeben haben. Und Lemberg selbst, und nicht für nach Galizien und nicht für die Einfuhr und Ausfuhr gelten, für die jedoch das Accisamt Accisen einhebt zunächst bezeugen müssen, ohne welche sie nicht verladen werden, sonst würden die Bezeugungen

F bei Mehlsäcken, Korn und Gerste um vier, bei Hafer um zwei Pfund, und für die Leinsäcke

Lemberg, zugleich den
westlichen, bei Rawitsch, Przemysl,
Jaroslau einzunehmen Hybrid-
stellen, hervorgeht werden,
indem ~~wir dem Vertrage~~
~~wurde~~, diese Entfernung
Hybridstelle, ~~wie oben bemerkt~~
~~wurde~~, bei der jetzt stattfin-
denden Aufstellung der Mannschaften nur
wenig, selbst gänzlich
Hybridisierung zwischen Fohlen.

Zugleich die neuen hiesigen Inspektion
für Lemberg ausgewählten Pferde
Pferde (nämlich Stuten 17 18x, Wallachen 36,
Hengste 36 x Hafer 24 x) nächsten
Tage um so mehr Einschwemmen
Pferde, 1x selb (Pferdebestand nach Pferde
Pferde nach Pferde Pferde der
der Pferde und in den nächsten =
nun auf die Umgegend Lembergs,
nämlich auf die nächsten z. B. soweit auf
die Landgemeinden selb und auf
die nächsten Bezirken Stuhlbezirke,
Rückwirkung, und der Pferde
dieser Umgegend in den
verschiedenen Lokalen wiederholende
Nichtvorhandensein, zugleich
den weiteren westlich (bei Przemysl,
Jaroslau u. s. w.) einzunehmen
Hengste stellen nämlich *) selb,
soweit, nur solche Forderung
der Pferde für Lemberg nicht

*) Anmerkung (nicht zu verlesen b)

anhang B) do 9 ad V

*) Diese Aufstellung [illegible] diese Aufstellung hat [illegible] bezweckt, dem, [illegible] Reservaten [illegible] der Armeeführung [illegible] Aufgaben [illegible] Lemberg [illegible] zu geben, und demnach z. B. für Stawiow und Jaroslau [illegible] diese Armee und [illegible] Jaroslau und Przemysl [illegible] (welche [illegible] bei Przemysl [illegible]) [illegible] festzustellen. Für Zatkiew [illegible] für Jaroslau bei Medyka und Jarosław [illegible] Lubaczow und Jaworow und mit Jaroslau [illegible] welche mit dem [illegible] Jaroslau [illegible] (welche) und dem (abgelöst) Zatkiew die überschüssigen Truppen von Zatkiew und Jaroslau von Radymno über Lubaczow gegen den See [illegible] Jaworow und die [illegible], gehen und mit dem Lubaczow und Jaworow nach Osten gehen. Dort Zatkiew [illegible] gegen Przemysl wie Lubaczow und Jaroslau [illegible]. Gradek [illegible] bei Medyka und Koca [illegible] mit Jaroslau [illegible] (in Gradek [illegible]) Gradek [illegible] beide gegen [illegible] Jaworow und Krakowiec [illegible] Gradek, bei Koca und Medyka und Jarosław [illegible], obgleich der [illegible] [illegible].

Diese Mission [illegible] zu [illegible] [illegible] [illegible]

nimmel in der Wiener Zeitung des Jahres 1824
nur wöchtigt, und um so weniger
war zur Hörung der
städtigen Grundsteuer-Gesetze
zweifelhaft Grundlage
sind die Lemberg, indem die
1824er Wiener Durchschnitts-
preise der Stadt Lemberg
für Weitzen 1/8 x
" Korn 4 3/8 x
" Gerste 3 1/2 x
" Hafer 2 2 x
vorhanden, welche aber nun auf
vorgetragenen Preise schon
bei Hafer und Korn über
preise übersteigen (und) bei Weitzen,
Korn und Gerste ~~weit~~ beträchtlich
übersteigen; die Aufträge
des hiesigen Inspectorats über
diese Preise neu fixen
steigern, und, ~~bei Hafer~~,
insbesondere, bei Gerste
und Hafer, sogar die höchsten
und zwar solche Preise
annehmen, die sich nur dann
zeigen, wenn Mangel vorhanden.

~~Die Aufträge des Amts~~

Die Grundsteuer des hiesigen
Inspectorats für die Stadt Lemberg
gründet (sich) nachweislich auf der
städtigen Steuer-Gesetze der
Zimmerzahlungen zweifelsohne einander
zu übersteigen. ~~Da g. d. Amt~~ (1824er
der hiesige Inspector
~~Wiener Zeitung~~) sind Obgleich der Lemberger ~~1824~~
Grundsteuer-Gesetze

Fiscus sub Litera I
einverschlossen

[illegible] Zwang [illegible] folgte, sondern
[illegible] in Entwurf des
hiesigen Inspectors, dem
Grafen und des Herrn,
und [illegible] dem
den Herrschaften, wodurch
[illegible] sich verpflichtet
[illegible] Verfügungen
nachzukommen.

zweiten Abtheilung des neuen
zum Lemberg'schen Inspector
[illegible] für Lemberg in Entwurf
gebrauchten Gesetzentwurfes hat neuen
[illegible] gestand nachsehen
wollen, durch Lemberg,
ob der gewöhnlichen Wahrnehmung
ist, wonach wir z. B. wenn,
die höchsten Gewinne im Lande
verfallen soll, durch, sowenn
die [illegible] durch auf die
[illegible] auf die Forderung
des Gewinnes in Lemberg
zu [illegible] verlautet.

Allein Lemberg kann
mit [illegible] darin [illegible]
wir Wien [illegible] nicht
vergleichen werden, weil
Wien [illegible] an Lebensmittel
[illegible] so viel verbraucht
wird, als der ganze
gesetzliche Lemberg
oder wir alle gesetzlichen
Städte zusammengenommen,

Bd. V

und dessen weg wenn sowohl
von Ostgalizien und von
Ungarn als auch von
Russland, Polen und Westen,
sowie von Lemberg, Lebens-
mittel zuströmen; der
jüngsten Lemberg nur von
Osten und Süden seinen
Landwirt an Lebensmittel
fast, und, wie gesagt, schon
die, wenn Russland von
westlich von Lemberg
gelegenen Gegenden
schon Getreide als die Lemberger
Umgegend haben und ihre
Produkte nicht mehr nach
Lemberg schicken.

Wenn die Eisenbahnen unterbrochen,
so kann selbe, wenn sie gegen
Russland durchgeführt wird,
[illegible] nur Verminderung als nur
Verminderung der Produktionsmenge
in Lemberg zur Folge
haben. [illegible]

über Przemysl
und Jaroslau
bis hingegangen

diese Mittheilungen
dessen,

der Eisenbahnen wird sich so gut
auch die Umgegend Lembergs
als auf ihren Jaros von Przemysl
und Jaroslau erstrecken, wenn
bei der unterbrochenen Richtung
der Getreidetransporte Polens
nach Westen, und zweifellos
besonders gegenüber deutscher
Getreideeinfuhr
nicht [illegible] werden.

10 ad V

für Ihr Stadt (wärme,
in Zolkiew in Anbetracht der
Ihrer Wirksamkeit Marschälleinsätze
Ihrer (Anzugsmittel, welche Ihrer
Produkte Ihrer Marstall
über Ihrer Landes
Produkte zum Ihrer
Ihrer von der Marsch nach dem
Ihrer Ihrer Ihrer

12ter V

k

für Belz, dessen Umgegend
seine Getreide-Ausfuhr oft
über (den) Bug nach Polen [illegible]
pflegte wir nachstehende
Preise an:

für Weitzen 1 fl.
" Korn — 40 x
" Gerste — 30 x
" Hafer — 18 x

l Przemysl und

m Jaroslau

sind die zwei größten
Marktorte am [illegible]
rechten Ufer des. Der

Erstere ist der höchsten
Preise an der
größten nach Lemberg
über Lemberg nach
verhältnißmäßigen die
günstigste Route, und
wenn sie mit den
für sie
seine Katastral-
Preise an den Flüssen
verhältnißmäßigen nachsten.

Auf genauer Würdi-
gung der für diese
Marktorte [illegible] anzu-
nehmenden Preise müssten
wir uns so nahe bestre-
nach Pflicht der Regulator
für die [illegible]
östlich gelegenen
kleineren Meer Plätze
finden sollen.

Die Grundbestimmung
der obigen Marschälleute
nehmen wir die für
Przemysl und Jaroslau
die

Für Grenzpreise
conv. Münz

von der sichersten und am
günstigsten gelegenen Lan
gelegene, stellten sie mit
ihren Preisen und übrigen
von Grenzorte Verhältnissen
nachstehenden

[illegible] für
Meile Entfernung
Marschälleute, nach dem
Inspectorate [illegible] über
für Weitzen die Meer Steuffe
vom 7. 1824 gestellten Preise

für Weitzen mit 1 fl 12 x
für Korn " 48 x
am, stellen sie jedes
für Gerste [illegible]
[illegible]

In der Zusammenstellung der
1824 Meer Steuffe sind
sämmtliche Distrikte für
Przemysl u Jaroslau folgende
Meer Steuffe für das J. 1824
als gegeben worden.

	Weizenpreis			Roggenpreis			Gerste			Hafer		
	höchster	mittlerer	niedrigster	höchster	mittlerer	niedrigster	höchster	mittlerer	niedrigster	höchster	mittlerer	niedrigster
Breslau	73	62	51	54	43	32	38	32	25	28	24	22
Brzeg	78	61	51	57	40	21	40	33	28	26	22	18
	73	61	51	56	42	32	39	32	26	27	23	20

Für Weizen, Roggen, Gerste und Hafer

für Weizen . . . 12×
48×

für Gerste . . . 33×
20×
20×

Sanok

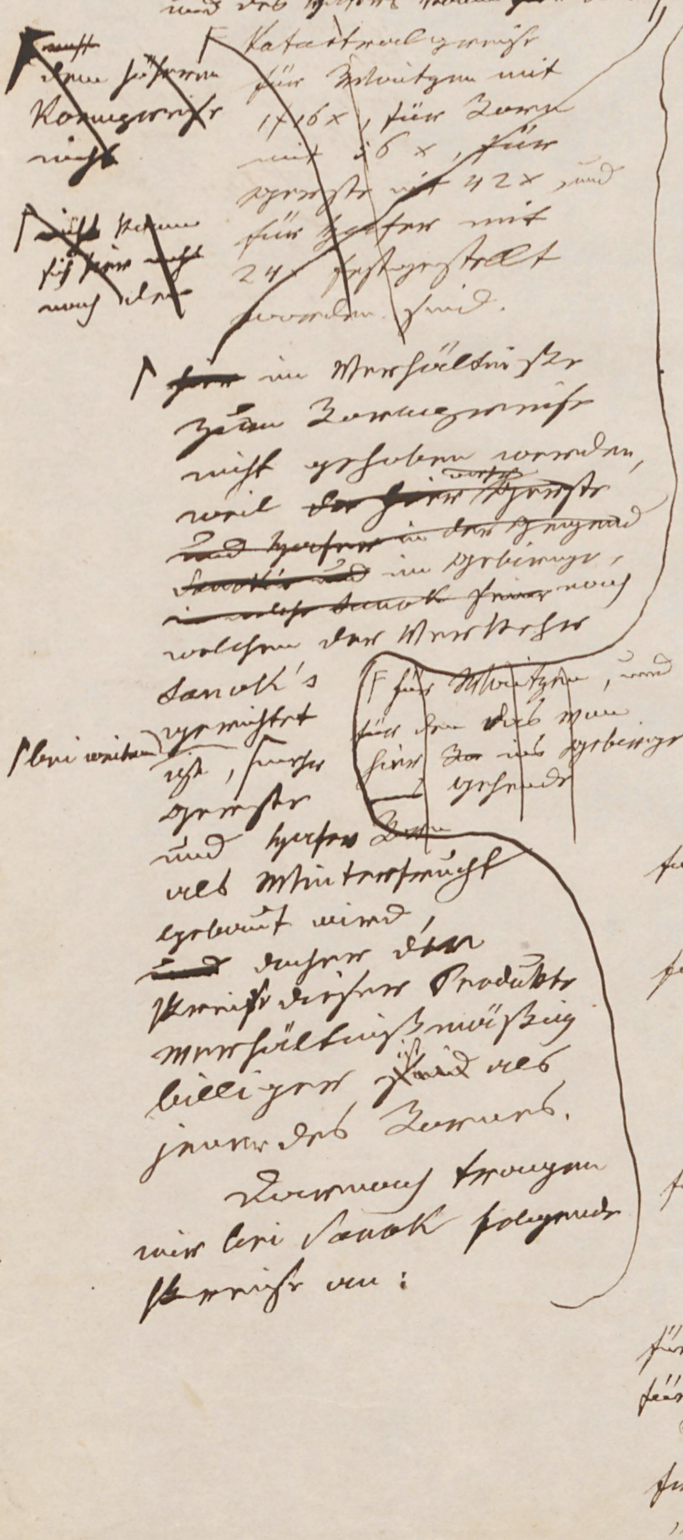

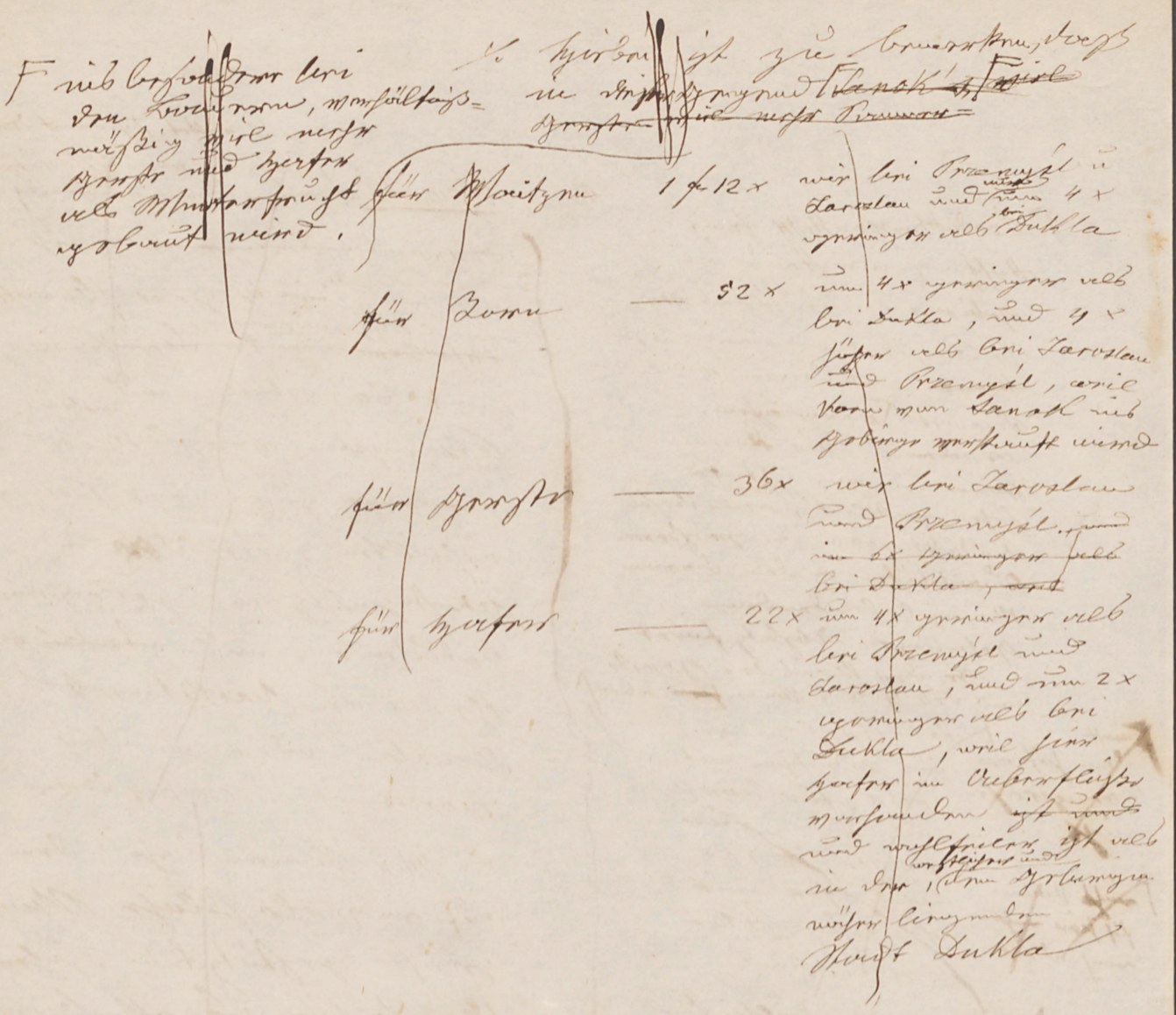

13 X 5 und V

(Bei
~~für die Stadt~~

o. Dobromil,

Hebammen-Bezirk

Hebamme für Lanak. Es werden
dafür der Bezirk ~~für~~ Dobromil,
mit Ausnahme des nicht zu zweck-
dienlichen Aufenthaltes Mariahilfer
Militzmeb, ~~der~~ um mit
Rücksicht gewissenhaften zu stellen
wir für Lanak, wie folgt:

~~bei der~~

~~für~~ Militzme . . . . . pf 12 x
" Kame . . . . . 48 x
" Zemne . . . . . 33 x
" Zmrsta . . . . . 20 x
" Zmrstre

~~p Stryj~~ ~~ist~~ gewiesen

(~~für~~ Militzme

p bei Lambor werden wir die
~~dem für die~~ Militzme nach der
Inspectorate vorgetragen,
~~Militzmegreb um~~ sich
zwischen dem höchsten und niedrigen
Niederbezirk die stellende
Bezirkszahl um, ~~müssen~~
dabei ~~bei der~~ bei Zemne und
Zmrsta ~~und Zmrstre~~ bei
dem Niederbezirksgrenzen,
bestehen, ~~und~~ bei Zmrstre ~~dem~~ (und
~~niederbezirks~~ und dem niederbezirksgrenzen,
~~vorne unter der~~ der
Militzbezirk gewiesen, wie der
Bezirke ~~selben~~ der Producte
~~zu~~ Aufgenommenen
sich in Lambor ~~stattb~~ niederbezirk
stellen soll in Lanak und
Przewyst. ~~und Lanaken~~ (folgender Bezirke wie
~~Dem~~ ~~Zemne~~ ~~Zmrsta~~ wir bei Lambor)

~~für~~ Militzme pf 6 x
" Zemne 44 x
" Zmrsta 30 x
" Zmrstre 18 x

[~~Und~~ ~~Dem~~ ~~Militzme~~ wolle Przewyst nicht Lanak sei, und Lanak sei, Przewyst Lanak sei, wo Militzme Zmrsta Zmrstre Bezirke Lanak, nämlich:

[und in Militzme der Mitte der zweiten Przewyst und Lanak sei,

[weil Militzme Zemne nicht zu Dobromil Mariahilfer gehört,

bei dem für mein und für dessen
vorgetragenen Verein Mitglieder
jedesmal Herren u. s. w. Bürgen
gestellt müssen wenn nun
so viele bestehen, als jene
mit Herren vorgesehen wird.

(von Rudt)

V. Der) Drohobycz wurde [illegible]

[illegible] Schock gelegen, wie in seinem
Bezirke die Mitglieder und Herr seinen
Vorsteher über [illegible]

für Mitglieder . . 176 x
" Kann . . . 44 x
" Hirsche . . . 30 x
" Herren . . . 18 x

vorgenommen, weil der
Bezirk von Drohobycz seinen
Mitgliedern [illegible] Schutz gewährt
Gläubiger [illegible] sowie
Schuldner [illegible] sind.

Ferner wie der von Sambor
und [illegible] Bezirk
Einer [illegible] Schutz
Mitgliedern wie
Sambor. sind

VI. Stryj sind beiderseits Herren
als Sambor und Drohobycz.
Der Bezirk von Stryj vorgenommen [illegible]
[illegible] sind zu vereinigen
Überschuss von Herren.

Besonderen
Einleitungen
von Mitglieder
und Hirsche, und
sind jedoch einen

Dagegen wären [illegible] bei
Stryj folgende Herren zu
vorgenommen

für Mitglieder . . . 60 x
" Kann 40
" Hirsche 27
" Herren 16

hinsichtlich das seine vorgetragenen
Herrenvorschläge müssen wir [illegible] und
sind doch bei Sambor und
Zolkiew (cit i) Hirsche behalten.
§. 67.

t bei Kalusz

F [illegible]

[illegible] Inspectorat [illegible], mit Rücksicht [illegible], um, [illegible] weil dieser Entwurf die Grenze, [illegible] über den nun und für Stryj ausgearbeiteten, in nur [illegible] umfassenderen Verhältniss steht.

Für heuer wäre aber der inspectoratliche Entwurf nur eine Norm, nach dem [illegible] bei [illegible] Produkte ausgeführten Schau bei Stryj ausgeführten Gründen, zu modificiren.

Verfasser [illegible] für Kalusz nämlich sei der Grenze bei Kalusz folgende Preise:

für	Weizen	34 kr.
"	Korn	36 "
"	Gerste	24 "
"	Hafer	14 "
"	Heu	

Stanislau's Umgegend
liegt in der Nähe (Nähe) des
Flusses wie Stryj (Stryj), und
so liegen, in der Nähe,
sämmtliche wie Katusz
die Gegend von Katusz.

Die Lage die in der
Mitte zwischen Stanislau
und Katusz sämmtliche
Ortschaften einzeln ist
Ortschaft nicht nur
Stanislau sondern
auch Katusz und weiter
auch Dolina und Bolechow.

Die zum Inspectorate
für Stanislau [illegible]
für Katusz gehörigen
Dörfer können daher nur
in dem Umstande ihre Entfernung
finden, daß Stanislau
mit seinem 11.000 Seelen
einen wesentlichen anderen
Vortheil hat.

Dieser Umstand dient
jedoch, nicht in der Entfernung
der Dörfer von Stanislau
Umgegend nicht in Betracht
gezogen, und so
sollen für diese Untersuchung die,
Stanislau zunächst liegenden Ortschaften
Dörfer die Katusz Dörfer, für

sämmtliche Dörfer wie
sind die bei Katusz
Stanislau und gelegenen,
sind die nun nicht
bedeutend entfernten
aber nur wenig
gestiegen werden, indem

1714 ad V

~~[illegible]~~

[illegible] Stanislaus
und Ihre Gnaden Stanislaus
und Ihnen und Ihre
Gnaden [illegible] Kaluza, Dalma
und Bolechow, die Stadt
Schoner Herrschaft Lodem,
nicht [illegible]
Mitgewerkschaftlich
verwaltet werden,
~~Ihnen~~ Ihren Mitgewerkschaft
Mitgenossen wir uns
mit dem [illegible] Kreishauptmann
der Stanislau

~~für~~

für Weitzen mit 1f
" Korn " — 40x
" Gerste " — 27x

~~gerste~~ in Lemberg gebräuchlichen
Scheffeln, Schlonzen oder
für Hafer das Scheffel zum ... 16x
zum, weil die Gnaden
zum Stanislau zu den
hochadelichen gehört,
und nicht niemal in den
Stanislauer 1824er Wertstätigkeiten nie
Gnaden mitgerechnet werden
Korn, [illegible] zwischen Hafer
niemals und Gerste ~~und~~

Referentin

~~Lemberg und der nächste bedeutende~~
Stadt ist östlich
Marschrichtung zu
ändern.

~~W.~~ Kolomea ~~Kreuzgymnasium~~ (nächste) Station
Ortschaft in der
Ortschaft. ~~Hier ist~~ Hauptstation ~~Lemberg~~
~~Stadt~~ für alle ~~Kreuzgymnasium~~
~~ihrer Stadt~~ ~~Kreuzgymnasium~~

W Ueber die ~~Kreis~~ Verwaltungsbezirke ~~von Kolomea~~ (des Kreises)
von Kolomea, (zu) ihrem
~~Kreuzgymnasium~~
von Stryj und Kolomea ist der
Verkehr zu bewerkstelligen, und
wir bei Stanislau ~~vorbeikommen~~ (vorbeigehen)
~~gehen~~ sehen. ~~Hier~~ sind die
~~Kreuzgymnasium~~ Kolomea's Kreuzgymnasium
~~verschieden~~ als in ihrer Art von
Stanislau. Hierauf ist
~~Verkehr~~ Verkehr ~~einmal~~ ~~hier~~ der
~~Hauptstation~~ (alten) Hauptstation sind
die Kreuzgymnasium Kolomea's Kreuzgymnasium
~~sind~~ ~~ist~~ (sind zuerst) die Kreuzgymnasium der
~~sind~~ ~~ist~~ ~~bedeutend~~ bei Ortschaft, welche
in Verbindung mit der Stanislauer
Verkehr ~~angewandt~~ wird, aber
bedeutend ~~einmal~~ ~~hier~~ mehr
in Stanislau.

F ~~verlegt~~ (Ihrem Kreuzgymnasium
der übrigen Ortschaft
nächste und Ortschaft
wechselt)

In Kolomea Umzugszeit sind die Preise selbst Produkte zuweilen billiger, die Preise der Arbeit (welche in Lebensmitteln des Stanislauer Bezirks bezahlt wird) selbst bisweilen immer billiger wie in der Umgegend von Stanislau.

In Berücksichtigung dieser Umstände bitten wir unter dem Stadt Stanislau, für die Umgegend, einschließlich Kolomea die Preise wie folgt, wie wir Stanislau ermäßigen zu Stadt Kolomea folgende Preise zuzugestehen:

für	Weizen —	1 fr
"	Korn — — —	40 x
"	Gerste — — —	24 x
"	Hafer — —	16 x

ad Nr. 1
Stanislau
Kolomea

15 ad V

85

Zu B.

Zu Beginn der Beratung
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Mundarten von der übrigen
Masse als [illegible] ausgeschieden,
haben wir unsere Entwürfe
[illegible] darauf gegründet,
in [illegible] möglichst [illegible]
Zusammenfassung [illegible] der
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Entwürfe enthält.

Auch für [illegible] wir vorzüglich
die [illegible] Bestimmung der Zeit- und
Ortsbestimmungswörter [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

	Bezirk	Marktorte	Hauptstreifwache für Marktorte				Bemerkungen
			Mannschaft	Pferde			
1	Czortków Zaleszczyki	Mielnica	42	28	18	12	Jetzige Verfügung der Bukowina vor Zaleszczyki — hiezu jedoch muß der Hauptstreifwache weiter vor Zaleszczyki hinter in eine Stufe niedrigere oder in entfernter Ort Inspectorate (Czortków) nach dem bei Zaleszczyki) angeführten Grunde.
2.	"	Korolówka				12/14	
3	"	Borszczow	36	24	15	10	von der Bukowiner Hauptstreifwache weiter vorne vorrückend, wo der Grenze schärfer gezogen, wo wo viele Ansiedlungen und viele Getreide kommt. Die hier angeführten Stationen sind aufgehoben und dafür sind von der Abschätzungscommission Czortków und bei Skala von dem 1824 in der Abschätzungscommission angeführten Marktplätzen, und überschrieben derselben bei Borszczow und Jezierzany.
4	"	Skala					
5	"	Jezierzany					
6	"	Husiatyn					
7	"	Jagielnica	42	28	18	12	Jezierce liegt von Buczacz, so wie Trembowla von Tarnopol. Der übrigen, wo der Hauptstreifwache oben in der Liste derselben Farben im Marktbezirk der Mitte zwischen Tarnopol und Zaleszczyki. (Jahren) ergänzungen Kontrabefehlungen vorgenommen, so wurden wie angenommen worden, so wurden so setzten wir der Hauptrichter für Trembowla, für die übrigen oben Marktorte oben niedrigere angetragen. Bei diesem Hauptorte sind der Marktstreife von Jezierce, die angenommen, die für Kopyczyńce oben folgen die höchsten Marktstreife überschritten, bei dem übrigen Marktorte dringen der Marktstreife vorrückt werden. Alle diese Marktorte nächsten gehörigen Marktstreife der höchsten Abschätzungs-höchsten wurden für alle diese Marktorte ergänzungen Hauptrichter vor, oder für Zaleszczyki. Die hier angeführten Stationen sind aufgehoben und dafür Skala und Uscieczko.
8	"	Jezierce					
9	"	Czortków Kopyczyńce					
10	"	Kopyczyńce					
11	"	Buczanow					
12	"	Chorostków					
13	Tarnopol	Trembowla					
14	Tarnopol	Grzymałów	36	24	15	10	Für die Hauptstreifwache Grzymałów von Marktorte, so wie oben, wo Grenze schärfer gezogen, wo viele Ansiedlungen und viele Getreide kommt. Der Hauptstreifwache oben in der Liste derselben Farben im Marktbezirk der Mitte zwischen Tarnopol und Zaleszczyki. Der hier angeführten Stationen sind aufgehoben und dafür Skala und Uscieczko. Grzymałów's Stadt wegen der Grenze und der viele Getreide Grzymałów's Stadt wegen der Grenze und der viele Getreide für diesen Marktort oben (7 bis 13) angeführten Marktorte und selber wird wegen dem in der Hauptstreifwache nicht vorgenommenen Marktorte Skala.

Post Nr.	Bezirks	Marktortsb	Entfernungen von Grenze in Meilen				Bemerkungen und Lagerräumlichkeit	Portion
			Meilen weitgen	Meilen Brenn	Pferde	Ochsen		
14	Tarnopol	Grzymałów	36	24	15	10	Wenn eyl. nur bei der Lemberg und mit festem Terrain für Grzymałów nur 3 Stunden entfernt, so müssen nur, um möglichst genaue Entfernung, denen die Stationen und die für Pferde genügenden Terrain entsprechen, wie der z Wiener Schuhstrom Lemberg Entfernung Maßstab um der Landstraße Landschaftsweise und der neue möglichst genau Grzymałów Skalat und Husiatyn und beliegenden wie die Post 7 bis 13 angeführten Marktorte messen. Ferner eyl. um dem, in eyl. Linie mit Grzymałów befindlichen, in die Entfernungsangaben nicht aufgenommenen Marktorte Skalat.	17 17 18 19 20 21
15	"	Zbaraż	42	28	18	12	Brauer z Wiener Schuhstrom Lemberg um Tarnopol und um der Landstraße, und, wenn eyl. in der Nähe der möglichst genau, jedoch möglichst oder nicht möglichst wie Grzymałów und Skalat eyl.	
16	Brzeżan	Bohatyn	54	36	24	14	Bohatyn liegt in dem (Hüter) wasserreichen Terrain und fast mit Brzeżany gleicher Entfernung wie Lemberg, wo wie Bohatyn um die Gegend (Brzeżany und Tarnopol), und insbesondere ihren bedeutenden Getreidehandel, wie Lemberg. Wegen der mit Brzeżany eyl. Entfernung um Lemberg, wenn Bohatyn für Brzeżany vorzüglichen Terrain um, obgleich Bohatyn einen bedeutenden eigenen Getreidehandel hat als der, übrige gangbare kleinere Städte Brzeżany und Tarnopol, denen nicht überall, denen zuweilen über Bohatyn, (wegen der Cavallerielandstraße) zu fahren pflegt der diese Entfernung der Getreidezufuhr nach Bohatyn nicht vermindert werden.	

Horodenka, und obgleich dieser Markt [illegible] Brzeżany, so liegt sie jedoch in derselben

Portale	Bezirk	Marktort	Marktag wöchentl.	Winter Zoll	Gerste	Hafer
17						
17	Brzezan	Brzeszczyn	48	32	21	12
18	"	Kozowa				
19	"	Podhajce				
20	"	Chodorów				
21	"	Strzelisko				

Die Umgegend der Marktorte Brzeszczyn wird theilt ihre übrige Erzeugniß theils nach Zloczow gegen Lemberg über Rohatyn und theils gegen Stryj über Zurawno ab.

Die Umgegend Brzeszczyn wird theils gegen Lemberg über Rohatyn theils über Zurawno abgesetzt.

Die Umgegend der Marktorte Podhajce wird theils gegen Lemberg über Rohatyn theils über Zurawno abgesetzt.

Die Umgegend der Marktorte Kozowa, Podhajce u. Strzelisko, wird theils gegen Lemberg, theils gegen Stryj abgesetzt.

Die Umgegend der Marktorte Chodorów wird theils gegen Lemberg, theils gegen Stryj abgesetzt.

Zum Amtsbezirke der Marktorte Brzeszczyn gehören die Ortschaften Brzeszczyn, Podhajce, Kozowa, Chodorów und Strzelisko

Zotki Dolz

							(4 browary) Wszystkie Karczmy [illegible] Karczmy [illegible] [illegible] [illegible]

17 ad V

Im 1824ten Verwaltungsjahre sind
acht Salzburn. Nun Lemberger
Werkstätteziffer sind höher, welche
wie bereits
wenden muss, dass sie, bei
~~Wiener Zentr~~ in der letzten Zeiten,
nun Viertel Zentner sogenannt
Lemberger Garnetz ~~[illegible]~~
Werkzeug 22 Garnetz (~~ein Werkzeug gleich~~
(d. i. nun übliches Werkzeug 22 Garnetz
oder ~~für~~ 1 3/8 ~~normalen~~ die neuen
Normalen Netzen) verwendet, und
dieses Netz ist nun sehr stark, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Kontrolle dass der Zeit
nutzen ~~[illegible]~~ nutzbare ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ gendarmerie, ~~[illegible]~~

Ferner über das neue und verbesserte
neuen Lemberger Werkzeug ~~[illegible]~~
für die neuen für die Werkzeuge ~~[illegible]~~
Werkstätte nun zum Netze
Netze, bei denen nun dem
Netze entgegen stellen, weil
die ~~[illegible]~~ Lemberger Werkzeuge, ~~[illegible]~~ wie
unter ~~[illegible]~~ verwendet wurde,
nun ~~[illegible]~~ dieser Netz ~~[illegible]~~
und ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ den nächsten ~~[illegible]~~
mit neuen entgegen Netze,
die ~~[illegible]~~ wenig nachgegeben
mit dem Netze ~~[illegible]~~
bedeckt werden müssten, ~~[illegible]~~
wie, ferners ~~[illegible]~~ zweckmässig
u. ze. Zu nennen ~~[illegible]~~ in
Lemberg besonders Verwaltungs-
beamten, über welche verschiedene Ver-
suche, über die ~~[illegible]~~ Lemberger
Netze ~~[illegible]~~ Werkstätte

~~[illegible]~~ Werkstätte ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ werden, so

Wenn also neue Lemberger Netze
mit den 19 bis 22 neugeschnittenen Werkstätte, so
können sie ~~[illegible]~~ mit ~~[illegible]~~ für
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ werden,
~~[illegible]~~ und dem Grunde bedeckt
werden, weil diese ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ besonders, und
die ~~[illegible]~~ neugeschnittenen Netze neugeschnittenen
den ~~[illegible]~~ Netzen zum Theile neue
zum Produkte ~~[illegible]~~ Netze neue
über Zoltkiew neue Muster zu
schicken.

23	Nowo	Busk	}	bo	40	27	16
24	"	Kamionka Strumiłowa					

25	Zołkiew	Sokal	60	40	30	18	
26	"	Uhnow					
27	"	Rawa					

Sokal liegt nächst an Polen an Bełz, und wird durchschnitten von Lemberg nach Zamość auf der Route nach Polen.

Uhnow's und Rawa's Vorstadt Uhnow's und Rawa's ist über Lubaczow gegen den San und die Schmelzhütten gerichtet.

Uhnow's Gegend hat eine Vorstadt zum Theil gegen den Berg zum Theil aber über Lubaczow gegen Westen, und führt nach Polen.

28	Lemberg Grodek	Grodek	66	44	30	18	
29	"	Janow					
30	Przemysl	Jaworow					
31	"	Krakowiec Mosciska					
32	Krakowiec "	Mosciska Krakowiec					
33	Sambor	Komarno	60	40	27	16	

Von Sokal über Grzerzez gegen der Heerstrasse gelegen, kommt eine Landstrasse nicht so in eine so nicht an einen schönen Getreidestrich gegen Lemberg zu gelangt, wodurch beide Strassen bei Sambor und Grodek —

28	Żółkiew	Lubaczow	~~46~~	44	30	18
29	Przemyśl	Krakowiec				
29	Lemberg	Janow				
30	"	Gradek	66	49	30	18
31	Przemyśl	Jaworow				
32	"	Krakowiec				
33	"	Mościska				

Von dem Lau in Sieniawa und von Jaroslaw geht der Wirthschaft Lubaczows.

~~Janow und Gradek~~ die Umgegend von Janow und Gradek wird ihre Producte zum Theil nach Lemberg, zum Theil nach Przemyśl zum nächsten Markte bringen.

Mościska, Jaworow und der kleinere Marktort Krakowiec an der parallelen Hauptstrasse, können in gleicher Lage gegen Jaroslaw und Przemyśl, so wie mit ihrem nächsten Wirthschaftsgegenden mit Przemyśl und Jaroslaw ~~und Lemberg~~ durch die Strasse ~~über~~ von nur kurze Strecken in Verbindung stehen.

Für Wirthschaft vorzüglich wie Janow und Gradek, müssen jedoch von nur kurze unbedeutende Strecken wie Przemyśl und Jaroslaw

Der erste Marktort Lemberg ~~nach~~ nächst Żółkiew wird die Strasse nach Zolkiew, Glinany und Szczerzec und Dobrka.

34	Przemyśl	Przemyśl					
35	x	Jarosław	72	48	33	20	
36	"	Radymno	72	48	33	20	
37		Sieniawa	72	48	33	20	
38	Sanok	Dynów					
39		Brzozów	72	52	33	20	
37/38		Rymanów					

Radymno
Sieniawa

Radymno und Sieniawa, dessen Bezirkshauptmannschaft mit dem Sitze in Przemyśl und Jarosław, gehört mit diesen zum Gerichtsbezirke Przemyśl

Brzozów und Rymanów

Dynów und Rymanów, dessen Bezirkshauptmannschaft mit dem Sitze in Brzozów und Dukla, gehört mit Dynów zum Gerichtsbezirke Sanok.

39	Sanok	Lisko	~~72~~ 66	~~52~~ 48	~~33~~ 30	18	~~Bühlau von Sanok~~ Kulturbautechniker Werkstätte ~~von Dachsenger~~ übernimmt von Sanok neue Dachsenger wieder vermessen Arbeiten ausgeführt, ferner Hilfe verdingen wieder Sanok
40 39	Sambor	Turka	54	36	27	~~18~~ X	Turka liegt (Hier ganz günstige in einer schönen) Arbeiten ausgeführt, ~~wird von der Firma Landastrie~~ besitzt die Firma industriellem Etablissement besitzt. Leider Kind ~~Dach~~ hat sich eine gute schöne Erfahrung gebracht, und ist ~~ist nicht einmal in der Hauptsache hier für Turka~~ beschäftigt sind die Arbeiten zu finden, um den Betrieb über dessen Hilfe Verfügung Werkstätte zu machen Lösungen zu haben. (wieder) Neue Hilfe, gegründet dem Gesetz, über das über Hilfe I Hilfe stellte Hilfe Verfügung Werkstätte erhoben wurden, weil Arbeiten als Betrieb sind.
41	"	Komarno	60	40	27	16	~~Hilfe Werkstätte~~ nur Hilfe beschäftigt wir Arbeiten, weil der Werkstätte von Komarno (Hier größten Teil) eingerichtet ist.

42	~~Stryj~~	Rozdol	~~54~~ 60	~~36~~ 40	~~27~~ 27	~~16~~ 14	Der Wasserlauf des Rozdol ist zum Theil gegen Rozdol und Lemberg zum Theil gegen Stryj und Sambor gerichtet. Wenn kleinere Terrainabstufungen vorgenommen werden, so fällt[en] wir für Rozdol, ~~gegen Lemberg~~ ~~Terrainabstufungen vorgenommen~~ mit Rücksicht auf den Wasserlauf, gegen Lemberg Terrainabstufungen vorgenommen. Da aber auch die Höhenunterschiede ~~Wasserläufe~~ und das hier in Betracht kommende Terrain sehr bewegt ist, haben wir den Isohypsenzug nur wenig unter den und auch zwischen Hauptthälern ~~vorgenommen~~ ~~Abstufungen~~ Terrainabstufungen gezogen.
43	"	Zurawno	54	36	24	14	Ueberdüngungen ~~Abstufungen~~ Wasserscheiden. ~~Als Terrainabstufungen~~ ~~billigen~~ berücksichtigend billigen wir in Stryj, ~~und auch billigen wir~~ Dolina und Dolechow, ~~und auch billigen wir in Kalusz~~ ~~Richtung der Wasserscheide gegen Stryj.~~
44	"	Dolechow	60	40	27	16	Zwischen Wasserscheiden nicht ~~vollständig~~ berücksichtigend wenigen Isohypsen. Wasserscheidungen ~~wenig~~ zum Theile gegen Stryj, ~~zum~~ ~~Theile~~ zum Theile gegen ~~Theile~~ ~~Richtung~~ Wasserscheidungen ~~Richtung~~ ~~Richtung~~ zum ~~Theile~~ gegen Theile ~~Richtung~~ ~~Richtung~~ und Gyrberge. ~~Terrainabstufungen~~ Hauptsächlich wir in Kalusz. ~~und Zurawno bei Stryj~~
45	"	Dolina					

46	Stanislau	Radwornia	54	36	24	14	Mitunterzeichnete bittet ergebenst die hier vorgenommene Abschätzung der Werthe und neu festsetzen zu wollen, da [illegible] bei der Grenze belegenen für diesen unbedeutenden Werth belegen ergestellt werden und in den bevölkertsten Landestheilen Stanislau, bei welcher wir uns (Theile) befinden die höheren Preise nur unter den Werthen angenommen werden, damit sie nur für die Stadt selbst zu erhalten wären.
47	"	Halicz	54	36	21	12	Auch diese abgeschätzten Werthe bitten wir zu ermäßigen bei der belegenen Stadt Halicz, welche [illegible] Lage [illegible] unbedeutenden Werth [illegible] wir ergebenst die höheren Preise nur für die Stadt festsetzen.

F vorgenommene Abschätzung hat,

Für Halicz ergänzend

Für die Stadt Halicz sind wir wie Stanislau.

F Bei dem, auch gebesserten Marktpreis. [illegible] wie [illegible] Preis [illegible] Mehrheit [illegible] Preise [illegible] Stadt [illegible]

Für Halicz, Felix [illegible] Jahr. [illegible] Kopeken [illegible] Preise [illegible] Stanislau [illegible] Preise [illegible]

18 B

48	Kolomea	Zabłotów	54	36	24	14	Zabłotów ist der Hauptort des Bezirkes Kolomea mit dem Bezirksgerichte Kolomea gewesen.
49		Śniatyn					Śniatyn und Kuty sind Grenzorte, welche Bezirke begrenzen.
50		Kuty					Dieser war eine Stadt mit dem Bezirksgerichte der Stadt Kolomea.
							Zabłotów, Śniatyn, Kuty, Horodenka, Obertyn, Kolomea (Bezirke) waren Städte mit eigenen Statuten.
51	"	Horodenka	48	32	21	12	Wenn gleich wir die Hauptorte für diese Bezirksämter bei der Vornahme unserer Bezirksreisen als die Hauptorte angetroffen haben, so mußten wir unsere Amtswege, unsere Reisebewilligungen, Zurückkommen, indem diese Bezirksämter in einer sehr grenzbaren Gegend gelegen sind Kolomea und seine Grenzorte, welche für ihre überschüssigen Getreide Absatzorte mit Getreide und Zabłotów, Śniatyn und Kuty besonders sind. — hierbei wir die Orte Obertyn, Horodenka und Kolomea (und Stanislau) Bezirke, und bei Kolomea (Bezirke) die Hauptorte der Bezirke über die Bezirksämter angetroffen haben.
52	"	Obertyn					
53	"						

Ihre Rede
Ihren
geschenkten
Brief

Ihrem Antrage
beistimmt, wenn
(Ihr) Antrag
Brief wird,
Ihnen die nächsten
Freunde

~~Ihrem~~

~~Ihrem~~ ~~Ihrem~~ ~~Ihrem~~
Freunde, und welchen
wir ~~Ihr~~ für Kolonica,
~~in Berücksichtigung Ihrem~~
Wertschätzung,
zu sehen Gewiss nur unter
dem Vorbehalt einzu-
willigen haben, dass
~~dass sich auf Ihrem~~
~~nur für den Ihr~~ das Gefühl
dieses Gewiss nicht auf
die Einigung und Anerkennt
werden soll.

Obschon die Neuen Bestätigungen
nach dem J. 1824 Gesetzes
Gewiss für Obertyn und
Horodenka aber wissen, so
können diese ~~zurückgeschickten~~
Dokumente zur Krönung
~~Ihrer Krone~~ Bestätigung
der Stadtrechte zweifelsohne
einzelnen Ursachen ~~nicht~~
~~so weiter benutzt~~
~~werden soll für unsere Bürger~~
sind, oder, wenn, diese der
Bestätigung Anerkennt ~~der~~ sind
~~und ausgenommen nicht unter~~
~~benutzt sind~~, oder übergeben
Krönung.

der hiesigen Inspectoren
eingereichten Gesuche
wegen Warmhaltung
gefälligst zu genehmigen,
wodurch selbe ~~auf das~~
~~einen Jahresbetrag von~~ jährlich
zu berechnen, daß zwischen
den beiden) unentgeltlich
Uebungsmeistern und den
beeidigten Wiener Stegreifen
(vorgeblich) Uebertretungen
abwechseln. Mittwoch
Vormittag genügen wird
~~auf~~ auf die schon
hinreichend bewährten
Wiederholungen zurückgehen.

~~Die~~ Auf Antrag der
Rechnungsoffiziere,
welche sich in den Wiener Ab-
fuhrungen einzelnen,
~~Wiener Abfuhren~~ — je auf den
nächst zu ernennenden
Lieferungen Wiener Abfuhren
vorzunehmen wünschen, liegt
~~Stenaren~~ nahe zunächst in
der Verwirklichung der
Wiederholungen und Wiederab-
fuhren, (darin) ~~da~~ auf, und zum
ersten Theile, in der
Wahrscheinlichkeit der in
~~den~~ nächsten Wiederholungen
gebührlich eingehaltenen
Wiederholungen, welche ~~in~~
bei der eingetretenen Störung
wiederholungen auf ~~gefallen~~
bewilligt werden ~~sind~~ ist.

Zu VII Belangend das der
Durchschnitt der Comité der
eingereichten Gesuchsliste

Kopya

dass sie bis auf die Preise wie 1 Kr. fortlaufen, dagegen würden sich die Preise folgender Zeilen, nämlich: 3 fl. 20 Kr., 3 fl., 2 fl. 45 Kr., 2 fl. 30 Kr., 2 fl. 15 Kr., 2 fl., 1 fl. 50 Kr., 1 fl. 40 Kr., 1 fl. 30 Kr., 1 fl. 20 Kr., 1 fl. 10 Kr., 1 fl., 50 Kr., 45 Kr., 40, 36, 32, 28, 24, 20, 16, 14, 12, 10, 8, 6, 5, 4, 3, 2, 1 Kr. —

IV.

Festsetzung der Katastralpreise der Grundentschädigung für die Marktorte. —

Bei der Berathung über diesen Gegenstand war es die Aufgabe zu theilen, unsere Meinung über die, auf einzelnen Marktorte regierenden Katastralpreise, nach den uns bekannten Verhältnissen, jedoch mit Berücksichtigung der angeführten Marktpreise des Jahres 824 und das uns als nothwendig dargestellten Resultates zu die bemerkt in der Bukowina und in Mailand bestehenden Katastralpreise, abzugeben. —

In dieser Gegenstand eingehend, und um die Berathung nicht in die Länge zu ziehen, haben wir mit unseren Berathungen über die einzelnen Marktpreise, die Allgemeinen, über die Verhältnisse, welche zwischen diesen Marktpreisen und den selben, den Grundentschädigungs Preise existiren, darüber über die Berücksichtigung der Preise Mailand

Marktorte,

nachlich auf ihren die auf die Preise einflußnehmenden Momente nicht rücksichtnehmen.

Schließlich müssen wir in dieser Beziehung auf die von dem Comité der k. k. privilegirten Landwirthschaftsgesellschaft im Juli 860 hieher gesendete diesbezügliche Denkschrift, welche diesem Gutachten in den Absätzen II bis IX einschließlich beigeschlossen.

Zu den in dieser Denkschrift niedergelegten Ansichten müssen wir noch einige Bemerkungen beifügen, welche sich auf, in Folge der bei dem hohen diesbezüglichen Ackerbauministerium stattgefundenen Berathungen, rücksichtigen. —

Wir in der Abzugsnote [illegible] Bemerkungen bezeichneten Unzweckmäßigkeit der Marktpolizeivorschriften v. J. 824 hat sich bei dieser Berathung vollkommen bewährt. Wir haben gesehen, daß sich gegen die hiesigen Inspectoren gegründete Marktbeschwerden häufig zu wiederholen, andern aber Anlaß zu beschleunigen, daß zwischen den ursprünglich niedergesetzten und den bestehenden Marktpolizeivorschriften wesentliche Unterschiede obwalten. Weitere Berichtigungen werden auf die gegenwärtige Lösung [illegible] vorgenommen müssen.

Der Grund der Mißverhältnisse, welche sich in den Marktbeschwerden einzelner,

weil dem Preis der Getreide und die Zu-
flüsse nicht bekannt, — in welchen, endlich, be-
deutende Brennmaterialstände sich vorfinden,
bis sie im J. 831 von Neuem Vergleichung vor-
genommen wurden. (Gub. Korresp. v. 18. Okt. 831 und
v. 24. März 834 Prov. G. Samml. S. 402 und 131.)

Dieses Alles wären auch der J. 824 nicht
geschehen, wenn die Preise sich damals so
gestellt hätten wie sie im Marktbe-
richtungen (wirklich waren), denn solche Preise
haben die Grundbesitzer schon auf Jahre,
(in den Jahren) 843 bis 846 inclusive, realisirt, und daß sie in die-
sen letzteren Jahren wieder die Gold-
noth so fühlbar und die Brennmaterialstände
so groß wie im J. 824. —

Rücksichtlich der zum Zweck der
Getreidepreisbestimmung angenommenen
Marktorte ist zu bemerken,
daß [in die absolute Anordnung der
Marktorte, welche ursprünglich für das Jahr 1824

*) wie z. B. im Brzezaner Kreise, den Marktort Kozowa, Strzelisko,
Chodorów und Batorowce, welche zur Aus-
folgung der Marktpreisextracte des J. 824
durch die eigenen Kreisraths-Circulare an-
gewiesen waren, dann, im Czortkower
Kreise, den Marktort Borozdzow, Jezie-
rzany, Jagielnica und Kopyczyniec. [illegible]

Der, in den ursprünglich vorgeschriebenen Getreidepreis-Operaten Ge-
wichte, absolute Anordnung der Marktorte ursprünglich vorgeschrieben

42

Rübsamen, ~~der~~ seiner Selbständigkeit ^ wenn sie sich vermehrte
einem Ermässigung zum Rübsamen mit
andern Marktorten zu untersuchen
wären, durch Vermehrung andern Länder, um
~~andernfalls~~ die Marktpreise der benach-
barten ähnlichen Marktorte zu modifi-
gieren. —

^ Begründung für die Ferne, andern dieser Marktbezirke

(vide arkusz C)

Die oben besprochenen Ermässigungen
einiger Marktrübsamen, welche manche L.
Schätzungsbezirken zur Ermässigung dieser
Rübsamen benutzt (z.B. und Bezirk Galizien Stanislau-
er Bezirk Rubrik gab sogar den höchsten
Durchschnittspreis, im Gründe einer einzigen
Marktrübsamen zu verschätzen) muss zum Beweis
dienen, dass die diese Marktrübsamen nicht
ganz genauen werden können, sondern,
in Begründung, die Katastralschätzungspreise für
einzelnen Marktorte und Gemeinden nach den
wirklichen und ständigen Zeit- und Absatz-
verhältnissen in den Act festzustellen
wären, dass dann, nach §. 64 das Schät-
zungsinstrument „das möglichst genaue
„Verhältniss zwischen verschiedenen Produc-
„ten bezweckt sei, und dadurch jede Localität
„für die in Anspruch des Katasters
„stehenden Producte eine Abschätzung fin-
„de, deren Anwendung den Werth die-
„ser Producte nach einem einzigen nicht
„blos vorübergehenden Verhältnisse
„angemessen ist." ✓✓

(arkusz D)

Diese vorerwähnten, besonders wie
die Darstellung und Begründung dieser

Antrages über die Katastralpreise für einzelne Parzellen. Bei diesen Antrages haben wir die uns bekannten städtischen Verkaufsverhältnisse in so weit möglich einzuhalten, indem die Berücksichtigung dieser Verhältnisse unumgänglich nothwendig ist, um sich ein Kataster (Grundbuch) zweckmäßig begründen zu können. Zur bequemeren Übersicht unseres Antrages fertigten wir eine Plansskizze bei, auf welcher die Parzellen mit den von uns für dieselben vorgeschlagenen Preisen der Quadratklafter eingetragen sind. –

Die Begründung unseres Antrages wird nachstehende Unterabtheilung und zwar zuerst:

A) Rücksichtlich der Preise für die städtischen Parzellen.

B) Rücksichtlich der Anweisung der einzelnen Parzellen zu den Preisen.

Zu A.

Bei unseren Anträgen über die Katastralpreise für die auf dem beiliegenden Plansskizze noch unbestimmten zweifelhaften (d. i. noch unbebauten oder unbegründeten) Parzellen haben wir grundsätzlich die Richtung der Verkehrs in Augenschein genommen, mit dieser Richtung

auf die Preise einen übermäßigen Einfluß hat, indem die einzige Absatzquelle in Ostgalizien zu finden ist, welche das gesamte auf den Export verwendete überschüssige Getreide verbrauchen würde, jeder andere Absatz einen Theil hiervon weniger verspricht.-

Wenn wir die Richtung von Osten auf Westen verfolgen, so finden wir zuerst die zwei Bezirksämter *) ~~Zaleszczyki und Tarnopol~~

*) Bemerkung. Von diesen beiden Bezirken bitten wir zuerst die von uns für Zaleszczyki und Tarnopol, (denen) für Lemberg, Przemysl und Jaroslau angeführten Preise und deren Begründung zu würdigen und insbesondere zu erwägen, dass wir unter die Preise dieser zu den nächstgelegenen Häfen und in den Mittelpunkten Moldau-Galiziens schätzen die Kosten für Einschiffung inbegriffen.

a. Zaleszczyki, welches mit seinem Umgegend die überschüssigen Früchte zum Theile in den galizischen Gebirgen absetzt und zum grösseren Theile (in besonderen Waitzen) in den nahen Hafenplätzen Mündungen in Moldau verbraucht, und dahin in die Bukowina und in die Moldau verführt, -

b. Tarnopol, welches fast das ganze

Umzugnud lediglich nun zu den Unterschied nach den 16 Meilen entlegenen Stadt Lemberg und weiters gegen Westen gewonnen ist. —

In Anbetracht diesen Umstände wären nun für diese beiden Marktorte gleiche Katastralpreise und zwar:

für Mitterwohnungen mit 48 kr.
" Mittenbaren " 32 kr.
" Gemüsen " 21 kr.
" Gärten " 14 kr. anzunehmen, welchen Antrag mit dem ursprünglichen Antrage des Herrn Inspectors bis auf den Gartenpreis übereinstimmt.

Hiebei muß noch bemerkt werden, daß, wenn die angränzenden Gemeinden Bukowinas die für angenommenen Katastral-Preise erhalten werden, die Preise für Tarnopol und Zaleszczyki, das Übermaß wegen, auch vermehrt werden müßten, indem, wie oben gesagt, die Bäume (mit Ausnahme des Obst) nicht von Bukowina nach dem Zaleszczykischen Bezirk, sondern von diesem in die Bukowina verpflanzt werden.

Nun dem in der Bukowina bedeutend besser als in Galizien gedeihenden, zum größten Theil aber aus der Moldau kommenden Obst wird seine Richtung nach Galizien, indem selben nach dem Zaleszczyker

Preise jedoch auf Kolomea und weiter in die westlichen und nördlichen Gegenden, wo er meistens nur zum Lemberger verbraucht wird. —

Bei Tarnopol ist noch zu bemerken, daß die nun auf den Preis Bezug habenden Preise, gegenüber den Lemberger, etwas zu hoch als zu niedrig angesetzt werden müssen, zumal auf den Tarnopoler und nahegen umliegenden Märkten auf der besseren und wohlfeileren russischen Getreide mit dem einheimischen concurrirt. Wie dann diese auf diesen nun auf den Tarnopol vorgeschlagenen Preise nur für den 17.000 Einwohner zählenden, dessen nicht bedeutenden inneren Verbrauch gebenden Marktort und für jene Gemeinden gelten können, welche Tarnopol zunächst liegen und die Conjuncturen sind jenen Marktorten beizumessen.

Bei den beiden Marktorten Tarnopol und Zaleszczyki sind wir von dem, was auf unter I aufgestellten Normalverhältnisse zwischen dem Gerste- und Hafer-preis abgewichen und derselbe nicht wie 7 zu 4, sondern wie 6 zu 4 angestellt. Diesen findet seinen Grund darin, daß in benannten Marktorten ein größerer Abschluß an Hafer nicht in überwiegender Ausdehnung gebauten Hafer vorkommt, und dieser Abschluß in den

mit Cavallerie bedeckten Bedürfnisse meinen Abgang findet. Obgenachtet dieses Umstandes kann jedoch der Getreidepreis nicht in diesen Gegenden nicht höher getrieben werden, als wir ihn angetroffen haben, weil sich derselbe nie zu gewaltig Missverhältnisse zwischen den Getreidepreisen und den sonstigen ländlichen Bedürfnissen herausstellen würde. Nach der für das Jahr 824 angenommenen festen Marktpreise des Getreides anbelangt, beziehen wir uns auf die in der Tabelle I über die Getreidemarktpreise enthaltenen Bemerkungen.

Zwischen Zbaraz und Zaleszczyki zieht sich ein Landstrich von den östlichen Bergen gegen Norden, zwischen dem Dniester und dem Lauf der Marktorte Zborow, Brzezany, Kolaczyn, Chodorow begränzenden Linie hin, welcher dem bevölkert und Bürgerbebauungsfähig ist, und bei der Richtung, den hier den Getreidepreis meist (einerlei nämlich gegen Süden und Südwesten ins Gebirge, und andererseits gegen Norden und Nordosten zur Schwarzen) von den Nebenmärkten am meisten entfernt liegt. —

In diesem Landstriche finden wir den ersten genannten Marktort,

Buczacz, von welchem nicht Bürgerschaften Hilfe nur über 9 Meilen entlegenen und durch den Dniester u. a. Flüsse getrennten

Bez. Stanislau, stellt eben auf den 20 Meilen entfernten Bez. Lemberg verschoben werden.

In Berücksichtigung der für Stanislau und Lemberg vorgekommenen Preise, und da Mustrudek, Bez. Buczacz von Lemberg entfernter liegt und die durch diese Preise noch bestätigt wird von Tarnopol, Bez. Brzezany, die Lemberger Grundsteuer der Mark. ort Buczacz sich einigen Zeit verschieden wie Tarnopol finden, Bez. endlich, die Unterscheidungsverhältnisse von Buczacz sich festsetzen stellen wie jene von Tarnopol und ein besseres wie jene von Zaleszczyki, wären die Katastralpreise für Buczacz geringer als für Tarnopol und Zaleszczyki festzustellen, insbesondere für Getreide, an welchem Producte die Gegend von Buczacz weniger ist wie die von Tarnopol und Zaleszczyki. –

Nun in Anbetracht der Grenzen, welche und die angenommenen Preisstufen vorgeschrieben, kommen wir bei Buczacz

für Winterweizen 48 Kr.
" Winterkorn 32 Kr.
" Gerste 21 Kr.
" Hafer 12 Kr. an.

In dem oben beschriebenen Landstriche liegt weiters die Stadt

d. Podhajce, welche in ihrem Umfange zu beiläufig nun zu den Vorstädten gezählen,

die Getreideübernahme ihren Bezirk über Brzezan auf den 16 Meilen entlegenen Platz Lemberg führt.

In Berücksichtigung dieses Verhältnisses und des Umstandes, daß die zunächst dem Podhajcer Bezirke gelegenen Getreidegegenstände wie die östlich und südöstlich gelegenen Bezirke vorzüglich, daß dasselbe nach die Übernahme an Gerste und vorzüglich die größere Übernahme an Hafer, von welchem Platz auf Lemberg geht, vorzüglich wird, sowohl die für Podhajce folgende Katastralpreise an:

für	Weizen	48 kr.
"	Korn	32 kr.
"	Gerste	18 kr.
"	Hafer	10 kr.

welche Preise, nach gegenüber den Marktpreisen des Jahres 824, vollkommen entsprechend sind, indem sie für den bei Weizen über dem mittleren, bei Korn beträchtlich über dem mittleren, bei Gerste gleich dem höchsten, und beim Hafer gleich dem mittleren von den sämmtlichen daselbst Statt gefundenen Marktpreisen des J. 824 stellt.

Die übrigen Preise sind bei Weizen um 6, bei Korn um 4, bei Gerste um 6 und bei Hafer um 4 kr. geringer als die von uns für den, 4 Meilen von Podhajce entlegenen größeren Bezirksstadt Brzezany aufgetragenen Preise, welches seinen Grund in der Entfernung von Brzezany und

durch die Richtung der Verkehrs, und bei Gerste und Hafer insbesondere dadurch begründet ist, dass in Podhajce grösserer Überschuss an Gerste und Hafer producirt, und bei Hafer der innere Landrath des Mittelpunkt selbst nicht genügend ist als in dem Kreis Brzezany, welcher Sitz der Kreisbehörde ist und seit 1856 eine bedeutende Cavalleriegarnison hat.

c. Brzezany stellt nach seinem Überschusse gegen die 12 Meilen entlegenen Markt Lemberg. Auf die Brzezaner Gegend ist mich zu Gerste und vorzüglich dieses Product nach Lemberg.

In Berücksichtigung der Entfernungsverhältnisse und der von uns für Lemberg in Antrag gestellten Preise, stellen wir für Brzezany folgende Preise vor:

für	Mittelweizen mit	54 kr.
"	Winterkorn "	36 kr.
"	Gerste "	24 kr.
"	Hafer "	14 kr.

Bei diesen Verhältnissen haben wir das von uns aufgestellte normale Verhältniss der Getreidegattungen zu einander eingehalten, weil kein Grund zur Veränderung dieses Verhältnisses gefunden ist.

Gegen Lemberg stellen sich die obigen Preise um drei Kreuzer niedriger bei Mittelweizen, Korn und Gerste, und um 4 Kreuzer niedriger bei Hafer, weil von uns das Brzezaner

Gegend 12 Meilen von Lemberg gelegenen Theile des Tarnopoler, wie unter I bemerkt worden, um Marsch-Vortheil voraus, weil, sagen, die Orte Lemberg, welche in Galizien verhältnißmäßig sehr viel Einwohner vorhanden, keinen Absatz für das Getreide, welches in anderen Gegenden erzeugten Getreide in anderen Städten abgezogenen Preisen und zwar um so weniger als in Lemberg auf die Accise von Getreide und mehl von anderen Provinzen gelegt wird. —

f. Für die Orte Złoczow, welche in dem Mittel zwischen Tarnopol und Lemberg gelegen, mit seinen Umgegend an die Absatz- und Provinzialstraße nach Lemberg angewiesen jedoch sehr selben nach Brody gewiesen ist, und in der Qualität den bei ihr angezeigten Producte den mit ihr konkurrirenden russischen Getreide nachsteht, pflegen wir

für Winterweitzen 60 Kr.
" Winterkorn 40 Kr.
" Gerste 27 Kr.
" Hafer 16 Kr. vor, dasselbe für die bei erstenen Producte den Mittelpreis zwischen den von uns für Tarnopol und Lemberg angenommenen Preisen, für Hafer aber, den von uns unter I angenommenen Verhältnissen gemäß, um um einen Rubel höher wie bei Tarnopol und um 3 Rubel niedriger wie bei Lemberg, weil in Gegend von Złoczow ein Mangel

ren Hafen sind, weil, sowohl, die Hafen-
provisionsverhältnisse der Stadt Lemberg, als
der bei Brzezany litt. c angeführten
Gründen für andere Marktorte nicht
anwendbar sein können. —

g. Brody mit seinen 23.000 Einwohnern
bildet für sich allein einen bedeutenden
Verbrauchsort und dieser ist der einzige
Grund weil wohlen wir für diese an der
russischen Grenze gelegenen Stadt bei Meid-
zen Heu und Stroh denselben Preise wie
für Złoczow und bei dem Hafer die Brodyer
Lieferanten Stärken in Passprüf genommen
Hafer um eine Stufe höher annehmlich

für Winterweitzen 60 Kr.
" Winterkorn 40 Kr.
" Gerste 27 Kr.
" Hafer 18 Kr. angenommen
wurden.

Diese für die volkreiche Stadt
Brody angenommenen Preise, sollen jedoch nicht
auf die Umgegend ausgedehnt werden, zu-
mal sich in der Umgegend ergiebige Getrei-
de pflanzen in Brody mit dem bessern russi-
schen zu konkurriren nicht im Stande ist und
auf die um Brody wenig aufgenommen
Gemeinden eben Heu und Hafer mehr in Bro-
dy pendeln weiters nöthig erachten. —

h. Lemberg besitzt gegenwärtig ~~[illegible]~~
über 72.000 Einwohner, Einheimische
und Fremde, und bildet den größten Consumtions-
ort in Galizien. —

Ostgrenze dessen wird stets ein Theil der
Ab der Umgegend Lembergs herbeiströmenden,
und der bei weitem grössere Theil der
Ab Osten herbeiströmenden Bäuern weiter
nach Westen vorfuhr. Ab einige Mei-
len westwärts von Lemberg, in der Umge-
gend Grodeck, Janowo, Winniki vorzüglich
überschüssige Getreide und dessen Füh-
rung meistens gegen Przemysl und Jarostau.
Ab Jaworow, Mosciska, Lubaczow kauft
Ab Getreide nicht mehr auf Lemberg sondern
geht weiters westlich. Auf die Umgegend
von Belz besitzt ihr Getreide meistens ge-
gen Jarostau.

Diese neuen jedem Getreidehändler
und meinen jetzigen in der Umgegend der ob-
benannten Marktorte wohnenden Gütbe-
sitzern bekannten Umstände bestimmen mich
ja, den Preis für Lemberg höher zu stellen
als für Przemysl und Jarostau. Ein müssen
im Gegentheile geringer gestellt werden,
wenn man die Marktpreisverhältnisse ge-
nau zu beurtheilen willens wären. —

Wenn nun dieser den Preis für Lemberg
neuen für Przemysl gleichstellt, so ist dieß
eben der Maximum.

Mein Vorgang dieser für Lemberg folgenden
Preise war: für Mittelweizen 1 fr. 12 kr. } so wie für Prze-
" Mittelroggen — — 48 kr. } mysl und
" Gerste — 33 kr. } Jarostau.
" Hafer aber — 22 kr. d. i. um
neun Kreuzer höher als in Jarostau und Przemysl,

weit in Lemberg die Consumptionssteuer für Pferde entrichtet und daselbst mit Pferden vorbespannt wird für Lucanspannen, bei denen die Fütterung ihrer eigenen Besitzer (wenn sie in Vorstädten zu ihrem Fütterungsorte Pferde) Pferde mit Getreide oder anderen Producten zu verpflegen pflegen, wie Polens bei den Landwirthen und oft auch bei Fuhrleuten geschieht.

Wenn nach diesen von uns angetragenen Preise Räume auch für die mit Taxpflichtigen Märkten und Accidentien angeben, diese pflegen wir andern Marktorte zuzuzählen Stadt Lemberg gelten, und müssten sie für die jenseits der Accidentien gänzlich hingenden Gemeinden bei Wolczyn, Stary und Grodek an nun, bei Gelegen an zwei Pferden, und für die weiter hinzugehenden Gemeinden nach unser vorherigen werden, jene wären die Umgegend Lembergs, gegenüber der westlichen bei Mokrzicka, Krzemyśl, Jarosław hingenden Gebietstheilen, bewerkstellt werden, indem diese bezeichneten Gebietstheile, bei der jetzigen Richtung der Vorspann nach Westen, starke Getreidepreise haben.

Gegen die von Herrn Inspector für Lemberg angetragenen höheren Preise (nämlich Wolczyn 1 fl. 18 kr, Stary 56 kr, Grodek 36 kr, Gelegen 24 kr) müssten wir um so mehr Einsprache thun, — als wir beobachten, dass diejenigen nach die Umgegend Lembergs u. z. jenseits

auf die Landgemeinden als auf die übrigen Ortschaften Anwendung finden, und die Preise dieser Umgegend in die dem nächstliegenden Landstrande widerspruchsfreie Mißverhältniß gegenüber den weiter westlich (bei Przemyśl Jarosław u. s. w.) liegenden ~~Ortschaften~~ ~~stellen würden~~ *) Anmerkung. Diese Bemerkung hat sich bewährt, denn die höheren Preise sind für Lemberg gegen unseren Antrag angenommen und betrug z. B. für Kocków ein Preis gleich und für Jarocków zwei gleiche Preise mit Janow und Rawa, ~~welche zwei gleiche Preise beibehalten~~ festgestellt. Für Zołkiew sind bei Weizen und Roggen die Preise gegen jene von Lubaczow und Jaworow und mit Jarosław gleich festgestellt, also in dem festgesetzten Landstrande widerspruchsfreies Verhältniß angenommen worden, indem die übereinstimmenden Preise von Zołkiew und gegen von Kamionka auf Lubaczow gegen den San aber gegen Jaworow und die Ebene hin und in von Lubaczow und Jaworów auf Osten gehen. Grodek hat bei Weizen und Roggen mit Jarosław gleiche, und bei Hafer höhere Preise als Mościska und Sieniawa, obgleich die Preise in Grodeko Umgegend ~~stets~~ billiger sind, als in jenen von Jarosław und Sieniawa. Diese Mißverhältnisse ~~müssen beseitigt werden, wenn man vermeiden will, daß nicht schon die Festsetzung der Preise einen Grund zu Mißverhältnissen in der Schätzung abgibt.~~ ~~[illegible]~~

F Przemyśl stellen würden, also, ferner, einer Folge

F Przemyśl Jaworow und Krakowiec sind Grodek bei Weizen und Korn höhere Preise, obgleich die Verhältnisse dieses Kreises gleich gestellt sind.

Lösung der Frage für Lemberg nicht minder in den Marktverhältnissen des Jahres 824 ihre richtige, und um so wichtiger sein zur Lösung der städtischen Fruchtverhältnisse zwischen einzelnen Jahrgängen sichere Anhaltspunkte, indem die 824 er Marktdurchschnittspreise der Stadt Lemberg

für Weizen 1 fl 8 kr
" Roggen — 43 kr
" Gerste — 31½ kr
" Hafer — 22 kr

betragen, die von uns angenommenen Preise bei Hafer dem Durchschnittspreise gleichkommen und bei Weizen, Roggen und Gerste denselben übersteigen, die Ansicht des Herrn Inspectors über diese Preise uns daher gleich~~gültig~~ und insbesondere bei Gerste und Hafer, wegen die höchsten ~~und gerade~~ solche Preise annehmen, ~~die höchsten Durchschnitts~~ Marktpreise betrachten.

Die Fruchtverhältnisse des Herrn Inspectors für die Stadt Lemberg zwingen uns weiters die städtischen Fruchtverhältnisse der Börsenverhältnisse zwischen einander gleichzustellen. Obgleich die Lemberger 824 er Marktpreise selbst, das uns einen richtigen Fruchtverhältniss zwischen Weizen und Roggen wie 15 : 10 annehmen, so hat doch der Herr Inspector bei seinen Anträgen den Roggenpreis gegenüber dem Weizenpreise höher gestellt, welches wohl

den, nachdem Amtsräthen entsprechenden Besoldungen ~~(Zulage)~~ nicht überhaupt Landesverfassungsmäßigen entsprechen kann, den Besoldung des Bezirksrichters, im Betrage der Hälfte des Inspectors, jenen des Assessors und des Secretärs und dieß alles um den Provisionsfond nachdem die neugebauten Verfassungsmäßigen anzuschaffen kommen. —

Zur Begründung dem von Ihnen Inspector für Lemberg in Antrag gebrachten Besoldungsverhältnisse hat man halten wollen, daß Lemberg, als den größten Amtsbezirk, etwa wie ~~Lemberg~~ Wien, die größten Spesen im Lande machen soll, daß, sowohl, auch die Reisekosten auf die Besoldung des Assessors in Lemberg zu beschränken wären. —

Allein Lemberg kann mit Amtsräthen wie Wien nicht verglichen werden, weil Wien an Lebensmitteln viel mehr braucht als ~~als~~ den ~~gesammten~~ galizischen Bezirksämter oder als alle galizischen Städte zusammengenommen, und dieses nach Wien sowohl aus ~~Ungarn~~ Galizien als ~~auch~~ Ungarn als auch aus dem Banat, Serbien und Bosnien, sogar aus Bayern Lebensmittel zuströmen; da hingegen Lemberg nur aus Ostrau und Serbien einen Zufluß an Lebensmitteln hat, und wie oben gesagt, schon die nächste Umgebung Lembergs

7

740000

schaun Fonisse als die Lemberger Umgegend haben und ihre Producte nicht anders als Lemberg schicken. —

Was die Fischerei anbelangt, so kann selbe, wenn sie gegen Ruf stand fortgesetzt wird, eben eine Vermehrung als eine Verminderung der Productenpreise sowohl in Lemberg als in ganz Galizien zur Folge haben, daraus ist zu beurtheilen, daß die Meinungen der über Przemysl und Jaroslau sich zurückziehenden Fischerei sich eben so viel auf die Umgegend Lembergs als auf jene von Przemysl und Jaroslau verbreiten, diese Meinungen daher, bei der unabänderlichen Richtung der Producten, vorherrschend auf Muster, als der zwischen beiden gelegenen Gegenden beiden bestrebenden Fonisse vorzüglich nicht änderen werden.

ad 7

ad 6

ad. 6. Für die Bezirke Zolkiew wären in Anbetracht der Verkehrsverhältnisse ihrer Umgegend, welche ihren überschüssigen Producte zum Theil auf Lemberg und zum grösseren Theile auf Mosten zu gehen und der Fischerei unterstellt, und daher nicht höher Fonisse wie die Gegend Janowo und Jaworowo haben kann, die Fonisschätzen für Weizen mit 1 fl 6 kr

" Korn " — 48 kr

" Gerste " — 30 kr

" Hafer " — 20 kr

anzunehmen. —

Bei diesem Antrage sind die neu auf-
tauchenden Schwierigkeiten
zwischen Waitzen Bau und Brest neu
gestellen und neue beim Herstellen auf den
Brücken gestört werden, weil der Herstellung
in Kotkiew wegen der Cavallerie-Bedarfsort
einen höheren Kredit beschränkt. Diese
geschätzten Mehrkosten treten jedoch auf den
unbedingt erforderlichen Brücken, wie auf
die Bahn und deren nächster Umgebung re-
gewendet werden. —

Bei dem obigen Antrage haben wir
den Herrn für Kotkiew, obwohl wir wir ab
bei unserem vorigen Marschroute stets,
gegenüber den 824 Werst Marschpositionen, wie
diesigen als neuen Hauptbewegungsstel-
gen gestellt, weil wir glauben, dass
die (auf Brücken, welche wir auf 1. Kategorie
stellt haben) einzig übrigen Marsch-
positionen des Herrn Oberst Kiew
den zwischen Bewegungsstellen viel be-
deutenden nicht begründen
können. —

K. für Betz, dessen Umgegend ihnen
Getreide- wie besonders ihnen Waitzen-
Abwechselt oft auf den Bug nach Polen
und zum Theil über Lubaczow westlich
stets und seinen westlichen Herkunftsbe-
zirk nachgeht, schätzen wir unsichtbaren
die Preise wie:

für Waitzen 1 Fr. —
" Roggen — 40 Cr.

für Gerste — 30 Kr.
" Hafer — 18 Kr. —

1. Przemysl und
m. Jarosław an den Eisenbahn und an schiffbaren Saa gelegen, sind die zwei größten Marktorte am rechten Ufer des Oberlaufes. Die besuchtesten die jährlichen Jarmarkte an dem von Jarosław über Lemberg nach Brzezany führenden Route, und sollen sich mit ihren Katastralpreisen an drei Brzezaner Wochenmärkten anschließen.

Auf genauen Wahrnehmung der für diese Marktorte anzunehmenden Preise müssen wir um so mehr bestehen, als für den Regulator für die östlich gelegenen Brzezaner Marktorte bilden sollen. —

In der Zusammenstellung der hohen Einkaufspreisen sind für Przemysl und Jarosław folgende Marktpreise in Zwanzig Kr. für das J. 824 wahrgenommen worden.

	Waitzenpreis.			Kornpreis			Gerstepreis			Haferpreis		
	höchster	mittlerer	geringster	höchster	mittlerer	geringster	höchster	mittlerer	geringster	höchster	mittlerer	geringster
Jarosław	73.	62.	51 1/4	54 3/4	43 3/4	32 2/4	38.	32.	25.	28 2/4	24 3/4	22 3/4
Przemysl	78.	61 2/4	51 2/4	57 1/4	40 1/4	31 1/4	40 2/4	33 1/4	28 2/4	26	22 3/4	18 2/4
Durchschnitt für beide Märkte	75 2/4	61 3/4	51 1/4	56	42	32	39 1/4	32 1/4	26 3/4	27 1/4	23 3/4	20 1/4.

In Berücksichtigung der oben angeführten Lage und Marktverhältnisse annehmen wir für diese Städte

für Weizen — 1 fr. 12 dr.
" Roggen — 48 dr.

somit solche Preise nur, die sich bedeutend über die mittleren Marktpreise stellen, festsetzen aber andererseits mit um so mehr Recht

für Gerste um die Marktmittelpreise auf 33 dr.
für Hafer — — — 20 dr.

um, weil die (vorzüglich beim Hafer niedere vorkommenden) Marktpreise einen Herab
drücken genügenden Grund abgeben können, um die Preise der Gerste und des Hafers, die für diesen Gegenstand einen weit ausgedehnteren Markt bilden, höher zu stellen, als es das richtige und billige Verhältniß der Preise dieser Producte zu jenen des Weizens und Roggens erheischt, weil, sowohl, beim Hafer, insbesondere, seine von uns angenommene Preis, anbelangend, im I^ten Absatze dieser Beschwerde angeführten Gründen, auf den Umstand Rücksicht nimmt, daß für die Schätzung des Marktpreises durch Sachverständige bedeutend gesündiget hat, — weil, endlich, dieses Uebergehen billigend davon gesprochen werden kann, wenn man, einverständlich mit unserem Antrage, einerseits die Mittelpreise des Weizens und Roggens um 11/4 und 6 dr. (d. i. um 1/6 und 1/7) verringert, andererseits aber bei Gerste den Mittelpreis beibehält und bei Hafer um 3 3/4 dr. (d. i. um 1/6) unter denselben steigt, denn es wird dadurch durchschnittlich für alle diese Producte der Mittelpreis um 13 dr. überschritten. —

n. Bei Sanok's Umgebung sind die Producten-preise seien Rückgang unterstand ins Gebirge. Den Transportverhältnisse von Sanok sind sehr von Przemyśl zu vergleichen. Für Boryslaw kann ein Preis für jeden gestellt werden, weil dieses Product eben in großartigen Quantitäten in den dortigen Umgegend bedeutenden Absatz findet.

Der Preis der Gerste und des Hafers kann aber in Verhältnisse zum Vorigen nicht gehoben werden, weil im Gebirge, wo selben der Verkehr Sanok's gering ist, bei weitem mehr Gerste und Hafer als Winterfrucht gebaut wird, dieser die Preise dieses Producte verhältnismäßig billiger (sind) als jener des Bezirk.

Hiernach steigen wir bei Sanok folgende Preise an:

für	Weitzen	1 fl 12 kr
"	Korn	— 52 kr
"	Gerste	— 33 kr
"	Hafer	— 20 kr.

C. bei Dobromil, welches näher an Przemyśl liegt und in Verkehr die Mitte zwischen Przemyśl und Sanok hat, würden die von uns angenommenen Przemyśler Preise anzuwenden, nämlich: für Weitzen 1 fl 12 kr

"	Korn	— 48 kr
"	Gerste	— 33 kr
"	Hafer	— 20 kr.

p. bei Sambor anfangs wir für Weizen
die vom k. k. Inspectorate angeordneten,
zwischen dem höchsten und mittleren Markt-
preis stehenden Durchschnitte an, weil
Weizen hier nicht in Überfluss vorhan-
den ist, müssen aber bei Korn und
Gerste bei den Marktmittelpreisen bestehen,
und bei Hafer auf den niedrigsten ansetzen,
weil die Preise der Producte im Allgemeinen
hier in Sambor niedriger stehen als in Ja-
worow und Przemyśl.

Annehmen wir (bei Sambor) folgende Preise an:

für	Weizen	1 fl. 6 kr.
"	Korn	— 44 kr.
"	Gerste	— 30 kr.
"	Hafer	— 18 kr.

Bei dem nun auf für Sambor angenom-
menen Durchschnittspreise zwischen Hafer
u. s. Körnergattungen müssen wir einen
so hohen bestehen, als für viel Hafer
vorzüglich wird.

r. In der Stadt Drohobycz wären nach

für	Weizen	1 fl. 6 kr.
"	Korn	— 44 kr.
"	Gerste	— 30 kr.
"	Hafer	— 18 kr.

anzunehmen, weil der Ort von Drohobycz
keinen gleichen Vorzüglichkeits- und Absatz-
verhältnissen hat wie Sambor.

s. Stryj hat billigere Preise als Sambor
und Drohobycz. Der Ort von Stryj vor-

züglich

Zwei besondere Bürbisten zu Moritzau und Grosse und für einen nicht genügenden Überschuss zu Grosse und Hirschau.

Darauf wären bei Stryj folgende Juri- sten zu regimentiren:

für Moritzau – 60 Mn
" Bonn – 40 Mn
" Grosse – 27 Mn
" Hirschau – 16 Mn

Hinsichtlich der für jene zugetheilten Hirschauer müssen wir auf auf die bei Sambor und Kolkien (bisher) Gehörigen verweisen.

b Bei Kolcez pflichten wir auf den Antrag des k.k. Inspectorates auf Belassung des Hirschau zu, weil dieser Antrag die Juristen gegenüber den zu- gen für Stryj zugetheilten, in nicht unbedeutend Verhältniss stellt.

Die Hirschauer wären aber dem inspecto- ratlichen Antrag um nicht Rücksicht, auf die- selben bei Stryj zugetheilten Gründen, zu berücksichtigen.

Dienstmann würden sich die Juristen bei Kolcez folgende stellen:

für Moritzau – 54 Mn
" Bonn – 36 Mn
" Grosse – 24 Mn
" Hirschau – 14 Mn.

c. Stanislau Angegend der Stadt bedeutend geringere Juristen wie jene

von Stryj, und sogar gewinnen wir die Gegend von Kalusz.

Von der in den Mitte zwischen Stanislau und Kalusz gelegenen Gemeinden bringen die Getreide nicht nach Stanislau sondern nach Kalusz und weiter nach Dolina und Bolechow.

Der vom Herrn Referenten für Stanislau vorgetragene Passus können deshalb nur in den Umstand die Begründung finden, dass Stanislau mit seinen 11.000 Centner einen verhältnismässig unbedeutenden Verbrauch hat.

Dieser Umstand darf jedoch bei Bewilligung der Taxe auf Stanislaus Umgegend nicht in Betracht gezogen, und als solche nur die, Stanislau zunächst liegenden Gemeinden gezogen werden, für die bei Kalusz gelegenen dagegen, für die auch bedeutend entfernten eben, nach eindringen gestiegen werden, indem sonst zwischen den Gemeinden rund um Stanislaus und jenen rund um Kalusz, Dolina und Bolechow, die selben höhere Taxe haben, ein verhältnismässig bedeutendes Missverhältnis entstehen würde.

Nun unter diesen Verhältnissen vereinigen wir uns mit dem vom Herrn Referenten bei Stanislau

für Weitzen mit 1 fl. —
" Korn — — 40 kr.
" Gerste — — 27 kr.

in Antrag gebrachten Taxen, stellen

oben für Hafer den Preis von 16 Gr war, weil die Gegend von Stanislau zu den Hafer-Gründen gehört, und nicht niemal in den Stanislauer 824 Gr Marktpreisen ein Grund aufgefunden werden kann, um daß zwischen Hafer und Gerste beständig reelle und richtige Verhältniß zu finden.

W. Wenn die Verhältnisse den Preis von Kolomea, (wenn Umgegend daß überflüssige Getreide meistens auf Gebirgen verführt) zu jenen von Stryj und Kalusz ist dadurch zu bemerken, daß wir bei Stanislau gerechnet haben.

In Kolomeaer Umgegend sind die Feldprodukte gewöhnlich billiger, der Preis der Gerste (welche in Lemberg nicht gebraucht wird) aber beinahe um billiger wie in der Gegend von Stanislau.

In Berücksichtigung dieser Umstände können wir nur oben den bei der Post Stanislau, für dessen Umgegend richtigen Verhältnissen, bei der, nach in Stanislau bezahlten Post Kolomea folgenden Preise annehmen für:

für	Weitzen	1 fr —
"	Korn	— 40 Gr
"	Gerste	— 27 Gr
"	Hafer	— 16 Gr.

zu B.

In Betreff der Anmerkung wiederum Wortlaut zu die obigen, wenn a bis w. angenommen, haben wir unseren Antrag auf Hinzufügung in der nachstehenden Tabelle zu ersuchen gehabt.

Auch seien wir vorzüglich die und bestimmten Zeit- und Abstandsverhältnisse von Züge gehabt, um Missverhältnisse zwischen einzelnen Bezirken in so weit möglich zu vermeiden. —

Nummer der		Angetroffene Zeit in der Ch. für				Bemerkung.
Anmerkung	Marktort	Waizen	Roggen	Gerste	Hafer	
1.	Czortkow	Mielnica	42.	28.	18.	12	Gehören noch den Bukowina wie Zaleszczyki- hingegen jedoch wenn der Hauptstrasse wie der wie diese Bezirk. Haben wir Rücksicht gar als in Antrag des K.K. Inspectorates auf den bei Zaleszczyki angenommen Bezirk.
2.	"	Horodenka				
3.	"	Borszczów	36.	24.	18.	10.	Von der Bukowiner Hauptstrasse weiter entfernt, so dass Bezirke gelegen, wenn wo billigen angenommen und viel Getreide Land. dem sein angetroffenen in den Abstandsverhältnissen angenommenen Zeiten weiter sprechen auf bei Skala dem 824 wo Marktgemeinden und abgestuften diesfalls bedeutend bei Borszczow und Jezierzany.
4.	"	Skala				
5.	"	Jezierzany				
6.	"	Swiatyn				
7.	"	Jagielnica	42.	28.	18.	12.	Jazłowice weiter sich an Buczacz, so wie Trembowla an Tarnopol, die übrigen, an der Hauptstrasse oder in der Nähe gelegen, haben im Marktorte die Mitte zwischen Tarnopol und Zaleszczyki. — Wenn gewissen Zeit abgestuften
8.	"	Jazłowice				
9.	"	Czortkow				
10.	"	Kopyczyńce				

/.

Nummer	Ort	Angenommene Preise in der Ortschaft für				Begründung.
Preises	Marktortes	Weizen	Roggen	Gerste	Hafer	
11.	Czortkow	Budzanów				angenommen werden, so setzen wir die
12.	"	Chorostków	42.	28.	18.	12.	ganz angenommenen Preise nur für Trembowla, für die übrigen Marktorte aber niedrigere an.
13.	Tarnopol	Trembowla				Bei dieser Lage sind die höchsten Marktpreise von Jazłowiec angenommen, für Kopeczyńce aber gegen die höchsten Marktpreise abgeschrieben, bei den übrigen Marktorten dagegen die Marktpreise angenommen worden.
						Die örtlichen Absatzverhältnisse weisen für alle diese Marktorte geringere Preise an, als für Zaleszczyki.
						Die für angenommenen Preise müssen auf die in den Ankaufsoperaten als Marktorte nicht aufgenommenen Städte Czortkower Bezirks Tłuste und Uscieczko angewendet werden, weil die Absatzverhältnisse, die für Städte dasselbst gelten von Strusów, und in einem noch weiteren Umfange von den Märkten Zlotniki, Hassen Umgegend von allen Marktorten entfernt, den höchstmöglichsten Absatz für ihren bedeutenden Getreide überschuß finden.
14.	"	Grzymałów	36.	24.	15.	10.	Denn gleich wie bei der Lemberg Ankaufsoperate mit höheren Preisen für Grzymałów niedergeschrieben wurden, so müssen wir, nach reiflicher Erwägung, davon abkommen, und die für Grzymałów angenommenen höheren Preise verwerfen, weil die 3 Meilen entfernte Landungsstelle Jagielnica für diesen Marktort von der Hauptabsatzstraße über die nasse russische Grenze verhältnißmäßig nur wenig, daß Grzymałów aber solche Preise wie Skała und Husiatyn und billigere

Nummer	Name	Anzahl der Pferde in der Ortschaft		Zahl der Heu-		Bemerkung.
		Winter-	Sommer-	Winter-	Sommer-	
						wie die Post. 7. bis 13 angeführten Marktorte verfolgt. — Hierher gibt uns man dann in ähnlicher Lage mit Grzymałów beschriebenen ~~in die Postbauoperate nicht aufgenommen~~ Marktorte Skalat. —
15.	Tarnopol	Zbaraż	42.	28.	18.	12.	Diesen 3 Meilen festlichen Landweges von Tarnopol und von der Hauptstrasse entfernt, und, wenn gleich in der Nähe der russischen Grenze, jedoch westlicher wie Grzymałów und Skalat gelegen. Ausnahme Pässe nach jeden zwei 12 Landwegen Zuwachs für 4 Pferde, andere 24 Zuwachs für einen selben Pferde (Mehrzahl) angeführt. —
16.	Brzezan	Kołodzin	54.	36.	24.	14.	Kołodzin liegt in dem oben bezeichneten westlichen Landstriche und verschiedt seine übrigen Producte (ausser wie die Gegend von Brzezany und Tarnopol) auf entfernten Strassen gleichen Charakters über Lemberg. Wegen der mit Brzezany gleichen Entfernung von Lemberg nehmen wir für Kołodzin die von und für Brzezany angenommenen Zuschüsse an, obgleich Kołodzin einen bedeutend geringeren Verkehr hat als die, städtigen Militärbezirksämter besitzenden Städte Brzezany und Tarnopol, denn erster muss als gleich, denn zweiter aber muss als niemals Städtes bevölkert ist wie Kołodzin. — Wären wenn (aus) genügt der Zuschuss der Heuportion aber dessen städtigen Verhältnisse nicht zu geben, so würde der Zuschuss der Heuportion auf Kołodzin nicht angewendet werden. —

Für Brzezany (wegen der innerstadtischen Verhältnisse, insbesondere wegen der Cavallerie-Verpflegung)

Nro.	Namen des Bezirks	Marktortes	Augenommener Preis in Wr. Cur. für Weitzen	Korn	Gerste	Haber
17.	Brzezan	Buczatyn	48.	32.	21.	12

Die Umgegend des Bezirkes Buczatyn unterscheidet sich überhaupt gegen Osten gegen Lemberg über Kohatyn und gegen Süden gegen Stryj über Zurawno.

Mit Ausnahme von Podhajce, stellt sich Buczatyn gegenüber Kohatyn so wie Podhajce gegenüber dem gränzenden Bezirkstadt Brzezany, und hat auch deßhalb wahrscheinlich billigere Preise wie Kohatyn Zurawno und Kalusz.

In Absicht des hiesigen Kaufmannstandes sind für den Ausfall Marktort Buczatyn dieselben Preise angenommen wie für die zwei gränzenden Bezirkstadt Brzezany, welches den Absatz vorzüglich dieses Getreides nicht unterbrechen kann.

Für den Brzezaner Kreis haben wir insbesondere zu bemerken, daß die gegenwärtigen Productionsoperate auf unseren Marktort dieses Bezirkes, (welche im J. 824 ausgefertiget und mittelst Kreisämtlichen Circulares v. 26. Mai 826 berichtiget worden die Marktpreisdurchschnitte des J. 826 zum Behufe der Katastralprovisorsberechnung zurückgefolgen) keine Rückstände gemessen haben. — Zu diesem Marktorte gehören a. Batorzowce, über zwei Meilen südöstlich von Buczatyn gelegen.

b. Chodorow westlich von Kohatyn gegen den Stryjer Kreis.

c. Strzeliska nordwestlich von Kohatyn.

d. Kozowa zwei Meilen östlich von Brzezany in einer Entfernung gelegen, die sich von Podhajce bis Brzezany etwas östlich über Getogy-

zy

Nro.	Namen des Bezirks	Marktortes	Augenommener Preis in Wr. Cur. für Weitzen	Korn	Gerste	Haber

Anmerkung.

zingisch, sodann östlich in den Tlocrower Kreis niedringt, die Umgegend um Zborow bis Tlocrow ausfüllt, und sich an den südlichen Gränzen zwischen Zbaraz und Zaleszczik endet. Diese Gegenden in welchen den Boden günstig liegt, fast immer Fruchtbarkeit und niemals ausbleibende Ausgezeichnet. Die angezeigt festgesetzten und insbesondere angenommenen Getreiden. —

In dem im J. 826 vom Brzezaner Kreisamte vorgelegten Hauptzusammensetzen über die im J. 824 bestandenen Productenpreise ~~dieses Marktortes~~ sind die Mittelpreise dieses Marktortes folgendermaßen angegeben:

	Wr. Cur. Weitzen	Korn	Gerste	Haber
Kozowa.	33 6/8	24.	14 5/8	8 2/8
Batorzowce	42.	30.	16.	7 6/8
Chodorów	48.	30.	17.	14.
Strzeliska	57 2/8	38 4/8	21 4/8	9 4/8

Wenn gleich diese Marktpreise nicht absolut anzunehmen vorkommen dürften, so können sie doch Aufschlüsse gewähren, die zur Modificirung der Marktpreise nahmen Marktorte und zu unseren obigen Bemerkungen benützt werden können. Es z. B. ist aus diesen Marktpreisen zu entnehmen, daß die Productenpreise in diesen Marktorten sich geringer als in gränzenden stellen, daß Haber in diesen Gegend billig ist, daß endlich die Preise des Habers gegenüber den nahmen Körnergattungen, in Kozowa, Batorzowce und Strzeliska wo sich keine Cavallerie Stationen befinden, verhältnißmäßig geringer waren, als in Chodorow und in nahmen

Nr.	Namen des		Ausgetragener Preis in Kr. Cm. für				Begründung.
	Kreises	Marktortes	Weizen	Korn	Gerste	Hafer	
							mit Cavallerie belegten Marktorten, in welchen die Lieferanten auf die Notirungen des Hafer-preises nie-wirken. — Welche Marktdistanzen die 4 benannten Marktorte rücksichtigen sollen, wissen wir nicht. Die Marktpreisnotirungen des J. 824 sind für Botozowce nächstens gemacht worden; sie müssten auch für Kozowa Chodorow und Strzelisko be-stimmt sein, doch hätten das Kreis-amt diese Marktorte in dem im J. 826 vorgeschlagenen Zusammensetzen nicht auszuweisen. Und da können die Marktpreisnotirungen dieser Markt-orte nicht plausibel gemacht werden, zumal auch sie in unse-ren andern Marktorten nur mit Marktpreisnotirungen begnügt.
18.	Złoczow	Złoczów	54.	36.	21.	12.	Sind Meilen festgesetzten Landweges östlich von Złoczow und von der Haupt-strasse gegen Rußland gelegen, somit bei Weizen und Korn we-nigstens um einen Rubel gewinnen wie die grössere Kreisstadt Zło-czow, bei dem hier festgesetzten ge-wöhnlichen Gewichte ~~und~~ bei dem nicht so leicht vorzuschreiben ist in nicht geringer Menge angebau-ten Hafer um zwei Rubel.
19.	Brzezany	Bóbrka	60.	40.	27.	16.	Alle diese Marktorte sind bei 4. Mei-len von Lemberg entlegen, die drei nächstgenannten sind den für ihre überschüssigen Producte einzigen in Lemberg Absatz. Die Umgegend von Szczerzec ist mit ihren Markt-orten zum Theile auf Lemberg zum Theil aber auf Brody über Gradek gewiesen. —
20.	Złoczow	Glinjany					
21.	Lemberg	Jaryczow					
22	"	Szczerzec					

Allegat 1.

Ausweis

über die in den Militärjahren 838 bis einschließlich 859 in den k. k. Kreisstadt Lemberg bestandenen Marktdurchschnittspreise des Hafers und des Heues. —

Jahre	Durchschnittspreis in Con. M. für einen n. ö. Metzen Hafer fr.	kr.	für einen n. ö. Zentner Heu fr.	kr.
1838	—	40.	—	39.
1839	—	40 2/3	—	35 2/3
1840	1.	1.	—	41
1841	—	53	—	40.
1842	—	58.	—	43.
1843	—	37.	—	47 1/2
1844	—	36.	—	48.
1845	1.	4 3/6	—	53 1/2
1846	1.	16	—	42 2/5
1847	1.	24	—	46 1/4
1848	1.	6 4/5	—	53.
1849	1.	35 3/4	1.	24 1/3
1850	1.	19 3/5	1.	19 4/5
1851	1.	28 1/2	1.	21 4/5
1852	1.	23 4/5	1.	7.
1853	1.	39 4/5	—	58 2/5
1854	2.	23 4/5	—	54 4/5
1855	3.	14 1/4	1	38 1/2
1856	2.	8.	—	53.
1857	1.	23 1/2	1.	1 3/5
1858	1.	5 1/2	1	4 3/4
1859	1.	14.	1.	1 1/2
Summa	29.	12 1/2	20	54 4/5
Mitteldurchschnitt von 22 Jahren	1.	19 1/2	—	57.

Namen der Marktorte	Bezeichnung der Preise in der Ctn. für				Begründung.
	Weizen	Roggen	Gerste	Hafer	
					84
					Diesen Marktorten können diese Preise zugestanden werden, als dem, wenn gleich um 4½ Meilen von Lemberg entlegenen, jedoch unter in unserm Kreisbezirk gelegenen Bezirksorte Złoczow.
					Die hier vorgeschlagenen Preise sind nach (mit Hinstellung der [illegible] und dem hier üblichen Verhältnisse zwischen den Producten) ungefähr den 824 ten Marktpreisen dieses Ortes selbst. Nun der Jaryczower Marktpreise sind schon, welche mit Rücksicht dem Umstande zugeschrieben werden müssen, daß hier, bis in die letzten Zeiten, ein Viertel Korez soviel als Lemberger Garnetz (d. i. ein Volksüblicher Metzen 22 Garnetz oder 1 3/8 eines Normal-Metzen) betragen hat, und dieses Maß oft noch hie und da gebräuchlich ist. Übrigens sind nicht viele Lemberger Preise zu erwarten, als den grössten und dem Lemberg in seiner ganzen Ausdehnung hingegen Bezirksorte Gliniany.
1					Gegenüber dem neu für die Hauptstadt Lemberg neu gestatteten Preise müssen sich die Preise dem hier angeführten 4. Marktorte um zwei Kreuzer, bei Gersten um drei Kreuzer niedriger stellen, weil die Lemberger Preise, wie oben [illegible] dargestellt wurde, nur für diese Stadt gelten können und diese die nächsten Gemeinden mit einer niedrigeren Preis, die wenig entlegenen mit zwei Kreuzer geringer bestimmt werden müssen, — weil, sonsten, die grössten

Nummer der		Augetheilungsquoten-Zoll in der Cm. für				Lagegründung
Station	Marktstraße	Weizen	Korn	Gerste	Hafer	
						Lemberg und nächstens Bürgern in Lemberg bestehende Zollverhältniß, wie dasselbe erwähnt wurde, auf die einlangenden Gegenstände nicht angewendet werden können.
						Auf jenen die für angeführten Marktorte stellt und verhältnißmäßigen Productenpreisen als Grodek, Zółkiew, Janow, Jaworow, Lubaczow, Sieniawa oder als die Gegend von Przemyśl und Jarosław. —
23. Złoczow	Busk	60.	40.	27.	16.	Wenn gleich von Lemberg angetragen, wie die unter 19. bis 22. angeführten Marktorte, so können sie doch mit den für angeführten Gegenständen auf den Grund bestellt werden, weil diesen gewöhnlichen Zollabstufungen bestehen, und die Angegend der hier angeführten Marktorte ihre Producte zum Theile auch über Zółkiew weiters auf Westen verführt. —
24. "	Kamionka strumiłowa					
25. Zółkiew	Sokal	60.	40.	30.	18.	Diese Preise gleichen sich wenn über den Bug eingetragen.
26. "	Uhnow.					Sokal liegt näher an Polen wie Busk und verführt seine überschüssigen Producte meistens auf dem Bug nach Polen.
27. "	Rawa					Der Marktort Rawa's ist über Lubaczow gegen den San und die Tschuchow gewiesen.
						Uhnow's Gegend sich den Marktorten zum Theile gegen den Bug zum Theile aber über Lubaczow gegen Westen verführt hauptsächlich nach Polen. —
28. "	Lubaczow	66.	44.	30.	18	Auf dem San in Sieniawa und auf Jarosław geht der Marktort Lubaczow's. —
29. Lemberg	Janow					
30. "	Grodek					

Nummer der		Augetheilungsquoten-Zoll in der Cm. für				Lagegründung.
Station	Marktstraße	Weizen	Korn	Gerste	Hafer	
31. Przemyśl	Jaworów	66.	44.	30.	18.	Die Angegend von Janow und Grodek verschiedene ihren Lebensverhältnissen überschüssig zum Theile nach Lemberg zum größeren Theile gegen Westen.
32. "	Krakowiec					Mościska, Jaworow und der Union Marktort Krakowiec an zwei parallelen Hauptstraßen, deren in gleicher Lage gegenüber Jarosław und Przemyśl, sind mit ihren Marktorten stets gegen Westen nach Przemyśl und Jarosław gewiesen, und haben besseren Marktverhältnissen wie Janow und Grodek, müssen jedoch im neuen Zollsatze eingetragen gestellt werden wie Przemyśl und Jarosław. —
33. "	Mościska					Alle diese Marktorte haben stets verschiedene Zonen wie Jargorow, Gliniany Szczerzec und Dobrka. —
34. "	Radymno	72.	48.	33.	20.	Radymno an der Tschuchow und am San zwischen Przemyśl und Jarosław und Sieniawa dessen Marktverkehr auch vom San gegen Polen gewiesen ist, können dann mit Jarosław gleiche Zonen verhalten.
35. "	Sieniawa					
36. Sanok	Dynów.	72.	52.	33.	20.	Obgleich meist westlich gelegene sind diese Marktorte bedeutend kleiner wie Sanok, haben daher geringeren inneren Verbrauch. —
37. "	Brzozow					Der Marktort von Brzozow und Rymanow ist in der Regel gegen Krosno und Dukla, jener von Dynow aber gegen die Tschuchow gewiesen, wesin jedoch stärksten und bedeutenden Verkehr führen.
38. "	Rymanów					daher gleiche Zonen mit Sanok.
39. "	Liśko.	66.	48.	30.	18.	Unbedeutendes Marktort abgesondert von Sanok am Anfange eines neuen Gebirgsjuges somit 1 Reihe niedriger wie Sanok. —

	Name des		Angetragenes Gehalt in der Cm. fior.				Begründung.
	Bezirkes	Bezirksvorstandes	Minimum	Maximum	Gehalt	Gehalt	
40.	Sambor	Turka	54.	36.	27.	18	Turka liegt in einer armen gebirgigen Gegend, der keine industriellen Etablissements besitzt, dann somit das Gehalt seines Vorstehers möglichst, gegenüber dem Gehalte über dem um 1 Rangsklasse höheren Bezirke, herabgesetzt werden, weil solcher als Landschaft dient. —
41.	"	Komarno	60.	40.	27.	16.	Um einen Beispiel billigeren wir Grodek, weil der Vorsteher von Komarno zum größeren Theile zu entfernt ist.
42.	Stryj.	Rozdol	60.	40.	27.	14.	Der Vorsteher der Umgegend von Rozdol ist zum Theile gegen Grodek und Lemberg zum Theil gegen Stryj und Sambor gerichtet. Wären Steuern Provisorien, so könnten wir für Rozdol mit Rücksicht auf dessen Vorsteher Verhältnisse, geringere Gehalte annehmen. In Anbetracht dieses Umstandes und das sie in Abschlüsse angetragenen Gehalte, finden wir ihr Gehalt um wenig unter das von uns zwischen Grodek und Stryj vorgeschlagene Gehalt vorschlagsweise zu stellen. —
43.	"	Zurawno	54.	36.	24.	14	Ueberdurchschnittlicher Verkehr. — Richtung der Vorsteher meistens gegen Stryj. Gehalte stellt und bedeutend billigere wie in Stryj Dolina und Bolechow. —
44.	"	Bolechow	60.	40.	27.	16.	Ungewöhnlicher Verkehr nicht überdurchschnittlich gegen Tarnow. Vorsteherstellung zum Theile gegen Stryj zum (größeren) Theile aber gegen Lemberg. Gehalte wie in Stryj. —
45.	"	Dolina					

Nummer des		Ausgetragenen Zinses in der Conv. für				Benennung
Bezirkes	Marktortes	Weizen	Roggen	Gerste	Hafer	
46.	Stanislau	Nadworna	54.	36.	24	18.
47.	"	Halicz	54.	36.	21.	12.

96

Allerdings hat unser Gebiet die jetzt angenommene Form unbequem und uns manche nachtheilige Folge haben müssen, so müssten doch die Preise für diesen übertragenen Marktort billigen festgestellt werden, als in das bevölkertere Bezirksort Stanislau, bei welchen wir auf die höheren Preise ~~[illegible]~~ unter dem Vorbehalte angenommen haben, dass sie nur für die Zeit selbst zu gelten hätten.

Dem obenerwähnten Vorbehalt müssen wir uns in Hinsicht der Steuer bringen bei der Steuer Bezirk Halicz, welche gewissen in unserm Antrage sich auf das Einkommen des Bezirk Marktes nicht ganz übertragenen Marktort bilden und uns wegen der geschilderten Verhältnisse den Namen „Nord" führt.

Da sich uns bestimmt gewissen Preise wie Stanislau, Kalusz und Zurawno, jedoch uns billigen wie Nadworna, wofür die Producte uns von Halicz Gegend zugeführt werden.

Aus diesen Gründen haben wir für Halicz traun bei dem, übrigen diesseitigen Antrage zulassenden und gewissen Preis (Stufen) haben den Weizen und Roggen selbe Preise annehmen können, die jenen von Nadworna gleich kommen, und wir um nur Preise (d. i. um 6 und 4 Kr.) gewissen sind wie in Stanislau.

Die Preise von Gerste und Hafer, wovon sich über

fließt

Nummer des		Angetragenes Kontingent für das Jahr				Begründung
Bezirkes	Marktflecken	Militär-Pferde		Zug-Pferde	Schlacht-Ochsen	
		März	Juni			
						Jaworzno, müssten wir etwas zugunsten jenen von Radworna um nun, und zugunsten jenen von Stanislau (wo die Lemberger und das Militär den Gross- und Hohen-Landrath östlich stei-gen) um zwei Pferde, d.i. zusammen 6 und 6 Ochsen, mindrigen stellen.
48.	Stanislau	Manasterzyska.	48.	32.	21.	12.	Wegen Einem wir Buczacz, indem bei dem dortigen Rüstung- und Vorspann-Amte gegen Stanislau nachdem gegen Lemberg den Vorbemerkungen unser zu bezeichnen, dann diesen Marktflecken gleich Jaworzno mit Buczacz geben. —
49.	Kolomea	Zabłotów	54.	36	27.	14	Zabłotow in dem Bezirke von Kolomea mit dem Marktflecken theils nach dem nahen Gebirge theils nach Kolomea gewiesen. —
50.	"	Sniatyn					Sniatyn und Kutty nahe dem Ge-birge, und hat Einen Getreidmüh-lenbesitz. daher nur um einen Bezirk mindrigen wie die Stadt Kolomea.
51.	"	Kutty					
52.	"	Horodenka	48.	32.	21.	12.	Wenn gleich wir die Gründe dieses Marktfleckens bei dem Vorschlage um einen Bezirk höhern als die hier angesetzten angetragen haben, so müssten wir von diesem Antrage nun vorläufig gänzlich zurücktreten, indem dieser Marktflecken in einem fruchtbaren Gegend gelegen von Kolomea und vom Gebirge, woher sie ihr überflüssiges Getreide verschaffen, somit nahe und zugleich mindrigen Preise als Zabłotów Sniatyn und Kutty bekommen. — Hierbei bemerken wir uns auf
53.	"	Obertyn					

auf die bei Kolomea und Stanislau ange-
stellten Proben, auf welche wir für die 2-
ben 12000 Centner gestandn Bezirk Kolomea
diese Preise mit ~~unter dem Vorbehalte~~ an-
genommen haben, daß den Einfluß dieser
Preise auf die Umgegend vorbehalten
werden soll.

Obschon die Marktdokumente das J. 824
höhere Preise für Obertyn und Horodenka
nachweisen, so können diese Dokumente, denn
Umsatzverhältniß ohne Vergleich wären,
keinen genügenden Grund zur Bezug
der städtigen Preisansetzung zwischen
mehreren Gegenden abgeben. —

VI.

Ueber die Aufstellung der Preise der Bezugsquellen für mehreren Landgemeinden.

Die Einrichtung der Gemeinden kann
so sein, wenn Mangel an Zeit, zur Prü-
fung nicht mitgetheilt werden.

Wir wollen diesen nun einige allge-
meinere Bemerkungen hinzufügen.

1. die Preise der gewöhnlichen Marktorte,
können, in Allgemeinen, nun für diese gel-
ten, weil in gewöhnlichen Marktorten die
Zwischenhändler um Marktpreis bedeutenden
Aufschlag ansetzen und ~~diese~~ die gehörigen
Marktpreise erhalten, indem sie in Orte
selbst Magazine besitzen und die Absatz-Con-
junctoren benützen können. Selbstverständ-
lich z. B. die Preise von Lemberg, Brody, Stanis-
lau,

Kolomea und dem bei diesen Marktorten angeführten speziellen Gründen, bei ihrer Anwendung auf die Umgegend berücksichtigt werden.

2. Der Preis der kleineren Marktorte, wenn bei diesen die Zugänglichkeit und bei einigen Getreidegattungen, nicht eben eine Theilung rücksichtet werden, weil entfernten Gemeinden die Conjunkturen dem Marktorte nicht benützen können.

3. In den meisten Bezirken sind laut der nachfolgenden Zusammenstellung nur wenige Marktorte angenommen worden, nach welchen die Preise für alle benachbarten Gemeinden berechnet werden sollen.

Namen der Bezirke.	Zahl der angenommenen Marktorte.	Flächeninhalt in □ Meilen.	Flächeninhalt auf welchen ein Marktort auf □ Meilen.	Anmerkung.
Jarosław	4.	64.	16.	
Brzezany	6.	74.	14 4/5	
Złoczow	6.	96.	16	
Zołkiew	6.	90.	15.	
Przemyśl	6.	69	11 1/2	
Sanok	6.	87.	14 1/2	Dem großen Theile der Bezirke beigegeben in diesen Bezirken sind keine Marktorte angenommen worden.
Sambor	3.	90	30.	
Stryj	5.	117	23 2/5	
Stanislau	5.	95.	19	
Kolomea	6	80.	13 1/3	
Zusammen	52.	862	16 1/2.	

In welchen, nach bedeutenden Städten bestimmten Bezirken sind neue hinzu Marktorte angenommen? In diesen Bezirken wurden von Marktorten nahegelegenen Gemeinden die Preise des Marktortes oder die davon wenig verschiedenen Preise angenommen, weil dort, falls

in Galizien zugenommen, wenn industrielle Etablissements bestehen, die den Absatz der Producte fördern.

Anders verhält es sich in Galizien, wo die Entfernung vom Marktorte selbst einen bedeutenden Antheil im Preise bezeichnet und diesen gewöhnlich berücksichtigt werden muss.

Bei den für den gewöhnlichen Bedürfnissen verhältnissmässig geringen Zahl der Marktorte müssen viele Gemeinden von den ihnen im Aushilfsoperate zugewiesenen Marktorte so bedeutend entfernt liegen, dass auf dieselben nicht einmal die geringsten Marktpreise zugewendet werden können.

VII.

Ueber die Holzpreise.

Die kurze Erwähnung über die zur Abstimmung bestimmten Holzpreise zu verbieten und nichts in die Einschätzungen einzutragen. —

Bei einem künftigen Falle auf die dem Lemberger Protocoll beigeschlossenen Karten gaben wir bemerkt, dass, wenn auf diese Karte für einzelne Landestheile zugestellten Ansätzen gewünscht, einige und benannte Gemeinden solche Preise verfolgen könnten, ~~die~~ welche den Marktverhältnissen des J. 824 nicht entsprechen. Da z. B. ist dieses

Der Adel in der Podhajcer Gegend, über (über) dessen gegenwärtigen Holzpreise die hohe Landesbehörde auch bei der Verwaltung des Ossolinskischen Institutes in Lemberg Aufschlüsse verlangen könnte, die zur Bestätigung der diesfälligen Aussagen für jene Gegend benützt werden könnten.

Zur Abgrenzung haben wir noch beizufügen, daß die Bestimmung der Holzpreise in einem so Waldungen reichen als Judenstein aber auch vielen Landen wie Galizien, mit einer besonderen Vorsicht behandelt werden soll, damit man dabei zur Vermeidung einer Missverhältnissheit in der Schätzung des Holzwertes zwischen einzelnen Gegenden, so wie zwischen Galizien und den anderen Provinzen, in allen den Holzpreis bedingenden Verhältnissen einzugehen, sowohl die Möglichkeit des Absatzes, die Entlegenheit, die Hüfsquellen, die Absatzverhältnisse des J. 824, welche sich schlechter wie gegenwärtig gestalteten, wenn die landesüblichen Preise und den Schätzungsorte erhoben und gewürdigen, und in Zweifel stehe gewissen Preise vermieden müssen, - zumal bei Waldungen deren Harzen- und anderen über andrängenden Culturkosten in Abschlag gebracht werden, und diese, in Verhältnissen zum Forstorte, in Galizien bei weitem mehr betragen als in industriellen Ländern, die einen breiteren Absatz für Holz gestatten. Hierbei berufen wir uns auf die Denkschrift des Comité unserer Landwirthschaftsgesellschaft, welche diesen Gegenstand ausführlich behandelt. (Absatz X, XXIII und XXIV Seiten 30, 66 und 74 der Denkschrift. —

je nach dem ort zu einander hingehörige Marktorte benennt oder, sowohl zunächst in der Absicht der Marktbesuche und Marktbesuchs, denn auch, und zum großen Theile, in der Voraussetzung der in einzelnen Marktorten gebräuchlich gewesenen Maße, welche bei den gegenwärtigen Feststellungen nicht berücksichtigt worden sind.

Hätten wir über die bestandenen Maße genaue Erhebungen pflegen und denselben gehörig Rechnung tragen können, so würden wir in den Marktbesuchsverhältnissen (und es hätten die gegenwärtigen Feststellungen bedeutend genauer sein können.

Die Erhebung der üblich gewesenen Maße hätte nicht viel große Schwierigkeiten gehabt, denn in allen Marktorten wären übereinstimmende Leute, oft auf 2. 3. Leute zu finden, welche hierüber Auskunft hätten geben können.

Unseren Absicht war, denn es [illegible] Gewicht übereinstimmend Maße in allen Marktorten [illegible] normal [illegible] [illegible] [illegible]

spinta über die Aufzeichnungen der Preise der Hauer, in welchen die für Lösung neben Abschätzung angeführten Preise in die Marktabschätzung als für Inventur geltend eingetragen wurden. —

Da wir ~~dass~~ fest überzeugt sind, dass die Marktpreise der Marktorte zwischen 10 und 12 Perzent per ein Viertel Perzent variirten, und namentlich in den östlichen Provinzen, wo sie stets in einem dem wässrigen Ertragwert gleichkommenden Perzent übereinzogen, am größten waren, — dass der per ~~das~~ die geringsten Marktpreise 20 Perzent per selben Perzent (Metzen) betrug, somit um ¼ größer war als der normale Preis, — dass ferners, die in den Marktabschätzungen des J. 824 eingetragenen Preise für selbe, größtenn, Marktpreise ~~waren~~ gelten, — so müssen wir dringend bestehen, dass die mit Inventirung der aufgenommenen Marktpreise in Ratenz gebrachten ~~Preise~~ Katastralpreise der Hauptkommunikationen ~~zu~~ gegen ~~zu~~ Zumessung wenigstens um ⅕ reduzirt werden müssen, wenn sie als die Preise des Jahres 824 zu gelten hätten.

Es war das Jahr 824 nicht ~~ein~~ jenes Jahr, — in welchem viele Lebensprodukten gegen Friedens Absatz standen, — in welchen Viele ihre gemachten Getreideeinlagen hingeben mussten und zum Theile wucherlich,

VI

Über die [illegible]

[illegible] Bemerkungen

[illegible] Bestimmung der Bemerkungen

[illegible] Bezirke für einzelne Landgemeinden.

[illegible] Einteilung der Bezirke

[illegible] Apparaten [illegible] Zeit, [illegible] Einteilung

[illegible] für Einteilung

[illegible] Bezirke. [illegible] Zeit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] Wir [illegible] einzelnen Bezirken

[illegible] Bezirke.

1. Die Bezirke der größeren Marktorte können, in Übereinstimmung mit [illegible] für diese gelten, weil in größeren Marktorten [illegible] Zeitschriften von Marktorten [illegible] verkehren und diese oben die [illegible] Marktberichte erhalten, [illegible] für [illegible] Orte selbst Magazine besitzen und die Absatz-Genossenschaften [illegible] Bezirke z. B. die Bezirke Landsberg, Brody, Landsberg, Kolomea, [illegible] und den bei diesen Marktorten vorgeschlagenen speziellen Gründen, bei deren Umwandlung auf die Umgegend, [illegible] Rücksicht genommen werden.

2. Die Bezirke der kleinen Marktorte können, [illegible] bei [illegible] Zugänglichkeit und bei geringer Getreideproduktion, nicht über vier Meilen [illegible] ausgedehnt werden, weil [illegible] Getreide die Consumptionsorte [illegible] Markt. [illegible] nicht benützen können.

3. In den meisten Bezirken sind [illegible] mehr Marktorte vorgenommen worden, [illegible]

[illegible] Bezirke [illegible] Zusammenstellung

die Preise für alle ~~die~~ hier angeführten Getreidearten ermittelt werden sollen. ~~die nachfolgende Zusammenstellung enthält die Preise der drei~~ ~~in Lemberg vorhandenen~~ Preise und zwar

Namen der Preise	Zahl der vorhandenen Marktorte	Preis pro 1 Metzen	Gesamt enthaltene Menge in Metzen	Anmerkungen
Tarnopol	4	64	16	
Brzezany	5	74	14 4/5	
Złoczow	6	96	16	
Zółkiew	6	90	15	
Przemyśl	6	69	11 1/2	
Sanok	6	87	14 1/2	
Sambor	3	90	30	
Stryj	5	117	23 2/5	
Stanislau	5	95	19	
Kolomea	6	80	13 1/3	
Zusammen	52	862	16 1/2	

für die ~~drei~~ Zahl der ~~in Lemberg~~ ~~vorhandenen~~ ~~in diesen Preisen~~ ~~sind~~ Meer Marktorte ~~enthaltenen~~ vorhandenen Marktorte.

52 | 862 | 16 1/2

(Landmarkt) (verschiedene Marktorte bestehenden)

In ~~anderen~~ Provinzen wurden ~~nur~~ ~~diese~~ nur Marktorte ~~nicht~~ ~~extract~~ für die ~~Getreidearten~~ ~~in Lemberg~~ Bäuerin ~~sind~~ in diesen Provinzen

wird, wenn Wertpapiere verpfändet
werden, die ~~dem~~ Verpfänder
des Pfandrechts während dessen
während seiner verfallenen,
weil er dort, wieder ~~sie~~ Erwarten
in Erbeingebungen, wie
industrieller Etablissements
bestehen, ~~wird~~ ~~wird der~~
~~Gläubiger~~ der Verwertung
der Produkte stehen.

Dadurch verschiebt sich
sie in Galizien, wo ~~dieser~~ die Entfer-
nung zum Wertpapiere stets
~~vermindert~~ zum Verpfänder
Wertpapiere in Betracht
kommt. ~~Bei der geringen~~
~~Größe der Wertpapiere und~~
~~bei denen~~ der Wertpapiere
müssten wieder Sammelde-
pots bei den einzelnen
Zuckerraffinerien, zu gegen-
seinen Wertpapiere) Verpfänder
notwendig ~~sein~~, dass nicht
die großen & nicht minder
die geringsten Wertpapiere
gegen ~~einen Verlust~~ weiter
verwendet werden können.

[Und dieser Umstand
vermindert
vermehrt nicht.
Bei der
geringen Größe

[für den
großen
Kleinverkehr
unerlässlich
wichtig

VII

Ueber die Holzgewinnung

Bei der Bewirthschaftung über die in neuer Zeit angelegten Holzgewächse (welche nicht) in der Absicht, durch gründliche Durchforstung [illegible] Bäume. Bei dem Fällen [illegible] Bäume auf die Verwendung Rücksicht genommen, [illegible] Durchforstungsprotocoll eingetragen werden, [illegible] die Durchschnitte, mit denen rücksichtlich der Verwendung der Stämme, mit Farben bezeichnet sind, [illegible] wie bemerkt, dass, [illegible] [illegible] Durchschnitte [illegible] Durchschnitte [illegible] [illegible] [illegible]

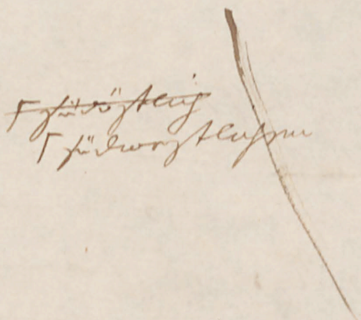

Lit. VII

VII

Ueber den Holzgewinst

rücksichtlich der ~~Länder~~ ~~Lemberger~~ ~~Verwaltung nicht~~ Holzgewinste
haben wir die allgemeine
Verwaltung beizubehalten,
doch dürfen Gegenstände in
~~Mündung~~ ~~einer~~
der Hauptsache ueber
nach neuen Länder wie
Galizien, mit einer
besonderen Vorsorge
berücksichtigt (werden soll,
doch neue besser, (zur Verwendung
Misswirthschaft in der
Benützung des Holzbedarfs
zwischen wegen Gegenden
und zwischen Galizien und
den andern Provinzen,
~~mit der größten Genauigkeit~~
den Holzgewinst anordnungen
in voller Wirksamkeit einzusetzen,
damit die ~~bestehenden~~ Möglichkeit
des Absatzes, die ~~vielfachen~~ Bedürfnisse
der zunächst Bezirke, ~~den Holzbedarf~~
besser die Absatzverhältnisse des
Jahres 1824, ~~der sich schon~~
wie wünschenswerth zu erhalten,
und den Holzgewinst besser
und genau würdigen, und
in Zweifel ~~schon~~ ~~verdächtiger~~
~~der~~ höhere Preise vermeiden
müsse, ~~der Endzweck muss~~
~~den Bedürfnissen werden~~ zumal
die Waldungen beider Arzir-
und Cultur-Bezirke in Abschätzung
gebracht werden, und diese,
in Wirksamkeit Verhältnisse zu
bringen, in Galizien der

denn die Landes-
übersichtlichen Wälder

(dessen die Wälder

(bei der Verwaltung
zur Verwaltung nur
übersichtlich Holzgewinne

post

muss zum unbedeutend

betreffend
weitere Verfügungen über die
Liederung, welche industriellen
Liederung, die für Hydra
neuen Bruchsaler und zu den
gehörigen für Hydra
Liederung, welche [illegible]
über die Druckschrift
des Comité zur Förderung
Landwirthschaftsgesetzes,
welche diesem Gesetzentwurf
im X, XXIII und XXIV (Gesetzes
beschrieben, vollständigen
beschreibt (Gesetz X, XXIII – XXIV
Seite 30, 66 und 74 der Druckschrift),

Nachdem Sie wir zu
bemerken, dass auch der
Liegnitz in Strückstein weitere,
in den ortsüblichen
zur für Hydra Liegnitz
der in § 36 der
Verwaltungsprotocolls
vorbehaltenen Hydra,
die Hydrographie Lage Stunden
Entfernung der Hydra
vorgeschriebenen
nicht vorgeschrieben
worden, und wir uns
in der Liederung
in der Form Verwaltungs-
protocolls hinzufügen
Zweck / für wenige der

und der Commission in
der Landwirthschaft eingegangen
Gegenstände welche
Preußische Unterthanen betreffen
sowohl, welche ihre
Landwirthschaft und
so wie den Weinbau betreffen
vom J. 1824 nicht
mitgetheilt.

Brzozów Czortków ~~Dzynów~~ Dobrowit Dynów

~~Dzbrom~~

x

Lisko Mościska Przemyśl Rymanów

Sanok Turka

Sambor

Sokal
Bełz
Radziechow
Cieszanow
Rawa
Sieniawa
Lubaczow
Kamionka Strumilowa
Brody
Zlotkiew
Busk
Olesko
Jaroslaw
Krakowiec
Jaworow
Janow
Jarczow
Lwow
Gliniany
Zloczow
Zalosce
Lubiatle
Dynow
Mosciska
Przemysl
Grodek
Zborow
Zbaraz
Brzozow
Krosno
Komarno
Szczerzec
Bobrka
Tarnopol
Rymanow
Sanok
Dobromil
Chirow
Lisko
Sambor
Rozdol
Brzezany
Kozowa
Ustrzyki
Starasol
Starociaste
Chodorow
Rohatyn
Skalat
Mikulince
Grzymalow
Drohobycz
Zydaczow
Trembowla
Stryj
Burshtyn
Podhayce
Chorostkow
Turka
Bolechow
Halicz
Manasterzyska
Kopyczynce
Husiatyn
Skole
Kalusz
Marjampol
Buczacz
Czortkow
Jazlowiec
Dolina
Jagielnica
Stanislawow
Tysmienica
Tlumacz
Kijowce
Bohorodczany
Skala
Borszczow
Obertyn
Horodenka
Korolowka
Zaleszczyki
Nadworna
Kolomea
Mielnica
Dolatyn
Zablotow
Zuiatyn
Kuty

Ausweis

über die in den Militärjahren 1838 bis einschließig 1859 in der k. k. Hauptstadt Lemberg bestandenen Durchschnittspreise des Hafers und des Heues.

Jahre	Preis des Durchschnittspreises in Conv. Münze für den n. ö. Metzen Hafer fl.	kr.	für den n. ö. Zentner Heu. fl.	kr.
1838.	—	40.	—	39.
1839.	—	40 2/3	—	35 2/3
1840.	1.	1.	.	41.
1841	—	53	—	40.
1842	—	58.	—	43.
1843	—	37.	—	47 1/2
1844	—	36	—	48.
1845	1.	4 3/5	—	53 1/2
1846	1	16.	—	42 2/5
1847.	1.	24.	—	46 1/4
1848	1.	6 4/5	—	53.
1849.	1.	35 3/4	—	24 1/3
1850	1.	19 3/5	1.	19 4/5
1851	1.	28 1/2	1	21 4/5
1852	1	23 4/5	1.	7.
1853	1.	39 4/5	—	58 2/5
1854	2	23 4/5	—	54 4/5
1855	3.	14 1/4	1	38 1/2
1856	2.	8.	—	53.
1857.	1.	23 1/2	1.	1 3/5
1858	1.	5 1/2	1.	4 3/4
1859	1	14.	1	1 1/2
Summa	29.	12 1/2	20	57 4/5
Mittel-Durchschnitt von den 22 Jahren	1	19 1/2	—	57

1. cerat 110

1869

Die Grundsteuerveranlagung in Kurhessen.

18 gr

Landwirthschaft ist schon der Umstand, dass man sich entschlossen hat das Gesetz über die Grundsteuer zum Grundsteuerregulativ in Kraft zu setzen oder direkten das ganze System der direkten Steuer und Anzahl zu prüfen und in einer Kraft treten der ganzen umfassenden Grundsteuer zu unterwerfen, dass [illegible] Grundsteuer nicht gleichzeitig [illegible] verbreitet [illegible] Erhebung, wo alle direkten Steuern ab- und aufgehoben werden, die Grundsteuer das Steuersystem zuerst [illegible] Zeiten gewendet [illegible] sollen, um [illegible] die [illegible] Grundsteuer über die [illegible] Grundsteuer zu [illegible] oder richtig [illegible] Grundsteuer zu [illegible] Was hat also [illegible] Anzahl Veranlagung [illegible] Anzahl Veranlagung [illegible] Jeder Landwirth [illegible] über richtige Steuerwerthe [illegible] Grundsteuer, welche [illegible] Würdigung der [illegible] Lasten direkten Besteuerung [illegible] werden können.

✓ Grundsteuer: Gesetz zur [illegible] Ansicht

✓ Jeder Landwirth [illegible] die [illegible] Steuergesetz zu [illegible] Anzahl Veranlagung [illegible] Abgeordneten [illegible] werden.

Wenn es nicht notwendig wäre, irgendeine Erörterung zu unternehmen, ob und in wie weit das Prinzip der Veranlagung- oder Einkommensteuer, oder Zensitenbesteuerung, und wie weit in Verbindung mit der Grundbesitz- oder Gewerbesteuer, oder Betriebssteuer, oder Lohnsteuer heute noch gerechtfertigt sei, wenn, ob und in wie weit diese Steuerpflichten auf die einzelnen Objekte umgewandelt werden könnten und die Objektsteuern gleichmäßig nach dem einen gleichmäßigen oder nach dem anderen gleichmäßigen wirksam werden können, um die Aufgabe der Steuergesetzgebung nach gleichmäßigen wirtschaftlichen Grundsätzen zu lösen?

~~Der Zusammensetzung der direkten Steuern liegt~~

Liegt nun jenen Prinzipien irgendwo, welche allein oder vorherrschend den direkten Steuersystemen zugrunde sind, sondern auch in anderen Besteuerungen liegt die Zusammensetzung dieser Steuern, ~~und insbesondere~~ insbesondere der Objektsteuern, nicht vor. Die Zusammensetzung der Grundsteuer mit der Gewerbe- und Betriebssteuer, sowie auch den Einkommensteuern wird schon, sondern diese Belastungen jener landwirtschaftlichen Gewerbebetriebe, welche durch die Grundsteuer nicht betroffen sind, neue ~~ungleichmäßige~~

✓ die Steuergesetzgebung muß nicht dieses Prinzip zu irgendwelchen Ergebnissen führen können, wobei ob und in wie weit

✓ wenn der Steuergesetzgebung berücksichtigen

2

✓ tritt auf die

✓ die Entrichtung

Besteuerung unterziehen wollen D. durch

~~unterziehen~~) ~~worden~~ die

Leistungsfähigkeit ~~unterliegt~~

für ~~die~~ die Landwirtschaftliche

Grundstücke, welche dem

~~der~~ andern ~~Fall~~ Steuern

unterzogen werden sollen,

gegenwärtig zu geringfügig

~~und falsch~~ weil dem zum Beispiel

der Berechnung der Grund-

steuer ~~nur~~ zu reinertragenden

Einheiten der Grundstücke

entsprechen. ~~In vielen~~

~~neuzeitigen~~ Zusammensetzung

steht die Grundsteuer mit

der Gebäudesteuer, denn

nicht nur Stallungen, Scheunen

u. dgl. sondern auch die wirt-

schaftlichen Wohngebäude sind

~~zum Teil~~ bei der Landwirt-

schaft unmittelbar nutzbare

Gegenstände, welche für längere Zeit

der Grundbesitzung werden

zugezählt werden müssen; es sollen

daher diese Gebäude nun ~~auch~~

~~nicht~~ der Gebäudesteuer, auf

welche der gegenwärtig bestehende,

befreit werden, ~~wenn~~ soll der

~~nicht dort~~ Wert oder Ertrag

eines Gebäude, welches ~~nicht~~ der

Gebäudesteuer trifft, bei der

Zumessung der Grundsteuer

mitzuberücksichtigen ~~Berücksichtigung~~

~~durch~~ der Grundsteuer, ~~wenn~~

) §4 des Ges. wegen über die

Grundsteuer und §17 ff des Gesetzes

über die Gewerbesteuer

✓ die Entrichtung

derselben

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] Erörterung dieser wichtigen Frage ist auch deshalb von Bedeutung, weil in der Erörterung und Entscheidung über den gemeinschaftlichen Angriff die Behandlung, welche [illegible] Strafe, [illegible] Strafe, [illegible] Strafe,

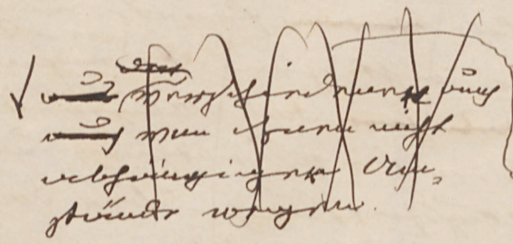

und gemeinschaftliche
Eintragung für mehr Grund-
stücke verlangt wird, so folgt
hieraus nur, dass bei Beurtheilung
der Eintragung auf diesen Eintrag
jeder Besitzer, welche dem
gemeinschaftlichen Eintrag
nicht entgegen, so weit ihnen
weitere Einkommen mehr Beur-
theilung als die anderen. Jeder
Miteigenthümer [illegible]
[illegible] ist in
seinem [illegible] Antheil
der Grund, dass nur
gewerbliche Immobilien
der Grundsteuer, nicht unter
den gemeinschaftlichen Grund-
eintrag nicht berücksichtigt Beamte,
rechtfertigt der absolute
Gerechtigkeit um so weniger,
als es nicht bei den anderen
Steuerarten zur Eintragung
gebracht wird, indem
der [illegible] bei der Gewerbe-
und bei Gewerbe- und Einkommen-
steuer nur gemeinschaftlicher
Eintrag zum Besitz genommen,
sondern die Steuer jeweilig
von jedem einzelnen
einzutragen wird, deshalb
jeder [illegible] jeden
weiteren Einkommen möglichst
mehr gebraucht wird. Hinzu
kommt, dass bei der Grundsteuer
von der für gewerbliche Objekte
nicht berücksichtigt werden
können, und der Besitzer von
solchen Objekten freier weiter
Steuer entrichten muss. — Aller
dings könnte man darauf
sein, dass nur Eintragsbefreiung
von nicht für mehr Besitzer zu [illegible]

✓ [illegible] Berücksichtigung
[illegible] nicht
[illegible] Objekte
[illegible] würden.

✓ jeden einzelnen gemeinschaftlichen Eintrag
einzutragen

Länder sehr wünschen, die unter
dem mittleren Hochwasser
verbleiben werden muß,
um nicht zum Überschwemmen
der [illegible] mit
[illegible] zu
führen. Diese Linie [illegible]
kann in Folge [illegible] auch
bei den Hochwasserschutzanlagen
in allen Ländern [illegible] der
Stadt. Diese würde aber
nicht zu Ersparnissen [illegible]
[illegible] bei dem ganzen
Überschwemmungsgebiete
nicht vorhanden sein. Wenn
[illegible] Wasser
wünschen festgestellt
werden können,
dann dieser Satz
ist wenn der
zu Wasserschwemmen
Räumen, diese aber wieder
von den Hochwasserschutzanlagen
abhängig. Die

Um den verschiedenen
Verhältnissen Rechnung
zu tragen [illegible] nun
wünschen wir [illegible]
Ergänzung an der
folgenden Stelle
vorgeschlagen

Durch sie nicht
bedingt wasserschutzanlagen, durch
[illegible]
[illegible]
[illegible]

wollen Steuerbewegungen [illegible] das Land mit größerer als in anderen Bereichen; für [illegible] wird (dann) Zusatzbewegung notwendig, [illegible] in den wichtigen Grundbedürfnissen [illegible] Grundversorgung, Zusatzbewegung, welche in den anderen Bereichen nicht vorkommen.

4

~~Aber Errichtung dieses~~
~~wichtigen Zweckes ist der~~
Grund, weil ~~nun~~ die Übergangsfähigkeit
~~nicht rasch~~ geschehen, dass die
durch die darüber stehenden Bäume
in Allegemeinen nicht
vermindert werden
Bäume, und ~~nur Grad~~
~~Entwicklung Bäume~~ Bäume
überdies nur mit dem
vorgeschützten ~~Ort~~ nutz-
losen Entwurf Mis-
griff Grundsteuer, dem
Sinne nach falsche Besteu-
erungsmodus mit, ~~den~~
~~nicht~~ Ungleichmäßigkeiten
und Ueberbürdungen
~~fortdauern~~ zum Teil
fortbestehen müsste, sollte neue
~~über die Mittel~~ die vorzü-
glichste Begünstigung dadurch
treffen wollen, Mittel zu
~~finden~~ finden, um den Ueber-
gang des Grundbesitzes ~~vorzu-~~
~~bringen und den Ungleichheiten~~
~~in der Besteuerung nach~~
~~die Umgestaltung den jetzt~~
~~vorhandenen Verhältnissen thun~~
~~Rechnung~~ möglichst ~~Bürg-~~
~~schaft~~ zu leisten.

~~Aufgabe der Gesetzgebung~~
~~den anderen Einrichtungen~~
Einrichtung anderer, ~~die~~
anderwärts bestehende zu
Steuerzwecken zu benutzen. Es
kann nicht ~~darauf~~ ankommen
vermeiden, dass diese Mittel
uns gegeben ihre Anwendung
finden können. Jedenfalls die
~~gesetzgebenden~~ Körper sich
~~nicht~~ ~~gedrungen~~ fühlen
~~Gesetzen~~ die Grundsteuer
~~ganz~~ abzuschaffen um anderen
~~Besteuerungen~~ zu ~~befördern~~

ist die Einführung
~~ist~~ dieser
Steuer-Verhältnisse
vorläufig Grund-
besitz
~~ist~~ diesem
zweckes sollte die
gleichzeitige Anwen-
dung der anderen
Besteuerungsmittel,
so wie auch der

Es war aber eine [illegible] bei der Grundsteuer-[illegible] selbst nur, [illegible], die den Besitzungen Wasserdämmungen von nicht zum Vorteil gebrachte Erweiterung nötig, denn nutzbringende Lösung wurde dringend in der Grundsteuer-Gesetzgebung berücksichtigt hätte, nämlich die Frage: ob und [illegible] zwischen Grund- und Gebäudesteuer gegenwärtig bestehende Grundsteuer nicht als eine gemeinschaftliche Grundsteuer behandelt werden sollen könnte. — Die [illegible] bestehenden Katastralgemeinden sind [illegible] in Tirol nur 84, in Vorarlberg nur 60, in Kärnten nur 49, in der Bukowina nur 30, in welcher letzteren Provinz Grundbücher nur 25 Jahre hindurch eingeführt worden. Seit ebensovielen Jahren sind das Grundsteuerkataster, und seit 19 Jahren auch der Gebäudezustand neu abgeschätzt. Mit Ausnahme [illegible] der Güter, welche den Grund und den Gebäuden [illegible] Besitzern angehören, besonders für diejenigen aller übrigen Grundstücke nicht mehr in den Händen jener Besitzer, welche sie zur Zeit der Einführung der Katastralschätzung zur Zeit der Schätzung

der Grundsteuer dürfen die Mittelzuschläge einer gehoben haben. Es ist wohl die Frage, ob wirklich jeder bestehende Steuer ~~in Wegfall~~ ~~kommt~~ nur Lust, für welche die verschiedenen Besitzer in allgemeinen nur Entschädigung von ihrem Vorgänger, andere für die der Steuerlast entsprechende Zeitdauer in Abfluss bezogen. Wenn nun (aus) der gleichmäßige Steuergrundlage zu Grunde gebracht werden (auf) soll, so fürchtet man, dass die Entfernung der Grundsteuer von diesen neuen Grundlagen die ungerechtfertigt zum Vorteil, dass die (für) einzelnen die Steuerlast der einen Lasten, welche jetzt Steuer übernommen haben, ohne jeden Zusammenhang mit Gerechtigkeit verschoben würde.

Bei der Feststellung der Grundsteuer

Bei der Feststellung der Grundsteuer

Wenn gerechten Grundsteuer, ~~wünscht~~, ~~und~~ ~~Zuschlag~~ ~~auf Lasten~~ ~~anderen~~ ~~der~~ ~~anderen~~ ~~Lasten~~

~~Vorgang~~ ~~aber~~ ~~die~~ ~~Steuerlast~~ ~~der anderen~~ ~~und~~ ~~einfach~~ ~~ungerechter~~ ~~wenig~~ ~~auf~~ ~~Lasten~~ ~~der~~ ~~anderen~~ ~~Steuerträger~~, und einen ~~individuellen~~ ~~auf~~ Lasten der anderen Steuerträger nicht. – Die Ungerechtigkeit einer Steuerüberwälzung ist (erste) ~~nicht~~ größer, je bedeutender die Steuerlast ist, und diese ist gerade in erster Linie bedeutend. Eine solche

Vermögensbesteuerung muß ~~das~~
Vermögen der Einkommen- und
Ertragsbesteuerung sein;
sie wird das Vermögen
dem einen zu Gunsten
des anderen vermindern;
sie wird diesem einen
berechtigten Teil seines
Vermögens, den Verschuldeten
oft ihr ganzes Vermögen
entziehen. *) Wäre es
daher nicht ein Verlust

*) auf das Einfachste Grundsatz, dessen
nächste Festsetzung zum Vorbilde
gedient haben soll, wenn man
sich in dieser Sorgfalt nicht begnügen,
sondern auch den Schulden, weil sie Erträgnisse
(ebenso wie in vielen anderen Staaten)
die Grundsteuer, im Verschuldungsfalle
zum ~~vollen~~ wirklichen Einkommen
und Ertrage der Grundstücke wie
geringer ist als in Ertragswert, dessen
die ~~übrige~~ in Italien auf Grund des neuen
Grundsteuergesetzes entstandenen
Steuerüberwälzungen ~~keine so üble~~
~~Folgen~~ nicht so üble Folgen haben
können. Wie in Preußen Gesetz
~~sieht~~ auf 10 Millionen Festgestellt,
auf 5860 Millionen des Steuerbetrages,
in Allgemeinen weist ~~nachgewiesen~~
Land als in Ertragswert niedergelegten
Landes ~~ermittelt~~ wurde, betrügt
in Verschuldungsfalle zum ~~Ver~~ wirklichen
Landeswerte nicht nämlich der
höchste ~~Satz~~ der in Ertragswert bestehenden
Steuern Grundsteuersumme, welche
überwiegt nun dem die, in Prozenten
nicht bestehenden Grund Zuschläge berechnet
zusätzlichen ~~indirekten Steuern~~ entsteht wird.

✓ Steuersumme, welche

† Für den nächsten Gemeindebezirk

~~Gründung~~ der Notenbank, dass man das seit [illegible] mit seinem Gehorsam beschworene Experiment (allerdings nur die seit 1850 vorgenommenen Abänderungen) dadurch überhaupt glücklich durchführen könne, die Einzahlungsverpflichtungen in der Weise wie seither vom gesetzlichen Gelde, ~~auch~~ als ~~Surrogat~~ ~~und~~ ~~auch~~ dem ~~als~~ Grundfonds ~~der~~ Bank zu reduzieren, und nur die ~~Einzahlung~~ (stabile) Grundfonds zu reduzieren, und nur die ~~fernere~~ Zuschüsse ~~kommt der Bank~~ noch ferner und zu schaffenden Grundfonds zu verwenden? — Wäre diese Maßregel nicht eine so ungerechtfertigte, als wenn ~~der~~ sich der Uebergangsregierung nicht entziehen kann, dass nun die neuen Banknotenfonds wieder ungleichen Schein haben wird? — ~~Damit~~ ~~Damit~~ mit dieser Maßregel muss nur andere finanzielle Regierung ~~so~~ nothwendig ~~Hand in Hand~~ ~~gehen~~ ~~Abstattung~~ der Ablösung und der stabilen Grundfonds. ~~Eine Einziehung~~ ~~welche Abstattung~~ Zu Zeiten der größten finanziellen Noth waren diese Letzteren Maßregeln in England ~~angewendet worden~~, mit dem ~~größten~~ dem glücklichsten Erfolge in Anwendung gebracht; sie führte zum Ablösung ~~des größten~~ Theils der ~~Grund~~ stabilen Grundfonds und gab damit ~~das~~ ein ausgezeichnetes Mittel zur Verminderung der Staatsschuld zur Hebung des

✓ Maßregel in Verbindung gebracht werden, welche die Erhöhung

✓ und der im Verhältniss gegen Staats- ~~Schuld~~ Schuld so wie

✓ welche nur stabiler

Gr. Lange

5

~~Lebhaftigkeit~~ ~~Ihnen~~ ~~Ihnen~~ ~~Ihnen~~
~~Ihnen~~, ~~Ihnen~~ ~~Ihnen~~ ~~Ihnen~~
~~Ihnen~~ indem sie bei der
Feststellung der Grundstücke des
der Steuerpflicht unterworfenen Vermögens
in Anspruch genommen. Wenn nun
jetzt von der gemeinschaftlichen und gleich-
mäßigen Steuergrundlage abgewichen,
wenn also eine ungleichmäßige ist, so fällt
die Verpflichtung der ~~Steuer~~ ~~Steuer~~
~~Steuer~~ bestehenden Steuer, der öffentlichen
Ungerechtigkeit zum Vorwurf, daß sie
~~Ihnen~~ der Steuerpflicht der ~~Ihnen~~ ~~Ihnen~~ einem
~~Ihnen~~ Besitzer, welcher für diese Last gleich
mitbelastet werden sind, ~~Ihnen~~
~~Ihnen~~ ~~Ihnen~~

87.

Verkehrsverhältnis. Es ist dann
selbstverständlich Grund vorhanden
davon zu sprechen, daß die
Anwendung einer solchen Maß-
regel eine Entwertung nicht
unerhebliche erhöhte Kosten
für den Besitzer
(verursachen) kann, daß der Grund-
besitzer ist ab offenbar
Grundsteuer mit einem in Verkehrs-
verhältnissen zu entrichtenden Zuschlage
abzulösen. x) Es könnte daher eine

x) Dabei wäre für die mit dem hinzu vorhandenen
Gemeindeabgaben, daneben eine für
einen Lastzug Grundbesitzer, welche zum
Ablösung der Grundsteuer nicht ausreichen
reichen würden, wieder diese Ablösung zu
ermäßigen sein. – Der Satz der Verkehrsteuer, welche
bei einem normalen Motor mit
nach einer Abzug der Gemeindeabgaben
. . . . . zinsen veranschlagt, ist 61 bis 62 %. Für
den Grundbesitzer, welcher . . . . . eine Grundsteuer
ablösen hätte, würde danach eine Leistung
in Verkehrsverhältnissen bedeuten, welche eine
zinsen ebenmäßig abwerfen, daher einer
Leistung man . . . . . würde wenn dem
Satz der obligatorischen eine mit 6½ % anzusetzen,
so wäre zum Durchschnitt man . . . . . in Ablösung
gutsinnen ein Zuschlag man . . . . . nötig.
wendig. Leistungen in Betracht notwendig. Bei
Prüfungen wird diesen Zuschlag entsprechenden
Zuschlag mit 5 % wenigstens anzusetzen,
während derselbe , bei 5½ %
eben . . . . . und bei 6 % . . . . . eine
zinsen betrug; der Besitzer, welcher die Grund-
steuer ablöst hätte daher in vorstehenden Fällen
einen jährlichen Gewinn

Es könnte daher
(die Prüfungen folgen),
Gründe folgen, eine Pflicht der Besitzer nicht
wünschenswerden sondern denselben stets aufzu-
erlegen mit einem
Privilegienrecht, hätten entsprechende Beamten
eine die Besitzverhältnisse nicht ein-
wandfrei. Ueber eine Ueberlastung der Prüfungen zu
Zuschlägen zu entrichten, Beamte wenn, wie die Grundlage
gegen Herabsetzung der Preise Privilegien gewährt
Gleichmäßigkeit, praktisch festzustellen, daß eine für
die Ablösung der Grundsteuer zu berücksichtigende, und

* den verbleibenden Grundbetrag mit 2 pCt. jährlich,

† zur gegenwärtigen Amortisation dieser Obligationen verwendet werden,

Der Amortisationsfonds wird verwendet, bis die sämtlichen in Folge der fortgesetzten Ziehungen zur Rückzahlung gelangten Obligationen, welche auf den Gesammtbetrag der Emission von 2 Millionen Thalern sich ermitteln lassen, zum Ankauf und Tilgung eines Betrags der Obligationen, welche auf den Gesammtbetrag der Emission sich ermitteln lassen, zum Ankauf und Tilgung eines Betrags der Obligationen verwendet worden sind.

Die Amortisationsquote wird alljährlich in der Weise berechnet, daß zu dem Betrage der in dem vorhergehenden Jahre gezogenen Obligationen die Zinsen, welche auf den Gesammtbetrag der Emission mit 2 pCt. jährlich berechnet werden, hinzugerechnet werden, und die Summe dieser beiden Beträge wird alsdann durch die Anzahl der Thaler, welche auf den Gesammtbetrag der Emission sich ermitteln lassen, dividirt. Der Quotient giebt die Amortisationsquote für jede Obligation

[illegible] neuen [illegible] Contract [illegible]

[illegible] Contract [illegible] Obligo [illegible] Rentabelizer [illegible] Rente [illegible]

[illegible]

[illegible] Contract [illegible] Obligationen [illegible] Pfandbriefe [illegible]

[illegible]

[illegible] Obligationen [illegible] Pfandbriefe [illegible]

[illegible]

[illegible] Contract [illegible] Obligationen [illegible] Pfandbriefe [illegible]

[illegible]

9

8. Zittern dürfen dir neuen Ablösungen in einigen Jahren erneuert werden kann. Die Verschiebung der neuen Ablösung während dieser Jahre kann neue gewerbe der günstigen Zeitpunkt für neue auf die Steuerablösung gründete finanzieller Operationen vorgesehen werden. Durch eine neue Verschiebung der neuen Grundsteuersystems kann die Steuerablösung nicht aufgehoben werden, denn diese Maßregel kann in Folge von der Steuer selbst erzeugt, aber für sie nicht der Steuer bezahlt, weder die neuen Ablösungen

neuer Grundsteuer ablösen, denn

~~selbst die ursprüngliche Grundstücke~~ sind wieder zu einer ~~zu niedrigen~~ Grundsteuer gestreckt, (und) dadurch neue Ablösbarkeit veranlasst* ~~sind sie~~ sind, †) nicht ablösen zu lassen mit einer neu ausgeführter, dem allen wenigstens ablösen ~~nicht~~ zu lassen mit einer Steuer, weil es nach der Absicht nicht haben will, ~~dass~~ dann 15 Jahre zu 15 Jahren vermindert und gemindert werden kann.

~~In dem beschriebenen Verfahren weder neue Steuer zu erheben, die Ablösung neuer Steuer, ausgeschlossen, weil der Grundsteuer, welche des Grundstücks ausgeschlossen ist, abgesondert entrichtet ist und auch die Steuer nicht vermehrt~~

---

*) In England wurde die Ablösung nur in Folge der ~~Land~~ Grundsteuer gewährt, ~~die Land~~ Grundsteuer bestand neben Land und nicht auf die Häuser.

† zurückstellen,

†) Hinsichtlich einer ~~Steuer~~ Grundsteuer bestand neben ~~Steuern~~ Steuern kann nun annehmen, dass der die ablösende Besitzer in der Regel nur dadurch zurückgehalten, wird er von seinem Vermögen für diese Steuer, dann Ablösung der Steuerbezirks von Mitte der übernommenen Grundstücke, verlassen hat.

Mittwoch werden wir die
Lampe nicht mehr anzünden
~~und~~ ~~sie~~ ~~auf~~ ~~den~~ ~~Tisch~~ ~~stellen~~
brauchen wir dann.
~~Zu Tisch~~ Ob das Hegemonial-
system besser als das Autono-
system den Zustände
entsprechen? – In dieser Sitzung
kann das ~~Ein~~ des
§ 24 der Landesstatut
nicht erörtert werden;

10 Uhr Sitzung

Die [illegible] der Anzeigung
werden und die Bekräftigung
notwendig ist [illegible] weil das
Anerziehungssystem sondern auch
die Anzeigenblätter selbst
in Betracht gezogen werden,
damit dieselben als Mittel
zur [illegible] dienen
im Verhältnisse zu dem
Anerziehungssystem zu be-
urteilen sind die Leute,
welche mit Anerziehung
der Tiere gewerbsmäßig
sich befassen, [illegible] welchen
Inhalt: „der nitrierbrand und
„überwachende Polizeibeamte
„des Landkreises in Anerziehung,
„vermutlich in Betreff der
„Ausbreitung, Einschleppung und
„Abhaltung der contagiösen
„Tierseuchen wird dann
„besonders Rücksicht zu nehmen
„haben!" – Wenn nun diese
Benennungsweise weiter
beibehalten wollen, so kann die
diese Bezeichnung [illegible] oder
[illegible] Anwendung des
Wortes [illegible] dieses Ausdruckes
muß dahin gebraucht werden,
daß dieser Benennung nach
nur nicht zu bedeuten [illegible]
habe, [illegible] daß nur der nitrierbrand
Anzeigepflichtige Beamte der
nitrierbrand und überwachende
Polizeibeamte des Landkreises,
welche polizeiliche, eigentliche und
Verfügungen [illegible] Tiere. [illegible]
Tiere. diese Polizeibeamten [illegible]

soll. Der Landtag hat §
24 der Landschaftsordnung
nun in Bezug auf seine
Befugnis nicht ausdrücklich,
welche nur den Sinn
dieser Bestimmung ausdrücken
würden, aber unbestimmbare
Ausdrücke haben
würde. Wenn nun der
Regierung gegenüber
nur solche Ausdrücke
und nun in einigen
Landtagen gebraucht
würden, so wird sich
streiten und allgemeines
Nachdenken, ja allgemeines
Misstrauen sich in den verschiedenen
Provinzialständen offenbaren
würde. Schärfer als
Schärfung Provinzialstände
Schärfung erkennt, und
ja nützen der Hauptzweck
wäre, dadurch gegründeten
Besorgnissen Raum gegeben
gegeben wird. Nicht
Regierung muss nun
so unabhängig wie möglich,
ja selbstständig wie
dem, was für eine Wirksamkeit
wegen der Landtage
nur wünschen Nützen
finden wird. — Wesentlich
~~Aufgabe~~ ist der
zustandekommende Federn
in Frankreich; denn wird
durch im wenige der strafe
gesetzes nun nur Rücksicht
der einzelnen Provinzen für
die ~~Departements~~ einzelnen
Departements festgestellt,

/.

i und vier ausgerichtete
Fensterzimmer in Leipzig
auf der Ausleihe von
Journalen der Departe-
ments der ~~Conseils~~
Exekutivconseils Conseils
Législatifs, welches

12 Hrn Lenoyer

Conseils d'arrondissement
Verfassung, welche Conseils
généraux mit Provinz
und den Bürgerl. und
Gemeinderäthen und Stadt-
räthen der Departements
Präfekten besteht. Nicht und
Minister für Autonomie sondern
und vorherrschende Nützlichkeits-
rücksichten ist Trennung
zu fordern hinsichtlich
Es ist nicht
Es ist nicht zu läugnen
daß die Grundsätze und
Steuerumlegung nur dann
die vollständige Verwirklichung
bewirken und angemessen
der Steuerträgerin berücksichtigt
werden kann, wenn diese
Angemessenheit stehen unter
der Controlle der öffentlichen
Meinung, der Meinung über
Motive Abstufungen, mit Grund
für die Besteuerung angemessen
Besteuerung Landräthe mit Grund
für jenen Landräthe, welche
ihnen nahe stehen. Die Eigen-
thümlichkeit der Controlle finden
ihre Rechtfertigung darin,
daß nur Kenntniß der
Personen und Zustände zum
Einschätzen ausreicht. Diesen
Organe über seine Wirksamkeit kann
allein nur dann ver-
günstigt seine richtigen, wenn
nicht unbillige Steuerbe-
lastung
zu befürchten, daß der Steuer-
pflichtige oder die Einschätzung
ertrauen. – Es kann nicht
abgeläugnet werden, daß
in einem großen Staate

Durch Communicirung
Entgegnungen
berücksichtigten

Neben Einschätzung
neuen Steuer-
gründlichen
und nützlichen

~~Das die Steuer~~
mit nur von wenigstens,
um allermeinigsten neben
in Bezug auf nur Steuer,
welche, wie es doch nur
Abgrenzungsfunktion besitzt,
Bier besitzt haben will,
nun ~~so~~ 15 zu 15 Jahren
ermittelt und gründlich
werden ~~kann~~ soll.

Die bestehenden ~~über 15~~
~~Jahre~~ ~~vorzunehmende~~
Revision der Grundsteuer-
Kataster will ~~schon~~
~~Anordnung~~ die Statistik
der Grundsteuer ~~abschaffen~~
~~abschließen~~ und ~~über 15~~
~~Jahre~~ die ~~Ab~~ Zweckmäßigkeit
der Steuerüberwälzungen
und der Frage ~~wahrheitsgemäßen~~
Höhung der Amortisations- und
Grundkapitalisierungsfaktoren
~~ermitteln~~ nun 15 zu 15 Jahren
~~wiederholen. Das dauert~~ für
das Einzelne wenigen Monaten,
~~würde dies~~ zu verlassen die
Ermittelungen ~~gründlich~~, wie
~~das~~ z. B. in England, wo sie voll-
jährlich ermittelt wird, ~~nicht~~
~~erforderlich~~ brauchen. Denn in
England wird nicht die Steuer
für den Kopf, sondern die
Gesamte Abgabe zu einer

✓ wiederholen zur
Ergründung der ver-
mutlichen Steigerung
~~dann~~ ~~man~~ sie dann
wenn sie nicht mit

~~F der Abgabe~~
Fortschritte Abgabe

D Für gegenwärtigen Besitz
ist nun neuen Katasters Bruno
Hahn.

~~verneun~~ (91) festgestellt ~~worden~~, ~~daß sie~~ werden: „In Bezirken „starker Trunkenheit pflegen „es häufig Entscheidungen des „Berufungsgerichts für „den Fall Übertretungen „festgestellt nicht. In den Entscheidungen der revisionsgerichtlichen Praxis ist „nur auf die Tatsache „gewissen Einfluß, wenn „bei der Ab- und Einschätzung „es mitgewirkt zu betrachten „sind." — diese Tatsache findet sich in ~~den~~ einzelnen Fällen angegeben, ~~wenn~~, ~~es~~ ~~sich~~ aber nur die neuen Feststellungen und nicht in jedem Falle, wie die ~~Entscheidungsgründe~~ ~~mancher Urteile~~ häufig Berücksichtigung ~~der nur~~ bei den ~~Gerichten~~ Tatsachenfeststellungen auf Zeugenaussagen und Gutachten beruhenden Urteilen. Auch darauf, und auf den Selbsteinschätzungsgrad der Berufungsführer nicht einzugehen — mit Rücksicht auf die Entscheidungsgründe — einer anderen Entscheidung vom Reichsgericht, in Sachen gegen Übertretung der Gewerbeordnung, in der auch diese Tatsache ~~Selbsteinschätzungsgrad~~ festgestellt wurde x). —

zu ~~Berücksichtigung~~ der Tatsache,

in derselben Entscheidung

besonders Feststellung notwendig Normativ

Selbsteinschätzung bei den Gerichten besonders hervorzuheben, wenn, indem diese Sache zu ~~verfolgen~~ in Betracht ~~gezogen~~ werden, ~~nicht~~ ~~Gerichte~~ Berufungsgerichte Tatsachenfeststellungen ~~Gerichte~~ Normativ ~~Gerichte~~ ~~Gerichte~~ ~~Gerichte~~

~~ist der~~ die ~~Grundsätze~~ Grundsätze
~~entscheidenden Gesichtspunkte~~ entscheidenden Gesichtspunkte ~~abwägen~~

Wir wollen für die Rechtsprechung des ~~Grundsatzes~~ Grundsätze ~~Maßstäbe~~ Maßstäbe ~~entwickeln~~ entwickeln durch Maßstäbe nicht wir ~~es~~ es ~~in~~ in ~~verschiedenen~~ verschiedenen ~~Entscheidungen~~ Entscheidungen ~~auf~~ auf ~~unserer~~ unserer Rechtsprechung ~~nicht~~ nicht

~~Wenn~~ zwar

es ist nicht zu verkennen, daß zwischen den Rechtsgütern ~~eines~~ Grundsatz ~~u~~ erheblich bedeutende Unterschiede ~~bestehen~~ bestehen. ~~Es darf nicht~~ ~~bestritten~~ ~~werden~~ ~~, daß~~ Es ist ~~nicht~~ ~~möglich~~ nicht möglich, ~~eine~~ eine ~~Rangordnung~~ Rangordnung ~~aufzustellen~~ aufzustellen, ~~wonach~~ wonach ~~nicht~~ nicht stets Rechtsgüter zu Gunsten ~~eingreifen~~ eingreifen werden, ~~müssen~~ müssen ~~zum Ausgleich~~ zum Ausgleich ~~gebracht~~ gebracht in den Grundsätzen werden. Denn verschiedene Grundsätze ~~bestehen~~ bestehen können, daß ~~die~~ die Grundsätze zur

~~Die~~ ist die Grundsätze wie ~~gewogen~~, ob muß dafür mit

der österreichischen Länder
nicht anwendbar seien,
und überdies zwischen
Preußen und Österreich
noch der vorstehende Unter-
schied besteht, daß dort, nur
zur Vollziehung des Urtheils
Execution wegen
einer Hauptsache und wider
solche Urtheile (Contumacial-Urtheile)
Hülfsmittel der Restitution
Vertheidigung, nicht
aber Vertheidigung und
Einwendungen gegen die
Wechselklage zu Gebote stand, und
weiter in Österreich der
Fall ist) hier Raum
16 Zeilen

F Hierher gehört

D) Bei wechselrechtlichen Mandaten waren in Preußen
entgegenstehende Einwendungen und eine beschränkte
Vertheidigung gegen die mit Beweis
versehenen Forderungen (bei den mit Beweis
versehenen Forderungen) über Zulässigkeitsfragen, Urkundlichkeit,
Echtheit und den sicheren Besitz gegen
Hauptsache, Compensation, Verjährung und
Wechselklagen waren die Vertheidigung der
Hauptsache, welche den Beklagten
über Prozessurtheile zur Hauptsache denken,
dagegen in einem den Beklagten Fristen kennen
lassung verjährenden Wechsel, welcher den Beklagten
auf den sicheren Besitz gegen
seinen Gegner. Selbst diesen Beweis
in Preußen zu den Rechten der einzel-
nen Vertheidigungsmittel gehörte
Landrecht, welche von den Mandatsklagen
ausgeschlossen waren, z. B. Einreden
verjährt, welche nicht in den Beklagten
Einlassungen enthalten, Einreden
nicht rechtsbeständig oder einzelnen nicht
zum Beweis der Vertheidigung geeigne-
ten Vertheidigungsmitteln sonder-
lich waren.

2.

Wenn der Umstand ist so sehr
bedeutungsvoll, daß die
erstgenannte Anzeigung sie nicht
bewegen kann, die Beschädigten
den gerichtlichen Anzeigungen zu
folgen (wie recht) und
den Aufforderungen ihrer Obrigkeit
nachher zu folgen. In den
nachstehenden Fällen, wo den Acht
dem selbstgewählten Schützende
Personen, denen eigentlich
Zeugnisse [illegible] Bürgen, wenn
Angehörige verreden müssen, wenn
die Obrigkeit nachher verbürgt
[illegible] bleibt, wie wir nachher
sehen, einzelne strafliche Untersuchungen
einzelnen verlangen, so [illegible] hebt das
[illegible], die Verpflichtung, daß solche
Untersuchungen in den Bürgerschaften
den Aufforderungen der Bürgermeister
gemäß vorgenommen und angezeigt
werden müssen. — Sondern wer [illegible] den
Anzeigungen der gerichtlichen
Anzeigungen, welche die Entfernung
vieler wichtigen Angelegenheiten
(wie) mit wichtigen Nachtheilen
den [illegible] Fehler der Nachlässigkeit
gemäß bestraft | [illegible]
solchen oder vier [illegible]
[illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible]
[illegible] |

Verfassung für den Fall
halten, daß in Österreich
nicht den ständischen Organen
sondern der Bundesversammlung
die gesetzgebende Gewalt
übertragen
werden, daß insbesondere
[illegible] die
Verfassung der Verfassungen
[illegible] Gesetzgebung
[illegible] und
Verfassung der Verfassungen
[illegible] Gesetzgebung
[illegible] Verfassung
der Verfassungen [illegible] und
Gesetzgebung der Verfassungen
[illegible] Verfassung
und Gesetzgebung der
Verfassungen [illegible]

11

Zusammenhang abgeht mit e Bruch Bruchstück

~~Bemerkung Bruchstück~~

~~Bemerkung. Der Gebrauch des Abgrenzungsstrafzeichens~~

Bemerkung. Wenn nur solche Wortgruppe in Betracht kommt, die häufiger Gegenstand grammatischer Untersuchungen sind, so kann man sie ohne Bedenken als feststehende Ausdrücke ansehen. Wenn aber eine Wortgruppe nur selten vorkommt, so kann sie trotzdem als feststehender Ausdruck gelten, wenn sie mit einem Gegenstand verbunden ist. Wenn auch eine Wortgruppe schon manchmal vorkommt, so kann sie nicht als feststehender Ausdruck gelten, wenn sie durch eine Übersetzung in eine andere Sprache ihren Charakter als feststehender Ausdruck verliert.

✓ die Wortgruppe, die nur selten vorkommt

✓ die Wortgruppe, die häufig vorkommt

62

65 + 6%

[illegible] Mittel zur Beurtheilung der Arbeitsfähigkeit, und den Arbeitsfähigen

7
4

Staudinger. Kann nur
Staudinger. Müssen
jetzt in Anstreichung
Betracht der verschiedenen persönlichen
Verhältnisse nicht
wenigstens
Annahme, ob nicht einer
öffentlicher Anzeige der
öffentlichen Verhältnisse [illegible]
führen würde? einen Anspruch
in dieser Richtung zu machen,
wenn dieser Anspruch nicht
die ursprüngliche Absicht der
Parteien beider Parteien
ausschließen kann?

Staudinger. Kann nur
solche Anzeige in Anstreichung
nicht eines öffentlichen Verhältnisses
[illegible]? Müssen ob
bei den verschiedenen persönlichen
Verhältnissen Anstreichung
nicht möglich
einen Anspruch in der wenigstens
einen Anspruch in dieser
Richtung anzuerkennen, wenn
dieser Anspruch [illegible] mit einer
persönlichen Anzeige verbunden
ist? —

~~Auch der die Anzeige~~
Es fragt sich die Anzeige
einer gewissen Anzeigung
unterworfen werden sollen,
ob ~~nur die~~ sogenannten den
sogenannten Anzeigen-Vorschriften
~~X~~ System selbst den
Anstaltsgesetzen ~~den Verhältnissen~~
~~anstatt~~ ~~und vorliegt~~ ~~dieses~~
den persönlichen Anstaltsgesetzen
unterworfen? — In dieser
Entscheidung kann das §24
des Landesgesetzes nicht
einfach als [illegible] werden,

8 Anz. Anzeige

✓ öffentliche Anzeige
in Anstreichung
nicht nur öffentlicher
Verhältnisse Anz.,
berücksichtigen? — Müssen
es gewendet

18. 7. 18.

(zu dem 129

mittels Durchschneidung des Lebergrenzdarmbeins

— und zwar vorwärts, wobei [illegible] der Arm [illegible] der Achselhöhle beendet wird —

und nicht nur zu [illegible] Durchschneidungen, sondern zu [illegible] Abtrennungen [illegible] zu [illegible] Abtrennung [illegible] zu [illegible] Abtrennung [illegible] zu [illegible] Abtrennung

Dieses Verbieten ist
~~der Entwurf des Artikels~~
~~über~~ ~~Strafrechtliche Anzeigepflicht~~
~~Verletzung~~ ~~der Anzeige~~
~~Abtreibung~~ ~~Verbrechen~~
~~des Verbrechens des Abtreibens~~
~~entnommen~~ in vielen
modernen Gesetzgebungen
nicht ~~vorgesehen~~ enthalten, insbesondere
rücksichtlich des Vorgehens
bei der Abschätzung zum
Zwecke der Festsetzung der
Pflichtteilsquote für die ehelichen Kinder
und Enkel, welches Verfahren
gerade den wichtigsten
Teil der Nachlaßtätigkeit bildet,
wird der zweite Teil,
welcher die Einschätzung
der Grundstücke in die
eigentliche Tätigkeit des Taxators
nur zum Teil einzureihen
sein wird, der Nachlaßgerichte für
Bauern, der Pflichtteilsberechtigten
wenig oder für Laien
~~das~~ die Hinzuziehung
des ~~Taxators~~ richterlichen
Ermessens anheimgestellt
ist.

~~Gerade~~ die subsidiäre
Fassung, der besondere
Hervorhebung der eigenen
~~Kenntnis~~ ~~Taxators~~ und ~~Erfahrung~~ zu berück-
sichtigenden Momente, welche für
die gewissenhafte Ausübung
maßgebend und zu berück-
sichtigen sind, ~~sind~~ ~~zu~~ ~~berücksichtigen~~
~~sind~~ ~~zu~~ ~~berücksichtigen~~
sichtigen Entscheidungen stützend

~~Verbot~~ im Pflichtteilsrecht
~~gesetzlicher~~ Ausschluß

~~Verbot~~ für die
Taxatoren

~~Verbot~~ und die Hinzuziehung
der Pflichtteilsberechtigten

~~Verbot~~ der Pflichtteilsberechtigten

Für die beiliegenden
Berechnungen der wichtigeren
Momente der Abgeordneten-
häuser beschlossenen Systems
sind die

Diese Berechnungen
sind in den beiliegenden
Berechnungen der wichtigeren
Momente der Abgeordnetenhäuser beschlossenen Systems niedergelegt.

~~die die Abgeordneten,~~
~~welche die Systeme vorgeschlagen~~
~~Berücksichtigung der Momente~~

die die Systeme vorgeschlagen
~~die gewünschten Zuschläge~~
~~und~~ Berechnung der Steuerbeträge für die
Central- Land- und
Forstwirthschaftlichen Grundstücke
nur ~~ungefähr~~ Berechnungen
sind ~~gewesen~~. ~~Der Abstand~~
~~der Systeme~~ Ungenauigkeit
der ~~Schätzungen~~ Schätzungen für die
Steuerbeträge Schwankungen
Wirthschaftlichen Zusammen-
setzung dieser Grundstücke
wird sich die ~~Diff~~ Abstufung
der Besteuerung stark
Ordnung verschieden,
indem sie wesentlich in der
Differenz der Reinerträge
sich zwischen den einzelnen
Objekten ihren Grund findet,
wesentlich aber durch die selben

Jauch

1 den der beistehenden Anweisung nur

Zu 20

Wenn Sie sich dann
einverstanden nicht erklären können,

~~ich bringe Ihnen aber auf~~

ich aber hoffe, dass, wenn die Gutsbesitzer
Commissarien überzeugt, sowie die gewünschte
Anzeigerung ~~von dem Lehrer eingegangen~~
~~Antrages beschlossen~~ wird dann
Gesetzes vom J. 1861, welches ihnen ~~das~~
eigenen Interessen entspricht, nur
8 und die Aufsammlung 16 Mitglieder
gehindert zu wählen. In Folge dessen
der Landrath's- & Forstbesitzer Commissionen
(dort Anzeigerung Bezirks- und Provinz-
Forstbesitzer genannt) wenn
der gewünschte Anzeigerung in dem
Sinne ihrer Mitgliederwählen
gewesen sie Gesetzes nicht beschränkt,
~~dass~~ für dass ~~aber~~ und ~~seinen~~
Willen für ihre Wählen zu den
Landrathscommissionen 49 Gutsbesitzer, 17
bauerliche Besitzer und nur 34 Forst,
zu den Forstbesitzer Commissionen aber 836
Grundbesitzer, 129 Bürgerliche, 166 Bauern
gewesen, nur 23 Gutsforst und
93 andere Forst, ~~sie~~ und wenn
sie dass (für) ~~ihre~~ der) Landräthe nicht gegen,
welche man den Interessen gewählt
worden. (Gutachten über die Ausführung
des Gesetzes vom 21 Mai 1861. Berlin, Forst-
druckerei 1865 Seite 8). — Die österreichische
Forstorganisation ~~ist~~ (ist) zu dem im J. 1867 für Industrial-
verbreiten in Aussicht gestellten
Gesetzen für ihre Wälder Forst
Forst, und Forstbesitzer ~~dass~~ selbst
dass bei der Einführung Forstung
gehörig zu sein, ~~und~~ wie dies
auch dem § 12 der Anzeigerung entnommen
zu entnehmen ist.

Das gewünschte Gesetz, stellt
dem Ministerium nur wenn
Commissarien (bei den Interessen gehört
wenn) zur Seite, welche das Gesetz
nur das allgemeinen Gesetzes gemäss

† Das Gesetz stellt dem Ministerium nur wenn Commissarien zur Seite, welche das Gesetz nur in allgemeinen überwachen und sich schon über ihre Ansichten wegen in der Distrikt nicht minderen Beamte; die ungerechte Ueberwachung sind gegen die Landrath Commissionen (Anzeigerung Bezirks-Commissionen) zu, und wieder dass dann dem Ministerium in den einen jeden dagegen gerichteten Beschluss aufgehoben (siehe das gewünschte Gesetz vom 21 Mai 1861, wenn die Gutachten über die Ausführung. Berlin Forst-Druckerei 1865 Seite 8 und 13).

Artikel Forsten 20

Grundsteuerstimmen zu den Bezirken.*)

*) Wie Furcht die Selbstschätzung [illegible] Bezirken [illegible] Grundsteuerstimmen [illegible] Bezirken [illegible] Grundsteuerstimmen [illegible] Bezirken [illegible] Grundsteuerstimmen

Grundsteuerzuschlag zu
finden *)

*) Wie in Abgeordnetenhause auf die Zuschläge zu besonders Grundst ergeht und in diesen Vorschrift eine Abänderungen mit dem gesetzlichen Maßstabe vorgestellt würden, so gelten wir diesen Gesetzentwurf nicht zu billigen.

Der gesetzliche Besitzer ist nach dem Entwurfe der Regierung selbst die Absicht, [illegible] der Zuschläge der Mitgliedern dem gesetzlichen in 2/3 der Grund- und Gebäudesteuer und nur in 1/3 der Regierung überlassen werden. Der Vorzug [illegible]

[illegible] Gesetzes bezeichnete als Regierungsvorlage die [illegible] Absicht dem Wesen direkte Abgaben [illegible] bezeichnete die österreichische Regierung / nicht zu folgen, [illegible] / ist / wollte der Gesetzentwurf der Mitglieder und das Verfassungsrecht, [illegible] Zuschläge / [illegible] / dieser sub §12 seiner Vorlage [illegible] ist, zu diesen Zuschlägen [illegible] / [illegible] Gesetzentwurf [illegible] Regierung [illegible] / [illegible] Zuschläge / [illegible] Gesetzentwurf [illegible] Vibrierung des gesetzlichen Gesetzentwurfs dem [illegible] / [illegible] Gesetzentwurf [illegible] Gesetzentwurf [illegible] Gesetzentwurf

Wenn Bienen sich schwer dem
Anschein nicht unterwerfen lassen,

Wenigstens in dieser Beziehung
in einer Richtung verwendet
werden. Allein, wenn
in Preußen fast sich, wie wenig
auf festen Grundsätzen gebaut scheint,
die über Nutzen der Bienen
unumstößliche Sicherheit der
Anzeigevorrichtungen, angenehm
der verschiedenen Herstellung des
Honigsiegens, Erleichterung verspricht.
In Ostpreußen wird aber nicht nur der
Erleichterung sondern der unseligen
Bienen Raubsüchtigkeit der Anzeigung,
angenommen, um so gewisser sie unterstützt,
als der Volksaberglaube schon zum
Wiedergeben sich auf immer besteht
und sich uns in den Landstrichen
Anzeigevorrichtungen übermäßig
Bienenzüchter sind.

Es ist auch in Preußen bekannt,
daß die Anzeigung, welche wir unseligen
in Wachs bestimmt Grundstücksäume
gleichmäßig einzudrucken bedürftig,
einen lieberlen Grundzug zu wachsen,
gibt. Zu diesem Behufe die wissen-
schaftlichen Bienenzüchter der Anzeigung
nicht bloß Kenner, welche
in zum Schutz der Naturbeschaffen-
heit gegründeten Bestätigungen oder
in festigen lieberlichster Verfügungen
leiblichen sondern Sinnigkeiten
sinnigkeitlich wissen. Zu dem
Zwecke der Anzeigevorrichtungen be-
nutzenden wissen, Anzeigungsbezeichnet,
4 Bezeichneten der Honigsiegen für
Drohnenverhütung der gutherzlich-
bäuerlichen und Grundeigentumsschätzer
und 18 Anzeigungsbücher, zu dem
Zwecke der Wachsverzeichnis-Bestätigungs-
bestrittes) Honigsiegen über 14 Anzeige-
rungsbücher, 102 Leinbücher (welche man
den Grundsteinen gewöhnt werden),
93 Hegnerischen Honigsiegen für Drohnen-
haltung der überwachsenen Wachsbleiche,
31 Anzeigungs- und Grundbesitzer, 20
Honigsiegen, 28 Hutbesitzer und Bäcker,
2 Gerichtsvorsteher und über 12 Zeichnen-
kenner benutzen (Druckschrift über die Drohnenzucht Seite 26).

Aber sich nur Bienenzüchter
einzunehmen, denn wenn das den Honigsiegen bei

Wenigstens in dieser Beziehung
in einer Richtung verwendet
werden. Allein, wenn
in Preußen fast sich, wie wenig
auf festen Grundsätzen gebaut scheint,
die über Nutzen der Bienen
unumstößliche Sicherheit der
Anzeigevorrichtungen, angenehm
der verschiedenen Herstellung des
Honigsiegens, Erleichterung verspricht.
In Ostpreußen wird aber nicht nur der
Erleichterung sondern der unseligen
Bienen Raubsüchtigkeit der Anzeigung,
angenommen, um so gewisser sie unterstützt,
als der Volksaberglaube schon zum
Wiedergeben sich auf immer besteht
und sich uns in den Landstrichen
Anzeigevorrichtungen übermäßig
Bienenzüchter sind.

Es ist auch in Preußen bekannt,
daß die Anzeigung, welche wir unseligen
in Wachs bestimmt Grundstücksäume
gleichmäßig einzudrucken bedürftig,
einen lieberlen Grundzug zu wachsen,
gibt. Zu diesem Behufe die wissen-
schaftlichen Bienenzüchter der Anzeigung
nicht bloß Kenner, welche
in zum Schutz der Naturbeschaffen-
heit gegründeten Bestätigungen oder
in festigen lieberlichster Verfügungen
leiblichen sondern Sinnigkeiten
sinnigkeitlich wissen. Zu dem
Zwecke der Anzeigevorrichtungen be-
nutzenden wissen, Anzeigungsbezeichnet,
4 Bezeichneten der Honigsiegen für
Drohnenverhütung der gutherzlich-
bäuerlichen und Grundeigentumsschätzer
und 18 Anzeigungsbücher, zu dem
Zwecke der Wachsverzeichnis-Bestätigungs-
bestrittes) Honigsiegen über 14 Anzeige-
rungsbücher, 102 Leinbücher (welche man
den Grundsteinen gewöhnt werden),
93 Hegnerischen Honigsiegen für Drohnen-
haltung der überwachsenen Wachsbleiche,
31 Anzeigungs- und Grundbesitzer, 20
Honigsiegen, 28 Hutbesitzer und Bäcker,
2 Gerichtsvorsteher und über 12 Zeichnen-
kenner benutzen (Druckschrift über die Drohnenzucht Seite 26).

Aber sich nur Bienenzüchter
einzunehmen, denn wenn das den Honigsiegen bei

daß die Stimmabgabe
nur durch den Stellvertreter vollzogen, dagegen

+ ein öffentliches Interesse wegen
des starken Zeitdrucks vorliegt,
sollen nach Absatz 2 die
Abs- und Einschätzungsbezirke
benutzt werden (§§ 7, 38, 39). Für
diesen Stimmbezirk des +

22

Mitgliedern

[illegible]

zum [illegible] und zur
Entscheidung [illegible]
den (§§ 37, 38, 39). In dieser
Beziehung [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] über die mit
dessen Hoheit und [illegible] Interessen
[illegible] [illegible] [illegible] Mitglieder
dieser Commission nicht in der
Lage sein wie im vorigen
Falle zu einem [illegible] Votum
abzugeben, weshalb auch
die Entwürfe der Regierung
vorgenommen [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Länder ohne
Frist wie so gewichtige [illegible]
denen [illegible] worden, ob
die [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Ländern geschwinge Majorität
der Commission [illegible] [illegible] [illegible]
Abstimmung [illegible] [illegible] [illegible]
Opposition [illegible] [illegible]
für [illegible] Länder [illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible]

brud stru wird. — Der sij
nus stromgstromyuber briguwrsbru
Bemu uud dru Mornyumy
bri dru Zumisstrum Mordub-
stgru. der yrustrubbumisstrun

/ nub dru §12 der Anyirsmuygsdrun-
lorgt zu untersuem ist.

Dub ystrüsbisstr Gstz stubt
dru Sumyminüstrz nur mirs yrurmub
Bumisstrsim (Gruntrubinsgstbrumu)
zur (bri nub Gruntrubinsgstbrumu
ygnumut) zur Stitr, wolsb dub
Gstsüstt nur mu vbly nurmum
Gstsbt zum bstru übermun zu übur-
wumsum Jurstrum und sij sbru dru
ygnstumgru Zusge wumgru in dir Urtub
nust numisbsru Bumstrum; dir wigru
rbusb Uibrwumsbumy wurdb ist ubur yr-
stytlisb dru Anyirsmuygsbrgun bb Bumi-
sbsimu (bri nub Lumdrb Bumisbsimu)
übermun zugrumesbru, und ist nus
Dirby dir ringrsum Mitglimdru disbru
Commissium in dru nimu jnudmu Gruskbu
zugrtfnsltum Zrumsbru vub yrübt wur-
dru (Gstrtz vum 21 Muj 1861, §13 dru Dumui-
sumy für dub Vrutfstrum. Gnutbstsstt übur
dir Dubstütumy Stitr 13). — dir östurrsiji
bsbr Anyirsmuygsmrbumgr bb rurdb
ubur dub Uibrwumsbumy nust nust
dru Lumdrb Bumisbsimu, sundrum dru
vum Sumyminüstrum in urbirbumyru
Jusb rumurudum Gruntrubinsgstbrum
vubssbsimysdy zuwoigbru.

[illegible] 22
[illegible] 84

[illegible] der Hauptsache [illegible]

[illegible] wird [illegible]

[illegible] zu [illegible]

[illegible] zu Ueberschätzungen [illegible] Grundstücken. — Das [illegible] Grundstücke werden [illegible] auf die zu Anzeichen, [illegible] Grundbesitzern einen [illegible] Grundzinsbesitz haben eingeräumten [illegible] dem [illegible] [illegible] [illegible]

Wortwerthum. Wenn der Anspruch
für verwerfen willig zeigt

nur selbst Wege stehen
in Lösung setzt der verpönten
wenn ihr zu verwendenden
Landes Bauwerk und mitgliedern
regierenden Bäumen, und
diese verneine mit dem
Verfügungen der Wirksamkeit
Geldern, welche für die
Schwerpunkt Richtung des Angriffsmittels
verfassungsmäßige Einfachheit
den Dübbelung ergeben
und die vollmachtlich von diesen
Richtung volkswirtschaftlichen
Lehrsätzen der Lagen so einfachen
Bauwerken verändern
wird, welche
nämlich zu fordern zu neuen
solchen Wegeanlagen nämlich dann
die Notwendigkeit der
Dübbelung zwischen den
Lagerstätten verschiedenen
dann die für sich Dübbel Richtung
nur sichere Richtung bezüglichen
Bestimmungen des
bauentragenden Gesetzes
ergänzt wird. Wenn
zweifeln, wird. Es ist dann
nicht zu verkennen, dass der
Action der Anziehung
in Lösung tritt für die Lagerung
der vollmachtlich in voller
Gerechtigkeit gleichmäßig
Lagerung verschiedenen
ist, allmählich fällt
nicht weiter in das Bewusstsein
zurückkommen, wenn
bei einem Akt
Verwaltung ein überwiegender
Grund besteht, welches
sich hier in der Anziehung

a linea

Hist. Indem (bringt) ...
... der Gesetze
wegen, dass diese
Action ...

XX 24

die Grundsteuergesetz zu be-
stellen, welches der [illegible]
[illegible] Kommis-
sion [illegible] Hessen steuerordnungs-
die Basis öffnet [illegible] wird
er neue Steuerschätzung der Gesetzge-
bung [illegible] die Erhöhung
der Grundsteuersummen
um so weniger rechtfertigen
können, als [illegible]
nicht nur die Steuerverwaltung
sondern auch die anderen
Steuerträger sich mit dieser
Schätzungsergebnisse begnügen
[illegible] und die Erhöhung der
Grundsteuern [illegible]
zur Deckung der Staatsbedürf-
nisse [illegible] werden.

Wenn es einmal
nicht sein soll, „Principiis
obsta" sein anzuwenden. Es
ist die Pflicht der Regierung
die Pflicht in dem zu
erwartenden Grundsteuer-
gesetze [illegible]
der [illegible]
[illegible] der Steuergesetzgebung
[illegible] eher Erhöhung
zu sind Ermäßigung zu
verlangen, welche zu
einer [illegible]
[illegible] Schätzung führen und einmal
welche Richtung die Pflicht
jeder Regierung begünstigen
dürften.

Durch den [illegible]
Erwägungen kommen wir
zu einem anderen Schluß-

[illegible] besteht
[illegible] Staat die
[illegible] hat nur treue
gewissen gewissenhaften
Staat nur die Anforderungen
die Grundsätze Anforderungen
nicht selbst Entwurf Steuer-
einlegung zum Grundsatze
erhoben. *)

Gleichwohl muss neben der
Richtigkeit Zutreffendheit
oder Grundsätze und Normen
mässig der Zutreffende Anforderung
zu [illegible] so kann
doch [illegible] [illegible]
der [illegible] [illegible]
dem Maassstabe, die der
Grundsatz [illegible] nicht,
über Zulässigkeit nur
allgemeinen [illegible],
gestatten. Dem vollen-
deten würde es neben
gewerbsteuer ein Grundsteuergesetz die gewis-
senhafte Anforderung aufzustellen
und die Leistung der Steuer-

/ kann entsprechend, gewerbe und dem Gewerbebetrieb nicht genügender störenden Maassstab Messung der Belastung des Gewerbebetriebs, und über einer völlig neuen Anforderung abgelehnt

/ neue J. 1861

*) Der gewissenhaften Gesetzgeber / ist auf neue neuen gelegen Anforderungen Bauer Acker.

~~Brot zu schaffen~~
die Aufsicht über das ~~zu~~
recht zu schaffen
Steuerverhältnisse
im Verein ~~zu überlassen~~,
~~erlassen über auf~~
zu beaufsichtigen, ~~erlassen~~
~~und über und~~ zu überlassen,
dass die Steuergesetzgebung,
~~und~~ ~~darstellen darstellen~~
~~Gesetz~~ den Verschiedenen
Erfordernissen Gesetzes, welches
sich nun nicht vergrößert
haben, ~~es~~ vermehrt und
gründlich werden.

wie teuer ~~Brot~~
wird ~~nicht~~ so bleibt
recht zu ~~Steuer~~
Gesetzgebung
nicht mit tritt,

Erwerbsteuer heranzuziehen, und bei der Besteuerung der Einkommensteuer als Abzugsposten ~~betrachtet~~ zu behandeln, sowie Einkommen bezogen werden. †) Es wird deutlich sein, daß die Entschädigungen, welche für Grundstücke, die zum landwirtschaftlichen Betriebe gehören, gewährt werden, nicht als Einkommen, sondern als Kapitalien zu behandeln sind. Es wird sich empfehlen, diese Bestimmung ausdrücklich in das Gesetz aufzunehmen.

---

†) § 4 des Einkommensteuergesetzes über die Erwerbsteuer und § 17 a des Gesetzes über die Gewerbesteuer. Gewerbesteuergesetzes. In diesem letzteren § ist unter den landwirtschaftlichen Betrieben, welche als Grundstücke nicht anzusehen sind, der Betrieb der Fischerei, Jagd etc etc" ausdrücklich aufgeführt, und andere Nutzungen etc et cetera ausdrücklich als solche bezeichnet. Es ist daher nicht erforderlich, auch in dem Gesetze über die Grundsteuer besonders hervorzuheben, daß die Entschädigungen für Grundstücke, welche zum landwirtschaftlichen Betriebe gehören, nicht als Einkommen zu behandeln sind.

Kncr. 12/FII

Moje prace

w Katastrze

Czapa

L. 7406.
1876.

C. K.
TOWARZYSTWO
GOSPODARSKO-ROLNICZE
KRAKOWSKIE

Do

Wielmożnego

Krzeczunowicza Kornela

Honor.
~~CZYNNEGO~~ Członka c. k. Towarzystwa gospodarczo-rolniczego
krakowskiego.

we Lwowie.

Auszüge aus der Denkschrift.

„Die directen Steuern
in Österreich ihre Reform.
herausgegeben v. K. K. Finanz=
Ministerium
Wien KK. Hof= u Staatsdruckerei 1860

str. 14 Dort erstreckt wieder ad datu:
„Für Westgalizien wird sich der Katastralreinertrag nach den bisherigen Ergebnissen um 102 Perzent höher stellen als der Schätzungsanschlag nach dem Provisorium.
str. 15 „ Bukowina um 55% wobei auf Ackerland
str. 74 hervorgehoben wurde
„In vielen Kronländern ist dort wo der stabile Kataster neu ins Leben trat, ist die Grundsteuer ohne Änderung des Perzentsatzes bedeutend oft auf das Doppelte gestiegen. Dies wird, wie schon in 2 Abschnitts bemerkt (str. 14 i 15) auch in Galizien u in der Bukowina nach den bisherigen stattfindenden Katastralschätzungen geschehen, höchstens eintreffen."

i Erläuterung str. 134)
str. 132/3 Tabelle der Steuerreinertragsberechnung für das Steuerjahr 1861

Westgalizien (mit Krakau) beträgt 1,403.910
dabei ist Krakau schon mit dem Teile
Stadtkataster, westgalizien
(6 Kreise) aber nach dem Provisorium
Nach dem ~~Katastral~~ eintrages sind schon
für die 6 westlichen Kreise berechneten
Katastralreinertragsziffer mit
Einschluß auf die zum Staate
Einbezogenen steuerfreien
aufgerechnet der Betrag . . . 2,689.334

1,285.424

Radasz, ażebym Ci opowiedział ~~bliżej~~ mój udział w sprawie katastralnéj i przebieg téj sprawy w kraju. Choć najściślej przypuszczę się z natury rzeczy do tego że główne ja sam od r. 1858 zwłaszczałem i nadzorowałem zaprowadzenia w Galicyi tak zwanego stałego katastru który zaprowadzono w r. 1852 w W. Ks. Krakowskiem, dawniéj rzeczypospolitéj a którego operacye rozpoczęły się w r. 1853 w Galicyi zachodniéj a w r. 1857 w Galicyi wschodniéj.

Dla wyjaśnienia rzeczy muszę wspomnieć, że ów stały kataster który opierał się na ustawie z r. 1817 i był zaprowadzony we wszystkich prowincyach, prócz w Galicyi i w Lombardyi, różni się zupełnie od reformy fiskalnego gruntowego, przepisanéj nową ustawą z r. 1849.

Z operatami swego stałego katastru spotkałem się po raz pierwszy w Grudniu r. 1858 w siebie w Bonszowie, gdzie komisarz katastralny, wprowadziwszy w błąd zdrowy do komnaty powolnie, wyjął od nich przepisy które wynajmały ceny produktów, przez niego w kierunku fiskalnym proponowane. Wtedy po raz pierwszy zacząłem czytać przepisy. Obiecałem w artykule do Czasu postępowanie owego komisarza jako odbiegające do współobywateli i kazałem osobno odbić 2000 exemplarzy tego artykułu. Wabia Sławi owczesny prezydent Izby w Krakowie, kazał osobne

odbicie artykułu skonfiskowała i
polecił Prokuratorowi, ażeby [illegible]owi
wytoczył proces drukowy. Prokurator
jednak zaradzał naszemu Namie-
stnictwu lwowskiego wyśledzenia
rzeczy, a gdy się przy komisyi śledczej
prowadzonej w Stalicy okazało że
mój artykuł zawierał prawdę, odsła-
piono od procesu.

Po tej pierwszej potyczce zaczęłom
ogłaszać w Czasie długiej rzeczy ar-
tykułów „Krecz o kalastrę", z których
złożyła się spora książeczka, wydru-
kowana zrobno w 2000 exemplarzy
i porozsyłana w kraju.

W r. 1860 ułożyłem jako referent
w komitecie lwowskiego towarzystwa
gospodarskiego, obszerny memoryał
do Ministerstwa, w którym wykaza-
łem błędy i niestosowności przepisów
stałego kalastru co do nacowania
gruntów, różnice, jakie w przepisach
i ich wykonaniu zachodziły między
innemi prowincyami a naszym kra-
jem i to na szkodę naszego kraju;
i przekonałem się w innych prowin-
cyach brali niejaki udział w tej rzeczy
członkowie Wydziałów podówczas za-
nowych, w nas zaś niedopuszczono
tego udziału i wszystko prowadzono
tajnie, tak, że interesowani nie
mogli nawet znać przepisów bo na
wet instrukcyi kalastralnej nigdzie
nabyć nie mogli.

Wówczas hr. Goluchowski został
ministrem stanu a na ministra spra-
w powołał z Galicyi Plenera, który
otrzymawszy mego memoryała
zaradził natychmiast ażeby do nowego
[illegible]

Daty cyfrowe o pomiarach czynnikach i o rezultacie szacowania w różnych prowincyach.

Daty o rezultatach katastralnego szacowania gruntów w naszym kraju były prawdziwie pomyślnie zaprowadzony w r. 1852 w W. Ks. Krakowskiem podniosł tam ogólną sumę podatkową w dwójnasób. Operaty katastralne w Galicyi zachodniéj (do której podówczas należały obwody: Wadowicki, Sądecki, Bocheński, Tarnowski, Brzeski i Jasielski) były już na ukończeniu a rezultat ich był taki, iż ~~miał podnieść~~ ogólną sumę podatkową prawie w dwójnasób. W Ministerstwie Skarbu już nawet preliminowano na podstawie tego katastru. Dla Galicyi zachodniéj od 1-szego Października 1862 podatek gruntowy o 1.285.000 więcéj, niż był dotąd. Podobne podwyższenie prawie w dwójnasób czyli o blizko 2.700.000 byłoby spadło także na 12 obwodów Galicyi wschodniéj, najdalej od r. 1865; bo wtedy miano w ukończyć kataster, prowadzony w sposób taki sam, jak w Galicyi zachodniéj. — Gdy w r. 1866 dodatki jeszcze zarosły, tak, iż Galicya płaci podatku gruntowego z dodatkami około 44.000.000, byłoby podwyższenie, w parze z prowadzeniem katastru, wynosiło od 1-szego Października 1862 do 1864 włącznie dla całej Galicyi zachodniéj rocznie (po) 1.285.000 f. ~~za lata 2.570.000, zaś od roku 1865 do 1873 włącznie t. j. na 9 lat po 11 milionów, razem 99.000.000. Byłoby więc niesłuszne podwyższenie podatku kosztowało Galicyę~~

Pierwsze na 3 lata 3,855.000

zaś na lata 1865 do 1873 włącznie byłoby podwyższenie ~~podatku~~ wielkiéj Galicyi wprowadzone, wynosiło niezmiernie 4 miliony rocznie, więc przez 9 lat . . . 36,000.000

Byłoby więc niesłuszne podwyższenie podatku kosztowało Galicyę do r. 1873 włącznie niezmiernie . . . 39,855.000

~~37.855.000~~.

Przez powstrzymanie i niedopuszczenie tego katastru stałego rozwydrzi kraj. tę sumę i rozwydrzać będzie jeszcze po 4 miliony co roku przez lat kilka, dopóki nie zaprowadzą nowej reformy podatku, na podstawie toczącego się obecnie szacowania gruntów, którego rezultaty dopiero się okażą.

Po ukończonych w Marcu 1862 naradach w Ministerstwie, byłem kilka razy jeszcze u Ministra Skarbu Plenera z prośbą, ażeby nie dopuścił tak swojego skrzywdzenia Galicyi i wręczyłem mu obszerny memoryał, wyciągający z aktów i dat, zebranych w Ministerstwie, iż dotychczasowe operaty stałego katastru, na podstawie błędnych prowadzone przepisów, uciążyły niesłusznie W. ks. Krakowskie i dążą do podobnego skrzywdzenia całej Galicyi. Memoryał ten kazałem w Wiedniu litografować i porozdawać członkom naszej delegacyi w Radzie Państwa. Krytykując w tym memoryale przepisy miernicze podniosłem między innemi, że przy każdem szacowaniu gruntów mierzą być, a nawet według owczesnej instrukcyi katastralnej miały być cały kształt gruntów i przynajmniej dwakrotnie użyte pantometr i korektor, mierzyć bowiem szacowanie byłoby idealnem zupełnie i dowolnem, w skutek jednakże błędnej instrukcyi katastralnej zbierano w Galicyi i używano przy szacowaniu do ustanowienia czystego dochodu dane o wielkości gruntów z lat 1855 do 1861,

zaś w prowincyach oszacowanych dawniej zbierano i wyzywano daty o cenach gruntów z lat 1824 do 1842, więc z lat, w których ceny gruntów nie wynosiły ani połowy tych cen, które były praktykowane w latach 1855 do 1862. - ~~Z~~ Przytoczyłem w memoryale przedstawionie dat, które samo Ministerstwo zebrało we wszystkich prowincyach z lat 1856 do 1858, a daty te wykazywały, że przy układzie oszacowania katastralnego miał się do cen kupna i do czynszów dzierżawnych: w zachodnich prowincyach mniejszy mniej więcej jak 100 do 210; zaś w krakowskiem i w Galicyi zachodniej mniejszy jak 100 do 98; że więc grunta w krakowskiem i Galicyi zachodniej były w katastrze, w stosunku do cen gruntów, więcej niż dwa razy wyżej oszacowane niż w prowincyach zachodnich. - Dałej udowiłem tabellę, w której porównałem, wyparowaną w rządowem, centralnem biurze statystycznem wartość kapitałową wszystkich realności (gruntów i budynków) w każdej prowincyi z sumą podatków od tych realności opłacaną; a z tego porównania okazało się, że ~~w~~ w 11 prowincyach zachodnich, w których płaty katastr zaprowadzonemi zostały, suma podatku wynosiła . . . 8/10 procentów zaś w Galicyi z krakows. 1/4 .

Do sumy wartości kapitałowej gruntów i budynków, że więc podatek ten w Galicyi i w krakowskiem już obecnie jest większy, niż w tamtych prowincyach. - Miałem jeszcze i trzecią tabellę porównawczą podatek przyszły (~~nadzwyczajnie~~ nadzwyczajny) jaki był przed zaprowadzeniem tego katastru

z tym, jaki jest po zaprowadzeniu
tego katastru, w tych prześciu prowin-
cyach, które pmiedtem miały pro-
wizoryum podatku gruntowego
z r. 1820, takie samo, jakie dotąd
jest w Galicyi. Z tego porównania
znowu okazało się, że suma podat-
ku zwyczajnego wynosi teraz w
czterech z tych prowincyi III o 3, 11,
13 i 15% mniej, a w dwóch około 2 i
5% więcej, w pmieciu zaś dla wszy-
stkich prześciu prowincyj cokolwiek
mniej niż wynosiła za czasu pro-
wizoryum, że więc i z tej pmyczyny
suma podatku w Galicyi nie powin-
na być podniesioną ~~w skutek~~ na podstawie
tego katastru. Zauważano mi pmy
naradach w Ministerstwie, że nowy
pomiar katastralny wykazał w Ga-
licyi 126 mil kwad. czyli 1,260.000
morgów więcej, niż jest wykazano i opo-
datkowane podług obecnego prowi-
zoryum z r. 1820, w którem tak mie-
ka ilość morgów została zatajoną.
Na ten zarzut miałem odpowiedź, że
to nie może być nowy opatajenie.
Bo nadwyżka pmeszłemi okazała
się z tego powodu, iż nowy pomiar
katastralny był geometryczny i lepszy,
niż dawny, stanowczemi pmerzchami pmer chłopów
zdjiatany, i że nowy pomiar wcią-
gnął takie grunta, które dotąd
jako podatkowi nieulegające, były
opuszczane np. błota, moczary,
jeziora, powy, miedze, parcele pod
dziedzińcami i budynkami. Dalej
wykazałem z dat zebranych w Mini-
sterstwie, że gruntów podatkowi
ulegających będzie w Galicyi podług

nowego pomiaru katastralnego nie 126 ale tylko około 60 mil kwad. więcej, niż wykazują operaty prowizoryum gruntowego, że więc nadwyżka tych gruntów w Galicyi będzie wynosić około 5% a przyjąwszy nawet nadwyżkę 126 mil kw., wynosi ona 9½ procentów od całej powierzchni gruntów w Galicyi, która ma 1384 mil kw. — w prześciu zaś pachodnich prowincyach, w których dawniéj także było prowizoryum gruntowe z r. 1820, znalazł nowy pomiar katastralny nadwyżkę gruntów daleko większą, bo od 11 do 17 procentów, a pomimo to, jak wyżéj wspomniałem, obecna suma gruntowego podatku powyższego w tych prześciu prowincyach nie jest większą od sumy podatku, którą one płaciły dawniéj, na podstawie rzeczonego prowizoryum.

Nie próżnemi słowami, ale takiemi mozolną pracą zbieranemi dałami i dowodami walczyłem sam jeden z całą hierarchią urzędników katastralnych, którzy przeciw mnie występowali. Słuszność dla mnie przyłączyć jakl jeden, przeciwny a zmudny. Oto naméj delegacyi w Radzie państwa przy dyskusyach komisyjnych, w ostatnich pam latach, zarzucali Niemcy, że Galicya płaci bardzo mało podatku gruntowego w stosunku do innych prowincyj i że ma 126 mil kw. nieopodatkowanych; żaden jednak z naszych delegatów nie umiał odpowiedzieć i nie przytoczył powyższych dat dla obrony kraju, chociaż te daty druckowałem i posłom zadawałem.

Na wiosnę 1862, gdy z narad w

Ministerstwie wróciłem do prac
w Wydziale krajowym we Lwowie,
przysłali mi delegaci nasi w Ra-
dzie Państwa z Wiednia projekt
radowy do reformy podatku grun-
towego, a poczęj do rewizyi stałego
kataszru gruntowego w całém Pań-
stwie. Projekt ten pachowywał
wszystkie niestosowne, z porzędem
nauki niezgodne przepisy dawnego
stałego katastru, od którego w tém
tylko się różnił, że za nadzór cen pro-
duktów z r. 1824 przyjmował ceny
produktów z lat poniejszych. Pom-
imo prac, które wtedy miałem w Wy-
dziale krajowym, napisałem w r.
1862 broszurę po niemiecku przeci-
wnemu projektowi radowemu, dru-
gą broszurę, w której proponowałem,
ażeby ogólną państwową summę z
realności (z gruntów i budynków) roz-
łożyć na poszczególne prowincye,
a na podstawie dat zebranych o ce-
nach zamiennych (cenach kupna,
dzierżawy i najmu) tych realności,
zaś poczęstawić ustawodawstwu
krajowemu podział kwoty, na każ-
dą prowincyę przypadającej, pomi-
dzy poszczególnych kontrybuentów. –
Gdy mi następnie przysłano z Wiednia
sprawozdanie Wydziału finansowego
żeby niższéj, zgadzające się z małemi
odmianami z projektem radowem,
napisałem trzecią broszurę przeci-
wném sprawozdaniu, które te bro-
szury karatem drukować we
Lwowie i posłałem kilkaset exempla-
rzy do Wiednia, gdzie je rozdano
członkom obu Izb Rady Państwa.
Broszury te, według zdania mają-

Delegatów, przyczyniły się także do tego, że wspomniony projekt rewizyi katastru upadł w Izbie niższej.

Od narad w Ministerstwie, w końcowych w Marcu 1862, wyniosłem przekonanie, że hierarchia urzędnicza będzie bronić do upadłego swoich operatów katastralnych w Galicyi i że tylko ciągłą walką, popieraną dowodami, mogę dojść do zamierzonego celu, mianowicie: do ochronienia Galicyi od niestosownego podniesienia podatku, i do takiej rewizyi katastru w W. Ks. Krakowskiem, któraby w tym kraju sprowadziła zmniejszenie podatku gruntowego. - Już więc w Czerwcu i Lipcu 1863 jeździłem dwa razy do Krakowa, opatrzony pozwoleniem ministeryalnem do przeglądania wszystkich niezgotowych aktów katastralnych, i najdzywałem sam nowe dowody, świadczące już nie tylko o błędności resultatów katastru ale także o powierzchowaniu, które sprzeciwiało się obowiązującym przepisom.

Wlecie 1863 otrzymał Wydział Krajowy wiadomość z Ministerstwa, że Cesarz nie przychylił się do prośby Sejmu i nie pozwolił na dalsze wdrożenie operacyi złego katastru w Galicyi; lecz Ministerstwo poleciło z polecenia Cesarza niektóre poprawki w tych operacyach.

Po tej odpowiedzi Ministerstwa ukończyłem nowy memoryał od Wydziału krajowego z dalami i dowodami nowemi, zebranemi w Krakowie. Memoryał ten po polsku

pisany, tłomaczony pod moją kon-
drolą na niemieckie, był litogra-
fowany w 100 exemplarzy w Wydzia-
le krajowym i obejmował 24 pala-
mikami 74 arkusze bitych in folio,
między któremi 25 arkuszy tablic,
które wykazywały błędy w cyfrach
i porównania i przemienne prowizo-
ryami, tak co do opracowanego w
Krakowskiem i w Galicyi zachodniej
czystego dochodu jak i co do pozo-
stałych czynników opracowania.
W tym memoryale przedstawionym Mi-
nistrowi Skarbu w początkach
Lutego 1864 przełożyłem, że poprawki
operatów, zamówione przez Minis-
terstwo, są niedostateczne, że sy-
stem opracowania musi być prze-
miony, że poprawa powinna być
przedłożona Sejmowi który nawet
według statutu krajowego powi-
nien mieć prawo współtrudziału
w sprawie rozkładu podatków bez-
pośrednich.

Tymczasem jednak urzędnicy
katastralni w Krakowskiem i w
Galicyi zachodniej nie dalej w robo-
tach ~~zajmowano się~~ przesłowa-
dali poprawki, nakazane przez
Ministerstwo, a gdy już byli gotowi,
przysłał Minister Skarbu do Wydzia-
łu krajowego wezwanie, ażeby ~~Wydział~~
Wydział mianował mężów zaufa-
nia do obrad w Krakowskiej Dy-
rekcyi Skarbu nad rezultatami
rzeczonych poprawek. Wydział kra-
jowy mianował mnie i trzech in-
nych obywateli z Galicyi zachodniej,
między którymi znalazł się tylko
jeden: Ludwik Szumańcowski

który internowany w Krakowie z powodu procesu politycznego, pracował ze mną wspólnie od 21. Lutego ~~11~~ do pół Września 1864. Nasze uwagi o błędności operacyi i wnioski co do ich poprawienia wszystkie przemiennie w urzędowym języku niemieckim redagowane, złożyliśmy przy sprawozdaniach, a nadto jednakiem z Krakowa wtedy ~~dwa~~ trzy do Wiednia pany do Ministra Skarbu ze skargami i przełożeniami piśmiennemi i ustnemi.

W skutek tych obrad wydało Ministerstwo Skarbu ~~niekorzystną dla kraju~~ niekorzystną i niegrzeczną perolucyę co do dalszego prowadzenia operacyj katastralnych; lecz ta rezolucya ~~nie~~ była ~~nie~~ dostateczną ~~am~~ i pod wielomą ważnemi względami niedostateczną niestosowna.

Na wiosnę 1865 postawili nasi Delegaci w Izbie niższej Rady Państwa, na moje radanie, wniosek ~~w~~ do uchwały, oczekującej wstrzymanie operacyj katastralnych w Galicyi i na Bukowinie, aż do wydania nowej ustawy o reformie podatku gruntowego. Wybrany do tej sprawy Wydział Izby niższej powołał mię jako rzeczoznawcę. Bawiłem wtedy w Wiedniu dla tej sprawy od 28 Maja do 21 Lipca 1865 i złożyłem w Wydziale Izbowym na kilka posiedzeniach moje zeznania, jakby udowodnić, że operacye katastralne były prowadzone w Galicyi ile dawniej, przez urzędników nie znających kraju, a nawet niezgodnie z przepisami obowiązującemi. Przełożyłem także, iż naprawienie tych operacyj nie doprowadzi do rezultatów stałych a pieniądze na to złożone przepadną darmo, tem bardziej gdy uchwalona nowej reformie podatku będzie zapewne wydana przed ukoń-

rzeniom poprawek operacyj kata-
stralnych w Galicyi. Po wysłuchaniu
mię w Wydziale, Izba niższa nie
nie uchwaliła w tym przedmiocie

Nadeszły nareszcie okoliczności,
krajowi świeckiej sprzyjające. Nastąpiła
bowiem zmiana Rządu. Hrabia
Belcredi objął Ministerstwo. Korzy-
stając z tej zmiany ułożyłem w Gru-
dniu 1865, jako członek Wydziału
krajowego, sprawozdanie do Sejmu
o stanie operacyj katastralnych
(8 arkuszy druku). Sejm wybrał ko-
misyę do zbadania rzeczy. Jako refe-
rent tej Komisyi złożyłem Sejmowi
sprawozdanie z 15 Kwietnia 1866
(6 arkuszy druku), w którem prócz
obszernego przedstawienia błędności
operacyj katastralnych, przełożyłem
także niejednostajności innych podat-
ków i skrzywdzenia Galicyi w tych
podatkach, w stosunku do innych
prowincyj. W tem sprawozdaniu
był wniosek petycyi do Cesarza o
powstrzymanie dalszych operacyj katastralnych
w Galicyi, a gdyby to być nie mo-
gło o przedsięwzięcie skuteczniej i stu-
dyalniej rewizyi tych operacyj, do
której wniosku w petycyi były pala-
cone. Sejm uchwalił petycyę jedno-
głośnie

Trzeba było wysłać tę petycyę w Wiedniu
Delegował Wydział krajowy hr. Gołu-
chowskiego, mnie i dwóch innych oby-
wateli. Pojechałem do Wiednia z hr.
Gołuchowskim 14 Lipca na Pszczyn, bo
Prusacy opanowali wtedy Morawę.
Bawiliśmy do 27 Sierpnia w Zadnie
przed dojechaniem do Wiednia, w czasie
gdy Prusacy trzymali Wiedeń obsadzony
od północy.

Na petycyę odpowiedział Cesarz reskryptem z 26 Marca 1867 r. którym nie przychylił się do wniosku wstrzymania kalaszu ani do wniosku rewizyi operatów, wskazanej w petycyi Sejmu; lecz nakazał rewizyę, ale tylko miéj dowolną, jednakże prowadzoną pod kierunkiem komisyi krajowéj, jednej dla całego kraju, która miała mieć pod tym względem zakres działania, jaki dotąd służył krajowéj Dyrekcyi Skarbu, a która miała się składać z Namiestnika i z 4 członków mianowanych przez Wydział krajowy, a 4 innych przez Wydział krajowy mianowanych. Zarazem wydało rozporządzenie rządowe z pomiędzy do rewizyi. Mianował też rząd wielu urzędników kalaszowych, krajowców, a oddalił wielu obcokrajowych, o których oddalenie, jako niezdolnych do szacowania gruntów w Galicyi, ciągle we wszystkich pismach się upominałem i rząd ostatecznie największą ich niechęć sobie zjednałem.

W lecie 1867 mianował Wydział krajowy, którego członkiem być pomogłem, mnie i pięciu innych obywateli do komisyi krajowéj, mającéj kierować rewizyą skalaszu, mianował takie mężów zaufania do inspektoratów i dystryktów szacunkowych. W krótce potem napisałem, wydrukowałem i rozesłałem uwagi w sprawie téj rewizyi (5 arkuszy druku), głównie dla użytku mężów zaufania w inspektoratach i dystryktach szacunkowych.

Biorąc udział w owczesnéj komisyi krajowéj myśl moja dążyła głównie

w tym kierunku, aby rezultaty re-
wizyi nas przynajmniej ~~przypadek jej ukończenia~~
~~przed wprowadzeniem nowej reformy~~
~~podatkowej~~.

Obecnie w Radzie i w Radzie Pań-
stwa dojrzewało przekonanie, że re-
forma podatkowa w całem Państwie
jest konieczną, nie można jednak
było przewidzieć, czy uchwalenie tej
reformy zbyt długo się nie przewlecze
i czy rewizya kataster w nas nie
ukończy się przed wprowadzeniem
tej reformy. Brałem więc czynny
udział w komisyi krajowej, kieru-
jącej rewizyą, a będąc w r. 1867/8
członkiem Rady Państwa, jeździłem
kilka razy z Wiednia do Lwowa do
prac w komisyi krajowej. W tych
pracach miała myśl moja główne
ten kierunek, aby rewizya dopro-
wadziła do znacznego zmniejszenia
podatku w W. Ks. Krakowskiem i
aby opracowanie gruntów w Galicyi
przyszło do takich rezultatów, któreby
nie zwiększyły ogólnej sumy podat-
ku gruntowego, albo też w najgorszym
razie nie przekroczyły tę sumę więcej
jak o 5 do 10 procentów.

Początki czynności rewizyjnych
przedstawiały się głównie z powodu
że największa część mężów zaufa-
nia, mianowanych przez Sejmik
krajowy do inspektoratów dys-
ryktów, o nic się dbała. Ci mężo-
wie zaufania, z małemi wyjątka-
mi, przybywali do komisyi na za-
proszenia zwrotnika katastralnego,
lecz do sprawy nigdy nie byli przy-
gotowani, nie zadawali sobie pra-
cy odczytania moich pism im

5.

F

Wybrany w r. 1867 do Rady Państwa, zabierałem tam, na sesyi w r. 1867/8, głos w sprawie podatkowej,

postanych, przy komisyach biernie się zachowywali, a podpisywaniem aktów komisyjnych, dziatanych przez urzędnika katastralnego, te akta stwierdzali i do szkody dla kraju się przyczyniali.

W Radzie Państwa zabierałem w r. 1867/8 głos o podatkach przy dyskusyi nad budżetem, i przedstawiałem skrzywdzenie Galicyi w różnych podatkach a przegódzie skrzywdzenie W. ks. Krakowskiego, które w skutek zaprowadzonego w r. 1852 katastru gruntowego było nad wszelką miarę uciśnione. Krzywdę W. Ks. Krakowskiego przekładałem P. Brestlowi ówczesnemu Ministrowi Skarbu, który czynił obietnice. Jakoż urzędnicy katastralni parcele odbywać śpieszniej rewizyę operatów w Krakowskiem a po obradach nad tą rewizyą, odbytych w komisyi inspekcyjnej w Krakowie w której prócz urzędników brali udział mianowani przez Wydział krajowy, mianowani obywatele z Krakowskiego, przysłały operaty rewizyjne do komisyi krajowej we Lwowie, gdzie one zostały po złożeniu palatorii w r. 1869 Ministerstwa do ostatecznego rozstrzygnięcia przesłane. Nastąpiło nakoniec rozstrzygnięcie minimalne w skutek którego suma podatku w W. ks. krak. została umniejszona w przybliżeniu o 28 procentów. Takie umniejszenie było jeszcze za małe, lecz zawsze stanowiło ulgę znaczną, a więcej nie dało się uzyskać. Był to bowiem pierwszy wypadek w Austryi że umniejszony został podatek, wymierzony na podstawie świeżego katastru.

Stan rewizyi operatów katastralnych w całej Galicyi był z podatkiem

F

Wybrany w r. 1867 do Rady Państwa, zabierałem tam, na sesyi w r. 1867/8, głos w sprawie podatkowej,

F posłał. Przy badaniu tych operatów w Komisyi Krajowej pracowałem z Tobiaszem Szumacherowskim, Rudwikiem Szumacherowskim i Ottonem Zuzgiem. Akta tamtejsze rozpoznawał sędzia tego dochodu w przed rozbadaniem stosunku międzystoła. Za gminach nas nie rozpoznawaliśmy daty i materyały, załączone przez urzędników katastralnych, dla uwagadnienia ich wniosków, a nie rozpoznane w Krakowskiej Komisyi inspekcyjnej, które jednak mogły szkodzić stanowisku skarbu. Daty te i materyały, przy porównaniu zestawienia cen Lwowa i dzierżaw gruntów i dzierżaw, zdziałane błędnie, w kierunku obrzydzenia fiskalnym, mogły szkodzić w Ministerstwie. Rozpoznanie tych dat i rezultat tego rozpoznania złożyłem w obszernych pismach, dowodzących, wykazujących, że błędne zestawienia urzędników katastralnych wykazały ceny gruntów daleko wyższe, niż one były w istocie. — Na ostatek

roku 1869 taki, iż jéj ukończenie
podwać mogło jeszcze kilka lat.
Tymczasem już 24 Marca 1869 ogłoszono nową ustawę o reformie podatku gruntowego w całém Państwie.

Osiągnięte więc zostało to, co w r. 1866 zamierzyłem i nad czem od tego roku ciągle pracowałem. Podatek niesłuszny zaprowadzony w W. ks. Krakowskiem od r. 1852 zostaje zniżony a kataster stały, który miał w Galicyi podwyższyć podatek o 4 miliony poczyni, nie został w tym kraju zaprowadzony.

Projekt do nowéj ustawy o podatku gruntowym poniósł Rząd do Izby niższéj Rady Państwa z początkiem roku 1869. Nie byłem wtedy członkiem téj Izby, bo mandat złożyłem w lecie 1868. Nasza delegacya powołała mię do Wiednia dla narad nad rzeczonym projektem. Bawiłem wtedy w Wiedniu od 14 Kwietnia do 14 Maja 1869 a rozpoznawszy projekt do ustawy ułożyłem dla delegacyi plan postępowania, redagowałem poprawki, które miał klubiać do projektu w Izbie, i opisałem dały cyfrowe i argumenta potrzebne do walki. Delegacya nasza wybrała komisyę z 5 członków, której powierzyła mnóstwo się ze mną i działać w Izbie według tego, co postanowi po naradach ze mną. Widząc, że projekt do ustawy jest dla kraju naszego niedobry, radziłem téj komisyi najpierw, aby starała się przez dyskusyę do tego dojść różne sposoby. Przekonałem mnóstwo było niedopuścić uchwalenia ustawy w obu Izbach Rady Państwa

---

F

Prócz prac nad katastrem
wyżej wzmiankowanych pisałem
ze sprawie katastru i w
innych sprawach podatkowych
artykuły do gazet,
polskich i niemieckich,
redagowałem petycye dla
towarzystw gospodarskich
i rad powiatowych i w latach
1862, 1864, 1869 przesłałem
delegatom natym w Radzie
Państwa, na ich żądanie, obszerne
pisma, które zawierały
rozbiory krytyczne
przedłożeń rządowych
w sprawie różnych podatków
i ustaw i wskazówki
do poprawek
w tych przedłożeniach.

na tej sesyi, bo sesya ta miała się
skończyć z różnych powodów niebawem.
Nasza komisya jednak nie chciała
przystać na tę radę, raz dla tego, iż
projekt do ustawy nie wydawał się
jej tak złym, powtóre dlatego, iż się
obawiała zarzutu, że Polacy zwleka-
ją sesyami, aby Galicya dłużej jesz-
cze płaciła podatek w stosunku do
innych prowincyi za mały. — Co do
poprawek przez nasze redagowa-
nych, przyjęła Komisya te, które
jej się dawały ważniejsze, inne zaś
uznała z powodu, że Słowianie
zbyt licznych poprawek w Izbie niższej zbyt licznych,
niecierpliwi Izbę i narazi wszystkie
poprawki na odrzucenie. — Między
innemi, uznała ta Komisya jedną mo-
ją poprawkę, która dążyła do wy-
jaśnienia paragrafu o głosowaniu
w komisyach rachunkowych, do ta-
kiego mianowicie wyjaśnienia,
aby nie było wątpliwości, iż pre-
zydujący w komisyi zwykle nie
głosuje, lecz tylko dyrymuje w razie
równości głosów. Brak tego wyja-
śnienia sprowadził, że Ministerstwo w
r. 1871 przyznało prezydującemu pra-
wo głosowania z innymi członkami
i prawo dyrymowania w razie ró-
wności głosów, więc on w tym razie
przyznał dwa głosy.

Mając znajomych między niemie-
ckimi posłami, oktroiałem ich do
przyjęcia poprawek, które miała
sławiać nasza Delegacya. Jakoż
Izba niższa przyjęła niektóre z tych
poprawek, a między innemi jedną
ważną, która dała komisyom
krajowym wpływ daleko większy

niż im przynowat projekt do ustawy. Odrzuciła jednak Izba parę moich poprawek stawianych przez naszych Delegatów, bardzo ważnych, żądających najobszerniejszego i dokładnie kanonicznego zbierania Dat o czystym dochodzie z lasów, należących do Kraju, do Funduszów i do wielkich właścicieli, mających dokładne pachunki lasowe, bardziej Dat zbierania i dokładnego postawienia Dat o cenach kupna gruntów i o czynszach dzierżawnych, dla porównania przeznaczonym czystym dochodom, głównie w tym kierunku ażeby mieć materyał najlepszy do ocenienia stosunku między poszczególnemi prowincyami.

Odrzucenie tych ostatnich poprawek wzbudziło we mnie silne przekonanie, że ustawa, uchwalona w Radzie Państwa i po sankcyonowaniu cesarskiem ogłoszona z datą 24 Maja 1869, jest szkodliwą dla kraju naszego. Według tej ustawy bowiem, ma o rezultatach pracowania rozstrzygać ostatecznie komisya centralna, złożona z 36 członków, w której (według §7) Galicya, posiadająca czwartą część przestrzeni gruntowej w Państwie, będzie mieć 3. 4, najwięcej 5 reprezentantów, zaś Kraje i inne prowincye, mianowicie Niemcy, 31 do 33. Nie mając wskazanego w ustawie kamulca, dat o czystym dochodzie z lasów i o cenach kupna gruntów i o czynszach dzierżawnych, może komisya centralna postępować dowolnie i stosunkowo może i bę-

dzie

opierać się na szczupłych kombinacyach z poszczególnych szymików
t.j. z cen produktów z przychodu
w naturze, z kosztów nakładu
a gdy dane o tych szymikach są wszędzie szczegółowe w naszym kraju,
nie pewne i nie mające za sobą ~~pewnego~~ uprzedzenia, może komisya centralna poprawiać według własnej woli obliczenia, z tych dedukcyone, a przy tych wszystkich kombinacyach będą i muszą być pominięte różne stosunki i okoliczności, klimatyczne i ekonomiczne, które są gorsze w nas, niż w innych prowincyach i w naszym kraju bardzo niekorzystny wpływ na dochód gruntowy wywierają, z jednak przy obliczeniach w żadne cyfry dające się nie dadzą. - Nie mogę wątpić, że rozstrzygnienie komisyi ~~krajowej~~ centralnej wypadnie na szkodę naszego kraju, że mianowicie przyjęte będą w tej komisyi cyfry czystego dochodu dla prowincyi zachodnich, niemieckich, stosunkowo do dochodu prawdziwego, niższe niż w Galicyi, że więc gdy przyjdzie repartycya sumy ogólnej podatku gruntowego, w stosunku do obliczonego czystego dochodu, przypadnie na Galicyę podatek, w stosunku do dochodu prawdziwego większy, niż w tamtych prowincyach.

Z tego to powodu na najbliższej zaraz sesyi sejmowej w r. 1869 postawiłem wniosek pytania ustawy państwowej o podatku gruntowym, pod względem jej korzystności dla

kraju naszego. Sejm wybrał komisyę do tej pieczy (złożoną z tych) członków swoich, którzy najlepiéj znali tę sprawę. W imieniu tej komisyi złożyłem sejmowi sprawozdanie (5 arkuszy druku), w którém była krytyka ustawy o podatku gruntowym i krytyka nowego projektu nadawczego o podatku z domów. W konkluzyi tego sprawozdania było żądanie, ażeby Sejm uchwalił następujący wniosek: 1) aby ustawa państwowa z 24 Maja 1869 o podatku gruntowym nie obowiązywała w Galicyi i w W. Ks. Krakowskiem; 2) aby ustawą państwową tylko kwota ogólna podatków państwowych, gruntowego i domowego razem wziętych, w pewnym stosunku do całej sumy tych podatków w państwie opłacanych, była ustanowioną dla Galicyi z Krakowskiem, a to na podstawie dat o zmianach kupna gruntów i domów i ceryfikatach dziedzicznych, które to daty mają być zbierane we wszystkich prowincyach przez komisye pod nadzorem Ministerstwa; 3) aby ustawodawstwu krajowemu pozostawione było ustanowienie przepisów, podług których kwota podatkowa, dla kraju naszego ustanowiona ma być pewnym sposobem kraju rozdzielona.

Stawiając taki wniosek niedwuznacznie, równie jak niedwuznacznie inni członkowie komisyi sejmowéj, że trudno będzie sięgnąć u władz centralnych uchylenie ustawy państwowej z 24 Maja 1869 w Galicyi, zaznaczaliśmy jednak, że sejmowi należy za-

† ustawy, którąby ~~przy~~ udzieliła ~~zaszłości~~ Sejmowi prawo wpływania na rozkład podatku wewnątrz Kraju i przyznała

† — który nie był z członków Komisyi i nie porozumiał się z nią, a sądził, że winien bronić ustawę, w której uchwalaniu brał udział w Radzie Państwa —

słuchy prawo wpływania na rozkład podatku, zawarowane mu w § 24 Statutu krajowego a uznane pełnie w ustawie z 24 Maja 1869, — i że Sejm, obstając ciągle stanowczo przy tem prawie, może nakoniec uzyskać taką zmianę † ~~ordynacyi~~ cenom kupna i cyfrom dziesięcinowym ~~przyznaną~~ wagę większą dla ocenienia stosunków ~~między~~ prowincyami.

Sejm nasz nie długo obradował w r. 1869. Nie było czasu naradzić się nad sprawozdaniem komisyi ~~w~~ powtórne ~~przy~~ ~~natrafiło~~ w kole poselskiem. Gdy przyszło w Sejmie dyskusyą (nad sprawozdaniem komisyi) ~~sam~~ Grocholski † ~~sądząc, że gdy brał udział Państwa~~ ~~Radzie~~ ~~w uchwalaniu ustawy z 24 Maja 1869~~ miał jej bronić w Sejmie powstał przeciw wnioskom komisyi i żądał miejsca do porządku dziennego nad niemi. Po dyskusyi późniejszej poparła zdanie Grocholskiego większość Izby, złożona z jednej części posłów polskich i z chłopów i popów, którzy zawsze głosują za rządem, zniewalana część inteligencyi polskiej głosowała za wnioskiem komisyi. — Sądzę że P. Grocholski, po dokładnem i chłodniejszem zbadaniu rzeczy, nie radował się ze swego zwycięztwa. W roku przyszłym ~~natrafiło~~ Ministerstwo H. Hohenwarta, którego członkiem był P. Grocholski. Wiem dobrze że w tem Ministerstwie była niechęć do ustawy z 24 Maja 1869. Może to Ministerstwo byłoby zniosło lub zmieniło tę ustawę, gdyby nasz Sejm był powziął uchwałę stanowczą, żądającą jej usunięcia w Galicyi.

a linea 1

Po ustanowieniu komisyj krajowej we Lwowie, w myśl ustawy z 24 Maja 1869, rozpocząłem czynności moje, jako członek tej komisyi. Kilkanaście instrukcyj, wyjeżdżających do tej komisyi, sam redagowałem. Na żądanie Wydziału krajowego napisałem dwa pamiętniki uwag nad taxowaniem gruntów podług nowej ustawy (20 arkuszy druku), które (uwagi te) drukowane były kosztem Wydziału krajowego i porozsłane członkom komisyj krajowych i powiatowych. Miałem pisać dalsze pamiętniki, lecz przekonałem się, że one nie przydadzą się, bo muszą wchodzić w przeszłości i wymagać od członków komisyj, aby dołożyli pracy i wnikliwie szczegóły dokładnie studyowali; ci jednak Panowie z małemi wyjątkami, niczego się uczyć nie lubią i od swoich nawyknień do próżniactwa nie odstępują. Szkodzą przez to sobie i krajowi.

Przytoczę tu przykład. Przy taxowaniu lasów, gdzie nie można się opierać na czynszach dzierżawnych, będą znaczną rolę odgrywać poszczególne czynniki, a więc (takie) i czasy dzierżawy. Otóż prawie wszystkie komisye uchwaliły czasy (wysokie) dzierżawy wysokie, według wniosków referenta, nie żądając sobie pracy badania tych wniosków i dat zebranych przez referenta. Parę komisyj było takich, które obniżyły kuntownie cenę przez referenta podaną, a zniżyły ją bez powodów, lub też z takiemi powodami, które niczego nie dowodzą, czyny więc przez nich zniżone będą

ż

w władz wyższych podwyższone.
W komisyi jednak powiatu grodeckiego, mianowano komitet do zbadania operatu referenta, a jeden członek tego komitetu przyjechał z wszystkiemi aktami do mnie i po mojemi uwagami wspólnie ze mną przerobił opcrat, na podstawie dowodów najlegalniejszych, tak, że ceny drzewa wypadły o 30% mniejsze i te ceny uchwaliła potem komisya powiatowa prawie jednogłośnie. W Gródku uchwaliła komisya powiatowa, bez badania, ceny drzewa, podług wniosków referenta. Mając nadzór nad tym powiatem zbadałem sam ten operat i przekonałem się, że referent sprzeczny z aktami dały zebrane o cenach drzewa w kierunku fiskalnym, pominął wiele pozycyi, pospełnił wiele błędów rachunkowych. Powołałem więc jednego członka komisyi grodeckiej do dworu, przerabiałem przy nim operat, który po przerobieniu najlegalniejszém uskarżywałem o 28% mniejsze, i poleciłem temu członkowi, ażeby komisya powiatowa, (uchwaliła) przy najpierwszej sposobności przemianę operatu, podług tego przerobienia, uchwaliła. To samo uczyniłem w powiatach bobreckim i lwowskim, których operaty są również złe. Otóż jestem przekonany, że wszędzie można było obniżyć ceny drzewa, przez referentów proponowane, bardzo mocno i to na podstawie najlegalniejszej z dowodami, obniżenie legalne uzasadniającemi, lecz tego komisye powiatowe nie uczyniły, bo nikt nie chciał się podjąć pracy.

Widząc niechęć członków komisyj do pracy, zastanowiałem się co ta

poczęć dla obrony kraju. Sprzyjała mi myśl ułożenia cyfr taryfowych czystego dochodu dla wszystkich powiatów. Sądziłem, że podane cyfry takie będą zrozumiałe, bez pracy, że wiec przyniosą pożytek. Ułożyłem te cyfry dla pól i łąk, z mocą zmianom znanych mi taryf na Śląsku i Rad, które zasięgnąłem od kilkunastu obywateli znających różne okolice kraju; ułożyłem także instrukcyi do cyfr taryfowych dla innych rodzajów uprawy (pastwisk, ogrodów, lasów). Następnie zwołałem delegatów z komisyj powiatowych do Lwowa na dwa zgromadzenia, na których przyjęto jednogłośnie cyfry i instrukcyi, które każdy delegat spisał i zabrał z sobą do domu. Uchwalone cyfry taryfowe miały być przyjęte jako projekt w przyszłości, lecz zawsze w tym kierunku, iż powinny być uważane jako nieprzekraczalne, t.j., że komisye powiatowe nie mają iść powyżej tych cyfr, lecz mogą iść poniżej, w miarę nieprzeniesionych stosunków.

Znaczna część komisyj powiatowych przymiała się przy uchwalaniu projektów taryfowych, cyfr i instrukcyi, przyjętych na zgromadzeniu delegatów, co do pól, łąk, pastwisk i ogrodów. Niektóre komisye uchwaliły cyfry znacznie niższe, co jednak nic nie szkodzi, bo te cyfry zostaną podwyższone, czy to wskutek mającego nastąpić porozumienia się między powiatami, czy w komisyi krajowej, która przy

wyrównaniu taryf między powiatami może podnieść cyfry i podniesienie takowo uradzić. Lecz niektóre komisye uchwaliły cyfry taryfowe, zbyt wysokie, zgodnie z wnioskiem referenta, a komisya drohobycka uchwaliła nawet niektóre cyfry wyżej niż wniósł referent. Stało się to w skutek niedbalstwa członków albo niezrozumienia rzeczy. Były i takie komisye, między niemi rydzewowska, w których dwóch lub trzech członków, właścicieli dóbr, nie przybyli na posiedzenie, a ważny projekt taryfy został uchwalony większością głosów urzędniczych. Niektóre komisye powiatowe uchwaliły już takie projekty taryfy dla lasów, według wniosków referentów, zbyt wysokie; bo większość członków komisyj nic nie rozumie o oznaczaniu lasów i nawet się nie chce. Taryfy dla stawów, jezior i moczar, uchwalone w komisyach powiatowych są także prawie wszędzie zbyt wysokie.

Cóż począć z takiemi komisyami powiatowemi, które działają na szkodę własną i na szkodę kraju całego. Taryfy wysokie, przyjęte w komisyach powiatowych, nie potrafi komisya krajowa obniżyć z takiem uradzeniem, któreby zostało przyjęte w komisyi centralnej, źle złożonej. Wiem, że w władz centralnych, taryfy komisyj powiatowych będą uważane jako taryfy prowincyonalnych, które to taryfy podatkowe nie powinny być zniżone przez władze wyższe lecz tylko podwyższane.

Staram się teraz w pouczonych korespondencyach pobudzić członków

komisyj, aieby, po objeździe powiatu
i przed uchwaleniem taryfy stanowczéj, poprawili błędy szkodliwe, popełnione w projektach do taryf
i w opisach powiatowych. Mój
kolega w lwowskiéj komisyi krajowéj, Alexander Krasucinowicz
jeździ po niektórych powiatach
i dokłada wszelkich starań dla
poprawienia złego. - Lecz jego i
moje starania rozciągają się
tylko do powiatów, należących
do okręgu lwowskiéj komisyi
krajowéj. - Nie wiemy co się
dzieje w okręgu krajowéj pod-
komisyi tarnopolskiéj, której
członkowie od początku prawie
nic nie robią.

F mój udział w sprawie Katastralnej i ~~ustny~~ przebieg tej sprawy (w Kraju) będą najpierw przyznaję się z uszanowaniem ochotą do tego, że głównie ją sam

F Który ~~zaprowadził~~ ~~wprowadzony~~ zaprowadzony w r. 1852 w W. Ks. Krakowskim (dawniej nazywanego litej) a Którego

~~Zadosyć w tem Gorom~~
odebrałem dopiero dzisiaj list twój z 9 b.m., w którym Zadasz, abyśmy ~~ci~~ ~~odpowiedział~~ w Krakowie / przebiegu ~~sprawy~~ Katastralnej w Kraju, w której głównym udział brałem, do czego się przyznaję, a nawet ~~przyznaję się z uszanowaniem~~ ~~ochotą~~ ochotą, do ~~czego~~ mówiąc, że głównie ~~sam~~ od 1858 zwłaszcza, nadaje prawa tem zaprowadzenia w Galicyi tak zwanego stałego Katastru, F którego operacye rozpoczęły się w roku 1853 w Galicyi, zachodniej a w r. 1857 1858 w Galicyi wschodniej.—

Dla wyjaśnienia rzeczy muszę ~~oświadczyć~~ ~~przedstawić~~ nadmienić, że ów stały Katastr, F który operacye ~~na podstawie~~ z mocy ustawy z r. 1819 i 1824 zaprowadzony we wszystkich prowincyach w Galicyi i w Tyrolu, ~~nie jest~~ nosił się zupełnie od nowej reformy podatku ~~stałego~~ gruntowego, przepisanej ustawą z r. 1849.

~~Porównawszy stały Katastr był~~
Z operacyami owego stałego Katastru spotkałem się po raz pierwszy (Grudnia roku) r. 1858 w sielcu w Bonarowie, gdzie Komisarz Katastralny, wprowadziwszy w błąd strony do Komisyi nowotane, wydobył od nich pieniądze, które uznawały ony produkta, przez niego ~~przyjmowane~~ w kierunku fiskal. ~~ny~~ mianowane. Wtedy po raz pierwszy zająłem myśl napisaniu opisałem w artykule do Czasu powstania owego komisarza, jako ostrzeżenie dla współobywateli, i kazałem osobno odbić 200 egzemplarzy tego artykułu. Wtedy sam, awizowany Prezydent miasta w Krakowie, kazał ~~to~~ osobne odbicie artykułu skonfiskować i polecił prokuratorowi, dzielny Czatczyc wytoczyć proces Dziekoński. Prokurator jednak zasłużył najpierw od Sanacerdotum kanonicznego wyśledzenia rzeczy, a gdy się przy tem ~~o gotowaniu~~ Komisyi śledzonej, prawdziwej w Halicyu okazało, że mój artykuł zawierał prawdę, odstąpiono od procesu.

† Zawrzałem ogłaszać w czasie długi szereg artykułów „Rzecz o Katastrze" z których złożyła się obszerna książeczka, wydrukowana ostatnio w 2000 egzemplarzy i rozszerzana w kraju.

W kwietniu 1860 r. Wołowski

Po tej pierwszej petycji (w roku 1860 r. Wołowski) jako referent w Komitecie Towarzystwa gospodarskiego, obszerny memoryał do Namiestnika w którym wyłożył wszystkie wady i niedorzeczności przepisów stałego Katastru co do szacowania gruntów, różnice, jakie w przepisach i ich wykonaniu zachodziły między innemi prowincyami a naszym Krajem i to na szkodę naszego Kraju i przekonał, że w innych prowincyach brali udział w tej rzeczy wybrańcy ostatnich Wydziałów prowincyonalnych, u nas zaś niedopuszczono tego udziału i wszystko prowadzono tajnie i tak, że interesowani nie mogli nawet znać przepisów, bo nawet instrukcyą Katastralnej nigdzie nabyć nie mogli.

Wówczas (hr.) Gołuchowski został Ministrem stanu a na Ministra Skarbu powołał Plenera z Galicyi Plenera, który otrzymawszy rzeczony memoryał zarządził najprzód, ażeby do narad w Krajowej Dyrekcyi Skarbu lwowskiej nad cenami produktów, powołał lwowskiego delegatów Komitetu Towarzystwa gospodarskiego, którzyby mieli tamże (tylko) doradczy głos. Wtedy to, po raz pierwszy w Galicyi, wzięli udział, chociaż stabuy reprezentanci posiadaczy gruntów udział w tej rzeczy, chociaż bardzo słaby. Było nas (czterech) razem, którzy do narad, † których odbyły się w pierwszych dniach miesiąca 1861. Opozycyonowaliśmy przy naradach, lecz Katastralni inspektorowie nie zważali na to i utrzymywali swoje cyfry. Po naradach złożyłem zarazem pisemne obszerne, oparte na zebranych już datach, przeciw ustanowionym cenom produktów. Opozycya ta miała na celu tylko ten skutek, że potwierdzenie cen produktów zostało wstrzymane w Ministerstwie.

† pierwszą operacyą w Galicyi wszelkiej, mianowicie nad

† Które odbyły się w pierwszych dniach miesiąca 1861. Opozycyonowaliśmy przy naradach, lecz Katastralni inspektorowie nie zważali na to i utrzymywali swoje cyfry. Po naradach złożyłem zarazem pisemne

zachodniej. Gdy od r. 1866 dodatki wzrosły, tak iż Galicya ~~płaci~~ dodatku gruntowego z podatkami około 4,600.000, bytoby podwyższenie, ~~gdy~~ w razie zaprowadzenia stałego Katastru, wynosiło (1 Lutego 1862 do 1863) do 1865 dla zachodniej części 1,285.000, za 3 lata 3,855.000 od 1865 ~~w latach 1855 i 1~~ w roku 1865 dla ~~roku~~ Galicyi około 4,000.000 zaś za lata 1865 do 1873 włącznie, t. j. za 9 lat po 4,000.000, razem 36,000.000

Bytoby więc niesłuszne podwyższenia podatku Państwa, wiele Galicyę dotknęło 39,855.000

Przez powstrzymanie i niedopuszczenie stałego Katastru stałego oszczędził Kraj tej sumy, i oszczędzać będzie jeszcze po 4 miliony co rok przez lat kilka, dopóki nie zaprowadzą nowej reformy ~~obecnie~~ podatku, na podstawie tworzącego się obecnie stałego Katastru gruntów, którego rezultaty ~~są~~ dopiero się okażą.

Po ukończonych w Marcu 1862 naradach w Ministerstwie, byłem Królice wezwany jeszcze z Ministra Skarbu Plenar z przebaczeniem, abym nie dopuścił tak srogiego skrzywdzenia ~~na~~ Galicyi, i wręczyłem mu obszerny memoryał, ~~wcześniej~~ wykreślony z aktów i dat, zebranych w Ministerstwie, iż dotychczasowe operaty stałego Katastru, na podstawie dawniejszych prawidłowo przepisów, uznane niesłusznie W. Ks. Krakowskie i dają do podobnego skrzywdzenia ~~całej Galicyi~~ tym. Krytykując te niemożebne przepisy przygotowane, podnosiłem między innemi, że przy każdem szacowaniu gruntów muszą być, a nawet według obowiązującej instrukcyi Katastralnej muszą być ceny kupna gruntów i czynsz dzierżawne wzięte za regulatora i Kartofla; inaczej bowiem szacowanie byłoby dowolnem zupełnie i dowolnem; w skutek jednak ~~instrukcyi~~ instrukcyi Katastralnej, polecającej zbierać dane rzetelne o wartości gruntów ~~z ostatnich lat~~ zebrane w Galicyi i używane dane o wartości gruntów z 5 lat (1855 do 1861) ~~ostatnich~~ nie w prowincyach, ~~szacowanych~~ szacowanych datami,

Fiskalej Galicyi. Memoryał ten kazałem w Wiedniu litografować i rozdać członkom naszej Delegacyi w Radzie Państwa.—

przy szacowaniu do wiadomości czystego dochodu,

(Cenniki gruntów)

Zbierano i wydawano ~~nie~~ dotyczące ~~wartości~~ z lat 1826 do ~~1864~~ 1842, wiele z lat w których ceny gruntów nie wynosiły ani połowy tych cen, które były praktykowane w latach 1855 do 1862. — Tabele, przytoczonym w mianowanych ~~latach~~ zestawienie dat, (z ~~których~~ porządkiem prawideł), ~~za którymi~~ ~~należy~~ ~~wartości~~ które samo Ministerstwo zebrało we wszystkich prowincjach z lat 1856 do 1858, i daty te wykazują, że ~~ukończony~~ ~~oszacowanie~~ ~~oszacowaniu w Katastrze~~ ~~były do dnia~~ ~~nie~~ rezultat oszacowania Katastralnego ~~nie~~ ~~się~~ do cen kupna i do wydatków dzierżawnych: (przeciętnie) w zachodnich prowincjach jak 100 do ~~115~~ 210 zaś w Krakowskiem i w Galicji jak 100 do 98. Że zachodnie (zwłaszcza) prowincje (Krakowskiem) Galicyi zachodnie (znacznie w Katastrze) ~~były~~ ze wszystkich do cen gruntów, ~~dwa~~ ~~razy~~ ~~wy~~ wyżej niż dwa razy wyżej oszacowane, niż prowincje zachodnich. — Dalej wyżej tabella, w której porównałem, ~~wartość~~ Kapitałową, wydaną w rządowem centralnem biurze statystycznem wartość Kapitałową wszystkich realności (gruntów i budynków) w każdej prowincji z podatkiem z sumą podatków od tych realności opłacanych, a z tego porównania okazało się, że: ~~w prowincjach zachodnich~~, w których zaprowadzony już był stały Kataster, wynosił podatek ~~8/10~~ 8/10 procent, zaś w Galicji z Krakowskiem w 11 prowincjach zachodnich, w których stały Kataster zastał zaprowadzony, suma podatku wynosiła . . . 8/10 procentów zaś w Galicji z Krakowskiem 1¼ procentów od sumy wartości Kapitałowej gruntów i budynków, że więc podatek ten w Galicji i w Krakowskiem już ~~o~~ blisko jest większy, niż w tamtych prowincjach. — Mianowicie jeszcze z trzecią tabelą, porównywałem podatek jaki był przed zaprowadzeniem stałego Katastru

(zwyczajny (stanowi ordinarium)

z tym, jaki jest po zaprowadzeniu tego ~~dotąd~~ Katastru w tych prowincyach, które miały przed tem prowizoryum podatku gruntowego z r. 1820 takie same, jakie dotąd jest w Galicyi; z tego powodu zmowa okazało się, że podatek wynosi teraz w czterech z tych prowincyi o 3%, 11, 13 i 15 procent mniej a w dwóch około 2 i ½ procent mniej, w przeciwnie zaś dla wszystkich sześciu prowincyi ogółowiek mniej, niż wynosił za czasów prowizoryum, że więc i z tej przyczyny ~~suma~~ podatku w Galicyi nie powinna być podwyższona, ~~na podstawie~~ w skutek ~~dotąd~~ Katastru. — ~~Sprzeciwiał się~~ Zarzucano mu przy naradach w Ministerstwie, że nowy pomiar Katastralny wykazał 126 mil kwadratowych w Galicyi czyli 1,260,000 morgów, nie ~~jest~~ obecnego wymiarane i opodatkowane podług prowizoryum z r. 1820, w którym dotąd wielka ilość morgów została zatajona, ~~Na to~~ na to zarzucenie odpowiedziano, że tu nie może być mowy o zatajeniu, lecz nadwyżka przestrzeni obrała się z tego powodu, iż nowy pomiar Katastralny był geometryczny i dokładny, nie dawny tamten, obarczony przez dotychczasowych działany, i że nowy pomiar wykazał takie grunta, które dawniej jako podatkowi nieulegające były opuszczane, jak n. p. błota, torfowiska, jeziora, rowy, miedze, parcele pod drzewiami i budynkami. Dalej wykazano tem Katastrem dotychczas zebranych w Ministerstwie, że gruntów, ~~które dotąd podatku nie~~ podlegających podatkowi będzie 126 ~~mil kwadr. ale nie będzie~~ w Galicyi podług nowego pomiaru nie 126 ale tylko około 60 mil kwadr. wiedeńskich, nie wykazują ~~oszacowania~~ operaty z prowizoryum gruntowego, że więc nadwyżka tych gruntów w Galicyi, ~~będzie i nie wykazana~~ pomiarze katastralnym nowym będzie wynosić do 6, a najwięcej 9 % procentów do całej przestrzeni gruntów w Galicyi, która ma 1384 mil kwadr.; — w ~~tych~~ dzielnicach zaś zachodnich prowincyi

I podatkowi ulegających,

około 5 procentów, a ~~gdzieindziej~~ przy jawnej nadwyżce 126 mil ~~to, będzie~~ ~~ma~~ wynosić ma 9 ½ procentów

wyjątk, w którym dawniej także było
Czasowym gruntowe, znalazł
nowy pomiar katastralny ~~nadwyżkę~~
gruntów daleko większą, bo od
11 do 17 ~~%~~ procentów, ~~to dotychczas~~
~~wtedy~~ a pomimo to, jak wyżej
wspomniałem, ~~podatek~~ obecna
podatku gruntowego zwyczajnego w tych czasach
prawie wcale nie jest większą od
sumy podatku, która ~~przed zaprowadzeniem~~ dawniej
na podstawie wiecznego prawidłowania

Po próżnem trwaniu ale takiemi
mozołu, pracy, zbieraniu dat i
i dowodów walczyłem ~~z katastrem~~
~~całą~~ sam jeden z całą, ~~czerwoną~~
~~urzędową~~ hierarchią urzędników
katastralnych, którzy przeciw mnie
występowali. Muszę ci przytoczyć
fakt jeden, zwyczajny a smutny.
Oto ~~gdy~~ naszej delegacyi w Radzie Państwa
radzieni toczyła dysputy w Izbie
Panów ~~Komisyi o stanowisku Galicyi~~
~~w wiedeńskiej~~ imieniu o kwocie, jaka
dla Galicyi na jej potrzeby ~~w budżecie~~
~~jest potrzebna~~ rocznie, w dyskusyach
Komisyjnych, w ostatnich czasach
zarzucali Niemcy, że Galicya ~~mało~~ bardzo mało
podatku ~~gruntowego~~ T ~~potrafi~~) że na 12 mil kwadr.
niepodatkowanych; żaden jednak
z naszych delegatów nie umiał
i nie ~~przytoczył~~ T (odpowiedzieć, ~~że~~)
przytoczył pomyślnych dat dla
obrony Kraju, ~~które dzisiaj~~ dowiódł że dane
dostarczałem i przeto rozdawałem!!
~~to żaden~~

Na wiosnę 1862, gdy z narad w wiedeńskich
stanęło wróciłem ~~do Lwowa~~ znów do prac w
wydziale Krajowym we Lwowie, przysłał
mi delegat nasz w Radzie Państwa z
Wiednia projekt rozdziału do reformy

T gruntowego, w stosunku do innych prowincyj, i

3. Państwie. Projekt ten zachowywał wszystkie postanowienia, z patentem nauki nadzwyczajnego przepisy stałego Katastru, od którego tylko tem się różnił, że zamiast na produkcyą z r. 1824 mający wprowadzał na produkcyą z lat 10 poprzedzających. — Zmiana

przeciw niemu

i druga broszura, w której przeciwnik projekt, aby ogólna państwowa summa podatku z realności (gruntów i domów) rozłożyć na poszczególne prowincye na podstawie dotychczasowych cen (kupna, dzierżawy i najmu) tych realności, — zostawiając ustawodawstwu krajowemu rozkład kwoty, na każdą prowincyę przypadającej, pomiędzy poszczególnych Kantyentów. — Gdy mi następnie przysłano z Wiednia

podatku gruntowego, po ~~ostatnim~~ a raczej do rewizyi stałego Katastru gruntowego w całem ~~Państwie~~ Cesarstwie, które wtedy, mianowicie w 1862 roku, w Wydziale Krajowym, napisałem broszurę pomiędzy ~~o typie~~ projekcie przedtem tymże projektowi rządowemu, ~~gdy mi~~ i drugą broszurę o wyżej przysłane ~~dat~~ ten zamiennych realności za podstawę do rozkładu podatku z realności na prowincye i gdy mi następnie przysłano z Wiednia sprawozdanie Wydziału finansowego Izby, nie mogłem się z wielu zdaniami z rządowym projektem zgodzić, napisałem trzecią broszurę o tem sprawozdaniu. Wszystkie te trzy broszury kazałem drukować w Lwowie i posłałem kilkaset egzemplarzy do Rady Państwa, do Prezydyum ~~obu Izb~~ (Wiednia), gdzie je rozdano członkom Rady Państwa. Broszury te, ~~przy odgłosie~~, ~~jak były~~ nie przydały się według zdania niektórych delegatów, ~~nie były~~ (tego, że) jednak przyczyniły się także do wypadku wspomnionego projektu rewizyi Katastru. upadł w Izbie niższej.

Z narad w Ministerstwie, w marcu 1862 ~~gdy~~ uczestniczących na wiosnę ~~tego~~ roku, ~~że~~ przekonałem się, że Prezydium Galicyi będzie bronić do upadłego swoich operatów katastralnych w i że tylko ciągłą walką, mogą dojść popierana, dowodami, mogą do zamierzonego celu, mianowicie do ochronienia Galicyi od ~~wprowadzenia~~ niesłusznego nadmierzenia podatku, na ~~którego~~ ~~nie~~ ~~zgo~~ i do rewizyi Katastru w Wielkiem Księstwie Krakowskiem, ~~gdzie~~ którąby w tym kraju sprawadziła zmniejszenie podatku gruntowego. Sam ~~Sam~~ więc w czerwcu i lipcu 1863 roku ~~na wiosnę 1863 roku~~ pojechałem do Krakowa, opatrzony pozwoleniem ministerjalnem do przeglądania wszystkich, ~~przeszłych~~, aktów katastralnych, i zwłaszcza ~~rozpoczynałem~~ tam nowe dowody, świadczące już nie tylko o błędności rezultatów katastru, ale także o postępowaniu, ~~przy~~ ~~sprzeciwiającego, się przeciwne~~ które sprzeciwiało się obowiązującym przepisom.

W roku 1863 otrzymał Wydział Krajowy uwiadomienie z Ministerstwa że Cesarz nie przychylił się do prośby Sejmu i nie zezwolił na dalsze wstrzymanie operacyi stałego Katastru w Galicyi; lecz Ministerstwo z polecenia Cesarza polecało niektóre poprawki w tych operacyach, i żądało od Wydziału Krajowego ~~Odpowiedzialności~~ Rady

Po tej odpowiedzi Ministerstwa, ubolewającym nawet memoryał do Wydziału Krajowego o datkach i doradcach nowemi, zebranemi w Krakowie, ale, nacynał ten ~~obejmował treść dalszego~~ tenu działu 74 arkuszy tytuł in folio, między któremi 25 arkuszy tabelic, ~~z~~ które ~~nazwami cyframi wykazy~~ a tabelice te wykazywały błędy w cyfrach i poprawania z innemi przemieszczania tak co do ~~stałego~~ ~~obrachowanego~~ obrachowania w Krakowskiem i w Galicyi zachodniej stałego dochodu jak i co do porównawczych czynników obrachowania. W tym memoryale ~~przedstawiłem~~ przedstawiłem, że poprawki operatów, zamierzane przez Ministerstwo są niedostateczne, że zresztą obrachowania muszą być zmienione, że rzecz ta powinna być przedłożona Sejmowi, który nawet według statutu Krajowego powinien mieć prawo ~~rozstrzygania~~ rozpatrywania działu w sprawie rozkładu podatków bezpośrednich w Kraju.

Tymczasem jednak ~~dyrekcya~~ urzędnicy Katastralni w Krakowskiem i w Galicyi zachodniej ~~pracowali~~ szli dalej w robotach a mianowicie przeprowadzali poprawki, nakazane przez Ministerstwo a gdy już były gotowe, przysłał Ministerstwo Skarbu do Wydziału Krajowego wezwanie, ażeby ten wydział mianował mężów zaufania do obrad w Krakowskiej Krajowej Dyrekcyi Skarbu nad rezultatami

(pisany, i po polsku ~~i~~ ~~w~~ z niemiecka, ~~był~~ ~~litografowany~~ w 100 egzemplarzach w Wydziale Krajowym, ~~i~~ obejmował 7 załączników)

(przesłanym Ministerstwem Skarbu po powrocie Kuta Lutego 1874

~~ze~~ rozsądnych poprawek. Wydział Krajowy ~~nie~~ mianował mnie i Arsch innych obywateli z Galicyi zachodniej, między którymi jednak znalazł się tylko jeden, Ludwik Szumańczowski, który — internowany w Krakowie z powodu przeszłego politycznego — pozostawał ze mną wspólnie od 21 Lutego do pod koniec września 1864. — Nasza wiadomości rozgałęzione przeszanie w rozmaitym języku niemieckim ~~rozg~~ redagowane złożyliśmy ~~w aktach~~ przy posiedzeniach, a nadto jeździłem z Krakowa do Wiednia dwa razy do Ministra Skarbu ze sprawami i przedłożeniami, ~~po razy~~ piśmiennemi i ustnemi.

uwagi o, dalszej operacyi ~~[illegible]~~ i wnioski co do rzeczy poprawienia,

W skutek tych obrad wydało Ministerstwo Skarbu [illegible] rezolucyę co do dalszego prowadzenia operacyj Katastralnych, ~~a rezolucya ta, dla Kraju nie dosyć~~ ~~pomyślna i niedostateczna, zawierała~~ ~~nawet jedna, bardzo ważna, konsekwencyą~~ ~~Nadzwyczajne zaprzepaszczenie~~

[illegible]

Nadeszły, nareszcie okoliczności Krajowe, ~~[illegible]~~ zmiany, ~~[illegible]~~ Ministerstwa. Od Hrabia Zastąpił bowiem zmiana Prezydyi. Hrabia Belcredi objął Ministerstwo. Kwestyą z tej zmiany, ~~[illegible]~~ w Grudniu 1865, jako rezultat, wydziału Krajowego opracowanie ~~[illegible]~~ o stanie ~~[illegible]~~ operacyj Katastralnych (Sprawozdanie Sejmu Krajowego druku). Sejm wybrał Komisyę do zbadania rzeczy. Referentem tej Komisyi Sejmowi ~~[illegible]~~ sprawozdanie ~~[illegible]~~ z 15 Kwietnia 1866, (Sprawozdanie druku), ~~w którem~~ ~~[illegible]~~ wniosek potrzeby do [illegible] w którem, przez obszerniejsze przestawienie ~~[illegible]~~ operacyj Katastralnych ~~[illegible]~~ przeświadczyła także ~~[illegible]~~ niedokładności innych podatków i odkrzywdzenie Galicyi w tych podatkach w stosunku do innych prowincyi. W tem sprawozdaniu był wniosek potrzeby do bezzwłocznego ~~[illegible]~~ dalszych operacyj w Galicyi, a gdyby to było nie można

Na wiosnę 1865 przybyli nasi delegaci ~~[illegible]~~ Rządu Austrya, na moje żądanie, wniosek o, do ustawy, orzekający wstrzymanie operacyj Katastralnych w Galicyi i na Węgrzech, aż do wydania nowej ustawy o reformie podatku gruntowego. ~~Taka ustawa powstała nie~~ Wybrany do tego sprawy wydział Izby wyższej powstał ~~nie~~ mię jako referenta znowu. Bawiłem wtedy [illegible] w Wiedniu od 28 Maja do 21 Lipca 1865 i złożyłem w wydziale Izbowym na kilkoo posiedzeniach moje zdania, celem ażeby udowodnić, że operacye Katastralne były prowadzone w Galicyi źle, dowolnie, przez urzędników, nie znających Kraju, a nawet niezgodnie z przepisami obowiązującymi przy tych operacyach. ~~[illegible]~~ Izba Panów ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

o zarządzenie objazdowej i stałej rewizyi tych operacyj, do której wniosku w petycyi były załączone. Sejm uchwalił tę petycyę jednogłośnie.

Aby poprzeć tę petycyę w Wiedniu, delegował Wydział Krajowy [illegible], hr. Gołuchowskiego, mnie i dwóch innych deputatów. Pojechałem do Wiednia z hr. Gołuchowskim 14 Lipca i bawiłem do 27 Sierpnia w Bydeniu, z tego dojeżdżałem do Wiednia, w razie gdy Prezydyum [illegible] urzędowych wiadomości.

Na tę petycyę odpowiedział Cesarz reskryptem z 26 Marca 1867, w którym nie zgodził się do wniosku wstrzymania Katastralnych do wniosku rewizyi operatów, uskarzanej w petycyi Sejmu, lecz nakazał rewizyę, uskutecznić mniej dotkliwie, jednakże przewidziano pod kierunkiem Komisyi Krajowej, dla której miała mieć pod tym względem zakres działania, jaki dotąd miała Krajowa Dyrekcyja Skarbu, a która miała się składać z Prezydyum, i z 4 członków, przez rząd, a 4 innych, przez Wydział Krajowy mianowanych. Zarazem wydało rozporządzenie względnie z przepisami do tej rewizyi. Dało oddalić też Rząd [illegible] urzędników Katastralnych, albo krajowych, o których oddalenie, jako niezdalnych do załatwiania gruntów w Galicyi, ciągle ze wszystkich stron się upominałem i rząd ostatnie nadwerężyła ich nieprzyjęcia sobie [illegible].

W lecie 1867 mianował Wydział Krajowy, mnie i trzech innych deputatów do Komisyi Krajowej, mającej kierować rewizyą Katastru, mianował także mnie do zastania do inspektoratów i dystryktów załamkowych. Wkrótce

Przez Sejm; bo Prusacy opanowali wtedy Kowarne, Bawiłem

I jednej dla całego Kraju,

I rewizyi. Mianował też Rząd wiele nowych urzędników Katastralnych, Krajowych, a oddalił wielu

P Którego odbankiem tej przerwałem,

(6 arkuszy druku)

patem napisałem, wydrukowałem i rozesłałem uwagi o sprawie tej rewizyi / głównie dla wyboru mężów zaufania w inspektoratach i dystryktach zrewidowanych.

~~W Komisyi~~ Biorąc udział w ówczesnej Komisyi Krajowej myśl moja ~~skierowana~~ dążyła głównie w tym kierunku, ażeby rezultat rewizyi — na wypadek jej uwieńczenia przed wprowadzeniem nowej reformy podatkowej —

Chociaż w Radzie i w Sądzie Państwa dojrzewało przekonanie, że reforma podatkowa w całem Państwie jest konieczną, niemożna jednak było przewidzieć, czy ta reforma nie przewlecze się zbyt długo i czy rewizya katastru u nas nie ukończy się przed wprowadzeniem tej reformy. Z tem wraz czynny udział w Komisyi Krajowej, ~~Kierunkowej~~ rewizyą, ~~tu~~ myśl moja dążyła głównie w tym kierunku, ażeby rewizya dojrzała do rezultatów, któreby zmusiły podatek w Wielkiem Księstwie Krakowskiem, a ~~zwłaszcza~~ nie powrócony sumę podatku gruntowego, opłaconego w Galicyi zachodniej przynajmniej nie przekroczył tę sumę, wzięty jak o ś do to w W. Ks. Krakowskiem i ażeby ~~zwłaszcza~~ warunek ten w Galicyi wyrażało do takich rezultatów, któreby nie ~~sprowadziły~~ zwiększyły ogólnej sumy podatkowej, albowiem ~~czyto~~ podatku gruntowego, albowiem ~~czyto~~ nie przekroczyły tę sumę, wzięty jak o ś do 10 procentów.

Z tem wraz ~~nabawiały~~ ~~mię przestrachem.~~ ~~straciły~~ ~~mię~~ przestraszały mię, głównie z powodu, że mężowie, którzy wzięli udział w komisyach rewizyjnych, mianowanych przez Wydział Krajowy do inspektoratów i dystryktów,

X a wiedząc w roku 1867/8 z ustnych rozmów Pana Ludwika Sadyi Państwa, jeździłem kilka razy z Wiednia do Lwowa na ~~posiedzenia~~ do prac do prac w Komisyi ~~Krajowej~~ Krajowej. W tych ~~pracach~~ pracach miała myśl moja tem głównie kierunek, ażeby rewizya dojrzała do wyników, a zwłaszcza podatku

(Ei mszowie

o nic nie dbała. Akcesowie zaufania,
z małymi wyjątkami, przybywali
do Komisyj na ~~zawołanie~~ zapewnienia
urzędnika Katastralnego; ~~zapobiec~~
~~nieprzyjaciół~~ do lecz do sprawy
między nie byli przysięgowani,
nie zadawali sobie pracy odczytania
moich pism, na posłanych, przy
Komisyach biernie się zachowywali,
~~obca bierne~~ a podpisywaniem
aktów Komisyjnych, przez
zdziałanych przez urzędnika
Katastralnego, że akta słuszne,
dzali ~~jasno~~ i do osobna dla
Kraju się przyczyniali.

~~W wielkiem Księstwie Krakowskiem~~
~~od tej zabaty nam~~
(w r. 1867/8
W Radzie Państwa zabierałem
głos o podatkach, przy dyskusyi
nad budżetem, i przedstawiałem
skrzywdzenie Galicyi ~~a przy~~
w różnych podatkach, a przeważnie
obciążenie W. Ks. Krakowskiego,
które, w skutek zaprowadzonego
w r. 1852 Katastru gruntowego,
było nad wszelką miarę nie-
~~to~~ ~~Kotla nam~~ ~~o tej~~ Krzywdzie
~~te~~. Krzywdę W. Ks. Krakowskiego
przekładałem P. Brestlowi, ów
czesnemu Ministrowi Skarbu, który
czynił ~~niepełną~~ objęcie. Jako urzędnicy
Katastralni odbywa zawsze dbywał
~~dziesięcio~~ rewizyę operatów w Kra-
kowskiem a po obradach nad ta
rewizyą, ~~w~~ w której przez urzędni-
ków brali udział ~~od~~ mianowani
przez Wydział Krajowy obywatele
z Krakowskiego — przysłały operaty
rewizyjne do Komisyi Krajowej
we Lwowie, gdzieśmy je opieczę-
towali i w r. 1869 Ministerstwu do
ostatecznego rozstrzygnienia ~~przesłali~~ ~~skutku~~
~~rozstrzygnienia~~ przesłali
~~ministerialnego~~
~~zostało~~
~~przesłali. to skutek~~
~~rozstrzygnienia~~
~~ministerialnego~~
~~zostało~~
przesłali. Nastąpiło nakoniec rozstrzygnienie ministerialne, w skutek którego

Odbyłych
w Komisyi
inspekcyjnej
~~Krakowskiej~~
w Krakowie —

P (przyp. aut. a)

~~Ministerstwu do~~
~~ostatecznego rozstrzygnienia~~ przesłali ~~skutku~~
Tego było ~~że~~ ~~podatek~~ suma podatku
w W. Ks. Krakowskiem ~~została~~ ~~zostało~~ ~~zostało~~ zostało
~~zwrócona~~, w przybliżeniu do 28 procentów. Było
~~termin~~ ~~zapłacenia~~ było za małe, bo ~~za~~ zarazem stanowiło zwłokę
ulgę, a ~~zapłacenie~~ ~~za~~ ~~w~~ w Maju 1869
~~winno~~ nie można było wszelkie.

Stan rewizyi operatów Katastralnych
w Galicyi samej był z początkiem roku
1869 jeszcze taki, iż potrzeba było kilku
lat do jej zupełnego ukończenia. Z po-

a

o 28 p

o 28 prowentów. Taka zmniejszenia było jeszcze za mało, bez zawodu stanowiło ulgę znaczną, a wiele ~~nie byłoby w stanie wypłacić, nie~~ nie dało się wypłacić. Stąd tego pierwszy wypadek w Austryi, że zmniejszony został podatek, ~~rozłożony~~ wymierzony na podstawie stałego Katastru.

Stan rewizyi operatów ~~do~~ Katastralnych w całej Galicyi był z początkiem roku ~~takiego~~ 1869 taki, iż ~~kilka lat~~ jej ukończenie potrwać mogło jeszcze kilka lat. Tymczasem już 24 Maja 1869 ogłoszoną została ustawa o reformie podatku gruntowego w całem Państwie.

Osiągnięte wiec zostało to, co w roku 1860 zamierzyłem i nad czem od tego roku usilnie pracowałem. ~~Kataster tj. ks.~~ ~~Krakowskiem~~ Podatek ~~w tj. ks.~~ zaprowadzony w W. Ks. Krakowskiem, od r. 1846 został zniżony, a Kataster stały, ~~gruntowy gotowy miał~~ który miał ~~rozłożony~~ ~~na lat~~ od r. 1861 ~~miał~~ ~~nadal~~ w całości Podwyższyć nowym podatek o 4 miliony rocznie, nie został w tym Kraju zaprowadzony.

Projekt do nowej ustawy o podatku gruntowym wniósł Rząd do Rady Państwa z początkiem roku 1869.

10/11 873

Wielmożny Panie Dobrodzieju!

Mowiłem z G. o interesie wiadomym
ale widzę że przez Kanclerza Interes
nieprzyjdzie do skutku — On powiada
że jego dom, jego grunta, które
nabędzie od Chłopów mogłi by za
Kanclerza stracić — bo taka gotowość
niejest w stanie ztrzymać —
Zdaje się że lepiej będzie Illustrym
Interes robić, jeżeli da się za
Kanclerza — a bez takiej Kanclerzy
pomocy byłoby niebezpiecznie, bo ja
pewny że Żydzi polecą krzyżackiego.
Dobrze to myśl Wielmożny Dobrodziej
taka Kanclerza żąda —
Jade dziś do Kozar na polowanie
i sam oglądnę te miejscowości, gdzie
ma być przewóz —

z głębokim uszanowaniem
Wielmożnego Dobrodzieja
najniższy sługa

Mieszewicz

Wg nieporządku Rękopisu Karłoł Lanneyer, ponieważ takowe
za spieszanie się jeszcze zabrakowało — a Wielmożny Dobrodziej zapewne
aby oszczędzić, tiele Mowy wydał. Nadam tygodniu będzie Konieć.

zastałem [illegible] roku 1869 [illegible] Radzie Państwa projekty do reformy podatku, [illegible] z których wszystkich pierwszy bezpośredni [illegible] w całem Państwie. Jeden z tych projektów, odnoszący się do gruntowego, był najpierw załatwiony w obradach do tego Wydziału Izby wiedeńskiej, [illegible] Izby [illegible], bo mianowicie byłem wtedy członkiem [illegible] Izby wiedeńskiej, [illegible] złożyłem w lecie 1868. Ostatnia delegacya wezwała mię do Wiednia dla narad nad rzeczonym projektem. Bawiłem wtedy w Wiedniu od 14 Kwietnia do 14 Maja 1869 a rozpoznawszy projekt do ustawy [illegible] dla delegacyi jakoteż postępowania [illegible] poprawki, które na sprawie do projektu w Izbie, i sposobu i daty [illegible] ustawę i argumenta, [illegible] do walki. Widziałem, że projekt do ustawy jest dla Kraju naszego [illegible] niedobry, radziłem delegacyi tej Komisyi najpilniej, [illegible] starała się zwlec dyskusyą, do czego [illegible] różne sposoby [illegible] [illegible] [illegible]

w razie ~~spisu głosy~~ równości głosów, więc mu w tym razie przyznać dwa głosy.

Mając znajomość między ~~stanowiskami~~ niemieckim pozlami, z którymi ich do przyjęcia poprawek, które będą miała stanowić nasza delegacja. Jakież Izba przyjęła, niektóre z tych poprawek, a między innemi jedną ważną, która dała Komisyom krajowym wpływ daleko większy, niż im przyznawał projekt do ustawy. Odrzuciła jednak Izba (mocą) wiele poprawek, ~~stanowiących przez ustawę delegatów~~ bardzo ważnych, zasadniczych do tego, aby dała wartość gruntów i dotacji Kasyna ~~i~~ przyznała dziedzictwu nadać przeważną, albo przynajmniej większą wagę, szczególnie przy ogłaszaniu stanowiska między powszechnem prawicowaniu o cenach kupna gruntów i o wypadach dziedziczenia, dla porównania ~~z~~ z rezultatami z ostatnim ostatnim dochodem, głównie w tym kierunku, ~~z tego~~ aby porównania mieć materyał do należytego do oceniania stanowiska między powszechnem prawicowaniu.

Odrzucenie tych ~~poprawek~~ ostatnich poprawek wzbudziło we mnie silne przekonanie, że ustawa ustawa nie w Radzie Państwa i po sankcyonowaniu cesarskiem ogłoszona ~~nie~~ z dnia 24 Maja 1869 — jest ~~nie~~ dla Krajów naszego. Według tej ustawy komisya o rezultatach oszacowania rozstrzygał ostatecznie Komisya centralna, w której (według 57) Galicya, posiadająca czwarta, część przestrzeni gruntowej w Państwie, będzie mieć 3, 4, najwięcej 5 reprezentantów, zasiadających prawnicze, przeważnie Niemcy, ~~31~~ do 33. — Nie mając

stanowiących wzór ustawy delegatów, ~~x~~ bardzo ważnych, zasadniczych najobszerniejszego i ~~kon~~ dokładnie kontrolo, wanego zbierania dat o wypadach do ~~z lasem sąsiadujących~~ o wypadach dziedzictwa z lasów, ~~o wydanie~~ należących, zwłaszcza do Związku, do fundatorów i do wielkich właścicieli, mających dobra ~~rustykalne~~ dokładne rachunki lasowe, tudzież, dat zbierania i dokładnego zestawienia dat

Przerwana z 36 stanków,

wskazanego w rozdziale pomiędzy
z dat o czystym dochodzie z
lasów i o cenach Kapitałów
gruntów i czynszach dzier-
żawnych, może ~~to~~ Komisya
centralna porównać dokładnie
i stosunkowo, może i będzie
opierać się na sztucznych
Kombinacyach z poszczególnych
czynników, t. j. z cen produktów,
~~Kapitałów nakładu~~ z przychodu
w naturze, z kosztów nakładu,
a gdy daty o tych czynnikach
do użytku, szczególnie w
naszym kraju, niepewne i
~~zadawalające~~ mylne za sobą
dowodzą, dobrego wskazówienia,
może Komisya ~~krajowa~~ centralna poprawić
obliczenia z tych dat złożone,
a przy tych wszystkich Kombinacyach
będą ~~i muszą być~~ pominięte
różne stosunki ~~i okoliczności~~, klimatyczne
i ekonomiczne, które ~~szczególnie~~
w naszym kraju bardzo ~~wielkie~~ wpływ
wpływ na dochód gruntowy
wywierają, a jednak, przy obli-
czeniach, w żadne wpływ się
nie dają. — ~~Nie mogłem mówić~~
mogę wątpić, że rozstrzygnienie
Komisyi Krajowej wypadnie na
korzyść naszego kraju, że mia-
nowicie przyjęte będą w tej Komisyi
cyfry czystego dochodu dla prowin-
cyi zachodnich, mianowicie stosunkowo
do dochodu rzeczywistego, niższe,
niż w Galicyi, że więc gdy przy
repartycyi summy ogólnej podatku
gruntowego w stosunku do obli-
czonego czystego dochodu,
przypadnie na Galicyę zadatek,
w stosunku do dochodu rzeczy-
wistego, większy, niż w innych
prowincyach.

(według ~~upodobania~~ własnej woli,

P. ~~X~~ to, gorsze u nas, niż w innych pro-
wincyach, i

XIIb

Z tego to powodu na najbliższej zaraz sesji sejmowej w r 1869 postawiłem wniosek zbadania ustawy państwowej o podatku gruntowym pod względem jej stosowności dla Kraju naszego, a po mianowaniu Sejm wybrał Komisyą do tej rzeczy z ostatkiem zwanej, która nazwaną tą sprawę. Komisya wybrała sprawozdawcę tej Komisyi przy Sejmie Krytykę ustawy o podatku gruntowym i Krytykę projektu nowego podatku z domów. W Komisyi tej i Sejmie następnemi dniami wniosek: — 1. aby ustawa państwowa z 24 Maja 1869 o podatku gruntowym nie obowiązywała w Galicyi i W. Ks. Krakowskiem; — 2. aby ustawa państwowa tylko Kwota ogólna podatków państwowych, gruntowego i domowego razem wziętych, w pewnym stosunku do całej summy tych podatków w Państwie opłacanych, była rozłożoną dla Galicyi z Krakowskiem, a to na podstawie dat o cenach kruszcu gruntów i domów i o czynszach dzierżawnych, które to daty mają być zbierane we wszystkich prowincyach przez Komisye, pod nadzorem Ministerstwa; — 3. aby ustanowione prawidła, podług których kwota podatkowa, dla Kraju naszego oznaczona, na lata ustanowione wewnątrz Kraju rozłożona.

Sejmu nasz obradował krótko na tej sesyi. Nie było czasu obradować nad wspomnionem sprawozdaniu w Kole naszych posłów, tak iż sprawa ta zastała ich na Sejmie niezmyślona

Tę sprawę. Zmienioną tej Komisyi złożyła zdaniem sejmowi sprawozdanie (5 ar. Kwoty dodatku) w której była.

Z tego sprawozdania było zrobione,

Tą sprawozdawstwo Krajowem rozstawiono było

~~wszystko~~

~~Stanowczość~~ Taki wniosek wiedziałem, ~~wniosek~~ nawet jako ~~X~~ mi udzielił ~~udzielenie~~ koniecznością dzisiejszą, że trudno będzie osiągnąć ~~w Sejmie~~ ~~państwowej~~ w ustawodawstwie centralnych rozumienie ~~państwowej~~ z 24 Maja 1869 w Galicyi; może minimalizmy jednak, że Sejmowi zależy zatrzeć prawo wpływania na rozkład podatków, zawarowane ~~X~~ mu w §524 statutu krajowego, ~~i za a nie~~ (a rozumiejąc ~~X~~ zupełnie w ustawie z 24 Maja 1869 r. że Sejm, abstrahując ~~wagle~~ Stanowczo przy tem prawie, może nakoniec wypłacić, a powstając przeciw niestosownej ustawie, może przynajmniej wypłacić taką jej zmianę, ażeby ~~dotem o mnie~~ Rząd i cenom Kraju i czynszom dzierżawnym przyznano ważne względy, ~~nie~~ dla oznaczenia stosunków między prawnymi.

Sejm nasz nie długo obradował w r. 1869. Nie było czasu naradzić się nad sprawozdaniem Komisyi ~~o kole poselskim~~, przynajmniej w Kole poselskiem. Gdy ~~sprawa~~ zdania wyszła w Sejmie dyskusyja, Pan Grocholski ~~i nie poparł~~ ~~na piśmie~~, ~~zawiadomił~~ się ze zdaniem Komisyi, i sądząc, że gdy brat w Radzie Państwa nie wniósł o unieważnienie ustawy z 24 Maja 1869, musi jej bronić w Sejmie — powstał przeciw wnioskom Komisyi i zadał przejęcia do porządku dziennego nad niemi. Po długiej dyskusyi ~~cała~~ ~~za~~ poimiennej, weszła za zdaniem Pana Grocholskiego większość Izby, złożona z ~~jednej~~ jednej części ~~X~~ polskich, i z Litwinów i Rusinów, którzy ~~zawsze~~ zawsze głosują za Rządem, przeważna część ~~inteligencyi~~ inteligencyi polskiej głosowała za wnioskami Komisyi. — Dalej że P. Grocholski później, po dokładnem i wtedniejszem ~~X~~ badaniu rzeczy, nie podawał się ze swego zwycięstwa. ~~Które zmusiło~~ W rok potem nastąpiło Ministerstwo hr. Hohenwarta, którego

* Która wpłynęła niejakie swoje ~~X~~ Litwinów sprzedajności, bez pozoru odstąpienia od dawniejszej myśli

ostatkiem był P. Grochowski. — Widzę dobrze, że w tem Ministerstwie była niechęć do ustawy z 24 Maja 1869. Może to Ministerstwo byłoby zmarło lub zmarniało te ustawę, gdyby nasz Sejm był powziął niezwłocznie stanowczą, zadającą jej uzupełnienia.

Po ustanowieniu Komisyj Krajowych, nie sądzę, w myśl ustawy z 24 Maja 1869, rozpowszechnianie czynności moje jako ostatnie tej Komisyi. Na żądanie Wydziału Krajowego napisałem dwa zeszyty uwag nad sprawozdaniem rozpuszczonego przez ten ustawę (20 arkuszy druku), które drukowane były kosztem Wydziału Krajowego i rozesłane ostatkiem Komisyj Krajowych i powiatowych. Miałem pisać dalsze zeszyty, lecz przekonałem się, że one nie przydadzą się, bo uwagi moje nadchodzić [illegible] w szczegóły i wymagać studyów od ostatków Komisyj, a tych z uwzględnieniem [illegible] dałbym z nich studyować; ci jednak Panowie, z małemi wyjątkami, niczego się uczyć nie chcą lubią, i od swoich nauczycieli do medrkowstwa nie odstępują. Szkoda, wielka szkoda to dobre i Krajowi.

Przytaczam tu przykład. Przy rządzie, w którym łatwo, gdzie nie można się opierać na orzeczeniach dzielnych, będą znaczną rolę odgrywać przypadkowe czynniki, a więc i ceny drzewa. Otóż, mimo że wszystkie Komisye nadsyłały ceny wyrobów, według wniosków referenta, nie zadając sobie żadnego badania tych wniosków i dat zebranych przez referenta, [illegible] Pan Komisyj było takich, które odsyłały

T Komisyj. Wa, zmiejsze ustnie, które, wychodzące od tej Komisyj, sam redagowałem. — Na

T dałbym prawy i wszystkie szczegóły

kwestionowania ceny, przez referenta podanej, a zwrócił ją do powiatowej lub też z jakiemi powiadomieniami, które mi nie dowiadza, i ceny wtedy przez nich zniżone, będą w ostatecznej instancyi nadmiernie ~~w dwóch komisyach, Rudeckiej~~ ze. — W Komisyi jednak powiatu rudeckiego, mianowano ~~Komitet~~ do zbadania operatu referenta, a jeden członek tego Komitetu przyjechał z wszystkiemi aktami do mnie i ~~wspólnie z nim~~ za mojem wskazówkami, wszystkie ze mną, przeszedł operat, na podstawie dowiadów najlepszej woli, tak, że ceny drzewa nie padły o 30 procent mniej, niż te ceny wówczas weszły. Komisya powiatowa, prawie jednogłośnie. — W Gródku wówczas Komisya powiatowa, bez badania, ceny drzewa podług wniosków referenta. Miejąc ~~ten~~ nadzór nad tym powiatem ~~wydatnie~~ zbadałem sam ten operat i przekonałem się, że referent popełniał błędy, jakie ~~miał~~ w biurowych ściskających, pomijał wiele rzeczy, popełnił wiele błędów rachunkowych. Powiadomiłem wraz jednego członka Komisyi grodeckiej do Lwowa, przeszedłem przy nim operat, który po przejrzeniu najdokładniejszem wykazał ceny o 28 procent mniejsze, i ~~pole~~ i polecił temu członkowi, ażeby Komisya powiatowa, przy najpierwszej sposobności, zmianę operatu, podług tego przejrzenia, uwzględniła. To samo uczynił w powiatach bobreckim i lwowskim, których operaty ~~do mnie~~ także. — Otóż jestem przekonany, że wszędzie można było obniżyć ceny drzewa, przez-

Zebrane o cenach drzewa

referentów proponowane, bardzo znacznie, i to na podstawie najlegalniejszej, z dowodami, obniżenie legalnie uzasadniającemi ~~ja kazał~~ lecz tego Komisye nowiatowe nie uwzględniły, bowiem nie chciały narazić się stronie. ~~Do Komisyi nowiatowej robotniczej referent~~

Komisya nowiatowa robotnicza obniżyła trzecią cenę dwóch proponowane przez referenta, jednakże z powodu takiego, który żadnego nie może ~~nie~~ mieć znaczenia. Za tem Panu Marcyce wskazówki do znaczniejszego obniżenia tych cen, ~~dro~~ na podstawie najlegalniejszej, a nawet ostrożnej na zdaniach o stosunkowej ilości i wartości drzew, uczynionych z książki P. Schmidtera, c.k. inspektora do znaczenia lasów w całem Państwie. Nie wiem, ~~jaki data~~ czy i jaki znaleziono datum wyjątek z tych moich wskazówek.

Widząc niechęć członków Komisyj do strony, ~~przyczem~~ zastanawiania się ~~na mój wyjątek~~ wyjątkiem co do nurzać dla obrony Kraju. I przyczem ~~dla~~ nie mógł położenia cyfr taryfowych ~~dla całego cyfra~~ czystego dochodu ~~dla całego Kraju~~ dla wszystkich nowiatów. I ~~Uważyłem że cyfry dla~~ ~~dla całego i takie a zarazem~~ wskazówki do cyfr taryfowych dla ~~gruntów~~ innych nieruchomości użytku (nastwisk, ogrodów, lasów). ~~Dla tego~~ Po naradzeniu się z Kilkunastu ~~obywatelami~~, z najszanowniejszych obywateli Kraju o cyfrach ~~Kraju~~ Następnie zwróciłem na zaproponowane

F. Sądziłem, że podane cyfry takie będą zrozumiałe, że Komisya nowiatowa bez pracy, i że nie Komisye przyniosą pożytek, — Uważyłem te cyfry dla ról i Tabl, z uwzględnieniem znanych mi stanu na Szlązku, i a zarazem uważyłem rad, jakie które zasięgnąłem od Kilkunastu obywateli, znających różne cząstki Kraju; uważyłem takie

~~do Lwowa~~ delegatów z Komisyj powiatowych ~~na tem zgromadzeniu~~ do Lwowa, na zgromadzenia, na których przyjęto jednogłośnie wytyczne i wskazówki, które każdy delegat spisał i zabrał z sobą do ~~domu~~ domu. Ustalone wytyczne taryfowe ~~miały być~~ miały być ujęte jako projekt w przybliżeniu, bez zawarcia w tym kierunku, iż powinny być uważane ~~jako nieprzekraczalne~~, t. j. że Komisye powiatowe nie mogą ~~iść~~ wyżej tych wytycznych, lecz mogą iść niżej, w miarę miejscowych stosunków.

Znaczna część Komisyj powiatowych przyjmuje się taryfy i wskazówki, przyjętych na zgromadzeniu delegatów, co do nich, tak, jak do ~~taryfy~~ i ogrodów. — Niektóre Komisye uchwaliły wyżej, znacznie niżej, co jednak nie ~~nie~~ przeszkadza, bo te wytyczne zostaną podwyższone, czy to w skutek ~~porozumienia~~ nastąpić mającego porozumiewania się między powiatami, czy też w komisyi Krajowej, która, przy wyprawianiu taryf między powiatami, może nadmiar wytyczne i podwyższenie ~~wszystko~~ łatwo wyrównać. — Lecz niektóre Komisye uchwaliły wytyczne zbyt wysokie, zgodne z wnioskami referenta, a ~~nawet~~ Komisya drohobycka uchwaliła nawet niektóre wytyczne wyższe, niż wnosił referent; stało się to w skutek niedbalstwa członków albo nieporozumienia rzeczy, były i takie Komisye, w których członkowie dwóch lub trzech nie zjawili się dobór, nie przybyli na posiedzenie, a ~~w których nie~~ ważny projekt taryfy został uchwalony większością głosów ~~urzędowych~~ — bo ~~to~~ urzędowych. — Niektóre Komisye powia-

F przy uchwalaniu projektów taryfowych,

F (między nimi Zydaczowska),

F wedle wniosku referentów,

taxe uchwalitę już także przyjęłby taryfy dla lasów, F zbyt wysokie; bo niektórzy członkowie Komisyj nie nie rozumieją o szacowaniu lasów i nauczyć się chcą. — Taryfy dla stawów, jezior i mokrad, uchwalone w Komisyach powiatowych, są także prawne narzędzie, zbyt wysokie — byłby wysokie. —

Coz powiem z takiemi Komisyami powiatowemi, które działają na szkodę własną, i na szkodę kraju całego? — Komisya Krajowa nie potrafi obniżyć taryfy wysokie, przyjęte w Komisyach powiatowych, F obniżyć z takiem usposobieniem, któreby zostało przyjęte w Komisyi centralnej, źle złożonej. Wiem, że według zdania władz centralnych, taryfy Komisyj powiatowych bardzo uważane jako fasye stron interesowanych, które fasye, jak wszystkie inne fasye podatkowe, nawet były przez nas podane nie powinny być zniżane przez władze wyższe, lecz raczej tylko podwyższone wyższane.

F niè potrafi Komisya Krajowa

F rozumieją się tylko do powiatów, należących do okręgu lwowskiej Komisyi Krajowej. Dla wiemy co się dzieje w okręgu Krajowej podkomisyi tarnopolskiej, której członkowie ad powiatów prawie nic nie wiedzą,

Staram się teraz o pewnych korrespondencyach należących członków (osoby pot które powiatu i przed rozwadowem Komisyj powiatowych) do poprawienia ~~stanu~~ rażących wypaczeniem taryfy stanowczej błędów szkodliwych i przeszkodzenia, nieprawidłowości naprawienia złych zasad szkodliwe, pozostałe w projektach do taryf i w opisach powiatowych. — Mój kolega w lwowskiej Komisyi Krajowej, Aleksander Kurzawiowski, jeździ po powiatach, niektórych powiatach i dokłada wszelkich starań dla poprawienia złego. Lecz jego i moje starania F

1858 Krakowa

od 11/11 1861 do 18/3 62 wiedn i Krakóu — — 2060 1040

wydział adwat

Lipiec 42.11
Sierpień 66.26 druk
wrzesień 384 ł 34 w tym ornam
i wydanie 306 ł 23

189.65
1020
42.11
66.26
384 ł 34
1409 ł 34

1863 drei jazdy do Krakowa 16/6 do 15/6 97.16
12/7 do 26/7 169.11

retuter (uwagi o projektach
nadsyłanych
przez Klassen) 2.34
268 61

268 ł 11

1864 od 21/2 do 14/10 1864 do Krakowa, w Krakowie, stara jazda do Wiednia 1442 ł 15

1442.15

1865 — 28/5 do 21/7 1865 do Wiednia jako expert 664 ł

664 ł

1866 — od 14/7 do 29/8 1866 do wiednia . . 687 ł
3 ł

690.

1867/8 jazdy z Wiednia do Lwowa dla Kuratorium — — — — 1407 ł
230 ł £

230.

4677.39
235.26
49 ł 2.65

1868 — rosina druk wskazówek dla miejsc zastępcz 19 ł 40
102 ł

Dotąd 19.40
49 12 ł 65

883.

1869 — od 14/4 do 14/5 w Wiedniu do projektu 770 ł
druk petycji dla Rady państwa 11 .

128.60

1870 do nowej reformy pisarz, jazda do Kukuru 128 ł 60

57 24.25

~~1871 pisarz~~

~~Dzieje sprawy [illegible] ustawy~~
~~druk sprawozdania~~

1871 pisarz i drabina — — — 117.50

117.50
6041.75

1872 druk artykułu o 2 głosach
mszy 15 ł - pisarz 122 ł 137.

137

1873 — Skarzyko 320 ł - zimowanie do
mnie 20 ł - pisarz do 11/6 90 ł
od 1/8 do Kónia łyżwa 130 ł 660 ł

660

6838.75

1858 — broszura uwagi o remoncie 189 ł 65

Ślusarskie

poprawić zamek głowny, żeby Tatko
spał, a bez głowy —
dorobić drugi klucz do wago, wy-
mowiony —
Drzwi do grabów wiat według dawno
Kontraktu (i nowej umowy) obić na
czopach z babie leżących, w ramach,
kuta, z 2 szynkami —
one zaś obić na 2 zawiasach,
Tatko się przyjrzyć (i wyjaśnić)
Według Kontraktu ślusarza z 29/3 1873 mają
być przy wchodach grobowych
pozycze (umowiono na 8zł.) (składające się) z 24 balas
z 24 balas . . . . (jest tylko 19)
Kiedy umocowany w rurko ⊙ i
mutenka, w dołu przybrzymany,
a kaide rurko z balas wpuszczone
w kiedy stopień i zolane poprzem —

w góry zaś żelazne płaskie (do rurki)
1½" grube — (ma tylko 1" grubości)

znaczne minus i gorzej

?, czy te mutenki i rurka? zolacz

Szklarskie

W klamkach za kratami do grobów kto
kratę obcisk o dyby, które teraz
nie zabezpieczają całego obiektu
do przeciw przepisom sanitarnym-
bytu w Polu nie należy dawać —
Dyby tam miały mieć 8 linii grubości
na mocniejszych ramach
tych ram rzemia

czy w rozetach oberkluczek i drzwiach szkło grube? Dubeltowe?

W Maju 1861 zgromadził się
wiat się
pierwszy Sejm według ostatnich
a wtedy już
Lustracyi, otrzymałem
, pewne
wiadomości o zwalczaniu
podwyższeniu podatku, które
Którem zostało uchwalone
Wielkie Księstwo Krakowskie od r.
1852, w skutek zaprowadzenia
Katastru. Widzę, że takie skutki
zagrażają całej Galicyi, wniosłem
przedanie do Towarzystwa gospo-
darskiego do Sejmu, a jako referent
tej sprawy w Sejmie, wniosłem
prośbę do Naj. Pana F.I. o dalszy operacye
Katastralne, nierozpoczęte, zostały
w Galicyi powstrzymane Prośbę o dalszy
Katastr, zaprowadzony od 1852 w Wielkiem
Księstwie Krakowskiem zdaje się dotyczyć
rewizyi. Sejm uchwalił jednogłośnie tę
prośbę.

F w dwóch punktach

P ok do nowej reformy podatku, nad której projektami już wtedy prawo- wano w Ministerstwie, 2. ofiary

Skutkiem uchwały sejmowej było
najpierw wstrzymanie dalszego toku
operacyi, wysłanie od Ministerstwa
Komisarza dla zbadania operatów
Katastralnych w W. Ks. Krakowskiem,
i w Galicyi zachodniej gdzie Kataster
istniał już od 18 gdzie podatki już
od r. 1852 były naliczane na podstawie
tego Katastru, tudzież w Galicyi
zachodniej, gdzie operacye Katastralne
zbliżały się już do końca.

T mających się odbyć w Ministerstwie

W jesieni 1861, na zadanie Ministra
Skarbu, wysłał mię Wydział Krajowy
mię, jako znającego ustawę i delegata,
do narad nad Kata operatami ukończonego
Katastru w Galicyi, do tych narad
wezwał Minister także Pana Sieglera,
radcę Izby Dziedzicznej z Galicyi za-
chodniej. — Przybyłem w Wiedniu od
Grudnia powróciłem Listopada 1861
do końca Marca 1862 i wtedy
dopiero wyjechałem się tej rzeczy
dokładniej i zbadałem ją w różnych
kierunkach; bo Minister Plener,
pomimo oporu urzędników, rozkazał,

F wszystkie akta i daty z Galicyi i z innych prowincyi ~~nie po~~ Rozpisano były mi pokazywane

o wielu na moje żądanie ~~zostawiono~~ i dawano mi do robienia a nawet przysyłane do mego mieszkania, dla robienia uwag. Posiadam odległem w Ministerstwie dwadzieścia kilka, które nie ~~były wielkie~~ wielkiej wagi ~~nadzieje~~ nadziei przekonania urzędników tamtejszych. Lecz za to przewartowałem moją akta, urzędnikiem w hotelu Kaiserlasse, gdzie dwaj technicy, Polacy, mieszkali się w Wiedniu, przepisywali dla mnie ważniejsze akta ministerjalne, ~~daty ustne~~ i daty ustne o rozmaitych czynnościach ~~oraz~~ ~~oraz~~ i o rezultacie oszacowania w różnych prowincyach. Posiadam w Ministerstwie naradach ~~ministra~~ Ministra ~~mowiono~~, który Kazał mi ~~skopiować~~ prowincyach. ~~Daty z Galicyi~~ prowincyach. ~~Daty o rezultacie Katastralnego oszacowania gruntów w Galicyi~~ ~~były~~ rezultaty prawdziwie przestrzegające. Kataster, zaprowadzony w r. 1852 w W. Ks. Krakowskiem podniósł tam ogólną Summę, podatkową, w trójnasób. Operaty Katastralne w Galicyi zachodniej – do której podówczas należały obwody: Wadowicki, Sądecki, Brzeżański, Tarnowski, Brzozowski i Jasielski — były już na ukończeniu, a rezultat ich był taki, iż podniósł ogólną summę podatkową prawie w dwójnasób; w Ministerstwie Skarbu już nawet ~~p~~preliminowano na podstawie tego Katastru dla Galicyi zachodniej, od 1 Listopada 1862, podatek gruntowy o 1.284.000 wiekszy, niż ~~były~~ był dotąd. Podobne podwyższenie prawie w dwójnasób, ~~byłoby~~ dałoby ~~dało~~ do blizko 2,700.000, byłoby spadło także na 12 obwodów Galicyi wschodniej, najdalej od r. 1863; bo wtedy miano te ukończyć kataster, prowadzony w sposób taki sam jak w Galicyi ~~zachodniej~~

✓ w różnych prowincyach.

Daty o rezultatach Katastralnego oszacowania gruntów w całym Kraju były

Do Szanownej Redakcyi Czasu w Krakowie,
Kraju w Krakowie,
Gazety narodowej we Lwowie.

Szanowna Redakcyo!

W nrze 240 Dziennika polskiego z dnia 15 Paźdz. b. r. wydrukowana jest mowa redaktora odpowiedzialnego tego Dziennika, Pana Pawlikowicza, ~~wygłoszona na zgromadzeniu wyborców we Lwowie a wydrukowana w Dzienniku polskim~~ ~~wygłoszona na zgromadzeniu wyborców we Lwowie~~ ~~która~~ która wygłoszona na tej mowy miano zrozumieć, jakoby ~~istniała~~ na Kraju partyi ~~która~~ ~~w Kraju~~ Jedną z głównych przedmiotów tej mowy było wykrycie jakiejś partyi w Kraju, która ~~wszystkim~~ wszystko kierunek sprawami czyni szkody Krajowi. Według tej mowy znajdujemy między innemi następujące: „Partya ta zwalcza „sprawę reformy podatkowej, „która aż pierwszy w Kraju. Mamy „jednego z Korypheuszów tej partyi, „który cieszy się nawet wielkim „uznaniem, bo nikt nie wie, „ile szkody wyrządza wyrządza „on swoją opozycyą przeciw „wstępnym robotom dla reformy „podatkowej. Zamiast starać się „o spieszne poprawienie operatów „przygotowanych, usiłuje wszystkiemi „środkami zwalczać ideę „tej sprawy. A dla czego? bo ma „sam kilkaset morgów gruntu „jako niewątpliwi dotąd zapisanego,

F miana ~~na zgrom~~ dnia 12 Paźdz. na zgromadzeniu wyborców we Lwowie. Jednym z głównych

F który przytaczanym dosłownie z Dziennika polskiego:

„Któreby teraz nowiny podrażń" opadat
„Kowaniu, gdyż faktycznie nie da
„niewzruszkami. W tej sytuacyi jest
„wiele innych. (oklaski, brawa i
syknia z galeryi). Stoją obejmuj
„niezadowolenia i pojmują ich
„przyczyny; prawnie sądzimy, że
„wydałem tu tajemnicę stanu, że
„wydaję na tup centralistów wiedeńskich
„na tup fiskusa całej Galicyi! To co
„powiedziałem, nie jest bynajmniej
„tajemnicą dla Prawdy, to rzecz
„jawna i idźcie Panowie do Kamerdyn-
„stwa, a każdy urzędnik katastralny
„wam to powie*). Dla nas tylko to tajemnicą,
„ale za obawiorek świata wziąłem
„sobie wyjawić to raz przed Krajem
„Krajem. Gdybyśmy raz dowiedli
„słusznej reformy podatkowej, natenczas
„wytworzyłaby się taka sytuacya,
„że Kraj stanąłby wystawdzie

---

*) w Kamerdyncie niema urzędników katastralnych; konieczne do znalezienia gruntów te, urzędami drabnemi, nie podlegającemi Kamerdyncie. ~~Sprzyjsze pismy~~ ~~nie wydawany~~ ~~Ale urzędników tam~~ ~~Dla Kobiet nie~~ Konieczne obawiania ~~się~~ nie wyszły od urzędników Krajowych, bez ~~ukazały się~~ ~~artykuł~~ ~~wydawanem~~ ~~w pismie~~ „Contribuent" wydawanem w Wiedniu, a mianowicie, w pismie 14 tego pisma z r. 1870, ~~znajduje się artykuł~~ ~~na temat~~ ~~wydrukowane~~ ~~na potwarze~~ jaśniejszy Krajowi ~~nie~~ ~~wskazujący~~ że Kraj nasz ~~po~~ ~~nie~~ ~~gruntowy~~ ~~nie~~ ~~znali~~ ~~nie wiedzą~~. (Brawo. Kozł.)

Do Redakcyi Dziennika polskiego
we Lwowie

Na mocy §. 19 ustawy dunkerowej z 17 grudnia 1862 (Dz. U. P. z roku 1863 str. 6) wzywam szanowną Redakcyę, ażeby w najbliższym Numerze swojego Dziennika na stronnicy pierwszej zamieściła następujące sprostowanie:

W Numerze 245 Dziennika Polskiego z dnia 12 Października b. m. znajduje się ustęp tej osnowy: ..... „Pan „Krzeszunowicz jako główny członek Komisyi „Krajowej podatku gruntowego, wkonodyfikowanej w r. 1870 według ustawy z 24 „Maja 1869, mając stosunki rozmaite „stosunki w Komisyach powiatowych, „potrafi dobrze zwłokę i opóźnienia ca „wypunktuje różne nonsensy szacunku „gruntów, ażeby całą operację katastralną „sprowadzić ad absurdum, a dymisyą „pobierać dyety dziesięciorenatowe, „które przy dużym moralnem dla=„czynie przynoszą mu rocznie przeszło „tysiąc guldenów. Oto jest cel i dążność „mająca stanu tak wysoko przez mianowa=„danych rzeczy postawionego, którego „jedyną zasługą jest chyba to, że umie „być milionerem" —

To przedstawienie rzeczy jest fałszywe bowiem. Każdy członek Komisyi Krajowej ma z mocy do wynagradzania po trzy złr. na prawo pobierać dyety po 6 złr. za dnie rzeczywistego udziału w pracach i obradach Komisyjnych i do zwrotu kosztów podróży po 1½ złr. od mili. Pan Krzeszunowicz jednakże żadnego wyna=

grodzka ~~żadnego wynagrodzenia~~
nie wzywa tego prawa!
żadnego wynagrodzenia
ani za swoje prace ani za
korzyści ~~zwrotu~~ podróży
podjętych nie żąda i
nie pobiera.

Lwów ... 1873

P. W mowie, miana na zgromadzeniu wyborców lwowskich dnia 12 b. m. // ~~mianej na Ossolineum~~ o pewnej partyi, która oparo- wała poniekąd ster Kraju, ~~wie-~~ ~~rzeta~~ i czyni szkody ~~Kraj~~ Krajowi. // ~~to to partya wodzu~~ ~~mowy Pana~~ P. „zwłaszcza reformę podatkową, która pierwszy w „Kraju. Mamy jednego Kory- „feusza tej partyi, który ucieszy „się nawet zrachunkom, bo „nikt nie wie ~~za szkody~~ „wyrządzi swoją opozycyą „przeciw Katastrowi. Zamiast „stara się o ~~szczere~~ poparcie „wniosku operatu katastralnego, „usiłuje wszelkimi ~~sił~~ami zwłokę „tę sprawę. Ale dla czego? bo „ma kilkaset ~~tysięcy~~ morgów „gruntów nieuiszczonych podat- „kowanych. W tej sytuacyi jest „i wielu ~~innych, którzy sądzą~~ „~~że wydatek na tego rodzaju~~ „innych (oblatki i sytkania) dłużej „sytkania i pojmuję tego przyczyny. „Panowie sądzicie, że wydatek „pojmuję stanu, że wydaję „na tego centralizmu galicyę. „To nie jest tajemnica, to rzecz „jawna, dzieje Panowie do „Namiestnictwa, a każdy „urzędnik katastralny wam „o tem powie. Dla nas jest „wprawdzie tajemnicą, ale „obowiązkiem świętym jest „wyjawić to przed Krajem. Gdy- „byśmy dorzekali ~~złotego~~ reformy „podatkowej, natenczas utrzeszy „ta by się taka sytuacya, że „Kraj płaciłby wprawdzie wyrażnie

I wypowiedział Pan Ordynatowicz wiele zdań błędnych i fałszywych, prawił (według S. P.

A ta partya) Krzywi i kontor- uje ciemnotę, bo od oświaty czuje wstręt i boi się oświaty ludo- wej. Powiedział to P. P., ~~dnia~~ ~~w Lwowie~~, kiedy w Wiedniu jednak ~~wielkiem~~ Sejmie, w Której partya, trzyma jama ster, ma ~~ostatnie~~ „na ostatniej mowie „wielkiej, prawie jedno- głośnie uchwalił ustawy szkolne i ~~zaasygnował fundusz na szkoły~~ prze- znaczył na szkoły fundusz, Do których wpływy a nie i ~~tedzie z nowe~~ odpływały z owej partyi się przyczyniają.

Ta sama partya, ~~jak według~~ (mowy ~~Ordynatowicz~~ Pana P. „

„Tyle podatków, ile dziś płaci
„ale każdy z osobna płatnik
„może o połowę mniej (?!), ale
„z dodatków do podatków
„należności podatkowych
„mniej zarobi na potrzeby
„Krajowe (!!!). Takie to
„są skutki zwrotki tej reformy.
„Jednym z pierwszych zadań
„nowego jest naprawa na
„przywrócenie tej reformy."—

„Kowanych, od czasu rektyfikacyi
„urbarjalnej ~~zatrzymanych~~ 1820 zaś
„jowych, a dopiero przy pomiarze
„katastralnym 1846 roku odkrytych
„i zakwestyonowanych, jak
„świadczy broszura urzędowa: „stały
„Kataster w Galicyi, wydana w
„c.k. drukarni rządowej, gdzie na
„str. 8 napisano, że 988 morgów
„najżyzniejszej ziemi niesprzedatko-
„wanych ma w obszarze dóbr Bat-
„orowa do P. Krzeczunowicza nale-
„żących. — To nadanie odkrycie
„ziemi egipskiej sprowadzało ~~Rada~~
„p. Krzeczunowicza do poszukania
„się mozolnej pracy ~~szuk~~ szperania
„w dawnych zbiorach Pilleruskiego
„i w nowych ustawach — niby
„w interesie całego Kraju a
„właściwie dla własnej korzyści,
„ażeby nie tylko zaległości kilku
„dziesiątletniej nie zapłacić
„ale i nadal nie opłacać podatków
„od gruntów przez pół wieku
„przeszło niesprzedatkowanych
„wanych. W tym ustępie
„mowy Pana Rewakowicza
„jest jedna mistyka homeopa-

*) „Broszura „stały Kataster w Galicyi „była ułożona przez ówczesnych urzędników Katastralnych, do Kraju sprowadzonych z innych prowincyj. Broszura ta ~~zrobiła kompromitację~~ rozdawana wydawana w Kraju w Sejmie w r. 1866, miała kompletne fiasco, z powodu błędnych dat, w niej zawartych. W tej broszurze nie na nowy ~~stwierdza ona w obronie robot~~ Katastralnych i podawano przeprowadzonych, o ziemi egipskiej, bez o 988 morgach sprzedatkowanych w dobrach p. Krzeczunowicza, które wcale nie mają, albo 1100 Mor. obszaru, gdyby nawet owa cyfra 988 była prawdziwa, o nie tak

F wszystkich gruntów, niepo-

Tatwo sprawdzić, ~~jakby się~~ z przyczyny br. dań pomiarowych, dotąd nieregulowanych, to by ta przestrzeń, złożona z rozmaitych gruntów, po części urodzajnych a po części ~~rowów, miedz~~ z nieużytków, wynosiła ~~8 do~~ 9 % od ~~gruntów~~ całości gruntów. — Lecz brosura rzeczona ~~przedstawiała~~ także, iż w całej Galicyi jest 83 mil kwadr., czyli zawierała jezior wiele innych rzeczy, ~~o których~~ cały kraj obchodzących, o których Dziennik polski z uwagi wspomnieć zaniedbał. Przedstawiała, ana, że w całej Galicyi jest 83 mil kwadr., czyli 83 0.000 Morgów gruntów nieopodatkowanego, a jezior niemieckie Centnibient, wynoszące ~~się~~ opierając się także na zrodzie rzeczonych, (co wynosi ~~że takiego~~ gruntu nieopodatkowanego jest w Galicyi 126 mil kwadr., czyli 1,260.000 Mor., czyli ~~około~~ to jest ~~około~~ ~~więcej niż 9 %~~ a więcej 9½ % od przytoczonej ogólnej, która wynosi 1384 mil. kwadr. — Nadmienia gruntów w Galicyi otwarta się ~~stanowi~~ z lepszego pomiaru geometrycznego, a nadmienia powtóre, iż powiada, że w tej nadmienionej gruntów jest jednak wiele nieużytków, wiele ~~stawków~~ Które, (u nas dużo nie przynoszą zużytku Jak n. p. krowy ze ~~niegdy~~ trawa nieużyteczna, rowy, miedze, place nad budynkami i drogami ~~nieużytki~~ ~~ami~~) miały ~~bez~~ jednakże, według zasad ~~ulgi~~ stałego katastru, ulgi opodatkowaniu. — Takie

~~jezioro inne~~
~~zawierało jezior~~
~~inne rzeczy które~~

~~do opodatkowania zawarła się w Galicyi~~
~~rzeczy~~ ~~powodu~~

~~dobry w górach Karpatach~~
~~uprawiałam~~
~~na Karpatach~~,

16 00
83
4800
12800
1323 00
83
10.000
830000

1000
10~~00~~

1.384.000
9
~~H06.2~~
12456000
~~126.60000~~
12456000
144000

† nadużytki gruntów obierały się także
w innych prowincyach; było ich w 19-
w niższej Austryi aż 17%, zatem blizko
dwa razy więcej, niż w Galicyi. — Wspo-
mniona broszura [o Galicyi] wykazywała
i dowodziła, [także] iż Galicya płaci w
stosunku do innych prowincyi bardzo
wiele podatku gruntowego, że więc ten
podatek powinien [nie] leżeć nadmiernie
Galicyi [znaczne], i to nie tylko w 19.
Krzyżanowicza i nie w jednej partyi włas-
ciel, ale dla całej Galicyi bardzo znacznie,
a, w szczególności także w Autorów [jeden] W jednym
[zwiedzy jeden raz] wstępie tej broszury (str. 18)
znajduje się nawet [to pocieszne zdanie]
ciekawe zdanie, niejako dla pocieszenia
wypowiedziane, że „wyższe podatki
„nie przygniatają chłopa, co więcej są one
„jedynym moralnym środkiem, aby
„właścicielowi większych posiadłości
„dostarczyć [ich] nabawych!" — [Czy redaktor]
Czy redaktya dziennika polskiego czytała całą
[tę] broszurę? — czy [odwołuje się na nią, jako]
[na szczodrą], wiarygodną, [nie przeczytała o tem,]
[że] stwierdza pośrednio wszystkie zdania [w niej]
zawarte? — w tej broszurze zawarte

† „stały Katalter w Galicyi" stawała w obronie [robot] owczarskich robot katarskich, myśl ...

† przeczytała o tem, że [chłopi] zamieszczając w swoich Pamiątkach artykuły, które odwołują się na tę broszurę, jako szczodrą i [wiarygodną]

// rzeczywiście tyle podatku, ile dziś
// płaci *) ale u każdego kontrybuenta
// z osobna wypadałoby w
// obrębie rozkładu szerszego,
// może o połowę mniej, niż teraz
// płaci, a natomiast z dodatków
// do podatków mielibyśmy zwłaszcza
// rzesz więcej dochodów na potrzeby
// Krajowe, na szkoły i drogi. Na
// przeszkodzie zaś temu wszystkiemu
// stoi zwłaszcza tej reformy. Jednem
// z pierwszych zadań postawi nasz sejm
// będzie nastawać. Koniecznie na
// przyspieszenie tej sprawy" —

*) Dotąd tylko przeprowadzano w Krajach naszych czynności wprzódzie dla reformy jednego tylko podatku gruntowego a rezultat tych czynności

*) Według reformy, przez Rząd jedynie dla podatku gruntowego ~~od 185~~ wyrażyło, podejmowanych, między nie ~~było mowy~~ gdyby Kraj nasz płacił rzeczywiście tyle, ile płaci, bez daleko ~~rzeczywiście takim~~ więcej (przyp. Kor.)

**) Taka to sztuka stać się może, gdyby ~~wprowadzona kwota podatku, była~~ ~~dla Krajów taka sama~~, jaka ~~proporcja~~ jest obecnie, a Kwoty Kontrybuentów płacił ~~potrzeby~~ mniej więcej o połowę, ~~podwyższone~~ a Kraj płacił to samo, co płaci; ~~też~~ dodatki ~~dla~~ podatków na potrzeby Krajowe były większe? — ustęp ten mowy P. Rewakowicza dowodzi tylko, że najlepiej nie mówić o tem czego się ~~nie~~ rozumie (przyp. Kor.)

~~W tydzień~~ Później zaś w Nrze
245 tegoż Dziennika Polskiego
z 21 Pazdz. ~~18~~ ukazał się artykuł
~~pod tytułem: wyjaśnienie~~ listy Korrespondenta
z Brzezinskiego, bez wątpienia
~~w Brod~~ w Redakcyi Dziennika
~~ukazana~~, następującej ~~treści~~
~~sprostowanie~~: „ Zarzutów wymienionych
„ partyi wstecznej w mowie Pana
„ Rewakowicza dotąd nikt nie
„ zbił, bo zbić prawdy naprzód=
„ ona przeważnym halasem ani wy=
„ krzyknikami zgrozy. — Niedzy
„ imaniu ustępuje wielkim
„ Panom Krytyka, potępiając
„ ten ustęp mowy, który był
„ wymierzony przeciw Panu Korze=
„ owinowiczowi, powiada z ~~ironią~~
„ ~~ironiczną~~ ironiczną: milionowy
„ Pan ulgi ratuj dla tego nad katastrem
„ ażeby nie opłacić podatku o 200 fr.
„ więcej! ~~Dla tego~~ nie, to oburzająca
„ kalumnia i ks. Krzeczunowicz
„ z największem poświęceniem i za=
„ parciem się pracuje dla Kraju
„ całego. — Gdyby to, ~~co to~~ co po=
„ wyższa Krytyka twierdzi, było
„ istotną prawdą, możnaby po=
„ nawidać Pana Rewakowicza
„ o niesprawiedliwe zbezczeszcze=
„ nie uczciwego człowieka, bez
„ p. Rewakowicz z nieznośnem
„ umiarkowaniem homeopatycznem
„ dotknął Krzeczunowicza, że
„ on od pewnego morgów nie radzy
„ płacić podatku gruntowego. Kwestya
„ ta powszechnie wiadoma, jest
„ nieco wielkich rozmiarów,
„ bo tu nie chodzi o 200, ale o
„ tysiące morgów ziemi nieopłat=

nad pierwszą operacyą w Galicyi wschodniéj, mianowicie nad cenami produktów, powołać delegatów komitetu Towarzystwa gospodarskiego, którzyby mieli tylko głos doradczy. Wtedy to po raz pierwszy w Galicyi wzięli reprezentanci posiadacze gruntów udział w tej rzeczy, chociaż bardzo słaby. Było nas ośmiu powołanych do narad, które odbyły się w pierwszych dwóch miesiącach 1861. Opponowaliśmy przy naradach, lecz katastralni inspektorowie nie zważali na to i utrzymywali swoje cyfry. Po naradach ułożyłem nowe podanie obszerne, oparte na pobranych już datach, mianowicie stanowionym cenom produktów. Operacya ta miała na razie tylko skutek, że potwierdzenie cen produktów pozostało wstrzymane w Ministerstwie.

W Maju 1861 miał się zgromadzić pierwszy Sejm według statutów lutowych, a wtedy otrzymałem już wiadomości pewne o znacznem podwyższeniu podatku, którem pozostało nieomal W. ks. Krakowskie od r. 1852, w skutek zaprowadzenia stałego katastru. Widząc, że takie skutki zagrażają całej Galicyi, ułożyłem podanie od Towarzystwa gospodarskiego do Sejmu, a jako referent tej sprawy w Sejmie wniosłem prośbę do Naj. Pana w dwóch punktach:

1) ażeby operacye katastralne mieszane, pozostały w Galicyi powstrzymane aż do nowéj reformy podatku, nad któréj projektami już wtedy pracowano w ministerstwie;—

2. ażeby stały kataster zaprowadzony od 1852 W. ks. Krakowskiem ulegał stałej

tę prośbę

Skutkiem uchwały sejmowej było najpierw powtrzymanie dalszego toku operacyi katastralnych, wysłanie od Ministerstwa komisarza dla badania operatów katastralnych w W. ks. Krakowskiem, gdzie podatki już od r. 1854 były pobierane na podstawie tego katastru sądzieci w Galicyi zachodniej, gdzie operacye katastralne zbliżały się już do ukończenia.

W jesieni 1861, na żądanie Ministerstwa skarbu, wysłał Wydział krajowy mię jako swojego członka i delegata do narad mających się odbywać w Ministerstwie nad operatami złego katastru w Galicyi. Przy tych naradach przeniesiono [Ministerstwo] [otto] także Pana z biegiem rządcę dóbr [Hr Sew] Dzieduszyckich w Galicyi, pana Dzieduszyckiego – Bawiłem w Wiedniu od ~~dnia~~ 11 Listopada 1861 do ~~dnia~~ 18 Marca 1862 i wtedy dopiero wyjechałem się tej pracy dokładniej i obszerniej ją w różnych kierunkach. Do Ministerstwa Rolnictwa, mimo oporu urzędników, nadchodziły, ażeby na moje żądanie wszystkie akta i dane z Galicyi i z innych prowincyi były mi pokazywane a nawet przysyłane do mojego mieszkania, robienia wyciągów. Posiedzeń odbyłem w Ministerstwie dwadzieścia kilka, które mię pokonały nad przekonania urzędników tamtejszych. Lecz za to przewertowałem masę aktów, urządzeniu w kancelaryi, gdzie dwaj tęgie Polacy, mający się w [illegible] pisywali w [illegible]

1 gdzie mieszkałem

Konvert der Kgl. Ung. L. Gerichtstafel
18/5 1859 3895 2 Exhibitum
Inscriptum in Zahl Tarnow,
Tarlo, Rzeszow
80 bis 100 % ursl

Kreis Rzeszow Appertinenz - Verzeichniss
Anlage IX. zum Relatum
des vom Ministerium delegirten
Inspektors Horvath

Productive Area Joch	Kl.	Katastralreinertrag		Ertragsmehrung		Steuerbetrag	Kl.	
Quadrat		+		+		+		
Trotz Abschätzung in Anbetracht der Abschätz. Differenz	756	155	1,996.537	40	425.928	2	33.80	alle
Zur Schätzungsprotokoll	679	377	1,530.033	45	218.794	42	19.32	alle
Zuwachs im Kataster					207.133	20		
					+ 100	%		

Abschrift.

aus den Akten der Bh.
Grundbuchsanlegung

Kronland: Galizien. Krakauer Regierungsgebiet

Haupt-Zusammensatz

über

in den Kreisen: Bochnia, Sandec, Jaslo,
Tarnow und Rzeszow nach den Katastralerträgen der
Katastral-Schätzung entfallenden jährlichen Brutto-
und Reinerträges.

Der ganzen Kulturgattung.

Kreis:	Anzahl der Gemeinden.	Äcker: Catast. Fläche nach Joch	Äcker: Einjähriger Brutto Ertrag Joch	Äcker: Einjähriger Brutto Ertrag fl.	Äcker: Einjähriger Brutto Ertrag kr.	Äcker: Einjähriger Rein Ertrag fl.	Äcker: Einjähriger Rein Ertrag kr.	Äcker: Einjähriger Durchschnitt fl.	Äcker: Einjähriger Durchschnitt kr.	Wiesen: Catast. Fläche nach Joch	Wiesen: Einjähriger Brutto Ertrag Joch	Wiesen: Einjähriger Brutto Ertrag fl.	Wiesen: Einjähriger Brutto Ertrag kr.	Wiesen: Einjähriger Rein Ertrag fl.	Wiesen: Einjähriger Rein Ertrag kr.	Wiesen: Einjähriger Durchschnitt fl.	Wiesen: Einjähriger Durchschnitt kr.
Bochnia	374	215.468	1536	2057.956	3	1069.703	13	4	57 37/100	41.805	881	317.374	30	259.449	46	6	12 36/100
Sandec	388	247.377	136	1367.795	10	611.146	10	2	28 23/100	49.267	77	181.289	20	138.201	12	2	48 31/100
Tarlo	359	268.794	854	1998.877	19	974.987	11	3	37 64/100	40.173	416	246.347	10	196.184	4	4	53 ·/100
Tarnow	414	371.730	1495	3219.486	32	1678.574	16	4	30 24/100	52.388	1089	314.445	6	256.649	36	4	53 32/100
Rzeszow	338	366.226	626	2982.562	35	1591.175	24	4	26	46.602	914	445.826	15	358.392	20	4	42
Zusamen	1873	1469.597	1447	11626.677	39	5925.586	14	4	1 22/100	230.737	177	1,305.282	21	1,208.876	58	4	39 25/100
Krakau	183	106.695	838	·	·	405.388	46	3	47 27/100	18760	409	·	·	92.557	20	4	56.05
Wadowice	329	287679	1374			997.743	31 3/4	3	28.09 24/100	35024	1086			171284	37 3/4	4	53.42 24/100

Kreis:	Gärten: Catast. Fläche nach Joch	Gärten: Einjähriger Brutto Ertrag Joch	Gärten: Einjähriger Brutto Ertrag fl.	Gärten: Einjähriger Brutto Ertrag kr.	Gärten: Einjähriger Rein Ertrag fl.	Gärten: Einjähriger Rein Ertrag kr.	Gärten: Einjähriger Durchschnitt fl.	Gärten: Einjähriger Durchschnitt kr.	Hutweiden: Catast. Fläche nach Joche	Hutweiden: Einjähriger Brutto Ertrag Joch	Hutweiden: Einjähriger Brutto Ertrag fl.	Hutweiden: Einjähriger Brutto Ertrag kr.	Hutweiden: Einjähriger Rein Ertrag fl.	Hutweiden: Einjähriger Rein Ertrag kr.	Hutweiden: Einjähriger Durchschnitt fl.	Hutweiden: Einjähriger Durchschnitt kr.
Bochnia	3380	1197	52.895	3	31.414	43	9	17 59/100	39.297	1492	107.318	13	89.133	19	2	16 9/100
Sandec	2641	1447	29.290	23	16.458	39	6	13 75/100	110.375	563	66.831	54	57.393	53	·	27 24/100
Tarlo	4982	1265	60.190	58	34.373	10	6	53 89/100	58.331	8	58.380	4	47.540	17	·	48 20/100
Tarnow	3301	1390	44.379	10	26.477	42	8	·	58.733	1.403	151.165	18	124.293	15	2	6 22/100
Rzeszow	4860	1423	65.151	39	39.198	9	8	3	67823	190	181.790	28	147.565	54	2	15
Zusamen	19.168	322	257.907	13	147.922	23	7	43 2/100	334.561	456	565.485	57	459.926	38	1	22 48/100
Krakau	1959	1333	·	·	68.351	32	9	21.78	22.114	509			23504	48	2	13.77
Wadowice	3955	1432			25.665	41 1/4	6	29.26	95800	1011			57637	3/4	-	36.09

Durchschnitt 8 9 Cultur 45.6 %

Cultur 19.6 %

Cultur 16.1 %

Der ganzen Kulturgattung

Hochwaldungen.							Niederwaldungen.							Aecker mit Obst.							Wiesen mit Holz						
Catast: Klafter	Einjähriger						Catast: Klafter	Einjähriger						Catast: Klafter	Einjähriger						Catast: Klafter	Einjähriger					
	Brutto Ertrag		Rein Ertrag		Durchschnitt			Brutto Ertrag		Rein Ertrag		Durchschnitt			Brutto Ertrag		Rein Ertrag		Durchschnitt			Brutto Ertrag		Rein Ertrag		Durchschnitt	
Josn.	Kr.	fl	x	fl	x	fl	x	Josn.	Kr.	fl	x	fl	x	fl	x.	Josn.	Kr.	fl	x	fl	x	fl	x.	Josn.	Kr.	fl	x	fl	x.
74.659	1321	124.948	56	125.097	58	1	40 53/100	18.549	1157	33.858	54	33.961	16	1	49 85/100	39	311	516	43	287	26	7	20 5/100	361	261	2.096	15	1.718	48	4	45 50/100
175.879	1113	93.501	33	93.884	43	.	32 ⅔	19.692	1333	11.981	56	11.969	53	.	36 ⅔	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
109.915	1093	110.699	6	110.857	32	1	0 ⅔	9.782	380	10.063	24	10.128	56	1	2 ⅔	.	.	.	.	.	.	.	.	664	389	1.865	5	1.436	32	2	9 ⅔
117.282	1103	153.380	9	155.628	29	1	10 ⅔	12173	604	25.307	34	25.378	56	2	5 ⅔	.	.	.	.	.	.	.	.	2.338	407	12.985	34	10.894	37	4	39 ⅔
211.752	445	167.040	40	167.055	10	.	47 ⅔	14902	416	17.594	28	17.594	16	1	10 ⅔	.	.	.	.	.	.	.	.	364	207	1.248	41	988	30	2	42
689.490	275	651.570	24	652.523	52	.	56 ⅔	75100	690	98806	36	99.033	17	1	19 ⅔	39	311	516	43	287	26	7	20 5/100	3727	1264	18.195	35	15.038	27	4	2 ⅔
51.570	1238			81175	37	1	34 ⅔	1725	602	.	.	4884	33	2	49 ⅔																
168.196	1072			141.558	24	-	50 ⅔	14954	539			17098	9	1	8 ⅔																

Der ganzen Kulturgattung.

Hutweiden mit Holz									Fischaecker.									Bauarea.									Im Ganzen								
Catast: Klafternmaß	Einjähriger								Catast: Klafternmaß	Einjähriger								Catast: Klafternmaß	Einjähriger								Catast: Klafternmaß	Einjähriger							
	Brutto, Ertrag		Rein, Ertrag			Durchschnitt				Brutto, Ertrag		Rein, Ertrag			Durchschnitt				Brutto, Ertrag		Rein, Ertrag			Durchschnitt				Brutto, Ertrag		Rein, Ertrag			Durchschnitt		
Joch	Klft	fl	xr	fl	xr	fl	xr		Joch	Klft	fl	xr	fl	xr	fl	xr		Joch	Klft	fl	xr	fl	xr	fl	xr		Joch	Klft	fl	xr	fl	xr	fl	xr	
807	518	1.878	24	1.628	44	2	1 $\frac{2}{100}$		1.069	760	1.791	28	740	17	.	41 $\frac{53}{100}$		2.110	1193	21.821	48	14.345	47	5	22 $\frac{51}{100}$		397.550	1.027	2,722.456	17	1,624.481	17	4	5 $\frac{17}{100}$	
.	.	.	.	.	.	.	.		48.842	308	44.934	21	18.874	28	.	23 $\frac{19}{100}$		2.139	812	14.603	24	6.633	20	3	5 $\frac{93}{100}$		656.215	989	1,810.228	1	948.562	18	1	26 $\frac{72}{100}$	
9.422	895	7.956	38	6.598	11	.	43 $\frac{7}{100}$		23.463	1457	29.192	20	13.865	45	.	35 $\frac{46}{100}$		1.864	943	15.454	12	7.597	27	4	1 $\frac{83}{100}$		527.394	1300	2,539.026	16	1,403.489	5	2	39 $\frac{67}{100}$	
6.754	1118	16.987	37	14.724	10	2	10 $\frac{79}{100}$		7.459	586	10.665	47	5.843	45	.	47		2.702	44	23.758	42	13.469	32	4	59 $\frac{2}{100}$		634.865	1239	3,976.561	49	2,311.934	18	3	38 $\frac{49}{100}$	
1.609	640	5.428	56	4.490	21	2	45		8.538	1368	15.323	38	6.539	47	.	46		3.983	1438	34.967	21	18.583	16	4	30		736.163	1267	3,960.934	41	2,351.583	7	3	7	
18.593	1571	32.251	35	27.441	26	1	28 $\frac{55}{100}$		89.373	1279	101.907	34	45.864	2	.	30 $\frac{79}{100}$		12.800	1230	112.605	27	57.549	22	4	29 $\frac{75}{100}$		2972.190	1022	14,965.207	4	8,640.050	5	2	54 $\frac{42}{100}$	
4423	1367			23122	28	-	31 $\frac{36}{100}$		30448	1061			12865	28	$\frac{3}{4}$	25 $\frac{35}{100}$		2884	477			11290	44	$\frac{1}{4}$	3	54 $\frac{89}{100}$		643428	1369							

Cultur 57.4 %

27 % 604800
17 2800
2332800

Krakau am 20 August 1858

L. Scherakm p

Haupt-Zusammensatz

des in den Kreisen Bochnia, Sandec, Tarnów, Jasło et Rzeszów
vorfindlichen Realitäten der Katastralschätzung, respective einjährigen
Rein-Ertrags-Durchschnittes. —

Einjaehriger Rein-Ertrags-Durchschnitt.

Kreis	Anzahl der Gemeinden	Aeckern		Wiesen		Gaerten		Hutweiden		Hochwaldungen		Niederwaldungen		Aecker mit Obst		Wiesen mit Holz		Hutweiden mit Holz		Frischaecker		Bauarea		Im Ganzen		Anmerkung.
		fl	kr	fl	kr	fl	kr	fl	kr	fl	kr	fl	kr	fl	kr	fl	kr	fl	kr	fl	kr	fl	kr	fl	kr	
Bochnia	374	4	87/100 57	6	36/100 12	9	53/100 17	2	9/100 16	1	53/.. 40	1	85/100 49	7	5/100 20	4	53/100 45	2	4/.. 1	.	59/.. 41	5	51/100 22	4	17/100 5	
Sandec	388	2	29/.. 28	2	31/.. 48	6	75/.. 13	.	99/.. 27	.	2/.. 32	.	97/.. 36	.	.	.	.	.	.	.	9/.. 23	3	98/.. 5	.	1	23/.. 26	
Jasło	359	3	64/.. 37	4	1/.. 53	6	89/.. 53	.	90/.. 48	1	51/.. 0	1	13/.. 2	.	.	2	76/.. 9	.	7/.. 43	.	46/.. 35	4	83/.. 1	2	67/.. 39	
Tarnow	414	4	90/.. 30	4	93/.. 53	8	.	2	97/.. 6	1	67/.. 19	2	8/.. 5	.	.	4	55/.. 39	2	79/.. 10	.	47	4	9/.. 59	3	49/.. 38	
Rzeszow	338	4	26	4	42	8	3	2	15	.	33/.. 47	1	83/.. 10	.	.	2	42	2	45	.	46	4	30	3	7	
Zusammen	1873	4	93/.. 1	4	25/.. 39	7	2/.. 43	1	18/.. 22	.	75/.. 56	1	12/.. 19	7	5/.. 20	4	5/.. 2	1	55/.. 28	.	79/.. 30	4	75/.. 29	2	72/.. 54	

L. 7406.
1876.

PREZES

C. K. TOWARZYSTWA GOSPODARCZO-ROLNICZEGO

KRAKOWSKIEGO

ma zaszczyt zawiadomić, iż ogólne zgromadzenie Członków Towarzystwa odbędzie się w Krakowie w dniu 31 maja i następnych r. b.

Na zebraniu tém odbędzie się w myśl § 18 Statutu wybór Prezesa i Wice-Prezesa Towarzystwa na następne trzy lata, a w myśl § 20 Statutu wybór 5ciu Członków Komitetu na lat trzy w miejsce z kolei występujących pp. Józefa Konopki, Tadeusza Langiego, Mieczysława Pawlikowskiego, Feliksa hr. Rostworowskiego i Leonarda Stawskiego.

Na porządku dziennym zebrania będzie:

I. Zagajenie przez Prezesa Towarzystwa.

II. Sprawozdanie z czynności Komitetu od ostatniego Zgromadzenia i z funduszów Towarzystwa za rok 1875.

III. Sprawozdanie Kuratoryi o szkole rolniczéj Czernichowskiéj.

IV. Sprawozdanie z użycia subwencyj rządowych na cele kultury krajowéj.

V. Zawiadomienie o zamierzonéj Wystawie krajowéj rolniczo-przemysłowéj we Lwowie w r. 1877.

VI. Pytania do rozbioru:

1. Jakie są powody stosunkowo nizkich cen zboża naszego na targach zagranicznych, i jakiemi środkami możnaby temu złemu zaradzić?
2. Na co szczególnie zważać należy przy wyborze ziarna do siewu?
3. Jakie są przyczyny zachwiania się przemysłu gorzelnianego u nas? Czy zachwianie to grozi upadkiem tego przemysłu; a w takim razie jakie ztąd przewidzieć można zmiany w gospodarstwach z przemysłem gorzelnianym połączonych?

4. Komitet uprasza Członków Towarzystwa o udzielenie ogólnemu Zgromadzeniu wiadomości z różnych okolic kraju o pojawianiu się *kanianki* czyli *wylubu* (Cuscuta europaea), o szkodach w koniczynie ztąd wynikłych i o środkach do niszczenia tego pasożyta z powodzeniem używanych.
5. Kwestya opłat celnych i protekcyjnych w stosunku do interesów rolniczych Galicyi.
6. Dla czego mimo wypracowanego przez Komitet, przez ogólne Zgromadzenie przyjętego, a przez władzę rządową zatwierdzonego Statutu dla Towarzystw rolniczych okręgowych jako filij Towarzystwa rolniczego Krakowskiego, zarządzenie to nie przyniosło spodziewanych owoców? Czy wobec tego nie należałoby obmyśleć nowych środków ożywienia działalności Towarzystwa?
7. Jakich skutków mają oczekiwać podatkujący z mającego być zaprowadzonym nowego uregulowania podatku gruntowego?

Przy téj sposobności upraszam Szanownych Członków, aby możebne zaległości wkładek rocznych za lata ubiegłe jakotéż za pierwsze półrocze 1876 przed Zgromadzeniem ogólném do Kasy Towarzystwa przesłać raczyli.

Kraków *1. maja 1876 r.*

H. Wodzicki.

P. S. Próba przyrządu do wiązania zboża w powrósła słomiane odbędzie się po posiedzeniu zebrania ogólnego.

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1
62-002 Suchy Las
www.digital-center.pl
biuro@digital-center.pl
tel./fax (0-61) 665 82 72
tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.
Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.